

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

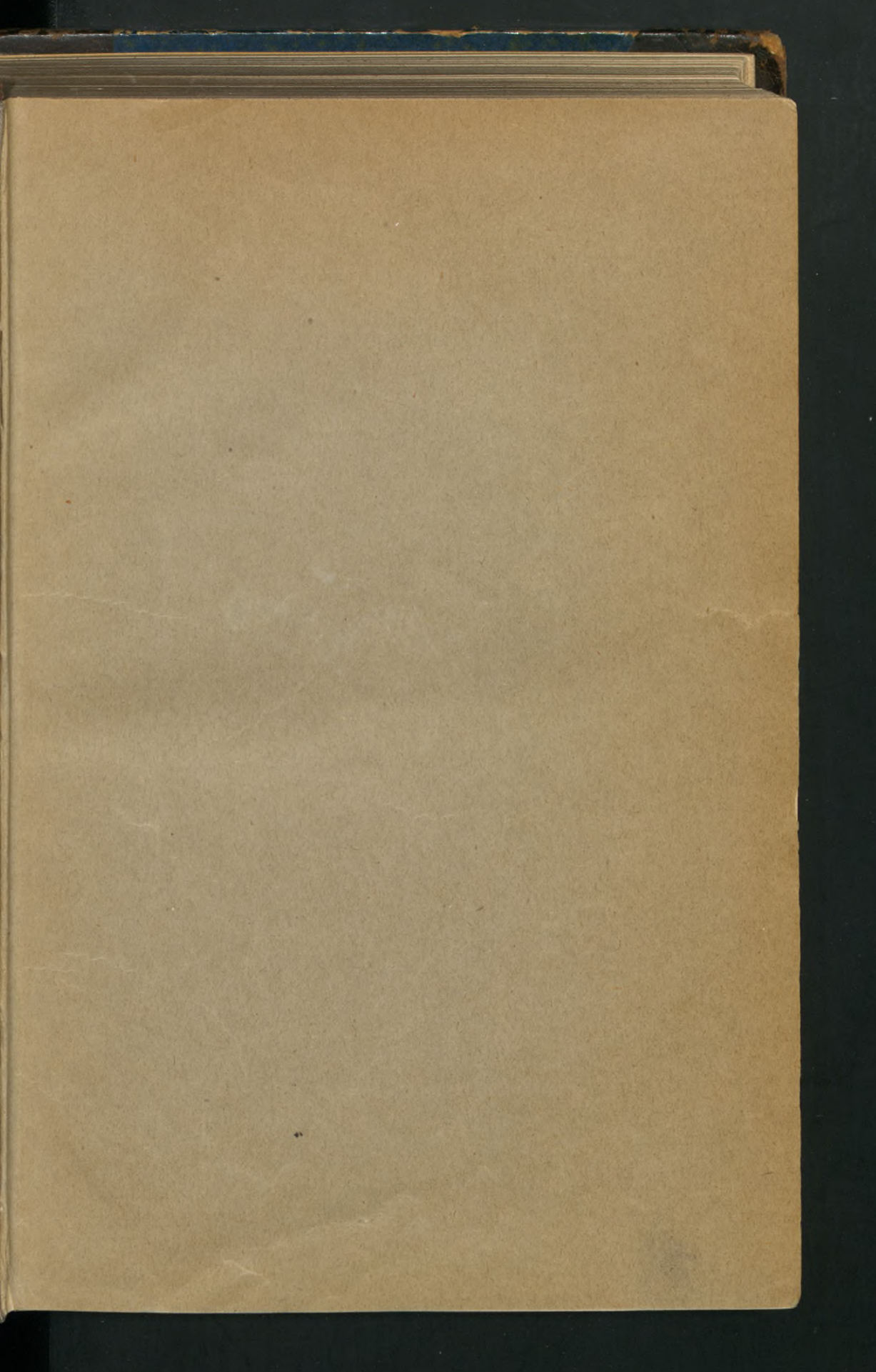

Allmänna Sektionen

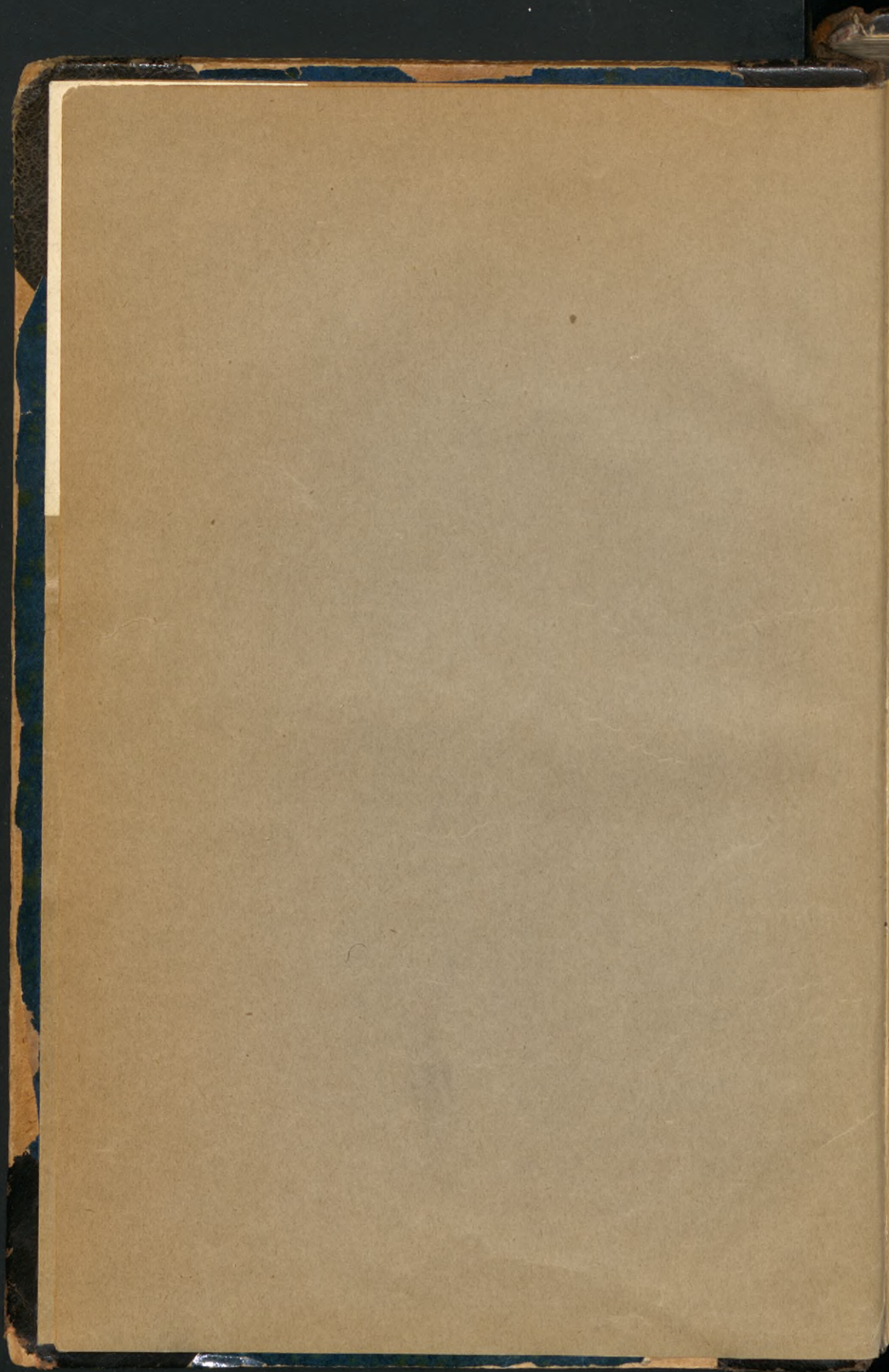
Hist.
Sv.
Saml.

RIKSKANSLEREN
AXEL OXENSTIERNAS
SKRIFTER OCH BREFVEXLING

UTGIFNA AF KONGL. VITTERHETS- HISTORIE-
OCH ANTIQVITETS-AKADEMIEN

SENARE AFDELNINGEN

TREDJE BANDET

1

GABRIEL GUSTAFSSON OXENSTIERNAS BREF 1611—1640

2

PER BRAHES BREF 1633—1651

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

STOCKHOLM
A. F. ÖRNSTEDT
SKRIFTER OCH BOKTITLAR

STOCKHOLM, 1890.
KONGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.

GABRIEL GUSTAFSSON
OXENSTIERNAS

BREF

TILL RIKSKANSLEREN

AXEL OXENSTIERNA

1611—1640

GABRIEL GUSTAFSSON

OXENSTIERNA

RETT

THE GUSTAFSSON

AXEL OXENSTIERNA

1811-1848

FÖRORD.

Bland Axel Oxenstiernas korrespondenter intages ett af de främsta rummen näst konungen själf, till följd af skyldskap och ämbetsställning, af hans broder riksdrotsen Gabriel Gustafsson Oxenstierna. Den nära förtrolighet, som rådde mellan rikskanslaren och hans broder ger denna brefväxling en särskild vigt. Såvidt den är känd, förvaras densamma numera i riksarkivet. Båda brödernas bref äro till största delen egenhändiga, skrifna på folioark. Då detta i fråga om Gabriel Gustafssons icke är fallet, har sådant särskildt vid hvart och ett här angifvits.

I sammanhang härmed torde ock böra anmärkas, att i Palm-sköldska samlingen å Upsala universitets bibliotek T. XVI, pag. 525, finnes under rubriken »Litteræ» en skrifvelse på latin från Gabriel till Axel Oxenstierna, daterad Wittenberg 16 Juli 1603. Då denna emellertid mera är att betrakta såsom en reseberättelse (hvilken författaren säger sig för brodrens räkning hafva låtit afskrifva, och som han dedicerat till den sistnämde) med mottot: »nihil jucundius quicquam peregrinatione, nec utilius» och innehåller en framställning af resan »a Megalopoli usque ad Alpes», har den icke här ansetts kunna få plats.

Hvarken Axel Oxenstiernas egna skrivelser till brodern eller dennes svar synas, i det skick samlingen nu befinnes, vara fullständiga. Beträffande de sistnämnda, som här närmast äro ifråga, saknas sålunda alla meddelanden för åren 1614, 1615 och 1617.

I allmänhet åtföljas brefven icke af några bilagor, beroende på deras alldeles privata karaktär. Då de emellertid ofta, särdeles under den tid, då Axel Oxenstierna vistades i Tyskland, beledsagade rådets eller regeringens skrivelser, till hvilka de utgjorde ett slags supplement, hänför sig understundom innehållet till ämnen, som belysas genom bilagorna till nämnda skrivelser.

Till denna hufvudsamling har det synts lämpligt, att såsom bihang foga den lilla grupp af bref till rikskansleren, som förefinnes från Gabriel G.-son Oxenstierna och Matthias Soop gemensamt under deras beskickning till Tyskland för afhämtandet af Gustaf Adolfs lik. Dessa bref bära nämligen i allo samma karaktär som Gabriel G.-son Oxenstiernas egna, och synas alla vara uppsatta af honom.

Till sist har ock i detta band, då utrymmet sådant medgifvit, intagits efterträdarens i riksdrotsämbetet, grefve Per Brahes skrivelser till rikskansleren.

Till innehållet äro dessa i allmänhet icke utaf samma vikt som den förstnämnda samlingen, men de kunna i viss mån anses för fullständiga och fortsätta denna, enär Per Brahe — såsom bekant nära befreundad med Oxenstiernorna — alltsedan 1632 var medlem af rådet och efter Gabriel G.-sons död omedelbart efterträdde honom i regeringen.

Äfven dessa bref (på ett undantag när, som är hämtadt från Skoklosters arkiv) finnas i riksarkivet, dock visserligen icke heller de fullständigt. Detta framgår tydligen af Axel Oxenstiernas svar, som förvaras i Skoklosters arkiv.

De bland dessa skrivelser, som röra Finland, hafva — många dock endast i utdrag — redan i tryck meddelats i Tigerstedts »Bref från Generalguvernörer och Landshöfdingar i Finland» (Åbo 1869).

Beträffande handstil och format har vid hvart och ett af de sistnämnda brefven samma anmärkningar gjorts som vid de förra. Utanskrifter hafva upptagits endast såvida de innehålla någon ny titel.

Redaktionen af detta band har ombesörjts af

Per Sondén.

1.

Örebro den 27 April 1611.

Underrättar om sin ankomst till Örebro i konungens sällskap, om Danmarks fredsbrott och planer, om ryktet rör rikskanslerens tillämnade sändning till Lifland, om sin och hertig Gustaf Adolfs förestående resa till Östergötland samt hertig Johans till Småland.

Käre broder. Jagh önsker digh sampt din hele omvordnet all lyckeligh välferdh och liffsundheet sampt alt hvadh digh kårt kan vara uthaff Gudh den aldra högste, och lather jagh nu hermedh all broderligh lyckönsken och tacksäielse bestå; och giffuer min broder tillkenna, att jagh nu åhr stadd her i Örebro sampt min N. F. och Herre och ankom hijtt i går. Copien aff thett upsäielsebrefuet, som Konungens heroldt i Danmark medh sigh hijtt fördt haffuer, hvaruthinnan han upsäier H. K. M. vår N. Konungh och Herre all venskap och naboenskap och tillsäier honom fiendhskap till landh och till vatn sampt allom them, som medh H. K. M. holle. Reliquos excludit ideoque vereor, ne aliquem clandestinum contractum habeat cum rusticis aut aliis incolis circa limites regni habitantibus. Rumor etiam huc est allatus Regem Daniae in animo habere non ex uno sed multis in locis patriam nostram invadere, praesertim in Sydermannia; vult enim ibi ex navibus exercitum exponere; cives quoque Nycopenses omnia sua in eas transtulerunt, ideoque autor sum, ut omnia quibus carere non poteris bene in locis secretis conserves, ut Deus omnipotens hoc bellum jam inceptum bene ad finem perducat optatum. Quod vero attinet statum nostrae Reipublicae forma eadem est atque celebratis comitiis, non enim ita bellum hoc instituunt, ut possint hostibus resistere, imo, ut ne quidem adhibeant fidem bello huic, nec credunt Regem Daniae audere adversum nos pugnare tot bellis exercitatos (sed sero sapiunt Fryges). Hodie mihi relatum est, Regem constituisse te in Livoniam mittere una cum comite Abrahamo de federe contrahendo cum Polonis. Kotkevitz enim aliquoties scripsit ad Regiam Maiestatem, rogans de induciis; opto,

ut faustum et felix iter tibi occurrat atque salvus in patriam redeas tuosque cum gaudio reperias. Vereor quoque mihi aliquam potestatem hac vice dari posse tecum colloquendi, sed si hac vice fieri non poterit, opto ut tanto maiori cum gaudio alio tempore fieri possit, et patriæ nostræ status tandem in integrum possit constitui. Ego ante abitum tu[u]m tibi plura scribam. Cras ego autem sum in Ostrogothiam abiturus, meque ad bellum paraturus. Deus vero omnipotens et tuum et meum fortunet iter, iterum salvos reducet. Dux Gustavus post octiduum est in Ostrogothiam abiturus; magna militum manu stipatus. Illustrissimus vero princeps Johannes (meus herus) intra breve tempus Jönecopiam est abiturus, parva militum manu stipatus. Ideoque spero Deum omnipotentem pro nobis pugnaturum, in quo etiam omnis nostra spes sita est. Hæc pauca brevitatis ergo tibi scribo; hisque de Deo tuosque commendatos velim. Salutes uxorem, conjugem liberosque tuos meo nomine. Raptim Örebro 27 Aprilis Anno 1611.

T. F.
amantissimus
Gabriel Gustavi Oxenstierna.

Utanskrift: Till min käre broder den ädle och välborne Axell Oxenstierna till Fhiholm och Tijdöen thetta breff broderligen till egen handh kommandes.

2.

Åkerö den 22 Maj 1612.

Hertig Johans af Östergötland företag mot fienden: Elfsborgs belägring; underrättelser begäras; privata angelägenheter.

Käre broder. Jagh önsker min käre broder all Gudz välsig-nelse, longhvarigt helsa och liffsundheet sampt alt thett min käre broder till någon hugnat lenda kan, uthaff Gudh denn aldrahög-ste. Och lather nu på thenna stundh all broderligh och tillbör-ligh tacksäielse och lyckönsken bestå, och giffuer min käre bro-der tillkenna, att jagh ähr alt ähnu stadd herupå Åkerö och må-ste nu förbijda min hustrus tijdh, quam Deus ut benigne adiuvet opto. Och ähr H. F. N., min nådigh herre, rygt neder i Östgö-the skäriegårdh, och ther alt ähnu fördröier för fiendens infall skull, hvilken sigh ther som oftaste see lather. Gudh störte ho-nom snart neder.

Hvadh som nye tiender nederifrån landh belanger, beretta de här, att Elffsborgh skulle vara belagt, och att Nils Stiernskiöldh skulle inthe vara ther inkommen. Hvadh som i saningh åhr, förmenar jagh, att min käre broder skall better vetterligit vara ähn oss i denna landzorten. Och medan man icke här nogre visse tiender eller kundhskaper haffue kan, derföre måste jagh nu min k. b. medh denne min schriffuelse besökie, begärandes gerna att vetta, huru min broder samt hans vordnat må, så väl såsom hvadh för tiender ther uppe hooss eder vanckar. Så lather och M. Fru Margreta helsa min käre broder medh sin tienst och beder, att min k. b. ville ihugkomma dedh breffuet på the godzen, som Gottbergh ifrån henne hafuer, ty, ther hon nu icke får dem igen, skall dedh nepligen skee kunne i åhr; derföre beder jagh, att min k. b. vill göra sin högsta fljitt till att förskaffa henne dem igen. Jagh skall altijdh gerna tiena digh, käre broder, igen. Mhera nu på thenna stundh till att skriffua haffuer jagh inthe, uthan beder, att min k. b. ville skriffua migh till om allehanda slags tiender. Jagh venter budh hvar dagh ifrån min nådigh Herre. Så skall jagh strax sckriffua min käre broder till igen om alle saaker; och nu på thenna stundh vill jagh inthe längre uppeholla min käre broder medh thenne min hastiga schriffuelse, uthan vill nu hermedh haffua min k. b. samt din hela vordnat Gudh denn aldrahögste till all velferdh broderligen befalat. K. b. helsa alla gode venner, som i Stockholm stadede ähre på mina [vägnar]. Nu vale frater charissime et unice. Raptim Åkerö 22 Maji Åhr 1612.

T. Frater

charissimus

Gabriel Göstaf[sson] Oxenstierna.

Finnes der någre pamorans, min broder sende migh några.

3.

Åkerö den 23 Juni 1612.

Privatangelägenheter; krigsunderrättelser om fiendens framfart på Öland m. m.; om hertig Johans af Östergötland tåg till Elfsborg och krigsmaktens styrka; om konungens beskyllningar mot kansliet.

S. P. D.

Käre broder, jagh lather all broderligh och tillbörligh tack-säielse och lyckönsken bestå, aldenstundh min käre broder mitt

hierta noksampt kunigt ähr, och giffuer min k. b. tillkenna, att Oloff Person medh din schriffuelse rett nu till migh tillhanda kom medh sampt thett breffuet, som min k. b. morkära sendt haffuer på hennes godz, för hvilket min k. b:s omak hon digh på thett flitigste och kärligste betacker och jagh deslikest. Hvadh som vederkenningen belanger, så skall dermedh fuller haffuas fördragh någon tijdh. Hvadh som min hustru vijdhkommer, så ähr [hon] ähnu inthe förlossat, uthan går uppe ähnu, doch förmå hon inthe myckett, uthan venter sikh hvar dagh. Gudh förlosse begges våre k. hustrer.

Hvadh som nye tiender belanger, så höres många, men få goode, ty haffue the Danske nu allareda Ölandh inbekommitt och der ett skrekliget mordh bedreffuit; ty ähr uthaff alt thett krigsfolk på Ölandh varitt haffuer inthe mhera ähn 200 knegtar öffuerbleffne. The andra ähr alle slagne, och så monge bönder som ähr öffuerbleffne haffue the slaget den högre armen uthaff, oanseedt the ähre megta få, som ähre öffuerbleffne. Ty haffue the ihielslaget både hustrur och barn (Gudh hembnes), och the som Ölandh haffue bestrijtt medh, sampt them som vijdh Högsby haffue legat, haffue schreffuit Östergötterne till, att, ther the medh goodh ville giffua sikh, ville the hvarken brenna eller slå i jäl, men ther [the] thett icke görandes varde, ville the på samma sätte besökia dem, som the Ölenningerne hemsökt haffuer, på hvilket the tillbörligit svar bekommandes varde. Gudh vare oss allom nådigh, och hielpe snart våre skep till siöss. Ty ähr Östergötlandh aldeles strandsatt medh krigsfolk. Och rygte min Nådigh Herre ifrån Vastena, som var i Söndagh otto dagar sedan, och drogh genast öffuer Väter, och var alt hans folk förut rygt, och ähr H. F. N., min nådigh Herre, till rytteri 800 stark och uthersläsen*) (!) skönt folk och 700 till foot; och förmener jagh, att H. F. N. nu skall vare i lägret vijdh Elffsborgh, och ähr vårt rytteri als till 15 fahnor stark; footfolk veet jagh inthe förvist, men fienden haffuer 26 fahner soldater och 18 fanor reuter. Gudh vare oss nådigh och hielpe den svagaste, och giffue oss snart gooda tiender.

Jagh sender min k. b. Nils Asersons, Östgöte Rytthemestares breff, och haffuer han sendt min broder en hest, hvilken här uppå Åkerö står och kom hijtt i förgår; och skulle jagh haffua sendt honom antingen till min k. b. till Stokholm eller till Fhiholm, men han haffuer lupet den ena hoffuen slät aff sikh, så att han

*) Utvaldt.

inthe kan löpa. Derföre vill jagh lathe honom stå här någre dagar, till des han kan bliffua någott bettere, och jagh får vetta, hvart du vilt haffua honom, endoch att jagh haffuer 5 sådana förr, och fattas migh icke mhera ähn en i tu ledh, och ähr denna megta lijk the 5, att thet vore skada att skilia dem åht, och ähr han bleffuen så vahn vijdh mina hester, att han inthe skilies gerna vijdh dem, hvarföre tyckies migh, att thett vore önkia att skilia dem åht, som gerna ville samman vara, och ther jagh någen annan haffuer, som min broder åhstundar igen, skall han vara ospar. Käre broder mhera haffuer jagh på thenna stundh inthett till att schriffua, uthan beder, att du ville senda oss budh hijtt och lathe oss vetta, huru syster Annas resa går. Gudh hielpe henne. Kommer min för din, så sender jagh budh till digh, men kommer din för min, så sender budh till migh. Min k. b. gör väl och leth migh vetta, hvadh för tiender du förnimmer. Jagh gör digh dett samma igen. Och befaller digh hermedh Gudh alzmechtighs hender. Saluta uxorem omnesque amicos meo nomine. Raptim Åkerö den 23 Junij Åhr 1612.

T. F.
charissimus
Gabriel G. Oxenstierna.

Så kan jagh min k. broder icke förholla, att then tijdh Konungen drogh neder, så haffuer han berettat för almogen, att thett krigsfolket icke ähr för nederkommen till Elffsborgh till entsatt, thett ähre the i Cantzeliet orsaken till, ty haffue the, sigh till entskyllan, stucke alle the breff unnan, som ifrån Vestergötthlandh komne ähre. Så går talet här. Hvarföre ähr almogen så galen ther uthöffuer bleffuen, att the uthropa the i Cantzelij för skelmar och föräder. Gudh beuare oss alle i hoop.

Utanskrift: Kongl. M:tt till Sveriges och Sveriges Rikes troman och Cantzler den välborne H. Axell Oxenstierna till Fhiholm och Tydöön, min hiertans käre broder, thetta breff broderligen till handa kommandes.

Åkerö den 3 Juli 1612.

Underrättar om en dotters födelse; krigsunderrättelser från konungens och hertig Johans arméer; om fiendens tåg och krigsmakt; tillståndet i Småland; underrättelser och eventuellt möte begäres.

Käre broder, jagh önsker digh sampt alt hvadh digh kärt ähr all lycko och Gudz välsignelse, och att dedh longvarigt bliffua måtte, och vill min käre broder medh någon longsam tacksäielse eller lyckönsken inthe bemöda, uthan giffuer digh broderligen tillkenne, att i förafftons, som var 1 Julij, förlossade Gudh min käre hustru och gaff oss en liten dotter, des Gudi skeep loff uthan all vanck och lytte*). Gudh lathe henne komma till doop och christendom och sedan uptugtas i Gudz frugtan och bliffua Gudh och menniskior teck och behagligh och förhielpe modren till sin fullkomligh helsa igen.

Så vill jagh heller min k. b. icke oförmält lathe, att hvadh som nye tidender belanger ifrån Vestergöttlandh, så haffuer dedh sikh så tilldraget, att för min Nådigh Herres ankompt var H. K. Maj:t rygt foort neder emott fienden och fienden kom flux emott, och H. M. måste så vände och draga undan alt in till Höientorp. Fienden drogh till Lideköpingh och ährnede sikh till Kinn och Kollan, Leckö och sedan genom Vasbo och min Nådigh Herres förstendöme nedh äht Jöneköpingh, helst för thett att han uthi förstendöme hade bekommet kundskap, att H. K. M. och min Nådigh Herre vore oenss, och att H. F. N. icke ville draga uthur sitt förstendöme, theräht han myckett frögdades. Men sedan han fick kundskaper, att min N. H:[s] folk vore i uprykningh äht Jöneköpingh, då upslogh han sin resa och drogh till Larff i den meningh, att han ville äht Åhrholm [ö: Orrholmen] och der förhindre min N. H. folk att komma till Konungens hoop. Men sedan han ähter fick kundskap, att han dedh icke hindra kunde, effter H. F. N. folk var draget uth medh siön, då skyndade han sitt fotfolk och trotz ifrån sikh och föräht, och sedan sielff effter nedh äht Biörnebro, sedan till Härskebro [ö: Erskabro] derifrån till Lagmansholm. Han affbrende ochså till Alingsååhs, der han i torsdags otte dagar bödh sikh öffver skogen och bleff slagen ifrån brättan tillbaka igen aff 3 fanor knegtar, som Konungen hade sent omkringh nedh, sampt bönderne, och måste han så begiffua sikh tillbaka igen, der han lägh i läger och betenckte sikh, hvilken vägen han skulle draga tillbaka eller fram. I Tisdags otte

*) Denna dotter dog i barnaåren. Sv. Adelsn. Ättartaflor.

dagar sedan hinte min N. Herre Konungen [them] vijdh Biörnebro, och marserede the strax alle dädan om natten till Härskebro. Der begynte våre strax att skantza och var rådslaget som i Onsdags otta dagar, att vår trotz skulle bliffua der quar, och soldaterne skulle rijda på troshestarne och all hären skulle besökia fienden om natten. Doch bleff thett rådshlagh affslaget, för hvadh orsaker skall jagh ähn för vist icke vetta, men effter fienden lågh våra allenast två mill ifrån, och han ingen annan uhtvägh hade, uthan han måste en trångh vägh åht gamble Lödöse, på hvilken han icke kan komma sin trotz medh sigh, eller han måste till Härskebro tillbaka, der vårt läger ähr. Huru dedh nu ähr afflupet, sedan thetta skedde, varder tijden medgiffuandes, men visst tror jagh, att dedh bliffuer en skarp skildnat, ty Juten haffuer stoor sjukdom i sitt läger och mangell på brödh. 32 fanor soldater, deriblandh 15 fanor Engellska, och 11 fanor ryttere ähr han starek, der emott våra 13 fanor rytter och 16 fotfolk, för uthan dee 3, som sendes till Alingäss brätta, och 2 fanor rytter, som mesteparten bleffuo slagne på kundskap genom en vår egen bondes förräderi och falskheet, som kom dem fienden i hender. Emellan Biörnebro och Härskebro begynte han brenna, doch allenest 3 gårdar ifrån Härskebro till Lagmansholm, och sedan alt thett han haffuer framdraget haffuer han svårligen eldat (!) och skonet hvarken man qvinna eller barn. Gudh straffe honom och lathe honom bekomme sin förtiente löhn. Om han kan komma ther uth, som han nu ligger, så vill han komma igen medh friskt folk, som han skall haffua nok i förråd, och vill den vägen till baka genom Mark och Kinn åht Jöneköpingh. Gudh förhindre hans upsåt.

Hvdh som nye tiender ifrån Smålandh belanger, kan min broder noksamt see aff denne inlagda copia*). Och hvadh uthi thenna saaken står till att göra, tviffler jagh inthe, att min broder sampt the andre uthaff Råde ju noksamt betenckie, i hvadh farligheet vore unge Herrer sampt hela landet ähre stadde uthi, att fienden icke må sancka sigh och må komma vår här på rycken, och om landedh i thetta fallet icke borde upresas. Doch veet jagh väl, att min broder veet fuller bettere beskeedh om alle desse saker ähn jagh. Icke deste mindre haffuer jagh inthe velat thetta min käre broder oförmält lathe. Beder, att min broder ville lathe migh vetta, hvadh tiender min broder haffuer och för-

*) Denna är förmodligen det bref från Jacob Jacobson till Stöflö till Lindorm Ribbing, dateradt Mörlunda den 22 Juni 1612, med krigsunderrättelser, som här finnes bilagdt.

nummett, men desse ähre visse. Och der så ähr, att min käre broder ähr kommen till Nyköpingh, så tviflar jagh ingeledes, att min käre broder ju visst kommer hijtt för allehanda orsaker. Och vill nu hermedh befalla min k. broder samt alt hvadh honom kärt ähr Gudh den aldrahögste i hender. Si aderit uxor, salutes illam meo nomine. Raptim Åkerö den 3 Julij Åhr 1612.

T. F.

charissimus

Gabriel G. Oxenstierna.

Käre broder, haffuer du råd hielp migh en book papper. Morkära och min hustru samt alla goode venner latha helsa digh medh många 100,000 [gode dagar och nätter].

5.

Åkerö den 6 Juli 1612.

Ursäkter för försummad inställelse hos drottningen i Nyköping; privatangelägenheter: stridigheter mellan svärmodren och kronans uppbördsmän; förklaring rör. en sätesgårdsfrihet; familjenyheter; krigsunderrättelser från Småland; önskan att A. O. måtte komma.

Käre broder, jagh önsker digh en lycksaligh goodh dagh, och kan digh thernest käre broder icke oförmält lathe, att jagh hade gerna velat draga in till H. M:tt Drättningen, aldenstundh H. M. ähr så nhär stadd, men migh förhindrar min hustrus svagheet, hvilken ther fast svagh ähr och inthe myckett orkar eller förmå. Thill thett andra felas migh söriekläder, hvilka nu ähre uthslitna, och som jagh förnimmer, så ähr man inthe välkommen, medh mindre man skall haffua söriekläder, och till att lathe göra dem för denna resan skull kostar thett alt för myckett. Derföre beder jagh digh käre broder, att, om du hörer H. M. tala någott om migh, du vilt göra min entskyllan, hvij jagh icke kommer in och lathe migh therbrevidh vetta, om jagh skulle understå migh att draga uthan söriekläder.

Dernest beder jagh min käre broder ville vara obesvärat att tala Nils Joonson, slotzfougten, till på mork[är] Fru Margretas*) vägnar, ty haffuer han sent några fougtekarar till Erich Torson, hennes fougtes gårdh herinunder Åkerö, och ville lathe panta honom för 3 åhrs uthlagor till cronan, oansedt att han ähr mor-

*) Svärmodren Margareta Sture g. m. Ture Nilsson Bielke.

käras egen tienare och icke desto mindre haffuer han uthgiort för 2 åhr, hvilket doch orett ähr, medan han ähr hennes egen tienare och kräffuer nu på nytt igen för alla 3 åhren. Och sende jagh någre karar tijdt i fougtegården, som både fougtkararne packa sigh thädan; än haffuer han åhter schreffuet en zedell*) till Erich Törson nok unsäiandes både honom och migh, hvilken jagh digh tillhanda sender, bediandes, att du vilt tala åht honom och befala honom att haffua fördragh medh sådana unsäelser, så frampt till att han och jagh skulle väl förlikas. Så beder jagh digh, käre broder, att du vilt lathe migh vetta om sätegårdzbönderna skulle vara frij för thett arbete, som på slotte faller eller eij, att morkära må vetta att retta sina saker therefter. Käre broder, ähr thett möieliget så kom hijtt, och befaller digh nu hermedh Gudh alzmeztigh. Hastigt aff Åkerö den 6 Julij Åhr 1612.

T. F.

charissimus

G. G. Oxenstierna.

Käre broder, jagh haffuer förnummet, att Gudh haffuer förlössat S. Anna och giffuet eder en ungh son**). Gudi skee loff. Han hielpe och henne nu till sin helsa igen och lathe barnet upfostras i gudzfrugtan, eder, som föräldrarne ähre, och hela slegten till hugnet och glädie. Amen.

Postscriptum (på en lös lapp***).

Så kan jagh digh, käre broder, icke oförmält lathe, att jagh bekom rett nu budh ifrån Vadstena, att 29 Junij ankom Juten till Högsby och holt Jesper Andersson i vagt på andra sidan älfuan medh 2 compani reuter, hvilken the strax jagade medh hugg och slaggh tillbaka igen, att han medh stor lifsfara undkom till brätten, der vårt läger var, och Jacob låg. Doch haffuer han icke heller mist många reuter; och ähre the Danske 8,000 starck och theres upsätt, att the medh våldh ville sloge (!) sigh therigenom

*) Denna saknas här på sin plats.

***) Den vanliga uppgiften, att Johan Oxenstiernas födelseår varit 1611, synes alltså vara felaktig, och torde därför äfven uppgifterna i Anreps Sv. Adelns Ättartaflor rörande tvillingdöttrarnes Catharinas och Christinas samt dottern Beatas födelseår ej heller vara riktiga.

***) Förmodligen till följd af pappersbristen har detta post scriptum, som för öfrigt är egenhändigt skrivet af Gabriel Gustafsson, kommit att skrivas på ett blad, försedt med utanskrift till brefskrifvaren själf.

bråttan och sådan skulle ryckia fort till Vestergötlandh att komma uppå rycken på vårt folk. Gudh alzmechtigh han hielpe oss och nederstörte dem, och ähr till befrugtandes, att Jacob Jacopson medh sampt våra icke länge kan göra våra fiender någon modständh, ty ähr krigsfolket lithett, och almogen faller hvar dagh mher och mher till fienden. Gudh vare oss nådigh.

Thetta haffuer jagh min käre broder icke kunnett förholle och beder thernest, att min käre broder vill svara migh uppå min skriffuelse, ty vill morkära ingeledes dröia här längre. Ty om min broder icke kommer om Tiisdagh eller aldra sist om Onsdagh, så drager hon hem, och gerna såge jagh, att min broder måtte komma hijtt, ty vill jagh, om Gudh vill, lathe christna min dotter, först min broder kommer hijtt. Min käre, jagh befaller digh Gudh, och leth migh vetta, antingen jagh skall komma in i byn till digh, eller du vill komma hijtt till migh. Alla gooda venner lathe helsa digh. Vale. Summa penuria papyri.

6.

Sturefors den 20 September 1612.

Felslaget hopp om ett rikskanslerens besök; nyheter från Kalmar; underättelser begäres; privatangelägenheter.

Käre broder. Jagh önsker*) etc. . . . ., och kan thernest min k. b. icke oförmält lathe, att jagh någon tjdh haffuer för vent min käre broder hijtt till migh, aldenstundh H. K. M:tt förreste härigenom förstendöme[t]. Förmente fördenskull, att min k. b. skulle komma effter denna samma vägen. Men aldenstundh dedh nu så lenge haffuer fördröjt, kan jagh fördenskull väl tencie, att min käre broder måtte vara dragen den andra vägen. Önsker fördenskull, att vij på ett annat stelle snart måtte ändå finnas medh helsan och gooda tiender, hvilkett jagh förmoder medh Gudz hielp snart skee skall, aldenstundh jagh förnimmer, att en Riksdagh skall hollas.

Hvadh som nye tiender här nedre ifrån belangar, så hörer man här inthe förvist, uthan för nogre dagar sådan, haffue våra bönder slaget thernedre vjdh Kalmar vjdh pass 70 soldater; annars ähr all tingh stilla; och effter att denna breffuisaren skall

*) Då helsningsformuläret är, med föga omvexling i uttryck, detsamma i alla bref, uteslutes det för detta och de följande, der ej särskild anledning föranleder dess intagande.

strax begiffua sigh hijtt till migh, derföre beder jagh, att min k. broder ville schriffua migh till och lathe migh vetta om saakernes tillståndh deruppe, och huru Jutens resa afflupin är, så väl såsom och huru snart Rijkdsagen skall hollas. Käre broder, mhera haffuer jagh nu på thenna stundh inthe till att schriffua om, uthan vill både nu och altijdh haffua hermedh min k. broder sampt din kära hustru och hela vordnat under Gudz, den aldra högstes, nådige beskydd till all välferdh broderligen och käriligen befatat. Saluta uxorem omnesque tuos meo nomine. Raptim Stureforssa denn 20 Sept. Åhr 1612.

T. F.
charissimus
Gabriel G. Oxenstierna.

Så tackar jagh och min käre broder på thet broderligste för för the 6 oxarne min k. broder förährade migh i sommars. Der du nu teckes att leffuerera Sven Björson dem, magnas tibi habebo gratias nec immerito. Vale frater charissime. Käre bror, hälsar syster Fru Anna på mine vänger och befaler er härmedh Gud.

7.

Sturefors den 23 Februari 1613.

Om sändebudet J. Spens besök; rikskanslerens bistånd hos konungen begäres till erhållande af konfirmation å gods; privatangelägenheter.

Käre broder. Jagh önsker digh all Gudz välsignelse *etc.* . . . . I afftons drogh senningebude Spentz ifrån migh och var här hooss migh i 3 nätter, och förgote vij icke heller din skäll. Doch, om du haffuer kent digh nogott gott theruthaff, kan jagh icke vetta, men jagh befinner migh icke synnerligen väl, uthan mera siuk aff drik; doch förhoppes migh att [de] Engelske icke droge heller alla helbregda hädan.

Demest kan jagh digh broderligen icke förholla, att jagh haffuer afferdat thenna breffdragaren till min k. b. att påmina digh om thett löffte, som du gjorde migh i Vastena, om dett confirmationsbreffuet på herr Hogenskels godz uthaff H. K. M:tt, och beder jagh min käre broder, att han icke vill latha honom denna resan draga fåfengt, synnerligen, att mine ovenner och missgynnare icke motte bekomma nogon ansam me irridendi, aldenstundh nogre aff dem haffua bekommitt confirmation på the godz i Ve-

stergyllandh liggandes ähre, och ther jagh icke nu bekommer confirmation kan thett och nogott förhindra migh in meo proposito hooss min N. Herre. Derföre begärer jagh gerna, att min k. b. ville göra sin flijth, att jagh denna gången motte komma till beskeedh. Och tviffler jagh inthe, att min k. b. ju haffuer copien uthaff breffuet tillstedes, men ther han ähr förkommen, begärer jagh, att min k. b. icke vill förgäta, thett alla the godz, som i Uplandh och Wäsmalandh belegne ähro, vare sigh nembde i breffuet eller onembde, kiöp- eller pantegodz sampt alla the godz, som ähnu yttermere uthspöras kunne, skolla höra migh till, och sender i lijka motto min k. b. ähnu en copia aff samme breff och tviffler inthe, att min k. b. ju steller thett så, att jagh ähr dermedh belathen och förmodes att snart få mitt budh tillbaks igen. Käre broder, synnerligen nytt att schriffua om, haffuer jagh ingen goodh legenheet, ty här [äre], sedan vij skildes, inge synnerlige saaker nec relatione digna förfalne; sed iam omnia, Deo sit laus, sunt apud nos hic quieta, uthan beder, att du vilt schriffua migh till, lathandes vetta, hvadh för gott eller goode tiender deruppe vancka. Nu, käre broder, ego novi te esse varijs rebus occupatum et cito tedio affici longitudine literarum ideoque fraterne et charissime te tuosque Deo commendando literas hasce concludo. Mater atque uxor mea te tuosque salutant. Salutes etiam uxorem liberosque meo nomine. Raptim Stureforssa 23 Febr. Åhr 1613.

T. F.

charissimus

Gabriel G. Oxenstierna.

Så tackar jagh min k. b. för den grå gångaren du gaffst migh; begärer gerna, att du villt senda migh honom medh thenna breffvisaren tillhanda. Nu farväl.

8.

Sturefors den 12 Mars 1613.

Rekommendation för Per och Hans Toresöner. Privatangelägenheter: om tvisten mellan svärmodren och Gottberg; om intercession för Nils Bielke att få återkomma.

Käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . och kan thernest m. k. b. broderligen icke oförmält lathe, att jagh ähr uthaff thesse breffdragare nembligen Per och Hans Toresöner, ombeden att med-

dela dem till min k. broder en förschrift om promotion hooss H. K. M:tt, aldenstundh H. F. N. icke vijdare behöffuer deres tienst, effter kriget ähr nu beslutet; hvarföre haffuer jagh icke heller effter deras begäran min intercession kunnett förvägra. Beder fördenskull, att min k. b. ville dem till dedh besta i hug komma. — Dernest ville jagh min k. b. icke förholla morkära Fru Margereta för några dagar sedan bekom svar ifrån Jacob Gottbergh*) på min broders breff, och haffuer han megta spotst hollet thett, såsom och haffuer lathet taga rentan medh våldh och satt sitt egitt låss för henne. Hvarföre later hon bedia min k. b., att du ville vara henne häruthinnan behielpeligh, att henne må skee rätt. Så lather hon ock i lika måtto bedia digh, att du vilt komma ihugh min sväger Nils Bielke, att han måtte komma hijtt in. Nu käre broder, jagh befaller digh sampt din hela vordnat under Gudz dens aldrahögstes nådige beskydd till all välferdh befatat. Morkära Fru Margreta sampt min hustru lathe helsa digh och alla de dina medh många lycksaliga godda dagar och nätter. Raptim Stureforssa den 12 Martij, Åhr 1613.

T. F.

charissimus

Gabriel G. Oxenstierna.

9.

Vadstena den 13 April 1613.

Tacksägelse för den utverkade konfirmationen å gods m. fl. privatangelägenheter; om intercessionen för Nils Bielke.

Käre broder. Jagh önsker digh all din kärkomne wordnat all goodh hälse, liffsundheet och lyckligh välmoge. Dernest kan jagh min k. b. broderligen icke förholla, att min k. b. skriffuelse ähr migh tillhanda kommen medh min tienare såsom och dedh confirmationsbreffvet, hvilket min k. broder migh uthaff H. K. M:tt förskaffat haffuer och migh tillsendt, hvilket ähr synnerligit gott, rett ferme preter expectationem, hvarföre jagh digh, käre broder, fliteligen och käriligen för dett stoore omak betacker, skall och sådant medh all broderligh tienst altijdh recompensare. Hvadh som belanger den Gongeholmen vjdh Tydöön min k. b. skriffuer om till att köpa eller bytta aff migh, så haffuer jagh sielf icke giffuet myckitt för honom, derföre kunne vij snart vara

förenta derom, ty förhoppes jagh, om Gudh vill, nogon liten tijdh hereffter att komma till Stockholm, så skall fulle bliffua der om bestelt. Om min k. b[is] råd[h] om Jacob Gottbergh, så vill jagh effterkomma dedh non sine ipsius magno malo. Dernest kan jagh digh käre broder broderligen icke förholla, att morkära Fru Margreta lather bedia digh så gerna, att du ville göra väl och komma i hugh min svåger Nils Bielke hoos H. K. M:tt, att han motte komma hijtt in i lande för hennes siukdom och svagheets skull, och haffuer hon desföruthan ähmnat att förskicka sin tienare uth till honom medh nogett hiern (!), och vill fördenskull gerna vetta, för ähn hon nogon didh förskickar, om han må komma in eller inthe, att hon då må latha honom vetta och retta sina saaker dereffter. Begärer fördenskull, att min k. b. vill göra väl och fly henne vetta viss beskedh, antingen aff eller till, ty hennes tienare kommer nogon tijdh hereffter till Stockholm. Nu käre broder, jagh vill inthe lengre uppeholla digh medh min mödosamma schriffuelse, helst medan jagh vill oförtöffua schriffua eller sielff komma till Stockholm. Vill fördenskull nu hermedh*) etc. . . .

Alla gooda venner, som ähr min hustru och andra flera här ähre, latha helsa digh medh monge lycksaliga gooda dagar och nätter. Hastigt aff Vastena den 8 Aprilis Åhr 1613.

D. T. B.
och v. s. l. j.
leffuer

Gabriel G. Oxenstierna.

10.

Åkerö den 9 Juni 1613.

Underrättar om sin och familjens ankomst till Åkerö; privatangelägenheter.

Käre broder. Din helsa, sundheet och välmågo ähr migh aff hiertat altijdh kärt att höra och förnimma. Vill och önska aff den milde Gudh, att jagh altidh goode och hugneliga tiender ifrån dig och de dina förnimma motte. Och medan migh nogon legenheet giffuen ähr digh medh min schriffuelse att besökie, derfore haffuer jagh dedh icke kunnett underlathe och giffuer

*) Der afslutningsorden, med föga växling i uttrycken, i detta och följande bref äro ungefärligen de samma som i n:o 2 uteslutas de.

digh tillkenna, att jagh och de mina ähro, des Gudi skee loff, medh helsan hijtt komne till Åkerö och haffuer, om Gudh teckes unne migh helsan, ähmnat migh medh min hustru till Östergötlandh, der hennes tijdh att förbida. Gudh lathe dedh lycksamlingen affgå. Mhera haffuer jagh nu inthe synnerligen att schriffua om, uthan beder att min k. b. ville latha migh vetta, huru han må, såsom och om nogra tiender, som nya kunna vara förhanden, ville latha migh vetta; och vill nu hermedh befalla digh sampt din hela vordnat Gudh denn aldrahögste i hender. Latha Morkära Fru Margareta och min hustru helsa dig. Helser S. Anna och alla goda venner medh min tienst. Raptim Åkerö den 9 Junij 1613.

T. F.

amantissimus

Gabriel G. Oxenstierna.

Så beder jagh och, att min broder ville förhindra, så mycket som möjliggt ähr, att den liffländaren icke motte bekomma morkärs godz i Lifflandh, till des jagh dedh sielff kan förbygga.

11.

Sturefors den 3 Augusti 1613.

Om tillåtelsen för Nils Bielke att återkomma i riket; om konungens resa till Ryssland och förfrågan, huruvida A. O. skall medfölja; underrättelser begäras; privatangelägenheter; om Nils Bielkes angelägenhet.

Käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . ., och kan thernest min käre broder broderligen icke oförmält lathe, att morkär Fru Margareta på min k. broders goode förtröstningh haffuer förschreffuet svåger Nils Bielke hijtt in, och ähr hans hestar och nogett tingest för 14 dager sedan hijtt ankomne; viste och till att beretta, att han sielff medh thett första haffuer ährnat effter morkärs och min schriffuelse att begiffua sigh hijtt in, hvilket bleff H. K. M:tt nu sist på Stegeborgh kungiort, och föriffrade H. M:tt sigh härdeligen deruthöffuer och svor, att, om han komme hijtt in uthan leigd, skulle dedh kosta hans halsbeen, hvilket min moder icke hade förmodet, aldenstundh min broder fullkomligen förtröstadt henne medh hans hemkompst. Hvarföre haffuer jagh nu på nytt så begått hooss min N. F. och herre Hertigh Jahan, att H. F. N.

haffuer meddelt min moder en förschrift till H. K. M:tt Konungen om säker leigdh till min sväger, hvarföre ähr hennes kärliche begäran till min k. b., att du velt vara obesvärat och presentera samma breff H. K. M:tt i hender såsom och gott svar deruppå förskaffa, nembligen leigdebreff, ty haffuer jagh seet sådan önkia på henne, att jagh aldrig haffuer seet makan, att hennes sons hemkompst skulle bliffue förvägrat, helst medan han inthe ondt haffuer giort, ey heller varitt H. K. M:tt nogon tijdh emott, och beder jagh digh käre broder, att [du] vilt göra din mögeliga flijtt och förskaffa morkära nogon hugneligh svar medh denna min N. Herres enspennare, att hon motte bekomma sin son nu hem, så gör du en synnerligh goodh gerningh. Dernest kan jagh digh icke förholla, att Älse Hollenska haffuer sent budh hijtt, att H. M:tt Dränigen haffuer effter morkäras begäran talt medh Konungen nu på Stegeborgh om min sväger och begärt han motte komma hem, och då skulle Konungen haffua samptygt. Hvadh nu i sanningh kann vara, veet jagh icke förvist, uthan förmenar, att på hennes ordh skall vara att litha uppå.

Så kan jagh digh icke förholla, att jagh haffuer förnummitt, H. K. M:tt vill medh thett första förresa till Ryslandh, och en stoor deel aff Riksens Rådth begärer fördenskull, att du vilt lathe migh vetta, om du skalt medh, sampt och hvadh på nest framgångna Riksdagh ähr bliffuet förhandlat. Hvadh nye tiender her hoos belanger förnimmer man inthe synnerligh, uthan att gamble Greff Axell ankom till Lübek den 18 Julij sielff 4 och haffuer ährnat sigh till Stockholm på nådh och onådhe; Deinde Archiducem huius regionis sumopere ægrotare scias velim.

Så beder jagh digh käre broder, att om digh goffues nogon legenheet att komma i hugh dedh liffländske godzet, att du icke vilt förgäta; nu, käre broder, mera vill jagh på thenna gångh inthe schriffua, uthan, först Gudh teckes nådeligen min k. hustru förlosse, vill jagh strax haffua mitt budh up till digh och latha digh om alle saaker vijdare vetta, och vill nu hermedh *etc.* . . . .

Raptim Stureforssa den 3 Aug. Åhr 1613.

T. F.

charissimus

Gabriel G. Oxenstierna.

Käre broder, förskaffa morkära goodh beskeedh uppå sin begäran medh thett första, eller jagh moste sielff komma ditt up för den önkia jag daghligen uppå henne seer. Så sender jagh

och min käre broder ett breff, som morkära haffuer lathett schriffua Konungen till; om digh tycker rådeliget vara att presentera eller ey, hemställer jagh dedh digh i hender, aldenstundh min N. F[:s] och herres breff dessföruthan noksampt kan kraftigt vara. Nu farväl käre broder, och Gudh bevare digh.

12.

Sturefors den 23 Augusti 1613.

Notifikation om en sons födelse och inbjudning till dopakten; om Nils Bielkes återkomst.

Hiertans käre broder. Jagh önsker min k. b. all *etc.* . . . . ; den 21 Augusti bleff min k. hustru förlossat och gaff Gudh oss en ungh sonn*), hvilken Gudh lathe upfostras i gudzfrugtan och de sine till hugnat, och ähr jagh [i] den förhopningh, att, nhär Gudh vill, min k. b. förnimmandes varder den tiden, på hvilken jagh honom i de helge Trefaldigheetz namn haffuer ährnat christna lathe, att min k. b., så frampt till mögeliget vara kann, uthan någon excusation och gensejelse varder sikh medh instellandes, aldenstundh jagh för min person ingen tingh [h]eller önske kann eller vill, ähn att den synnerlighe goode broderlighe affection och kärlek oss altijdh emellan ifrån barnsbeen varitt haffuer, motte och herefter medh broderligt omgenge och conversation ähnu yttermere fulfölt bliffua, nhär tiden så tillsäier, och gör thett migh fast ondt, att dedh sällan skeer.

Dernest betacker jagh min k. b. för thett leigdebrefuet han förskaffade min s[våger] Nils Bielke, för hvilket morkära digh inthe lithe före välsignar. Och ankom min s. Nils Bielke hijtt till Stureforssa den 18 Aug., och lärher min broder väl sielff uthaff hans taal och omgenge förnimma, hvadh för uprigtigt hierta och gemut uthi honom boor.

Käre broder, synnerligen mhera på thenna gångh till att schriffua haffuer jagh väl inthe tijdh, helst medan denna breffdragaren väl veet beskedh att beretta min k. broder om all min legenheet. Ty tvifflar jagh inthe, att han väl bliffuer min broders gest en gångh, för ähn han ifrån Stokholm förreser, ty haffuer han en synnerligh godh tillförsigt till digh. Och vill jagh

*) Gustaf, sedermera riksråd.

nu hermedh *etc.* . . . . Salutes uxorem librosque meo nomine.
Raptim Stureforssa den 23 Augusti Åhr 1613.

T. F.

charissimus

Gabriel G. Oxenstierna.

13.

Sturefors den 31 Augusti 1613.

Förnyad inbjudning till sonens dopakt jämte öfversändande af ett bjudnings-
bref till konungen.

Käre broder. Jagh önsker min k. broder *etc.* . . . . ,
och betacker thernest min k. broder för alla broderliga bevista
välgerningar, hvilka jagh medh all broderligh tacksamheet och
tienst altijdh gerna skall förskylla och förtiena, så lenge jagh
leffuer; och kann thernest digh broderligen icke oförmält lathe, att,
såsom jagh sist schreff min k. b. till, att Gudh almegtigh hade
förlossat min k. hustru och giffuet oss en ungh sonn, så kann
jagh och nu min k. b. icke förholle, att jagh haffuer satt migh
före att lathe honom komma till christendom, som ähr den 26
September her uppå Stureforssa, hvarföre ähr min broderligh och
kärlich begäran, att du som en trogen broder vilt ställa digh in
till förbemelte tijdh sampt s. Fru Anna, på hvilket jagh och in-
geledes tvifle eller tvike vill, så framt till mögeliget vara kann;
och sender jagh min k. broder ett breff, som jagh haffuer schreff-
uet H. K. M:tt vår allernädigste konungh och herre till och biu-
der H. K. M:tt till fadder. Begärer, att min k. b. H. K. M:tt
samme schriffuelse medh sådana ordz forme presentere ville, som
der till tienlige ähre, så lagandes, att om möieligit vore, min
k. broder motte bliffua uthi H. K. M:ttts stelle hijtt förskickat*),
aldenstundh jagh väl tenckie kann H. K. M:tt sielff personligen
inthe kunne komma för thenna tijdz legenheet skull. Förseer
jagh migh visserligen till min k. b., att, så framt till mögeli-
git ähr eller vara kunne, du endeligen kommer hijtt till förbe-
melte tijdh; ingen väg eller stigh skall nogon tijdh bliffua migh
för longh för din skull igen, och begärer jagh gerna, att min k.
b. vill latha migh vetta, hvadh svar H. K. M:tt Konungen giff-

*) Jämf. rör. denna sak Axel Oxenstiernas Skrifter och Brefvexling II: 1
(Gustaf Adolfs bref och instruktioner), n:o 16.

uandes varder, sosom och om jagh må vist förventa min k. broder hijtt till migh till samme tijdh. Nu käre broder, jagh vill nu inthe lengre bemöda min k. broder medh thenna min mödoesamma schriffuelse, uthan vill nu hermedh haffua min k. b. sampt alt hvadh honom kärt ähr under Gudz dens aldrahögstes nådige beskydd broderligen och flitigen befatat. Så lather min hustru helsa digh sampt S. Anna medh sin dienst och förseer sigh vist, att denna breffs begäran bliffuer effterkommett. Raptim Stureforsa den 31 Aug. Åhr 1613.

T. F.

charissimus

Gabriel G. Oxenstierna.

Så ähr och min broderligh begäran, att du vilt göra min entschyllan hooss s. Fru Anna, att jagh icke schriffuer henne medh till, ty förhoppes jagh, att hon bliffuer digh fölagtigh och holler migh till good, ty ähr jagh icke stadd vjdh nogon schriffuare, uthan måste nu så hastigt afferda desse breff sin kooss, aldenstundh jag i morgon, om Gudh vill, måste sielff förresa herifrån och till Westergötlandh till min N. Herre. Nu ade ade ade.

14. Grensholm den 4 Oktober 1613.

Förundran öfver uteblifvandet af konungens ombud vid dopakten; privatangelägenheter: tvister med svärmodren.

Käre broder, jagh önsker digh all lyckligh välmoge etc. . . . , och kann digh dernest broderligen icke förholla, att jagh din schriffuelse medh Per Erichson bekommit haffuer, deruthinnan du förmåler, H. K. M:tt vår allernädigste Konungh afferdat sitt budh hijtt neder till migh till barsöl, så kann jagh digh broderligen icke förholla, att jagh haffuer uthaff inthe budh förnummitt, eij heller ähr nogon till migh kommen, uthöffuer hvilket jagh migh icke lithe förundrat haffuer, ty hade jagh vist förmodat migh större gunst*); doch hvadh icke kann vara, motte man latha sigh dermedh benöje, och ville jagh väl haffua önskat, att dett motte haffua varit ogjort, ty ähr thett migh väl nogett till spott i min herres hoff. Hvadh min broder sielff belanger, så veett

*) Jmf. noten till föregående bref.

jagh din legenheet väl, och haffuer digh aldeles entskyllat och betacker digh för din gooda velie, hvilken jagh veet aldeles goodh ähr. — Så kann jagh och min k. b. icke förholla, att min broder schreff migh till för nogon tijdh sedan, att, efter Töresjö vara illa försört medh folk sampt alt annat, att jagh ville bekymbra migh nogott derom, hvilket morkära sielff och uthaff migh begärat haffuer, att jagh ville förskaffa folk, fougte och dajia ditt till Mikilsmessan, hvilket jagh migh om beflitat haffuer och haffuer och en hoop bekommitt, afferdade och mitt budh för nogre dagar sedan up till morkära derom och gaff henne tillkenna, att jagh hade folk i vargerningh. Huru hon ville sielf haffua derom bestelt, stelte jagh till henne och schreff deth besta jagh kunne. Men på svaret feltes migh inthe, ty fick jagh min hudh så full medh bannor, att jagh aldrigh haffuer makan bekommitt, doch uthan all min förtienst; ty schriffuer hon, att jagh inthe hade behoff att bekymbra migh nogott derom; ty hon haffuer hafft och fått folk, för ähn jagh bleff född, oansedt att hon sielfff haffuer bedit migh derom, som hennes egen schriffuelse skall uthvise. Men hvadh vill man göra, mater enim est. Hvarför haffuer jagh och ährnat inthe bekymbra migh mhera derom, oansedt att dett migh nu fast legliget varett hade till att bygga der på gården, medan jagh haffuer en temligh förlähningh uthaff min N. F. och herre deromkringh, sed quæ mutari nequeunt patienti animo sunt ferenda, och vill jagh nu hermedh [haffua] befatat min k. broder Gudh alzmechtig. Helsa S. Fru Anna på mine vägna. Raptim Grensholm den 4 Octob. Åhr 1613.

T. F.
charissimus
Gabriel G. Oxenstierna.

15.

Stegeborg den 4 April 1616*).

Underrättelser från A. O. och om fredstraktaten med Ryssland äro efterlångtade; privatangelägenheter: bröllop inom släkten.

Käre broder. Jagh önsker min käre broder *etc.* . . . . .
och giffuer min k. broder hermedh broderligen tillkenna, oss

*) Brefven för 1614 och 1615 fattas fullständigt i R. A.

samptligen, som här inrikes stadde ähre, vare, des Gudi skee loff, vjldh goodh helsa. Gudh lathe migh och sådana tiender ifrån min k. broder samt hans käre husfru och barn altijdh spöria och förnimma, och haffuer jagh medh störste åhstundan dagligen förventat min k. b:s schriffuelse, deruthaff jagh förnimma motte eder samptlige tillståndh och synnerligen, huru den fredstractaten emellan Muschoviterna och oss kann afflupin vara, ty undertijden föregiffues här freden vara besluten, undertijden handeln vara upskutin eller och aldeles uthslagin; doch, hvadh sanningen vara kann, så giffue oss Gudh dett, som både fäderneslande och oss nyttigste vara kann, och tviffler inthe, om dett ähr gott, förnimme vj dett tijdh nok, ähr dett och ondt för tideliga.

Så kann jagh min k. broder ytterligare icke förholla, att morkär haffuer satt sigh i sinnett om midsomarstijdh, om Gudh vill, att holla mina söstrars bryllop i Stockholm och inthe längre in uppå hösten fördröia vill, helst effter min N. Herre haffuer om Larssmesso tijdh ähmnat att holla min svågerys bryllop och säies, att H. M:tt Drätningen strax dereffter vill holle Gref Casimirs bryllop, doch tviffler jagh inthet att morkär haffuer väl noksamt sielff digh om samme saaker tillschreffuit. Doch så frampt min k. b. till samme tijdh inthe hemkommandes varder, tviffilar jagh, att dett kommer så hastigt till nogon ända. Och medan jagh för nogre få dagar sedan haffuer schreffuit min k. b. till, vill jagh digh denna gångh medh denna min schriffuelse inthe lengre uppeholla, uthan vill önske till Gudh, att min k. b. samt hans käre husfru och barn alle motte komma hijtt hem till oss medh helsan, goode glädelige tiender och en välbehollin resa, och vill jagh nu hermedh *etc.* . . .

Min k. b. ville och vara obesvärat att helsa s. Fru Anna och dina små på mine och min käre hustrus vägna, den och digh käriligen helsa lather. Vale atque iterum vale. Datum Stekeborgh den 4 Aprilis Anno 1616.

T. F.

charissimus

Gabriel Göst. Oxenstierna.

16.

Stegeborg den 16 April 1616.

A. O:s hemkomst efterlängtdad med anl. af de förestående bröllopen; privatangelägenheter.

Välborne hiertans käre broder Axell. Jagh önsker *etc.* . . . vill och därnest min k. b. broderligen icke förholla, att migh samt alle våre goode venner, som i denna landzort stadd, vara, des Gudi skeep loff, vjdh temligh goodh helsa, hvilka tiender jagh önskar migh ifrån [min] käre broder samt min käre syster och begges deres käre barn altjdh att spörja och förnimma och förhielpa dem snart hijtt hem till oss igen medh goodo och hugneliga tiender, och synnerligen förventes min k. broders ankomst medh längtan för våra systrars bryllops skull, det morkära haffuer ähmnat i helge Trefaldigheetz namn att holla i Stockholm om midsommars tjd för allahanda besvärligheetz skull, de som på ens gårdar i en sådana legenhet henda och förefalla pläge, dem min k. broder sielff noksamt uptenkia kann. Och begärer jagh broderligen aff min k. broder genom hans schriffuelse att förnimma, om vjdh honom hem till oss emott samma tjd förventa moge, eliest vill dett väl falla nogott besvärligtt, och haffuer jagh nogre åhtskilige resor schreffuit min k. broder till, doch slett ingen schriffuelse igen bekommitt, ther uthaff jagh mått förnimma, huru min k. broders tillståndh varitt haffuer. Och effter som jagh haffuer förnummitt s. Fru Annas tjd nalkas, så önskar jagh henne en goodh och nådigh förlossningh och barnet till doop och christendom samt ett longt lif, min k. broder samt alle de honom käre ähre till hugnat och glädie. Och vill jagh nu *etc.* . . . och Gudh lathe min k. b. snart komma hem medh helsan, ty längtar jagh nu svåra medh min k. broder att tale. Vive et vale. Datum Stekeborgh den 16 April Anno 1616.

T. F.

charissimus

Gabriel G. Oxenstierna.

17.

Hörningsholm den 25 Augusti 1616.

Om det anstötliga äktenskapet mellan Konrad Yxkull och Elisabet Oxenstierna; om adelig jungfrus rätt att ingå äktenskap samt om de åtgärder, som med anl. af det förefallna vore att vidtaga; om Svante Stures begrafning och enkans angelägenheter; Nils Bielkes sjukdom.

Vählborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . .
 och giffuer hermedh min k. b. tillkenna migh samma dagh jagh ifrån Stockholm förreste haffua förnummitt om Conradt Yxells bryllop medh Elisabet Oxenstierna på Steninge, hvilket, sosom dett ähr skedd uthan en laghligh och ordentligh process uthi egenskapständhe, altså ähr dett och samptlige oss medh våhr familia till stor vahnähra och spott; ähr och till ett befrugtandes, att, så frampt detta bliffuer oomtalt och uthan all protestation nederlagt, att då, sosom hon ej ähr den första, bliffuer hon ej heller den sista, och synnerligen moste vij väl flere sådana fall hooss oss förvente, effter sådana frierij i våhr slegt ähnu väl nogre kunne vara påferde, hvilke dennes exempell väl effterfolie dierffues, så frampt dett bliffuer så aldeles oomtalat och inthet mhera till saken gjort. Hvarföre haffuer migh icke tyckts onödigt vara digh medh min schriffuelse herom att påminna, oansedt jagh inthe tviffler, digh noksampt dett haffua betragtad och uthaff dinn harm och förtret väl vara dertill förorsakat. Och förmener jagh denna oordentlige och olaglige process, hvilken egenskapständet och des vyrde myckitt förklenrar sampt förmyndare och slegten, de der ähre och böre vara effter lagen i föräldrars staadh och stelle, uthi störste föragt bringer och förer, väl kunne bliffua affskaffat, och sådana olofflige gifftermål tillbörligen nepste och straffade bliffua. Ty medan en jungfru i lagen kallas öffuermage, så ähr hon ej aff sin egin jurisdiction uthan sub tutela aliorum och deres, som effter lagen retta förmyndare ähro, hvilka der ähre henne och böre vara i föräldrars stadh. Nu haffuer hon ej magt i ringa saaker nogott göra eller besluta uthan föräldrars eller förmyndares ja och samptyckio, huru myckett mindre i de högsta saaker och förnembsta saaker, iblandh hvilke detta väl reknas må, och fördenskull medh henne väl effter dett 3 cap. i ärffdabalken procederes motte, medan förmyndare ähre i föräldrars stadh och stelle; synnerligen medan hon hvarken sin retta förmyndare ej heller någon aff sin hela slegt den tillbörligh ähra

gjort och dem derom till rådz sport, för ähn hon till detta gifftermål sitt fullkomligh[a] samptyckio och [ja] giffuet, hvilket hon och nu i sielffua vercket haffuer lathet påskina. Så ähr och heruthinnan emott kyrckioordningens retta process och ordinantz handlat och peccerat. Ty ähr hvarken för dem retteligen på 3 åhtskillige tijder lyst vordet, eij heller nogen kunnigt om deres egtenskap varitt, för ähn dett allareda haffuer varitt öffuerståndet, och uthi så motte sigh dertill stulit, hvilket icke för nogon ährligh gerningh hollas bör, eij heller nogott fullkomligt egtenskap (oansedt han henne nu väl beholla må), eij heller de aff nogon ährligh prestman vigde, uthan aff denn, som sin tienst ähr bleffuin tillförene förvist, så väl sosom uthi thetta fallet emott sitt embete och kyrkoordningen peccerat och förseedt, hvarföre han och tillbörligen för sin person borde straffat bliffua; så vore dett och till att befrugta att så frampt detta, hvilket så olagligen ähr medh procederat vordet, bleffue aldeles ostraffat, att barnen emott deres föräldrar, och de, som under förmyndarerett vore, emott deres förmyndare, till ohörsamheet väl kunne förorsakade bliffua, och altså deres tillbörligh ähra och vyrdningh dem deruthinnan bleffue affskurin och förtagin. Hvarföre tyckes migh, att, der min k. b. hade nogon legenheet och bror Carll och Åke vore tillstedes, kunne man väl nogott göra till saaken. Och der man inthe mhera kunne förretta, motte man likquäl göra dem tvehuxe, på dett att andra sådant att begynna motte haffua fördragh. Detta haffuer jagh min k. b. inthe kunnett förholla, inthe tvifflandes, att du ju denna saak bettere haffuer betenckt, ähn jagh henne schriffua kann, och veet väl, att du den spotten inthe gerna in-torckar.

Så kann jagh och min k. broder inthe förholla, att jagh ähr här uppå Hörningsholm och inthe lengre kommitt, ty haffuer [jag] bekommitt min N. F:s och Herres breff, att jagh endeligen skall fördröia heruppe och bestella om s[alig] Gr[effue] Svantes begraffningh, hvarföre moste jagh nu här bida. Och aldenstundh jagh förnimmer, att den unge Greffuinnan haffuer schreffuit [till] H. K. M:tt, begärandes, att H. K. M:tt ville komma till Upsala till s. Greffuen[s] begraffningh, derföre beder jagh, att min k. b. ville lathe migh vetta, om H. K. M. kommer till s. Greff Claus till Tullegarn eller till Upsala till Gr. Svantes begraffningh. Så veet Greffuinnan derefter rette sine saaker. Min svåger Nils Bielke ähr häfftigt siuk. Gudh hielpe honom. Käre broder, lath migh vetta, huru snart du skalt förresa till Östergötlandh. Och befaller jagh

hermedh min k. broder Gudh altzmechtigh. Datum Hörningsholm
den 25 Aug. Åhr 1616.

T. F.
charissimus
Gabriel G. Oxenstierna.

Käre broder, leth migh endeligen vetta herom beskedh och
förhielp denne unge Grefuinnan till goode svar om greffueskapet.

18. Vadstena den 23 Februari 1618.*)

Intercessionsskrivelse för en rådman i Ronneby, att A. O. måtte vara honom
behjelpig att utbekomma fordringar i Småland.

Vår broderligh och kärlich hälsan *etc.* . . . . .
Dernest giffue vij vår käre broder hermedh tillkenna, att denna
zedellvisare Sven Larson, rådman i Rottneby haffuer varitt her
hooss oss och begärat, att vij honom denna vår intercessions-
schriff till vår k. b. meddela ville, att, aldenstundh han haffuer
nogon gell her i riket, synnerligen i Smålandh, hooss adell och
andre utheståendes, hvilke der ähre myckitt tröge honom till att
betale, att vår k. b. honom till H. K. M:tt vår nådigste Konungh
och herres breff förhielpo ville, på dett han desto lättligare och
bette aff sine geldener må contenterat och tillfredz stelt bliffue.
Och aldenstundh sådan hans begäran rettvisan ähr likmätigh,
altså tviffle vij eij heller, att vår k. b. lather honom ju denna vår
förschriff till gode åhtniute lathe. Och tiena vij vår k. b. altijdh
gerna till dienst och velie igen. Och befalle vår k. b. sampt
hans käre hustru och kärkomne vordnat Gudh denn aldrahögh-
ste. Schreffuit i Vastena den 23 Februarii anno 1618.

Claus Bielcke
manu propria.

D. K. O. T. B.
Gabriel Oxenstierna
Göstaffsonn**).

*) Bref för 1617 fattas.

**) Detta är första gången i föreliggande brefsamling, som brefskrifvaren
begagnar denna namnteckning, hvilken han sedan alltid bibehöll. Ehuru
namnen alltid skrefs å tvänne rader, hafva de i det följande, till utrymmes
vinnande, tryckts på en.

19.

Linköping den 16 April 1618.

Hertig Johans begrafning, som det vore önskvärdt få uppskjuten; om spanmälsutförsel förbud; underrättelser begäras.

Välborne herre, hiertans käre broder. Näst, *etc.* . . . . .

Aldenstundh vij haffue sekreffuit H. K. M:tt vår allernådigste Konungh till, hvadh medh begraffningsbestellningar lider, derföre haffuer jagh icke kunnett underlathe digh medh min skriffuelse att besökia, och giffuer fördenskull min k. b. tillkenna, att hvadh dett arbete vidkommer, som till begraffningen kann behöffues, kann fuller endeles, doch medh stoor besvärligit, till denn försagda tijdh bliffua ferdigt. Icke deste mindre syntes nödigt vara, att hon 14 dagar lengre fram uppskutes, ty haffuer sådant regn här i Östergöttilandh fallit, att bonden icke allenast ähn icke haffuer sådt, uthan ähr till att befrugte, att, hvar deste större torcka icke kommandes varder, ähnu i 14 dagar nepligen kunne komma till att såå, och vill då endeles deres sädestijdh och begraffningstijden falla på en tijdh, hvilket denna landzort till stoor skada falla ville. Hvar och begraffninghen motte på 14 dagars tijdh uppskuten bliffua och sädestijden öffuerståndin, kunne alle saaker desto bättre bliffua rede och bestelte. Min k. b. göre heruthinnan sin flijtt.

Deslikest ville jagh haffua min k. b. tillkenna giffuit, att i denna landzort vill högligen vara aff nöden, att spannemälsuthföringen må bliffua i tijdh förbudin (unnantagandes hvete), ty eljest föres all denn spannemål, som i lande finnes, uth, och vill derefter en dyr tijdh falle; ty nödgas bönderna (haffua och allareda begynt) att köpa spannemål i siöstederna igen. — K. b. schriff migh till medh denna enspennaren, hvadh tiender ifrån Ryslandh och Lifflandh kunne vara sporde. Käre broder, jagh befaller hermedh *etc.* . . . .

Vale et feliciter vive. Datum Linköpingh denn 16 Aprilis. Anno 1618.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Salutes charissimam coniugem una cum liberis meo meorumque nomine. Vale.

20.

Linköping den 8 Maj 1618.

Beklagar A. O:s sjukdom; om hertig Johans begrafning, som uppskjutits; underrättelser begäres; privataffärer; om beviljande af en försträckning till Elfsborgs lösen; ordre begäres för Hans Byggmästare.

Välborne hiertans käre broder. Näst en broderlig *etc.* . . . .
Och giffuer dernest min k. b. tillkenne, att jagh för nogon tijdh sedan schreff honom till, och hade väl longesädan förmodet svar uppå samma schriffuelse, men jagh haffuer ty verr min k. b:s impediment noksampt och fast ogera förnummitt, i dett att migh aff androm ähr tillschriffuet, att min k. b. haffuer en tijdh longh medh en häfftigh siukdom varitt beladd och most hollit vidh sängen. Doch förnimmer jagh, att min k. b. skall nogorlunda vara kommin till nogon bättre hälsa igen. Gudh fullborde sitt goode påbegynte verk och förhielpe honom till sin fullkomligh helsa igen.

Dernest giffuer jagh min k. b. tillkenna, att, hvadh saakernas tillståndh här i Östergötthlandh vidkomma, så haffue vij nu i dett nhärmaste efterkommitt H. K. M:tt vår nådigste Konungh och herres befallningh, i dett vij haffua mestedeles ferdige de saaker, som kunne behöfues till min s. framlidne herres begraffningh. Doch som jagh förnimmer begraffningen vara upskutin till efter hælgan, så ähr dett väl och denna landzändan myckitt nyttigt, synnerligen för deres sädestijdh skull, så väl som för de svaga öker och hästar, som här nu ähre.

Käre broder, aldenstundh här går esomofftast budh emellan Stockholm [och] här, så beder jagh min k. b., att han ville schriffua migh till och lathe migh veta, om min b. kommer hijt neder medh H. K. M:tt eller ej. Hvar och nogre visse kundskaper kunne vara ankompne ifrån Lifflandh eller Ryslandh, att min k. b. ville migh då derom auvisere. Och haffuer jagh nu inthe synnerligen att schriffua om, uthan befaller hermedh min k. b. sampt hans käre husfru och barn under Gudz nådefulla beskyd, broderligen och käriligen befatat. Min k. b. ville helsa sin fru Anna på mine och min k. hustrus vägnar. Datum Linköpingh den 8 Majj anno 1618.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. b. Den jagten jagh medh digh i vintras omhandlade gör väl och holt migh till besta till min ankompst, hvilket

jagh förhoppes, om Gudh vill, skee skall strax effter begraffningen. Jagh vill betala digh den. Vale ac vive.

Post scriptum (å lös lapp).

Käre broder, kom i hugh dett brefuet, som du haffuer loffuat Erich Jöranson på dett silffret, som han haffuer förstregt till Elffsborgs lösens uthlegningh. Han ähr i denn förhopningh, att han dett nu medh denna zedellvisare bekommandes varder.

K. b., M. Hans Bygmestare ähr här i Linköpingh och lather arbeta på min S. Herres graff och haffuer bedit migh, att jagh ville bedia digh, att du frågar H. K. M:tt, om han skall förbida H. K. M:tt ankompt här i Linköpingh, eller om han skall ryckia genast till Callmar föråht, och begärer han beskeedh deruppå medh dett första.

21.

Sturefors den 7 Juni 1618.

Tillkännagifvande af en sons födelse och önskan, att A. O. samt öfriga nu i trakten varande vänner måtte bevista dopakten.

Hiertans käre broder. Jag önsker min k. b. en lycksalig goodh affton, och giffuer min k. b. härmedh käriligen tillkenna, att i afftons nhär 10 slogh, bleff min k. hustru förlossat och begåffuade Gudh oss medh en ungh sonn*), hvilken jagh önsker motte först komma till doop och christendom, bliffua i gudzfrugtan up-tugtad och leffue sine föräldrar till hugnad. Och hade jagh väl ährnat migh i dagh till Linköpingh, men för hustruns svagheet skull moste jagh till i morgon tideliga förbida. Och aldenstundh, käre broder, jagh agtar onödigt vara lenge medh barnsens christendom att förbida, helst medan så goode venner nu här så nhär stadda ähre, derföre beder jagh min k. b., att han vill lathe migh vetta, om H. K. M:tt i morgon förresa vill eller ej. Dessföruthan begärer jagh och gerna, att hvar min broder förnimmer, att Greff Jacob, Hr Jöran Gyllenstierna, Hr Abraham Erichson skulle förresa derifrån, att min k. b. ville dett förhindra, till dess Gudh vill, jagh får tala medh dem. Ty förhoppas jagh, att min k. b. och dee skole migh i morgon eller öffuermorgen till dett siste

*) Gabriel, sedermera riksråd.

besökie. Jagh tienar min k. b. aff hiertat gerna igen, sosom jagh dessföruthan pligtigh och skylligh ähr. Och befaller *etc.* . . . . .

Vale. Datum Stureforssa den 7 Junij Åhr 1618.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

22.

Stockholm den 6 April 1619.

Tacksägelse för bref; om sändandet af en läkare; Petrus Petrejus; sändandet af en trädgårdsmästare; underrättelser lofvas.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker digh *etc.* . . . .
din schriffuelse ähr migh i går, som var den 5 Aprilis, tillhanda kommin, deruthinnan jag min k. b:s åhtskilige begärande förnimmer, sosom ähr om doctorn, hvilken jagh väl skulle strax till vägs skyndat haffua, hvar jagh hade varit här stadd, men jagh var på en natt eller två hemdragin. Doch ähr han effter min ankompst här inthe länge uppehollin, och önsker jagh min k. b. lycka till sitt chur. — Hvadh Petri Petræi saak vidkommer, så vill jagh i morgon tideliga haffua honom för migh och samma saak medh tillbörligh tystsamheet föreholla, och tviffler jagh inthe, att, nhär han saksens fhara förnimmandes varder, så skall han H. K. M:ts nådige löffte gerna vedertaga och sigh till en säker ort, så länge stormen kann öfvergå, gerna begiffua. — Den trädgårdsmestaren belangande min k. b. begärer, jagh honom ville förskaffa, så skall jagh göra min flijtt, att, hvar mögeliget vore honom att bekomma, så skall min b:s begäran väl bliffua effterkommin, och skall jagh den, så frampt jagh bekommer honom, innan en dagh eller två väl eftersända.

Skepp ähre här ähnu inge ankompne, ej heller höres aff nogre, som skole vara uthi skäran, ty ligger isen alt ähnu så longt uthi haffuet, så att man ingen yppingh seer, men så snart skepp varde ankommandes, så skall jag strax min k. b. om nye tiender gerna auvisere. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . .

K. B. gör väl och helser s. Fru Anna medh min och min k. hustrus tienst. Datum Stockholm den 6 Aprilis Anno 1619.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

23. Stockholm den 13 Augusti 1620.

Underrättar om sin förestående resa till Östergötland för hustruns begrafning; om Hansestädernas ankomna sändebud.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker min k. b. en lyckosam resa och medh helsan hitt hem till oss snart att komma, och giffuer min k. b. till kenna, att jagh nu tillkommande Onsdagh haffuer ähmnat migh herifrån till Tälje och sedan siövägen till Östergöttlandh. Och ähr morkär hijtt kommen och fölier medh till Östergöttlandh, så väl som Gabriel Bengtson och Erich Kyle. Flera bliffue inthe monga. Gudh giffue oss allom lycka på resan och tröste migh bedröffuade karll*). — I dagh ähre Hansestädernes sendebudh ankompne hijt till Stockholm. Hvadh nytt, och huru kärkommert de medh sigh före, giffuer tijden medh. — Käre broder, jagh finner inthe myckett att schriffua, ty siukdomen henger alt ähnu nogorlunda effter. Doch förmodes jagh dett besta, och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . .

Datum Stockholm den 13 Aug. Åhr 1620.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

24. Stockholm den 15 Augusti 1620.

Hustruns begrafning har, till stor olägenhet, måst uppskjutas; om Hansestädernas sändebud; hoppas på A. Os snara hemkomst.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, att jagh effter vår sista giorda affskeedh hade ähmnat migh herifrån medh min s. hustrus lijk, så att begrafningen skulle haffua bleffuit hollin den 3 Septembris, men, dagen för ähn jagh herifrån skulle förresa, bleff migh aff H. K. M:tt tillsagt, att jagh här moste fördröja, och denna gångh begrafninghen till nästkommande vinter uppskiuta, oansedt att Gudh skall vetta, till hvadh skada och olegenheet jagh derigenom ähr bragt vorden, ty haffuer all tingh, som till begrafningen

*) Gabriel Gustafson Oxenstiernas första hustru var Märta Bielke, död 1620.

kunne behöffues, varitt allareda i Linköpingh ferdigt, alla begraffningsbreffuen uthgångna, dem jagh alla haffuer måst igen affschriffua. Doch moste patientia i saaken göra dett besta och tröste migh dervidh quod nulla calamitas sine socio, och haffuer jagh nu ähmnat som i morgon, om Gudh vill, att settia hennes s. lijk i stoore kyrckian till vinteren (doch emott all min velie).

Någre dagar effter, som min k. b. var hädan förrest, ankomme Hansestedernes sendebudh, och haffua de i dagh, som ähr den 15, varitt till audientz, och haffua de ähn hertill inthe annett proponerat, ähn att deres gambla privilegier må bliffua renoverade och confirmerade. Doch tvifles inthe, att de väl annatt haffua att medhfara, men de vele uthan tviffuell först see, hvadh resolution de kunne bekomma. Käre broder, jagh kann denna gångh inthe mhera schriffua, uthan önsker min k. b. en lyckosam resa, och att han medh väl uthretade saaker motte komma hijtt hem till oss igen, och haffua dett medh, som han effter dragen ähr. Och vill jagh nu hermedh etc. . . . .

Datum Stockholm den 15 Aug. Åhr 1620.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

25. Stockholm den 23 September 1620.

Konungens resa till Kalmar; om pålska stilleståndet; tidningar från Ryssland; privatunderrättelser.

Välborne hiertans käre broder. Näst etc. . . . . H. K. M:tt ähr denn 12 i denne månadt herifrån och till Calmar förrest, dertill att lathe bestella, hvadh som till dett fremande härskapets ankompst kann behöffuas, och strax dett ähr förrettat, begiffuer sigh H. K. M:tt hijtt tillbakar igen. — Hvadh nye tiender ifrån Lifflandh vidkommer, så haffuer H. K. M:tt schreffuet Feltherren til och befalt honom att prolongera stilleståndh medh Pälaken ähnu på 3 månaders tijdh, och synes noksampt aff Kottkowitz breff, att, hvar Feltherren hårdt deruppå trengde, ett rundt stilleståndh väl skulle vara till att nhå. — Ifrån Ryslandh ähre inge synnerlige auviser ankomne, uthan att Stoorfyrsten skulle haffua förordnat andre commissarios till grentzelägningen, på dett saaken deste snarare skulle komma till entskap. — För 5 dagar motte s. Fru Anna

väl och var hon uppå Tijdöön. Denna gång haffuer jagh inthe annatt till att schriffua, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . ; önsker och min k. b. en lyckosam resa och medh helsan väl och snart hijtt hem att komma. Datum Stockholm den 23 Septembris, Åhr 1620.

T. F.
charissimus
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

26. [*Ej egenhändigt.*]   Sturefors den 10 Januari 1621.

Om hustruns försiggångna begrafning; utskrifningen i Vestergötland; privatangelägenheter.

Broderligh kärlich helsenn och allt mere kärt medh Gudh alzm. nu och altijdh tillförende. Käre broder, jagh kan digh härmedh broderligen icke förholle, att, hvadh den sorgereesan ahnlanger, som jagh hijtt nidh haftt haffuer, så är jagh medh min käre moderbarn och medhfölie oskadde och medh helsann (Gudi dess loff) framkompne till thenn daagh och tijdh, som föresatter var, och begrafningen öfuerständen, och huar till sitt igen heemrycht, och jagh medh mitt föllie hiit till Forssa kommen. Gudh lathe migh altijdh spörre gode tijdender ifrån digh käre broder och din käre vårdnatt. — Huadh uthschriffningen vidkommer, som Stiärneskiöldh och jagh uti Westergötlandh holla skole, och vår instruction förmeller, att vij begynne skole denn 16 Januarij, så kan thett dogh icke skee, för än thenn 3 Februarij för dhe orsaker skull, att thett är än så stackotte dagar, och almogen plägar icke komma fram för än om middags tijdh, så man kan föga uthrette. Så kan och Stierneskiöldh föge, för ähn moth den tiden, komma dijtt nidh ifrån sin svågers bröllop. Eljest kan man och icke begynnen den förste Februarij, efter då är Kyndersmesseafton. Men, som sagt är, så vele vij tagatt ahn den tridie uti Wartoffta häredh alleförst, och sedan allt bort åhtt och så fordt, thett beste och snarest, som mögeligitt vara kann. Vijdare käre broder kan jagh digh och här medh käriligen icke oförmeltt lathe, att migh är berättadt vordet, hurusom här nedre i förre uthschrifningar haffuer tilgångitt, att, när de hafue hollitt den i landett, så äre löösgångere och driftepartij rymde in i stä-

derne, och åhter, när thet är schreffuett i städerne, så hafue de begifuitt sigh uth på landett, och är therföre händt, att sådanne sällar hafue blefuet frij, ther bönder och theres drengier hafue blefuet schrefne. Och voret förthenskull tilbörigitt, att ther medh motte holles en bättre ordningh, än som här till skedt är. Och der min käre broder täckes detta Kongl. M:tt vår allernådigste konungh och herre berättte, så tvijflar jagh inthet, att H. K. M:tt varder finne på the medell, som sådanne skalkheeter kunne förtages medh. Och efter huarsken i min eller stadthollernes här i Östergötlandh fulmacher och instructioner, inthet förmelles om någon uthschrifningh i städerne, så vette vij oss theruthinnan inthet kunne göre eller lathe medh mindre vij ther om vijdare beskeedh ifrån H. K. M:tt bekommandes varde, dogh kundett vara bäst att någre blefue förordnade, som uthschrefue i städerne, i medlertijdh och medh thett samme som uthschrifningen skeer opå landett. Huru som jagh sakerne vijdare företagandes varder och the förlöpe kunne, thett vill jagh esomoftest min käre broder tillkennagifue. Dogh är jagh i then meningh, att, efter uthschrifningen och lagmönstingen mostt i alla häreder fölges åht, att jagh näpligen hinner ändett för påske, helst meden jagh och skall vara medh att uthschrifue på Daall, theraf jagh dogh ingen lagmansrentte än härtill haftt hafuer. Här medh och altijdh befaller jagh digh, käre broder, udi Gudz alz. nådige beskerm, samt dhin elskelige käre husfrus (min käre syster) och eder käre barnn och vårdnader till longhvarigh lifs sundheett och all godh välfärdh broderligen och käriligen. Af Frossa denn 10 Januarij, Åhr 1621.

(Egenhändigt):

Käre broder, medh första budh så schriff migh till om saakernas tillståndh i Stockholm och quid novi. Så haffuer och Per Månson aff migh begärat, att jagh hans entskyllan hoos digh göra vill, att han nogett lenge haffuer varit borta, ty haffuer han ähnu inthe varet hemma, uthan alt här hoos migh och hulpet migh att schriffua de breff till Westergötlandh både om uthschrifningh och lagmanstingen. Så begärer och Per Månson, att min k. b. ville hans saak till dett besta i hugkomma, att han och så goodh legenheet, som andre secreterare medh accidentier haffua, bekomma motte, och, hvar dett icke annat skee kunne, att dett motte skee genom trykningh på Cronans vägna, som Burei haffue haftt medh bibelens och lagbokens. Doch tviffler jagh in-

the, att min k. b. väl gör, hvadh mögeliget ähr. Far väl och [helsa] S. Fru Anna medh min tienst.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

27.

Sturefors den 14 Januari 1621.

Privatangelägenheter: om svärmoderns resa, sönerna anbefallas i A. O:s vård.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . i fredags, som var den 11 i denna månadt, förreste morkär herifrån och till Klackeborgh medh sampt våre svågrar Åke och Jöns Kurck, och förmener jagh, att morkär förreser till Edhult i Smålandh, för ähn hon till Rinkesta kommer. Effter jagh nu för mitt affresande skull till Westergöttlandh, hvilken jagh, om Gudh vill, strax effter böndagen vill i verket stelle, moste försende mine söner till Stockholm, på dett de der i roo och stillheet måge vara under deres præceptors handh, haffuer och befatat att losere dem på slottet i deres lilla kammar, så hade jagh väl gerna molesterat min broder, att de hade bleffuitt hooss dina söner, men aldenstundh jagh väl veet, att min broder medh oroo inthe synnerligen betient ähr, och des föruthan oviss, om du nu äst eller och lenge bliffuer i Stockholm, så begärer jagh likquäl broderligen, att min k. broder ville göra sikh dett omaket och undertijden gå up till dem, så väl sosom och förfara, huru de bliffua underholdne och tracterade, oansedt jagh inthe tviffler om deres præceptors flijtt. Käre broder, jagh beder och, att du medh första legenheet ville senda migh nogre auviser, sosom och schriffua migh svar på min förre schriffuelse. Och vill jagh nu hermedh och altijdh *etc.* . . . .

Helsa S. Fru Anna medh min kärilige tienst.

Datum Sturefors den 14 Jan. Åhr 1621.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Hvadh pestilentz vidkommer, så höres her i Östergöttlandh, des Gudi skee loff, inthe aff henne. Doch säies här för vissa sanningh, att hon ähr kommen på 2 mil nhär Jönköpingh. Gudh vare oss nådigh. Vale.

28. Stockholm den 25 April 1621.

Ursäkt hos konungen för A. O:s bortovaro; intet nytt.

Välborne käre broder. Jagh önsker min k. b. myekin lycka och saligheet och giffuer digh tillkenna, att jagh i lögerdags om affton ankom hijt till Stockholm, och strax jagh upkom, frågade H. K. M:tt migh, om jagh hade varit hooss digh, frågade och, huru snart du skulle komma. Då sade jagh, att min b. var till att förventa emott denna söndagh. Då läth H. K. M:tt sigh dett behaga, och gjorde jagh dess föruthan din entschyllan på dett beste. Nytt vanckar här slett inthe, aldenstundh haffuet hvarken brister eller bär. H. K. M:tt ähr dragin på skjuteri, kommer i affton igen. Och befaler jagh hermedh min k. b. Gudh alzmegetigh. Datum Stockholm den 25 Aprilis Åhr 1621.

Helsa syster på mina väгна.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

29. Häringe den 26 Mars 1622.

Privatsaker; begär underrättelser om danskarnes besvär i tullfrågan samt förhållningsordres med afseende å kreditivet; förfrågan om en dansk korrespondent.

Välborne käre broder. Jagh önsker min k. broder en lyksaligh godh dagh, och giffuer min k. broder tillkenna, att jagh haffuer i dagh varett på Häringe och Hamerstadh ladugårdh och besedt des lägenheet. Vill och, dett första Gudh vill, jagh kommer till Rinkesta schriffua min k. b. min fullkomligh meningh herom till. — Och medan jagh, käre b., förgoth, att lathe migh fullkomligen aff digh informere om tullens besvär, som de Danske köpmän sigh haffua besvärat, att du villt migh om dett fundament tillschriffua, på dett, om jagh derom kann bliffua besögt, att jagh må vetta medh beskedh dertill att svara. Min broder ville och schriffua migh till medh Salvio, antingen jagh skall senda creditiffet up till Konungen i Dannemark eller om jagh sjelff skall præsentera honom. K. b. sendt migh de aviserna, som

sist ankomme, sosom och förgeth ey heller den schriffuaren du loffuade att senda migh effter. Jagh haffuer nu inthe mhera tijdh att schriffua, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Häringe den 26 Martij, Åhr 1622.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. b. Om du haffuer nogon i Dannemark, som pläger digh auvisere om nogre saaker, så läth mig vetta hans namn, på dett jagh må få tala medh den. Vale.

30.

Rinkesta den 29 Mars 1622.

Om ett ifrågasatt byte med kronan af Tyresjö gård mot andra gods.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . . kan jagh min k. broder icke förholla, att jagh ähr som i afftons hijtt kommen till Rinkesta och funnett morkär, des Gudi skee loff, vidh temligh goodh hälsa. Så haffuer jagh iblandh annan discurs giffuet morkär tillkenna om Tinsta gårdh och des ströms byte, hvilket hon haffuer fast illa vidh sigh taget och deruthöffuer allareda heta tårer felt, oagtandes ehvadh rationes och skääl jagh deremot inuent haffuer. Jagh haffuer fört henne [till sinnes] denne stoore perikel, som Töresiö ström moste uthstå, i dett att ett annat uthlop göres och strömen således ifrån sin gamla fart affvädes; 2:o att migh nu biudes gott vederlagh och recompens der, som dett framdeles vel kann [nekas], och icke vederlagh en gångh till att vente, och att min rättigheet i så motto kann framdeles bliffua högeligen disputerat, föruthan andre otalige skääl. Jagh haffuer fört henne till gemyt om sjelffua gården, ifrån hvilket hon endå mhere abhorrerer, effter som de gambles opinjon ähr om säten, och förmhener, effter som offta in furia plägar att talas, better vara att lathe taga ifrån sigh ähn att byta medh goodh velie och committera Gudh hämden; och sosom desse rationes ähr sådana, som ähro absque fundamento, så skole de likquäl väl uptagas siquidem dicuntur a matre. Så förnimmer jagh väl, att oansedt hon inthe ähnu haffuer fulleligen samptygt, så lather hon sigh likquäl fuller behaga, hvar sielffua sätesgården icke bliffuer bortbytt, och at der må giffuas vederlagh för strömen, som kunne komma Tö-

resjö och Kälsta i Ösmo till legenheet; så, oansedt jagh för min person fast hellre bortbytte både gård och ström tillika, ähn jagh dem ville åhtskilia, ty kann jagh noksampt dett eragte, att, aldenstundh den legenheeten så myckett ähr kommen i öffuerheetens ögon och i alla mans munn, så bliffuer dett verket dy heller aldrigh tillbakar. Ty kann jagh väl lätheligen eragte, att hvar den dämningen icke angår, att vatnet kommer till uthlop vidh Nacka eller Dannevyk, och staden, dett jagh vist förmodes, kommer till nogon tillvext och stoorlek, så bliffuer sielffua bruken likquäl till Töresiö en dagh firmerade, aldenstundh dett ähr fast nhärmere ähn Wällinge, och bliffuer jagh och mine barn altijdh osäkre i vår possession och lyster migh effter denna dagen på denna gården inthe myckett mhera spendera och æstimerer fast bettere att vara procul a Jove procul a fulmine. Doch förmodes jagh väl framdeles att kunne öffuertala min moder, att hon goffue sitt samptyckie till byte medh alla. Jagh haffuer och besiet Häringe gårdh och des ladugårdh Hammerstadh, och hvar jagh dem både till vederlagh bekomma medh tillbörligh renta, så hade jagh giort min barn en stoor tienst, ty skole hvar nästan för sigh svare emot Töresiö, unnantagandes strömen. Men aldenstundh morkär ähr så högt emot Töresiö gårdz byte, moste dett så bero; allenest beder jagh min broder, att, hvar H. K. M:tt talar nogott om strömen och vill endeligen haffua dett verket fort, så ähr der inthe att leggja sigh up emot, så frampt till jagh icke vill gå vederlaget medh allo quitt, att min broder då ville svara, att hvar H. K. M:tt nådigst teckes att giffua migh för blotta strömen, satt opå 1200 dalers renta först, och nämpne Hammerstadh, som ligger vidh Häringe, medh 1000 dalers renta och har, hvadh deruppå svares, 1200 dalers renta (och verderingen icke för högt satt) i sådana godz, som under sätesgårdzfrijheet kunne vara belägne; 2:o hvar H. K. M:tt teckes att giffua migh dem exempt ifrån rostiensten, aldenstundh jagh samma renta (hvilken jagh väl hade förmodet ähn en gångh så högt att stägre) frij för tienst hafft haffuer. Hvar H. K. M:tt nådigste teckes migh dett att giffue, så ähr jagh dermedh tillfredz; allenest att H. K. M:tt vill ifrån migh byta Näsby, Älta, Skansen och giffua migh godz under sätegården, så kann dett väl framdeles skee, att H. K. M:tt får Töresiö medh, när morkär sigh nogott bettere får att betenckie. Jagh tviffler inthe, att min k. b. rammer heruthinnan mitt beste, och förer H. K. M:tt min besvär till gemyt. Men summan, att jagh på Töresiö inthe mher bygger. K. broder, s. Anna ähr på Tijd-

öön och kommer, om Gudh vill, i morgon hijtt, och jagh begiffuer migh tillvegs i morgon rett tideligen och befaller hermedh min k. b. etc. . . . Datum Rinkestaholm den 29 Martij, Åhr 1622.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

31.

Värnamo prestgård den 14 April 1622.

Om resan till Danmark och fåfång väntan på Salvius i Värnamo, till stor harm och förtret.

Välborne hiärtans käre broder. Jagh önsker min k. broder alt, hvadh honom kärt och önskeligit kann vara, vederfares aff Gudh denn aldrahögste. Och giffuer dernest min k. broder tillkenna, att jagh, effter sosom jagh ifrån Stockholm var förrest, haffuer skyndat migh effter giort affskedh hijtt till grentzen i denn agt och förhopningh, att jagh och medh dett första skulle haffua kommett tillbaka igen, men, föruthan dett jagh i Jönköpingh effter Salvius ankompst, så haffuer jagh nu i jämpna 9 dagar medh störste harm och fordrat moste her i Wernemo prestegårdh forbida, och vill jagh önske, att jagh hade haftt acterna medh migh, jagh skulle längesedan haffua varitt i Köpenhamn och till evintyrs allareda dedan igen; men hvar migh flere sådana resor skole påleggias, så skall jagh på dett sette inthe oftare lathe draga migh vidh näsan.

Greffuen aff Mansfelt var her i Wernemo för två eller 3 dagar sedan och berättade, att Salvius icke ähnu på nogre dagar var till att förvänta, och att min broder hade honom dett berättat, och förundrar migh inthe lithe, att min broder icke skulle haffua skriffuit migh en zedell eller medh dett ringaste ordh om hans uthebliffuande kundgöra. Aff dem, som här aff och an forrese berettas, att Stotthollarn på Helsingborgh, Anders Bille, skall allareda for 14 dagar sedan haftt sitt budh på grentzen att forskaffa migh frij fordenskap, men hvadh i saningh kan vara, vett jagh inthe forvisso. Jagh haffuer denna gångh inthe mera att schriffua, aldenstundh alt, hvadh här aff Danmark höres, ähr ovist, och, dett förste Gudh vill jagh kann komma der in, vill jagh min k. b. alle saakers tillståndh vidhlofftigare till kenna giffua. Och befaller min k. b. och hvadh honom kärt kan vara Gudh denn

aldråhögste. Datum Wernemo prestegårdh denn 14 Aprilis, Åhr
1622.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsson.

P. S. Helsa s. Fru Anna och alla goda venner [med] min
kärilige tienst. Vale & vive.

32. Bäckaryd länsmansgård den 18 April 1622.

Om resan till Danmark; rykten därifrån om polska och ryska sändebud; olägenheter genom Salvii dröjsmål.

Wälborne käre broder. Näst en broderligh lychönskan och tillbörligh tacksägelse för monga bevista välgerningar kann jagh min k. b. icke oformält lathe, att jagh är nu stadd her i Beckere lenzmanzgårdh och haffuer nu bidt her i Smålandh effter D. Salvium på 3:dje veckan medh inthe ringa förtreet, ty hvar jagh hade trot eller kunnat tenckia, att han så lenge skulle haffua bliffuit opphollen, hade jagh kunnat bliffua på Stureforssa och der förettat nogre mine nödige saaker, effter jagh dessföruthan moste der fördröja på nogre dagar, nhär Gudh ville jagh kommer tillbakar igen. Jagh hade eij heller kunnat tenckia, att medh hans ankomst så lenge skulle haffua drögts, aldenstundh H. K. M:tt sjelff befalte migh, att jagh skulle skynda migh, så myckett som möjligt kunne vara. Konungen i Dannmark haffuer allareda för 14 dagar sedan schriffuit Anders Bilde till, att, dett första han förnumme, att nogett seningbudh ifrån H. K. M. ankomme, skulle han förskaffa frij fordenskap; haffuer och bestelt om nattleger, så väl sosom och haft sin kutskevagn medh 6 hestar för innemot grentzen två resor. Här säjes, och går i all mans munn, doch schriffuer jagh dett icke för full sanningh, att en Polnisk post för nogre dagar sedan skulle haffua bodet för Polniske sendebudh. Huadh i saningh åhr, giffuer tijdhen medh. Säjes och, att Konungen i Dannemark skulle haffua ønske, att de Svenske motte förr ankomme åhn de Polniske, på dett han motte förr vetta H. K. M:tt begäran. Detta haffuer fugten i Synnerboo berettat, hvilken säger sigh för nogre dagar sedan varitt der inne. De Ryske sendebuden åhre nu allareda afferdade uthur Dannemark till siös åht

Narffuen, som här berettas, medh Konungens egne skepp. De sä-
 jes och haffua föräbrat Konungen i Danmark ett paulun både stort
 och konsterrigt gjort, strekat medh gull och den unge Princen en
 saal [o: sadel]. När Gudh vil jagh kommer in, tviffler att jagh
 får väl veta där aff, vill och då väl vidare schriffua min broder
 till om alle omstendigheter. Käre broder, hvar Salvius ähnu vore
 quar, dett jagh likquäl icke vill förmode, ty jagh lengre uthan
 stoor besvärlicheet veet migh [intet] här till att uppeholle, att min
 k. b. ville då antingen driffua deroppå, att han snart motte komma
 eller acterna motte bliffua migh tillskickade meed nogen secre-
 tario, ty lenge här till att liggia för kortvill skull vill falla nä-
 stan alt för besvärligit, och vill jagh nu härmedh och altijdh
 haffua min k. b. sampt honom kärt kann vara Gudh denn aldra-
 högste befatat. Datum Bechere ländzmangården den 18 Aprilis,
 Åhr 1622.

T. F.
 charissimus
 Gabriel Oxenstierna Göstaffsson.

33.

Bäckaryd den 22 April 1622.

Resan till Danmark; Salvii ankomst; ursäkt för uraktlåten rapport till K.
 M:t; om postens afsändande hem.

Välborne käre broder, jagh lathér all lyckönskningh och
 tacksäjelse bestå, och giffuer min k. broder tillkenna, att D. Sal-
 vius ankom i går hijt till Beckerö, och haffuer jagh strax på
 timman sendt Knudtt Jöransson in i Danmark till att auvisera
 Cantzlern om min ankomst; ähr och till sinnes att som i dagh,
 om Gudh vill, ryckia till Markare och i morgon in i Danne-
 mark, Gudh giffue till lycka. Jagh ville väl schriffua H. K. M:tt
 till, men effter jagh ingen tingh nu veet att schriffua, för ähn
 jagh in i Dannemark kommen ähr, och för ähn jagh medh nogre
 haffuer talat, så beder jagh min broder gör min enskyllan hooss
 H. K. M:tt. Marskalken effterloth migh tvenne enspennare medh
 migh, som skulle fölia in i Dannemark, medh hvilke jagh kunne
 schriffua, men den ene sende jagh effter D. Salvius och kom in-
 the tillbakar igen, den andra sende jagh medh pomerantz till H.
 M:tt Drättningen. Nu haffuer jagh ingen enspennare. Derföre
 ähr jagh nödgader vorden att taga Lasse Enspennare medh migh

in i Dannemark, och haffuer jagh sendt alla auviserna medh en viss karll till min b[rode]r; vet vist, att de i rettan tijdh väl skulle kome fram.

Dette jagh min k. b. icke haffuer kunnett oförmält lathe och befaller hermedh min k. b. Gudh denn aldrahögste till all godh och lyckligh välmoga broderligen. Datum Beckere den 22 Aprilis, Åhr 1622.

T. F.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsson.

34. Stockholms slott den 18 September 1622.

Konungens hemkomst; underrättar om kurfurstinnans af Brandenburg afresa och sin därmed sammanhängande tillärnade sändning till främmande orter; pestens härjningar; privatunderrättelser.

Välborne hiertans käre broder. Näst en broderligh lyckönskan och tillbörligh tacksäjelse för bevista välgerninger kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, att H. K. M:tt i går, som var den 17 i denna månadh, ähr ankommen hijtt till Stockholm, effter som H. K. M:tt på Ålandh aff mottvåder lenge haffuer varitt arresteret och medh stoor fahra hijtt öffuer kommen.

Strax effter H. K. M:ttts ankompt haffuer Churfyrstinnan anhollet om sitt affresande till Brandenburgh igen, hvilket henne och ähr samptygt, och bliffuer resan medh dett första i verket stelt. Så ähr migh och aff H. K. M:tt befalet, att jagh H. F. N. skall till Berlin beledhsaga medh sampt andre otto aff adell, och skall resan gella först till Dannemark och sedan öffuer in till Mekelenburgh.

Så haffuer H. K. M:tt och i sinnet att leggja migh nogre commissioner uppå både hooss Konungen i Dannemark och andra förster i vägen att förrette, doch icke som nogen legatus, uthan per discursum; men hvadh dett ähr, veet jagh icke ähnu. Väl, dessa resor falle migh myckett besvärliga på ett åhr att uthstå, som var både i våres till Dannemark och nu på nytt en sådan längh resa att företaga och entligen mitt bryllop, hvilket migh och ett åhrliget kostat haffuer. Doch ähr ingen excusation att förevända, uthan patientia.

Hvadh vårt tillståndh her i riket vidhkommer, så haffuer nu pestilentien tagit öffuerhanden i Östergötlandh och synnerligen omkringh Linköpingh och haffuer starkt grasserat, ähr och nu i Norköpingh inriten såsom och kommen i Närrike, och ähr förden-skull väl att befrugte, att hon vijdare inritandes varder. Och ähr väl att ønske, att Gudh ville giffua oss en godh fredh på den Polniske sidan och lathe denne tractat medh frugt afflöpe och icke lathe oss tvenne sådana plågor på en tijdh uthstå.

Hvadh dina söner vidhkommer, då ähre de allareda för en månedtz tijdh sedan till Upsala förreste och haffua deres disk och herbergh hooss Mr Andrea Prytz, i samma gårdh der Lemnius uthi bodde, och ähre vidh good helsa, och gör Mr Andreas sin störste flijtt medh dem. Syster Frue Anna haffuer en tijdh longh varitt her i staden och vill nu medh dett första begiffua sigh hem till Tijdöön och tviffler inthe, att hon om dina particularia och privat-saaker nogsampt auviserer; och effter som min k. broder uthi sin schriffuelse aff migh begärer, att jagh s. Fru Anna assistera vill, i hvadh motto hon kann till migh litha, så tviffle der inthe uppå, att emellan mitt egit och ditt skall en ringa åhtskildnat vara, och heller vare min k. b. frånvharendes tillvelie ähn nhärvarandes. Jagh önskar och till den goode Gudh, att han ville din handell medh frugt afflöpa [latha] och digh medh helsan och hugnat hijtt hem till oss förhielpa. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . . Datum Stockholms slott den 18 Septemb., Åhr 1622.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsson.

K. broder. Salutera Feltherrn Greff Jacop, H. Per Baner och Jochim Berndes på mina vägna. Min k. hustru beder helsa digh medh sin kärilige tjenst. Vale atque iterum vale.

35.

Stockholms slott den 20 November 1622.

Om ankomna bref och föräringar från ärkebiskopen af Bremen till A. O.; furstliga privatnotiser; penningebristen till krigets utförande; familje-underrättelser om brödernas respektive söner m. m.

Välborne herre, hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . . kann jagh min k. b. icke oförmält lathe att för nogre få dagar sedan ankom H. F. N. Bispens aff Brämens post, hvilken hade

en schriffuelse till min k. b., hvilken jagh i min k. b:s frånvaru upbruttit haffuer, och jagh nu här innelygt honom tillsänder*). Så haffuer Bispen sendt min k. b. tio apelgrå stoo, hvilka de alt in till Jöneköpingh fört haffua och der hooss min k. b:s verdh nedersatt, till des de finge veette, hvart de dem skole före lathe. Så haffuer jagh schriffuit Bispen aff B[remen] och honom på min broders vägna tillbörligh tacksäjelse giort såsom och om dett Liffländiske väsens tillständh auviserat. Jagh haffuer och lathit förähra posten, som stooa införde (hvilken ähr en ampttschriffuare) en gullkadia om 70 kronor, och 100 riksdaler till tärepeningar, aldenstundh han var sielff 4 stark. Jagh haffuer och strax befatat din fougte Johan Anderson, hvilken på samma tijdh här var, att han skulle afferda in till Jöneköpingh den, der stooa till Tijdöon skulle beledhsaga.

H. F. N. Pfaltzgreffuinnan ähr för 14 dagar sedan förlossat och bekommit en ungh sonn**), hvilkenn der summo cum aplausu ähr undfängen, skall och barsölet holles 14 dagar herefter. H. F. N. S. Hertigh Carl Philips begraffningh skall uppskiutes till efter nyåhret, doch ähr ingen viss dagh föresagder.

Vår störste molestie, som vij här ähre medh besvärade, ähr peningeomsorgh, kriget medh i tillkommande sommar att continuera, så frampt, vill Gudh, icke nogon annan önskeligh uthgångh deruppå förlähnandes varder; moste och undertijden dett väl höre, som vij gerna vore förskonte medh. Sedh patientia. Jagh ville väl min k. b. om alle saakers tillständh vijdare notificera; men effter H. K. M:tt haffuer både sielff schriffuit min broder till, så väl såsom och Skytten dett befatat att göre, hvarföre agtar jagh dett aldeles onödigt.

Min k. b:s söner ähre alt i Upsala hooss M. Andrea, och ähre de, Gudi skee loff, vidh good helsa; men mine söner ähre här i Stockholm, och haffua bekommett en Tysk præceptorem, der de och göre sin mögelighe flijtt. Min moder ähr på Walsta, och ähr nu nogett siukligh i sitt bryst. Gudh hielpe henne till hälsan, och önskar jagh, att min k. b. snart medh hälsan och gode tiender må komma hijtt till oss igen. Och vill jagh nu *etc.* . . . . Datum Stockholms slott denn 20 Nov., Åhr 1622.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Denna skrifvelse saknas här på sin plats.

**) Carl Gustaf föddes den 8 November.

Jagh förmener, att vij haffue ofortöffua (!) Johan Sparre till vår svåger, ty haffuer han alla reda talat morkär till. Utinam faustum. Vale atque vive.

36.

Stockholms slott den 8 Mars 1623.

Glädje öfver A. O:s hemkomst; pestens härjningar i Stockholm; om lilla tul-
len och accisen; missnöje med den senare.

Välborne herre, käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. b. icke oförmält lathe migh medh frögdh haffua förnummitt, dett min k. b. ähr nu, dess Gudi skee loff, medh hälsan väl hijtt hem igen till oss ankommen och ville nu väl önske, att jagh snart må få tala medh min k. b., och saakernas afflöpande muntligen aff honom förnimma, hvilket jagh förmodes, näst Gudz hielp, snart skee skall.

Jagh ville väl min k. broder nu vidlöffteligen om våre sakers tillståndh notificere, men så ähre nu min broder sielff på den orten stadd, der han migh snarare och bettere kann auvisere ähn jagh honom. Doch står här i Stockholm, ty verr, inthe väl till, ty haffuer nu pestilentien taget myckett öffuerhanden här i Stockholm, så att här till ett stoort antaal folk ähre allareda i jorden lagde, och döör nu nästan hvar vecka inthe under 250 personer, och talet sigh vecka ifrån vecka mherer. Och ähr denne pestilentien, effter som jagh aff andre förnimmer, fast skarpere ähn denn förra, ty ähre svåra få, de der siukna, som undhslippa, och ligga föga mhera ähn 2 dygn och somblige mann ett, och ähr mest till att beklaga, att H. K. M:tt tager en stoor skada på siöfolket, ty ähr allareda öffuer 130 Stockholms bosmän sin kooss, iblandh dem 8 skeppare varitt haffuer. Siukdomen riter och in på lande på åhtskilige orter. Gudh vare oss nådigh.

Jagh lather min broder och förnimma, att jagh ähr bekajat medh den accisordningen och de små tullarna att ställa i verket, så ähre tullarne komne i svank uthan molestie, tvångh eller möde, men accisordningen ähr mycket besvärligare, ty för dens skull haffuer här varettemligh tumult her i Stockholm, effter som min b. fuller vijdare aff H. K. M:tt sielff förnimmandes varder. Och begynner jagh nu nogorlunda att komma medh axisen till

retta her i Stockholm, doch ähr folket och den gemene mann svåra deröffuer försoffade och önske sigh döden, effter som de denn och dagligen för ögon see, och oansedt ehuru jagh på dett fogeligeste sättet medh dem omgår och underviser [att] detta besväret dem minst angå, uthan mest öffuer den ätande, förtärande och vandrande mann (sed omne principium grave).

Käre broder, effter jagh förmener, att nhär jagh nogon tijdh effter Konungens befallningh haffuer här varitt, bliffuer jagh väl igen hädan affdrat, så förhoppes jagh, att näst Gudz hielp oförtöffua få tala medh min k. b., effter som här icke heller ähr gått att vara; ty haffuer jagh sat tvenne aff mine tienare aff pesten till, föruthan tuå, som haffua varet siuke och igen bettere bleffne, aff hvilke Per Mårtenson ähr en, som döo moste; doch nhär en [ähr] i sin vocation, så bevarer Gudh en väl. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholms slott den 8 Martij, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Helsa s. Fru Anna medh min och min hustrus [tienst], hvilken och lather helsa min k. b. Vale.

37. (*Ej egenhändigt.*)

Stockholm den 10 Mars 1623.

Om ransakning med en viss Erik Mårtenson, som beskylts för att hafva varit i Polen.

Broderligh och välvilligh helsan *etc.* . . . . Elskelige käre broder. Näst mycken välfärdz lyckönskan och broderligh tackseyelse för alt bevist gått, kan jagh min broder icke underlathe, att Erich Mortensson ähr för någre dagar sedan kommen hijt till Stockholm, och effter sådane berättelse jagh om honom hördtt hadhe, att han skulle haffua varit i Påländh och der vederkändher, haffuer jagh lathet taga honom fast och examineret honom medh alfvarsam förmaningh, att han skulle bekänna, om han hadhe varit i Påländh, der till han aldeles nekat haffuer, men icke dess mindre haffuer jagh säntt honom till H. K. M:tt, att han må sigh der försvare, om han kan. Doch beder jagh min käre bro-

der, att, hvar han oskyldigh kan finnas, han då kunde snart slippa uthan något qvaal, och hans store misförstånd och fåvizkheet mere af nådh och mildheett för hans hustru och barn skuldh än hans egen värdigheet eller förskyllan öfversee ville; men ähr han skyldigh, så plichte och lijde effter sin brott och skuldh. Befaler min käre broder uthi Gudz mildrijke beskerm altidh broderligen. Af Stockholm den 10 Martij, Åhr 1623.

T. F.
charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

(Egenhändigst:)

K. b. Migh ähr berättat, att om Erich Mårtenson skall vara sagt i Riga, att han skulle haffua varett i Päländh, och att min b. skulle vetta derom all beskeedh. Vale.

38.

Upsala slott den 2 April 1623.

Om konungens åter upptagna plan att för kronans räkning tillbyta sig Tyresjö gård och ström.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . sosom H. K. M:tt för tu ähr sedan haffuer begynt att tala och handla om Töresiö strömar till bytes*), altså haffuer H. K. M:tt nu på nytt derom begynt att handla och talar nu icke allenast derom, att sticka aff strömen och föra honom till Nacka, hvilket synes aldeles vara affslaget, uthan talar om både gårdh och ström. Haffuer och begärat Älta, på dett han motte dämna vidh Nacka, så högt H. K. M:tt både kann och vill; och haffuer H. K. M:tt både [o: bjudit] migh vederlagh för Töresiö strömar i fast jordegodtz, så att jagh icke skall vara ångerbytter och Häringe gårdh för Töresiö, och hvadh Töresiö kunne vara bättre ähn Häringe, ville H. K. M:tt dett medh fast jordegodtz upfylla. Haffuer och budet migh så stoor summa peningar för denn omkostnad jagh kann haffua vänt på gården, altså att jagh inthe skall haffua migh att besvära, och förnimmer väl, att H. K. M:tt vill upretta nogre bruk der vidh gården och ähr myckett deruppå fastnet; så haffuer jagh begärat tijdh migh deruppå att betenckie. Och, oansedt att

*) Se ofvan n:o 30.

dett ähr min s. hustrus morgongåffuer och således mine barns möderne, vore och väl gerna medh samma bytte förskont, hvar jagh dett kunne undtvika, doch kann jagh noksampt förnimma, att hvar Stockholm skall bliffua nogon välbestelt stadh, så lærer Töresiö och väl en dagh skrijda derinunder, et fortasse longe aliis conditionibus; och, dett må drages, så lenge dett vill, så vender han likquäl inthe igen, för ähn [han] skall haffuan, och till-euentyrs cum meo detrimento. Hvarföre vore jagh för min person väl resolverat att byta gårdh och godz medh H. K. M:tt, så frampt till att min moder ville lathe sigh dett behaga, och förnimmer jagh dett väl, att, hvar jagh nu bytte medh H. K. M:tt, tröster jagh bekomma derföre en sådan recompens, så att mine barn väl i framtijden skulle vara dermedh content. Och efter jagh uthan tviffuell medh dett första [moste] resolvera migh deruppå, och jagh dertill inthe kann göra, för ähn jagh veet morkärs resolution, beder jagh min broder, att han ville tala medh min moder derom, att ju hon vill giffua sitt samptyckie dertill. Ty huar hon icke dermedh ähr tillfredz, så bliffuer dett väl tillbaka (oansedt dett ähn skulle bliffua summa cum indignatione et detrimento), och vill jagh sielff inthe schriffua min moder herom till, för ähn jagh veet, hvadh min bror haffuer bekommett till svar, på dett att morkär icke må tenkia, att jagh så gerna vill byta dett bort. Gudh veet velien, och, hvadh jagh icke mhera befrugtade, hvadh efter skulle komma, ähn dett nu för ögon ähr, så skulle jagh väl aldrich giffua mitt samptycke dertill, och begärer jag, att min k. b. medh första legenheet sigh heruppå vill resoluera och sitt betenkiande meddela, hvadh migh stoor [o: står] tillgörande; så haffuer Konungen och dett sagt, att han således vill byta, så att mina barn skulle inthe vara ångerbytte. Och vill jagh nu hermedh etc. . . . Datum Upsala slott den 2 Aprilis, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Helsa s. Fru Anna och dina söner medh min tjenst. Vale.

39.

Penningby den 19 April 1623.

Om rekommendation hos K. Mt för en kapten; pestens härjningar i Stockholm; arbete med statsräkenskaperna.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . . Capiten Baltzar Lamb haffuer begärat aff migh att, aldenstundh min k. b. haffuer tillsagt honom i Riga att förskaffa honom aff H. K. Mt:tt en gårdh, denn han kunne boo uppå, att jagh då min b. på sitt löffte påminna ville. Hvilken hans begäran jagh ey haffuer kunnett uthslå, inthe tvifflandes, att min k. b. sitt tillsagda löffte väl tillfyllest görandes varder.

Jagh lather och min b. förnimma att tillståndet i Stockholm fast ähr önkeligit, i dett att sjukdomen continuerer. Ty i denne förledne veckan ähre vidh pass 267 personer begraffne, och synes sjukdomen i denne vecka sigh mhera yppat haffue. Her till haffuer dett mest grasserat på malmerna, men nu begynner dett och taga öffuerhanden i staden altså, att der mhera ähn halffparten aff husen ähre inficierade. På landet omkringh staden ähr hon i byeskifften doch, Gudi skee loff, öffueralt icke ähn inriten.

Innan 2 eller 3 dagar moste jagh ryckia till Stockholm på två nätter tillgörande, både för byggningarna, så väl som för andra orsaaker skull, och synnerligen att jagh vill gerna innan nögge dagar senda min Camererare till Rekeningecammaren, der 1622 åhrs book att klarera, hvilket jagh förmodes 14 dagar till dett sista herefter skall skee kunne, och om H. K. Mt:tt besvärer sigh öffuer Uplandzbooken, att hon icke ähr kommen, min b. ville då entskylla migh, oansedt, att ingen tijdh ähn ähr förlupin. Och begärer jagh, att min k. b. medh första lägenheet migh vetta lather, huru lenge H. K. Mt:tt bliffuer i Vesterås et quid novi. Och vill jagh nu hermedh och altijd *etc.* . . . . Datum Peningby den 19 Aprilis, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Salutat te mea coniunx una cum uxore et liberis. Vale.

Stockholm den 30 April 1623.

Underrättelser om polska krigsförberedelserna i Danzig: konungen på Svartsjö; pesten.

Min broderligh kärlich hälsan medh Gudh alzmegtigh till förene. Och kann min k. broder icke oförmält lathe, att i dagh tideligen ähre tvenne skepp ifrån Dansik ankompne, hvilka der berette, att Konungen i Pålandh ähr till den 1 Majj medh sampt den unge Prinsen till Dansik förväntandes och giffs före, att han skulle vele begiffua sigh till dett biskopsdömet i Pomeran och der sin sonn insettie. Berettas och, att 180 båtar ähre bestelte att bygias vidh Dansik, deraff vidh pass 70 ähre färdige. Polidor haffuer värffuat till 200 båsmän och värffuer altfort. Johan Sparre ligger medh ett regemente footfolk omkringh Dansik. En Engelsk ligger och medh ett regemente der omkringh och värffuas hvar dagh mher och mher till. För nogre dagar, för ähn de ifrån Dansik förreste, ankommo 40 skepp Spaniefarer, som hörer Dansik stadh till, och alla väl munterade. Ähre och desföruthan vidh paass 300 köpmanskep vidh Dansik belägne, doch orustade. Hvert uthseende denne præparation haffuer, kann min b. lättligen see.

H. K. Mitt ähr på Svartsjö och förrycker i morgon tideligen derifrån och till Tälje, så frampt till consilium icke muterat bliffuer. — Her i staden döör svåra fast, och haffuer siukdomen här till grasserat hooss de fattige. Begynner nu att hemsökia de rika (Gudh stilla detta ris); ey heller ähre här så monge båsmän snart, som kunne uthakla skepen. Doch moste nöden vara vår hielp. Migh fattas nu inge bestellningar. Jagh rycker och rett nu på timen till Svartsjö till H. K. M:tt, der jagh allareda en gångh varitt haffuer. Jagh befaller *etc.* . . . . Raptim Stockholm den 30 Aprilis, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Förberedelser till expeditionen mot Danzig, ehuru underrättelserna derifrån icke tyda på polska anfallsplaner; pesten; klagomål öfver tullarrendatorerna.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . . H. K. M:tt ähr nu stadd heruthi Tälje och vill som i morgon, om Gudh vill, uth till Elsnabben och besee alla legenheterna och ähre strax hijtt igen förmodandes. Och förmener H. K. M:tt sigh vele slå lägret strax vid Hörningsholm i Hölö sockn eller i Grödinge sockn på denn andra sidan, och vill H. K. M:tt lathe slå bryggor på begge sidor om Mörköölande medh brygor[n]a, så att man öffuer dem medh stycker skall kunne marsera. Krigsfolket ähr och dagligen hijtt förväntandes. Belangande vår skepsflotta, så går medh denn fast longsampt till, ty ligge ähn alla skeppen i deres vinterläger och ähr ej kalfatade eller nogott tillgiort, men 12 gallejor kunne till i morgon 8 dagar bliffua ferdighe, och våre skepp icke ähnu i 5 eller 6 veckor. Ty ähr siukdomen i Stockholm svåra stark och bliffuer nu fast smittsammare ähn härtill. Begynner och fast synes, både i kyrkian och gatorna, att staden ähr i ett fast afftagande (Gudh stilla detta hårda ris och syndastraff).

Belangande auviser ifrån Dansik, så ähr, ifrån den tijdh jagh digh sist tillschreff, ingen skepp ankompne. Doch ähre alle köpmäns, som ifrån Dansik kompne ähre, enhellige berettelse, att Konungen i Påländh vidh denne tijdh skall vara till Dansik ankommen. Och ähre väl mäst alle i denna meningh, att han icke haffuer således munterat sigh, att han skulle haffua i sinnett att göra nogott anfall på detta kongerike, uthan skulle mest vara ansedt på biskopsdömet i Pomern och dessföruthan mhera præpareres i Dansik till pragt att undhfånga honom ähn till krigs. Och så vidht som jagh denna saak kann begrunda, skall denna omkostnadt vara fåfengh (oansedt att prævisa tela minus nocent); ty dett synes icke vara likt, att, medan Konungen i Påländh icke haffuer mhera ähn 3 eller 4 tusen mann tyske soldater, ey heller nogen krigspræparation ähn der till giort, ey heller haffuer ähn nogre öhrlige skepp, hvarkenn proviant till en sådann resa besteltt, hvilket alt stoore rygten och roop pläge föregå, att han skulle i ähr attackera, helst medan mann vist förnimmer Riksdagen i Påländh vara medh stoor osämia solverat. Och medan migh nu lägenheet giffuin ähr min k. b. medh min schriffuelse

att besökia, så haffuer jagh migh dett icke kunnett lathe förbijgå.
Och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Tälie denn 3 Majj, Åhr
1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Våre arrendatorer öffuer tullarna begynna nu svåra strengt
uppå, ty aff all denn spannemål, som adelen sälier åht fremande,
vele de haffua tull uthaff, hvilket åhr myckett svårt, ty dett åhr
inthe många aff adelen, som sielffua haffua råd h att uthskepa el-
ler på deres eget eventyr lathe honom gå till siös. Sed patientia.
Vale. Salutes uxorem atque liberos meo nomine. Konungen i
Danemærk haffuer taget tull aff tvenne Svånske borgare i Örsundh,
effter som här berettas.

42.

Stockholms slott den 31 Maj 1623.

Privatangelägenheter; förberedelser till expeditionen åt Danzig; pesten.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. b.
icke förholla, att jagh haffuer löst denn gullkädien igen, som uthe
stogh hooss mäklarskan och haffuer giffuit åhn 7 daler till inte-
resse mher. Sender och morkär handtskrifften tillhanda. —
Hvadh nye tiender vidhkomme, så åhr inge skepp nyligen an-
kompne, altså att mann slett inthe haffuer förnummitt annat åhn
dett, som de Dansiker köpmänen sist uthi Tälie berettade. —
Våre skepp åhre nu mäst alla vidh Waxholmen, unnantagandes
Scepter och Uraniebom, hvilka 3 eller 4 dagh pingsta skole komma
till Waxholmen. Och dett största besvär, som här förefaller, bliff-
uer om ölet till folket, och lather jagh nu bryggia dett mesta
jagh kann här i staden. — Pestilentien grasserar här nu svåra
tung och bliffuer j[u] längre j[u] starkare. Gudh vende detta hårda
syndastraff ifrån oss. Och befaler *etc.* . . . . Datum Stockholms
slott den 31 Maj, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Expeditionen till Danzig; hoppas på snart sammanträffande, hvarför nyheter blott sändas med öfverbringaren af brefvet; privata uppdrag.

Välborne hiertans käre broder. Aldenstundh nu legenheet giffs min k. b. medh min schriffuelse att besökia, haffuer jagh dett icke underlathe velet, uthan lather min k. b. förnimma, att H. K. M:tt ähr nu stadd her uthi Vindelsström och haffuer, på Hanniball nhär (hvilken i dagh hijtt förväntes), alla öhrligeskepen här, föruthan Åple, Svärth och Vasen, som hemma bliffua skole, och, dett första vinden fogar, vill H. K. M:tt medh flottan till Elsnabben, dijt jagh förmener, att både min b. och flere aff Riksens Rådth kommandes varder dertill att consultera, hvadh företages skall. För pestilentien haffue vij ähnu, des Gudi skee loff, nogott nhär varett frij; oansedt en eller två ähre visst deraff döde vordne, så ähre de strax aff lägret förde. Alle andre præparationer, som till denne expedition kunne behöffues, ähre nu mäst alle ferdige, och all tingh sigh så väl skickat, hvilket man bör holla för ett gott omen. Gudh förlähne oss sina nåder och på desse saaker en goodh uthgångh.

Nogot nytt att auvisera min k. b. till om, eragter jagh onödigt, effter alla poster komme mäst ifrån eder, och sedan en Gotskalk Karstens tienare, hvilken i går ankommen ähr och nu sielff till min broder förreser, den der och väl nogra particularia veet till att berätte. Och effter jagh inthe tvifflar, att vij ju oförtöffuat varde tillsammans kommande, derföre vill jagh nu inthe heller mhera schriffua, uthan *etc.* . . . Datum Vindellström den 5 Junii, Åhr 1623.

Denna Gotskalk Karstens tienare haffuer bedit migh, att jagh för honom intercedera ville, att han icke må bliffua alt för länge uppehollin. Claus Budesk lather och bedia min k. b., att han ville tala medh Camerådth, att Jahan Weite, som honom effter Camerådth begäran nogre hundrade riksdaler contenterat haffuer, motte bliffua igen betalat, ty eliest vill Jahan Weite bliffua vedh honom. Jagh tviflar inthe, att min b. väl gör, hvadh han kan. Gudh bevare digh. Vale.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

44.

Bergahamn den 8 Juni 1623.

Expeditionen till Danzig; betviflar verklig fara därifrån; privatsaker; begär A. O:s bistånd att blifva entledigad från sitt uppdrag.

Hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . H. K. Mitt åhr nu här i Bergahampn stadd medh hela skepsflottan så monge, som i detta åhr kunne till siös komma, altså att, hvar H. K. Mitt icke fördrögde för Riksens Rådz skull, som tillsammans komma skulle, och vinden foga ville, kunde H. K. Mitt nu väl löpa till siös, nhär H. K. Mitt dett lystade. Och åhr, des Gud i skeep loff, alt vårt folk vidh temligh goodh helsa, och höres slett inthe aff siukdomen. Gudh lathe så lenge vara och lathe dett folket snart skilies åht, för åhn nogon sådan olägenheet kunne inrita. Tiender ifrån fienden förnimmer mann alt dett förriga likmäktigt (!), doch kann jagh inthe inbilla migh, att de oss nogett i åhr antasta. Ty hvar de nogott sådant i sinnet hade, moste ju en annan preperation förhaffues, åhn som åhn åhr företagin. Doch åhr better före åhn effter vijs haffua varett.

Hvadh min gångare vidhkommer, min b. sckriffuer om att senda migh tillhanda, så förmener jagh, att min stalldrengh skall antingen vara i Tälje eller och i Bottkyrka. Min broder ville senda honom dijtt. Belangande dett lärffte, som Matts Väffuare haffuer berettat, att min hustru skulle haffua taget till sigh, så vill jagh sckriffua henne till derom och vetta mhera min b. beskeedh, nhär Gudh vill vij kunne komma tillsamman. — K. broder, betenck, på hvadh [sätt] och medell jagh skall kunne libereres ifrån detta svåra ämbetet, som nu medh sina besvärligheeter dagligen dags förökes, och vill ändtligen falla migh odrägligt, hvar jagh icke nogon asistens aff androm haffua skulle, och sådana personer veet jagh ingestedes att bekomma kunne. Doch effter jagh förmoder, att vij medh Gudz hielp snart komma tillsamman, vill jagh nu denne gångh inthe mhera sckriffua, eij heller vill dett längre tijden lida och befaller *etc.* . . . Datum Bergahampn denn 8 Junii, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

45. (*Ej egenhändigt*.)

Elfsnabben den 11 Juni 1623.

Efter konungens befallning kallas A. O. att ofördröjligen infinna sig å den nu segelfärdiga flottan för att mottaga ordre.

Brodherligh kärlich helsan *etc.* . . . . Velborne käre brodher, her Axell Oxenstierna. För tidsens kærttheet skuldh måste jagh gå all broderligh lyckönskan förbij, och gifuer min k. b. broderligen tillkenna, att Hans Kongl. M:tt åhr hijtt till Elgznebben den 9 denne månadzdagh ankommen och min k. brodher så vell som flere af Rådett dageligen hijtt förväntedt. Och aldenstundh Hans Kongl. M:tt hastigtt fortt vill, efter vinden synes nogorledes villie foga, och doch först medh min k. broder vill tala, derföre hafuer jagh nu på tijnman fädt budh ifrån Hans Kongl. M:tt medh den befallningh, att jagh strax effter min k. broder förskicke skulle, hvilken jagh och nu her medh min k. broder kärlichen optäcker och begärer broderligen, att min käre broder sigh hijtt, dett snarest som någon tijdh mögeligitt vara kan, förfoga ville, dy så snart Hans Kongl. M:tt medh min broder taladt hafuer, då lägger Hans M:tt till siöss. Dette jagh min broder i al som största hastigheet icke hafuer kunned förhålla. Och befaller *etc.* . . . . Af Elgznebben den 11 Junii, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

(Egenhändigt).

Hvar nogre flere aff Rådet finnes, min k. b. tage dem medh sigh.

46. (*Ej egenhändigt*.)

Stockholm den 21 Juni 1623.

Om det ankommande skeppfolket och förfrågan om dess underhåll; sänder specerier; förfrågan huru tjenstgöring hos drottningen skall förenas med konungens uppdrag; sänder läkemedel; förfrågningar.

Velborne käre brodher, her Axell Oxenstierna. Näst *etc.* . . . i afftons åhr dett Finske skeppzfälckedh ahnkommedh till Vaxhollmen så starckt till antaal, som innelagde längdh*) uttvijsjer,

*) Fattas på sin plats.

hvilkedh jagh och her på Lusthollmen vill locere låtha och, så myckedh mest mögeligitt kan vara, hålla dem ifrån stadhenn. Och vill jagh håppes, derom jagh och all flijtt ospard skall hålla, att skeppen, som her liggie och till Vaxhollmen åhre uthaf hans Kongl. M:tt förordnadhe, skole innan tre eller fyre vekur blifua tillredz och derhen brachtte. Men aldenstundh man uthaf be- [mel]te skeppsfälcks ahnkommande inthet hafuer vettedt och förthenskuldh någon ahnordning till deres underhållande icke fordredh, derföre begärer jagh broderligen, att min käre broder ville låthe migh förnimma, hvar de penningar heller proviant skall tagas, som de medh skall underhållas, derom jagh och i går ifrån Svartsjö skreff Skyttenn till, och förmoder herpå medh dett snarreste svar, på dett fålckedh icke måtte lijdhå nödh.

Dett spetzerij, som min k. brodher senast talte medh migh om, sändher jagh min k. brodher her medh, hvilkedh af Johan Weyten åhr tagedh och ställer jagh min k. brodher i skön, antingen han migh penningarna derföre vill sändha heller och Johan Weytten sielfuer contentere.

Sedhan kan jagh min käre brodher icke oförmållt låtha, att Hennes M:tt, min nådigeste Dråttningh, achtar tillstundandhe veka att begifua sigh på reesan till Hörningzhollm, dijtt jagh och billigt Hennes M:tt skulle confoyere, på dett alltingh måtte richtigt tillgå. Men efter min k. brodher väll veet, hvadh commissiön migh af Hans Kongl. M:tt åhr gifuen, bådhe om skeppens utfärdandhe, så och andra saker, kan jagh icke vette, om jagh medh skåäl migh herifrån må absentere och Hennes M:tt följachtigh vara. Begärer fördenskuldh brodherligen, att min k. brodher ville migh förnimma låtha, hvadh min k. brodher herutinnan för rådsammast achttar, och hvilkedh jagh göra eller låtha må.

Jagh sändher min k. broder och her medh den clissum*), som min k. brodher begäredt hafuer. Och befaller etc. . . . Af Stäckhollm den 21 Junii 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

(Egenhändig).

K. broder lath migh vetta, om du nogott hafuer talt medh H. K. M:tt om resan till Riga och sendt mitt breff till morkår. Vale.

*) Ett slags läkemedel.

47. Vaxholm den 23 Juni 1623.

Privatangelägenheter; flottans utrustning och folkets aföning; brist på underrättelser från konungen; A. O:s bistånd rör. utanordningar från kammaren begäres; lofvar underrättelser.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . , hans schriffuelse ähr migh i dagh tillhanda kommin, i hvilken min k. b. begärer, att jagh nogre krydder, som till medicin kunne tienligh vara, förskicka ville, så hade jagh min k. b:s begäran gerna velet effterkomma, hvar jagh hade varitt i Stockholm stadd; doch, aldenstundh jagh haffuer ährnat migh, om Gudh vill, till Stockholm nu tillkommande onsdagh, der ähn vijdare [att] pådriffua om skepsens uthdriffuande, så vill jagh då samma persedler min b. strax tillsenda. Spetzeri effter mitt giorda löffte och klisum haffuer jagh alla reda i förgår min b. tillskickat, förhoppandes, att dett skall vara gott och så gott köp, som nu i Stockholm kann vara till att bekomma*).

Hvadh mine saakers expedierande vidkommer, så ähr väl noggott ofärdigt på skepen, doch, effter jagh nu haffuer bekommett siöfolket, vell jagh förmodes medh Gudz hielp, att innan 14 dagars tijdh skole de 5 skepen ligga här vidh Vaxholm medh alt tillbehör. Käre broder, jagh sender digh rullorna på de 3 compagnien, som här ligge och begärer, att min broder ville senda migh 14 dagars lähningh till dem, aldenstundh de slett inthe haffua att holla sigh medh. De bätmän, som ankomne ähre, haffue länge varett på vägen och haffue slett inthe att hielpa sigh medh. Min b. ville derföre lathe göra anordningh, hvar medh de skole bliffua underholdne, och att jagh snart motte bekomma heruppå svar. — Nye tiender höres här slett inge, Gudh lathe oss bekomme de, som goode ähre, och bevare både H. K. M:tt och vår skepsflotta i dette fharlige stormväder och giffue oss good tiende.

Käre broder, jagh haffuer sendt Zacharias Simonson till Camarådet att taga der om nogre landhsaaker beskeedh sosom och till att fordra på nogre fheel, som ähre [i] min anordningh. Begärer fördenskull, att min k. b. ville så laga, att jagh motte bliffua dermedh hulpin, för ähn de affresa, och veet Zacharias att göra min k. b. derom all underrettelse. — Min b. skriffuer om nogre

*) Se föregående bref.

acta, som han förmener, att jagh skulle haffua bekommet, när jagh mitt breff uthfordrade, så ähr migh sådant inthe till handa kommet.

Dett första jagh kommer till Stockholm, vill jagh afferda en post till min b. och lathe honom vetta, hvadh dagh och huru snart hvart och ett skepp skall kunne komma 'hijtt uth. Min flijtt skall jagh inthe spara, uthan driffua både medh onde och gooda. Och befaller *etc.* . . . . Datum Vaxholm den 23 Junii, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

4S. (*Ej egenhändig*).

Stockholm den 27 Juni 1623.

Om skeppsutrustningen; folkets aflöning; betänkligheter vid sändande af de begärda läkemedlen.

Min broderlige och kärilige helssan *etc.* . . . Velborne käre brodher, her Axell Oxenstierna. Jagh önsker min käre broder myckedt godtt och gifver honom derhoos broderligenn tillkänna, att jagh uthij nestförledne odensdagh begaff migh ifrån Vaxhollmen och hijtt till Stäckhollm till att driifva, att de fem örligz-skeppen, som uthij min memorial stå förmällte, måtte färdige vardha, och vill jagh håppes, att uthi tillstundandhe veka skall Svärdett och Svartta Hunden läggia hijtt till krahnen vedh slättedt till att tagha stycker inn, hvilke och sedhan, så snart vinder fogar, till Vaxhollmen skole vardha skyndadhe. Men Rijekz-eppledt, Vaasen och Uraniebohm kunne icke innan tre veker blifva tillredz, dy såmblige aftacklas och reesas nu först masten opp, dess anker och tugh hafuer Cläreck tagedt derifrån och satt opå de andra skeppen, så att desse aldeles blätte ähre och kan min käre broder fuller besinna, hvadh tijdh som vill passere, förr ähnn allt sådantt af nyo ighenn kan göres. Dette hafuer jagh icke kunnedt min käre brodher oförmällt låtha och befaller *etc.* . . . Af Stäckhollm denn 27 Junii 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre brodher. Hvar min tienare icke ähr ähnu vorden mechtigh den lhäningen till fälckedh vedh Vaxhollmen, så begärer jagh broderligen, att min k. broder ville honom medh snarest fortskynde, såsom och hielpe Zachariam Simonson till affskeepdhoos Cammerråd, för ähnn de afreese och synnerligen om Casper Pantens beställningh, derom Zacharias veet min k. broder vijdloffteligen berätta. — Hvadh de örtter vedkommer, som min k. brodher begärer, att jagh hoos apotekeren optaga ville, så ähr pestilenzien hoos dem alle, vill min k. b. liquäll, att jagh dem skall låtha hemptta, dett vist fara ähr medh, så skall dett skeep.

49. (*Ej egenhändig*).

Stockholm den 28 Juni 1623.

Om skeppsutrustningen; skeppsfolkets stora nöd, som är högeligen behjärtansvärd; de begärda läkemedlen m. m. sändas; pesten; om skeppet Riksäpplets sjöoduglighet.

Minn broderlige och kärliche helsenn *etc.* . . . . Vellborne käre brodher, her Axell Oxenstierna. Jagh kan min k. brodher her medh broderligen icke oförmält låtha, att jagh i dagh H. F. N:s Phaltzgreffvens och min k. broders skrifvelsse hafuer bekommedt, deruthinnan H. F. N:de och min k. brodher begäre, att jagh all mögeligh flijtt ville ahnvända, dett skeppen medh aldrensaste måtte blifua tillreedz. Derpå gifuer jagh min k. broder till svar, att ändock jagh i dagh hade achtedh att begifua migh till Vaxhollmen, liqväll hafuer jagh samma reesa inställt, och vill her blifua, till dess jagh kann få ett skepp eller tu utt för migh, hvilkedh jagh håppas i tillstundandhe veka skeep skall, der vinden foger. I mårgon efter middagen heller om mändagh förmoder jagh att få styckenn in på Svårdett och sedhan opå Svartte Hunden. Opå de andre skeppen arbetes, snarest sagtt, bådhe dagh och natt och kan icke mehre lidha för den store oberedskap, som her ähr, i dett skeppen aldeles ähre förblättadhe, och taglen (!) slås nu först, som dertill skole. Minn flijtt till dess förfärdigande skall ingen mangell opå finnes. De 316 man skeppsfälck ähre her på Lusthollmen, efter som jagh min käre brodher derom förr hafuer tillskrifuett, hvilke till fiortton dagars kost korn ähr gifuett, och inthet annadt, der medh de svåra illa belathne ähre, dy her ähr ingen, som kornn köper, och fruchttar jagh, att de löpa så länge

och mångle uth samma korn, att de ladhe sigh plågan opå. Jagh begärer förthenskuldh fljteligen, att min käre brodher ville taala Cammerådth till, att till deras underhållningh måtte rådth skaffes, elliest blifuer fälckedh bårtte, antingen af hunger eller pestilentzien. Jagh hadhe väll behålledt dem qvarr vedh Vaxhollmen, men uthan deres hielpp kunne inthet skeppen förfärdiges. Minn käre brodher hafuer jagh väll någre reesor igenom min skrifvelse påmintt om lhäningen till fälckedh vedh Vaxhollmen och Sandhampn, men icke dett ringeste ordth till svar bekommedt. Och alldenstundh de nu uthi tijo dagar ingen lhäningh hafua fådtt och slätt inthet hafua att hielppa sigh medh, ähr en stoor deel af dem siuke vordne, icke af plågan, uthan hunger, så att, der de snart icke hulppne varde, fruckttar jagh, att de så länge dricka saltt vattn och tiggia brödh i bygden, att Hans K. M:tt icke behåller en man i lijfvedh deraf, och hadhe väll en partt vared reede om halssen, der jagh dem icke hullppedt hadhe, medh hvadh jagh haffuer kunned åstadhkomma. Och ändoch en stoor ymka ähr att see opå dett fälckedh vedh Vaxhollmen, så ähr dett doch myckedh värre medh dem, som vedh Sandhampn liggie, dy de hafue inge penningar och få ingen tillföringh, och, dett som svårast ähr, nalkas och nåå inghe byar. Begärer förthenskuldh broderligen, att min käre brodher ville dem tvenne lhäningar försändhe, på dett de undsatte och uthur nödhen kunne hulppne varda; men hvar dett icke skeer, och fälckedh dör bårtt, så vill jagh i allo mätto ändtskylledt vara. Detta hafuer jagh min käre broder icke kunned broderligen förhålla och befaller *etc.* . . . . .
Aff Stäckhollm den 28 Junij 1623.

D. T. B. A. S. L.

j. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsson.

(Egenhändigst).

K. broder jagh sender digh, hvadh du begärat haffuer aff de medicamenter så väl sosom och resterande spetzeri och rekningen; hvar min broder nu ville senda migh penningarna till att betala dem medh. Här dör temligen fast i staden och mest förnembt folk. Uthan fhara ähr man här inthe. Doch haffuer jagh min hustru här medh migh. Helsa din husfru på min hustrus vägna. Vale. Holt denna post inthe länge uppe.

Postscriptum å lös lapp:

(Ej egenhändigt).

Käre broder, efter Mester Hindrich vill icke befatta sigh medh Rijckzeppledt, föregifuer och, att dett medh största fara skall kunna hafvas till Vaxhollmen, emedan dett, ibland annan oreeda, otäddt ähr och en mans högd öfver vattnedt måste drijfues, derföre begärer jagh broderligen, att min k. broder ville taala medh Paridon von Horn, huru hermedh skall handlas. Och medan migh befallt ähr, att förskaffa dett till Vaxhollmen, så vill jagh dett och efterkomma, ehuru väll befruchtandhes ähr, att, närh stycken opå komme, dett då varder gående till grund.

50. (Ej egenhändigt).

Vaxholm den 2 Juli 1623.

Ytterligare om nöden bland sjöfolket; snar hjälp påyrkas. — Begär eventuelt möte; privatsaker.

Velborne her Axell Oxenstierna, käre broder. Näst *etc.* . . . , för den ymka skulldh, som jagh dageligen dagz mehr och mehr måste see opå fälckedh, som bådhe her och vedh Sandhampn liggie, i dett de slätt inthet hafue att hielppa sigh medh, och deres cläder ähre för brödh uthsatte, så att de föge bättre gå ähnn nackne, måste jagh ähnnu göra min k. broder påminnelssse om deres lhäning, broderligen och flijteligen begärandhes, att, hvar samma lhäningar icke ähre allerede min förre uttskickadhe tillställte, min käre broder ville dett nu uthan vijdare drögmähl skee låtha, dy af hunger och saltvatten ähre någre af dem dödhe och en stoor deel liggie siuke, och, der snart icke hielpp kommer, blifue de alla om halssen, så att Hans Kongl. M:tt icke en man behåller, för hvilkedt jagh aldeles vill ändtskyledt vara. Jagh förmoder heruppå medh dett snarest svar. Och befaller *etc.* . . . . Af Vaxhollmen den 2 Julij 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

(Egenhändigt).

Hvar nogott budh kommer ifrån H. K. M:tt, att folket hemförlåffuas, och min broder moste till Calmar, så leth migh först vetta, på hvadh stelle jagh kann komma medh min broder till

taals. Lath migh och förnimma, om du vilt handla medh Erich Jöranson om Huffudhstadh, så vill jagh fly digh dett. Vale.

51. (*Ej egenhändigt*).

Vaxholm den 4 Juli 1623.

Om flottan och dess utrustning; pesten; konungens hemkomst från expeditionen till Danzig; begär underrättelser och ordres.

Vellborne käre broder her Axell Oxenstierna. Näst *etc.* . . . .
 uthi förledne odensdagh bekom jagh Svärdett hijtt och förvänttar i affton heller mårgon, der vindhen står, Svartthe Hunden, i nästkommandhe veku Vaasen, och sedhan hvarrt efter annadt, så att jagh håppes hafua dem her alle tillhopa innan tijo eller tålf dagar. För någre daghar sedhan ähr en boyortt ahnkommen medh tuhundradhe skeppund takell, som Clärck hafuer inbeställt till Maria, så att hon nu snart ähr fullt tackladt och kommer hijtt medh. — Plågan belangandhe, så tacker man Gudh, att hon här icke synnerligitt vancker, doch ähr en af henne för någre dagar sedhann dödth och strax utförd opå en hållme. — Migh ähr förkommedt, att Hans Kongl. M:tt skall vara landhstegen i Callmar sundh och hafua achttadh sigh till Tålgie. Begärer förthenskuldh broderligen, att min käre broder ville låtha migh förnimma, hvadh herom vist kan vara, såsom och, der min käre broder någodtt hafuer spordtt, huru handelen vedh Dantzich ähr afluppen, han ville migh derom avisere, och der hoos förnimma låtha, om fålckedh her skole hemförlåfvas, heller på hvadh sätt sakerne skole företages. Herpå förvänttar jagh min k. broders kärilige svar. Och vill nu her medh *etc.* . . . . Aff Vaxholmen den 4 Julij, 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Postscriptum å lös lapp.

Välborne käre brodher, efter Hans Kongl. M:tt hafuer befallt, att inge Dantzicher skepp skulle stadies herifrån att löpa, förr ähn dertill af Hans Kongl. M:tt tillståndh gofves, derföre, medhan någre liggie her vedh Vaxholmen, de här en godh tijdh vared hafue, begärer jagh broderligenn, hvar H. K. M:tt ahnkommen ähr, att min k. broder ville H. K. M:tt om samma skepp påminna, och hans Kongl. M:ttz resolution deropå migh förnimma låtha.

Nytt postscriptum å en annan lös lapp.

(Egenhändigt).

Käre broder, om H. K. M:tt ähr [der], så förfråga, om jagh skall komma till H. K. M:tt, och om Konungen haffuer ährnat sigh hijtt eller ej. Vale.

52.

Stockholms slott den 27 Juli 1623.

Om pestens härjningar; om Tyresjöbytet m. fl. privatangelägenheter; begär veta, om han skall följa konungen till Riga.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kan jagh min broder icke förholla migh haffua varitt her i Stockholm på en natt eller två tillgörande, på dett jagh motte vetta om dess tillståndh; så ähr, des Gudi skee loff, siukdomen icke aldeles så häff-tigh, som han varitt haffuer, doch efter den myckenheet aff folk, som här nu ähr, så ähr han skarp nok. De fattige begynne nu att bliffua frij, men de förmögne moste nu entgella. Ty finnes ingen hvarken borgmestare eller råd, som nu ähr frij, nec quidem ipse pugill*) Bureus. Hans Nilson på Vaxholms eenda sonn, som han haffuer deputerat till en prest, säies och vara inficierat. Snarare sagt, här finnes ingen, som nogott ämbete bekläder, som ähr frij, hvarföre ähr och svåra ondt att holla denn axisordination vedh magt, och vore väl att önske, att der medh motte anstå, till des plågan sigh någorlunda sagta kunne, hvilket min k. b. ville och till förhielpa.

Jagh kann och min b. icke oförmält latha, att jagh för no-gra dagar sedan haffuer bekommitt skriffuelse ifrån min moder, deruthi hon förnhåler, att, så framt till jagh sielff befinner dett rådeliget, att jagh då skall byta medh Konungen Töresiö**), och haffuer hon fattat denn meningh, att, dett jagh haffuer most vara i Stockholm denna tijdh, att de[t] skulle haffua förorsaka sigh aff Töresiö, och att H. K. M:tt skall derföre haffua fattat till migh ett stoort mishagh. Jagh rider nu fördenskull i morgon till Hä-ringe, både till besee den skadan aff vådheeld, som der hänt ähr, så väl sosom och legenheeten för min egen skull, på dett jagh

*) Med kämpen [o: »jätten»] Bureus menas möjligen borgmästaren i Stockholm, med. d:r Olof Bure.

**) Jmf. föregående n:is 30, 38.

må nogott nhär vetta, hvadh migh till skada eller gagn vara kann; der dett eliest till nogott byte komma skulle.

Dernest ähr och min broderlighe begäran, att jagh motte få vetta, antingen jagh skall förresa medh till Riga eller inthe, ty till att præparere migh till en sådana resa, der vill altijdh göras 2,000 dalers expense uppå, hvilka till att göra jagh haffuer betecknande, helst på ovist. Der jagh och dett inthe för ähn fram bättre skall få vetta, och sedan bliffua öffuerilat, så seer jagh fast heller, att dett bliffuer tillbaka. Beder fördenskull min broder, att jagh ettdera motte få vetta medh denna zedellvisare, och att min b. inthe ville vara för knapp på papper och tijden, aldenstundh min b. undertijden på dett, som mindre kann vara, mher tijdh på anvender. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholms slott den 27 Julij, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

53. Djurö den 30 Juli 1623.

Tacksägelse för svar på frågorna i förra brevet; önskar lycka på resan med konungen; om Tyresjöbytet och vilkoren för antagandet af kon:s förslag, att Gabriel G:son själf där skulle göra bruksanläggningar.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . och kann, min k. b. icke oförmält lathe, migh i afftons bekommit hans schriffuelse, aff hvilken jagh förnimmer nu vara effter longlighe deliberation beslutit, att min b:s resa till Lifflandh skall haffua sin framgångh, och att ingen apparents synes till nogon resa för migh; så, oansedt jagh väl gerna hade sedt dett, doch, effter inthe annorlunda kann vara, så må jagh och väl vara de spetzer och denn omkostnaden föruthan, sökandes och, hvadh uthväger jagh kann medh andra mina besvärligheeter, hemstellandes dett alt tijden och legenheeten, och önsker jagh min k. b. en lykosam resa och medh väl uthrettade saaker och medh helsan hijtt hem till oss igen att komme, och såge fast gerna, att jagh finge tala medh min k. b., för ähn [han] affreser, och, der jagh viste, hvar och huru snart han ville stige till skeps, så ville jagh see till att bryta så myckin tijdh aff, att jagh finge tala medh min k. b. för hans affresande.

Jagh förnimmer och aff dine skriffuelser, att H. K. M:tt haffuer hafft medh digh en discours om Töresiö byte*), aff hvilken jagh förnimmer, att, medan vattnet icke kann ledas ifrån Töresiö och till Stockholm, så står H. K. M:tt inthe synnerligen effter Töresiö, och att H. K. M:tt skulle heller leffna allahanda bruk in manibus privatorum, ähn dem sielff till att fortsettia, och att H. K. M:tt ville privilegiera så gerna migh som nogon annan samma bruk att fortsettia, allenest att mestarna skulle boo i Stockholm; hvarföre begärer min b. till att vetta herom mitt betenckiande, för ähn han affreser. Så kann jagh min b. hermedh icke oförmält lathe, att jagh väl hade varett tillfredz, att, hvar H. K. M:tt hade continuerat om byte, att dett hade mått hafft sin framgångh, hvar jagh hade kunnett bekomma Häringe medh Hamerstad gårdar och 1,000 d:r rentta för strömerna, hvilket jagh gerna såge, att min broder föresloge, hvar honom någon occasion gäffues dertill oförmerkt, och hvar han dett sielff för rådeligett befunne. Ty kann jagh väl besinne, att jagh, så väl som effterkommande, den gården medh stoor osäkerheet och i ovisso skulle besittia, både derföre, att dett ähr kommett i öffuerheetens ögon och tancka, så nhär Stochholm beläget, så väl sosom och derföre att, hvar Gudh oss en dagh fredh förlähnandes varder, och factorien komma uthi svanck, så står Töresiö ähter uthi fhara, om hvilket jagh ingen tviffuelsemål bär, och måste så alt framgent leffua uthi osäkerheet. — Belangande dett jagh sielff skulle ställa factori och sådana stoor bruk uthi verket, dertill requireras först en stoor pungh och omkost[nadh] och dubiterer, att dett skulle vara väl giort, så mycket på en gårdh att spendera, och ville den, som effter migh kommer, alt för tunggh och svårt falla att besittie, hvilket jagh hooss migh sielff endeles för strömernas stoor renta skull, besvärliget befinner, huru mykett mhera den, der effter migh komme, hvar 12,000 eller 13,000 daler deruppå spenderat bleffue, under hvilken summa dett nepligen skall kunne i verket stellas medh bygningar och annan omkostnadh. Doch lather jagh alt dett bliffua uthi sitt värde och beder min broder, att, hvar byte[t] inthe kunne haffua sin framgångh (hvilket jagh gerna såge, att min broder H. K. M:tt dett föresloge, för ähn jagh begynner nogott vijdare på huset och bruken att spendera, på dett att, nhär dett ähr H. K. M:tt budet och en gångh uthslaget, att jagh då så mycket säkrare och fastare deruppå måtte spendera och uthan

*) Jmf. föregående n:s 30, 38 och 52.

reddhoga deruppå boo); och, hvar H. K. M:tt då inthe står der-effter, han ville då styrkia der till, att jagh ett lithe stadzprivilegium motte bekomma, så vidt 1:o att mestarna der boo måtte (ty hvar de skulle boo i Stockholm, så haffuer jagh hafft dett privilegium tillforene); 2:o att och allahanda handtverksmän, uthaff hvadh sårt, motte sigh der nedersättia, allenest att de förde deres vharor och dem i Stockholm förytttrade; 3:o att de och motte haffua deres egen rett; 4:o att och de bönder i Sotholms häredh motte haffua loff att föra deres ähtande varor dijtt. Hvar jagh detta privilegium nhå motte (doch dubiterer jagh), så torde jagh väl spendera en goodh deel aff min förmögenheet deruppå; elliest inthe lätteligen. Doch hemsteller jagh alt detta i min k. b:s eget betänckiande, hvadh han rådeliget finna kann. Doch, hvar Konungen inthe vill byta, så tager jagh heller nogott privilegium ähn inthe. Jagh begärer, att min k. b. ville herom för sitt aff-resande förfhara och migh medh dett första vetta lathe. Och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Jurö den 30 Julij, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

På Häringe haffuer jagh varett och dett så väl sosom Hammerstadh besedt, och kann inthe ett skönt herresäte bliffua, medh mindre de bleffue både tillsamman. Då vore dett rett en skön legenheet, som väl kunne passera. Om dett vore mitt, jag såge dett gerna. Min hustru lather helsa min k. b. medh sin tjenst. Vale.

54. (*Ej egenhändigt.*)

Upsala den 16 Augusti 1623.

Rekommendation för fändriken Casper Gadow att erhålla A. O:s bistånd för för bekommande af ett gods i Ingermanland.

Broderligh helssenn *etc.* . . . . Velborne käre broder, her Axel Oxenstierna. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min käre brodher her medh icke förhålla, att efter brevvijsare och Fändrich Casper Gado ähr nu sinnadh att ahnhålla hoos Hanns Kongl. M:tt om bref opå dett godzsett uthi Ingermanlandh, som Hans Kongl. M:tt honom tillförrenne nådigest tillsagtt hafver, derföre ähr jagh, efter hans fljigtighe ahnsökningh, blefven förorsakedt att bemödha min käre

brodher medh denne min skrifvelse, broderligen och flijteligen begärandes, att min käre broder ville befalla en uthaf secretererne, som ställer honom bref deropå, och Hans Kongl. M:tt dett sedhen presenterer. Och tvifler jagh icke, att Hans Kongl. M:tt sikh ju sijtt nådeligenn gjorde löffte varder ihugkomme. Jagh ähr min käre brodher igen till all broderligh dienst benägen. Och sådan min käre brodher benägenheet varder bemelte Gado medh all villigh och redebogen dienst förtienandes. Hermedh och altijdh vill jagh *etc.* . . . . Af Obsala denn 16 Augusti 1623.

D. T. B. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

55.

Upsala slott den 23 Augusti 1623.

Önskar A. O. lycka på resan och förnyar begäran om ett möte; anmärknin-
gar mot de af Johan Skytte medförda förslagen till nya jordeböcker
och till ny landshöfdinginstruction.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. b. icke oförmält lathe migh vara förekommet, att min b. haffuer nu måst [taga] sin affskedh aff H. K. M:tt och skall oförtöffua begiffua sikh till vex, till hvilken resa jagh önsker min k. b. myckin lycka och medh väl förrettade saaker och hälsan igen att komme. Och aldenstundh jagh gerna åhstundar att få tala medh min b. för hans affresande, ville och haffua hafft i sinnett att komma till håffuet på nogre dagar, men jagh haffuer betenckiande deruthi, aldenstundh jagh myckett omgåss medh dem, som hooss sjukt folk vistas, hvilket jagh inthe evitere kann, och skämptar döden dess föruthan altijdh iblandh mitt folk, så att jagh mistar denn ena effter denn andra, hvarföre vill jagh migh ifrån hoffvet affholla, till des jagh bliffuer kallat ad aulam. Doch förmodes jagh, sosom och begärer, att du ville auvisere migh, hvadh tijdh du rycker up, och hvilken vägh, på dett jagh i vägen digh möte kann.

H. Jahan Skytte var för nogre dagar sedan här och hade medh sikh en ny form aff en jordebook och rekenskaper, som effter denna dagen skall göras rekenskaper effter, medh sampt en copia aff en instruction, som ståthollerne skall haffua sikh att effterretta. Berettade migh och, att min broder skulle instructionen

någorlunda förändra. Så befinner jagh väl, att, hvadh som jordeböckerne och rekenskaperne vidhkommer, befinner jagh dem väl vara nyttige och till att effterkomme, så frampt till man goode häradschriffuare hade. Ty skall iblandh de häradschriffuare, som i hela Uplandh ähre, icke 3 finnas, som en sådan uthrekingh skall göra kunne för de monga fractiones skull, som deruthi finnes; hvarföre vill och vara aff nöden, att schriffuare moste deputeras aff Rekningekammaren, som häradschriffuare bliffua kunna. För ähr dett inthe till att effterkomma. Dessföruthan skulle en sådan jordebook, uthi hvilken alt frelset medh all sin renta införes, icke uthi nogon kort [tidh] göres, effter rentan på frelset i Rekningekammaren inthe finnes, uthan moste antingen adelen sielfff giffua deres jordelängder in, eller moste schriffuas effter bondens berettelse, hvilket en longh tijdh kräffue vill, och inthe ringa både omaak och invidia fölia aff denn ransakningen, som skee skall öffuer de godz, som ligga på en mil nhär sätesgårderna, hvilket jagh väl veet, att ståthollarne kastas uppå halsen.

Belangande instruction[en] befinner jagh denn vara intollerabel för en stotthollare i Uplandh, effter som jagh [med] min b. väl derom taala vill, nhär Gudh vill vij komme tillsamman. Men iblandh andre difficulteter, så ähr icke dett en denn ringaste att svara till rest och besvär, hvilket jagh aldrich uppå migh tager, hvar jagh ähn aldrich skulle bekläda nogott ämbete mher; och hvar sigh någon legenheet kunne begiffua, att min b. ville i detta fallet haffua [mig] hoos H. K. M:tt excuserat. Ty jagh medh inge rekenskaper ähr vhan att omgå, ey heller migh i denn fhara och eventyr icke begiffuer, och helst i denna provincien medh en sådan oflitigh consort och maatrötare, som Lasse Skytte ähr, sed de his plura coram. K. b. gör herutthi dett besta, effter som du vett, att jagh kann vara tient medh. Jagh haffuer schreffuet morkär ett breff till, begärer, att min k. b. ville senda dett till morkär, och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Upsala slott den 23 Augusti, Ähr 1623.

T. B.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder auvisera migh, hvadh nye tiender som höras.
Vale.

56. Stockholms slott den 20 September 1623.

Om verkställandet af gifvet uppdrag; hinder för resan till Östergötland; missnöje med ståthållarskapet; tillärnad resa till Upsala; pesten.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . jagh haffuer varit i de häreder och sockner, som i min instruction*) ähr för-
mält och medh dem handlat effter des inneholdh. Hwadh svar
deruppå kann fallet vara haffuer min b. att see aff des breffs in-
neholl, som jagh H. K. M:tt haffuer tillschreffuit. — Jagh hade och
väl haft i sinnett migh till Östergöttlandh på nogre dagar att
begiffue, men jagh haffuer most min resa förändra för denna
orsaken skull: först, effter här ingen ähr vidh slottet i min från-
vharu, som både öffuer ordinantierna, så väl sosom hvadh annat
i en hast kann förfalla, handh uthöfuer holler. Dess föruthan ähr
nu skepsflottan hvar dagh hijtt förmodandes, och hvar dagh fol-
ket ju mher begynner att förökes, hvarföre och så myckett sna-
rare tumult ähr till att förvänta, och, hvar nogott sådant i min
frånvharu skedde, motte sådant vändes migh till dett värste. Vill
fördenskull upskiuta denne gången min resa till en bequämligare
tjindh och vill beflita migh derom, att jagh och medh dett första
må ställa dett i väcket, som i min instruction författat ähr, och
vill strax dereffter begiffua migh till Grimpsholm och der fordra
på affskedh ifrån denna befallningh. Gudh hielpe migh väl her-
ifrån. — Jagh haffuer innan [en] dagh eller tre ährnat att begiffua
[migh] herifrån och till Upsala och vill taga min hustru och barn
hijtt till migh. Gudh holle sin mildha handh uthöffuer oss alla i
denna fharliga tjindh. Hwadh siukdommen vidhkommer, så sagtar
han sigh nu, des Gudi skee loff, temligh, ty ähr i denna vecka
föga mher ähn till 6 personer i staden döde och på malmerna
icke öffuer 3. Käre broder, lath migh förnimma, om H. K. M:tt
haffuer sådan talat nogott om migh, och hvar elliest nogott nytt
kann vara förefallet. Och vill jagh hermedh *etc.* . . . Datum
Stockholms slott denn 20 Septembris, Åhr 1623.

T. F.
charissimus
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Sannolikt åsyftas instructionen »huruledes K. M:tt vill att Landz-
höfdingen i Finland [mut. mut. Upland] . . . om båtsmännen der i landet
beställa skall», dat. Djurö den 12 September 1623. Riksreg. fol. 299.

57. Stockholms slott den 21 September 1623.

Om bestraffning af orostiftare med anledning af accisordningen: föreslår ny accisförvaltare.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . i dagh klockan vidh otta haffuer jagh lathet 4 soldater under Laskapell och en båtsman löpa gatulopp på Norremalmtorget, och veet vist, att de skulle sigh haffua der varitt (?), och ähre de, som hade öffuerfallet medh smäligh ordh axisdravanterna (!), och förmener, att andre skole väl tage sigh derföre till vhara. Doch syntes dett väl icke orådeligit vara, att en annan axisman vore förordnat der till, ty ähr Hans Nilson allom svåra odios, och alt hvadh som skeer, både medh straffande [och eljest] bliffuer alt honom tillmätt. Och ähr till befrugte, att han en gångh kommer uthi mishugg, nhär myckenheet aff folket varder en gångh hijtt ankommandes. Herman Hanson, som tillförene camererare varett haffuer och nu ähr öffver handelsordinantien, kunne dett ämbete väl förestå. Min b. råde dertill, om legenheeten sigh kann begiffue, eliest bliffuer Hans Nilson vist orsaak till ett stoort larm uthi denna stadh, och då önskade jagh migh fast heller hädan ähn här. Jagh befaller min broder hermedh Gudh alzmegtigh. Datum Stockholms slott denn 21 Septembris, Åhr 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

58. Söderby prestgård den 9 Oktober 1623.

Ett K. M:ts tidigare uppdrag att hålla en landssyn hindrar att genast efterkomma befallningen att infinna sig på Gripsholm till de Böhmska sändebudens audiens.

Välborne herre, käre broder. Näst *etc.* . . ., kann jagh, min k. broder, icke oförmält lathe, att jagh rett nu på timan bekom Bengt Oxenstiernas skriffuelse, uthi hvilken han förmäler H. K. M:ts nådighe velie och befalningh vara, att jagh strax på timan skulle begiffua migh till Grimpsholm medh sampt Riksadmiralen för Konungen i Bhemens senningebudhs ankompst skull, hvilken

befalningh jagh gerna hade efterkommitt, ja fast heller ähn att förresa denna longha och besvärliga resa. Ty haffuer H. K. M:tt pålagt migh, både schriffteligen och nu i Stockholm muntligen, att jagh skulle holla en landzsyn medh samptt nogre flere aff adell emellan Ture Liliesparre och Fru Elin på Bergh*), och, aldenstundh jagh nu så nhär syneplatzen ähr stadd, och alla ähre nu dertill tillstedes, så kann jagh henne icke upskiuta, uthan begiffuer migh nu dijtt, och, dett första hon ähr fulländat, dett jagh förhoppes i affton eller morgon tideligen skall kunne skee, så vill jagh begiffua migh till vex till Grimpsholm och förmener medh Gudz hielp tillkommande tisdagh att kunne vara der. Begärer fördenskull, att, hvar H. K. M:tt frågar efter migh, att min b. ville då göra min entskyllan och vill jagh nu hermedh etc. . . . Datum Söderby prestegårdh den 9 Octobris, Åhr 1623.

T. F.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K b. bestelt migh ett gott losement, efter jagh veet derom skall vara myckett trångt. Vale.

59. (*Ej egenhändigt*).

Vik den 5 December 1623.

Med förteckning på till herredagsmän lämpliga bönder; förfrågar sig om K. M:ts afsigter med afseende på hans ämbete; privatnotiser.

Velborne hiertans kiere broder. Näst etc. . . . jag haffuer förfated alle de bönders namn, som till Riksdagenn kunne förschriffues, och ähre desa vell de förnämste och beskedeligeste danemän, som i alle häreder boendes ähre**). Så ähr jag och begerendes aff min kiere bror, att han ville migh vetta låtha, om H. K. Maj:tt sedann någott om migh tallat haffuer, och huru ded nu bliffuer om mitt ämbette, och ähr migh rästen lika, till hvilket H. K. Maj:t täckes migh att bruka, antingen slått eller land. Jag tvifler inte, att min kiere bror jhu härutinan rammer mitt

*) Se riksreg., fol. 272, en rubrik å ett bref, dat. Gripsholm den 26 Augusti 1623 »till Herr Gabriel, att han deputerar någre gode män af adell, som holla en syn emellan Ture Lilliesparre och Fru Elin [Månesköld] på Bergh» [o: Berga].

**) Denna förteckning saknas på sin plats.

bästa, och, så frampt att jag skall bliffue ved slätted, så tröste jag inte bliffue ved Svartsöö, utan blätt och allenna vid Törne och Tälje län. — Min bror ville och vara obesväret att låthe migh förnima, huad för nya aviser kunne vare förfallna, och huru snart H. K. M:tt vill begiffue sig ifrån Gripshålm och till Bersslagen.

Vij haffue nu här upå Vik hollet s. fader*) Här Claus Bielkes begrafningh och gotzen ås emellan nu delt och bytt; och haffuer min svåger Erich Bielke bekomet Viks gård med så många gotz der under, som på hans dell kunne falla, oansett med dem bessuärligen denne store gård skal kunne underhållles. Och äffter jag haffuer ährnat migh som i mårgon herifrån och till Stokhålm, så vill jagh oförtöfuet min påst thill håfuet förskicka och sedan min kiere bror vell vidare tillsckriffue, och vill nu härmed *etc.* . . . Aff Viik den 5 December Anno 1623.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

(Egenhändigst:)

K. b. helsa s. Fru Anna på min och min hustrus vägna. Vale. K. b. Effter jagh haffuer loffuat morkär ett par oxar till bryllopet, och vägen ähr longh att driffua, om min b. kunne lähna migh ett par, så vill jagh i vhar betala dem i Stockholm.

60.

Hjulsta den 28 Februari 1624.

Tack för åtnjuten gästfrihet.

Käre broder. Du skalt haffua tack för ett gott natläger åht bror Her Jahan Sparre och migh, och haffue vij anammatt höö för 19 hestar och korn en tynna. Vij vedergella sådant medh tacksamheet igen. Datum Julsta den 28 Febr., Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Claes Bielke var Gabriel Gustafsons svärfader i dennes andra gifte.

61. Stockholms slott den 14 Maj 1624.

Om köp af kronogods och därmed sammanhängande privata affärer; grefvens af Thurn och tyskt krigsfolks hitkomst; konungens reseplaner.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe migh medh fljtt haffue dreffuit dett godzköp*), du begäret haffuer, och ähr i dagh breffuet bleffuet aff H. K. M:tt underskreffuit, effter den beste form, som brukeligh varett haffuer, och förmener jagh att komma till retta medh peningar nu i hälgen att leffuerera, och haffuer Johan Skytte loffuat att anamma växlen till Riga. Gellsaakerna förmenar jagh skulle komma till ändtskap. Hvar och nogre impedimenta eller difficulteter kunne förefalle, som dett förhindra kunne, så skulle vij tala medh köpmänen, att de skulle vara till fredz till vår sammankompst.

Greffuen aff Turn ähr nu ankommen, men icke Arnheimb eller Reingreffuen. Både Tyske compagnien reuter ähre ankompne till Riga. H. K. M:tt lather flux laga till resan, och uthan tviffuell dett första budh, som kommer ifrån min bror, varde H. K. M:tt sigh till vex begiffuandes. Auviser ähre inge synnerligh ankompne, uthan att de förrige confirmeres. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholms slott denn 14 Maj, Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Jagh förmener, att väl Rustiensten i denne sommar inthe rycker till Elsborgh, doch, hvar nogott påbudh skeer i min broders frånvaru, skall jagh s. Fru Anna derom auvisera.

62. Stockholm den 17 Maj 1624.

Om konungens tvekan med afseende på sin resa och orsakerna därtill; Arnimbs folk; greffen af Thurn; kurfurstinnans afresa; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . och kann min k. broder icke oförmält lathe, att H. K. M:tt var till sinnes i egen

*) Köpebref för A. O. af denna dag saknas såväl i riksreg. som i reduktionsakten i Kammararkivet. På det senare stället finnes dock ett köpebref för A. O., dat. den 9 Augusti 1624, å åtskilliga gods i Upland, Småland och Finland, hvilka öfverlätas för en summa af 6,148 daler, hvilka A. O. på K. M:ts »nådiga anmodande och begäran» försträckt till krigets utförande.

person till eder att förrese, doch bleff H. K. M:tt både för denne longhe vägen så väl sosom för tjdzens korthet skull förorsakatt sin resolution att förandre, och haffuer H. K. M:tt varett nogott tvehugse på nogre dagar tillgörande för de auviser skull, som ifrån Feltherren ähre ankompne, i det att, hvar stilleståndet emellan de Påler och oss på ett åhrs tjdth allena bleffue slutett, effter som Feltherren till att sluta i commission ähr giffuet, och denn controversien emellan Dannemark och oss bleffue bilagt (quod facit Deus), så vore all denn stoore omkostnaden fåfengeligen anvendt. Doch, hvar detta skeer, och fåfengeligen vore spenderat, må dett holles för en goodh recompens, att vij medh de Danske denna resa väl kunne bliffua förlikte. — Öffuersten Ahrnheimb ähr ähnu inthe ankommen, doch mest alle hans soldater. Greffuen aff Thurn ähr en hurtigh och discret mann, sosom och mäst alle officerer synes vara exquisite karrar. — H. Churfyrstligh [Nåde] Churfyrstinnan vill ändeligen fort, och förmener jagh, att hon innan 3 vekors tjdth bliffuer expedierat. (Gudh hielpe henne väl fort). — Hvadh de saaker, som du migh ombetrodt haffuer, så skall jagh dett alt väl förretta. Och effter du noksampt förnimmer aff H. K. M:ttts egen schriffuelse qualia nova, så eragtar jagh onödigt digh dermedh att molestera, och vill nu *etc. . . .* Datum Stockholm denn 17 Majj, Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

63. Stockholm den 7 Juni 1624.

Om underhandlingen med Danmark; privatangelägenheter; underrättelser om krigsfolket; om enkedrottningen; Stockholms stads privilegier sändas.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc. . . .* och giffuer min k. broder tillkenna hans schriffuelse vara migh tillhanda kommin denn 5 Junij, aff hvilken jagh förnummitt, huruledes tragtaten emellan de Danske och oss ähr förlupin, och att denn nogott skarpt och öffuer seedhvanan förebringes. Gudh kan förlähne på denna saak en goodh och önskeligh uthgång et tum expugnavimus magnam pugnam och förhielpe min broder medh helsan hijtt hem till oss igen.

S. Fru Anna ähr för 8 dagar sedan herifrån och till Tijd-öön förrest, och bleff alt riktigt giort, effter som hon uthan twiffuell haffuer min broder väl derom tillkenna giffuit. — Om de gell effter salig moder haffue vij ähnu ingen äntskap uppå giort, medan mig förnimme fast flere gell, ähn som i dett registret, migh öffuerantvardat, finnes, som ähr Erich Larson för dett vinet till s. moders begraiffningh medh sampt nogre andre. Förhoppes doch till att komma dermedh till ändtskap oförtöffua, och ähro köpmänen nogorlunda till fredz så lenge.

Hvadh vårt tillståndh her i Stockholm vidhkommer, så ähre våre saaker, des Gudi skee loff, i temligh gooda terminis. Ty ähre vårt krigsfolk både inländske och uthländske vidh goodh helsa, unnantagandes nogre, som på siön myckett illa aff svult och och hunger faritt haffue och aff saltvatn. Doch ähre nu als aff Tyske folket vedh pass till 120 personer siuke, aff hvilke en temligh deel nu begynne att komma på fötterna igen. — H. M:tt Drättningh Christina ähr nu här i Stockholm, och förreser H. M:tt nepligen herifrån, för ähn H. K. M:tt kommer hijtt till Stockholm (hvilket Gudh lathe snart och medh helsan skee). Och aldenstundh jagh inthe twifflar, att handelen ju snart griper en ända, och min broder sedan väl kommer hijtt up igen, vill fördenskull nu och altijdh *etc.* . . . Datum Stockholms slott denn 7 Junij, Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder, jagh sender digh Stockholms stadz privilegier, effter din begäran. Vale. — Staden haffuer icke mhera ähn dett ena exemplaret, derföre begäre de, att dett må komma dem väl till handa igen.

64.

Stockholms slott den 16 Juni 1624.

Krigsförberedelser mot Danmark; A. O:s godsköp; Jesper Matsson Krus begraiffning; goda utsigter för stillestånd i Lifland.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . medan H. K. M:tt haffuer förnummet aff min broders skriffuelse, att de Danske ähnu icke haffue velet sigh bequäme, haffuer H. K. M:tt begynt sigh fast till krigs att preparera. Haffuer och allerede begynt

att lasta skepen, hvilke och medh dett första skole löpa till Elsnabben och der vänta på vinden och vjdare auviser ifrån eder. Gudh vände all tingh till dett besta och giffue oss gooda tiender ifrån eder eller och en goodh victorie.

Jagh förnimmer aff min broders skriffuelse, att du förmeen, att i ditt köpebreff*) skall en gårdh vara uthförgäthen och en uthjordh, och ähre inge flere gårder på det register insatte, ähn i sielffua breffuet stå förmälte. Belangande uthjorden, så finnes ingen sådan uthjordh i jordeboken, som så heter, hvilket min broder sielff skall förnimma, nhär han, om Gudh vill, hemkommer. — S. Jesper Matsons lik ähr för nogre dagar sedan hijtt ankommet, hvilket skall begraffes nu tillkommande torsdagh, dijt H. K. M:tt sielff, liket till sin lägerstadh att beledsage, kommandes varder. — Alle andre saaker ähre, des Gudi skee loff, i gooda terminis. Adam Skraffer ähr för nogre dagar sedan hijtt ankommen, hvilken der gör en stoor sperantz om ett longhvaara stilleståndh emellan oss och de Påler, om hvilket Ratzevill stoor promissa giort haffuer, och, effter jagh förmenar, att du aff Feltherrens skriffuelse om dett stilleståndh noksampt förnummitt haffuer, agtar jagh onödigt derom nogott att repetera. Och vill jagh nu *etc.* . . . . Datum Stockholms slott denn 16 Junij, Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

65.

Stockholm den 20 Juni 1624.

Upptädandet mot Danmark; ordvexling med konungen i anledning af timmertägt å Vermdön; Johan Skyttes utnämning till friherre; önskan om entledigande från ståthållareskapet.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . . Oansedt H. K. M:tt haffuer fattat nogon förhoppningh om en goodh afhandlingh medh de Danske, så setter H. K. M:tt icke desto mindre ingen fullkomligh lijtt der till, för ähn som sielffua beslutet H. K. M:tt till handa kommer. Haffuer fördenskull som nu tillkommande torsdagh ähmnat sigh medh hele skepsflottan och krigsfolket till Elsnabben, der att förbijda vjdare resolution, och sigh sedan eff-

*) Se föreg. n:o 61.

ter tiden lämpa. Här ähre och visse tiender kompne, att Konungen i Danmark lather på alle orter i Tys[k]landh värffua, hvilken saaken mycket suspect gör (Gudh vände all tingh till dett besta).

Käre broder, jagh giffuer digh tillkenna, att jagh haffuer varet i nogon laborint, sedan du här ifrån förreste för nogott timber, som Vermbdöboerna aff deres egen velie uthan nogon min begäran haffue kört uthur skogen och till siön på tu pilskott vidh pass, hvilket jagh väl kann tänckie motte genom Jahan Skyttes tillskyndan vara H. K. M:tt förbraggt och mycket illa uthyt, hvilket alt haffuer varet fictum mendatium, och ähr bleffuen hårt aff Konungen tilltaalt. Och haffuer jagh nogott skarpt deruppå svarat, hvarigenom H. K. M:tt till stoor vrede [är] bleffuin uptänt, sed patientia. H. K. M:tt ville ingeledes säia sin sagesman (sed vexat tonsura columbas). — Jahan Skytte ähr bleffuen en friherre, doch ähr breffuet ähnu icke underschreffuet*). Han gick väl haffuande medh en greffue, effter som H. M:tt Drättningen migh berettade, men dett vändes i en friherre, sed non diu vivat ille sorte contentus.

Jagh ähr i den förhoppningh, att jagh oförtöffua skall bliffua förlossat, aldenstundh denna åhrs renta nu tillstundar, och vill Claus Horn inthe gerna acceptera denna lägenheten**). Doch förmener jagh, att han moste henne nu väl vedertaga (Gudh hielpe migh mann väl hädan). Och vill jagh nu hermedh etc. . . . . Datum Stockholm denn 20 Junii, Åhr 1624.

T. F.
charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Syster Fru Anna hon mår väl, ty bekom jagh schriffuelse ifrån henne i dagh och ähr hon på Tijdöön och continuerer din bygningh. Vale.

*) I riksreg., fol. 282, bär J. Skyttes friherrebref datum af den 16 Juni 1624, förmodligen efter dagen då utnämningen skedde.

**) Claes Horn utnämndes dock till ståthållare i Gabriel Gustafssons ställe d. 1 Juli 1624. Se riksreg. fol. 323.

Om konungens otåliga väntan på A. O. och dess orsaker; hans tillfredsställelse med danska traktaten; privatunderrättelser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe din schriffuelse vara migh rett nu på timan tillhanda kommin, i hvilken min broder att vetta begärer, om han skall sigh fördrista nogre dagar att hemma bliffua eller eij; så giffuer jagh min k. broder tillkenna, att H. K. M:tt mest hvar dagh frågar effter digh och förundrar om min broders längligh uthbliffuande, och, oansedt jagh haffuer giort min b:s entskyllan, så ähr denn bliffuen frigide uptagen. Och förorsakar sigh H. K. M:ttts längtan effter min broder: 1:o för Adam Shrafers expeditions skull; 2:o effter Churförstinnan sosom i dagh herifrån och till Elsnabben förreser, der att stiga till siös, så hade H. K. M:tt gerna haft din nhärvarelse, aldenstundh Claus Horn, hvilken medhfölier, skall leggies en commission uppå till Churfyrsten aff Berlin, och ingen finnes, som concrediteres att ställa hans instruction*); 3:o vill H. K. M:tt, först han kommer tillbakar, här 8 eller 10 dagar fördröie och ställa cammarsakerna i deres order, och sedan begiffua sigh up till Kopperberget, dijt min broder skall vara fölgagtigh, och H. M:tt Drättningen förreser till Vastena, der hofflägret i höst holles skall; hvarföre eragtar jagh nödigt, att min broder skyndar sigh, dett snaraste han kann.

Belangande grentzaffskeden, så lather jagh min k. b. förnimma, att H. K. M:tt sigh denn aldeles väl i alla sina puncter haffuer behaga lathet och min broder för denna agt skull myckett berömdh, altså att jagh förmodes, att du en tack derföre bekommandes [varder]. Hvadh annan recompens vill fölia, giffuer tijden. — Jagh haffuer nu flytt ifrån slotte och boor heruppå Norrmalm i min trågårdh, och haffuer skildh alla mina gamla saker väl vidh migh, och laborerer nu hvar dagh i Hoffretten att bringa honom i sitt rette lagh igen. Gudh giffue till lycko. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnett oförmält lathe, och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Norremalm denn 19 Julij, Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. b. helsa s. Fru Anna på min och min k. hustrus vägner, och mår din Johan i Upsala väl.

*) Instructionen med Bimemorial är dat. d. 24 Juli 1624; se riksreg. f. 340—344.

Afrättningen af de tre svenska katolikerna: Z. Anthelius, G. Bär och N. Campanius; hofrättspersonalen; Tyresjöbytet; presten Erik Njurenii dom.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . och giffuer min k. b. tillkenna, att Antelius så väl som Bär ähre för nogre få dagar sedan justifierade, och när presterna skulle göra dem deres reda, sade de sigh medh dem inthe haffue nogott till att bestella, uthan sigh ville döo uthi den papistiske religion, uthi hvilken de en tijdh longh leffuat hade, och medan Antelius inthe var persuaderat i vår religion, läth jagh execution så väl öffuer honom som Bär öffuergå. Campanium haffuer jagh haft till förhör, och aldenstundh att hans revelation syntes att vara aff ingen importans, ähr han och bleffuen i dagh justifierat, doch döder i vår religion och medh en härligh bekenelse, så att han haffuer kommitt mongen aff commiseration att fella tårar. (Gudh vare hans siäl nådigh).

Jagh lather och min k. b. förnimma, att Hoffretten ähr aff nhärvarande assessores begynt, oansedt de icke ähre flere till talet ähn siu personer, retten till ingen ringa despect, iblandh dem Greff Magnus, hvilken den ena dagen ligger och den andra går uppe. Greff Abraham excuserar sigh medh siukdom och svagheet. Gabriel Bengtson excuserar sigh medh sitt förre ämbete. Jacop Jacopson ähr inthe kommen. Oloff Christopson icke. De nys vocerade, nembligen Ture Axelson och Jonas Person, kunne ej heller så hastigt komme och ähre så få till talet, att vij effter processen[s] inneholl ej kunne fella nogon doom eller sententiam definitivam. Befrugtar fördenskull, att denn session icke uthan rettens stoorä despect varder afflöpanades, helst effter de Rigiske nu dagiigen tracteras moste, och ey snarare sagt en aff dem här ähn komme ähre de saaker skulle lära ex fundamento förstå, myckett mindre deruthinnan försvarligen sententiera. Och moste jagh nu så gott som allena aff vårt medell sittia i denne rett. Dette haffuer jagh min k. b. velat förmåla, på dett att han sådant per discursum et data occasione kunne H. K. M:tt revellera.

Käre broder, effter som jagh digh berettade här i Stockholm, att H. K. M:tt hade nådigste tillsagt migh dett byte medh de godzen under Töresjö*), och Secreteraren Oloff Erichson icke

*) Jmf. ofvan n:is 30, 38, 52 och 53.

haffuer kunnet för H. K. M:tt affresande herifrån lathe samma breff underschiffua, och jagh treffeligen gerna hade på samma saak entskap, hvarföre ähr min broderlighe begäran, att du ville bevisa migh denn stoorä benegenheet, att, nhär Secreteraren Per Erichson kommer till Vastena, att förhielpa dertill, att samma breff motte bliffua unterschreffuet, och veet jagh väl, att, hvar H. K. M:tt sigh deruthinnan nogott vijdare betenckier, skeer dett allena för bosmanen skull. Min broder ville då svara, att dett sigh icke belöper mhera ähn som halffannan bosman, och haffuer jagh alla-reda så lagat, att de strax der hooss deres tilldelningh igen be-komma skulle. Så ähr dett och en goodh motiff, att dett Älta aff migh bliffuer H. K. M:tt igen affträdd. K. broder detta inthe förgätte. Jagh tienar digh altijdh igen i dett, som digh kann lända till tienst och behagh. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnett oförmält lathe och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockhollm denn 15 Septembris, Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Postscriptum på lös lapp.

(*Ej egenhändig.*)

Thet ähr min broderlige begären, han ville aff H. K. M:tt min nådigste Konung och Herre förnimma, att effter Niurænij doom, som senest vistes H. K. M:tt och icke ähr publicerat här i Hoffrätten, om then doom ännu skal publiceres, effter thet icke för skeedt ähr.

Dernest, effter Niurænius begärer heemloff på 8 dagars tijdh, så lenge han sine saker til rätta lager, för än han uthdrager, om honom thet tilathes skal eller ginest vijka aff landett.

För thet tridie, om och prästen skal honom ifrå tagas, för än han uthreeser, thetta begärar jag min broder hoos H. K. M:tt för-fara vil och sedan med första svar hijt opskicka. Actum ut in literis.

68.

Stockholm den 29 September 1624.

Konungens närvaro i Stockholm vore för hofrätten högeligen önskvärd: jesu-iteras afrättning; om intercession för H. Kamphausen.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe min b:s schriffuelse medh en enspen-

nare vara behändiget, aff hvilken jagh förnimmer H. K. M:tt vara resoluerat att komma hijtt till Stockholm och här haffua sitt vintreläger, hvilket jagh önsker snart skee må, aldenstundh dett vore Hofretten mycket nyttigt, att H. K. M:tt vore så nhär [vid] handen, helst medan här monge svåra saaker förefalla, synnerligen de Rigiske, på hvilke väl behöffdes H. K. M:ttts resolution och betenciande. Och ähre eij heller alla assessores ankompe till retten här, så att vij icke ähre mhera ähn nio, iblandh dem Greff Magnus och Greff Abraham, de der sikh undertijden medh deres siukdom entschylle. — Belangende Jesuiternas afferdh, som min k. b. begärer aff migh att vetta beskedh om, så, efter jagh medh vår svåger Jahan Sparre haffuer skreffuet H. K. M:tt derom till, så väl sosom min broder sielff, derföre jagh denna gångh derom icke rörer. — Dernest kann jagh min k. broder icke förhålla, att Herman Kamphusen haffuer aff migh begäret, att jagh min broder bedie ville, att han ville för honom intercedera, att han motte få uthskeppa nogon rogh, hvilket han förmenar väl skall vara att nhå, aldenstundh dett androm ähr effterlathet. Jagh tvifflar inthe, att min b. väl gör hvadh han kann, och vill nu hermedh etc. . . . Datum Stockholm den 29 Septembris, Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

69.

Stockholm den 30 September 1624.

Om en ansökan rörande upphäfvande af införselförbudet å Rostockeröl.

Välborne hiertans käre broder. Näst etc. . . . Hustru Meikie, Paridon von Horns, haffuer varitt hooss migh och begärat, att min broder ville dertill hooss H. K. M:tt förhielpe, att det förbudet på Rostokerölet motte igen affskaffes, aldenstundh man förnimmer, att pestilentien i Rostok aldeles skall vara stillat, och besvärer Wilshusen sikh till dett högsta, att spannemålen ähr förbudene att uthskepas. De Dansiker sky och att komma för arestens skull. Rostockerölet ähr nu och förbudett, och ähr således denn principaleste handell förment, genom hvilken de deres tullarrende betala skulle. Jagh tvifflar inthe, att hvadh min broder göra kann, att han lather henne min intercession till goodho

åhtniuta. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnett oförmält
lathe och vill nu *etc.* . . . . Datum Stockholm den 30 Septembris,
Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

70.

Stockholm den 11 Oktober 1624.

Underrättelser ankomna om pestens härjningar i Polen och Litthauen, likaså
genom Arnimb om danska stämplingar i Polen; privatsaker; staden Ri-
gas rättegång i hofrätten.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . och giffuer min
k. broder tillkenna, att här väl nogre åhtskillige personer ähre
kompne ifrån Riga, doch haffue de inge synnerlighe auviser att
beretta vijdare, ähn att både i Littouven så väl som i Påländh
skall treffligen döo aff pestilentien; men om nogon krigspræpara-
tion vett de inthe att berette, eij heller om nogon viss fredh. —
Jagh haffuer i dagh talat medh Öffuersten Ahrnheimb, hvilken
der haffuer vist migh ett breff ifrån Dansik schreffuet, deruthi
förmäles, att Konungen i Dannemark haffuer afferdat sitt sende-
budh till Konungen i Påländh, hvilken der genom Dansik för 10
dagar sedan skall vara passerat. Förmäles och i samma schriff-
uelse, att honom skall vara i commission giffuet att upretta ett
förbundh medh Konungen i Påländh emott vår nådigste Konungh.
Gudh vände all tingh till dett besta. Och ähr inthe till att tviffla,
att Juten ju lærer ville hämpnes; doch tvifflar jagh inthe, att,
hyadh derom kann vara i sanningh, giffuer tiden oförtöffuat medh. —
För nogre dagar sedan ähr Claus Pederson hijtt kommen medh
6 hestar, nembligen foxar, som [han] till min k. b:s behoff hijtt i
landet infört haffuer, och ähre de inthe för kostlighe eij heller
för ringa. — Käre broder, jagh hade väl varitt i denn förhopp-
ningh, att H. K. M:tt skulle haffua komma (!) hijtt up till Stock-
holm, för ähn Hoffretten hade gripit en ända, på dett vij hade
kunnet H. K. M:tt om de Rigiske saaker fråga och synnerligen
om skepparns saak. Jagh hade och förmentt att senda skepparns
agta till H. K. M:tt medh nogon aff Hoffretten, men sedan vij
förnummo, att H. K. M:tt ähr till Elsborgh förrest, moste vij der-
medh haffua fördragh, doch, kortligen att säia, så ähre vij full-

komligen resolverade att absolvera staden ifrån denna saak och förhoppes vår doom medh goodh skääl att försvara. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnett oförmält lathe *etc.* . . . . Datum Stockholm den 11 Octobris, Åhr 1624.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

71.

Stockholm den 8 Juli 1625.

Begär öfversändande af några vid den nya beskickningen nödvändiga acter.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, dett jagh affördrade aff Nils Nilson Cantzlischriffuare de acta, som min legation angå skulle; och haffuer Secreteraren Spannekou förgäthet att leffuerera honom resolutionen Christian Tomason*) giffuin, så väl som dett sista breff, som Konungen i Dannemark H. K. M:tt tillskreffuit haffuer**), uppå hvilke tvenne agter min legation sigh mest på funderar, så vidt Staaterne angår; hvarföre ähr jagh aff min k. broder begärandes, att han medh dett första budh, som till Hollandh går, ville senda migh samma copier hijtt öffuer, doch ähr jagh väl i denn förhoppningh, att jagh samma copier hooss Rootgersio eller och Spentzio skall kunne bekomma. Mhera haffuer jagh denna gångh inthe till att schriffua, uthan vill hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm den 8 Julij, Åhr 1625.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Kongl. Maj:ts resolution för konungens i Danmark sändebud »angående det Evangeliska väsendetz och gemene bästes företagande och befordring», är dat. Stockholm den 10 Maj 1625 och finnes införd i riksreg. 1625, fol. 238—250. Jmf. därmed ett concept af A. O. den 10 Maj samt en afskrift i saml. »Danica» i R. A. (Kopior och Br. 1569—1654).

**) »Svar på konungens breff i Danmark den 23 Maj om H. K. M:tz gode vilje och affection till det gemene väsendets underhåldning och befordring», är dat. Stockholm den 10 Juni 1625, se riksreg. 1625, fol. 313—315.

72. Botkyrka den 12 Juli 1625.

Tacksägelse för tillsända handlingar; A. O:s bemedling begäres för Magnus Brahe och hans fru, Helena Bielke, att erhålla ett gods.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . giffuer jagh min k. broder tillkenna, dett jagh hans skriffuelse bekommit haffuer medh sampt de acta, som der hooss voro, hvilka nu i rettan tijdh, och myckett aff nöden vore, ankomme, och ähr jagh nu på min resa stadd, Gudh giffue till lycka. Dernest lather jagh min k. b. förnimma, dett Greff Magnus och s. Fru Helena haffue aff migh begärat, dett jagh min k. b. på deres vägnä tillskriffua ville, dett han ville vara obesvärat att anhollla hooss H. K. M:tt, att H. K. M:tt ville dem aff gunst och nåde effterlathe Liliestadh gårdh vidh Söderköpingh, hvilket väl kann vara H. K. M:tt uthan skada, aldenstundh dett ligger så gott som öde, och Erick Jöranson, som dett innehaffuer, vill dett och väl dem öffuerdraga. Min b. göre heruthinnan sin flijtt, effter som de min broder ombetro. Och befaller *etc.* . . . Datum Bootkyrkia denn 12 Julij, Åhr 1625.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

73. Göteborg den 28 Juli 1625

Orsakerna till dröjsmålet i Göteborg, om Dynkirchernas sjöröfverier och Nils Stiernskölds missöde; om ett konvojfartyg till England.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . och kann min k. b. icke oförmält lathe, dett jagh för nogre dagar sedan ähr ankommen hijtt till Göteborgh och var i denn förhopningh, att jagh här ej lenge skulle bliffua uppehollin. Men dett haffuer gott nogett longhsamligen till medh de peningarna, jagh aff stott-hollarna här i landzändan haffue skulle; sedan var skepet ej heller till redz, så väl som kläderna till soldater och bosmänn. Doch förmodes jagh medh Gudz hielp i morgon att bliffua segelrede. Gudh giffue eliest till lycka och mitt pålagda verff således att förretta, att H. K. M:tt motte haffua dertill behagh, och jagh

undhgå dett nampnet att senda barn i by. Här ähre för nogon kort tijdh sedan tvenne Albregt von Fellens skepp till Engelandh öffuerlupne, lastade medh trävirke, hvilke ähre aff en hoop Dynkerker bortagne, och haffuer Nils Stiernskiöldh*) varitt på dett ene aff dem, och oansedt han sigh temligen vart haffuer, så ähr han likquäl på dett sista aff dem bleffuen fast tagen och spolie-rader, och säies, att han haffuer haft 2,000 dukater och 2,000 lodh förgy[l]t silffuer, hvilket han alt mist haffuer, och ingen tingh behollit mhera ähn 10 dukater, dem han i en hast haffuer i stöfflan instuckit. Och haffue de velet klåde stöfflarna aff honom, så frampt till Dynkerkernas egen capiten dem icke hindrat hade, och ähr han sedan ankommen till Amsterdam. Och effter jagh förnimmer dem vara myckett starke, haffuer jagh understätt migh att taga ett aff de smärsta skepen medh för yttermera säkerheet, och förhoppes, dett H. K. M:tt sigh dett icke lather mishaga; doch haffuer jagh alla saaker således ordineret, att dett nästan skall bliffua en omkostnadt. Jagh haffuer denna gångh inthe synnerligen mhera att schriffua, uthan dett förste Gudh vill jagh kommer till Engelandh, så vill jagh schriffua [dig] till om alle saakers tillständh och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Göteborgh denn 28 Julij, Åhr 1625.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

74.

Gravesend den 27 Augusti 1625.

Berättar om sin ankomst till England och hvad där timar; klagar öfver förlust på myntet.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . och giiffuer dernest min k. b. tillkenna, att jagh, effter ett longhigit motveder och loffueringh, hvilket i jemna 4 veckor varat haffuer, ähr ankommen hijtt till Gravesandh, och hade väl förmodet, att jagh skulle haffua funnett Konungen för migh i Lunden, hvilken

*) Nils Stiernskiöld hade till följd af Gustaf Adolfs harm öfver en af honom tillståld, för konungens rykte oförskyltd förklenlig skandal, måst lemna sitt ståthållaredöme (Elfsborgs län), såsom synes af hans bref till A. O., dat. Amsterdam den 24 Juni 1625.

derifrån för tre månaders tijdh sedan ähr förrest för pestilentien skull, hvilken der, så väl som [på] monge andre [orter] häfftigt grasserer, och ähr i förledne vecka i Lunden döde till 5,200 personer, och säies här, Konungen vara i en stadh vedh nampn Oxefort vidh pass 80 Engelska mil up i landet. Och sende jagh i dagh tideligen Melchior Wernstedh till hoffuet att giffua migh an, och haffuer ähmnat som i morgon, om Gudh vill, att begiffua migh till vex effter. Gudh lathe migh väl förretta dett, som migh pålagt ähr, doch befrugtar jagh, att dett bliffuer fast en longhsam resa och skall nepligen haffua hopp att komma tillbakar för ähn i sida hösten (sed patientia). Nogett synnerliggett nytt eller om dette landz tillständh att schriffua, kann jagh förvist inthe, aldenstundh jagh medh nogett troverdigt folk inthe talat haffuer. Doch förnimmer jagh, dett väl här ähn inthe vara beslutit till nogett uppenbara krigh medh Spanien, aldenstundh den Engelske flottan, hvilken der så lenge haffuer sagts att vara i beredningh och nu ähr ferdigh, skall icke under Kongen i Engelandz, uthan i K[onungen] i Bhemens nampn uthlöpa, doch hvarth ähr ähnu icke kunigt. Och ähre der 80 Konungens öhrlig skepp och 22 Staaternes, och säies der att vara 20,000 soldater uppå, och ähr Duc de Bukingam admirall, och Coronell Sisell, hvilken haffuer tillförene tient i Hollandh, general för folket. Drätningen ähr ankommen till Doober i pingsta hälgen, der Konungen mött haffuer, och der brylloppet ständet. Amstridder ähr sendt för 8 vekor sedan seningebudzvis till Käsaren till att anholla om Churfaltz restitution, och, hvar dett bliffuer uthslaget, då skall saaken medh magt företages. — Hvardh sant ähr, giffuer tijden medh, doch skall jagh väl, nhär Gudh vill jagh kommer till hoffuet, auvisera min broder gruntligen om alle saakers tillständh, och önsker, att Gudh vill lathe oss komma medh helsan tillhopa igen och medh goodha tiender. Och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Grave-sandh denn 27 Augusti, Åhr 1625.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Jagh befrugtar, huru jagh medh peningar uthkomma kann, aldenstundh jagh medh en stoor comitat up i landet moste förresa, och här alltingh mycket dyrt ähr. Jagh tappar och svåra på myntet, ty mister jagh på hvar riksdaler 8 öre. Doch skall jagh medh Gudz hielp medh ähran gå mine saaker igenom, om

jagh ähn sielff skall settia migh i olegenheet deruthöffuer. Vale.
Vive.

75.

Zierikzee den 24 September 1625.

Berättelse om beskickningen till England och förhållandena därstädes; Nils Stiernskölds angelägenheter; urskuldar dröjsmål med breffen; sänder sitt diarium; rangtvister med engelsmännen.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder hermedh icke oförmält lathe, dett jagh måst bliffua i tio dagar i Graffuesandh, för ähn jagh bekom nogon beskedh, och ähr doch Andreas Gät [ø: Anders Keith], hvilken tillförene i Sverige varitt haffuer, onsdag till migh kommen och migh till Sudhampton, hvilket ligger vidh pass 90 mil in i landet, fört, icke uthan omkostnadt, och ähr bleffuin der megta välkommen och ståtligen tracterat och frij hollin, och fast mhera ähra skedt, ähn nogott annat sendebudh tillförene skee plägar. Och var jagh den ena dagen till audientz och denn andre dagen bekom jagh min affskedh, hvilket inthe så hastigt skedt hade, hvar icke H. K. M:tt hade velett till denn skepsflottan förrese, som nu skall göra infall i Spanien. Spentz haffuer jagh der före migh funnett, hvilken migh svåra flitigt på agtat haffuer. Han ähr och i stoort anseende, och haffuer ett temligt tilltrådth till Konungen. Han haffuer och så uthspridt H. K. M:tts namn i Engelandh, att alle mann ropar öffuerliut, att, så frampt H. K. M:tt icke kommer i detta förbundet och sigh direction påtager, så lär all tingh löpa uthan frugt aff. Jagh förmener och, att han bliffuer oförtöffuat skickat till H. K. M:tt legationsvis om förbundet.

Huru min resa afflupin ähr, vill tiden inthe tillreckia att schriffua, uthan vill migh haffua refererat till den schriffuelen jagh H. K. M:tt tillschreffuet haffuer. — Belangande den Engleske staat, så ähr Konungen vel en ungh herre, doch uthaff ett temligt gott iudicio, synes och haffua fattat en goodh resolution till dett gemene väsende, discurrerer gerna och medh ett temligt fundament. Duk de Bukingam ähr alt i sinn förre gratia och regerer alt effter sin egen velie. I förledne sommar haffuer Parlamentum varitt tillsammans förschreffuit, och skulle deliberera om detta tillstundande krich. Så haffuer deres första proposition denn varett, att de haffua begäret, att, aldenstundh på nogon tijdh

stoore contributiones ähre uthgiffne, och mann ey veet, hvart dett ähr vägen tagit, och inthe frugtbarliget dermedh förrettat, derföre begärade de, att Bukingam, som alt sådant under hender hafft haffuer, motte der göra redo och rekenskap före; till dett andre, att Bukingam, som här till haffuer alle offitia och ämbeter i riket sålt och der inemott 200,000 pundh sterlingh becommett, motte dem igen restituera; till det tridie, att Konungen ville flere personers råd hruka ähn hans allene, och sade, att, hvar Konungen detta ville förändre, ville de haffue sigh tillbudet, att påfinna sådane medell, dermedh H. K. M:tt detta tillstundande krich väl skulle kunne uthföra och ville de taga denn lasten på sigh, att Konungen om medelen inthet bekymmer draga skulle. Men aldenstundh H. K. M:tt dertill inthe ville förstå, och de ey heller nogett ville samptyckie, derföre bleff Parlamentum soluerat och uthan nogon resolution skildes (!). Deres staat, så vidt som migh tyckes, står ey mhera ähn lagom väl, ty ähre der monga papister i landet, som ähro i temlighe [gode positioner?], oansedt mandat uthgånget ähr, att de alle till den siste Septembris landet vijka skulle, hvilket icke [ähr] likt, uthan vexant tonsura columbas. Sedan består och hele regimente i Bukingams händer allena, och Rådet, så vidt som jagh medh dem talat haffuer, ähre myckett slette och behöffue alt dett de kunne, aldenstundh de mest genom peningar ähre till deres offitia komne. Migh tyckes och, att de sigh till ett sådant krich, som de för händer [hafve], fast lithet berede, men nöden lærer dem väl lähre. Jagh förmodes och, att jagh väl haffuer disponerat Bukingam der hän, att, så lenge han ähr i nogett esse, skall han vår Konungh och staat väl favoritzera, doch Gudh lathe icke behöffuas. — Jagh giffuer min broder och till kenna, dett jagh i Sudhampton fann Nils Stiernskiöldh*) för migh, hvilken der hade värffuat sigh H. K. M:tt intercession till H. K. M:tt, hvilken Konungen migh sielff öffuerantvarde och hans saak högeligen recomenderade. Han ähr svåra bedröffuat och giffuer sigh svåra hårt, att dett ähr öneckia, haffuer och all sin lijtt till min broder satt, att han honom till retta förhielper. Der min broder nu kunne deruppå förarbeta, dett han motte bekomma H. K. M:ttts gunst igen och motte bekomma leidebreff**), gjorde min broder deruthi myckett väl och hans förhoppningh tillfyllest. Stiernskiöldh haffuer och loffuat, att, så framt han kann få godz i vederlagh [mot]

*) Se n:o 73.

**) Ett sådant utfärdades i själfva verket redan den 11 Augusti; se riksreg. 1625, fol. 224.

Hellekis*), vill han dett Knut Posse igen updraga. Min broder göre heruthinnan sin högste flijtt. — Hvadh andre saakers tillståndh vidkomma, refererar jagh migh till H. K. M:ttts breff**). Hvadh eliest min legation vidhkommer, vill jagh förmode, att jagh skall haffua min instruction i alla sina puncter effterfölgdh, och cum reputatione här varitt, oansedt pungen på denna longa resa inthe båtar (!). — Om min broder förnimmer, dett H. K. M:tt är nogott otåligh, dett jagh icke oftare schreffuet haffuer, min broder ville göra min entskyllan, ty först haffuer jagh varitt 4 vekor på resan till Engelandh, 3 vekor haffuer jagh varitt i Engelandh och inge skepp derifrån haffue most passera, derföre haffuer jagh inthe kunnatt bättre. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnett oförmält lathe, uthan vill *etc.* . . . Datum Si rikse den 24 Septembris, Åhr 1625.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Postscriptum på särskildt blad.

Käre broder. [Att du] må så myckett bättre see, huru vidt jagh [med] min verff kommin är, sender jagh min broder mitt diarium**), doch illa och i hastigheet schreffuet. Begäres, att dett motte förvares till min ankompt. Jagh är och kommen i en oförmodeligh laborint medh dett Engelske Sendebudet om prioriteten, och, aldenstundh jagh förgat migh derom att instruera lathe, haffuer jagh inthe bättre vist medh saaken att omgås, ähn jagh giortt haffuer. Hvar dett nu annars ähn väl giortt, förhoppes jagh, till att H. K. M:tt migh dett förlather, och hvar min b. förmener, att dett bliffuer illa uptaget, ville du inthe tala derom, för ähn jagh sjelff kommer. Gudh veet, jagh haffuer varitt ängse. Frederich Ludvechson haffuer berettat, att Anders Svenson skulle haffue talt nogett, dett han effter schreffuet haffuer, dett alt [är] lögn. Vale.

*) Hellekis gård på Kinnekulle, som konfiskerats från Göran Knutsson Posse, hade 1619 skänkts åt Nils Stiernsköld. Göran Posses son Knut hade emellertid 1624 fått tillåtelse att hemkomma.

**) Finnes i saml. Anglica i R. A. och är dateradt samma dag som ofvanstående till A. O.

***) Detta saknas numera i R. A.

Underrättar om sin hemkomst; enkedrottningens död; hennes qvarlätenskap; misslyckade underhandlingar i England rörande fripass för till Spanien destinerad koppar; klagar öfver brist på bref; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh, nogon tijdh sedan jagh till Göteborgh ankommen var, haffuer drögd i Vestergöttland, nogre lagvadde syner till att slita och ähtskilia, och i mitt upresande ifrån Vestergöttlandh ähr jagh förrest till Nyköpingh till H. M:tt Enkedrättningen, hvilken der nu uthi en longligh tijdh haffuer varitt medh en stedze siukdom, nemblighen en häff-tigh brystverk, behäfftat, och, nhär jagh ville förresa derifrån, begärade H. M:tt, att jagh der nogre dagar fördröia ville, så lenge man uthgängen på H. M:tt's siukdom förnimma kunne. Och haffuer samma siukdom och svagheet ju lengre ju mher taget öffuerhanden, och ähr omsider H. M:tt i går, som var den 8 Decembris vidh klockan 9 för måltijdh, medh en herligh bekenneelse roligen och stilla i Herranom affsompnat (Gudh förlähne H. M:tt en frögdefull upståndelse). Och haffuer H. M:tt, saligh i hugkommelse, högeligen längtat och ähstundat effter H. K. M:tt's nhärvarelse. Och var jagh hooss H. M:tt intill sielffua dödztunden, och haffuer jagh medh Hoffmästaren*) förseglat de vhåningar, som H. M:tt's saaker haffue varitt uthi, in till nogre aff Rådetz ankompst, dem vij allaredo förschreffuit haffue, sosom och H. F. N. Phaltzgreffuen och Phaltzgreffuinnan, hvilke inthe hooss H. M:tt vore, aldenstundh hon ingeledes ville haffua nogott fremmande in till sigh. Hvdh H. M:tt's ägodelar vidhkommer, ville jagh väl önske, att dett motte komma till en goodh richtigheet, ty förnimmer jagh, att på dem skall inthet inventarium finnes, ey heller haffuer varitt, doch förnimmer jagh Hoffmestarens stoora flijtt. Förmenar altså, att dett i dett nhärmaste kann komma till sin richtigheet.

Jagh gaff min k. b. uthi min sista schriffuelse ifrån Göteborgh noksamt tillkenna, hurulunda min resa afflupin var, och dett jagh dett fripasset på kopparhandelen till Spanien ey nhå kunne, och kann ey minnes, om jagh min broder derom omständeligen tillschreffuet haffuer. Men så skall min broder vetterliget vara, dett uthi min instruction förmhåles, dett jagh per discursum deres gemyter tentera skulle och sedan saakerna dereffter

*) Didrik von Falkenberg.

dirigera. Så haffuer jagh, den tijdh jagh medh Engelske Rådet samptaal hölt, dett oförmärkt framslaget. Då svarade de strax detta var ett fundament, deruppå detta universale förbud skall anställas, nembligen att förtaga Spanien all tillförningh till siös, effter som de och haffue grundat dett förbundh medh Hollenderen på samma conditioner. Och, medan jagh förmerkte, att dett icke kunne nhås, haffuer jagh derom inthet vijdare ville röra, effter såsom både Spentz och Camerarius haffuer rådt, förmenandes, att dett uppå denna sammankompsten i Hagen medh bettere skäl driffuas kann, helst medh[an] Jacop Uhlfelt på salthandelen till Spanien haffuer talat och sigh refererat till dett allmenne möte. Begärer fördenskull, att, så frampt till H. K. M:tt öffuer migh för denna saak mislynt ähr, att min broder ville migh till dett besta excusera. Jagh begärer och, att min broder ville medh ett ordh eller tu lathe migh vetta, huru H. K. M:tt medh min legation ähr till fredz, ty Gudh veet jagh haffuer giort min största flijtt, så vidt som jagh sakerna förståt haffuer. — Jagh haffuer och väl orsaak migh öffuer min broder att besvära, som all denna longa tiden uthöfuer aldrich denn ringaste bokstaff migh tillskreffuit haffuer, ey heller om nogor tingh aviserat, oansedt jagh ingen flijtt deruthinnan sparat haffuer. Förhoppes, att min broder sigh betterer, och haffuer jagh nu denna gångh inthe mhera till att schriffua; uthan vill nu hermed *etc.* . . . . Datum Nyköpingh denn 9 Decembris, Åhr 1625.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, gör migh så mycket till velies och tala medh Feltherren, att han affträder Se[g]evols arrende till Christopher Asserson, som jagh dett updraget haffuer, och schriff migh svar deruppå.

77.

Stockholm den 6 januari 1626.

Om icke framkomna bref; penningars anskaffande af kopparkompaniet o. a.; olägenheter vållade af penningeförsändelserna till K. M:t; önskar K. M:ts eller A. O:s henkomst; Lybecks affärer.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . och kann min b. dernest broderligen icke oförmält lathe hans schriff-

nelse vara migh tillhanda kommen, aff hvilken jagh förnimmer, att in till des dato ingen schriffuelse ifrån migh [framkommen vore], unnantagandes denn, som sendes ifrån Graffvesandh, hvilket migh icke ringa förundrar, aldenstundh jagh en resa uthur Engellandh och tvenne gånger uthur Hollandh schreffuet haffuer, och H. K. M:tt om alla particularia auviserat. Gudh lathe dem icke vara kompne i andres hender, ty hade H. K. M:tt aff dem, hvar de i tijdh hade varitt framkomne, en temligh underrettelse om alle saakers tillståndh hafft. Doch vill jagh icke annett förmode, att, hvar de icke alla, doch en deel aff dem, ju skulle vara framkomne, helst medan jagh förnimmer, att Skytten haffuer sendt trenne aff dem öffuer till H. K. M:tt.

Min broder förmåler och, att jagh ville medh alvar pådriffua, dett peningar till H. K. M:tt motte bliffua öffuer förskickade. Så haffuer jagh giort deruthinnan min flijtt medh de andre aff Rådet (oansedt en ringa deel aff dem ähre här tillstedes, ty Greff Magnus ähr för jull hädan förrest, Greff Abraham och Philip Skedingh absentera sigh more antiquo), och haffue talat medh Compagniet om denn succurs, de skulle göra H. K. M:tt till 50,000 daler. Och bliffua deruthinnan stoorä besvärlicheeter, aldenstundh deras fundament står på myntet, och kopparen eij må säljes under 150 daler, hvilket likquäl ingen giffua vill, och mynten kunne till dett högsta ey mhera draga, nhär alla hambrarna gå ähn till 20 skeppundh. Berget moste aff samma mynt 10 skē alla dagar haffua i desse 3 månader till att fornera sigh medh kåäl och vedh, så frampt till berget icke skall taga skada. Bruken moste och forneres medh bygningspeningar, och haffuer bygningen allareda i ähr kostat Compagniet till 27,000 d., och förmenes nogh (!) 9,000 deruppå att spenderas. Doch haffue vij afferdat Per Erlandhsonn medh sampt Lars Skytte up till berget att göra deres största flijtt att sökia jernhambrar der till att lathe uthslå mynteplåtar. Hvar dett kann skeep, kann H. K. M:tt väl bliffua assisterat. Min b. skall aldrich tro, hvadh för stoorä difficulteter här ähr om peningar. Der H. K. M:tt lenge skulle bliffua borte, vore till att befrugte, att vhar staat skulle komma på kräffuetgångh, ty bliffuer admiralitet- och arkljijstaten aldeles medh deres anordningher strandhsatte, och all skullen och fhelet refereras på Compagniets debet, och de haffua deres capital liggandes i koppar, öffuer 20,000 skeppundh, hvilken der inthe hinnes att förmyntes och ey heller kann sälies. Skytten gör väl sin största flijtt att upbringa så monge peningar, som mögeliget aff

H. M:tt, saligh Enkedrättnings, renta och hvadh eliest aff lähn, säliande godz sosom och anordningar kann skee, effter som Skytten väl min broder particulariter auviserandes varder. Här går väl noggott sälsynt till i Kammaren, ty Skytten haffuer dividerat sakerna medh de andre aff Cammarrådet. Han haffuer taget krigsstaten, Åke*) landzstaten, Per Erlandson köpmansrekningarna och Jöran Clauson rekenskaperne. Skytten tager alla de vissaste rentor och sender dem öffuer till H. K. M:tt, och alla restantier, som inthe kunne uthgå, skiutes på landzstaaten. Derigenom bliffuer admiralitet och artillerijsaakerna helt och hollet tillbakasatte, och dermedh deriveres all invidien på Åke, excuserandes sigh inthe mhera kunna, ähn dett han sigh påtaget haffuer, effter som jagh förnimmer honom haffua H. K. M:tt allareda tillschreffuet och sigh heruthinnan excuserat. Dett haffuer jagh min broder velat lathe vetta, på dett, om sådant kommer på taal, min broder motte derom [veta] beskedh. Åke och hans medhcollegæ ähre alt för enfaldigh, sed tempus dabit. Jagh ville väl önske, att H. K. M:tt snart komme hijtt hem, hvar och inthe, att min broder då motte komma hijtt medh all beskedh, hvareffter sakerna kunne dirigeres. Min broder varder och väl förnimmandes aff Phaltzgreffuens breff till H. K. M:tt om Lybeks staats tillståndh, huruledes dett bliffuer aff Mansfelderer effter Konungen i Dannemarks befallningh försögt (!) antastat. Dett synes på ändelygtan ville bliffua ett Lybest krich (Gudh bevare dem, för vårt eget interesse skull). Dett jagh min k. broder så i en hast icke haffuer kunnett oförmält latha och vill nu *etc.* . . . Datum Stockholm den 6 Januarii, Åhr 1625.

T. F.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Hvadh s. Fru Anna och dina barn vidhkommer, så må de, des Gudi skee loff, alla väl. Men min hustru haffuer en longhliggh tijdh hollet vidh sängen. Gudh hielpe henne till sin förra gooda helsa, hvilken der och lather käriligen helsa digh medh sin tienst. Vale.

*) Åke Axelsson Natt och Dag.

78. Stockholm den 10 Februari 1626.

Längtan efter A. O:s hemkomst; underrättar om Ludvig Camerarii ankomst såsom Evangeliska Unionens sändebud; rapporter sändas.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . . och kann dernest min k. b. icke oförmält lathe, dett vij nu medh stoor lengtan förvänte din ankomst, aldenstundh vij inthet hopp haffue att bekomma H. K. M:tt [hem] i denna vinter. Gudh lathe så skee medh hugnat och victorie i vhar. Doctor Ludovicus Cammerarius ähr för nogre dagar sedan kommen hijtt i riket. Haffuer och hollet sigh uppe [hoos] H. F. N. Phaltzgreffuen, och förväntes medh dett första hijtt till Stockholm, och vill strax sedan begiffua sigh till vex till H. K. M:tt. Och berettas här honom vara uthskicket aff Unionen samptligen legationsvis. Och haffuer han varitt hooss Konungen i Dannemark och fördenskull uthan tviffuell väl veet H. K. M:tt om monga particularia att auvisera. — Jagh sender och min broder en hoop medh raporter*), deruthaff han statum rerum noksampt förnimmandes varder, och, på dett H. K. M:tt om Cammerarij ankomst sigh nogott förvetta kunne, haffue Riksens Rådih nödigst eragtat denna enspenner till H. K. M:tt att afferdighe. Hvadh eliest staaten här hemma i landet vidhkommer, så står alle saaker, des Gudi skee loff, in pristinis terminis. — S. Fru Anna och dina motte för nogra dagar sedan, des Gudi skee loff, väl. Min hustru haffuer en longh tijdh hollet vidh sängen. Gudh, som magten haffuer, hielpe henne till sin förra helsa igen. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 10 Februarii, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

79. Stockholm den 14 Mars 1626.

Måste uppskjuta resan till Tidön för opasslighet; hoppas snart komma; privatsaker; Ö. Streiff just anländ med underrättelser från K. M:t.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, dett jagh väl hade hafft i sinnett att

*) Hvilka dessa rapporter varit, kan numera ej afgöras, då handlingarna saknas på sin plats.

begiffua migh herifrån i morgon, så att jagh om torsdagh hade kunnett vara på Tijdöön hooss min broder effter vårt giorda affskeepdh, men min flus ähr fallin så stark på min hals, så att alt mitt tunne kött, jagh (!) och sielffua munnen, ähr migh myckett svullin, hvarföre moste jagh fördröia i denne vecka och bruka medicament. Förhoppes näst Guds hielp att komma herifrån tillkommande söndagh eller måndagh. Haffuer fördenskull inthe kunnett underlathe min k. b. herom att auvisera, på dett han icke fåfengeligen effter migh bida må. Min hustru haffuer varett myckett svagh, sedan min b. förreste och bliffuer alt hvar dagh svagare. Gudh hielpe henne, som all magt haffuer, och beuare migh för vijdare olycka. Ifrån H. K. M:tt haffue vij sedan inge tiender sport, som visse eller schriftverdigh ähre, och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm den 14 Martij, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder helsa syster Fru Anna på min och min k. hustrus vägna. Vale.

Rett nu på timan ähr Öffuersten Streiff kommen och berettar, dett H. K. M:tt ähr rygt ifrån Reffle och till Dorpt i dagh 3 veckor sedan, och H. M:tt Drättningen till Narffuen, der H. K. M:tt henne möter och fölier H. K. M:tt Drättningen till Åbo, och rycker Konungen sedan sielff norr om kringh, och haffue vij H. K. M:tt innan få dagar att förvänta. Jagh haffuer inge particularia ähnu förståt, ty Streiff kom rett nu på timan hijtt, och jagh haffuer ey heller talt medh honom ähn.

80.

Stockholm den 20 Juli 1626.

Med bref; guld- och silfvermyntningen; nyheter från Preussen; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , ordinari posten [är] som i går ankommen medh dett packett, som jagh min k. b. nu tillschicker, och ähr en post tillförene ankommen, doch inge breff medh sigh bragt. Hvadh eliest tillståndet her hemma i landet vidhkommer, så ähre, des Gudi skeep loff, all tingh i goodha terminis, likasom min broder dem effter sigh leffde. — Medh

gullförmyntningen går svåra longhsamligen, men silffret ähr största delen förmyntat. — Jagh tviffjar och inthe, att min k. b. väl haffuer bekommit schriffuelse ifrån H. K. M:tt och deruthaff förnummitt H. K. M:ttts lycklighe progress i Preussen. Ty för 5 dagar sedan bekomme vij schriffuelse ifrån H. K. M:tt, deruthinnan förmåles, dett H. K. M:tt denn 5 Julij haffuer bekommit Elbingen in, sed salvo jure et privilegiis, och haffuer H. K. M:tt denn 7 begiffuet sikh derifrån och till Marienburgh. Gudh giffue vijdare till lycka. Ifrån Upsala bekom jagh budh i går. Ähre dine söner, des Gudi skee loff, vidh goodh helsa. Detta jagh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 20 Julij, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

81.

Stockholm den 30 Juli 1626.

Om anskaffandet af skepp till öfverförande af A. O:s trupper från Finland till Preussen; meddelanden från expeditionen i Preussen; privatsaker; om trupper, som skola sändas till K. M:t.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe hans schriffuelse vara migh tillhanda kommin, deruthaff jagh förnimmer min k. b., des Gudi skee loff, vara vidh goodh helsa och sundheet öffuerkommen till Finlandh och funnett störste delen aff folket för sikh i Åbo, och dett der inge skepp folket öffuer till Preussen medh att öffuerföre, och haffuer jagh effter min broders begäran giort min störste fljtt att förskaffa skepp herifrån till min broder, oansedt här stoor trångh om dem finnes, ty hvadh skepp här ähre, ähre alle kompne ifrån Preussen och haffue nu inlastat och moste åhter uthlaste, öffuer hvilket de sikh myckett besväre. Doch måste man ansee tijden, effter på denna expedition ligger stoor magt uppå, och förmener, att 8 stoor skepp skole komma medh dett första till Åbo. Hvadh dett andre vidhkommer min broder begärer, så sendes herifrån så myckett, som kann bringas tillväga aff allehanda slagh, så nhär som kyrasser. De ähre inthet att bekomma.

Belangande nye tiender ifrån H. K. M:tt, haffue vij sedan min broder herifrån förreste tvenne schriffuelser bekommett, denn

ena daterat Elbingen, denn andra i Marienburgh den 8 Julij och haffuer H. K. M:tt den 3 dennes bekommitt Brunnsbergh, denn 5 Elbingen, hvilken sigh strax medh accord giffuet haffuer, der Bengt Oxenstierna ähr gubenerator uppå, och denn 8 haffuer H. K. M:tt bekommitt Marienburgh medh accord, der Carll Baner commenderar öffuer och Knut Posse ähr på Frauenborgh. Ifrån den tijdhen haffua vij inge particular auviser bekommitt, som schriffverdighe ähre. — Secreteraren Fegreus ähr försekicket ginast ifrån Elbingen till Tys[k]landh medh 80,000 riksdaler, som aktar sigh till Öffuersten Streiff att verffua folk. — I går ähr en skuta kommen ifrån Pillau. Denn berettar, att Riksadmiralen för-schreff alla de skepp, som lågo i Pillo, till sigh för Dansik för denn orsaken skull, att, medan han hade fått Wixelmynde in medh förraskningen, skulle alla skeepen flyttia nermare Dansik till att taga Konungen i Päländz skepp sosom och till att infestera staden; sade och sigh haffua hört, dett H. K. M:tt hade Dirsin [o: Dirschau], der Wixelen löper i hoop, och der slagit en skantz, sosom och en skantz vidh Stuthoff, och sedan derifrån marserat för Dansigh och lägrat sigh på Bispbergh, och säies, dett de Dansiker stå medh H. K. M:tt i handell, aldenstundh ett treffliget uplopp skall haffua varitt i staden, så att nogre förneme borgare ähre slagne bleffne. Gudh giffue H. K. M:tt myekin lycka. Hoffmestaren Falkenbergh och Baltzar Lamb ähre slagne till riddare på torget i Bru[n]sbergh. Hans Horn haffuer schreffuet [till] Claus Horn, att de skole haffua vissa tiender, dett Konungen i Päländh skulle haffua fått slagh, nhär han förnam H. K. M:tt haffua bekommitt Brunnsbergh och vara landhstigen. Hvadh sant ähr, giffner tijden medh. Jagh sender och min broder de sista aviser som kommo ifrån Tyslandh, och för 8 dagar sedan sende jagh honom och en hoop.

Min broder begärer och till att vetta, om dett byte medh Bengt Oxenstierna. Så förmener jagh, att dett skall väl få sin framgångh. Vill och schriffua min broder till medh första budh. Hvadh godz min hustru begärer igen, vill jagh min b. medh första lägenheet vetta lathe.

Hvadh vårt tillståndh her i landet [beträffar], så tacka vij Gudh, att här står all tingh väl till. Gudh lathe oss så vist bekomma goodha tiender ifrån H. K. M:tt och eder samptligen igen. H. K. M:tt haffuer och schreffuit hijtt öffuer och begärer Redvins regemente till sigh och Bengt Bossons rytteri och befatat oss att lathe verffua tu compaignier landhrytter. Om de nu ähre i en

hast till att bekomme, giffuer tijdhen medh. Detta jagh min k. b. i en hast icke haffuer kunnett oförmält lathe, uthan vill *etc.* . . . Gudh hielpe min b. väl och snart till H. K. M:tt och förlähne oss sedan ifrån eder samptligen goodha tiender. Datum Stockholm denn 30 Julij, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. b. helsa Nils Bielke medh min tjenst.

82.

Stockholm den 1 Augusti 1626.

Ursäkt för den nu öfverresande dr Narsii dröjsmål.

Välborne käre brodher. Näst *etc.* . . . , effter Dr Narsius nu förreser öffuer till H. K. M:tt till Preussen, och jagh inthe tviff-lar, dett min k. b. der och nu näst Gudz hielp ähr stadder, så haffuer jagh inthe kunnatt underlathe min k. b. medh denna min skriffuelse att besökia, broderligén begärandes, dett, effter jagh honom nu en tijdh långh för min hustrus siuklige legenheet skull uppehollet haffuer, och han sin största flijtt giort, så att jagh, näst Gudz hielp, hereffter dett besta förmoda vill, att min k. b. hans dröjsmål ville till dett besta lathe entskylla och hans person sigh och ville lathe vara befalat. Jagh tienar min k. broder al-tijdh gerna igen. Och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 1 Augusti, Anno 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

83.

Stockholm den 3 September 1626.

Om A. O:s öfverresa med trupperna från Finland; privatsaker; penningar till riddarhuset; tillståndet hemma; utrustandet af ett ryttarekompani.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . Jagh förnimmer aff denn skriffuelse, som syster fru Anna till migh fört haffuer, digh vara gången till siös medh den Finske armeen. Så önsker jagh, att denn goodhe Gudh ville förhielpa digh medh

din heela comitat väl öffuer till H. K. M:tt, och lathe digh finna H. K. M:tt vidh goodh helsa och alle saaker i ett gott tillståndh. Och effter som min broder i samma skriffuelse förmäler och begärer, dett jagh ville till Mikaelis leffuerera s. Fru Anna 1,000 rdr och dett andre till riddarehuset, så, oansedt riksdaler nu på denna ort inthe väl ähre till att bekomma, så skall jagh likquäl min b:s invisningh gerna effterkomma, och skall han inthe tvifla, att terminen väl skall bliffua effterkommin. Jagh skall och väl asistera syster i denn summa, som min b. aff Jahan Månson och Per Jöranson stotthollare haffuer att fordra.

Hvadh saakernes tillståndh her hemma vidhkommer, så ähre, des Gudi skee loff, alt i temligh goodhe terminis, allenast att denn stoore vätan och rengen, som varet haffuer och ähnu ähr, haffuer giort stoor skada på höö och sädh och mångens åker ligger osädder. — För nogon tijdh sedan haffuer H. K. M:tt skreffuit Jahan Skytte till, att han skulle förfhara, om och adelen och ridderskapet icke skulle vara benegne att asistera H. K. M:tt medh ett compagni reuter och derbredevindh skickett Her Jahan ett breff samptlighe Riksens Rådth tillskreffuet, hvilket han dem leffuerera skulle, så framt han dem der till benegne funne, så haffuer Skytten sådant medh migh communicerat och eij understått sigh dem derom att anmode. Hvarföre haffuer jagh giort min största fljtt, effter jagh nogon lithen bettere credit hooss dem haffuer, och så vidh bragt, att Rådet alla haffua giffuet der till deres samptyckio, och hvar och en effter sin förmögenheet loffuat att asistera. Haffuer och skickat till alle provintier till adelen dem derom att anmode, och aldenstundh største deelen aff adelen ähr uthur riket, derföre haffue vij anhollet hooss arendatorer och icke borgare, att de och ville asistera, och förmener jagh, att Borgmestare och Rådth här i staden och vele asistera ex sua liberalitate 12 hestar, och förmode vij att haffue compagniet tillsammen om Mickaelis, så framt de der nedre i landzänderne vele asistera, på hvilket jagh likquäl inthe tvifflar, och, så framt dett kan komma fram, så bliffuer dett ett skönt compagnij, dett jagh vist förmoder. — Jagh ville väl skriffua min broder till de particularia, som här komme ifrån Tyslandh, men aldenstundh jagh förnimmer aff Jona Bureo, att han sender alla particularia ginest till Preussen, tyckes migh sådant onödigt att vara och förseer migh till min k. broder, att han lather sigh ingen occasion förbigå migh att advisera, hvadh som passerar. Och oansedt jagh noksampt veet, att min broder medh monga saaker ähr belastat, så kann

han doch lättelighen holde en aff cantzlisterna der till, som skriffuer, hvadh som passerar, ne plane sim rerum ignarus, helst medhan hvar man sigh imaginerer, att jagh de beste aviser aff min k. broder haffuer. Jagh tienar honom altijdh aff hiertat gerna igen, och önsker, att Gudh vill förlähna H. K. M:tt och eder samptligen hälsan och medh hugnat en gångh igen tillsammans komme, och vill jagh nu *etc.* . . . Datum Stockholm denn 3 Septembris, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, jagh kann digh icke förholle, dett min hustru bliffuer j[u] lengre j[u] svagare. Gudh, som all magt haffuer, han hielpe i denne longhsame siukdom. Vale et diu vive.

Stockholm den 18 September 1626

84. Stockholm den 12 September 1626.

Privatsaker; krigsunderrättelser från Tyskland.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . och lather all broderligh och tillbörligh tacksäielse bestå, och giffuer min k. broder tillkenna, dett här hooss [oss] ähre, des Gudi skee loff, alle saaker uthi ett roliget och gott tillståndh. Gudh lathe så lenge bliffua, lathe oss och förnimma ifrån eder samptligen goodha och hugneliga tiender. S. Fru Anna ähr icke uthan stoor fhara kommen hijtt till Stockholm. Haffuer och varitt nogre dagar siuk aff febris, doch begynnes nu, des Gudi skee loff, nogorlunda att bättras. Dine söner ähre och, des Gudi skee loff, vidh goodh helsa.

Jagh ville väl gerna min broder nogre particularia ifrån Tyslandh tillskriffua, men effter jagh inthe tvifflar, att I dem fast vissare och bettere haffua, agtar jagh dett onödigt. Doch hade denn Danske Agenten, som nu ähr ankommen*), för nogre dagar sedan uthspridt sådana tiender, dett han åhtskilige skriffuelser ifrån Cantzleren Christian Fris bekommitt hade, dett H. K. M:tt, Konungen i Dannemark skulle haffua entsatt Göttingen och slaget Tilli 10,000 man ifrån, och aldeles uthur feltet förjagat.

*) Jörgen Seefeldt? Gustaf Adolfs resolution för honom, dat. Dirschau den 1°/₂ Augusti 1626, finnes i afskrift bland »Förhandl. mellan Sverge och Danmark 1612—1643». Danica i R. A.

Doch nogre dagar dereffter ähr dett haltande bodet effterkommett, dett Konungen i Danmark ähr bleffuen aff Tilli slagin uthur felt och mist 6,000 man, hvilket väl i denna tijdz legenheet ähr högeligen att beklaga, dock säies han sigh temligen att recolligere; lather och fordra up alt dett folk i Dannemark kann bringas tillväga, öffuer hvilket de Danske ähre bleffne svåra perplex. Käre broder, hvar digh nogon legenheet giffues, du ville då auvisera migh, hvadh hooss eder passerat. Gudh verdiges förlähne oss gooda tiender. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 12 Septembris, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

85.

Stockholm den 18 September 1626.

Ytterligare om konungens af Danmark nederlag och tillståndet i Tyskland; prinsens af Oraniens fåfånga företag mot en fästning i Brabant; anordningarnes till Lifland långsamhet.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . ., oansedt jagh för nogre dagar sedan haffuer skreffuit min k. broder till och honom om vårt tillständh noksampt auviserat, så haffuer jagh dock likquäl icke kunnett hafft fördragh honom medh denna legenheet att tillskriffua. Belangande auviser uthur Tyslandh, så haffuer Erich Larson skreffuit ifrån Köpenhamn, daterat den 2 Septembris, sigh haffua lest ett breff, att [af] Konungen i Dannemarks fornem[e] officerere en skreffuit, dett H. K. M:tt haffuer tappat slaget emott Tilli och mist vedh pass 10,000 man, och ähr allena sielff ottonde kommin till Wolffenbeutel, der han och inthe lenghe drögdh haffuer, uthan strax begiffuet sigh neder i Stiff Ferden, der att recolligera resten aff folket. Haffuer och uthgiffuet patenta att värffua 20,000 mann, doch skall [han] svåra lithe bekomma. Anders Svenson skriffuer, att Wolffenbeutel ähr belagt och 1,200 man deri till besettningh. Adelen i Dannemark säies och vara upbudin att ryckia in i Land tho Holsten, och alla de Danske soldater, som haffua varitt i Tyslandh hooss Kongen, ähre mest alla rymbde till Dannemark, föregiffuandes, att deres fhanor ähro borte. Derföre ähre de och deresienst löse. Dett anslaget, som Prins Hinrik af Uranien haffuer hafft före på en

stadh i Brabandh ähr fallerat och ähr kommen tillbakar medh oförrettat saak.

Belangande tillståndett här hemma i riket, så stå, des Gudi skee loff, alla saaker i goodhe terminis, allenast de anordningar, som till Lifflandh skole uthgå går svåra longsambiligen medh till, helst effter Compagniet inthe fördrager nogen stoor last, effter som Jahan Sparre haffuer H. K. M:tt sielff derom vidhlofftigen tillschreffuit. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnett oförmålt lathe och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 18 Septembris, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

86.

Stockholm den 29 September 1626.

Tacksägelse för underrättelser från Preussen; oro i Småland med anledning af myntet m. m.; felsläendet af den tillärnade utrustningen af ett ryttarekompani; familjenotiser; om tidningarne från Danmark och Tyskland.

Välborne käre broder. Jagh önsker digh *etc.* . . . och betacker, näst alla bevista välgerningar, min k. broder för din uthförlighe skriffuelse om alle saakers tillständh i Preussen. Och haffuer medh glädie förnummitt den lyckosamlighe sucess, som H. K. M:tt in till denna dagh hafft haffuer, sösom och dett Gudh haffuer min k. broder medh hälsan till H. K. M:tt förhulpit, och att denn skarpa skärmytzell*) väl och lyckosambiligen afflupin ähr. Gudh verdiges H. K. M:tt och eder samptlighen, så här effter som här till, nådeligen uppeholle, förläknandes emott våre hätske fiender en goodh victorie och sedan medh ähre, reputation och en hugneligh fredh hem till oss igen att komme. Beder och, att min k. broder inthe ville tröttes migh medh legenheet att auvisera.

Hvadh som vårt tillständh her hemma i riket vidhkommer, ähre, des Gudi skee loff, alle saaker i temligh goodhe terminis, i dett att alltingh ähr roliget och stilla. Doch haffuer väl nogen lithen tumult varett i Kronoberghs lähn, i dett de soldater, som i förledhne sommars ifrån deres compagnier förrympt hade, haffue en tijdh longh hollet vedh skogen och sigh somblighe stedes 50

*) Förmodligen åsyftas här striderna vid Mewe, särskild sammandrabbningen den 12 September. Se Cronholm. Gustaf II Adolfs Historia II: 132. A. O:s ofvan omnämnda bref saknas i R. A.

och somblighe städes 60 församlet hade, och allmogen desför-
 uthan der nedre i landet bleffuet nogott otåligh för kopparmyntet
 skull, i dett, nhär de aff köpmän peningar bekomma, taga de dem
 reknade, men moste till arendatorerne leffuerera dem medh vigt,
 deraff de en temligh skada taga moste, nembligh 10 och under-
 stundom 12 runstiken på dalern tappa moste. Doch ähre de så-
 ledes stillade, att, nhär Phaltzgreffuin mönstrade folket vidh Jöne-
 köpingh, haffuer H. F. N. lockat soldaterna till deres compaignier
 igen medh en generallpardon, och ähre således største delen
 komne igen. Allmogen haffuer H. F. N. medh goodhe skäl om
 myntet stelt tillfredz, bevisandes dem vägandet på peningarne
 vara för deres eget besta skull skedt, dermedh de och haffue la-
 thet sigh contentere. Förmodes fördenskull, att alt väl skall vara
 bilagt. Gudh lathe rolighheet och sambdregtigheeten hooss [oss]
 inbördes lenge bliffua.

Dernest, effter som jagh i min förra skriffuelse förmälte om
 dett compaigniet reuter*), som vij hade förmodet att skulle kunna
 H. K. M:tt öffuer skicke och förähre, kann emot all förhoppningh
 inthe haffua sin framgångh, ty haffue vij i desse dagar bekom-
 mett våra poster ifrån alle provintier tillbakar, och haffuer stör-
 ste deelen sigh excuserat, dett de för sendt dett haffua bekom-
 mitt att vetta; sedan att de effter H. K. M:ttts befallningh moste
 haffua deres rostienst till redz och ähnu inge hästar haffua sigh
 kunnett förskaffa, sedan de dem i Strengnes (!) mistade. Doch vele
 de i vhar väl effter förmögenheten asistera, och, oansedt vij få,
 som här i Stockholm ähre, gerna vell göra vårt der till, så kunne
 vij dock icke komma öffuer 35 hestar till väga, och ähr skimphe-
 liget en sådana ringa tropp att öffuerskicka. Doch kann väl mye-
 kett oveligheeten välla, och ähre och få och snaraste de sämpsta
 aff adelen hemma i landet.

Min broders skriffuelse, som han syster Fru Anna tillskreff-
 uit haffuer, ähr strax på samma timan sendt till Tjiddöön. Och
 ähr syster för nogre dagar till Tjiddöön förrest, och kommer hon
 hijtt, om Gudh vill, 3 veckor hereffter att bliffua hooss H. M:tt
 vår allernädigste Drättningh. Dina söner i Upsala, så väl som
 och de andre dina barn, ähre alla, des Gudi skee loff, vidh goodh
 helse, och, hvadh jagh dem samptligen i min broders frånvharu
 för tienst kan bevisa, skall jagh dett inthe underlathe.

Nye tiender ifrån Danemark vancka her inge synnerlighe
 goodhe. Ty ähr alt dett Danske footfolket befatat att begiffua

*) Se ofvan n:o 83.

sigh lill Land tho Holsten, sosom och all adelen i Dannemark tillsagder att holla sigh vederedo. Och ähr denn unge Prinsen rygt öffuer till Konungen; ähre och stoore peningskatter pålagde, och tullarne förökte, så att en stoor vecklagan ähr i Danemark. Hvadh dett Tyske väsendes tillständh vidhkommer, agtar jagh onödigt derom nogott att skriffua, aldenstundh min broder uthan tviffuell fast bettere particularia deruppå haffuer, ähn vij her i landet kunne haffua. — Belangande Bengt Oxenstiernas byte, så skall dett väl bliffua ferdigt, vill och medh första budh senda min broder en längdh på de godzen, som jagh på min hustrus vägna begärer igen, och vill jagh min k. broder medh min skriffuelse inthe mhera bemöda, uthan vill honom nu hermedh *etc.* . . . . . Datum Stockholm den 29 Septembris, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstafsson.

87. Stockholm den 6 Oktober 1626.

Om intercession för Peter Grönberg att skyddas mot intrång i det med kronan ingångna arrendekontraktet; Farensbach; Gyllenstiernorna; familjeunderrättelser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh aff Peter Grönebergh bedin ähr min k. b. om hans saak att molestera, hvilken der sigh således haffuer, att han för nogon tijdh sedan haffuer förstregt H. K. M:tt till en summa om femptio tusen daler och haffuer derföre ett arende i Per Nilson[s] stotthollardöme*), till att beholle, till des förbemelte summa kann vara betalt, deruppå han aff H. K. M:tt medh breff och sigell noksamt ähr försäkrat. Men den tijdh H. K. M:tt herifrån förreste, haffuer H. K. M:tt schriffuet Per Nilson till, att han skulle anamma caution aff Peter, dett han nu tillkommande Februarij skall leffuerera samma arendes summa i Rekningekammaren, så frampt till han sitt arende beholla ville, och skulle åhter tillkommande Majj 1627 anamma sin betalningh aff Rentekammaren; så, aldenstundh han i förledne ähr haffuer lidet en dräpeligh stoor skada i den handell, han i

*) Per Nilssons (Gyllenax) ståthållardöme var Kopparbergslagen och Östra Dalarne; se Stiernmans Svea och Götha Höfdingaminne Bd I, sid. 204.

fiordh medh H. K. M:tt hade för kopparns affslagh skull, hvar [han] och nu skulle uthgiffua arendes summan i Februari emot contractens inneholdh, dermedh han sine creditorer skall betala och crediten uppeholla, bleffue han aldeles ruineradh och till inthet, hvilket sannerlighen obilligt vore, helst medan han H. K. M:tt[s] schriffblighe försäkringh haffuer, och, der han i denna handell skulle bliffua ruineradt, skulle dett och giffua H. K. M:tt en ringa reputation. Han haffuer och sigh tillbudit, effter som Camerådet honom derom bedet haffuer, att göra en anseeligh summas förstreckningh i tillkommande vhar på krutt och luntor. Hvarföre, medan han begges våres goodhe venn ähr, des föruthan H. K. M:tt[s] reputation och credit derigenom sterkt, förseer jagh migh till min k. broder, dett han gör all megtigh flijtt, dett han bleffue i sitt arende omolesterat och H. K. M:tt[s] contract till goodh åhtniuter. Veet vist, att han gerna beflitar sigh om att förtiena denn benägenheeten igen.

Hvadh andre saaker vidhkommer så ähr, des Gudi skee loff, alle saaker i goodh terminis. Gudh lathe så lenge vara. Farnspek [o: Farensbach] haffuer fått sin affskedh och ähr sin kooss. Haffuer loffuat alt gott uth, si credere fas. De unge Gyllenstiernar*) [äro] ankomne och haffua præsterat effter H. K. M:tt deres juramentum. Syster Fru Anna ähr på Tijdöön och förventas hvar dagh hijtt till Stockholm att bliffua hooss H. M:tt Drättningen, huilken nu begynner att bliffua fast tung och myckett effter H. K. M:tt lengtar. Dine söner och ähre, des Gudi skee loff, vidh goodh helsa. Jagh önsker, att Gudh denn aldrähögste ville snart giffua oss goodhe tiender ifrån H. K. M:tt och eder samptligen och tackar min broder för sin sista schriffuelse, deruthinnan han migh auviserade om saakernas tillständh i Preussen. Gudi skee loff, som då på denn tijdh haffuer lathet alla saaker väl afflöpa. Han verdigas och ähnu vijdare lycka förlähne, och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm den 6 Octobris, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Bröderna Johan och Casimir Johanssöner Gyllenstierna, hvilka efter prinsessan Annas död [1625] i Polen återkommo i riket. Se deras bref till A. O., dat. Lübeck den 18 April 1626 (i Oxenst. saml.) samt det kongl. brefvet, som upptager dem till nåder, dat. 25 Augusti 1626 (i riksreg. fol. 617). Den förre blef nu kammarherre hos drottningen, den senare hos konungen.

Stockholm den 26 Oktober 1626.

Om underrättelserna från Preussen och underhandlingen därstädes; konungen väntas; familjenotiser; drottningen; misstankar mot J. Skytte; privata affärer.

Velborne hiertans kiere broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, dett jagh nu uthi en rum tijdh slett ingen schriffuelse haffuer bekommitt, derföre jagh myckett tviffat haffuer, om all tingh väl skulle gott haffua. Så ähr migh berättat aff Han[s] lackej, hvilken der i afftons var ankommin, dett min k. b. haffuer på denn tijdh varitt vidh goodh helsa. Gudh verdiges honom ähnu vijdare uppeholla, och, effter som jagh förnimmer saakerna emellan fienden och oss så vidt vara kommen, i dett nu står på en tractat, så tviffar jagh inthe, att denn genom min broders person väl moste företages. Så önsker jagh dertill myckett lycka, dett Gudh ville oss freden förlähna och bruka min b. till ett instrument der till, vår familia samtligan till ähre och min broder sielff till beröm.

Hvadh saakernas tillständh her hemme uthi riket vidhkommer, så ähr, des Gudi skee loff, all tingh stilla och i goodha terminis, och förvente H. K. M:ts och flere goodhe venners hemkompst medh längtan. — Syster Fru Anna och dina barn ähre alla, des Gudi skee loff, vedh goodh hälsa, och förväntes syster hijtt, innan nogre fhå dagar, effter H. M:tt Drättningen haffuer begärat, dett hon ville bliffua hooss henne, så lenge Gudh teckes H. M:tt förlosse. — Denn summa peningar, som min broder haffuer bekommett invisningh [på] till Jahan Månson och Per Jörenson, så ähr denn ähnu inthe fölgdh, och haffuer jagh väl starkt nok uppå dem fordrat. Så haffuer likquäl Skytten altijdh funnett exkyser och på sistan svarat, invisningen vara förståendes in uppå denne quarnetull, som tillstundar i vinter. Doch, nhär jagh omsider haffuer dereffter ransakat, förnimmer jagh peningarna vara hijtt komne i sommars, i Rentekammaren anammade och sedan uthgiffne, altså att der aff noksamt spörries, hvadh affection der finnes, och hvadh på denn vennen ähr till att förlåthe. Doch haffuer jagh genom min importunitet bragt till väga, dett jagh förmodes de innan nogre dagar skulle bliffua leffuererade till dem, som aff min broder deputerade ähre. — Belangande dett byte, som min broder schriffuer om, på Bengt Oxenstiernas vägna, så haffuer min hustru nu giffuet dertill sitt samptyckie, och vill hon haffua

igen två gårdar, som effter Fru Charin*) till [mig?] aff Sturearffuet fallet, hvilket Bengt Oxenstierna sigh väl sielff kann tillbyta och således noksampt godzet megtigh bliffua uthan min broder[s] besvär. Jagh beder och, att min broder medh legenheet ville migh advisera om saakernes tillståndh i Preussen, hvilket en schriffuare väl kann göra, der min broder sielff icke haffuer tijdh; ty hvar bekommer aff sin venn auviser, men jagh aff ingen, oansedt jagh väl borde haffua de beste. Detta jagh *etc.* . . . . Datum denn 26 Octobris, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

89.

Stockholm den 16 November 1626.

Konungens hemkomst; hans frossa; tacksägelse för bref och försäkran om all fit att befordre krigets fortsättande; helsningar.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe, H. K. M:tt vara i går, som var den 15 November, väl vara hijtt till Stockholm ankommen, allenast dett H. K. M:tt alt ähnu ähr siuk aff quartana febri och lather sigh ähnu inthe synnerligen till nogon bettringh ansee. Gudh, som alt förmå, han värdighes att förhielpe H. K. M:tt till sin fullkomlighe och goodhe helsa igen. Dernest betackar jagh min k. broder för sin schriffuelse**), aff hvilken jagh förnimmer både statum rerum sosom och hans betenckiande om krigzens yttermere fullbordan, derföre jagh min broder vill haffua kärlighen betackat. Och sosom min broders argumenta och motiver ähre aff stoor importans, altså moste de och både aff migh så väl som andre tagas i en goodh och mogen deliberation. Doch skall min broder inthe tviffla, dett jagh för min person både salutem patriæ, så väl som och min broders och flere goodhe venners fhara noksampt skall betragte och denn alla privatis commodis præponera, sosom och andre våra venner dertill råda, att sådant må haffua sin framgångh. Ty jagh för min person inthe

*) Fru Karin Joensdotter, gift med lagmannen i Södermanland grefve Carl Sture, morbroder till Gabriel Gustafssons första hustru Märta Bielke.

**) Förmodligen afses A. O:s bref till brodern af Tiegenhof den 26 October 1626, som finnes i behåll i R. A.

annat medium see kann, hvarmedh fäderneslandet merkeligen kann hielpas, allenast sådant i framtijden icke må dragas till exempell, hvaruppå en goodh assecuration tagas motte. — Hvardh andre saakers tillståndh vidhkommer, så ähre, des Gudi skee loff, saakerna uthi ett temligit gott tillståndh. Gudh lathe så lenge vara. Och, aldenstundh H. K. M:tt så nyligen hijtt kommin ähr, ähnu inthe synnerlighen förefallet, derom jagh min k. broder auvisera kann, uthan vill dett till framdeles upskiuta och honom då om alla particularia tillschriffua. Önsker, att Gudh ville min k. broder på denn ort, han nu ähr, nådeligen medh sitt partij conservera och sedan denn lycka förlähne, att han medh en goodh fredh och helsa hem till oss igen komma må. Och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 15 [o: 16]*) Novembris, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder, min siuka hustru lather helsa digh medh sin kärlike tjenst och önsker, att hon ähn [en] gångh motte få see digh medh helsan. Vile och önske, att digh så väl motte gå, som hon dett gerna säge. Vale.

90.

Stockholm den 27 November 1626.

Konungens frossa; öfverläggningar och beslut i rådet om utskrifning och contribution; riksdagens utskrifvande; drottningen; råd med afseende på A. O:s son Gustaf.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, att effter sosom jagh i min siste schriffuelse förmälte, dett H. K. M:tt vår nådigste Konungh och Herre var, des Gudi skee [loff], väl hijtt till Stockholm ankommen, doch nogott siukligh aff quartana, hvilken der alt ähnu continuerar. Gudh hielpe H. K. M:tt väl till sin förra helsa och sundheet. Och haffuer H. K. M:tt alla reda hafft oss nogre resor till sammans in Senatu och medh oss om uthschriffningen på folk och

*) Dateringen den 15 torde vara felskrifning, då enligt konungens bref till A. O. af den 16 November 1626 han anländt, såsom äfven i ofvanstående bref säges, den 15. Se Axel Oxenstiernas Skrifter. Afd. II: 1. P. S. till brefvet n:o 268.

contributioner berådth slaget. Och ähr saaken så vidh in Senatu concluderat, dett en generalluthschriffningh så väl öffuer ladugårdzgodz så väl som öffuer alla ståndh holles skall. Dett ähr och concluderat, dett boskapsskatten öffuer alt i detta ähr gå skall till att göra fäderneslandet en merkligh asistens, hvilket jagh och väl förmodes ett ährliget förslå skall, der den öffuer alt går. Gudh giffue oss och nu lycka våre medhbröder väl att kunne öffuertala, så att dett uthan vedervelie skee kunne, hvilket jagh väl förmodes, præsertim hoc rerum statu. Doch ähr dett och iblandh vårt medhell svåra trögdh tillgånet. Dett bliffuer och en Riksdagh hollin här i Stockholm in Januario, hvilken der nu bliffuer uthschriffuen, och strax deruppå följer uthschriffningen och boskapsskatten. Dett synes väl ville falla nogett besvärliget medh præsterskapet, dett de och boskapsskatten uthgiffua moste, doch förmener jagh, att de rationibus väl skulle vara dertill att inducera, oansedt dett väl lærer gå trögdh. — Belangande H. M:tt Drättningen, så går H. M:tt alt ähnu uppe och ähr ingen dagh frij. Gudh förlähne H. M:tt en nådigste förlosningh och välsigne vårt fäderneslandh medh en ung prins. Hvadh eliest saakernes tillståndh här i riket vidhkommer, ähr till att tacke Gudh, att alle saaker ähre i goodha terminis. Detta jagh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 27 Novembris, Åhr 1626.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Postscriptum å lös lapp:

Käre broder. Effter din Gustaff ähr nu medh H. K. M:tt hemkommen och förmerker nu honom att vara kommen till dett juditio, att han kann. ähtskilia ondt och gott, hülle jagh eij för orådeliget, att min b. efterlethe honom på en trij åhrs tijdh att förresa uthanlandz och sikh försökia, aldenstundh ähren löpa snart sin kooss, och [jag] holler dett eij för nyttigt, att han lenge går i hoffuet; doch detta hemstellandes till min broders vijdare discretion, men, der dett min sonn vore, skulle jagh dett göra.

Rikskanslerens anteckning vid utanskriften: Præsent. i Elbinghen den 1 Maj 1627 genom Lijflandh och Pryssen.

Orsaker till underlåtenhet att skriva; öfverläggningar i rådet och på riksdagen rörande medel till krigets fortsättande; tvisten med konungen om en försäkran; utskrifningen; oro i Dalarne; Gustaf Horn; hans frieri; privata nyheter och affärer.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . och giffuer dernest min k. b. käriligen tillkenna, dett nogre hans åhtskillige schriffuelser*) ähre migh tillhanda kompne, för hvilket jagh min k. broder på dett flitigste betacker, aff hvilke jag och haffuer förnummett saakernas tillständh i Preussen. Och ähr till att tacka Gudh den högste, som i förledne vinter så merkelige victorier haffuer förläht, och min k. broder sampt vår hela arme mildeligen haffver conseruerat. Gudh verdiges ähnu ytterligare sitt nådesverk emot oss fullbordha. Jagh hadhe och väl önskat, att jagh min k. broder i denna vinter hadhe medh mine schrijffuelser kunnatt besökia och honom om vårt och fäderneslandhzens tillständh advisera. Så haffuer jagh väl nogre få resor schreffuet, doch korteligen för osäkerheet skull, tvifflar, om de än då vore framkompne. Så haffuer ej heller H. K. M:tt velett, att man nogre particularia för interceptions skull motte schriffua. Doch efter jagh nu förmodes migh säkert kunna schriffua, vill jagh min k. broder en kort underrettelse om alle saakers förlopp giort haffua.

I förleden höstas, strax efter H. K. M:tt var heemkommen, kallades Rådet tillsammans i H. K. M:ttts egen kammar**) och informerades af H. K. M:tt om ded Preusiske väsendes tillständh, och sedan frågandes, hvadh consilium om des continuation aff oss kunne påfinnas, aldenstundh dette kriget att fortsettia (hvilket vore oundvikeligtt) kräffdes både peningar och folk. Dess föruthan vore oss och kronones rentor noksampt kunnigh, och hvadh uthschriffningen ville förslå, hvilket till detta krigets fortsettiande inthet kunne tillreckia, oansedt der ähn hvar fempte mann skulle uthschriffuas. Mycket fremmande krigsfolk och till att verffua ville ej heller vara tjänliget för peningetrångh skull och dessföruthan robur exercitus moste bestå på Svenske menn. Och enteligen, effter en longhsam deliberation, hvilken der under tiden nogot skarpt afflopp, bleff då generalluthschriffningen och boskap-

*) Alla bref från A. O. till Gabriel G:son saknas dock från slutet af Okt. 1626 till början af Juni 1627 i R. A.

**) Se härom Kullberg: Svenska riksrådets protokoll, del I, sidd. 32—36. Jmf. ock föregående bref.

skatten föreslagne, oansedt aff en part först proponerades, att för hvar hest, som hvar holler i rostienst, 3 knechtar skulle förskaffas, antingen att verffua dem uthrikes eller här hemma; 2:o bleff proponerat, att hela Ridderskapet ville förskaffa H. K. M:tt ett regemente och derbredvedh holla deres rostienst och göra deres bestha de andra dermedh att öffuertaala; och entligen, nhär dett förslaget inthe kunne gälla, bleff då effter H. K. M:ttts egen vilie consenterat. Deroppå författades sielffua rådslaget*), hvilket H. K. M:tt sielft conciperade, och deruthi infördes, att icke allenast hvar tionde man generaliter, uthan och alla de, som icke voro dagligen i ens mans gårdh och åtho hans brödh, skulle vara sielffschreffna, hvilket väl gjorde dem någett perplex. Altså att rådslagett bleff altijdh vedh pass 14 dagar liggandes, för ähn dett bleff underschreffuet, usque ad indignationem Regis, och entligen församblades de i rådskammaren, der jag dem då rationibus inducerade, att dett bleff underschreffuit, doch begärandes en caution, att sådant icke motte lenda framdeles till någott præjuditium, hvilket och bleff promitterat.

Dereffter bleff då Riksdagen förschreffuin**), och imedlertijdh preparerade hvar och en post consensum sine venner, dett besta han kunne.

Nhär Ständerna vore församblade och första propositionen giort, hölt dett väl någett hårt, altså att de sig på 8 dagars tijdh inthe kunne uhtlåta, uthan på sidlögtone sielffue aff Rådet begärade, att de ville komma till dem, på dett de om denna svåra proposition (hvilken in genere proponerades) kunne deliberera. Nhär vij ditt komme, slogo de endels de samma tillbudh före, som Rådet för H. K. M:tt, och, oansedt R. A. H. Carl***) skulle höra och refutera deres skäl, så ville dett inthet taga; och bleff jagh entligen då tillbudin. Giorde och således mitt besta, att de och entligen därtill consenterade, och haffue våre svågrer, i synnerheet Jahan Sparre, hvilken då Landtmarskalk var, medh godh reputatio giort der sitt till; doch alt medh desse förbeholl att haffua en caution (hvilken der och promitterades). Altså bleff

*) Se Bergman, Register öfver Rådslag i konung Gustaf II Adolfs tid, tryckt i Meddelanden från Svenska Riks-Archivet Bd II, sid. 276 o. f. Rådslaget är dat. den 23 November 1626.

**) Rörande riksdagskallelsen, dat. Stockholm den 27 November 1626, samt öfverläggningarne på riddarhuset se Sveriges Rikes Ridderskaps och Adels riksdagsprotokoll Bd I, sidd. 9—44.

***) Riksamiralen Herr Carl Carlsson Gyllenhjelm; se härom näst ofvan anf. Ridd. o. Adels prot., sid. 20 och följ.

dett consenterat uthan någon replica medh ett temligett contentament. Nhär borgerskapet och bönderna adelens resolution förnummo, för ähn den uplästes, consenterade de och dettsamma godhwilligen, förmenandes dett och vara fäfenget deremot att disputera, nhär adelen dett consenterat, men prästerskapet ville der inthe i förståne till förstå. Och bleff således strax sielffua beslutet deroppå författat och aff H. K. M:tt sielff, hvilket steltes så väl på prästerskapet som på de andre stånden. Och nhär dett bleff dem föreläset disputerade de väl någett deremot, doch entligen gäffue de och dertill deres samptyckie, och bleff så Riksdagen medh en proposition, hvilket icke nyligen skeedt ähr, ändat.

Sedan steltes en assecuration effter denn form, som opå Älsborgse lösen gaffs och presenterades H. K. M:tt att underschrieffua. Hvilken der H. K. M:tt inthet behagade, aldenstundh der uthi förmält var, att vij aff affection och benegenhett emott H. K. M:tt och fäderneslandet [det gjort hade]. Sade H. K. M:tt nu vara andre tider, och sigh ingen affection eller benegenhett [behöfvaj], uthan hvadh som skeer, dett ähr aff skyldigh pligt och trohet. Hvilket, nhär dett Ridderskapet presenterat bleff, vordo de väl någett deröffuer perplex och förreste så sin kooss, och ingen assecuration begärade vidare. Doch förmenar jag oss i sielffua beslutet fult bettere vara assecurerade. — Deroppå ähr uthschriffningen faststelt, och haffuer Uplandh draget 1,800 mann, Södermanlandh inemot 1,000, Vestergötthlandh 1,700, hvilket synes icke rett tillgånget haffua, Smålandh 1,700; Östergötthlandh vedh pass 1,000. I Norrlanden ähr hvar 20 man uthschreffuin, och förnimmer min b. väl aff Gert Didrichson, hvadh hela landet draget haffuer. Eliest ähr min broder i denne uthschriffningen och inthet uthan skada affkommen, ty alt hans arbetzfolk vedh Tijdön, som icke haffua gått till hans disk och duk på gården, ähre uthschreffne, och icke en kunnett fries, oansedt H. K. M:tt derom noksamt ähr tilltaalt vorden.

Jagh lather och min broder förnimma, dett den fantasten Mattias Peningh*) haffuer gjort ett upror i Daalerna, och ähre 6 aff dem rättade och bliffuer och sielff här i Stockholm som i mor-

*) Kallas i K. M:ts »tillgiftsbref för meenige Dalarne, att ingen skall förvijta dem den oproriske hopens förseende», dat. Kopparberget den 30 Mars 1627, för Mattias Skreddare. Se riksreg. fol. 119. Jmf. ock angående executionen af de upproriska K. M:ts bref till ståthållaren Per Nilsson den 1 April 1627. Riksreg. fol. 136. I Cronholms Gustaf Adolfs Historia Bd III, sid. 567, kallas bonduppviglarne »Duken», måhända ett hans vedernamn.

gon justificerat. Eliest ähre, Gudh skeep loff, des alla andra saaker i temlighe goodh terminis.

Hvadh min broders egne privatsaaker ankomma, så effter syster Fru Anna ähr nu her i Stockholm, varder hon min k. b. väl auviserandes.

Derneft lather jag min k. broder förnimma, dett H. Gustaff Horn ähr för nogre få dagar sedhan ankommen hijtt till Stockholm, oansedt han för is skull haffuer varitt uppehollen på Ålandh i 6 vecker, och haffuer förrest hijtt att anamma aff H. K. M:tt om tillkommande sommartogh i Lifflandh [ordre], hvilket han så myckett säkrare giort haffuer, aldenstundh stilleståndett i Lifflandh ähr slutet till denn 1 Junij. Hade och väl varit i denn förhoppningh att fölia H. K. M:tt öffuer till Preussen, hvilkett honom strax uthslagit bleff, och haffuer H. K. M:tt varit vidh dett sinne, att han hade velat revocera Feltherren ifrån Lifflandh hijtt till Sverige igen och settia H. Gustaff Horn i samma ställe, hvilket jag förmenar doch detta ähret tillbakar att bliffua. Och ähr H. K. M:tt medh Feltherren myckett illa tillfredz både för krigsväsändets administration så väl som för tractaternas skull, och, i en summa att säia, dett ähr så vidt kommitt, att alla Feltherrens agta ähre H. K. M:tt mycket suspecte*). Och effter H. K. M:tt haffuer befatat H. Gustaff Horn att begiffua sikh öffuer till Lifflandh igen och att vara förtenkt, så frampt kriget continuerar, i första två eller trij ähren [icke] att komma till Sverige igen, haffuer han begynt megta starkt om bryllop för sitt affresande anholla. Haffuer och så vidt bragt, dett H. M:tt Drättningen haffuer förschreffuet din husfru till Stockholm, på dett häftigeste hoss henne på hans vägna anhollet, oansedt hon haffuer sig dermedh alt härtill entskyllat, dett hon min broders velie deruthinnan inthet viste, och dessföruthan omöijeligt vore, i en sådann hast bryllopet kunna tillvägbringa. Och entligen sende H. K. M:tt sielff båd effter migh och frågade migh, hvadh migh derom tycktes. Och alldenstundh jagh om min broders vilie i detta fallet ingen kundskap hade, derföre brukade jagh de beste motiver dett att excusera, som jagh kunde. Entligen sade H. K. M:tt, att, hvar s[alig] fröken Agnes**) icke stode äffuan jordh och vore så nyli- gen affsompnat, ville H. K. M:tt sikh sielff dett på taga både

*) Jmf. ang. konungens missnöje med Jakob De la Gardie Axel Oxenstiernas Skrifter Afd. II: 1: Gustaf Adolfs bref och instruktioner, sidd. 399, 404.

**) Agnes, prinsessa af Holstein, syster till Carl IX:s andra gemål, be- grofs först den 1³ 1627 i Riddarholmskyrkan.

bryllopet att göra, så väl sosom dett och sielff hooss min broder försvara. Och der syster Fru Anna dett nu ville göra, så goffue han der till sitt råd, och viste noksampt, att min broder lathe sigh detta väl behaga, alldenstundh ovist ähr, huru snart som lyckan kann foga eder både tillsamman, ty nhär denn ene vore tillstädes, så vore denn andra nepligen tillstädes, durante bello. Och bleff således denn discursen denne gången beståendes. Och haffuer väl Herr Gustaff Horn giort sin flijtt att bekomma aff H. K. M:tt förloff här att fördröia [tills] i Junij och skicka dett Finska folket sjöledes till Riga, på det att syster Fru Anna motte bekomma i medler tijdh ifrån min broder någon beskedh, om dett vore honom behagligt. Så ähr honom hans begäran bleffuen uthslagen och moste nu strax begiffua sigh härifrån och till Finlandh, der att sammansamka folket och sedan begiffua sigh medh dem till Riga. Doch haffuer han begärat aff migh, dett jagh min broder på hans vägnä tillschriffua ville det, hvar så henda kunne, att kriget skulle continueras, och min broder icke bleffue hemförloffuat och honom legenhett giffuas kunne i höst att komma hijtt i landet, att han då bryllop bekomma motte, oansedt att han väl önskade, att min broder sielff motte vara i denne agt personligen tillstädes. Ehvadh min broder teckes nu häroppå att resolvera, både emot honom sielff så väl som emott syster Fru Anna, hemsteller jagh dett honom. Och effter vij nu ähro i skären och syster ähr hooss Drättningen på Åhrsta, troor jagh inthe, att henne vetterligt ähr, att Her Gustaff Horn moste så hastigt fort. Belangande våre venner her i landet, så ähre väl en deel aff dem effter min broders affresande hädan affsommade, som ähr Fru Ibba, Salig Ture Axellsons*), Nils Posse på Geddeholm, Linnorm Ribbing, Fru Märta på Valsta [o: Hvalstad]**), Wolmar Yxell. Jagh ville väl min k. broder om vårt tillständh specialiter auvisera, men effter han nu noksampt derom kundhskap bekomma kan, så väl som om sine saakers tillständh aff syster Fru Anna, agtar jagh dett nu onödigt. Önskar, att Gudh ville giffua på detta kriget en gångh en goodh ända och förhielpa min k. broder medh helsen och välmåge hijtt hem till oss igen. Dette jagh *etc.* . . . . . Datum i Stoorä Dalaröön den 2 Majj, ähr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn!

*) Ebba Posse, gift med Ture Axelsson Natt och Dag.

***) Fru Märta Persdotter var af Forstenasläkten och gift med J. Yxkull.

Käre broder. Jag haffuer väl schreffuit bror Bengt Oxenstierna till, att han ville förskaffa migh en polnisk kutskvagn. Der han inthe kann bekomma honom, beder jagh, att der min k. broder viste någon råd, han ville senda mig en. Jag vill den gerna betala. Vale et vive.

92.

Dalarö den 2 Maj 1627.

Rekommendation för den nyanstälde ränteskrifvaren Daniel Andersson.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , denna zedell-
vijsare, Daniel Anderson, hvilken tillförene haffuer tiänt min sa-
lige herre Hertigh Jahan, ähr nu antagen att haffua krigsstatens
peningar under händer och fölier nu H. K. M:tt öffuer till Preus-
sen. Hvilken, effter han tillförne haffuer varit under min handh
vidh Stockholm slott, haffuer bedit migh, att jagh hans person
min k. broder recommendera ville, hvilken hans begäran jagh icke
haffuer kunnat uthslå, och förser migh till min k. broder, att han
honom denna min recommendation ville ähntniuta lathe. Min k.
b. skall sielff befinna honom vara både en snell och flitigh person
uthi sin ombetroddeienst. Jagh tienar min k. broder altijdh
gera igen, i hvadh motte jagh veet honom kann lenda tillienst
och behagh och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum i Stoora Da-
leröön denn 2 Majj, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

93.

Stockholm den 28 Maj 1627.

Om kopparen till krigsstaten i Preussen; drottningen begär A. O:s bemed-
medling för att få komma ut till konungen; likaså begäres bemedling
för Bror Andersson att befrias från vice presidentskapet i hofrätten
eller att få högre lön; privatsaker; från England ankomna skepp.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . , ifrån
den tijdh H. K. M:tt härifrån förreste, ähr här hooss oss inthe
schriftverdigt passerat, uthan all tingh, des Gudi skee loff, i goo-

dhe terminis, unnantagandes [att] medh denn koppar, som min broder noksamt varder förnimmandes, till krigsstaten deputerat, går longhsambligen medh till. Ty oansedt [han] väl kann vara ferdigh, så kann [han] likquäl inthe komma uth för för de svaga öker skull, som nu finnas, hvilket sigh förorsakar aff dett onda hööt och longa vinteren i åhr varit haffuer. Doch förmodes jagh, att de häreffter väl skulle bliffua nogett starkare, och sedan medh alffuare driffues, effter som min k. broder doch grundligare underrettelse aff vår svåger Jahan Sparres schriffuelse till H. K. M:tt väl förnimmandes varder, hvilke breff för nogre få dagar sedan öffuerschickades.

Dernest kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, att H. K. M:tt, den tijdh H. K. M:tt herifrån förreste, loffvade H. M:tt Dråttningen, att, der dett för säkerhet för fienden skee kunne, [han] ville lathe H. M:tt komma öffuer till Preusen. Hvarföre haffuer H. M:tt migh nådigst pålagt och befatat, att jagh min k. broder skulle derom tillschriffua och H. K. M:ttts löffte tillkennagiffua, der bredevidh bediandes, att min k. broder H. K. M:tt sitt löffte påminna ville, det H. M:tt medh dett första motte bliffua medh H. K. M:ttts öhrlig skepp affhämtadt och öffuerfört. Hvar nu sådant kann finnas rådeligit, och hvadh krigssäkerheeten kunne medhgiffua, hemsteller jagh dett i min k. broders eget betenkiande, allenast min k. broder ville derom anholla effter H. M:ttts begäran och förskaffa deruppå H. K. M:ttts resolution och migh derbredvidh derom advisere, alldenstundh jagh noksamt veet, det H. M:tt migh dagligen effter svar fråga skall*).

Jagh giffuer och min k. broder tillkenna, dett H. K. M:tt före sitt affresande deputerade Bror Anderson till vice præident uthi Hofretten i Jacop Jacopsons stadh. Men så haffuer han sigh excuserat, effter H. K. M:ttts affresande, denn att vedertaga; l:o derföre att han hertill uthi de tienster och kall tient haffuer, der han ett temliget underholdh haft haffuer och moste nu för 300 daler tiena, dett han inthe kann, i synnerheet för den dyre täringh skull, som här nu vanckar, och moste således komma tillbakar; derföre jagh och haffuer talat H. K. M:tt till, att han sitt

*) Om denna sak finnes i behåll tvänne Maria Eleonoras egna bref till A. O. i Oxenstiernska samlingen, det ena (på tyska) dat. Stockholm den 21 April 1627, det andra (på svenska) dat. Stockholm den 26 Juni 1627. Jmf. ock ett drottningens bref äfven det följande året till A. O., dat. Stockholm den 4 September 1628 om samma sak (på samma ställe). Däraf framgår, att A. O. beskylts att vara orsaken till, att tillåtelsen uteblifvit.

gambla salarium beholla motte, doch affslagh bekommitt, effter jagh väl förnimmer Skytten der till vara en root; 2:o åhr och vice præäsidentens heradzret bortgiffuen, så att han heller ingen heradzret haffuer, alldenstundh han sin i Finlandh mist haffuer. Så, medan dett ämbete nu vacerar, hvilket inthet tienligt åhr, beder jagh, att min k. broder honom hooss H. K. M:tt i hugkomma ville, att han sitt gambla stipendium beholla motte. Hvar och inthe, att min broder då ville hielpa honom väl derifrån, effter han sigh medh en sådann ringa gasij [ø: gage] inthet holla kann för sina monga barn skull. Herom haffuer han bedit migh, dett jagh min k. b. tillschriffua ville.

Dernest giffuer jagh och min k. b. tillkenna, dett din gambla stallmestares Magnus Fundekarll (?) åhr kommen ifrån Tys[k]landh medh nogre bevis, dett han åhr nhärmaste arffinge aff hans broder (?), effter som min k. b., som jagh honom nu tillsänder, väl förnimmandes varder. Och effter han sigh till min broders resolution her i Stockholm holler, beder jagh, att min k. b. migh medh dett första sin resolution derom ville veta låtha. Hwadh som min k. b:s husfru och barn vedhkommer, så åhre de, des Gudi skee loff, alle vidh godh helsa och syster Fru Anna på Tijdöön och, effter som jagh förnimmer, i denna dagh i saligh Nils Posses begraffningh på Geddeholm.

Migh åhr och i dagh berettat aff en, som åhr kommen till [ø: från?] Gotenburgh, dett nogre skepp skulle vara dijtt ankomne medh nogett Skotskt folk, doch icke alle, och skall Konungen i Engelandh haffua förordnat trij Engellske öhrlig skepp de dem confoiera skole. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnet oförmålt lathe, och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 28 Majj, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

94.

Stockholm den 2 Juni 1627.

Om det ankomna skotska krigsfolkets oduglighet; det svenska krigsfolket; Fredrik Stenbocks utlösande ur fångenskap; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . Och effter lägenheeten sigh åhter haffuer præresenterat min k. b. att

tillschriffua vidh denne förefallande occasion, haffuer jagh dett icke kunnat underlathe, uthan låtha honom förnimma, att alle saaker ähre, des Gudi skee loff, här uthi ett gott och roligit tillståndh och esse. Gudh lathe så länge vara. — För nogen tijdh sedan ähre 500 Skottar till Göteborgh ankompne*), iblandh dem en stoor deel poikar, så att man haffuer måst dem uthmynstra till 90 man, och tror jagh neppeligen att nogre flere på denna sidan om Larsmessos skole vara till förmode. Altså går H. K. M:ts meningh i detta fall tillbaka. Våre svenske reuter och footfolk, som herifrån skole, vill jag förmode att oförtöffuat skole komma tillvex.

Dernest kann jag min k. b. icke oförmält lathe, att effter H. Gustaff Stenbock haffuer förnummit, dett hans sonn Frederich ähr vorden fången, ähr denn mannen i sin svåra siukdom bleffuen mägte perplex. Haffuer och bedit migh, dett jagh min k. b. på hans vägna bedia ville, att han H. K. M:tt så vidt ville förmå, dett han motte igen uthbytt bliffua. Och oansedt jagh noksamt veet, det min k. b. väl ähr dertill sielff mant, icke desto mindre haffuer jagh hans begäran inthe kunnat uthslå, inthet tvifflandes, att min b. ju noksamt gör deruthinnan sitt besta. Belangande min k. b:s husfru och barn, så ähre de, des Gudi skee loff, alle vidh goodh helsa, och syster på Tijdöön, och ventes hvar dagh hijtt att senda de saaker öffuer till min k. b., som han begärt haffuer. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnat förholla; uthan vill hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 2 Junij, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

95.

Stockholm den 15 Juni 1627.

Om konungens blesyr och vidtagna åtgärder till allmogens lugnande; qvarntullen; dåliga skördeutsigter; privatunderrättelser och godsaffärer.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe hans schriffuelse, daterat den 21 Maj**), vara migh tillhanda kommin, deruthaff jagh icke uthan

*) Se föregående bref.

**) Detta bref saknas i R. A.

perplexitet haffuer förnummitt denn stoora fhara H. K. M:tt haffuer varitt uthi, i dett H. K. M:tt ähr bliffuin skutin på ett så fharligit stelle. Doch ähr till att tacke denn goode Gudh, som H. K. M:tt nådeligen haffuer tecktes lifvet att bevara. Gudh bevare H. K. M:tt ähnu ytterligare, och oss samptligen för denne stoora olycka. Och ähr till att önske, att icke aff denne H. K. M:ttts olycka sigh nogott ondt här i riket må förorsaake, ty ähr inthet att tviffle, att monge denne agt iblandh allmogen till dett värsta skole uthföra, helst medan allmogen noksampt till seditioner synes vara benegen. Doch haffuer Riksens Råd, som här residerande ähre, schriffuet alla stotthollare så väl som biscoparne till och dem om denna agt auviserat, på dett de så myckett bettere alt förefallande obeståndh må kunne förhindra. Gudh hielpe detta longhvarighe krich en gångh till en goodh ända, och att vij H. K. M:tt här hemma i landet hooss oss beholla motte.

Belangande eliest saakernes tillståndh her hemma i riket, så ähre, des Gudi skee loff, alle saaker i goodhe terminis och roligit tillståndh, hvilket Gudh lathe så lenge vara. Sedan H. K. M:tt herifrån förreste, haffue vij effter H. K. M:ttts nådighe befallningh begynt settia quarntullen i vercket i Uplandh, Väsmanlandh, Östergötlandh och Södermanlandh och allenast begynt i nogre härader i hvart landskap, på dett vij måge merkia, huruledes de denna agt vele vidh sigh taga, lathandes alla squaltor, som nhär odellquarnarna belegne ähre, på heredztningh uthdömas och handhquarnarna affskaffuas, effter som sist på riksdagen ähr beveliat, och befatat dermedh sagtmodeligen att omgå, eviterandes, så vidt möyeligit ähr, all tumultt och oreda. — Jagh lather och min broder förnimma, dett sådan på jorden seer här mägta svagt uth, alltså att här ähr till att befrugta en dyr tijdh, ty denn longa vinter haffuer förhindrat denn rette sädestijden, och sedan dett som såtts aff torcka så uthvingat, att dett haffuer mongestedes begynt att hvitna. I Östergöttlandh ähr mest öffuer hela landet hvete och rogen bortta. Gudh bevare oss för dyr tijdh.

I dessa dagar haffuer bror Carl Oxenstierna mist sin hustru, hvilken han i Norrköping vill begraffua latha. Jöran Clason Ugla ähr och denn 7 Junii affsompnader och förth härifrån till Västergöttlandh. Dernest kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, att Laurentz Wagner haffuer strax vedh Sundholmen bekommit nogre gårdar in uppå samma öön, der gården ligger uppå, hvilken han haffuer anhollit om ärfiligen att bekomma och der sedan jempte vidh migh ett säte upbyggia, hvilket migh till en

stoor skaada vara ville, och, oansedt jagh väl hade haft i sinnet att köpa dem, för ähn H. K. M:tt förreste herifrån, så haffuer [jag] likväl dermedh most affstå, aldenstundh jagh H. K. M:tt 5,000 d. förstreckia moste. Doch, der jagh då hade vist, dett Wagner dem hade begärat, så hade jagh för nogott annat bort-sält, ähn jagh dett hade lathet passera. Hvarföre ähr jagh aff min k. broder begärandes, dett han migh denn benegenheet bevisa ville och denna Laurentz Wagners begäran förhindra. Och, der min broder hade nogre rekningar medh H. K. M:tt utheständes, att min broder ville samma godz aff H. K. M:tt köpa. Jagh vill honom hans peningar medh all tacksamheet här igen betala, och, der min b. dett icke vill, så vill jagh väl giffua honom annat godz igen i Finlandh till vederlagh, och sender jagh min k. b. en förtecknelse*) på samma godz medh des rente. Tviff-lar inthe, att min broder väl görer, hvadh han kann. Jagh haffuer nu för denne gångh inthe synnerligen min k. b. att om tillschriffua, uthan [vill honom] medh första legenheet, nhär nogett schriffverdigt förefaller, auvisera och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm den 15 Junij, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Så lather min k. hustru helsa min k. b. medh sin kärliche tjenst och holler hon alt ähnu vidh sängen. Gudh hielpe henne väl. Vale.

96.

Stockholm den 2 Juli 1627.

Tacksägelse för bref; oron för konungen stillad; drottningens önskan att få resa till Preussen; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe hans schriffuelse, daterat den 6 Junij i Dirsau**), vara migh tillhanda kommin, aff hvilken jagh alle saakers tillståndh, som på denne tijdh i Preusen passe-

*) Denna finnes i behåll. Gårdarne voro Arfsalla [o: Arvisala], räntande 43 daler 10 öre, sampt Wachtari [?], räntande 40 daler 18 öre. 6 p., båda i Vemo härad, Nykyrke socken.

**) Denna skrifvelse finnes i behåll i R. A.

rade voro, förnummit haffuer. Och tackar min k. broder för des communication, begärandes, att min k. broder dermedh continuera ville, framgent önskandes goodhe tiender ifrån denne ort altijdh att bekomma.

Belangande vår lägenheet her hemma i riket, så ähr, des Gudi loff, alle saaker i ett gott och roligt tillståndh, oansedt att gemene mann vardt myckett perplex öffuer denn skada, som H. K. M:tt för Höfft skantz bekommitt, och var dett nästan öffuer hela landet uthsprengt, för ähn vij nogre aviser bekommit hade. Doch, sedan de förnummit haffua, att H. K. M:tt till liffuet inthet skadde, efter som de derom i alle provintier informerade ähre, så giffue de sigh nu väl tillfredz. Gudh bevare H. K. M:tt för all vijdare olycka och förhjelpe H. K. M:tt väl hijtt hem i riket till oss igen.

Jagh lather och min k. broder förnimma, dett H. K. M:tt försäkrade H. M:tt Drättningen, nhär H. K. M:tt herifrån förreste, dett H. M:tt skulle strax fölia efter till Preusen och medh H. K. M:ttts öhrliche skepp bliffua affhämpat, och, aldenstundh H. M:tt haffuer nogre åthskilige resor bekommitt schriffuelse från H. K. M:tt, dock icke dett ringaste om samma resa nogett omrört, hvilket H. M:tt haffuer taget sig så hårt till hiertat, att jagh befrugtar, dett H. M:tt lærer falla uthi en siukdom deruthöffuer; hvarföre tycktes migh fast betre att vara, att, hvar osäkerheeten kann vara så stoor, och legenheeten icke tillseier, att H. M:tt Drättningen må komma dijt öffuer, att H. K. M:tt då heller läthe H. M:tt dett förnimma, på dett H. M:tt denn resan uthur sitt sinne slå kunne. Ty, oansedt vij der dertill styrkt haffue, att H. M:tt skulle undertijden resa uth till Svartsjö och Grips-holm, så haffuer H. M:tt det ingalunda velet göra, uthan holler sigh alt vederedo till resan. Haffuer ock icke ens giffuet sigh denn tijdh att vela gå i trågården, uthan holler sigh aldeles instengdh. H. M:tt haffuer och migh tillförene befatat*) sosom och i dagh aff migh begärat, att jagh min b. tillschriffua ville, att han deruthinnan ville göra sitt besta och H. M:tt medh första legenheet tillschriffua, förundrandes, att min broder H. M:tt icke en gångh tillschriffuit haffuer, oansedt min broder dett tillförene inthe försumma plägar; veet och icke, hvadh H. M:tt derom tenc-kia skall. Doch må jagh väl bekenna, att allmogen haffuer ett stort öga på H. M:tt i Hans Kongl. M:ttts frånvharu, och skole de väl nogett öffuer H. M:ttts affresande bliffua perplex.

*) Se föregående bref n:o 93.

Derneſt giffuer jagh min broder tillkenna, dett hans ſon Göſtaff Axelson ſkall ſom i morgon, ſom ähr den 3 Julij, reſignera rectoratum, dijt jagh mina poikar ſkickat haffuer ſamma agt att beviſtes, och ſtrax dereffter kommer Göſtaff hijtt till Stockholm att göra ſigh ferdigh till ſin reſa till att begiffua ſigh till Preuſen till min k. b. Eliet ſå ähr ſyſter Fru Anna ſtadd på Tijdöön och ſampt medh dine barn, des Gudi ſkee loff, alle ſtadde vidh goodh hälsa. Mhera haffuer jagh för denna gångh inthe till att ſchriffua, uthan att Anders Nilſon på Färdala ähr dödh och Torſten Linnarſons huſtru och ähr alſå. I detta ähr ähr temligen gångett uppå adelen. Gudh bevare min k. broder och alle våre godha venner, ſom der uthe ähro, och lathe eder ſamptligen komma medh helsan och gooda tiender en gångh hijtt hem till oss igen. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 2 Junij [3: Julij], Ähr 1627.

T. F.

chariſſimus

Gabriel Oxenſtierna Göſtaffſonn.

Så lather min huſtru helsa min k. b. medh ſin kärliſte tienſt och holler alt ähnu vedh ſången. Gudh hielpe henne. Doch ähr hon, des Gudi ſkee loff, nogett better ähn förr. Vale el Vive.

97.

Stockholm den 22 Juli 1627.

Tacksägelse för bref; om penningars anſkaffande till kriget och ſvärigheterna därvid; Lifflands ſtat med deſs ſvärigheter; myntbrist hemma.

Välborne hiertans käre broder. Näſt *etc.* . . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält latha hans ſchriffuelse vara migh tillhanda kommin, daterat den 25 Junij*), af hvilken jagh förnimmer den Preuſiske ſtaatenſ tillſtåndh, och hvadh in till deſ dato ähr paſſerat; derför jagh min k. broder kärligen vill haffua betakat, ſom migh ſådanſt communicerat haffuer. Gudh lathe oss ähnu alt framgent bekomma godha och hugneliga tiender, och uppeholla H. K. M:tt vedh godh helsa och hielpa eder alla väl hem till oss igen. — Jagh förnimmer och deſlikeſt, hvadh pe-

*) Möjligen menas dock här brevet af den 24 Juni, hvilket finnes i be-
håll i R. A.

ningetrång i vårt läger ähr; att all tingh nu begynner att tryta, derföre och min b. begärer, att jagh ville migh vårda lathe, att peningar (så mycket som möjliggt vara kunne) medh dett första motte öffuerskickas, så väl sosom och Lifflandh väl motte bliffua försörgdh. Så kann jagh min k. broder icke oförmält lathe migh både för min egen person i synnerheet, så väl som medh Rådet samptligen haffue hafft alle H. K. M:ttts anordningar till krigsstaaten för händer och dem medh all flijtt genomsedt. Så befinner jagh, dett H. K. M:tt haffuer satt sin största lijtt uppå kopparen, som Erich Larson skulle vexlarna på förschiffua; och hvadh fheel på peningarnes fördröiande ähr, förorsakar sigh alt uthaff uthförlens longhsamheet. Ty effter som H. K. M:tt haffuer giort månadtligen sin staat på visse summor, så haffuer denn likväl icke, ehvadh flijtt, som Jahan Sparre deruppå anvent haffuer, effter anordnade tijder så kunnat fullfölia för de svage öker skull, som i denne vår varit haffue. Ty ähr på en tijdh och ett stelle öffuer 1,000 skeppundh mellan Bergett och Sättra bleffuet beliggande öffuer 14 dagars tijdh. Men alt sådan hestarne ähr bleffne nogett starckare, ähro temligh poster mest hvar dagh ankompe och ähnu hvar dagh ankomma, altså att jagh förmodar nu snart inthe langt ifrån 3,000 skeppundh skulle vara inlastade; en deel ligga i vägen och en deel longhesådan till siös. Och oansedt Erich Larson temlighe stoore poster på samme koppar tillförene på vexlar öffuerschreffuit haffuer, så begiffuer han sigh nu herifrån och öffuer till Hamburgh att göra sin största flijtt H. K. M:tt medh anseeligh summor att förskaffua, förventandes denn anordnade kopparen effter sigh. Altså henger fheet alt på kopparens longhsamlighe uthförande, ehvadh flijtt både aff Jahan Sparre, så väl som Stotthollaren Axell Baner om des remedierande anvent ähr. Vij haffue och giort vår största flijtt att uplåhna päningar, men dett vill inthet förslå. En part göra dett goodhveligt, en part och inthet, effter som den lengdh väl uthviser, som Skytten H. K. M:tt tillskickat haffuer. De köpmän (som Peter Grönebergh och Märten Wägwitzer, hvilke tillförene haffue hafft goodh credit och väl nogott kunnat præstera) de ähre nu så aff sigh kompe genom denn skada, som de aff kopparens deposition och säljande i fiordh lidit haffue, så att de svårligen kunne salvera deres credit. Andre, de der nogett kunne haffua, så kener min broder noksampt deres humör och sinnet. Hvadh som öffuerskickas kann och effter handen kommer, varder min broder noksampt aff Camerådes breff förnimmandes, som de H. K. M:tt

tillschreffuit, och bliffuer ordinarie staaten mycket tillbakar satt. Och effter Jahan Sparre förventes hijtt till Stockholm, hvilken jagh förmenar skall vara her i dagh eller i morgon, varder han min b. väl adviserandes om Compagniets staat.

Belangande Lifflandh-staaten förnimmer jagh denn vara noggott fharligh, både derföre att fienden sigh på denn ort mycket sterker, och desföruthan medlen svåra knappa, effter som Feltherren och derom noksampt adviserat haffuer. Så tvifflar jagh inthe, att min broder noksampt haffuer förnummitt aff denn Lifflandska annordningen, att denn störste deelen aff denn består på låhn, hvilken ähr oviss, aldenstundh mann icke så lettigen hvars och ens förmögenheet och myckett mindre en affection och benegenheet till dett gemena väsendes besta skatta kann. Doch haffue vij hvar och en [i]synnerhet tillschreffuit och dem högeligen förmant, att de i denna tijdz legenheet adsistera och till hielp komma vele, oansedt Fru Britta Pontusdotter sigh allareda emot Claus Horn entskyllat, och tilleventyrs varda så flere görandes. Altså ähr dett settia lijt på olijt. Och oansedt annordningarne i de andre poster synes väl vara riktigt uthgångne, så att de in till i julio inthe breck skulle hafft, så synes doch icke aldeles der heller vara riktigt tillgångett, ty haffuer Erich Larson schreffuet en vexel öffuer till Riga på 50,000 riksdaler, dermedh de förrige förstreckningar skulle betalas, i synnerheet äht myntmestaren, hvilken sådan skall ähter förstrekia 50,000 daler, så är hans fullmegtighe hijtkommen, sigh högligen besvärandes, att penningarna till andra utgifter anvende, andre betalte, och han inte bekommit, och begärer nu fördenskull en vexell äht Amsterdam på 20,000 riksdaler, hvilken att upbringa nu omöijeligitt ähr. Altså ähr till att befrugta, att crediten på denn orten bliffuer myckett försvagat. Dessföruthan schreffuer och Feltherren sigh medh inge vexlar vara betiänt, hvadh orsaak kann jagh inthe vetta, doch giffuer tijden dett väl tillkenna. Och skall min broder inthe tviffla, att jagh för min person skall anvenda all möijeligh flijtt att drijffua på dett ena så väl som på dett andra (doch bliffue medlen nu myckett knappe). Gudh hielpe

Belangande vår legenheet her hema, så tacke vij Gudh, att alle saaker ähre i temligh goodh terminis stilla och roliget, doch stoor peningetrångh hooss allmogen, all den stundh myntet i Arboga och Sättra altijdh ähre oferdighe och sällan gå, och hvadh som kann förmyntes i Nyköpingh, der myntereskapen holler sigh best, skickas alt mest öffuer till Preusen. Inan nogre fhå dagar

skall jagh min b. väl advisera, hvadh medell som kunna uptenkias, så frampt, att de påfinnas kunne. Detta jagh min k. broder för denna gångh icke kunnat oförmält lathe, och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 22 Julij, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Jahan Sparre kom rett nu på timan hijtt och berettar, att myntet i Sättra var för 8 dagar sedan ändå inthe ferdigt och förmente, att dett nu vidh pass skulle bliffua ferdigt, och skulle väl kunna myntas, der verket holla ville, och hamnbrarna kunna medh myntplåtarna uthstå, till 30 skeppundh om dagen; och således fallerer anordningen. Vale. Vår förtienst aff Compagniet skulle vij eij heller neppligen bekomma för ähn i höst.

98.

Stockholm den 24 Juli 1627.

Om intercession för några Stockholms borgare att erhålla arrendet å stora sjötullen.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . ., kann jagh min käre broder icke oförmält lathe nogre borgare her i staden vara, hvilka haffua i sinnett, så frampt H. K. M:tt haffuer der behagh till, att förpagta Stoorä Tullen, som Paridon von Horn och Christian Willshusen tillförene hafft haffuer, och arendestijdhen nu i höst uthlupen ähr. Hvilket jagh förmener mäst deruthaff haffua sitt uhrsprungh, nembligen att de monge noviteter borgerskapen her i landet besväre, effter som min broder noksamt haffuer till att se aff denn schriff, som här bifogat ähr, och desföruhan [din son Göstaff?]*) väl muntligen vett min broder vijdare att beretta. Denna deres begäran synes och deruthaff sigh förorsaka, att medh de svenske borgare haffues en stark inquisition, men medh de uthländer sees alt genom finger. Och förmener jagh, att, så frampt H. K. M:tt teckes desse personer tullen att effterlathe, skulle de väl nogett mhera om åhret derföre giffua och desföruhan goodhe borgensmän för sigh bekomma. Hvar nu min k. broder finner

*) Se om hans öfverresa och de muntliga uppdrag, han medförde, nästa bref. Den omnämnda skriften saknas på sin plats.

detta rådeligett, och H. K. M:tt kann vara till sinnes denn dem att effterlatha, begärer jagh, att min k. b. dem för denna min intercession skull till dett besta befordra och denna min föreschriff till godho åhtniutha lathe, så att de måge merckia denn nogett gullet haffua, all den stundh dett borgerskapet haffua till min person ett gott förtroende. Jagh tiener min k. broder altijdh gerna igen och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 24 Julij, Åhr 1627.

T. F.
charissimus
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

99.

Stockholm den 25 Juli 1627.

Brevet sändes med Gustaf Oxenstierna; om myntet; spanmålsförsträckning till kopparkompaniet; ursäkt för sonens dröjsmål och för dröjsmålet med mönsterrullornas öfersändande.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . oansedt jagh honom för nogre fhå dagar sedan adviserade om legenheten, medlen och tillståndet här hemma uthi riket, altså att jagh för denne gångh föga kunne haffua till att schriffua, doch, medan migh denn legenheten presenteras, att jagh medh min broders sonn Göstaff digh, hvadh som sedermera kann passerat vara, tillkenna giffua kann, haffuer jagh dett icke veelet underlathe, och lather min k. broder förnimma, dett i dagh ähr kommett ett breff ifrån Peter Kruse ifrån Sättra om myntshandlingarna och des fortgångh, hvilket jagh min k. broder nu her inlagt tillskickar, deraff min k. broder väl kann förnimma, huru vidt H. K. M:ttts deseigner kunna haffua sin framgångh. Gudh giffue, att denne myntemästaren icke haffuer nogen boff under tröian och stoor skada ähr, att dett förriga myntet skulle haffua bliffuit ruinerat, för ähn detta hade kommitt i svanck, ty bliffuer här nu en treffligh besvär om peningar i landit, aldenstundh mynten nu aldeles stilla ligge.

Så haffuer och desföruthan Jahan Sparre bedit migh, hvilken der nu hädan och till Oloffsmesso marknadht ähr förrest, att, min b. sin spannemål, som han haffuer att uppbära, ville Compagniet så väl i ähr som i fiol för godh betalningh uplathe, aldenstundh

bruken hade lidit stoor skada, hvar icke Compagniet hade haft denn spannemålen handhverkerne medh att fornere. Hwadh min broder i detta fallet teckes att göra, hemsteller jagh dett i hans eget skön och betenckiande.

Belangande alle saakers tillståndh her hema i riket, så, effter hans son Göstaff ähr nu på resan öffuer till Preusen (hvilken jagh önskar medh helsan väl dijtt att komma, och sedan jempte vidh min k. broder och fler goodhe venner väl heem igen att komma), så veet han noksampt min k. broder derom en uthförligh relation att göra; agtar jag onödigt derföre för denna gångh derom att röra, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 25 Julij, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Så lather min k. hustru helsa min k. broder medh sin kärliche tjenst. Vale, Vive.

Postscriptum på lös lapp.

Käre broder. Förtänck inthe din sonn, att han icke haffuer så hastigt kunnat komma öffuer till digh, som han gerna haffuer velat. Han haffuer varet myckett förhindrat genom affsägningen aff sin rectorat och dessföruthan gott nogett longhsambligen till, för ähn han haffuer kunnatt bliffua ferdigh, et juveni facile condonandum. — Der och min broder hörer H. K. M:tt tala om denn öffuersenningen aff mönsterrullarna, som migh spetialiter ähr pålagt att senda H. K. M:tt beskedh om, så haffuer jagh schreffuet till alla ståtthollarna i landhen öffuer uthschrifninghslängderna så väl sosom ock mönsterullorna, medan inge finnas i Reckningekammaren. Så snart jagh kann bekomma dem tillhopa, så skall [jagh] göra mitt besta att skaffua H. K. M:tt uppå dem rigtigh beskedh, så nhär som jagh och sanningen uthleta kann. Doch befrugter, som eij heller obilligt ähr, att väl nogre komma på fall. Doch lärher dett väl nogott dröies, för ähn jagh bekommer dem till sammans*). Vale.

*) Jämför rörande denna sak samtliga Rådets bref till K. M:t, dat. d. 18 Juli 1627 samt Gabriel Gustafssons-bref till K. M:t, dat. d. 16 Oktober 1627, båda bland »Acta historica» i R. A. I det senare redogöres för det slutliga resultatet af undersökningen.

Stockholm den 22 Augusti 1627.

Prinsessan Agnes af Holstein begrafning; de främmande sändebudens meddelanden om ställningen i Tyskland; goda skördeutsigter; penningebristen; ränteskriivaren Daniel Anderssons hemsändande.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . och såsom jagh min k. broder i min sista schriffuelse om våra saakers tillståndh adviserade, altså kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett salig Fröken Agnes*) begraffningh bleff här nu förledne denn 14 Augusti sollenniter och medh en temligh pompa och solennitet hollin och i Klosterkyrkian begraffuen och ähr senningebuden herifrån medh temligh gott contentament i afftons sendt öffuer landh förreste och till grentzen**). Och haffue senningebuden varet temligh discrete, unnantagandes Greffuen[s] aff Ostfrislandh, hvilken synes vara en aff de butt[r]e Hollender. Och haffuer jagh, så myckett som genom omgånge haffuer see kunnatt, förnummet af Bispen aff Brämens och Hertig Adolf Frederich[s] von Mekelenburgh sendebudh, dett hoos dem finnes aldeles ett desperat verk, och, oansedt Bispen aff Brämen haffuer ett stoort haat till Konungen i Dannemark och derforre ähr goodh käisersk, icke deste mindre haffuer han alt sitt hopp till H. K. M:tt. Hertigen aff Mekelenburgh ähr myckett constant och haffuer aldeles resolverat sigh, att, der Käisaren skulle bekomma öffuerhanden öffuer Neder-Saxiske kreitzen, så vill han öffuerdraga H. K. M:tt sina hampnar och poster så väl som och hela jurisdiction och sedan dett qvittera och begiffua sigh hijtt till H. K. M:tt, förmodandes sigh här kunne haffua en goodh tillflygt. Doch vore helst till att önske, att de sigh sielffua defendera kunne, och H. K. M:tt medh denne last förskont, hvilken der noksampt desföruhan haffuer att bestella.

Hvadh vår staats vilkor här hemma i landet vidhkommer, så haffue vij orsaak att tacka denn högste Gudh, att alle saaker ähre i temligh goodhe terminis, ty haffuer här varit denn skönaste andhtijdh, som man sigh nogon tijdh haffuer kunnatt önske. Förmodes och, att, der dett ähnu nogre fhå daghar continuerar, att all säden skall vara i hös; hvilken der på somblige orter skön haffuer varett och somblighestädes nogett svagare, doch ostraffeligh.

*) Se ofvan n:o 91, sid. 112.

**) Angående sändebudens ankomst och mottagande samt om begrafningen m. m.; se samtliga Rådets bref till K. M:t den 3 och 18 Augusti 1627 bland »Acta historica» i R. A.

Belangande peningemedell öffuer till Preussen, så finnes de här svåra ringa, alldenstundh myntet vidh Sättra inthet haffuer sin framgångh, uthan altijdh går sönder; antingen dett skeer aff ett ondt försat [o: föresats?] eller uthaf redskapens ofullkomligheet, kann jagh inthet veeta, och var dett mycket illa, dett dett fyrkantsmyntet skulle leggas öde, för ähn dett kom uthi sin retta svanck. Boskapsskatten haffuer och slaget feelt, inthe långt ifrån 80,000 daler. Här ähre och vedh pass 70,000 daler bortbetalte aff stotthollarne aff boskapsskatten i fragt sampt andre inuisningar aff Gierdt Dirichsson Cammereraren gjorde och Nils Stiernskiöldh, så att herifrån skall lithet vara till att förmoda, och är här en sådana peningetrångh, att, oansedt H. K. M:tt nu ähn ville sälia godz, tror jag nepligen, att här skall vara deruppå att upbringe till 20,000 daler. Gudh giffue att här nogre medell kunne vara att uptenckia*). På vår flijtt skulle inthe fattas.

Derneft, käre broder, giffuer jagh honom tillkenna, dett Daniel Andersson, hvilken ähr H. K. M:ttts renteschriffuare**), haffuer aff migh begäret, dett jagh honom min broder till dett besta recommendera ville, i synnerheet, der dett uthan H. K. M:ttts mishagh skee motte, att han motte på någre veckor hem förloffues, aldenstundh han sine saaker nogorlunda origtighe effter sigh lefft haffuer. Desföruthan haffuer han haft mina saaker och renskaper under händer (hvilka migh stoor magt på liggia), därom han ey heller ähnu riktigt giort haffuer. Min b. gjorde migh en stoor tienst, så frampt han honom till detta heemsendande förhielpa kunne. Jagh förmener och, att, der min k. broder begärade, att han uthi bookhollereri (aldenstundh han ähr deruppå icke nok perfegt) en till hans behoff lära ville, skulle han sigh nok sampt dertill redbogen finna lathe.

Detta jagh min k. broder i en hast icke haffuer kunnatt oförmält lathe och vill nu hermedh *etc. . . .* Datum Stockholm denn 22 Augusti, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Se vidare härom bl. a. ett koncept till Rådets skrifvelse till K. M:t d. 30 Augusti 1627 bland »Acta historica» i R. A.

**) Jämf. om honom ofvan n:o 92.

101.

Stockholm den 29 Augusti 1627.

Tacksägelse för bref; om åtgärderna till anskaffande af penningar; kopparutförseln; om Danmarks bekymmersamma ställning och den från kejsaren hotande faran samt sättet för dess afvändande; rekommendationer.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe, hans schriffuelser tvenne, denn ene daterat denn 22 Julij, denn andre denn 31 Julij*) medh Zacharia Anderson, aff hvilken jagh förnimmer saakernes tillståndh, som på denn tijdh i Preussen passerade voro, för hvilken communication jagh min k. b. på dett flitigste vill haffua betackat. Och ähr Gudh att tacka, som H. K. M:ttts företagande in till denna tijdh så nådeligen haffuer välsignat och sådana merkelighe victorier förläht. Gudh verdiges ähnu ytterligare lyckan förlähna, H. K. M:tt till beröm och fäderneslandet till hugnat.

Jagh förnimmer och aff min k. broders åtskilige schriffuelser, hvadh stoor trångh och peningenödh till krighsfolksens underhollande och des afflöhningh ähr, och att, hvar herifrån icke stoore och merkelighe summor bliffua öffuerskickade, står både H. K. M:tt och fäderneslandhet i all som största fhara och perikell. Begärer fördenskull, dett jagh medh sampt mine medhcolleger vår största flijtt göra ville, att H. K. M:ttts armee i tijdh må bliffua undhsatt. Sedan och, att jagh vill förmana vår svåger H. Jahan Sparre, att han medh all flijtt deruppå driffuer, att kopparen må i rettan tijdh uthkomma, och han således H. K. M:ttts mishagh må kunne evitera. Så kann jagh min k. broder till svar icke oförmält latha, att jagh väl uthi min sista schriffuelse auviserade min k. broder noksampt om alle saakers tillståndh her i Sverige sosom och, hvadh medell här kunne vara i förråd, hvilke doch fast ringa ähre till rekna emot de summor, H. K. M:tt månadtligen uthleggja moste, refererandes migh uppå de förslagh, som H. K. M:tt aff Cammaren tillskickade [äre], dem jagh inthe tviffjar min k. b. noksampt seedt haffuer. Gudh veet, huru knapt medlen här falla, och haffuer jagh för min person tillhört, på alla orter att upbringa en summa peningar på godzförpantande till 16,000 daler, dem jagh H. K. M:tt gerna hade till denn förra summan velat öffuerskicka. Men så excuserar sigh hvar, inthet att haffua för denn stora peningetrångh skull, som nu här i landet ähr, i dett inthet myntes, och dett mynt, som här ändå kann

*) Båda saknas i samlingen af bref från A. O. till Gabriel Gustafsson i R. A.

vara, bliffuer alt förskickat till Preussen och Lifflandh, som och väl i sigh sielff sant ähr. De synes och affskreckies för denn stooro fhara H. K. M:tt sväffuer uthi, aldenstundh H. K. M:tt nu tvenne resor ähr bleffuin förwundt. (Gudh bevare H. K. M:tt). Doch, medan vij see och väl kunne pröffua, nödh ingen lagh haffua, så haffue vij väl tenkt på yttersta media, som nogensin kunna uptenckias och dem H. K. M:tt i underdånigheet tillkenna giffuit. Och alldenstundh vij samptligen haffua schreffuit min broder och honom vår meningh uptekt, derföre vill jagh min b. till samma schriffuelse haffua remitterat.

Belangande kopparuthförningen, så haffuer vår sväger H. Jahan Sparre deruppå ingen fljtt spart, uthan des fortdriffuande natt och dagh fortsatt, så att, om dett hans hals kosta skulle, kunne [han] dertill inthe mhera göra, och ähre allareda hijtt till Stockholm arriverade till 3,355 skeppundh. Och sosom dett nu en rum tijdh haffuer mootväder ifrån Vesterås och hijtt, altså haffuer icke heller nogott kunnat på nogre dagar komme. Doch ähro nogre skutor fullastade, hvilka, nhär de ankomma, förmodes jagh, att summan effter anordningen skall väl nhå sin framgångh.

Dernest kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, oss som i dagh haffua bekommit particularia, dett en stoor perplexitet ähr kommen i Dannemark öffuer de victorier, som Käsaren emot Konungen i Dannemark hafft haffuer. Ty ähr han alla reda kommen in i Holstein, effter han för nogon tijdh sedan var öffuer Älffuen [o:Elbe] kommen, och sterker sigh nu dagligen dax j[u] lengre j[u] mher och skall haffua resolverat att sökia sitt vinterquarter in emot Belt; och deremot skole och Konungen i Dannemark, så väl som Greffuin aff Turn sampt flere hans öffuerster, vara myckett desperat, både derföre, att han ähr fast svagh uppå infanteri och hans krigsfolk illa content för ondh betalningh; altså att, nogorlunda effter menniskeligh förståndh att döma, så synes medh hans regemente nalkas till undergångh (hvilket doch Gudh nådeligen affvände). All Konunghens i Dannemark skatt ähr fördrh ifrån Frederichsborgh och till Köpenhamn, dijt och hans Fru Moder haffuer lathet föra all sin skatt. Hvadh sperantz eller hopp der kann vara, ähr lätt att döma. Der [han] nu, dett doch Gudh nådeligen affvende, nogett nederlagh lida skulle, så ähr väl inthet att tviffila, att Käsarens armee ähr ju i Dannemark förväntandes, helst medan både Lybeck och Hamburg haffue declarerat sigh kaisarisk och all asistens promitterat, sosom och både Hertigarne aff Mekelenburgh (effter sosom schriffues), och ähr då inthet att

tviffla, att vij en granne bekomma skulle, denn oss och medh alluar skall sökia villa, och riket [är] nu så gott som förblottat på alt dett, som till des defension lenda kann, och, dett som mäst ähr, att H. K. M:tt, på hvilkens person näst Gudh all vår välferdh henger, uthrikes och i stoor fhara stadder ähr (hvilket sannerligen hela fäderneslandet inthet ringa bedröffuar och försagdh gör). Och oansedt jagh noksamt veet, att detta tillstunda[nde] onda både aff H. K. M:tt så väl som aff min b. bliffuer betragtad och öffuerväget, så kann jagh likquäl icke annorlunda ähn min broder mitt enfaldighe betenckiande heruthinnan upteckia, nembligen att, oansedt jagh noksamt veet, att H. K. M:tt medh stoor beröm och reputation ähr kommen in i Preussen, sigh der monge mächtighe städer och kostlige platzer underkastat, hvilke väl och emot de Pälers magt kunna vara att defendera och tilleventyrs Konungen och Crone-Pälen så vidt tvinga, att de till billige och redelige fredzmedell medh oss ingå skulle; doch, nhär jagh betraktar denn stoore success och victorieerne, som dagligen Käsaren och denn Catholiske Liga faverer, att vij uthi längden och på denn ort dett nepligen skulle kunne uthärda, helst der alla porter och siöstäder sigh till Käsarens sida accomoderade (på hvilkett väl inthe tviffuell ähr, ty de denn, som megtigst bliffuer, och väl bispringa); och ähr sedan att befrugta, att detta konungariket icke heller bliffuer oanfegtat, hvarken till landz eller vattn, och, nhär våre vires så vore dissipatæ, nepligen till att försvara. Och vore således illa uthrikes fegtat, att mann dett hemma vore tappa eller hassardera skulle, hvilket doch, näst Guds hielp, väl kunne vara att förekomma, der vår magt vore uthi riket tillsamman och tilleventyrs, der dett så trengde, kunne ställa ett defensift krich på andre sidan om oss, och uthan om våre grentzar. Detta schriffuer jagh icke [i] denn agt och meningh, att H. K. M:tt ville deserera, hvadh H. K. M:tt medh manligh handh ehröffrat hade och dem i sticket lathe, som H. K. M:tt i sin protection och försvar antaget, och [lemna] dem sedan fienden till sköflings, så lenge som nogon sperants kunne vara dem att defendera; men, der magten begynner gå för konsten, förmener jagh bettere och medh reputation kunna öffuergiffuas dett vundna och defendera fäderneslandet, ähn som så försvara de[t] vundna, att man och kunne tappa dett ärfftlighe (hvilket Gudh oss före bevarer). Jagh haffuer inthet kunne underlathe, effter lägenheten så giffs, min broder dett att communicera, tviffler inthe, att han migh väl til goodo holler och sedan detta breff upbrenner.

Käre broder, jagh haffuer bekommit tvenne breff, dett ene aff Öffuersten Rödvin[s] frende, Greffuen aff Gauri [?], dett andre aff Andrea Geet [c: Keith], hvilka både aff migh begära, att jagh deres personer min käre broder till dett besta recommendera [ville], effter som min käre broder och väl kann haffua att see aff deres egne breff*), dem jagh min k. broder nu här innelygt tillsänder, bediandes, att min k. b. ville dem sigh till all goodh promotion lathe vare befhalat, effter de migh, denn tijdh jagh i Engelandh var, stoora kortisier beviste, isynnerheeten Greffuin.

K. broder, syster Fru Anna och dina barn må, des Gudi skeep loff, alla väl. Gudh lathe oss så vist bekomma gooda tiender ifrån min k. b. och alla våra gooda venner och befaler hermedh *etc. . . .* Datum Stockholm denn 29 Augusti, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

102.

Stockholm den 7 September 1627.

Tacksägelse för bref; konungens blesyr; om penningeförsändelser samt myntbrist; Stockholms stads försträckning; goda skördeutsigter.

Välborne Herre, hiertans käre broder. Näst *etc. . . .*, och kann dernest min k. broder icke oförmålt lathe hans schriffuelse, daterat den 15 Augusti**), vara migh den 2 September tillhanda kommin, aff hvilken jagh förnimmer alt, hvad som passerat var ifrån den 2 Augusti, derföre jagh min k. broder käriligen för communication vill haffua betackat. Och ähr att tacka Gudh [för] den merkligh[e framgång], som Gudh H. K. M:tt så åhtskillige resor förlänth haffuer, och derbredevidh att beklaga denn olycka, som H. K. M:tt nu åhter på nytt hent haffuer, i dett H. K. M:tt ähr bleffuin på så fharliget stelle quetzt; doch ähr att tacka denn goodhe Gudh, att dett icke haffuer varitt dödelliget. Gudh, som all magt haffuer, han verdighes H. K. M:tt ytterligare ifrån sådana anstöter flere att bevare, och förlähne H. K. M:tt lycka emot fienden och en gänggh hijtt hem till oss igen medh hälsan och

*) Tvenne bref, dett ena från Ruthven, dat. London den 12 Juli 1627, dett andra från Andreas Keythe, dat. London den 23 Juli 1627, finnas i original bilagda.

**) Finnes i behåll i R. A.

hugnat [att komma]. Gudh veet och, hvadh consternation här hooss varit haffuer. Doch ähr H. M:tt Drättningen dett ähnu [icke] kun- nigt, och vore att önska, att H. M:tt dett icke vetta motte, för ähn som H. K. M:tt sielff schriffuer H. M:tt till. Jagh förnimmer, att tractaten ähr begynt. Gudh giffue der till sin nåde, att dett motte komma till fredh eller stilleständh, aldenstundh alla media här hooss oss bliffua alt för knappe.

Och, effter som jagh förnimmer aff min broders schriffuelse om denn stoorä peningetrångh, som ähr i vårt läger, att vij försumeligen omgå att senda stoorä peningesumor öffuer till H. K. M:tt, och [att, der] de inthe snart komma, ähr till att befrugta, att vij icke förrådha både eder deruthe och os sielffua här hemma, så veet Gudh, att vij haffua giort vår högsta flijtt och sögt uppå alla de medell, som möijelige haffua varitt att påfinna, haffue och offta, som förslagen skola uthvisa, sendt öffuer alt, hvadh vij haffue kunnat komma tillväga, hvilket jagh väl inthe tvifflar nu och väl skulle vara öffuerkompna. Och haffue vij icke allenest sendt öffuer, som till krigstaten ähr deputerat, uthan och ordina- rie staaten aldeles brutet. Så ähr grått och låt i hvar vrå.

Hvadh fheel här kann finnas, kommer alt aff myntet, att der går så longhsambligen till medh. Ty för 8 dagar sedan ähr vidh Sättra fast så vidt kommitt, att de allenast 10 skeppundh haffua kunnat mynta om dagen, doch förmenes, att nhär de bekomma alla smideverken ferdige, att de skulle komma till mynta 40 eller 50 skeppundh om dagen. Vedh Arboga haffua här till hamb- rarna inthe varitt ferdighe, så att der och ringa myntat ähr. Dock förmodes jagh, att de innan en kort tijdh skole komma till gångs. Kopparen ähr nu vidh pass inemot 4,000 skeppundh uthgångne, och ähr omögeliget fortare kunna dermedh procederas, aldenstundh hela landet gör nu försler, och dageligen vägen går. Gudh veet, så gerna vij vele hielpa för våre personer, men här ähr en så- dana peningetrångh, att silffuermyntet ähr aldeles försvunnitt, och kopparmynte snart inthe till att bekomma, aldenstundh dett föres alt hädan, och inthet ähr til myntet.

Vi haffue och varitt i färdh medh Stockholm stadh, sosom och schreffuet alla städer till om denn förstreckningh, som de loffuade på Riksdagen i höst H. K. M:tt medh till hielp komma. Och haffuer denna staden sigh megta goodhviligen finna [lätit] och resolverat att komma H. K. M:tt till hielp medh hvar 30 peningh aff alt dett de äga i löst och fast, unnantagandes deres gångekläder (vore till att önska, att de andra städer dett samma

göra ville); så att på velien hooss alla ständh inthe fhelas, allenast der mann [i] förmögenheet vore. Och till dette Stockholms stadz [sammanskott?] haffuer Märkten Wegwitzer varitt orsaaken till, aldenstundh han stegh först fram och gjorde denna offerten, derföre de andre sedan honom effter fölia motte, och borde han dett och väl niuta till gooda. Dett skall ähnu vidare driffuas medh all flijtt, både på ett och annat sett. Gudh giffue, att vij nogett kunne uthretta, H. K. M:tt och fäderneslandet till tienst.

Belangande staaten her hemma, så ähr, des Gudi skee loff, alle saaker i temlig goodh terminis. Sädan ähr all väl inbergat, och oansedt rogen haffuer varitt nogett tynn, doch giffuer han väl i spannen, så att jagh förmoder, denne ährsvoxten skall vara så goodh som den i fiordh. Syster Fru Anna ähr uppå Tijdön och må väl medh sampt dina barn. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnat oförmält lathe, uthan *etc.* . . . Datum Stockholm den 7 Septembris, Ähr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

103.

Stockholm den 10 September 1627.

Rekommendation för en kronans fordringsegare.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . , medan denne zedellvisaren, myntmästarens broder i Riga, hvilken der haffuer varitt en tijdh longh her i Stockholm att fordra på denn geldh och skuldh, som hans broder till armeens underholdh i Lifflandh haffuer förstreckt*), på hvilken gjorde förstreckningh honom en anseenligh post aff Cammaren ähr betalt (hade och allareda väl hela summan varet contenterat, så frampt han och kopparmynt hade velat anamma i sin betalningh), och aldenstundh han haffuer ährnat sigh öffuer till Preussen till H. K. M:tt och derifrån inthet står till att affholla, oansedt man noksampt veet, H. K. M:tt ringa tijdh haffua på denn ort sådana saaker att tractera, och han desföruthan aff sin broder i commission haffuer medh H. K. M:ttts egen person om en anseenligh post ähnnu att

*) Jämf. ofvan brefvet n:o 97. Myntmästaren hette Märten Wolff och hans broder Henrik Wolff (sannolikt densamme, som på 1620-talet nämnes såsom myntmästare vid Salberget, adlad Wolffensköld).

contrahera och inthet medh Cammarådet, (effter som deres credit och nu ähr svåra ringa), derföre haffuer han aff migh begärat, dett jagh min broder hans person recommendera ville till all good befordingh, hvilket jagh väl inthet tyfflar min k. b. omant väl gör, aldenstundh han noksampt veet samma mann H. K. M:tt på denn ort goodhe tienster göra kunna. Och effter jagh inthe tyfflar min k. broder om hans saak aff Camerådet noksampt bliffua underettat, derföre agtar jagh onödigt honom dermedh vijdare att molestera. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 10 September, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

104.

Stockholm o. den 20 September 1627.

Längtan efter konungen; skördeunderrättelser; kopparkompaniets affärer; försträckningar; Danmarks fara; nödvändigheten af konungens hemkomst; rådsherrarnes försumlighet.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe, att vij nu i en longligh tijdh slett ingen schriffuelse ifrån Preusen bekommit haffua; ähr oss altså okunnigh om des staat och tillståndh. Gudh giffue oss goodhe tiender ifrån eder samptligen, nhär de nu ankomme. — Belangande vår staat her hemma uthi riket, så ähr, des Gudi skee loff, alle saaker i temligh goodhe terminis, både roligit och stilla, och hvar man medh längtan förbidandes H. K. M:ttts lyckligh ankompst, hvilket Gudh lathe snart och medh hugnat skee. Sådän ähr, des Gudi skee loff, kommen herligh i hus. Doch roghen i somblighe provintier megtigt svagh, altså att dett sigh begynner att liknas till en dyr tijdh, ty kostar en tynna rogh i Arboga 17 mark och tynnan vidh Berget $5\frac{1}{2}$ daler. Ähr till att befrugte, dett hon icke stiger högre; och holle vij strengt deruthöffuer, att ingen sedh föres uthur riket, eliest skulle väl fharan vara nogott stoor.

Belangande Coppar-compagniets staat, så ähr denn migh nu på 14 dagars tijdh tillgörandhe nogott okunnigh, aldenstundh vår svåger Jahan Sparre ähr vedh Sättra och förventes innan fhå dagar hijtt. Doch ähr nu på 14 dagars tijdh ingen synnerligh kop-

par hijtt ankommen; orsaken kann jagh inthe veta. Och förmoder jagh, att mynten skulle nu nogorlundha vara kompne i svangh, och de tilleventyrs nogen koppar då kunna [lemna] till participanternas gewin eller och att senda till Preussen, effter som resolution kann falla ifrån H. K. M:tt på Rådzens förra schriffuelse. Eliest giffuer gruffuan, des Gudh skee [loff], treffeligh koppar. Oloffsmesso' och Mårnesso marknader ähre afflupne medh bergsmännens temligh goodhe contentement, oansedt icke uthan stoore besvär. Vij ähre och tillverka medh städerne och förmode, att de väl skulle göra H. K. M:tt en temligh förstrekingh, allenast att vij snart ifrån H. K. M:tt på vår schriffuelse kunna svar bekomma.

Belangande nye tiender ifrån Dannemark, så står inthe väl till, aldenstundh Kaisaren haffuer haftt så stoor framgångh, hvilket jagh agtar onödigt att schriffua, effter jagh inthe tvifflar, att min k. broder haffuer så goodhe, hvar icke [bättre], particularia ähn vij. Och ähre de i Dannemark så perplex bleffne, att Konungen sielff begynner nu att lathe föra sina besta saaker öffuer Sundet och till Halmstad. Konungens Fru Moder haffuer och ährnat sigh i egen person medh all sin egendom dijtt, och, i en summa, all tingh säies spectera till flygten på denna sidan Sundet. Gudh vende all tingh till dett besta.

Käre broder, styrk och råd, så mycket som digh står till görande, [att] H. K. M:tt må i höst nogett tideligen komma hijtt, aldenstundh, hvar kriget skall continueras, moste tillkommande ähr göras en stoor provision, och, hvar dett skall skee, requireras H. K. M:ttts præsens, önskandes derbreveddh, att jagh min broder medh helsan och hugnat see motte. — Jagh lather och min k. b. förnimma, att syster Fru Anna ähr på Tijdöön och må, des Gudi loff, rett väl medh sampt alla dina barn. Gudh lathe så lenge vara. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnat oförmält [latha] och vill *etc.* . . . Datum Stockholm denn*) . . . September, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, jagh kann icke digh oförmält lathe, att, oansedt H. K. M:tt medh en stoor admonition haffuer förmant Rådet, att de skole bliffua här uthi H. K. M:ttts frånvahu altijdh tillstedes för åthskilige orsaker skull, så går doch en part samma förma-

*) Datumsiffran är i manuscriptet utelemnad.

ning så ringa till hierta, att vij sällan öffuer tre personer tillstedes ähre, som lasten draga moste, de andre agtandes deres privat nyttor, förresandes, hvar dem lyster, uthan nogons tilltaal; och moste jagh nu i Hoffretten ex nostra ordine sittaa nästan allena, haffuandes hvarken præsident eller vice præsident. Och ähr till att befrugta, att, hvar nogott oförmodelighet på riket i H. K. M:ttts frånvaru komma skulle, hvadh der skulle effterfolia ville. Vore väl, att H. K. M:tt dereffter ville spöria. Dett borde sannerligen inthet uthan tilltaal afflöpa. Vale et Vive. I dagh ähr Jahan Sparre kommen, och schriffuer han H. K. M:tt om Compagniets tillståndh*).

105.

Stockholm den 18 Oktober 1627.

Felslaget hopp om fredstraktatens afslutande och om A. O:s hemkomst; penningebristen och försträckningar; af A. O. gifna rekommendationer; privata underrättelser; om utskrifningslängder.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . . och giffuer dernest min k. broder tillkenna, oss in till denna dagh haffua leffuat i denn goodhe förhoppningh, att denn påbegynte tractat skulle haffua nått en goodh och önskeligh uthgångh. Men effter som nu tienderne gå, förnimme vij vårt hopp aldeles vara fäfenkt. Mäste fördenskull önska, att Gudh ville så häreffter som härtill giffue oss både modh och styrekie, detta besvärliga kriget att uthföra. Och hade jagh väl varitt i denn goodhe förhoppningh, dett min k. broder skulle i denna höst medh H. K. M:tt komma hijtt hem till oss igen, hvilket jagh doch förnimmer nu inthe skee kann, uthan moste äther denna tillstundande vinter der residera. Gudh lathe min k. broder detta stoore besvär medh goodh reputation kunna igenomgå och sedan framdeles medh hälsan och goodhe tiender hijtt hem till oss igen komma.

Belangande vårt tillståndh her i riket, så tacke vij denn goodhe Gudh, som alt härtill vidh goodh helsa och i rolige terminis uppehollet. Han förlähne dett ähnu vijdare, oansedt penningesörian oss tunggh faller och eder der uthe tarffuen; ty ähr här nu en sådana peningenödh, att jagh inthe så kann schriffua, i dett de nyss uprettade mynt[en] inthe stadigt gå, uthan esomofftaste gå sönder, och desföruthan går halffue kopparen i skrodh,

*) Detta bref, dat. den 21 September 1627, finnes i behåll bland riksrådens bref till Gustaf II Adolf i R. A.

så att, för ähn ett skeppundh kann bliffua medh allo upmyntat, moste dett fyra gånger omsmältas, och fordrar så myckett koll, så att mynten för des nödh skull moste esomofftaste stanna. Hvdh som kopparens uthförningh vedhkommer, så ähr nu ved pass till 4,000 skeppundh hijtt kompne, och huru myekin, som ähnu komma kann, varder min b. väl aff vår svåger Jahan Sparres schriffuelse förnimmandes, hvilken innan nogre fhå dagar skall effterkomma*).

Hvdh eliest öffuersendningh utaff peningar vidhkommer, så väl till Preussen som till Lifflandh, så ähr alt, hvadh som anordnat ähr, uthgånget och ringa rest tillbakar bleffuin. Ähr och ordinarij staaten temligen brutin; veet och nu inthe att tillgå nogott, unnantagandes dett lähn, som städerna haffue loffuat att förstreckia, och förmener jagh, att aff denna stadh skall kunna upbringas till 26,000 daler. Hvdh andra städer kunne göra, dem driffua vij nu på medh all som största flijtt, dett i höst att öffuersenda. I Lifflandh haffuer i denna sommar varitt stoor nödh, hvilkett sigh alt aff dett förslaget på lähnet haffuer förorsakat, i [dett] dett ähr fallerat. Doch alt hvadh som herifrån anordnat ähr, ähr alt uthgånget. Gudh hielpe H. K. Mitt väl snart hem, så kann Gudh giffua nogre råd, ty här [ähr] hvarken caput eller cauda.

Käre broder, migh ähre och trenne hans recommendations-schriffuelse tillhanda kompne, dett första belangande en orgenist, hvilken jagh haffuer promoverat till Sancta Clara, oansedt han haffuer haftt monge competitores. Dett andra om tvenne studenter, kyrkoherden[s] i Dorpt söner, hvilka jagh haffuer förhjelpt till Upsala. Haffuer och så vidt bragt hooss Skytten, att de pro tempore ähro antagna inter stipendiarios Regis. Vill och göra min flijtt, nhär Gudh vill H. K. Mitt kommer hem, att promovera dem vijdare. Dett tredie haffuer Doctor Rainek migh tillförtt, hvilken jagh och haffuer således bragt tillretta, så att jagh förmodes, både han såväl som de andre skole säia sigh haffua min broders intercession ähtniutit. — Belangande min broders kära husfru, s. Fru Anna, så haffuer hon nu uthi longh tijdh inthet varitt her i Stockholm, uthan stadiggt på Tijdöön, och mår både hon, så väl som dine barn, väl. Gudh lathe dem bekomma sådane tiender ifrån min k. broder igen. Detta jagh min k. broder i en hast icke haffuer kunnet oförmält lathe; ville och väl gerna vidhloff-tigare och mhera spetialiter schriffua, men migh bleff rett nu fast

*) Johan Sparres bref för 1627 till Axel Oxenstierna saknas i Oxenstiernska samlingen i R. A.

på timan kundhiort, dett posten velle sin kooss, och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 18 Octobris, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Effter som jagh tillförene badh*), att min b. ville göra min underdånigh entschyllan hooss H. K. M:tt, dett jagh inthe så hastigt kunne senda H. K. M:tt en rigtigheet på denn sista uthschriffningh, haffuer orsaken varett, att jagh rootelänglängderna icke aff uthschriffningscommissarierna kunnat bekomma, aldenstundh en part beropa sikh deruppå, dett Cammereraren Gerdt Dirichsson haffuer taget dem medh sikh (hvilket väl inthe kann vara, medan jagh största deelen aff dem bekommit haffuer). Och sender jagh nu H. K. M:tt ett kort förslagh, huru monga effter rotelängderna haffua bort vara, och huru monge roter, som inge förestå. Befrugtar dock, att detta icke ähr aldeles nogett vist förslagh, ty hvar dett skulle vara vist, borde man dereffter i provin-tierna ran[saka]. Derföre entschylla migh hooss H. K. M:tt, dett besta min broder kann. Vale.

106.

Stockholm den 14 November 1627.

Konungens hemkomst; stundande riksdag; sändebud till Danmark och förhållandena därstädes; Gustaf Horns bröllop och andra privatsaker.

Velborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., H. K. M:tt ähr nu, des Gudi skee loff, väl och medh hälsan hijtt till Stockholm ankommen och nu medh all som största flijtt alla præparatoria gör till vår-expedition, och en Riksdagh her i Stockholm till den 8 Decembris anstelt.

Belangande Dannemarks staat, så haffuer H. K. M:tt, strax H. K. M:tt var till Calmar arriverat, förskickat Carll Baner och Rask, denn ene till Konungen i Dannemark, denn andre till Rik-sens Rådth, ifrån hvilke i afftons en post medh schriffuelse ankom till H. K. M:tt, i hvilken förmäles, dett Dannemarks rike ähr nu in extremitatibus stelt, och all tingh synes inclinera ad ruinam. Ty ähre Rådet i trenne factioner dividerat, dett ena partijt holler medh Konungen, hvilken der schriffues inthe haffua

*) Se föreg. n:o 99, p. s.

de fem sinnen hemma; denn andre deelen skal vara tillsinnes att accomodera sigh till Käisarens velie; denn tredie deelen skole vara goodhe patrioter och rådha att sökia assistens hooss H. K. M:tt och sigh in till dett yttersta emot Käisaren försvara. Hvilketdera partijet, som vinner, giffuer tijden medh. Och ähr Konungen i Dannemark uppå Fhyn, haffuandes hooss sigh 1,000 hestar och 1,000 soldater och skall nu komma öffuer till Seelandh i Slagh [o: Slagelse], der ständerna, som ähnu öffuerighe ähro, församblas skole och en herredagh holle. Hvadh de der slutandes varde, giffuer tijden medh. Hvadh för commission Carll Baner och Rask giffuin ähr. tviffjar jagh inthe, att D:r Salvius min k. b. väl communicerat haffuer. Hvadh för intention och H. K. M:tt till dette Danske väsendh haffua kann, agtar jagh onödigt derom nogett att förmäle, aldenstundh jagh förnimmer, H. K. M:tt min broder noksamt dett communicerat haffuer.

Ytterligare giffuer jagh min k. broder tillkenna, en hans schriffuelse medh samt nogre packeter till s. Fru Anna vara migh tillhanda kompne genom bror Bengt Oxenstierna, hvilka jagh och strax till hans husfru till Tijdöön sendt haffuer, de der och uthan tviffuel väl framkompne ähro. Och förnimmer jagh aff samma min k. broders schriffuelse, dett han haffuer giffuit sitt samptyckie till, att der H. Göstaff Horn kommer i höst hem och fordrar uppå bryllop i min brors frånvharu, så ähr han väl dermedh till freds, antingen då H. K. M:tt efter sitt gjorde löffte tillbiuder sigh dett att göra, hvar och icke att s. Fru Anna dett sielff [gör, och] att jagh då ville vara min broders dotter i faders stadh och saakerna på dett besta sättet dirigera, att dett motte lända och afflöpa till min broders såväl som allas våres reputation. Så skall min k. b. ingen tviffuelsemål bära, att jagh således deruthinnan vill göre, som dett migh sielff anginge och ähn medh större flijtt. Vill och väl accomodera saakerna efter tijden, oansedt jagh ähnu inge tiender haffuer hört ifrån Her Göstaff Horn, ej heller dett ringaste ifrån Lifflandh på 4 veckors tijdh tillgörande. — Hvadh som vidhkommer dina privataaaker, som min b. medh D:r Salvio afftalt haffuer och begärer, att jagh honom medh rådth och dodh deruthinnan asistera ville, i synnerheet om denn andra halffdelen aff Kimito, som H. K. M:tt min broders yngre sonn till friherreskap föräbrat haffuer*), så ähr migh dett aff hiertat kärt, och önskar min k. broder och hans barn dertill

*) Förläningsbrevet är dock icke utfärdadt förr än den 27 November 1627. Se Axel Oxenstiernas Skrifter Afd. II: 1, sid. 370.

mycken lycka. Skall och göra min fljtt, att hielpa driffua denne saak så väl som andre aff honom migh tillbetrodde till en goodh ända. Detta jagh min k. broder i en hast icke haffuer kunnatt oförmält lathe och vill *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 14 Novembris, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Och må min broder vetta, att hans käre husfru och barn ähre och vore, des Gudi skee loff, vidh goodh helsa för 4 dagar sedan, och ventar jagh s. Fru Anna hijtt medh dett första. Vale et vive. Käre broder. Om han kunne bekomma till köps nogon vacker lithin kalläss [o: kalesch] eller vagn till mitt egit behoff att haffua ett par goodha hestar före, så gjorde min k. broder migh deruthinnan myckett till velies, effter jagh nu begynner bliffua så temligh tung. Jagh vill min broder sina peningar igen gerna tillstella. Vale.

107.

Stockholm den 12 December 1627.

Tacksägelse för bref; beskickningen till och från Danmark och den politiska ställningen därstädes; försäkran om sin och sina medbröders nit om det allmänna bästa; privatnotiser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält lathe hans ättskilige schriffuelser på nogre fhå dagar tillgörande vara migh tillhanda kompne, aff hvilke jagh fast gerna förnummit haffuer saakernes goodhe tillständh i Preussen sosom och min k. broders goodhe helsa och välmåge. Gudh lathe så lenge vara och förhielpa alla goodha venner medh helsan en dagh hijtt hem till oss igen, förlännandes en goodh och oss tienligh ända på detta krich. Jagh tacker och min k. b. för de ättskilige communicationer, hvilka der migh inthe ringa dilectamente ähr. Gudh lathe migh kunna tiena min k. b. igen.

Dernest kann jagh min k. broder icke oförmält latha, dett Carll Baner och Rask, haffue varitt förskickade aff H. K. M:tt till Konungen i Dannemark och Riksens Råd, aldenstundh Senaten nu en tijdh longh haffua varitt oense medh Konungen för denn plundringen skull, som i Jutlandh skeedt, hvilken der förmenes

effter Konungens egen befallningh skeedt vara. Hwadh commissi-
 on de haffua haft, tviffjar jagh inthe, att min b. aff D:r Salvio
 noksampt ähr notificerat. Och ähr Carll Baner för nogre dagar
 sedan igen kommen, och ingen aff de puncta, som honom haffuer
 varitt pålagt att säia, förebragt, aldenstundh dett aff Konungen
 resoluerades att senda Cantzleren Christian Frijs och Tage Tott
 till H. K. M:tt medh behörligh plenipotens medh H. K. M:tt om
 alle conditioner att sluta, hvilka der och nu dagligen förväntas*).
 Hwadh gott de bringa, giffuer tiden medh, hvilket min broder
 medh dett första skall notificerat varda. Eliest veet Carll Baner
 att beretta, dett en riksdagh var anstelt i Slagh på Seelandh,
 dijt Konungen uthur Fyn ankom och sua autoritate uthog nogre
 Tyske officerer, som aff Rådet vore insatte för plundringen skull,
 och sedan satte Allbregt Skeel aff Rådet, dem och undsäiandes
 medh H. K. M:ttts vår nådigste Herre, så frampt de sigh till hans
 och fäderneslandzens tienst icke accomodera ville. Haffuer och så
 myckett dermedh uthrettat, att han dem i en tillbörligh lydno
 och obediens igen bekommitt haffuer, alltså att de nu synes vele
 gripa ståndh och fatta modh igen. Doch skeer dertill myckett
 ringa præparationer, aldenstundh Konungen i Dannemark inthe
 haffuer mhera ähn 2,000 Tyske soldater och 1,000 Tyske hästar
 uppå Fyn. Men uppå Seelandh ähro allenast 500 Skottar nys
 ankompne, och 500 Skåningsknechtar, aldeles oöffuade, och inge
 andre præparationer ändå på denn tiden voro företagne. Gudh
 giffue dem både modh och styrkie fienden manligen att emotstå
 och oss på denna sidan försäkre, till des vij vårt krich till en
 goodh ända uthføre motte. Eliest haffuer Konungen i Danne-
 mark H. K. M:ttts uthskickade treffeligen väl undhfånget och la-
 thet sigh uthtryckeligin förlyda, det alt hans hopp står, nest Gudh,
 till H. K. M:tt, hvilke ordh tillförene icke lätheligen skulle haffue
 kunnat uthtrykts. Här ähre och visse tiender ankompne, dett
 Konungens i Engelandh och Staaternes aff Nederlandz sendebudh
 skulle vara arriverade i Öhresundh och till Konungen i Danne-
 mark vara förskickat, [i] hvadh verff är ähnu icke kunnigt. Doch
 förmodes, att dett på asistens uthgå skall.

Ytterligare förnimmer jagh och aff min broder[s] schriffuelse,
 daterat Elbingen denn 1 November**), hans betenkiande om denne
 allmenne fhara, som vårt fäderneslandh synes att tillstunda och

*) Fullmakt för några riksråd att underhandla med dessa sändebud ut-
 färdades den 24 December 1627; se riksreg. fol. 520.

**) Finnes i behåll i Oxenst. saml. i R. A.

denn förmaningh, som han gör till migh och mina medhbröder, om dett gemene väsendes besta, medh monge vidhlofflige rationes och skääl. Så kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, migh haffua samma hans breff våre medhbröder, så väl som andre våre venner, communicerat, hvilke der noksamt haffua apprehenderat denn fhara, som vij vistas uthi; haffuer och icke heller ähn härtill aff någon kunnatt annat förnimma ähn dett, som goodhe patrioter väl anstår. Förmenar och, att jagh väl nogott skall kunne hooss dem uthretta, doch hvadh och huru vidt kann jagh ähnu inthe schriffua, aldenstundh Riksdagen som i morgon skall begynnes. Doch tvifflar jagh inthe, att uthschriffningen och boskapskatten så generaliter i ähr som i fiordh kann bliffua samptykt och förmener på 2 ährs tijdh. Hvadh de nu vijdare varde görandes, skall jagh min k. b. medh första legenheet väl advisere.

Eliest ähro, des Gudi skee loff, alle saaker här i goodhe terminis, alle aff hiertat glade, att de haffue bekommit H. K. M:tt väl hijtt hem, och, som jagh inthe tvifflar, all tingh att draga parati. För denna gångh haffuer jagh inthe synnerligen att schriffua om, uthan vill dett till första legenheet uppskiuta, allenast att min broder må vetta, dett min stackars hustru holler alt ähnu stadigt vedh sängh, och haffuer D:r Raik taget henne nu under sin handh och haffuer en goodh förhopningh. Hvadh Gudh teckes att göra, giffuer tijden. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 12 December, Åhr 1627.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

108.

Stockholm den 13 Februari 1628.

Underrättelser från riksdagen; koppartillverkningen och kopparkompaniet; nya rådsberrar; Danmarks hållning och dess underhandlingar; privata underrättelser.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, att jagh för en rum tijdh sedhn schreff min b. till om vår Riksdaghs förlopp, sosom och om de Danske Sendebudz värfuande*), hvilket breff, oansedt dett haffuer varit

*) Angående Christian Friis' och Tage Totts beskickning; se ofvan n:o 107. Gustaf Adolfs receditiv för dem är dat. d. 4 Jan. 1628; se riksreg. fol. 6.

under Gottlandh, så ähr dett migh doch igen till handa kommett och sender dett nu hermedh igen fört. Belangande Riksdagens beslut, så ähr dett ähter consenterat till en generalluthschriffningh, hvilken der allareda ähr i verket steltt och till tvenne ährs boskaps-skatter, och, så frampt nöden frambedeles fordrar dett, då vijdare effter legenheeten contribuera. Ähr altså denne Riksdagh, des Gudi skee loff, medh gott contentament öffuerständen. Quarn-tullen förmodar jagh och skall väl innan en kort tijdh komma i flor.

H. K. M:tt ähr för 2 eller 3 dagar sedan kommen ifrån Koppaberget och der funnit alla saaker i ett temligen gott tillståndh och bergverken uthi sådana tillvext och ymnigheet, att dett så i mannaminne icke varitt haffuer, och, der Koppaberget så continuera vill, som dett begynt haffuer, skall altijdh till 14,000 skeppundh i detta ähr vara till att förmoda. Compagniet haffuer H. K. M:tt effter longligh deliberation till sigh tagit, och dett skall nu administreres aff Erich Larson och Luis de Gär och bliffuer dem nu så väl bruk som koppar till inventerat. Huru vidt vij [komma?] till vårt capital och gewinst, hvilken i [h]alt annat ähr ej uthgången ähr, kann jag ähn inthe vetta, för ähn alla rekninger aff Compagniet kunna vara clarerade. Antingen der nu följer skada eller profit i ett eller båda, giffuer tijden dett väl medh. Och haffuer H. K. M:tt loffuat 20 pro cento, hvilken och ähr en redeligh vinst. Doch skall dett bliffua Compagni så väl hereffter som härtill, allenast att direction bliffuer nhär H. K. M:tt. Framdeles skall jagh väl mhera particulariter om alle desse saaker schriffua och en deel heraff pennan inthet att förtro.

Vår svåger Jahan Sparre ähr tagin på denna Riksdagen, så väl som Mattias Soop in Senatum. Greff Nils och Erich Soop ähre slagne till riddare.

Belangande dett danske väsende, så laborerer Konungen i Danemark nu temligen på sin defension och i synnerheet till siös, deruppå och mäst hans välferdh [henger]; och förmenes att kunna bringa till väga 40 öhrlogsskepp föruthan små skepp och galeior. Förventes och uthur Frankriket 6,000 soldater och uthur Skottlandh 3,000 så väl som uthur Hollandh nogre 1,000. Doch ähr ovist, om de der ifrån mistas kunne. K[onungen] i Dannemark önskade och gerna ett samptaal medh H. K. M:tt vår nådigste herre, men för denn tizdzspillan och stoora omk[ost]nat, som deruppå anvendes moste, förmener jagh, dett för denne gångh väl bliffua tillbakar. Doch, ehuru derom, så holles vår Konung nu

för denn besta vennen contra morem Danorum, och aldenstundh Rask haffuer nu nyligen bekommitt particular b[ref?] derifrån och säger dem min broder villa communicera, agtar jagh onödigt derom nogott att röra. Hwadh och för ett förbundh slutet ähr genom de Danske Sendebudh, förmener jagh, att Salvius min b. väl communicerandes varder.

Hvadh min broders egne saakers tillståndh vidhkommer, så ähr din husfru och barn, des Gudi skee loff, alla vidh goodh helsa och välmågo, och ähr s. Fru Anna på Tijdöön, men din Jahan ähr i Upsala och studerer der rett flitigt. Haffuer och varitt här medh[an] Riksdagen påstoodh, varitt uthi alla agter tillstedes och agtat flitigt på H. K. M:tt, hvilken och honom temligh examinerat och till dygdh förmant; drager till honom ett gott behagh, altså att jagh förmodes min b., näst Gudhz tillhielp, hugnat aff honom bekomma skall, och skall min b. inthe tviffla, att jagh om honom väl ett vakande öga haffua skall. Detta jagh nu för denna gångh icke haffuer kunnat underlathe min k. b. att tillkennagiffua; önsker till denn goodhe Gudh, att han ville hielpa oss en gångh medh hugnat och glädie tillsammans igen. Och befaller honom hermedh Gudh alzmechtigh. Datum Stockholm denn 13 Februari, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

109.

Stockholm den 27 Mars 1628.

Konungens gillande af A. O:s åtgärder; Lifflands fara; tillståndet i Danmark; om Philip Reinh. v. Solms och hans anställning; underrättelser om utskrifningen m. m.; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Hans helsa och välmågo att förnimma ähr migh altijdh aff hiertat kärt, önskar och, att den longhvarigh bliffua motte, och gooda [tidender] altijdh ifrån min k. broder förnimma. Och haffuer H. K. M:tt som i dagh bekommitt min broders schriffuelse medh Jonas och deraff förnummitt, tractaten vara uthan frugt afflupen, och saakerna åter komma till vapens. Så, oansedt H. K. M:tt fast gerna hade sedt och önskat att en stadigh fredh eller och en säker vapnehvila på nogre åhr hadhe kunnett bliffuit uprettat rikerna emellan, och i synnerheet

för denn osäkerheet, som på denna sida ähr att förvänta; doch, aldenstundh ett vist krich ähr fast better ähn en osäker fredh, och våra fiender sigh nu till billige fredzmedell icke haffue velat bequäma, haffuer H. K. M:tt lathet sigh aldeles min broders procederande nådigt och väl behaga lathe; ähr och nu i verket medh alla præparatoria till detta sommartogh. Gudh verdiges giffua der till sin nådige välsignelse.

Och ähr dett Liffländske väsende en orsaak till en stoor perplexitet uthi våra consilijs; ty ähr dett landet medh sampt sine festninger föga better ähn medh alla aff fienden blockerat, i dett att alt vårt cavallerij ähr genom denn longe marsen äht Dyneborgh endeles ruinerade, så att fierde deelen nepligen ähr behollin, effter de i deres hemmarserande funne fienden för sigh i landet vijdh Kärholm och således deras hästar commode icke tracterat kunne. Vårt footfolk ähr myckett aff sigh kompne både genom siukdom, hunger och förraskande, altså [att] denn armeen moste medh H. K. M:ttts desseigners bryttande bliffua uprettat. Fienden haffuer landet mest genom ströffuat, på den ena sidan till Saris [o: Salis], på denn andre sidan intill Wälmar, der Her Gustaff en tijdh longh legat haffuer och landet för incursioner försvarat. Och haffuer han en tijdh longh varet megta siuk, doch nu, des Gudi skee loff, better igen. Mitt godz, både Se[g]ewoll och Allis, ähre i grund ruinerade. Förmäles och, dett Gonseffski agtar [blifva] i Lifflandh i denna sommar, så frampt till han icke bliffuer der uthslagen. Derföre haffuer H. K. M:tt afferdat Hoffmarskalken Falkenbergh herifrån och till Finlandh, att der taga 3,000 soldater och 1,000 hestar medh Totten medh sigh öffuer till Lifflandh och att leffuerera dem Feltherren uthi hender, och hvadh H. K. M:tt haffuer ährnat att göra till assistens her aff landet till Lifflandh, ähr ähnu inthe aldeles beslutet.

Belangande H. K. M:ttts opinion om dett Preusniske krigets fortsettiande, agtar jagh onödigt min k. broder att aduisera, aldenstundh H. K. M:tt haffuer befatat Secreteraren att författa hela H. K. M:ttts intention uthi pennan och denn min k. broder att communicera*) Gudh lathe eliest alltingh väl tillgå, dett gemene väsende till besta och vårt nödhlidande fäderneslandh till hugnat och roo.

Hvadh som vidhkommer Dannemarks tillständh, så tvifflar jagh inthe, att ju mine förre och äthskilige schriffuelser ju väl

*) Jmf. Axel Oxenstiernas Skrifter Afd. II: 1 (Gustaf Adolfs bref och instructioner) n:o 309 o. f.

ähre honom tillhanda komne, i hvilke jagh [aviserat] om hela des tillständh sosom och hvadh emellan båda Konungarna var passerat*). Doch må min broder dett vetta, att der går myckett sömpnigt och longhsampt, ey heller saakerna medh sådant alffuar företagas, som dett sigh borde, ty der [är] hvarken enigheet och förtrogen[heet] emellan herre och tienare, och dem fattas nu både moodh och medell, altså att både Konungen och riket i ingen ringa fhara vistas.

För nogre dagar sedan ankom hijtt Greff Regenholt von Solms, som haffuer varitt Gubernör uthi Wolffenbeutell och nu ähr uthi H. K. M:ts i Dannemarks tjenst för ett krigsråd, en beskeden och discret mann. Han ähr hijttkommen, doch medh Konungen[s] i Dannemark samptyckie, här och att anholla om tjenst, både derföre att han sitt betenckiande båda Konungarne till dett gemene väsendes besta meddela ville, sosom och ett gott förtrogende (!) mellan bägge konungarna och nationerna upretta, så väl och att sökia her nogett underhåldh, medan Konungen i Dannemarks nu inthe mhera ville förslå. Doch, så vidt som jagh aff discurs haffuer kunnatt förfhara (denn jagh och medh honom tidigt och offta hafft haffuer), synes migh honom om dett Danska väsende aldeles desperera, och för denn orsaak skull söker, om dett der brister, her sitt refugium att haffua. Jagh tviffar inthe, att H. K. M:tt aff honom [skall hafva] en goodh tjenst, effter som han och allareda i H. K. M:tt bestellingh ähr anammatt. Dock skall han bliffua hoos Konungen i Dannemark och altijdh H. K. M:tt om alla tillfallande legenheeter att advisera, effter som han och nästan ähr Konungen i Dannemarks dextra manus. Han berettar en anseenligh flotta i Dannemark att tillrustas, denn han och menar väl skall kunna defendera dem i dette ähr (doch i lengden dubiterer han). Berettar och, att värffuas fast både i Hollandh, Engelandh, Skottlandh och Frankrike att settia en armee på benen i Holsten vedh behållna städer, och således att kunna tvinga fienden uthur Jutlandh igen, nhär de för tillförningar väl bliffua bevarade. Konungen ähr väl modigh och haffuer en goodh intention, men haffuer nästan hvarken kärlek eller autoritet hoos sina undersätare. Cetera eventus dabit. Han ähr och, Greffuen, i dagh igen till Dannemark förrest.

Belangande vår egen staat her hemma i landet, så ähr att tacka denn goodhe Gudh, som oss ähn alle alt her till dags

*) Jmf. Axel Oxenstiernas Skrifter, Afd. II: 1, sid. 386.

nådeligen och ähnu uthi sämie och enigheet uppehollit. Uthschriffningen ähr allareda öffuerständen, och ett megtigt skönt folk bliffuit uthschriffuit vedh samma taal som i fiordh. Aff dem haffuer H. K. Mitt deputerat 2 regementen i Calmar, ett regemente i Göteborgh och 5 regementen på grentzarna medh samt adelens rostienst och nogre compaignier nys antagne landzreuter. Deröffuer skall Phaltzgreffuen och Jesper Anderson commendera. (Gudh lathe inthet trengia). Denn andra delen bliffuer sompt öffuerskickat till Preussen och sompt till Lifflandh. Doca, effter min k. broder noksamt förnimmer derom vijdare aff H. K. Mitts egen schriffuelse, vill jagh derom inthe vijdare röra.

Belangande syster Fru Anna, så ähr hon på Tijdöön och må, des Gudi skee loff, väl medh samt alla min broders barn. Och haffuer hon, om Gudh vill, i sommar agtat sigh öffuer till min k. broder. Belangande min legenheet, så tackar jagh Gudh för min person. Så dock nok att beklaga min siuke och älende hustrus legenheet, denn alt stedze holler vidh sengan. Och ähr, snarare sagt, föga annatt igen ähn hudh och been. Doctor Raiken haffuer på samma siukdom curerat sigh ledzse och haffuer dett most igen öffuergiffua. (Gudh tröste och göre på hennes siukdom en goodh uthgångh). Jagh haffuer för denna gångh inthe mhera att schriffua, uthan vill *etc. . . .* Datum Stockholm denn 27 Martij, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rett nu på timan, sedan dette breffuet var slutet, bekom jagh min k. broders schriffuelse*), aff hvilken jagh förnimmer, att han vill haffua s. Fru Anna till sigh i sommar och begärer, dett jagh henne uthi samma hennes resa asistera ville, såsom och, om H. Gustaff Horn hemkomme och fordrade på bryllopp, migh derom och värda lathe. Så skall min k. broder inthet tviffla, att jagh altijdh gerna gör, som honom och de hans till tienst lenda kann. Doch tvifflar jagh, att effter H. Gustaff Horn inthe ähnu kommen [ähr], att honom neppligen bliffuer efterlathet i denna sommar att komma, aldenstundh dett på denn orten uthan tuiffuell väl skarpt skärandes varder. Vale et Vive.

*) För detta år saknas i R. A. alla skrivelser utom en från A. O. till brodern.

110.

Nyhamn den 1 Maj 1628.

Fru Annas öfverresa och Gustaf Horns bröllop m. fl. privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh väl nu gerna hade honom om alt vårt tillständh velet auvisera, agtar doch dett alt onödigt, aldenstundh min k. b. aff de venner, som H. K. M:tt nu fölagtigh ähro om des tillständh noksampt bliffuer tillkenna giffuit; vill fördenskull lathe dett dervidh beroo.

Eliet haffuer jagh bekommit min k. broders schriffuelse för nogon tijdh sedan, aff hvilken jagh förnimmer hans begäran att vara, att, aldenstundh han haffuer ährnat, att syster Fru Anna i denna sommar skall komma öffuer till honom till Preussen, att jagh henne uthi samma sin resa ville asistera; så skall min broder inthet tviffla, dett jagh noksampt skall gerna vara henne i all motto biständigh och att bestella om hennes hädanfärdh, sosom dett vore mitt egit. Dett andre breff lydde, om H. Gustaff Horns bryllop, att dett motte bliffua stelt i verket. Så lather jagh min k. broder förnimma, dett, oansedt H. Gustaff uthi sine schriffuelse hijtt väl haffuer anhollit att bekomma förloff att komma hijtt öffuer, så haffuer han dett doch tillförene inthe kunnett nhå för Gonseffskis infall skull i Lifflandh. Men aldenstundh Gudh haffuer giffuit H. Gustaff Horn denn lyckan, att han haffuer nogre åthskilige resor temligen upplappat fienden, derigenom han och ähr bleffuin förorsakat sigh uthur Lifflandh igen att begiffua och flygtiger vis sigh derifrån att retirera medh ett temlighit förlust aff sitt besta krigsfolk, effter som min broder om all des particulariteter aff D:r Salvio väl varder informerat. Och effter nu fienden ähr uthur Lifflandh och väl att förmode, att han ey för ähn denn siste Junij eller i Julio skall kunna komma i felt igen, effter han hela vinteren igenom dermedh uthollit haffuer, derföre haffuer nu H. K. M:tt schreffuet honom till och öffuerlathet att komma hijtt hem, så lenge hans bryllop bliffuer hollet. Tviffler inthe, att han ej heller sin tijdh försummandes varder, uthan väl medh dett första kommandes. Så, oansedt jagh väl veet, att min käre broder aff hiertat gerna skulle sin dotters bryllop bivistas, så haffuer jagh doch likquäl för denna tidszens legenheet skull (helst medan ovist ähr, huru snart Gudh teckes eder tillsammans att förfooga, effter min broder svärligen skall kunne komma ifrån Preussen, medan detta kriget vharar, effter som jagh

aff H. K. M:ts discurser noksampt haffuer förstådt, och Hr Gustaff Horn generalitet i Lifflandh bliffuer pålagt*), dett eij heller nogon absentia lida vill) rådt s. Fru Anna, att hon för sitt affresande bryllopet holla skall, dett förste han kan ankomme och skall min broder vara försäkrat, att jagh migh i denna saak skall beflita och vårda lathe, som hon min egen dotter vore, och vill förmode, att mediocriteten skall väl bliffua i agt tagin och doch medh goodh reputation afflöpe. Tvifflar inthe, att min broder sigh om alle saaker emot syster Fru Anna förklarar, och, der han snart ankommer, skall dett väl inthe lenge vara, för ähn dett skall väl vara öffuerståndet. Gudh giffue eliest sin lycka och välsignelse dertill. Eliest min broders barn, så ähro, des Gudi skee loff, alla vedh temligh goodh helsa, Gudh lathe dett så lenge vara, och din Jahan ähr alt i Upsala och studerer flitigt. Belangande min legenheet, så tackar jagh Gudh, att han ähr så temligh, allenast att min stackars hustru ähr alt ähnu så myckett siukligh och haffuer nu alt sedan Mickaelis aldrich kommitt på sina fötter, liggande i stoor verk och svedha. Gudh som magten haffuer, han hielpe henne till ett gott tålamoðh och giffue på hennes siukdom en nådigh och goodh ända och uthgångh. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . Datum Nyhampn den 1 Maij, Åhr 1628.

T. F.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Jagh lather och min broder förnimma, dett Spentz haffuer nu, doch icke uthan vedermöda, bekommitt sitt friherrebrefh underschreffuit, nembligen Ohrholmen, medh så myckin renta, som Gyllenstiernas friherreskap sigh drager, och haffuer Her Jahan Skytte väl nogott honom deruthinnan hindrat. Hvadh kärlek han och till min broders person drager, veet väl D:r Salvius nogott att berette. D:r Salvii saak haffuer jagh inthe kunnett driffua, effter H. K. M:tt haffuer så nogre åthskilige resor varitt medh [honom] illa tillfredz, doch uthan hans skull. Tuifflar inthe, att min broder nu väl gör sitt till. Vale et Vive.

*) Hans instruction och fullmagt äro daterade den 20 April 1628. Riksreg. fol. 265 o. f. samt 269 o. f.

111.

Nyhamn den 1 Maj 1628.

Rekommendation för grefven af Ortenburg.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . ., H. K. M:tt haffuer tagit Greffuen aff Orthenburgh uthi bestellingh, hvilken der tillika medh Greffuen aff Solms ankom hijtt i landet. Och effter han nu och fölier H. K. M:tt öffuer till Preussen, haffuer han begärat aff migh, att jagh hans person min k. broder till dett besta recommendera ville. Tvifflar fördenskul inthe, att som [han] väl ähr en mann aff nogon discretion, att min broder hans person sigh och till dett [besta] lather vara recommenderat och befatat. Haffuer och H. K. M:tt väl presenterat honom att värfua Tyskt reuterij, men haffuer aldeles despererat dem att kunna nhå eller bekomma, derföre honom vartgelt tillsagt ähr. Jagh tvifflar och inthe, att min [broder] lather honom denna min intercession till goodhe ähtniuta och befaller *etc.* . . . . Datum Nyhamn denn 1 Majj, Åhr 1628.

T. F.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

112.

Stockholm den 9 Maj 1628.

Med underrättelser från Liffland och från Danmark; begär veta, huruvida »vallbarn» vore att erhålla i Preussen för att användas i Liffland.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh för 8 dagar sedan schreff min broder till medh D:r Salvio, oansedt H. K. M:tt alt ähnu öffuer 10 dagar haffuer varitt aff mootväder aresterat och ähr i Nyhamn. Så haffuer jagh likquäl icke kunnett underlathe medh Bror Bengt Oxenstierna, effter migh giffs legenheet, ytterligare att schriffua. — I går ankom Feltherrens Rytthemestare Tisenhausen, hvilken der var som i dagh 8 dagar sedan afflupin ifrån Riga och viste till att beretta, dett, sedan Gonseffski var uthur Lifflandh förjagat, hade [han] begiffuit sigh till Bautsk och der slagit sitt läger och i begynnelsen begynt att beskiuta staden. Men sedan en halff cartou var sprungen, haffuer han äthervendh, aldenstundh han icke monga aff dett slaget haft haffuer, och sedan loserat sigh nogott lengre ifrån staden, som och förlagt en stoor

deel aff sitt reuteri uti Hertigen af Curlandz landh, dem der att upfriska. Haffuer och afferdat Öffuersten Korff sampt andra officerare ått Littouen att sambla mhera folk och sedan agtar att begiffua sigh in i Lifflandh igen, der honom dett icke bliffuer förment. Hvarföre haffuer Hr Gustaff Horn begiffuit sigh till Wenden, der att mönstra folket, och haffua dem sedan i beredhskap, oansedt vår armee svåra ringa åhr. Ty kann der, medh dett folket, som i vinter varitt haffuer, icke mhera bringas till väga ähn till 800 hestar och 2,000 till foot; resten åhr all aff sigh kommen. Min broder åhr och väl nogon skada skedt uti Wolmars gebijt, doch kann dett väl snart hempta sigh igen, men mitt godz både Se[g]jevoll och Allis åhr alt klart giort. Doch haffuer jagh eij heller fört denn renta i mitt förslagh.

I dagh ankom breff ifrån Dannemark, dett Konungen åhr nu kommen till Köpenhamn igen. Dijtt åhr och ankommne de två unge prinser, Hertigh Frederich och Ullrich, medh sampt gamble Greffuen af Turn. Senaten åhr och all förschreffuin att deliberera om ratificationen på vår confoederation, så väl som och medelen till att underholla dett fremmande krigsfolket (hvilket doch ringa åhr), och i synnerheet de Tyske reuter, som på Fynen en tijdh longh legat haffuer, hvilka der allareda haffue nogre åthskilige resor begynt att meytinera. Och tviffilar jagh inthe, att min broder noksampt åhr om de particularier ifrån Jona Bureo adviseret.

Käre broder, aldenstundh min broder noksampt vetterliget åhr, dett jagh arbetar dagligen deruppå, att dett godzet, H. K. Mitt migh nådigst i Ingermanlandh skenkt haffuer, må bliffua besatt, effter som jagh och allareda en hoop medh svenske familier haffuer besatt och ähn i denna sommar agtar dett vijdare att continuera, och de stoor mangell haffua på vallbarn, så åhr jagh förorsakader vorden att förnimma hoos honom, om der och nogre poikar och flickor om 13 eller flere åhr skulle vara till att bekomma, dermedh de svenske familier att sterkie. Och der jagh viste, att de vore till att bekomma, då ville jagh senda två aff mine tienare till Preussen, som dem hijt öffuer beledhsaga skulle, förventandes fördenskull heruthinnan min broders goodhe betenckiande. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 9 Majj, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsønn.

Jagh förnimmer och min broders amptman på Wolmar haffua giort förstreckningh till krigsfolket, som i vinter haffuer legat på Wolmar till 7,000 daler. Vale.

113.

Stockholm den 19 Maj 1628.

Allt väl hemma; drottningens resa till Preussen; rekommenderar Bror Andersson Rålams son; privata angelägenheter rörande godset Lundholmen, fru Anna, Gustaf Horn, Margareta och Johan Sparre.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . , ifrån den tijdh H. K. M:tt herifrån förreste, ähr inthe schriffverdigt passerat, uthan haffuer orsaak, att tacke Gudh, som haffuer all tingh roligt och stilla her i riket bliffua latha, och att hvar och en effter sina förmögenheet gerna contribuerar, hvadh honom medh retta bör. Gudh förlähne oss så her effter enigheet som här till.

Dernest giffuer jagh min k. broder tillkenna, att denn tijdh H. K. M:tt herifrån förreste haffuer H. K. M:tt tillsagt H. M:tt Drätningen, att hon vest skall i denna sommar komma effter, som och allareda nogre deputerade ähre H. M:tt att fölia, sosom och alle præparatoria dertill skee. Och effter som H. M:tt migh berettat haffuer, dett H. K. M:tt sigh in uppå min broder skall haffua refererat, att, hvar han dett så för rådeliget finner, [resan då måtte försiggå?], men hvar och inthe, då moste H. M:tt här förbida, haffuer fördenskull H. M:tt befalt migh att schriffua min broder derom till, nådeligen begärandes, att han ifrån samma resa icke affråda ville, uthan snarare der till förhielpa; hvilket alt jagh i hans egen discretion setter. Doch förmerker jagh väl, att, hvar han dett affstyrker, skall han letteligen i Hennes M:ttis gratiæ inthe komma*).

Dernest haffuer och Bror Anderson bedit migh, att jagh min broder på hans vägna bedia ville, att, effter han haffuer i sinnet, att senda sin medellsta [o: mellersta] sonn Andreas till min b. öffuer till Preussen, att min k. b. då vill lathe honom sigh till dett besta vara befatat. Ty, oansedt han fast gerna ville [holla] honom vidh studierna, så ähr hans olägenheet nu någorlunda så stoor, att han dett inthet förmå. Hvadh min broder herom tyckes, begärer jagh,

*) Jmf. ofvan nis 93 och 96.

att han migh advisera ville. — Ytterligare giffuer jagh och min k. broder tillkenna, att jagh haffuer bedit D:r Salvius, medan han her i Stockholm var, dett han H. K. M:tt tilltala ville, att, effter jagh i fiordh förstreckte H. K. M:tt 5,000 daler och migh samma summa effter obligation i åhr inthe kunna betalas, att [af] H. K. M:tt då migh nogre godz motte bliffua updragne i Finlandh under Sundholm*), hvilket H. K. M:tt först samptyckte, men sedan sade H. K. M:tt dem ligga vidh siösidan och för båsmannens skull inthe vara att mista. Och effter jagh i en hast icke kunne förhara om des tillståndh, så haffuer jagh i medlertijdh derom ransaka lathet, och befinnes, att förbemelte godz inthe haffue varitt båsmänn tillstälte, uthan altijdh aff ryttmestare och öffuerster för-lähningsvis besuttne, effter som och Laurentz Wagener dem sist hafft haffuer, och ligga de in uppå samma öhe som Sundholmen, och, hvar de framdeles komma i nogons mans händer, som der ett herresäte byggie [ville], effter som der och goodh legenheet till åhr, så bliffuer min gårdh i dett nhärmaste förderffuat. Hvarföre beder jagh min k. broder, att, så frampt till Salvius der om nogett rörer hooss H. K. M:tt, att han då dett svåraste deruthinnan göra ville. Jagh tiener honom altijdh gernä igen.

Belangande hans husfru och barn, så åhre de, des Gudi skee loff, alla vidh goodh helsa och sundheet. Och åhr s. Fru Anna bedin att fölia H. M:tt Drättningen öffuer till Preussen. Doch förventer hon vist på Hr Gustaff Horns ankompt, hvilken, der han kommer, förmener jagh, att hans bryllop skall snart öffuerstå, så frampt till han icke bliffuer derigenom förhindrat, att Gonseffski haffuer bekommit Bautsk in och nu agtar att begiffua sigh för Mittow. Ehvadh som och heruthinnan skeer, skall jagh min k. b. medh dett första advisera. Mhera haffuer jagh på denna gångh inthe att schriffua, uthan vill nu hermedh och altijdh haffua min k. b. etc. . . . Datum Stockholm denn 19 Majj, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder, Min siuke hustru lather käriligen helsa min k. b. medh sin tjenst, och begynner nu siukdomen j[u] lengre och mher att taga öffuerhanden, att der noksampt synes svåriligen nogon lijffs våne på ferde att vara. Och önskar hon min broder så myc-

*) Se ofvan n:o 95, sid. 119.

kin lycka, och att han medh helsan motte komma hem till de sina igen, oansedt honn ähn inthe vore beskeert den dagen att see. Gudh förlähne ett gott tålamoðh och uppå hennes siukdom en goodh uthgång. Vale et vive.

Käre broder, vår svåger Jahan Sparre lather helsa digh medh sin tjenst, och, effter som han haffuer köpt aff H. K. M:tt nogre godz, som copian aff köpebreffuet uthviser, och nu nogre lathe sigh finne, som honom samme godz undangå vele, och flere penningar deruppå att biuda, derföre begärer han, att, der min broder nogott deraff förnimmer, [han] då ville dett förhindra.

114.

Stockholm den 2 Juli 1628.

Aftal med pfalzgreffen om krigsfolk; oroligheter i Småland och dessas anledning; Jöran Stiernsköld.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., H. F. N. Phaltzgreffuen var här i Stockholm för nogre dagar sedan och medh samptlighe vårt Collegio afftaalte, hvadh nödigt var der nedre i landet att bestella, både om Öffuersten Baudisins ryttare, som skulle komma till Callmar, så väl som om andre saaker. Nhär H. F. N. var nu kommen tillbakar igen till Ståkeborgh, bekom han schriffuelse ifrån Stotthollaren på Callmar, vår svåger*), om ett tumult som synes sigh vele yppes i Norre och Södre Möre, nästan på samma sättet som för nogre fhå åhr sedan var medh Gedde Stim; effter som min broder noksampt varder förnimmandes aff de copier och breff, som vij haffua sendt till H. K. M:tt, och synes att haffua sitt uhrsprungh aff denn 3 mark hielpen, som nu sijst ähr påbudin**). Ty oansedt Uplandh, Väsmanlandh, Södermanlandh, Närrike, Östergötthlandh, haffue samptygt henne att uthgiffua, så haffue doch de i Croneborgs lähn, Jöneköpinghs lähn och nogre härader i Vestergötthlandh hvarken samptygt eller nekat, uthan beropat sigh uppå de andre provintier, så att der sy-

*) Åke Axelsson Natt och Dag.

**) Se angående oroligheterna detta år Riksrådets bref till Gustaf II Adolf bl. »Acta historica», R. A. den 2 och 26 Juli samt den 9 och 21 Augusti, och till A. O. den 31 Juli (Oxenst. saml.), samt K. M:ts bref till Pfalzgreffen den 24 Juli 1628, till Rådet af samma dag och »til någre uproriske hereder» samma dag i riksreg. fol. 451, 452, 453. Gården var den s. k. »lille mantals-hjelpen».

nes väl, att, lika som de ähre medh hvarandre begrentzade, altså haffua de medh hvar andre correspondents. Doch haffua de sigh icke hvarken i Jönköpinghs lähn eller Cronebergs och Vester-göttlandh nogett uproriskt förlyda [lätit], uthan sigh alt medh sin fattigdom excuserandes, altså att jagh förmener denna agt, näst Gudz hielp, väl vara uthan fhara derutte, och vij denn besta moderation, som brukas kann, observera vele. Tviffle inthe, att der denn ena agten, som ähr i Södre Möre för händer, att denn väl bliffuer genom H. F. N. Phaltzgreffuen stillat. Allenest dett ähr väl endeles dett värsta, att under de Smälendske regementer, som hemma i landet [ähre], snarare sagt icke en, hvarken högre eller underofficerare, ähr, uthan Skottar, dem min broder väl veet allmogen inthe gerna lider. Vij förvente hvar dagh budh der nedre ifrån, och, der vij förnimme, att derom ähr nogett i sanningh, dett jagh doch icke förmoder, vele vij hvar på sin ort begiffua oss i landzändarne, oansedt jagh förmoder, dett skall inthe vara aff nöden eller göres behoff.

Käre broder. Jagh haffuer styrkt Jöran Stiernskiöldh dertill, att han inthe skulle venta effter sin salig faders lik, uthan begiffua sigh genast öffuer till Preussen till H. K. M:tt, hvarföre haffuer han aff migh begärat, dett jagh honom denna min intercession till min k. b. meddela ville, att min b. ville lathe honom sigh till all goodh recommendation hooss H. K. M:tt vara befatat, och, effter hans moder haffuer nu ährnat att holla begraffningen i höst, att min broder då ville förmå, dett han motte bliffua i sitt hem igen förloffuat. Min broder gör då hans moder en megtigh goodh tienst. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 2 Julij, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

115.

Stockholm den 10 Juli 1628.

Om några rättegångar; holländska sändebudet Caspar v. Vosbergs ankomst; om förestående resa till Göteborg

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . jagh haffuer alt in till detta dato most här i Stockholm förtöffua och synnerligen för de revisionsaaker, som oss haffuer varitt aff H. K. M:tt

pålagt till företaga, oansedt, att vij till dem lithe eller inthe tillgiort haffue, synnerligen medan de Revelske ähre härifrån förreste och sigh uppå H. K. M:tt's förloff beropat*). Eij heller ähr nogen fullmegtigh ifrån Hoffretten i Finlandh ankommen och haffuer altså på nytt moste citera dem hijtt till den siste Augusti. Belangande Bijlås [o: Bülow?] saak, så väl som Spannkous, denn haffue vij väl ett par dagar för händer haftt, dock ey heller dermedh till nogon enskap kunnat komma, aldenstundh Spannkou haffuer här ingen fullmegtigh quarleffdh, uthan allenest en fullmagt till att fordra på executionen, och Bijlo stoor [o: står] fast uppå sin förra beskyllningh, och i nogre puncter vill Spannkous declaration behöffuas. Sedan varder min broder och väl förnimmandes aff Bijlos inlagda protestationschrift, huru oförskämt han migh i samma sin schrift antastar och migh beskyller, dett jagh honom lagh och rett förvägrat haffuer, jagh haffuer honom emot H. K. M:tt's befallningh uthur riket sendt och aldeles handlat mot all lagh och rettvisa. Så vill jagh haffua migh in till H. K. M:tt sielff refererat, effter hvilkens befallningh jagh alt dett, som skedt ähr, giort haffuer, och tvifflar inthe, att H. K. M:tt varder sigh dett väl sielff i hogkommandes. Och, oansedt han allareda till en mindre mann ähr dömdh, och jagh medh honom inthe gerna vill haffua till att bestella, ty han dett väl och bliffuer, så ähr jagh likquäl i denn förhoppningh, att han för sådana lettfärdighe och skälmiske ordh icke må bliffua ostraffat.

Jagh giffuer min broder tillkenna, dett för nogre dagar sedan ähr en Hollendiske gesandter, nembligen Fosbergh, ankommen hijtt till Stockholm, hvilken der sigh och till H. K. M:tt öffuer till Riga haffuer ährnat att begiffua, fast en discret och höffligh mann, denn jagh och tvenne resor besögt haffuer. Och haffuer han varitt i H. K. M:tt i Dannemarks leger, och berettar fast myckett om de discurser han medh honom haft haffuer, synnerligen dett han all skull skiuter på H. K. M:tt, så framt han dett evangeliske väsende öffuergiffua moste. Och haffuer han myckett talat om vår Konungs magt och denn fast diminueret. Och effter till eventyrs Seningebodh[et] kann så snart komma till H. K. M:tt, som detta mitt breff kommer min broder tillhanda, derfore eragtar jagh onödigt derom myckett att schriffua.

*) Angående Landträdets i Estland och staden Revels sak emot sekreteraren Paul Spankou, anlagad att hafva tagit mutor och förfalskat edsformulär, se Kullberg, Svenska Riksrådets Protokoll I: 65. not, samt vidare enligt registret.

Min resa beläggande, så haffuer jagh som i morgon, om Gudh vill, ährnat att begiffua migh till vex till Götheborg (Gudh giffue till lycka); och veet Gudh, huru högeligen jagh haffuer min broders råd i monge saaker behoff, men tijden vill dett nu inthe medhgiffua. Hvar jagh och min broder om dem tillschriffuer, så hoppas jagh, nest Gudz tillhielp, att vara uppå min hemresa, innan jagh nogett svar ifrån min broder kann bekomma. Och önsker till denn goodhe Gudh, att han ville uppeholla min k. b. vidh goodh helsa och liffsundheet, och lathe oss medh helsan och hugnan mötas igen. Och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 10 Julij, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder! Om min tienare ähr ähnu i Riga och Feltherren honom nogen molestij gör i Sundholmen, så hielpe migh dermedh till en goodh entskap. Vale.

116.

Stockholm den 14 Juli 1628.

Om Gustaf Horns bröllop; fru Annas öfverresa till Preussen; oron i Småland och Vestergötland stillad.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . och kann dernest min käre broder icke oförmält [latha], dett effter sosom han haffuer afferdat sin Hoffmestare, Fabian Tisenhausen, hijtt att vara din husfru föl[j]agtigh öffuer till Preussen, så, medan hon haffuer varitt i præparation, ähr Hr Gustaff Horn ankommen hijtt till Stockholm den 7 Julij och medh flijtt fordrandes om bryllop. Hvarföre haffuer syster sin resa moste så lenge upsettia och fördenskull bryllopet berammatt denn 23 Julij. Gudh giffue till myckin lycka och lathe vara skedt i en lyckosam stundh. Och hade [det] väl skedt denn 20 Julij, der icke Fru Ibba, Claus Horns, hade varitt så illa siuk, hvilken der begärade, att dermedh motte fördröias, att hon kunne komma medh i bryllopet. Doch befrugtar jagh, att der icke komma rett monge och förneme gester, aldenstundh H. M:tt Drättningen förreser inan en dagh eller två till Linköpingh, der att bivistas Phaltzgreffuens dotters begraffningh*), och nogre aff Rådet fölia moste. Doch moste

*) Johan Casimirs dotter Elisabet Amalia, f. 1619, afled d. 22 Juni 1628.

mann accommodera sigh effter tiden, effter dett inthe kann förändras, och han eij heller lenge må bliffua her uppehollin för Lifflandz skull. Hvadh eliest systers resa vidhkommer, så haffuer jagh besteltt henne H. K. M:ttts öhrlige skepp Andromeda, hvilket skall leggia förråht uth till Elffsnabben, och först bryllopsdagarne öffuerståndne ähre, [skall hon] begiffua sigh till skepet och agta på vinden. Gudh förlähne eliest en lyckosam resa.

Hvadh eliest vår tillständh her hemma i fäderneslandet, så ähre, des Gudi skee loff, saakerna i temliget tillständh. Och dett allarmet, som för nogon tijdh sedan syntes yppa sigh i Smålandh och Vestergötlandh [belangande], så ähr dett, des Gudi skee loff, temligen stillat igen, och lather nu allmogen finna sigh temligh välveligh att uthgöra denn 3 mark contribution. Gudh conserve oss i inbördes sämia och uppeholle vårt fäderneslandh vidh inbördes roo. — Jagh haffuer nu för denna gångh inthet mhera att schriffua, uthan beder, att min broder migh medh sitt advise-rande om saakernas tillständh inthe förgätha vele. Jagh tienar honom altijdh igen. Och vill nu hermedh *etc. . . .* Datum Stockholm denn 14 Julij, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Aldenstundh H. M:tt Drättningen ähr budin aff Konungen i Dannemark till fadder, derföre ähr Per Sparre i dagh herifrån till Köpenhamn förrester, H. M:ttts stelle att bekläda, hvilken agt skulle bliffua hollin denn 25 Julij.

117.

Stockholm den 31 Juli 1628.

Gustaf Horns bröllop och afresa; fru Annas resa; nya oroligheter i Vester-götland; nödvändigheten af konungens egen närvaro i händelse af ny utskrifning.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc. . . .* sosom jagh i min förra schriffuelse förmälte, dett Her Gustaff Horn var hijtt förväntandes, altså ähr han och omsider ankommen och nu, des Gudi skee loff, deras bryllop förledne denn 22 Julij lyckligen och väl i Luntenkrogers hus öffuerståndet, oansedt H. M:tt Drättningen och nogre aff Rådet förreste herifrån och till Linköpingh

till H. F. N. Phaltzgreffuens dotters begravningh, hvilken der höltz denn 25 Julij. Doch vore här så munge både adell och oadell, som ett bryllop väl hedra kunne. Och gaff han min broders dotter till morgongåffvo Häringe och Hammarstadh medh alt des godz till 4 pundelester, 1,000 Ungerske gyllen i förbättringh och dertill ett godz i Lifflandh, strax vidh Revell, om 32 hackenlandh, som han för 6,000 daler köpt haffuer. Och ähr dermedh detta bryllopet lycklighen och väl öffuerståndet. Förmodes och, att dett skall således vara öffuerståndit och celebrerat, att han skall haffua der till ett behagh (på min flijt haffuer inthe feltz), och förreser nu Her Gustaff Horn medh sin hustru i dagh herifrån till Häringe, der skepet ligger för honom att begiffua sigh genast derifrån och till Riga. Gudh giffue till lycka. Jagh förmodes och, att syster Fru Anna skall och innan en dagh eller tu begiffua sigh till Elsnabben, dijt H. M:ts skepp Andromeda ähr förräht lupin, förmodandes, att hon medh Gudz tillhielp, inan en kort tijdh skall komma öffuer till min broder.

Belangande tillståndet her i landet, så ähr den så måteligh och någorlunda turbulent, hvilket sigh alt förorsaaker aff 3 mark hielpen och i synnerheet i Vestergöttlandh, der nogre härader haffua begynt att säia rent uth neij, sigh denn inthe att vele uthgiffua, dereffter uthan tviffuel andre provintier sigh väl effter lämpe. Och ähr Greff Magnus, som jagh förnimmer, genast ifrån begravninghen till Vestergöttlandh förrester dem att öffuertaala medh gooda. Doch befrugtar jagh, att han föga uthrettar. Dett ringaste jagh nogott om hans förrättande förnimmer, haffuer jagh ährnat migh dijt, så frampt Greffuen icke bliffuer hörder.

Eliest förnimmer jagh aff H. K. M:ts nådige schriffuelse, daterat den 12 Julij, dett H. K. M:tt vill haffua en uthschriffning i verket stelt, hvilket uthan all tviffuel väl skall vara högnödigt. Doch, der dett skee skall, synes H. K. M:ts egen præsentia i riket vara högnödigh, eller dett ähr till att befrugta, att icke nogen inbördes oenigheet i riket upvexer, hvilket vore extremo malo peius. Ty bliffuer allmogen nu svåra otåligh öffuer uthlagorna och uthan tviffuel myckett arm. Dett synes ej heller rådeliget, att H. M:tt Drättningen förreser uthur landet i denna tijdh, ty haffuer ähn allmogen på H. M:ts person ett stoort öga och effter H. K. M:tt en stoor längtan. Der vore och väl nödh [?] att haffua andra Gubernör[er] i Vestergöttlandh*), de der all-

*) Landshöfdingar i Vestergötland voro: Peder Jöranson Ulfsparre i Elfsborgs län och Axel Drake till Intorp i Skaraborgs län.

mogen cum discretione et autoritate tractera motte. Doch förmodes jagh, näst Gudz hielp, att all tingh bliffuer väl stilla, allenast Gudh lathe H. K. M:tt inthe bliffua alt förlänge uthe på hösten. Detta jagh min k. b. icke haffuër velat oförmält lathe och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm den 31 Julij, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Var obesvärat att schriffua migh nogre particularia till. Du förgäther nu aldeles bort denn naturen du hade i fiordh. Vale.

118.

Stockholm den 10 Augusti 1628.

Om oroligheternas stillande i Vestergötland och Småland; goda skördeutsigter; rekommendation för Anders Rålamb; tacksägelse för underrättelser.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, om vårt tillståndh her i fäderneslandet att aduisera. Så ähro alle saaker, des Gudi skee loff, i temligh goodhe terminis, ty denn vederveligheeten emot 3 marks hielpen begynner sigh nogett att sagta. Ty Småleningarna begynna att retta sigh sielfue och taga exempell aff Östgötherna, att de så gott som haffua uthgiffuit henne, menn Vestgötherna förvenda nu deres stoorra fattigdom före. Och effter Greff Magnus var dijtt neder förrest genast ifrån Linköpingh, haffue vij förväntat hvar dagh ifrån honom beskedh, sosom och ifrån stotthollarna. Tviffle inthe, att de sigh väl accommoderandes varde. Men, der nogett förnimmes ähn ytterligare, haffuer jagh medh sampt en aff medhcollegerne agtat oss dijtt neder. Förvänte allenest på en post derifrån.

Eliest står sädan, des Gudi skee loff, här i landet megta herligh, sòm hon icke i monga åhr giort haffuer. Och oansedt här haffuer varitt i denna sommar ett megtigt regn, så att sädan haffuer varitt myckett nederslagin, så ähr doch att tacke Gudh, att hon likquäl ähr väl behollin bleffuin. Gudh förlähne allenast en goodh andetijdh. Vij haffua nu allareda vjdh pass hafft 14 dagar skön torcka och megtigt skönt höö inbekommitt och helst de som hållvallsängar hafft haffua. Andre particularia min bro-

der denna gången om att tillschriffua agtar jagh onödigt, aldenstundh syster Fru Anna veet digh noksampt sådant att beretta.

Eliest lather Bror Anderson bedia min broder om hans sonn Anders Brorson, att min b. ville lathe sigh honom till dett besta vara befallat, antingen han motte senda honom till min broder till Preussen, eller och om han kunne bliffua hulpin att komma till Carll Oxenstierna i ditt gamla Cantzlij, hvilket han steller alt i min broders egen discretion*). Jagh tackar och min broder för denn senaste hans schriffuelse, deruthinnan han aduiserar om de Preusniske saakers tillståndh**). Tvifflar inthe, att han och så väl till förene giort haffuer, doch migh icke tillhanda kompne. Men hvadh för orsaak dertill ähr, veet syster Fru Anna min broder noksampt att beretta medh flere omständigheeter. Jagh haffuer för denna gångh inthe synnerligen mher att schriffua om, uthan vill nu hermedh etc. . . . Datum Stockholm denn 10 Augusti, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Och lather min siuke hustru helsa min broder medh sin kärlich tienst. Vale.

119.

Stockholm den 23 Augusti 1628.

Tremarkshjelpen; skeppet Vasens förolyckande; förmynderskapet för riksrådet Jöran Gyllenstiernas barn; Mathias Soops giftermål; skördeutsigterna; Johan Nicodemis resa till Preussen.

Välborne hiertans käre broder. Näst etc. . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett saakerna här hemma ähre, des Gudi skee loff, i temligh gooda terminis, ty begynna nu landzändarna sigh temligen i denna 3 mark contribution bequäma. Ty Smäleningarna haffua allareda nu giffuit deres samptyckio till och nogorlunda begynt denn att uthgiffua. Vestgötherna haffue varitt de trögaste. Doch begynner nu dett ena häradet effter dett andra sigh så småningom att bequämma, altså att jagh förmoder,

*) Jmf. ofvan n:o 113.

***) För 1628 fattas i R. A. alla bref från A. O. till brodern utom ett kort, dat. Pillau den 2 Oktober.

näst Gudz hielp, dem i roligheet att holla till H. K. M:ttts lycklige hemkompst, hvilken der Gudh lathe snart see.

Jagh giffuer och min broder tillkenna, dett i söndags otta dagar sedan, som var denn [10]*) Augusti, hende här en stoor olycka, i dett att dett nya sköna skepet Vasen skulle löpa uth till Elffsnabben i ett vackert, stilla veder, och nhär dett kom uth till Bleckholm, kom en lithin karingh och kastade dett helt omkull medh 62 sköna metallstycken och bleff vidh pass till 30 personer med bosmän, hustrur och barn, som till Vaxholm fölia ville, [borta], och bleff denn gamla Capitenen Hans Jonson borta medh, och Tygmestaren Erich Jönson samt Capiten Söffrin Jute kommo, sedan de länge hade varit borta under vattnet, medh stoor lifsfhara derifrån; och ligger altså samma sköna skepp nu på 18 fampner diup. Hvadh orsaken till denna olyckan varit haffuer, haffuer Rådet samptligen schreffuit H. K. M:tt till om, deraff min broder omständigheeterna noksampt förnimmandes varder**). Doch ähre vij icke heller aldeles uthan hopp, dett up att bekomma, effter her ähr en Engellender, som sigh der till presenterar. Hvar dett slår felt, förmode vij att Mester Willam dett sväraste heruthinnan göre. Hvadh framdeles heruthinnan passerar, skall jagh min b. medh första legenheet advisera.

Dernest lather jagh min broder och förnimma, dett Fru Ingebor, salig Jöran Gyllenstiernas, ähr för nogre veckor sedan her i Stockholm affsompnat, och nogre dagar för ähn Gudh henne kallade, var jagh hooss henne. Då sade hon, dett salig Hr Jöran hade bedit min broder att bliffua sine barns målsman, effter som hon och sielff min b. till Preussen tillschreffuit haffuer, och dett till svar bekommitt haffuer, att han målsmansdömet (der henne nogott dödeliget kunne vederkomma) då ville dett uppå sigh taga. Och aldenstundh detta dödelighe fallet ähr nu hendt, och ingen sigh derom bekymbrar, så vill jagh väl, så myckett tijden medhgiffuer, fråga effter deres saaker till min b:s vijdare resolution. Och tyckes migh rådeligit, att min k. b. hooss H. K. M:tt så vidt ville förmå, att Jöran Gyllenstierna må bliffua hijtt öffuer förloffuat, både att bestella om sin moders begrafningh och andre deres

*) Datum är i manuscriptet utelemnadt, men då den 23 Augusti detta år inföll på en lördag måste den angifna dagen varit den 10.

***) Detta bref, dat. den 12 Augusti 1628, finnes bland Riksrådets bref till Gustaf II Adolf i saml. Acta historica. R. A.

****) Uti Riksrådets bref till K. M:t den 12 September kallas denne Bolmersam.

saaker, så gjorde min broder deruthinnan treffeligen väl, helst medan döttrarna holla hus för sigh sielffua på Biörkesundh; hvilket i längden inthet tiena vill, effter som min broder noksampt sielff kann tenckia*).

Nya tiender belangande, så haffuer jagh inge synnerlighe till att schriffua, uthan att vår fränckia s[yster] Elisabet**) haffuer nu betenkt sigh och vill inthe längre vara änckia, uthan tillsagt Matias Soop att ville vara hans hustru, och förmener [jag], att bryllopet skall skeep i höst på Biörkeviik. Salig Her Svante Baners begraffningh bleff hollin på Djursholm denn 18 Augusti i H. M:ts vår nådigste Drättnings nhärvara.

Eliest hvadh åhrsvexten her i landet vidhkommer, så ähr att tacka denn goode Gudh, att effter en sådana förtreffeligh väta i denna hela sommar varett haffuer, så att alla mann haffuer despererat om denna åhrsvext, så ähr doch tacke Gudh, att effter goode ähmen ähr sådan bleffuin så kosteligh, att hon i monga åhr så skön icke varitt haffuer. Rogen ähr i hus, och begynnes nu kornet och att skäras. Mhera haffuer jagh för denna gångh inthe att schriffua, uthan befaller *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 23 Augusti, Anno 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. För tvenne dagar sedan ähr din gamla stipendiarius Johannes Nicodemij tillika medh Stiernskiölds sonn, Carll, hijtt kommin, och agtar han sigh medh dett första öffuer till min k. b., förväntandes vijdare hans goodhe promotion. Och ähr han en discret mann. Vale.

120.

Stockholm den 10 September 1628.

Tremarkshjelpen; flottans förluster; om sonen Johan; Spens' angelägenheter.

Välborne herre käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . . och giffuer dernest min k. broder tillkenna, att alle saaker ähro, des

*) Den afidna fru Ingeborg Claesdotter Bjelkenstierna var syssling med Axel och Gabriel G:son Oxenstierna.

**) Elisabet Oxenstierna, enka efter Konrad von Yxkull.

Gudi skee loff, här hooss oss i temligh goodha terminis, almogen väl content och sigh nu i denn besta motto bequämades; haffue och nu de, som härtill haffue varitt mootvillige att uthgiffua denn 3 marks hielpen, nu loffuat, dett första de bekomma sådan aff jorden, denn att uthgiffua. Och haffuer sådan varitt treffeligh sköön på jorden, allenast en sådana vååt andetijdh, att befrugtandes ähr, dett mongen ähr, som lærer lider skada på sin sädh, effter som hon och somblighestädes lithet giffuer, effter dett i bloman så myckett regnat haffuer.

Belangande dett stoorä skepet Vasen, som för nogon tijdh sedan sigh här omkullseglade, ähr Mester Willem i Finsponga medh till verka, och förmener dett vist att upbekomma. Gudh giffue honom dertill myckin lycka. Huru dermedh tillgånget ähr, varder min broder väl förnimmandes aff denn ransakningh, som [är] H. K. M:tt tillschickat. Eliest ähr och i förleden lögerdags Riksnyckeln bleffuen her i skären i denn stoorä stormen vidh Röststen [?]* och emot en klippa i stycken sönderslagen och liggia stycken på 4 famnar djup. På hvadh sett eller hvem haffuer varitt skuldh dertill, vette vij ähnu inthe, aldenstundh vij först i dagh haffua vissa tiender derom bekommit. Och ähr att beklaga de stoorä olyckor, som H. K. M:tt ährligen på sin flotta lida moste, hvilket jagh förmener sigh myckett förorsakas aff oförfarne capitener. Gudh bevare H. K. M:ts person och lathe dett inthe vara nogott ondt præsagium, så vele vij endå förmode denn stoorä skada vara i längden att förvinna.

K. broder, din sonn Jahan ähr i Upsala och förmoder, att hans præceptor M. Daniel (effter som han loffuat haffuer) skall göra medh honom sin störä flijt, effter som jagh och väl skall deruppå haffua ett vakande öga. Käre broder, effter Hr Spents haffuer nu ährnat sigh öffuer till Preussen, så haffuer jagh icke kunnat underlathe digh medh honom att tillschriffua, oansedt jagh nu i otte veckor icke denn ringa[ste] schriffuelse från digh bekommet. Önskar, att nhär de komma, [de] då motte vara gooda och hugneliga. Huruledes Spentzes anhollande om friherreskapet ähr afflupit, varder min broder aff honom sielff noksampt förnimmandes, som och huruledes medh honom aff en part spelat ähr. Doch haffuer jagh giortt min störä flijt och förmodar, att han nogett nhär ähr behollin. Han veet best sielff particularia att beretta. Jagh sender och min broder H. M:ts, vår allernädigste Drättninghs,

*) Den riktiga platsen var Wiksten, såsom det i det följande brevet säges, ej långt i nordost från Landsort.

breff, min b. tillschreffuet*) och ähr nogorlundha better ähn förr. Jagh haffuer för denna gångh inthe mhera att schriffua uthan vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 10 Septembris, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

121.

Stockholm den 8 Oktober 1628.

Felslagen förhoppning, att A. O. på hemvägen från Danmark skulle komma till Sverige; tillståndet hemma; skeppen Vasen och Riksnnyckeln; privata angelägenheter.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält lathe migh aff tvenne min k. broders schriffuelser**) haffua förståt honom haffua varitt aff H. K. M:tt afferdat först till Strålesundh, derifrån åht Dannemark och der sitt pålagda och ombetrodda värfv lyckligh och väl förrettat, hvilket migh aff hiertat kärt [är]. Önsker och, att Gudh vill honom medh sitt fölie väl öffuer till Preussen förhielpe, och att han motte sin husfru och barn der medh hugnat och helsan för sigh finne, oansedt jagh väl hade förmodat, dett min b. skulle haffua kommitt öffuer landh hijtt till Stockholm och sedan till Preussen sigh herifrån begiffuit. Men aldenstundh dett icke haffuer kunnatt vara, moste man Gudh och tijden befala, som oss väl tillsammans igen förfoga, dett jagh [af] alt mitt hierta effterlängtar.

Belangande tillståndet här hemma, så tacke vij Gudh, att dett ähr nästan i sine förre terminis, unnantagandes att almogen vidh bördhan temligen begynner att treskas och tröttna, oansedt de sigh ähnu hertill stilla och roligen förhållit haffua. Doch vill H. K. M:ttts egen präsentia och nhärvarelse behöffues, så frampt till de nogett vijdare extraordinarie göra skulle. Och haffue de väl haft ett stoort hopp i detta åhr på stoor ymnigheet aff sädh, effter som denn och haffuer varitt skön för ögon. Doch, effter regn föll i bloman, giffuer dett megtigh lithet i spann, så att dett icke vill myckett vara att bortkasta aff denn parsedelen.

*) Brevet är sannolikt det ofvan under n:r 93, sid. 115 i noten omtalade.

**) Se ofvan sid. 162, noten 2.

Jagh tvifflar inthe, medh minder min broder noksampt förnummitt haffuer, hvadh olycka medh Stoora Vaasen hent ähr, så, oansedt både Capiten Söffrin så väl som Mr Willem haffua giort alt hertill deres största flijtt att taga dett up medh allahanda instrumenter, så ähr dett doch alt hertill ähn bliffuit quarliggandes i sitt läger och sigh icke ens röra velat. Och ähre de doch ähnu i denn meningen, att, hvar instrumenterna hålla vele, dett väl ähnu skall hulptit bliffua (Gudh giffue dertill sin lycka). Riksnnyckelen ähr och bleffuin vidh Wijkesten medh 19 personer och all i stycken sönderslagin, och liggia stycken på 4 fampnar djup, och ähre vij nu till verka att berga styckena och haffua allareda 3 aff dem bekommit, och ähr väl om de andre goodh förhoppningh, så frampt till dett vill bliffua stilla veder. Och ähr högeligen att beklaga denn stoora olycka, som H. K. M:tt ährligen på sina skepp lida moste. Doch moste kriget haffua medh sigh sitt besvär. Gudh giffue oss lycka i samma staadh på ett annat stelle.

Belangande min broders sonn Jahan, så ähr han i Upsala vidh goodh helsa, och, som jagh förnimmer, rett flitigh i sina studijs, effter som jagh och förnimmer, att M. Daniel gör medh honom sin största flijtt och Lænneus, hans verdh, haffuer och dermedh i min broders frånvaru en goodh inspection, och han sielff haffuer till studierna en temligh lust. Förmoder, nest Gudz hielp, att min broder aff honom väl hugnat bekommandes varder. Jagh skall och inthet försumma om hans tillständh att förfhara och i min broders frånvaru, så myckett jagh kann, om honom migh vårda lathe, som han min egen sonn vore. Min broder teckes att befala sin fougte Jahan Anderson, att, der honom på nogon hans egendom i hans frånvaru nogon öffuerlast skedde, att han migh derom tillkennagiffuer, skall jagh göra min flijtt dett att retta.

Eliet ähr Feltherrens husfru för nogre dagar sedan ankommen hijtt till Stockholm, och han haffuer begiffuet sigh genast öffuer till Preussen. Förmener, att han nu vedh dette laget väl skall vara der. Och der min broder icke i denna höst kunne hemkomma, gjorde han väl, att han länthe henne sitt hus öffuer vinteren, effter här ähr stoor nödh om losementer. Och haffuer Skytten lathet upbyggia ett skönt hus her i staaden och skenkt Hans Kyle, hvilket var förhyrt till Arndt Hybberts på 3 ährs tijdh. Och effter han nu bo[rt]flyter herifrån och till Amsterdam och icke deste mindre motte uthleggia hyran för alle ähren, inleth sigh Greff Jacops husfru medh honom att giffua honom sin

hyra igen. Hvilket, när Skytten förnam, förbodh han Arndt Hybbertz dett att förpagta till henne; men till nogon köpman motte dett väl skeep. Leth således påskina sin välmeningh. Syster Fru Anna efterleth huset väl vhar sväger Jahan Sparre, men han flyttar nu i Åke Axellsons hus. Der min broder detta kann göra, beuiser han Feltherren dermedh en stoor tienst. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Önskar, att Gudh ville snart foga oss tillsammans igen. Datum Stockholm denn 8 Octobris, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

122.

Stockholm den 15 November 1628.

Konungens hemkomst; krigsunderrättelser från Lifland; tillståndet hemma och fredens önskvärdhet; privata angelägenheter.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min käre broder icke oförmält lathe H. K. M:tt, vår allernädigste Konungh, vara den 2 November väl arriverat till Ölandh och denn 10 ankommen till Callmar, der H. K. M:tt nogre dagar förtöffuandes varder för folksens öffuerskeppande skull till Strålesundh så väl som för andre nödighe saaker skull, och sedan varder H. K. M:tt begiffue sigh till Norköpingh, der H. M:tt Drättningen H. K. M:tt medh lengtan förvänter. Gudh lathe begges Deres M:tt samt medh hälsan och hugnat hijtt att anlende.

Dernest lather jagh min k. b. förnimma, dett jagh i dagh haffuer bekommit schriffuelse ifrån Hr Gustaff Horn, daterat Riga denn 2 November, deruthinnan jagh förnimmer alla saaker vara i Lifflandh, krigsväsendet belangande, i en temligh staat, i dett ähn här till ingen siukdom iblandh dem ähr inriten, sedan och en temligh goodh tijdh, allenast att mangell ähr på peningar, effter anordningen inthe så ordentligen kunne fullfölia uthur Finlandh för allmogens stoore oförmögenheet skull. Så haffuer ähnu ej heller fienden någott synnerligen tillbudet att rycka öffuer Dynan, oansedt vårt folk och medsthedeales ähr förlagt alt uthmedh Dynan uppåt, passerna att förvhara, så att han ey heller svärligen, medan yppe vatten ähr, skall öffuerkomma kunna. Der han öffuerkommer, förnimmer jagh Hr Gustaff Horn haffua gott hopp och

modh honom motståndh att göra, så frampt allenast medelen icke måge fattas. Fienden haffuer sigh och förlyda lathet genom Hertigen aff Churlandh, att, der Hr Gustaff Horn hade nogon commission att tractera, vele de väl göra 2 eller 3 åhrs stilleståndh medh oss.

Belangande tillståndh[et] her hemma i landet, så ähr dett, des Gudi skee loff, i temlighe goodhe terminis, allenast, att allmogen begynner bliffua mycket oförmögen och på folk uthblottat, i synnerheet genom desse tvenne generalluthschriffningar, som holdne ähre, så att dett vore väl till att önske, att Gudh nu ville giffua min broder denn lyckan på denne tillstundande tractat, att vij motte komma antingen till ett rundh stilleståndh eller till en stadig fredh, och att denn lyckan genom min broders person faderneslandet motte vederfhares; vore dett honom och hans effterkommande till stoor reputation.

Jagh schreff och min broder till medh hans stipendiat Johannes Nicodemi, hvilken jagh förmoder väl skall vara arriverat, och gaff digh tillkenna, dett Feltherrens husfru haffuer aff migh begärat, att jagh min broder tillschriffua [ville], om min b. icke ville effterlathe Feltherren denna vinter att bliffua i ditt hus, aldenstundh her nu om husrum svåra knapt ähr, och, snarare sagt, inthe hus, hvarken lithet eller stoort, ähr i staden att bekomma. Jagh tvifflar inthe, att min broders hus väl bliffuer oförderffuat, och veet, att min b. gör Feltherren dermedh en stoor tienst. Beder, att du medh dett första vill migh din meningh herom veeta latha. Jagh haffuer för denna gångh inthe synnerligen mhera att schriffua om, uthan vill *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 15 Novembris, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. b. Helsa syster Fru Anna på min och min k. hustrus vägnar, hvilken der nu på nytt ähr nederfallen och så häfftight, att der ringa hopp mhera ähr. Gudh, som all magt haffuer, han värdighes göra på hennes siukdom en nådigh och goodh ända. Din sonn Jahan ähr vidh goodh helsa, och, nhär Gudh vill H. K. M:tt ankommer, vill jagh inemot jull senda budh effter honom, att han kommer och här nogett hooss H. K. M:tt fördröier, doch icke till nogon försumelse i hans studier. Vale et Vive feliciter.

Stockholm den 26 December 1628.

A. O:s klagomål öfver den stora arbetsbördan; till Preussen afsända, men för is återvända fartyg med folk och förnödenheter; lofvar ospard flit till fäderneslandets bästa; privatsaker; det föreslagna kungamötet o. s. v.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, hans schriffuelse vara migh tillhandakommin den 24 December medh Jonas, schreffuit i Elbingen denn 5 i samma månadt*), aff hvilken jagh fast ogerna förnimmer denn stoor last och besvär, som min broder på denn ort han stadd ähr öffuer halsen hänger, och dett aff honom allena moste administreras, som 4 eller 5 personer nok kunne haffua medh att göre. Så försäkre min broder sigh dett, att H. K. M:tt min nådigste herre min broder esomofftast sielff beklagar, och der bredevidh sigh besväratt sigh på denn tijden ingen haffua hafft der att qvarleffue, som du nogon goodh asistens haffuer kunnat hafft uthaff. Desföruthan, hvar mann, som nogott förstår, ehrkenne[r] min broders möda och stoor släp nok. Önsker, att Gudh ville styrckia digh under denna stoor börda och giffua digh nåden, att du denn väl och lyckligen igenomgå må, H. K. M:tt och fäderneslandet till tröst och biståndh, digh och din familiæ till beröm. Och, der dett ähn effter verldenes lopp skulle annorlunda ähn väl bliffua belönt, dett jagh doch icke vill förmode, så ähr då en goodh conscientia en ädell tingh, et posteritas absque affectu judicabit.

Dernest begärer min k. broder, att jagh deruppå ville hielpa att driffua, att, om möyeliget vore, ähn i höst nogon entsatt öffuer till Preussen komma motte. Så hade vij nogre dagar, för ähn H. K. M:tt ankom hijtt till Stockholm afferdat Capitenen Lars Bubb med 4 öhrlige skepp herifrån och till Pillou, deruppå och en anseenligh summa peningar var försckickat. Men nu ähro de medh all deres last hijtt igen ankompne, föregiffuandes sigh inthe haffue kunnet inkomme uthi Pillou och der uplossa för denn myckna is, som der varitt haffuer, effter som de och deres bästa ankartogh i sticket lefft haffue. Hvilket H. K. M:tt megtigh illa vidh sigh taget haffuer, och driffuer H. K. M:tt sielff medh all magt deruppå, att armeen medh medell må bliffua entsatt, effter som min broder noksampt varder förnimmandes aff H. K. M:ttts egen schriffuelse, min broder tillschreffuet. Min broders fougte Jahan An-

*) Se ofvan sidan 162, not 2.

dersson haffuer och på samma skepp lathet inlasta en hoop medh proviant, den jagh noksampt kann tenckia honom hade i denna dyra tiden väl kommitt till pass, hvilket och ähr tillbakar kommitt. Så haffuer jagh lathet dett uplasta vjdh Hr Gustaff Horns gårdh Häringe och der i förvahringh tagit till vharan, och, om Gudh vill, medh första yppet vatten, skall jagh min k. broder dett strax tillsckicka och öffuersenda.

Ytterligare förmäler min k. broder i sin schriffuelse [och] migh så väl som mine medhbröder, styrker och förmanar, att vij denn stoorä fhara, som fäderneslandet och oss samptligen kann immi-nera och tillstunda, behierta vele, och fatta deruthinnan en sådan resolution, som för posteriteten kann vara försvarlighit. Så försäkre min broder sigh dett, att, oansedt väl nogre finnes, som denn till pricka inthe förstå, finnes doch mongen, som denn och väl apprehenderer. Och hvar inthe annat vore, som mann kunne lähra uthaff, så lähre och uthvise [det] andra konungarikers och republikers exempell och oferdh, som oss dagligen för ögon vistas. Och kunne in tali regno, som i så munga ähr haffuer draget en tungbörda, aldriogh mindre difficulteter och quæreler förvändes, ähn som nu skeer, allenast Gudh bevare vårt fäderneslandh för en dyrtijd (som och nu nogorlunda ähr inritin) och sedan föröke vårt folk, som väl lithet her i riket igen finnas. Ty denna uthschriffningh, som i desse dagar skall anställas, skall mäst gå uth på idell besuttne. Ty de förra generallschriffningarna haffua så uthsopat alt dett, som nogett haffuer duget, så dett ähr lithet igen; doch sparat, quo poterant. Jagh för min person skall ingentingh, som i mitt våldh ähr, haffua ospart till riksens vern och försvar. Dett varder och väl hvar och en redeligh patriot och undersåthare görande. Vill och förmode, att oss, näst Gudz hielp, på manlighe consilia inthet skulle fattas, Gudh förlähne allenast der-till sin nådighe välsignelse och en lycklig eventum.

Dernest kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett hans gambla dreng, Muncken, ankomm hijtt till Stockholm för nogre veckor sedan ifrån Riga, och var på Felttherrens skepp, dett som bleff under Runöö, och för nödh skull moste stiga på ett skepp, som lopp hijtt till Stockholm, haffuandes medh sigh nogre peningar och vexlar. Och aldenstundh desse öhrlige skepp vore sin kooss och inge skepp funnes, som sigh dijtt ährnat i ähr, derföre läth jagh leggja upp peningar[ne] i min broders hus, och alla schriffterna anamade jagh till migh, dem jagh nu min k. b. tillsckickar, deraff han förnimmandes varder tillståndhet uppå sitt

godz i Lifflandh. Och efter Skottske doctoren hade ditt breff till Jahan Anderson på 2,000 daler och skulle köpa sigh ett hus, hvilket stogh på 8 dagars köpp, så haffuer jagh lathet leffuerera honom aff samma summa till 2,000 daler, hvilket jagh förmente lika att vara, aldenstundh peningarne så sendt till siös inthe vore till att eventyra, och Jahan Anderson i vinter kann leggja så myckett i samma stadh igen och medh första yppe vatten min broder tillsenda. Förhoppes du lather digh dett behaga. Och der jagh nu i min broders frånvahru kann bevisa digh nogonienst, och Jahan Anderson migh om dina saaker vetta lather, skall jagh medh så stoor flijtt derom bestella, sosom dett vore mitt eget. Der jagh och i vinter kann haffua nogon legenheet, skall jagh förresa till Tijdöön och see om din bygningh.

Hvadh tillståndet her i landet vjdhkommer, så ähr, des Gudi skee loff, alla saaker i temligh goodha terminis och roligit; bliffuer och ingen Riksdagh hollin för ähn i vhar. Konungen i Danemark begärer att tala vidh H. K. M:tt och förmener, att dett väl i vinter skeer, doch ähr ähnu inthet vist derom concluderat. H. K. M:tt haffuer stelt oss före att deliberera de re communi et periculo generali, och, aldenstundh dett ähr först nyligen begynt, agtar jagh onödigt derom att schriffua, uthan skiuter dett up till en bequämbliare tijdh. Vill nu och hermedh haffua önskat min käre broder lycka till denna nu varande fredztractationen, önskan-des, att Gudh ville giffua dertill sin nåde och välsignelse, att dett måtte lända Gudh till ähra, H. K. M:tt till behagelighienst och fäderneslandet till tröst och min broder sielf till beröm. Och vill nu hermedh och alltijdh haffua min k. broder etc. . . . . Datum Stockholm denn 26 Decembris, Åhr 1628.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Jagh önskar digh ett gott lyckosamt nytt ähr, och att vij motte finnas i detta tillstundande ähret medh helsan och hugnat. Vale et feliciter vive. — Käre broder. Feltherren Greff Jacop haffuer inthe losement kunnat bekomma her i staden, derföre haffuer jagh på din tröst efterlathet honom ditt till vhären. Förhoppes, att min broder ähr dermedh tillfredz.

Käre broder. Jagh haffuer betenkiande att senda digh de Liffländske saakerna öffuer, aldenstundh våre skepp ähre nu alla här, och man förnimmer, dett Käisarens skepp ähre 4 i siön, och

H. K. M:tt sielf dubiterat haffuer att schriffua, helst medan der nogre vexlar iblandh ähro, som min broder haffua skulle, men medh första yppe vatten skall jagh dem öffuer senda.

124. (*Ej egenhändigt.*)

Jönköping den 5 Mars 1629.

Kungamötet i Ulfsbäck; om bildandet af ett skeppskompani; privatsaker.

Mijn broderlige och kiärlige helsan medh Gudh alzmechtigh tillförenne. Välborne herre, elskelige käre broder. Min käre broders och m. k. b:s elskelige käre värdnats önskelige välmågo, ähr migh altiðh kiärtt att förnimma. Och emedan här gifs lägenheet skrifua min k. b. till, vill jagh honom brodherligen icke förhålla, att Feldtherren Grefve Jacob, jagh, Her Pedher Baner och Her Jahan Sparre hafve varitt medh H. K. M:tt vedh grentzen till dett möthett, som emellan H. K. M:tt och Konungen uthi Danmark varitt hafver. Hvadh vij der hafve förrettatt kan m. k. b. sij af dett postscripto H. K. M:tt uthi sin skrifvellse till min broder hafver leggja låthit, hvilken act deruthinnan ähr så beskrefven, att der inthe meer tilleggias kan, och migh icke giörs behof nogott vijdare derom skrifva*).

Sedhan vill jagh min b. icke oförmäldt låtha, att H. K. M:tt strax efter sijn lyckeliga heemkompst lätt sammankalla borger-skapedt i alle städerne, och lätt medh dem handla om ett Skieps-compagnie att anrätta, hvilke och hafva bevilliatt hålla till H. K. M:ts och Cronones tienst 16 goda öhrlighskiep emellan 100 och 150 läster medh stycker, folck och allt tillbehör. Elliest hafve och vij aff Rijksens Rådhs satt oss tillsammans om någre skiep och sökia medconsorter, hvar vij kunne finna dem, förmodande, att vij och till 10 styckenn komma kunne, hvilket alt i lengden vill göra een vacker flotta tillsamman. Der nu så vorå (!) min k. b. täcktes practicera dett samma uthi Pryssen iblandh officererne och andra, dhär ähro, som tillefventyrs bättre medell kunne hafva på peninger än vij, som hemma ähro, att de skute tillhopa een summa peningar, och sedhan i vår kiöpte skiep därföre i Pillow, antingen af Engelske eller Hollender, som där komma kunne, vorå (!) inthet tvifvelsmåhl, att vij innan kort tijdh till en ansehnligh

*) Se Axel Oxenstiernas Skrifter, Afd. II: 1, n:r 344, sid. 463 o. f. Konungens bref är liksom Gabriel Gustafssons, dateradt den 5 Mars i Jönköping.

flotta komma skulle, hvilket min broder bättre betänckia än jagh skrifva kan. Hvadh elliest vår stat här hemma anlangar, varder min b. af H. K. M:tz egen skrifvelse noghsampt förnimmandes, att icke ähr af nödhen migh något vijdare der om förmåla.

Våre privatsaker anlangande vill jagh min k. b. icke förhålla, huruledes Gudh genom sijn guddommeliga försyn och faderliga villie hafver till sikh kalladt af denne jämmerdalen min elskelige kiäre hustru den 12 Januarij, nästförleden, hvilckens siäll Gudh alzmechtigh evinnerligen benåde uthi sitt eviga rijke och trösta migh, som igenlever, och den sorgen så tidt och ofta liditt hafver. — Elliest, kiäre broder, stå alla min k. b:s saker här hemma väll. Dett min k. b. begärer jagh skall minna H. K. M:t uppå, att proviant, och hvad annat till krigzfolkzens underholdh af nöden ähr, i tijdh dijtt öfver komma må, så ähr H. K. M:t noghsamt af sikh sielf derom påmijnt, att min påminnelse deruthinnan fögho höfves, och ähr fast H. K. M:tz största sårg, huruledes han min k. b. till undsetningh komma kan. Jagh hafver och i sinnedt att ryckia här ifrån den vägen ått Tijdhön och kan skie ått Fijhollmen, der att sij, huru min k. b:s saker förevetta, och aftala medh fougden, hvadh der till att göra ähr och så laga, att m. b. med första öpett vatten dett och någott proviant för sitt egett behoff dijtt öfver bekomma skal, dett min k. broder skall förniuta, så snart siön blifver öpen. Och vill *etc.* . . . Datum Jöneköpingh den 5 Martij, Anno 1629.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

(Egenhändigst:)

Käre broder. Helsa syster Fru Anna medh min tienst, och haffuer jagh hafft din sonn Jahan medh migh till grentzen och sendt honom strax tillbakar igen; förhoppes, att han dermedh inthe skall haffua försummat. Dett första yppe vatten kommer, och man medh säkerheet schriffua kann, skall jagh dett inthe försumma. Vår svåger Hr Jahan Sparre och bror Her Bengt Oxenstierna latha helsa min k. broder medh deres tienst. Vale.

Berättelse om ett samtal med konungen angående A. O:s svåra ställning i Preussen, på grund af spanmålsbristen.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmålt lathe hans schriffuelse vara migh tillhanda kommin, aff hvilken jagh förnimmer fast ogerna de stoor difficulteter och besvär, som honom öffuer huffudet henger, så väl som denn dyra tijdh, som nu i Preussen ähr, der aff jagh väl kann afftaga och dömma sakernes tyngdh. Och sosom min broder aff migh begäradt haffuer, dett jagh medh all flijtt deruppå driffua motte, att i tijdh entsettningh motte skee, altså haffuer jagh väl deruthinnan giort mitt besta derhooss; H. K. M:tt och först berettat muntligen denn stoor nödh på victualie parsedlar, der var, sosom och din sonn Göstaff dett giort haffuer. Doch haffuer H. K. M:tt dett ingelunda velet nogen tro till settia, uthan alt hollit dett för en fabell, sigh imaginerandes om des tillståndh vijdtt annorlunda. Och aldenstundh jagh noksampt merkte H. K. M:tt medh spannemållstillförningh icke myckitt haste, och dessföruthan hvar mans tillförningh ej tillathe ville för dett interesse skull, som H. K. M:tt i spannemålen haffua kunne, och nöden i Preussen stoor var, fann jagh för gott H. K. M:tt din schriffuelse att visa*), min och andres berettelse dermedh att bevisa, helst emedan jagh deruthi ingen tingh fann, uthan som publica vore, unnantagandes dett min broder deruthi förmelte, att, der nogon funnes, som emot hans person nogett hade, han skulle sökie honom och hans barn och icke dermedh skada H. K. M:tt och fäderneslandet, hvilket jagh ej heller agtade onödigt, att H. K. M:tt dett väl merkia motte, och att den punct väl lettheligen aff migh kunne föleggias. Togh därför breffuet till migh, effter som H. K. M:tt altijdh plägar fråga migh, om och nogre flere particularia kunne vara aff min broder migh tillschreffne, ähn i H. K. M:ts breff ähre, och viste H. K. M:tt således breffuet, säiandes, på dett H. K. M:tt motte förvisso vetta, dett vara sandt om denn stoor nödh i Preussen var, så ville jagh visa H. K. M:tt breffuet. Nhär

*) Af A. O:s skrivelser till brodern under första hälften af året 1629 finnas blott två, ett af den 20 Januari och det andra af den 17 Mars, i behåll i R. A. Det bref, som här är ifråga, var emellertid dateradt i April, såsom synes af A. O:s bref till brodern, dat. Elbing den 16 Juni 1629 i R. A.

breffuet var utläset, sade H. K. M:tt: dett hade jagh inthe trodt; vij skole vår flijtt göra att hielpa honom. Och medh dett samma badh jagh H. K. M:tt, att min b:s spannemål och victualiepar-sedler motte effterlathes att föras till Preussen. Dertill svarades: gerna, och begynthe strax en annan discours. Andra morgon tide-ligh vidh klockan 6 sende H. K. M:tt budh effter migh, och, nhär jagh inkom sade: jagh haffuer inthe kunnat soffua i natt för eder broders breff skull; frugtar, att han aldeles bliffuer desperat, effter nöden ähr stoor på victualieparsedler (visandes migh dermedh ett förslagh på 40,000 tynnor spannemål, som medh dett första skulle öffuerkomma) och hoppas, att han då väl bliffuer hulpin; säiandes derhoos: dett misshagar migh, att eder bror bliffuer så suspicios. Jagh svarade: dett motte ingen annan orsaak haffua, ähn medan han haffuer släpat sigh denna vinteren öffuer medh armoden [han] hade uppå proviant och peningar, så väl att försoria fästningarna som sielfua armeen, och haffuer alt hoppets på entsatt, så snart yppe vatten skulle bliffua. Men nhär då yppe vatten bleff, ähr icke allenast Elbinger borgare förbudet spannemål herifrån och dijt att föra, uthan och medh publico edicto förbudet tillförmingh dijt att göra, [och] ähr han uthan tviffuel deruthöffuer perplex bleffuin, helst medan han aff H. K. M:tt:s intention icke så ex fundamento haffuer kunnett vetta. Då svarade H. K. M:tt: dett kann väl vara; Gudh giffue, att han icke bliffuer aldeles desperat. Och var ingen mhera ähn Hr Jahan Skytte i cammaren. Då sade Skytten ingen annan orsaak att kunna vara. Och effter H. K. M:tt gick till fenstret, sade Skytten sigh högeligen att förundra, dett min broder icke schreffue honom till, så nu som tillförene. Jagh svarade, dett min broder plägar dett esomofftast göra. Han sade: Jagh förnimmer, att der ähr en myckett dyr tijdh, och, der Cantzleren vore trängder, och jagh kunne vetta hans vilia, ville jagh väl förskaffua honom 12,000 daler till förbättringh på sin löhn. Jagh sade min broder inthe att klaga för sin persons skull, uthan öffuer denn nödh, som krigsfolket lider. Dem skulle mann hielpa att befodra, och var H. K. M:tt då väl till modz. Nogett dereffter jagh uthgången var, haffuer H. K. M:tt sagt till Skytten: Cantzleren motte vist mhena eder dermedh. Då skall han haffua svarat, att H. K. M:tt vore snarare sielf dermedh ment. Hvadh för discurser sedan ähre fallne, veet din sonn väl vijdare att beretta. Förhoppes, att min broder icke tager till nogen vedervelie, att jagh breffuet framvist haffuer, ty jagh haffuer giort dett bona intentione och förmener, dett skall

mhera gagna ähn skada. Och på dett min broder må kunne påminne sigh orden, om H. K. M:tt kommer medh min broder i nogen discours derom, så sender jagh honom samma breff. Hvadh eliest andre particularia vedhkommer, så agtar jagh dem onödigh, aldenstundh min broder dem aff H. K. M:tt noksampt vetta får. Hvadh victualie parsedlar, min broder kan herifrån bekomma, veet väl Göstaff att beretta, och ähr Jahan Anderson i Stockholm och driffuer deruppå alt, hvadh han kann och förmår. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnett oförmält lathe och vill nu *etc.* . . . Datum Daleröön denn 18 Majj, Åhr 1629.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, helsa syster Fru Anna medh min kärliche tienst. Vale et vive.

126.

Stockholm den 11 Juni 1629.

Danske amiralen H. Vinds ankomst med bref och för att afhämta den lilla danska prinsessan Elisabet Augusta, som varit på besök; falska notiser ang. Danmarks fredsslut; riksdagen; krigsfolk till Preussen; dyr tid.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , i går som var denn 10 ankom Kongen i Dannemarks Admiral Hinrick Windh hijtt till Stockholm, hvilken der i förgår var arriverat i Elsnabben medh 2 danske öhrlige skepp och hade tvenne breff medh sigh till H. K. M:tt och ett till H. M:tt Drättningen, dem vij medh Doctor Saluio lathe affhempte, aldenstundh han sade sigh ingen audientz begäre*). Hvadh des contenta ähre, varder min broder väl förnimmandes aff copierna, som H. K. M:tt nu tillsendes. Först han ankom, nekade han emot sin verdh nogon fredh emellan Käsaren och hans herre vara slutin, förmenandes ingen nogon kundhskap på denna ort derom haffua skulle. För 10 dagar sedan kom Agenten [Erik] Krabbe och viste oss ett

*) Se vidare härom Kullberg: Svenska Riksrådets Protokoll I: 148, 149 och 151; Rådets bref till K. M:t den 10 Juni 1629 i Rådets reg. fol. 24; K. M:ts bref till Christian IV, dat. Marienburg den 24 Juni 1629, i riksreg. fol. 337; Maria Eleonoras bref till Christian IV, d. 15 Juni 1629, i Rådets reg. fol. 32, m. fl. st.

breff aff både Rentemestarna i Köpenhamn honom tillschreffne, att han frijtt motte dett för oss berette, att ingen fredh skulle bliffua emellan Konungen i Danmark och Kaisaren, deruthaff noksampt ähr till att see, att de medh oss inthe sincere mena. Konungen i Dannemark haffuer och lathet affhempta sina skepp och galleior, som haffua legat vedh Wismar, Ålborg och på andre orter. Altså haffue nu de käiseriske legenheet och tillfelle att gå till siös och göra anslagh effter deres egen velie, och, som jagh förmenar, skall effter denna dagen inthe synnerligh säker seglation bliffua i Östersjön. — K. i Danmark begärer och nu sin dotter igen, hvilken desse öhrliche skepp voro herifrån och till Köpenhamn fölgagtigh (hvilket ähr megta hastigt). Jagh kan eij annat conjecturera, ähn att under denna fredh motte vara nogett bedragh, hvilket sigh och snart yppandes varder, om nogott på ferde ähr. Gudh bevare H. K. M:tt och conservera vårt fäderneslandh i denna fharligha tijdh.

I morgon, om Gudh vill, bliffuer Riksdagen begynt och framstelles proposition aff Feltherren, hvilken der jagh och förmener innan fhå dagar att blifua segellferdigh medh de 4 regimenter, som H. K. M:tt till Preussen kallat haffuer. Men reutarna kunne föga komma för ähn i Julio, oansedt de ähro hijtt stembde till denn 24 Junij, effter jagh befrugtar oss lähre fattas skepp dem medh att öffuerföra. — Hvadh eliest sakernas tillståndh her hemma i riket vjdhkommer, så ähre [de], des Gudi skee loff, i temlighe och rolighe terminis, allenast här ähr en svåra dyr tijdh på spannemål och, snarare sagt, här inthe att bekomma, ty allmogen ifrån Näricke och Arboga köpa deres sedh nu här i Stockholm och endå medh stoor bön att bekomma, och, der Gudh förbiude, årsvexten ähn en gångh skulle slå feelt, skulle riket stå i en temligh fhara. Detta jagh min k. b. icke haffuer velat oförmält lathe och vill *etc.* . . . Datum Stockholm denn 11 Junij, Åhr 1629.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

127.

I slutet af Juli 1629.

Ankomna bref från A. O.; Johan Oxenstiernas öfversändande till Preussen; svaromål å A. O:s beskyllningar för sömnaktighet vid pådrifvandet af krigsfolkets öfversändande; skördeutsigter; G. Stenbocks död.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . och giffuer dernest min k. broder tillkenna tvenne hans schriffuelser vara migh på en kort tijdh till handa komme*); hade och fast gerna schriffuit min k. broder svar uppå, hvar icke min salige käre hustrus begrafningh, hvilken denn 12 Julij på Peningeby bleff hollin och nu väl öffuerståndin, [varit]. Belangande dett första begärer min k. broder, att jagh hans sonn Jahan öffuer till honom till Preussen förskicka ville, aldenstundh min broder ej heller rådeliget honom lengre i Upsala Academia att holla; så haffuer jagh haft mitt budh effter honom och Mr Daniel och dem min broders velie förkunnatt. Lather och nu göra kläder åht din sonn, som till resan kunne honom tienlighe vara. Han hade och väl kunnatt medh dett första bliffua segellferdigh, hvar icke Mr Daniel hade begärat dilation till Larsmessö, effter honom då ähr loffuat promotion ad gradum doctoratus, hvilken respit jagh honom icke heller medh skäl haffuer kunnett förvägra, aldenstundh ähndå sommardagarna förhanden ähre, och skall min broder inthet tviffa, att jagh ju skall göra min största flijt medh dett första honom väl att afferda medh alla nödhtorffter, sosom han min egen son vore. Gudh lathe honom eliest väl och medh hälsan öffuerkomme.

I dinn andra schriffuelse advis[er]ar min k. broder migh nogorlunda om denn Preusnische staatens tillståndh sosom och högt förundrar, att vij ähre så sömnighe her i landet och inthet driffua uppå dett krigsfolket, som öffuer till Preussen ähr deputerat och nu så högeligen aff nöden ähre. Och kann jagh väl tenckia, att min broder beskyller oss, som hemma ähre, commoverat aff denn fahra hooss eder vara kann, dett jagh alt efftergiffuer. Doch moste derbredevijdh conside[re]res de molestier och difficulteter, som vij här uppå denne orten haffua, ty, oansedt vij ähn medelen icke uthan besvär kunne tillväga bringa, så ähre vij doch icke altijdh fragskepp megtige, dem vij inthe taga kunne, medh mindre de

*) Blott ett A. O:s bref till brodern, det första af de här nämnda, dat. Elbing den 16 Juni 1629, finnes för denna tid i behåll i R. A.

hijtt till bryggan ankomme. Och der vij icke hade tagit de skepp, som H. K. M:tt hade förordnat att lägga i Daleren, så hade väl Feltherren ähnu varet här i Stockholm, effter som och Upländhske reuterna, som och ähre öffuer deputerade, svärligen ähnu haffua så monga kunnatt bekomma, som de medh kunne expedieras. Doch förmoder jagh, att de medh dett första skulle bliffua segellferdighe.

Hvadh eliest tillståndet her hemma i landet vijdhkommer, så tacke vij Gudh, att all tingh ähr roligit och stilla; förmode och, nest Gudz hielp, att bekomma en temligh vacker åhrsvext detta åhret, oansedt i vharas inthet var dereffter att ansee, doch haffuer denn härlige väderleken dett förorsakat, som i denna sommar varit haffuer. Her Göstaff Stenbock ähr affsompnat her i Stockholm den 16 Julij. Gudh vare hans siäl nådigh. Altså förminskas temligen vårt taal. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnett oförmält och vill *etc. . . . Datum Stockholm denn*) . . . Julij 1629.*

Underskriften saknas.

128.

Stockholm den 15 Augusti 1629.

Om de hemkomna regementena; Johan Oxenstiernas resa till Preussen; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc. . . .* och giffuer dernest min k. broder tillkenna migh inthe tviffla min senaste schriffuelse, öffuersendt medh Hr Skenck, väl vara honom tillhanda kommin, deruthi jagh honom vår stats tillständh här hemma noksampt haffuer adviserat. Ifrån denn tijden ähr inthet schrifftvärdigt passerat, allenast dett Östgöthe och Vestgöthe reuterna ähr denn 1 Augusti effter H. K. M:ttts befallningh hijtt ankomne, och haffue vij nu måst förleggia dem här i alla städer och latha borgerskapet och allmogen underholla dem, aldenstundh vij ingen beskedh om dem bekommitt haffue, uthan förvänte dagligen H. K. M:ttts lyckligh ankompst eller och vjdare order. Smålandske reuterna liggia nu vidh pass i Callmar, oansedt de vore

*) Datumsiffran är i manuskriptet utelemnad, men af brevets innehåll är tydligt, att det måste varit skrivet någon dag i senare hälften af Juli månad.

allareda inemot Nyköpingh och effter denn order, som Tönes Camereraren medh sigh förde, igen omvända moste*).

Belangande min broders sonn Jahan, så venter jagh honom nu ifrån Upsala, och hans kläder, [samt] hvadh mhera han på resan medh sigh behöffuer, ähre mestadeles ferdigt, så jagh förmoder han, näst Gudz hielp, oförtöffuat skall vara hooss digh. Gudh giffue honom eliest helsan och lycka på resan.

Vijd dine gårdar står alt väl till, och ähr i detta åhret bliffuen en skön sädh, allenäst ähr till att befrugte, huru dett tillkommande åhret vill afflöpa, aldenstundh här i denna sommar och alt ähnu ähr en sådana megtigh torka, så att ingen får köra i åkern, myckett mindre så och sädestijden nu mäst förledin ähr. Doch kann Gudh all tingh best förandra oss till nytto. Detta jagh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 15 Augusti, Åhr 1629.

T. F.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

129.

Stockholm den 28 Augusti 1629.

Johan Oxenstiernas öfverresa har med anledning af farsoten i Preussen uppskjutits; farsotens öfriga spridning till Sverige.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , din sonn Jahan haffuer varitt nogre dagar her i Stockholm, och hade jagh väl agtat att senda honom nu dijt öffuer medh H. K. M:ts skepp Tre Kronor, men aldenstundh jagh förnimmer aff alla dem, som hem komme, att pestilentien grasserar skreckeligh iblandh vårt folk, och denn ena faller aff effter denn andra, och min broder dess föruthan sielff medh hustru och barn i denn smittosamma siuka dagligen vistas moste, hvarföre jagh icke rådeliget hollit haffuer, för ähn jagh vijdare aff min k. broder adviserat varder, honom dijt öffuer att senda, uthan vill förvänta min broders vijdare meningh derom. Förhoppes och, att, der min broder endeligen vill haffua. honom dijt öffuer, att endå ingen tijdh kann vara förlupin, nhär man haffuer ett gott skepp under fötterna. Jagh önsker och, att denn goode Gudh ville uppeholla min k. broder medh hustru och barn och alla gooda venner vidh hälsan och lathe oss ähn en gångh få talas vjdh.

*) Jmf. Kullberg: Sv. Riksrådets Protokoll I: 158, not 4, och 166.

Hvadh vårt tillståndh her hemma vijdhkommer, så tacke vij Gudh, att all tingh stå här väl till, unnantagandes, att de, som ähre kompne ifrån Preussen, haffuer fört pestilentien hijtt i riket medh sigh, att dett ähr nu itendht i Norköpingh och deromkringh; dör och nu i Brenn-Ekeby vidh Nycköpingh fast och i Vester-Haninge sochn. Gudh vare oss nådigh. Detta jagh min k. broder icke haffuer *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 28 Augusti, Åhr 1629.

T. F.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

130.

Stockholm den 24 September 1629.

Beklagar Gustaf Oxenstiernas död; Johans resa instald; pesten i Stockholm och rådets öfverflyttande till Strängnäs.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält laþhe migh aff hans schriffuelse, som jagh för nogre dagar sedan bekommit haffuer, fast ogera och medh bedröffuat hierta förnummitt haffua dett fall, som min k. broder nu händt ähr, i dett Gudh genom sin mildhe försyn och behagh haffuer aff denne verlden genom pestilentien kallat hans käre sonn Göstaff Axelson, hvilkens siäl Gudh hugne medh alle sine uthkorade och förlähne kroppen en frögdefull uppståndelse. Så kann jagh noksampt eragte och tenckie, hvadh för stoor sorgh och bedröffuelse detta fallet min k. broder och hans husfru tillfogat haffuer, i dett att de icke allenast deres käre sonn, som naturen kräffuer till att älska, mist haffue, uthan och denn, som allareda till ähren kommen var, att han, der Gudh hade teckts att spara lifffet, väl hade skulle bliffuet konungen och fäderneslandet en nyttigh tienare, vår slegt och familiae till stoor ähre. Kann eij heller neka, att han migh väl så kär varitt haffuer som en aff mina egna söner. Kann fördenskull inthe annat ähn att haffua medh min broder ett stoort medhlidande, önskandes, att min b. motte bära detta kors medh tålmodh och tenckia, att detta ähr verldsens lopp och ingenting på jorden stadigt, effter som jagh inthe tvifler min k. b. [sig] sådant noksampt uthan påminnelse väl ärindrer.

Belangande dett min k. b. begärer, det jagh inthe ville senda Jahan Axelson till honom, uthan senda honom tillbaka till Upsala igen, så frampt han icke allareda vore herifrån förrest, så tvifflar jagh inthe, dett min schriffuelse medh Tre Kronor ähr min k. broder väl behändiget, derutinnan jagh lather min k. broder förnimma, dett jagh hade betenckiande att senda honom öffuer till Preussen, för ähn jagh min broders vijdare resolution förnumme, aldenstundh jagh förnam pestilentien taga på denn orten för myckett öfverhanden. Hvarföre haffuer jagh hafft honom här hoos migh, till des jagh din resolution derom bekomme, och strax der-effter afferdat honom till Upsala. Min broder vare försäkrat, att dett ähr en juvenis optimæ spei, den jagh vist förhoppes skall bliffua fäderneslandet en nyttigh mann i framtijden och min broder sampt hela slegten till hugnat.

Belangande tillståndhet her i riket, så ähr, des Gudi skee loff, sakerna i en roligh staat, allenast [att] pestilentien (hvilken der uthaff Preussen ähr hijtt fördh) begynner nu fast allastädes skarpt grassera och i synnerheet här i Stockholm, så att vij nu moste alla herifrån. Och rycker alt Rådet herifrån till Strengnes, der att förvänta H. K. M:tts ankomst, effter H. M:tt Drättningen [är] på Gripsholm. Detta jagh min k. broder icke haffuer kun-natt oförmält latha och vill nu hermedh *etc.* . . . . Stockholm den 24 September, Åhr 1629.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, helsa syster Fru Anna medh min kärliche dienst och Gudh hielpe eder alle medh helsan snart hijtt hem till oss igen, effter jagh nu fast åhstundar att få tala medh min k. broder igen. Vale.

Rikskanslerens anteckning vid utanskriften: Præsent. i Elbing den 20 November, Anno 1629.

131.

Stockholm den 11 Oktober 1629.

Konungens besök i Stockholm; beklagar, att A. O. ej får hemkomma; dyr tid hemma; nöd och fattigdom genom utskrifningarne; förfarandet mot kopparkompaniet; regeringens flyttning till Upsala.

Velborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe, dett H. K. M:tt nu,

des Gudi skee loff, ähr medh goodh helsa väl hijtt till oss kommen och doch allenast i två nätter her i Stockholm fördrögt och ginest till H. M:tt Drättningen till Gripsholm igen förrest. Så, oansedt jagh var i denn visse förhoppningh, att min k. broder nu denna höst skulle haffua bleffuit förloffuat att komma hijtt hem till oss igen, och Feltherren bliffuit der öffuer vinteren quar, så förnimmer jagh doch aff H. K. M:ttts egen relation, dett min k. b. dähr ähnu på nogon tijdh förtöffua moste, dett sannerligen migh högt bedröffuar, dett våra ähr och dagar löpa således der hänn, uthan all conversation och omgånge. Doch medan alt sådant ähr dirigerat till H. K. M:ttts och fäderneslandzens tienst, så moste mann alt sådant Gudh och tijden befale. Önsker allenast, att Gudh ville min k. broder medh sitt hela hus i denna fharliga och siukelige tijdh bevare och förhielpe honom en gångh medh sin käre vordnat hijtt till oss igen.

Hvadh eliest tillståndhet här widhkommer, så haffuer mann orsaak att tacke Gudh, dett all tingh ähr i temligh goodhe terminis, allenast att tijdhen är nogott dyr, ty kostar här nu en tynna rogh 6, undertijdhen 7 daler, doch ähr höstsäden, som nu ähr på jorden, megtigh skön. Allmogen bliffuer megta fattigh och, snarare sagt, aff de hårda uthschriffningar på folk aldeles blottat. Och effter H. K. M:tt nu vill latha stella uthschriffningarna igen i verket, ähre inge drengar mhera att taga, uthan sielffua bonden moste gå uth och bliffuer landet mycket öde, i synnerheet frelset. Effter alt skatt och krono ähre förlänthe till reuter och knegtar, så moste frelse nu allena uthstå gest och gångande, så väl under sätegårdarne som uthan om, och der hielper nu inthe mhera försvar emot. Dett lilla och allmogen haffuer hafft, ähr mest tillgånget genom krigsfolket, som i denne ganske sommar haffue varitt deres gester. Altså befrugtar jagh, att, der detta nogott lenge vara skall, bliffuer resten snart klar och rigtigh.

Hvadh vårt Kopparcompagnie vidhkommer, des capital H. K. M:tt till sikh taget haffuer på interesse 20 pro cento, så ähr i detta ähr inthet interesse betalt, och, oansedt H. K. M:tt haffuer giffuit Compagniet sin försäkringh, att denn, som i 3 ähr ville lathe stå sitt capital, skulle bliffua betalt medh Ungerske gylden och riksdaler in spetie, effter dett gamla priset, så förnimmer jagh nu, att H. K. M:tt vill dem nu i denna höst betala medh kopparmynt, daler emot daler. Skadan kann väl förvinnas, men svårligen bringar H. K. M:tt nogett Compagni mhera till väga.

Aff hvilketdera man större profijt haffuer, giffuer tiden medh.

H. K. M:tt haffuer i denna vinter ährnat för siukdomens skull, som nu temligen her i Stockholm ähr inritin, att residera i Upsala, dijt som och Hofretten sigh innan nogre få dagar förfogandes varder. Riksrådet bliffuer nu och sammankallat, medh hvilke H. K. M:tt vill holla deliberation om dett Tyske väsendet. Så snart som der uthi nogot ähr passerat, skall jagh min broder om des uthgångh väl advisera.

Belangande min broders sonn Jahan, så ähr han alt i Upsala och vidh goodh helsa och nu nästan om min längdh till växt. Ville ønske, dett min broder i denna vhar, der siukdomen sigh stillar, motte [honom] till sigh komma latha, effter honom väl inthe tienligit vara vill länge i Upsala att bliffua. Detta jagh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 11 Octobris, Åhr 1629.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

132.

Upsala den 23 Oktober 1629.

Regeringen och Rådet i Upsala; utrikes nyheter; Farensbach, Spens; sändebud från Mantua; den dyra tiden; privatnotiser.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . H. K. M:tt medh hela hoffuit ähr nu hijt till Upsala väl arriverat och dett för pestilentiens skull, den der nu temligen häfftigt i Stockholm grasserar, och ifrån Preussen aff krigsfolket dijt fördh. Alt Riksens Råd ähr och hijtt förschreffuin, och en deel allareda ankompne, och, så vijd som jagh förmerkier, vill H. K. M:tt medh dem om dett Tyske väsendes fortsettiande deliberera. Gudh lathe oss de bästa råd att påfinna, som kunne lända fäderneslandet till goodha. Nhär nogott vist kann deruthi concluderat varda, skall min broder deruthinnan inthet bliffua oadviserat.

Färensbak [o: Farensbach] ähr för nogre dagar sedan hijtt ankommen. Veet till att beretta, dett Bethlehem Gabor ähr siuk aff vatsiukan, och ingen lifsvähne medh honom lengre på ferde. Beretter och dett hemligen och in eventum, att gifftermål skall driffuas emellan Prinsen i Päländh och Bethlehems gemål. Brin-

ger dessföruthan väl en hoop medh saaker före, doch synes ingen synnerligh sanningh medh hans relation, effter som han icke heller ähr synnerligen till troendes. — Spentius ähr och för nogre dagar sedan till Götheborgh ifrån Engelandh ankommen, och förväntes hans ankompt hvar dagh hijtt. Hvadh gott han oss bärandes varder, giffuer tijden medh. — Fegreus schriffuer och ifrån Köpenhamn hijt, dett Duk de Mantuas Gesanter ähr ankommen till Köpenhamn*) och ähr sinnader att begiffua sigh hijtt till H. K. M:tt.

Hvadh eliest tillståndet her hemma i riket vijdhkommer, så ähre alle saaker i temligh goodha terminis, allenast dett pestilentien riter ju mher och mher in. En dyr tijdh ähr här och temligh i landet, ty kostar en tynna rogh i Östergötthandh 8 daler, en tynna korn 6 daler, hvilket på nogre ähr ähr inthe hört i denn provintien. Doch står höstesädan megtigh skön, som hon i nogre ähr inthe gjort haffuer.

Belangande min broders sonn Jahan, så ähr han här i Upsala, och ähre vij nu både dis[k]gesellar hooss Lenneum, och agtar han sine studia rett flitigt, och fölier han migh under tijdhen i H. K. M:ttts kammar och min broder vist vara försäkrat, att, der Gudh teckes till att spara honom liffuet, så tviffjar jagh inthe, att han väl skall bliffua denn mann, som skall hugna sina föräldrar och kunne tiena sin öffuerheet och fäderneslandh till goodo. Käre broder, jagh haffuer nu för denna gångh inthe synnerligen att schriffua, uthan vill dermedh uppskiuta, till des materien kann vijdhlöfftigare giffuas. I medlertijdh önsker jagh, dett Gudh ville min k. b. medh hustru och barn mildeligen conservera och uppeholla och förhielpe honom medh hela sin värdnat en gångh hiit hem till oss igen. Och vill jagh nu *etc.* . . . Datum Upsala denn 23 Octobris, Åhr 1629.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens anteckning vid utanskriften: Præsent. i Elbing den 20 Novembris. Anno 1629.

*) Jmf. Johan Fegræi (Strömfeldts) bref till A. O., dat. Helsingör den 19 Oktober 1629, Oxenst. saml. Det Mantuanska sändebudet kallas där Don Gonsago, Conte de Dulingo.

Upsala den 25 November 1629.

Förhandlingar med städernas fullmäktige; J. Skytte guvernör i Lifland; Hof-rätten i Dorpt; Charnacés klagomål mot A. O.; Danska besvär öfver Rhengrefven; notiser från England; beskickningar till kejsaren och Danmark; Gustaf O:s begrafning; utskrifningen.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar dig *etc.* . . . .
 effter som jagh i min sista schriffuelse förmälte, dett H. K. M:tt för siukdomen skull, som nu fast i Stockholm, så väl som monge annorstädes i landet, ähr inriten, haffuer most begiffua sigh hijtt till Upsala, dijt H. K. M:tt alla städernas fullmegtighe stämt haffuer och dem skarpa laagen förehollet, i dett de icke de skepp, nembligen 16, som uthloffuade ähre, förskaffat haffue, och, oansedt en deel aff dem väl nogre köpt haffue, ähre de doch så gamble, att städerna deraff en stoor skada tagit haffue, der till de nu moste vara förtencnte till retta att svara*). Dem ähre och väl nogre andre puncter proponerade om goodh rigtigheet uthi bosmäns uthgörande, sosom och om de 3 regementers underhol-lande, som Hoffmarskalken medh dagligen hijt in förväntes, och, så snart som dett beslutet ähr, begiffuer H. K. M:tt sigh till Vesteråhs, der sin julehälgh att holla.

Jagh lather och min broder förnimma, dett H. K. M:tt haffuer nu förordnat H. Jahan Skytte till gubernator öffuer dett Polniske Lifflandh och hela Ingermanlandh, och skall han haffua sin residents i Dorpt, och der jempte en hofrett anrettes, derföre jagh förnimmer Adam Skraffert skall präsidera och gamla Secreteraren Spancko skall bliffua secreterare. I Skyttens staadh ähr Admiralen Claus Flemingh deputerat. Denne mutation ähr mongom underligen förekommen, doch förmener jagh en part väl lähra medh tijden kenna henne. Men mhera derom herness.

Denn Fransösiske Gesanten haffuer som i går varitt till audiens och tvenne timmer deruthi fördrögt. Iblandh alt annat haffuer han sigh öffuer min broder besvärat om Konungen i Engelandz titull och vist H. K. M:tt en attestation, som han haffuer begärat min broder underschriffua, [som] doch dett honom denegerat, och sigh uppå Feltherren, den der all relation viste att göra, beropat. Och, effter som H. K. M:tt för hade läsit min broders egen schriffthlige relation, så väl som aff Feltherren om des till-

*) Se härom föregående n:r 124.

ståndh förnummit, frågade H. K. M:tt om Gesantern begärade, att du honom till retta svara skulle. Sade han sigh dett inthet begära, uthan allenest att visa H. K. M:tt, dett han rett och min broder orett procederat hade, hvilket medh löje bleff [af] H. K. M:tt antaget. Hvdh vijdare heruthi kann förefalla, skall jagh min broder hernest väl tillkenna giffua.

I går ähr och en aff de Ransour [o: Ranzower]*) hijtt till H. K. M:t förskickat medh breff från Konungen i Dannemark och den unge Prinsen Cristanus V angående Reingreffuen, som nu ähr i Preussen. Hvdh denn haffuer att innebära, varder min broder aff H. K. M:ttts breff noksampt adviserat. — Gambla Spents ähr och hemkommen; berettar alt ähnu stoor oenigheet vara emellan Konungen och Parlamente, och en, [Weston] benembt, som tillförene, nhär jagh der var, då [var] vice Thesaurarius och nu dett ämbete medh alla bekläder, vara succederat i Bukingams stadh. Och Spents berettar och, att derifrån ähr inge[n] synnerlighe penningehielp, der oss så omtrengia skulle, till att förvänta, uthan ett hopp hoos Kongen i Engelandh, dett han genom sine senningebudh vill stiffta en general fredh öffuer hela Europa.

H. K. M:tt haffuer deputerat Greffue Peder till att förresa till Keisaren som en post, endeles medh de samma conditioner, som H. Sten Bielke hade till Walsteiner och Tilli i förledne sommars. Hvdh svar han medh sigh förändes varder, ähr letteligen att dijudicera. — Carll Baner och Doctor Salvius skole till Konungen i Dannemark och der förfhara, att [o: hvad], hvar dett Tyske väsendet angår, vij då skole aff honom haffua till att förmoda, effter som min broder aff dess omständigheet vijdare af Cantzlijt adviserat varder.

Dernest kann jagh och min k. broder icke oförmält lathe, dett din salige son Göstaffs lijck var för nogre dagar i en temligh stark vinter ankommett till Elffsnabben. Och aldenstundh sunden vore lagda medh is, så leth jagh mitt folk ifrån Töresiö ryckia till Bergahampn, taga dett der upp, och sätte dett i Öster-Haninge sakerstij och i medler[tijdh] sändt Jahan Anderson budh att lathe förferdigha en lijksläda medh des tillbehör, och sedan medh första åkeföre lathe föra dett till Tiula kyrckio, hvilket min broder inthet tviffle, att dett ju väl och medh tillbörligh ähro skall skee. Gudh tröste digh och syster, som sådant öffuerleffue moste. Men effter dett ähr så verldens lopp, ideo ferenda sunt quæ mutari nequeunt.

*) Henrik Ranzow, se Axel Oxenstiernas Skrifter II: 1. Brevet nr 394.

Uthschriffningen bliffuer strax effter jul stelt i verket medh allmogens stoore klagan och medh monge hemmans ödegörande, och i synnerheet våra settegårdzbönder, effter nu inge drengar hooss dem bliffua ville, i synnerheet för arbeten skull och der bredevidh ingen friheet. Der detta tvenne eller trenne gånger continueras skall, bliffuer medh adelen snart uthe. Gudh vende alltingh till dett besta. Detta ähr så korteligen förmelt, hvadh här till passerat ähr; framdeles mher. Och vill jagh nu *etc.* . . . Datum Upsala denn 25 Novembris, Åhr 1629.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. i Elbing den 26 Decembris, Anno 1629.

134.

Upsala den 11 December 1629.

Om tillståndet i Preussen och A. O:s betänkanden om tyska kriget; Falkenbergs värfvade folk; Charnacé och den franska underhandlingen; underhandling med kejsaren; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . kann jagh min k. broder icke oförmält lathe hans schriffuelse vara migh till handa kommin, aff hvilken jagh förnimmer min k. broder samt medh sin vordnat ähnu vara, des Gudi skee loff, vidh temligh goodh helsa. Gudh förlähne, så framgent migh sådana tiender ifrån eder alla att spöria. — Jagh förnimmer och aff min broders schriffuelse till H. K. M:tt om dett Preusniske tillståndet och denn onde sperantz, som min k. b. haffuer om dett Tyske reuterijt. Så varder min k. broder väl förnimmandes H. K. M:ttts meningh om dem, huru medh dem han sigh förholla skall. Min b:s betenckiande om dett Tyske väsendes företagande ähr Rådet tillhanda kommin. Befinner deruthaff min k. b. vara medh oss i en meningh och mestedeles bruka de samma rationes, som in Senatu ähre debatterade*). Ähr och fördenskull nu dertill beslutit. Denn

*) Båda de omnämnda betänkandena, såväl det till konungen som det till rådet ställda, saknas numera i R. A. De synas hafva varit daterade i November, såsom kan slutas af Gustaf Adolfs bref till A. O. den 4 December 1629. Se Axel Oxenstiernas Skrifter II: 1, sid. 543.

högste Gudh han göre vore rådshlagh lycksaligh och giffue på dem en goodh och nådigh uthgång. H. K. M:tt gör och dertill alle præparatoria.

För nogre fhå dagar sedan ähr tu aff Marskalken värffuade regimenter till Stockholm ankompe, de der på siön haffua lidit stoor hunger och [blifvit] aff pestilentien och blodhgången mycket försvagade och nu förlagda i Stockholm, der de och temligen döo. Ty H. K. M:tt haffuer icke velat förleggia dem i upstäderna, på dett de icke skole föra pestilentien medh sigh dijtt. Bliffuer altså dett dyra soldater. Här kommer och ett regemente, nemligen Öffuersten Halls, hvilket haffuer bekommit sin frija martz och durchtogh genom Dannemark. (Så miuk ähr han nu).

Denn Fransösiske Gesanten bekom i går sin affskeeph och till förähring en kädia om 800 kronor medh conterfej och 4 halfua cartouer. Haffuer ingen plenipotens hafft nogon viss summa peningar att uthloffua. Derföre ähr saaken remitterat till Cammerarium till Haagen, dett och han och Konungen i Frankrikes ordinarius der om skole medh hvarandra tractera och sedan stå till H. K. M:ttts ratification.

H. K. M:tt haffuer hafft i sinnett att förskicka Greff Per till Käisaren*); ähr doch nu affslaget, aldenstundh H. K. M:tt förnimmer, dett han bliffuer besögt aff Walsteinn, och haffuer H. K. M:tt resoluterat, att, så frampt dett kommer till tractat, att denn då skall bliffua i Dansik, dett min b. då uthan tviffuell moste förestå. Doch skall armeen i vhar icke desto mindre öffuersettias, så att mann kann tractera sub clypeo.

Belangande H. K. M:tt censur om min broders rådshlagh, så behagade H. K. M:ttts dett till Senaten var schreffuit väl, men dett som H. K. M:tt var tillschreffuit, var icke medh dett andra i alla puncter lika. I synnerheet att deruthi så myckett förmältes om Tyske reuternas affdankningh, tyckte H. K. M:tt, dett vore i nogott contraria (doch mann fhå ordh i min nhärvaru derom taalte), doch excuserandes min broders stoor besvär, som han medh dem hade. (Desföruthan ähr jagh mest i Hofretten och sällan tillstedes). Doch adviserer Her Per Baner min broder väl derom nogott lithe fram bettere.

Din sonn må, des Gudi skeep loff, väl. Jagh ville väl gerna nogett vidhlöfftigare om alla saaker schriffua, men posten ähr myckett hastigh och fick rett nu först vetta, dett han ville sin

*) Se föregående bref.

kooss. Skiuter fördenskull upp till better legenheet. Och befaller nu *etc.* . . . Datum Upsala den 11 Decembris, Åhr 1629.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

135.

Upsala den 5 Januari 1630.

Franska sändebud; Tartariska sändebud; Kniphausens ankomst och yrkande på den tyska expeditionens verkställande; utskrifningen; dyr tid; konungens tillfredsställelse med A. O:s sista betänkande om kriget; om Johan Oxenstierna.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . denn Fransösiske Gesanten, som var i Preussen, haffuer bekommitt sin affskedh och herifrån förrest. I går ähr denn andre Gesanten Lascy*) kommen ifrån Muskou hijtt. Talar myckett spotskeligen om denn nation och deres incivilitet emot sendebudh. Han förebär och sigh hooss Stoorförsten haffua begät, dett en deel aff denn Ryske handelen må diriveres in uppå Narffuen, begärer fördenskull, att Fransoserne må haffua deres stappell i Narffuen, om hvilket medh honom i dagh skall bliffua tracterat. Hvadh för en uthgångh dett tager, skall jagh min b. medh första legenheet väl advisera. — Tartariske sendebudh ähre och som i går ankompne och skole i morgon bekomma deres audients. Hvadh verff de haffue, giffuer och tijden medh**). — Knipphausen ähr för nogre dagar sedan hijtt ankommen och presenterar H. K. M:tt magnalia och styrker fast till denn Tyske expedition och gör henne myckett leth. Säjter sigh kunne tillväga bringa så myckett folk, som H. K. M:tt begärer, både i reuter och soldater, och en fast lideligh bestellingh, effter som Secreteraren Grubben väl veet att beretta min b. derom vidhlöffteligen***).

*) Namnet är sannolikt felskrifvet, då den ifrågavarande franske gesanten var Des Hayes Courmesmin, såsom ses såväl af Per Banérs bref till A. O. den 12 Januari 1630 (Ox. saml.) som af Flassans Histoire Générale de la Diplomatie Française II: 361.

***) Såsom bilaga till det i föregående not nämnda brefvet från P. Banér af den 12 Januari 1630 finnes en förteckning på de Krimiska gesandternas namn.

****) Den utförliga värfningskapitulationen, som afslöts med D. v. Knipphausen, är daterad den 17 Januari 1630, och gick ut på levererande af folk till slutet af April s. å. Se Lat.-Tyska registraturet fol. 2.

Hvadh eliest vår staat her hemma om belanger, så går nu denn generalluthschriffningh ähter an, hvilken uthan tviffuell faller allmogen myckett besvärligh, och, der hon ähn en gångh så skall gå, så bliffuer dett väl i dett nhärmeste medh oss giort. Dyr tijdh ähr här och extraordinarij; ty kostar en tynna rogh 9 eller 10 daler, och monge ähte barken, i synnerheet i Östergöthland [och] i Vestergöthland; i Götheborgh kostar hon 20 daler.

Jagh kann och min k. b. icke förholla, dett hans siste schriffuelse till H. K. M:tt de consilio belli Germanici ähr uptaget medh ett treffeliget gott contentament, och sade H. K. M:tt, dett att vara literas doctissimas; önskade och, att alle de consilia, som min b. deruthi giffuer, stöge till att ställa i execution och förmoder, att de icke uthan frugt afflöpa skulle*).

Hvadh eliest min broders sonn Jahan vidhkommer, så ähr han, des Gudi skee loff, vidh goodh helsa och alt her i Upsala stadd. Farer vackert fort i sina studijs och desemellan, nhär nogre gesanter haffua hafft audientz, ähr hann altijdh tillstedes, sosom och undertijden agtar uppå H. K. M:tt, och behagar H. K. M:tt hans humor myckett väl. Jagh tviffar inthe, att, der Gudh teckes att spara honom liffuet, att dett bliffuer en mann att tiena sin konungh och fäderneslandet. Käre broder, jagh ville väl nogot vijdhlöfftigare schriffua min k. b. till om alle saakers tillståndh, menn aldenstundh Secreteraren Grubben ähr nu aff H. K. M:tt till min broder försckickat, så veet han noksampt min k. b. om alle particularia att underetta. Och vill fördenskull denna min schriffuelse uppskiuta till en annan tijdh, och vill nu hermedh etc. . . . Datum Upsala denn 5 Januarij, Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder. Var obesvärat att helsa din husfru och barn medh min tienst och Gudh förlähne eder alle ett gott och lyckosampt nytt ähr och lathe oss, der honom så behagade, i dett ähr finnas medh helsan och goodhe hugnelige tiender. Vale et Vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsents i Fiskhusen den 16 April, Anno 1630.

*) Betänkandet saknas liksom de föregående i R. A.

Lyckönskar till väl öfverstånden vinter och konungens välbehag; den dyra tiden och nöden hemma; felslaget hopp att blifva sänd till Danzig; tillärnade riksrådsutnämningar; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . lather jagh min käre broder förnimma migh fast gerna och medh hugnat förståt haffua min k. broder medh sin k. husfru och barn att vara vidh goodh hälsa och välmågo, och att Gudh haffuer giffuit min k. broder denn nådh, att han denna vinter uthöffuer icke allenast medh varande armee, uthan och medh des värffuande och förmerande, erhållit haffuer. Derföre Gudh ähr högeligen att tacka och min broder fördenskull en gratulation väl förtient haffuer, och ähr alt dett, som aff min b. i denne vinter förrettat och bestält ähr, megta nådeligen och väl uptagit.

Hvadh vår staats tillståndh vidhkommer, så ähr, des Gudi skee loff, alle saaker i rolige terminis, doch icke uthan deres stoore besvär och difficulteter. Ty ähr här en dyr tijdh och hunger i landet altså, att en tynna spannemål haffuer i vinter kostat vidh pass 12, ja 16 daler der nedre i landet, och dessföruthan landet så uthblottatt medh folk aff desse 4 skarpa uthschriffningar, så att dett synes nogorlunda ville lutha; och, hvar dett ähnu ett ähr eller tu skall continuera, så må vij väl säia, att vij haffua vunnit landh aff androm, och deruthöffuer ruinerat vårt egit, effter som min broder väl varder förnimmandes aff sin fougtes Jahan Andersons berettelse, nhär han ankommandes varder.

H. K. M:tt[s] deseiner och anslagh agtar jagh onödigt om nogott förmäle, aldenstundh Secreteraren Grubben ähr befatat min b. all grundtligh relation om dem att göre. Gudh giffue lycke och välsignelse till dem alle. Och effter som jagh förnimmer, dett en tractat skall nu anställas i Dansich emellan de Kaiseriske och oss, och H. K. M:tt ähr sinnader att förskicka min broder nogra aff vårt medell herifrån till asistens, så hade jag väl varitt till fredz, dett jagh hade mott bliffua en aff dem, i synnerheet för denn orsaak, att jagh en gångh motte få see och tala medh min b. Ty ähr väl till att befrugta, att, hvar detta tillstundande krich skall haffua sin framgångh, [dett] icke tilleventyrs i mongen goodh dagh skeer neppeligen. Doch kann jagh väl ehragte att Hoffretten ähr migh till ett stoort hinder, och sedan att få ähre, som hemma i H. K. M:tt[s] frånvaru bliffua skole.

Jagh lather och min broder förnimma, dett Greff Abraham ähr denn 12 Martij affsombnat, och bliffuer således vårt collegium dageligen förminskat. Och haffuer H. K. M:tt väl per discursum föreslaget, dett H. K. M:tt en temligh deel i Rådet igen intaga vill, nembligen Greff Per, Greff Nils, Jahan Baner, Carl Baner, Åke Tott, Erich Rynningh, Jahan Pontuson, Feltmarskalken Herman Wrangell, Sten Bielke*). Hvardh nu derom varder, giffuer tiden medh.

Min broder förmäler och uthi sin schriffuelse, dett han begärer sin son Jahan öffuer till sigh, såväl som och sin fougte Jahan Andersson. Så haffuer jagh strax sendt min broders breff till din sonn och schreffuit honom till, dett han begiffuer sigh hijtt till Stockholm ifrån Upsala, och så snart han kommer och hans saaker kunne bliffua rigtige, skall jagh [senda] honom strax öffuer till min b. (Gudh lathe honom ankomme medh helsan). Din salige sons Göstoffs lijek ähr fört till Tiula kyrkia, strax isarna begynte att bära. — Ett moste jagh icke förgäta att advisera min k. broder, om broder H. Bengt Oxenstierna, att sosom min broder väl vetterliget ähr, dett han nu i en longhligh tijdh haffuer friat efter Fröken Ibba, Greff Abrahams dotter, och doch aff henne inge goodhe svar kunnett bekomma, oansedt fadren, modren och bröderna haffua alla varitt på hans sida och hans saak på dett högsta hooss henne dreffuet, doch alt uthan frugt, han icke desto mindre i sitt upsåat continuerat, förmenandes sigh medh tiden skola vinna hennes affection. Nu omsidor ähr uppenbart vordit, dett Axell Baner skole stå medh henne i goodh correspondens, och [hon], för nogon aff hennes föräldrar eller syskon vist deraff ett ordh, giffuit honom ja, dett Hr Bengt haffuer fast hårt till hiertat gått, förmenandes, dett Axell Baner som hans förtrognaste venn, skulle medh honom dolose haffua omgåts och till hennes perversitet en orsaak vara, och förmenandes honom lenge detta spele in secreto driffuit haffue, oansedt denn andre dett hårt nekar och svär, hvarigenom ett treffelighet haat dem emellan ähr upvuxit. Och hvar jagh honom icke medh lämpa och foga in till denna dagh ifrån hollet hade, så hade uthan tviffuel endera aff dem satt liffuet till. Doch tyckes migh Hr Bengt göra nästan för myckett för denn pigans skull. Der min

*) Af dessa utnämdes, såsom af följande bref synes, Per Brahe, Johan Banér, Åke Tott och Herman Wrangel till riksråd i Maj 1630. Grefve Nils nämdes till riksråd 1632, Erik Ryning, Johan de la Gardie och Sten Bielke 1633. Carl Banér blef däremot aldrig riksråd.

broder nu tecktes medh ett ordh, tu eller trij att affstyrkie honom, vore dett väl giort, ty han man bidar effter Konungens affresande, då till att sökia sitt rum och legenheet. Eliest haffuer han satt sitt sinne till systemen Fröken Margreta, och dett haffuer väl sin framgångh, effter som både hon sielff så väl som modren och alle bröderna der till inclinera. Min broder ville sigh emot [honom] inthe merkia lathe, att jagh digh derom adviserat haffuer, uthan dett förnummitt ex communi fama. Käre broder, jagh vill denna gångh inthe bemöda digh medh nogon vidhlöfftigh schriffuelse, uthan, nhär Gudh vill, din Jahan förreser herifrån, digh då om alle saaker particulariter advisera. Och vill nu *etc.* . . . Datum . . .*) Aprilis, Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens påteckning: Präsensent. i Fiskehusen den 16 April, An. 1630.

137.

Stockholm den 16 Maj 1630.

Utskottsmötet; nöden i landet; förberedelser till tyska expeditionen; riksrådsutnämningar; det felslagna hoppet att blifva kommissarie i Danzig; privatsaker; A. O:s betänkande om kopparhandeln ogilladt.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . ., effter som H. K. M:tt haffuer till denn 1 Majj sammanschreffuit ett möte, nogre aff de förnempste aff adelen, bisperna och nogre fhå aff borgerskapet, hvilket ähr i förledne tisdagh angånget och så lenge öffuer tiden drögdh för H. K. M:tt[s] trediedagh febris, denn H. K. M:tt doch nu, des Gudi skee loff, väl öffuervunnit haffuer. Och haffuer H. K. M:tt lathet proponera dem desse tvenne puncter: 1:o att de skole öffuersee denn instruction, som commissarierna på tractaten meddelas skulle, hvilken de haffua goodh ehrkendt och inthet funnett der nogon tingh uthi att förändra**); 2:o att effter H. K. M:tt förmerkte, att landet genom de monge och stoore uthschriffningar bleffue merkeligen uthblottat på folk, derigenom åkerbruket bleffue ödelagdh och fattigdomen

*) Datumsiffran är i manuskriptet utelemnad.

***) Se angående denna Axel Oxenstiernas Skrifter II: 1: n:o 425.

toge öffuerhanden, derföre ville H. K. M:tt lathe falla denna åhrs uthschriffningen, som i fjordh bevilliades, doch medh denn beskedh, att hvar och en, som i rootschriffningen kunne införas, motte giffua halffanan tynna spannemål eller 3 pundh smör, till hvilken punct adelen sigh högt öffuer besvärade, deres bönder omögeliget att uthgiffua, så väl [som] och bisperne gjorde dett samma, förbärandes denn stoorä oförmögenheet i landet ähr, och att vara ogörligit för torpare och andre fattiges skull, doch omsider tillbudo aff hvar person en tynna eller 2 pundh smör eller två riksdaler; och hvar H. K. M:tt dett inthe behagade, så såge de heller, att uthschriffningen för detta åhret ginge för sigh, och ähr således H. K. M:tt sinnader att bliffua vidh uthschriffningen. H. K. M:tt vill nu senda uth commissarier och tractera medh dem derom, effter ingen aff allmogen ähr här. Jagh må och väl bekenna, att landet ähr nu så uthblottat på folk, att dett nästan en stoor deel deraff [är] öde. Jagh vill icke nämpna Finlandh, [af] hvilket mhera ähn halffparten ähr framfharitt. Deres oförmögenheet ähr och nu så stoor, så att Östergötthlandh, Vestergötthlandh och Smäländh leffuer mäst aff bark och ällon, och ähr, snarare sagt, ingen barmhertigheet medh dem, ey heller må om deres oförmögenheet noggt nempnas, så att väl ähr till att önske, att Gudh oss och vår staat ville för olyckor och inbördes vedervillie bevara. Jagh vill cij mhera derom schriffua, aldenstnndh min broders fougte sielff noksampt veet honom om alla de particularia att beretta.

H. K. M:tt haffuer nu lathet göra öhrlighskeepen alle ferdighe, och väl nogre fragskepp medh bekommitt (doch kunne [de] till alt folksens öffuerföringh inthe förslå), och haffuer, om Gudh vill, till dett sista innan 14 dagar hereffter ährnat att gå till segels både med reuter och knegtar. Huru monga regimenter till hest och foot de bliffua, veet Secreteraren bäst att beretta, och haffuer H. K. M:tt ährnat att landhstiga i Strålesundh för Stetins belägrings skull, dem att entsettia, så framt till de sigh så lenge försvara kunne. Hvert uth H. M:ttts consilia tenderer, veet Secreteraren väl att beretta, derföre agtar jagh onödigt myckett derom att schriffua. Gudh giffue eliest välsignelse och lycka dertill, och lathe all tingh oss och vårt uttmattade fäderneslandh till roo och säkerheet [lenda].

Jagh kann min broder icke förholla, dett H. K. M:tt haffuer uthvaldh till Rådpersoner i de affdödes stadh: Greff Per, Feltmarskalken Wrangell, Jahan Baner och Åke Tott. Gudh giffue dem lycka att draga denne bördan väl.

Jagh ville väl ønske aff hiertat, att jagh motte få tala medh min broder inthe mhera ähn ett par timer till görande, hade och väl förmodat, att jagh skulle haffua bleffuit deputerat till en commissarium, men H. K. M:tt haffuer dett inthe velat; orsaken veet jagh inthe. Doch aldenstundh lyckan inthe vill foga oss tillsammans, så moste patienteras för fäderneslandzens och H. K. M:ttts dienst skull, och önsker, att Gudh ville lathe oss så lenge leffua, att vij ähn en gångh motte finnas medh helsan och hugnat. — Hvdh eliest vårt tillståndh her hemma vidhkommer, så, effter din sonn veet digh väl alt sådant att beretta, agtar jagh onödigt derom nogett att förmhäle. — Jagh haffuer och leffuereret min broders fougte Jahan Anderson nogre looskin; begärer, att du ville befalla nogon aff dine tienare, som sälia bort dem till mitt behoff för riksdaler, deruppå vij haffua en stoor nödh i landet, sossom och nu, snarare sagt, effter alt mynt her i landet.

Min broders consilium om kopparhandeln till H. K. M:tt haffuer inthe varitt synnerligen acceptabelt, ty man gerna vill haffua fingrerne i all såddh. Käre broder, jagh vill honom nu inthe lengre uppeholla, uthan haffue honom denn högste Gudh till all välmågo befatat. Datum Stockholm denn 16 Majj, Anno 1630.

T. F.

amantissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Trade has Vulcano.

138.

Elfsnabben den 6 Juni 1630.

Tyska expeditionen; sändebud från Pommern; vidare nyheter sändas med Gabriel B:son Oxenstierna.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . H. K. M:tt haffuer nu allareda så vidt dreffuit och bragt saakerna, så att H. K. M:tt ähr nu här i Elsnabben medh hela armeen, nembligen vidh pass 10,000 till foot och 1,300 till hest. Resten aff reuterijt går till skeps i Callmare och Norköpingh, och väntar H. K. M:tt nu allena på vinden. Denn aldrähögste Gudh han verdiges giffua her till sin välsignelse och på detta vidt uthseende krich en goodh uthgångh.

I afftons ähre her på strömen ankompne Gesanter ifrån Pomeran. Iblandh dem ähr Cansleren Horn denn förnembste*). Hvdh deres anbringande ähr, varder min broder väl aff Öfversten Baudesin förnimmandes. — Hvdh eliest saakernas tillståndh her hemma i landet vidhkommer, så står här effter legenheeten så temligen väl till. Jagh ville väl nogott vidhlöfftigare och om flere particularia schriffua, men effter Hr Gabriel Bengtson skall offörtöffua[t] begiffua sigh till Preussen, så skall jagh medh honom min broder om alle saaker vidhlöfftigare advertera. Och vill [jagh] nu denna gång *etc.* . . . . Datum Elsnabben denn 6 Juni, Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Helsa din kära husfru och barn medh min tienst, och hoppas jagh, dett din sonn Jahan skall nu medh Gudz tillhielp väl vara öffuer till digh kommen. Gudh lathe eder alla nu väl. Vale et vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Elbing den 21 Junij, Anno 1630.

139.

Stockholm den 21 Juni 1630.

Om tyska expeditionen och proviantbristen; hotande nöd; underrättar om sin förestående resa till Lifland; konungens porträtt sändes; Spens resa.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, att, sosom jagh för nogre dagar sedan medh Öffuersten Baudisin digh tillschreff, H. K. M:tt medh denn armee, som herifrån affgå skulle, vara i Elsnabben församblat och segellferdigh, hvilken der, genom ett longligt motväder uppehollin, nu entligen ähr gången till siös. Gudh giffue eliest till mycken lycka. H. K. M:tt haffuer medh ringa proviant varitt försörgdh, nembligen medh en månadz kost, den der och mestadeles för motväders skull ähr bleffuen förtärdh, hvarföre H. K. M:tt haffuer förskickat Marskalken Falkenbergh hijtt

*) Legaterna voro, utom den ofvannämde Philip v. Horn, Henrik Heidenbeck och Paul Friedborn. Se resolutionen för dem dat. den 8 Juni, i Lat-Tyska registratoret fol. 164.

till Stockholm, mhera proviant hooss hvar mann att upbringa, och ähr här i landet så stoor nödh, att her i hela Stockholms stadh haffuer icke funnidtz mhera ähn 300 tynnor rogh. Till sådana extremiteter ähr detta landet nu kommit, hvilket sigh och myckett förorsakar aff dett spannmålsförbudh, som skedt ähr, att denn [ena] provintien inthe må asistera denn andra. Gudh förbiude, dett ähnu ett hårdt ähr komma skulle; vore om detta landet högt till att befrugta.

Jagh ähr nu på min resa stadder till Lifflandh och Ingermanlandh, effter H. K. M:tt haffuer förloffuat migh på nogre veckor att förresa dijtt och besee mitt godz, till des session[en] igen begynnes. Om jagh gestar då min broder på Wolmar, så veet jagh väl, att dett honom inthe mishagar.

Käre broder, Casparus Apoteekare sender digh H. K. M:tt[s] conterfei, hvilket jagh haffuer leffuererat Hr Gabriel Bengtson, och ähr dett likaste, som jagh haffuer ähn her till sedt. Mhera haffuer jagh för denna gångh inthe att schriffua, uthan vill nu etc. . . . Datum Stockholm denn 21 Junij, Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder, helsa syster Fru Anna och dina barn medh min tienst. Vår gamla Spens, hvilken der nu ähr bleffuen general för alla Skottar, lather och helsa digh och förreser medh äht Tysklandh. Vale et vive.

140.

Riga den 24 Augusti 1630.

Berättar om den liffländska resan och om tillståndet i landet och på godsens; Skytteska brölloppet; Skytte såsom guvernör; privatsaker.

Välborne käre broder. Jagh önskar etc. . . . och kann min k. b. dernest icke oförmält lathe, att sosom jagh in Junio näst-förleden leth min b. förnimma, dett H. K. M:tt migh haffuer effterlathet på nogre veckors tijdh emedan Hofretten hvilade, motte förresa till Ingermanlandh och Lifflandh mine godz att besee, aldenstundh jagh dem tillförene aldrich sedt hade, altså begaff jagh migh till vex denn 21 Junij till Finlandh och var nogre fhå dagar på Sundholm och sedan derifrån till Ingermanlandh, och haff-

uer nu entligen förrettat min resa genom Lifflandh, och nu till Riga, des Gudi skee loff, medh hälsan ankommen, och agtar migh, om Gudh vill, innan nogre fhå dagar herifrån till siös och genast till Stockholm. Och, der tiden icke vore så kort, och rettegångsterminen så nhär tillstundade, och tiden aff H. K. Mitt att igenkomme icke vore så strengdh föresatt, så skulle jagh visserligen löpa åht Pillo på nogre dagar tillgörande, på dett jagh medh min broder må en gångh kunne komma till taals, aldenstundh dett ähr ovist, nhär dett skee kann, i denna bullersamma tiden. Men effter dett inthe skee kann, så önsker jagh, att denn goode Gudh ville en gångh lathe oss finna hvarandra medh hälsan och hugnat.

Hvadh som tillståndet her i Lifflandh vidhkommer, så ähr här, des Gudi skee loff, emot all sedhvana, roligit och stilla, och haffuer jagh besedt mitt godz her i landhet, sosom och förrest genom en stoor deel aff min broders lähn. Ty ähr jagh kommen denn vägen ifrån Pernou åht Ottenshoff, derifrån till Burtnik, der jagh en natt legat haffuer, sedan till Wollmar, der min b:s capitén, Anders Munck, migh mött haffuer och mägta väl tracterat, derföre jagh och min broder för gott tractament vill haffua betackat. Derifrån förreste jagh uthmedh Wenden, doch inthe in i staden, aldenstundh der dör temlighen aff pestilentien. Och må jagh väl bekenna min b. der att haffua ett ståtligt lähn. Gudh förlähne freden och lathe min b. och hans effterkommande det everdeligen att niute och beholle.

Jagh lather och min broder förnimma, att jagh förreste ifrån Narffuen och ginast till Dorpt, och drabbade just den tiden, nhär Skytten hölt sin dotters bryllop medh vår frende Hr Jöran Gyllenstierna, hvilket medh en temligh stoor sollennitet celebrerat vardt. Och vore alle Liffländske stä[n?]-derna dijt budne, de der och deres gesanter dijt förskickat hade medh temligh stoore præ-senter. Han haffuer ett stoort gubernament under fötterna, doch icke uthan mongens i denna provintiens förundrande. Doch begynner han sitt gubernament megta moderate och söker nu effter venner, dett mäste han kann.

Hvadh eliest tillståndet vidhkommer i min b:s gods, så står temligen väl till, och haffuer min broder drabbat vidh en mägta goodh tienare hooss Anders Munck, den der väl söker hans besta, och skall min b. svårligen bekomma hans like, nhär han affaller, effter som han ähr mycket siukligh. Din bookhollare Per Bengtson, som ähr uppå Moian*), duger inthe mycket, ähr oroligh,

*) Beläget ej långt från Wolmar.

parlementerer gerna, och nästan hvar man göra aff honom leek. Din lagman Traneus behagar migh inthet illa, allenast han synes haffua en jalousie öffuer Muncken, tilleventyrs haffuandes hopp medh tiden att komma i hans ställe. Doch när Muncken en gångh dett slepper, Gudh lathe min b. då bekomma en så goodh igen.

Jagh haffuer och förnummitt, att sedan jagh var ifrån Stockholm förrest, dett din husfru, syster Fru Anna, ähr ankommen till Stockholm, att lathe begraffua din salige sonn, och haffuer dett giort migh aff hiertat ondt, att jagh icke skulle haffua varitt tillstedes, att bevisa hanss lijk denn sista ähra och tienst, och kunnet vara din käre husfru i denna bedröffuelige agt till tienst och biståndh, i synnerheet i min b:s frånvharu, och, der jagh dett i tijdh vist hade, skulle jagh fast heller denna min resa haffua försutit, ähn ifrån denn andra bedröffuelige agt bleffuit, sed quæ facta sunt mutari nequeunt. Jagh haffuer för denna gångh inthe synnerligen mher att schriffua, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Riga denn 24 Aug., Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens påteckning: Präsent. i Elbing den 19 Septembris 1630.

141.

Riga den 28 Augusti 1630.

Intercession för Axel Oxenstiernas »lagman» Jonas Traneus.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke förholla, att effter jagh förnimmer, dett min broders lagman Traneus ähr öffuerschreffuen till Preussen, och han förnimmer aff din schriffuelse, dett han nogorlunda genom andres angiffuande skall vara råkat i ditt mishagh, och han förmener sigh att vara oskyldigh och uthan saak, hvarföre haffver han aff migh begärat, att jagh hooss min broder för honom intercedera ville, så att du ville lathe all mishagh emot honom falle. Så haffuer jagh hans begäran honom icke kunnet uthslå, uthan förseer migh, att min b. lather honom denna min intercession till goodo åhtniuta. Så vidt som jagh aff hans acter förnummitt haffuer, kann jagh väl säja migh inthet annat ähn dett, som upprig-

tigt [är], aff honom förståt haffua, och att han i sitt kall noksampt trogen ähr. Men hvadh för vedervelie emellan Anders Munck och honom kann vara upkommen, kann min broder uthan tviffuell väl aff honom sielff förfhara. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnatt oförmält läthe och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Riga den 28 Augusti, Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens påteckning: Präsensent. i Elbing den 19 Septembris Anno 1630.

142.

Vaxholm den 7 Oktober 1630.

Underrättar om sin hemkomst; pesten; Rhengrefvens rättegång; hotande hunger och dyr tid; knektehjelpen; privata notiser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . och giffuer dernest min broder tillkenna, dett jagh enthligen effter en längh och vidhlöfftigh resa ähr, des Gudi skee loff, väl hijtt till Sverige igen ankommen och funnit mina medhcolleger här vidh Vaxholm för migh församblade, de der haffua most ifrån Stockholm för denn skarpa och häfftige pestilentien skull, som nu inritin ähr, vijke, och begynner hon nu allgemach på alle orter itendas. Hvar hon och inkommer, gör hon temligen rent effter sigh, och seer dett så uth, som hon alla provintier besökia vill. Gudh vare oss nådigh och see till vårt arme fäderneslandh, som nu medh mongehanda plågor ähr belastat.

Strax jagh ähr hijtt kommen, begyntes rettegången emellan denn Danske Agenten på Prinsen i Dannemarks vägna och Rein-greffuens uthskickade. Denn första hade olaglighe skäl och bevis, denn andre [var] medh ingen nöiagtigh fullmagt, som lagh fordrar, försörgdt; hvarföre vistes denn ena effter bettere skäl, denn andra medh alla affvistes, och, aldenstundh Rådet samptligen schriffua min broder, sendandes honom alla agterna, agtar jagh onödigt derom nogott vidhlöffteligen derom att röre*). Förmoder väl, att vij medh samma rettegångh en tijdh longh skole bliffua förskonte och således vinna en godh tijdh.

*) Om Rhengrefvens rättegångh, se Kullberg, Svenska Riksrådets Protokoll II: 259, s. 1. Rådets bref till A. O., som saknas liksom de öfriga för detta och följande år i original i R. A., finnes i Rådets registratur 1630, fol. 72.

Hvadh vårt tillståndh her i landet vidhkommer, så ähr denn väl icke denn besta, ty uthi Östergöthlandh, Vestergöthlandh och Smålandh, ähr megta ringa sädh bleffuen. Heruppe i landet ähr hon väl noget till synne och i halmen, men ringa i spannen. Och nhär denna knegthielpen, som pålagt ähr, uthgången och uthskepat [ähr], ähr till att befrugta, dett en stoor hunger vill efterfölia. H. K. M:tt haffuer oss befatat, att lathe hvar och en skepa sädh och spannemål, så myckett de ville, emot licenten, en riksdaler af tynnan, efter myckin spannemål icke allenast för dett åhret bliffuit, uthan aff dett fiordhgambla nok i förråd. Doch, efter vij förnummo H. K. M:tt vara orett berettat, haffue vij förbudet att skeppa nogen spannemål uth, för än knegtehielpen all uthgången [ähr], eliest skulle der under skee stoort undersleeff, Konungen till ingen ringa skada. I medler tijdh haffue vij schriffvit H. K. M:tt till, notifierandes landzens legenheet och förvåntandes deruppå vjdare beskedh*).

Vår frendekarl s. Gabriel Erichson ähr affsompnat i Vesteråhs, megta hastigt, Gudh vare hans siäl nådigh, och ähr nu på en kort tijdh monga aff vår slegt hädan rygte. Gudh vare oss nådigh, som efterleffue. Jagh ville väl nogett vjdhlöfftigare schriffua, men skepet ähr segellferdigt och vinden ligger uppå, derföre vill jagh dermedh till annan gångh uppskiuta och då min broder om alt tillståndh vjdare advisera. Och befaller nu *etc. . .*
Datum Vaxholm denn 7 Oktober, Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Var obesvärat att helsa din käre husfru och dina barn medh min tjenst, så väl som din sonn Jahan. Vale.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Elbing den 2 Jan., Anno 1631.

---

*) Jmf. riksrådets bref till konungen den 9 Oktober 1630 bland »Acta historica» i R. A.

Stockholm den 24 Oktober 1630.

Tacksägelse för bref; beklagar A. O:s trångmål, men svårigheterna hemma äro icke mindre än derute; tankar angående ställningen; kopparförsändelser; Rådet i Upsala; C. Flemings resa till K. M:t; privatsaker rörande sönerna.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, din schriffuelse medh samt innelagda adviser medh Capitenen på Apollo vara migh denn 23 tillhanda kommen*), aff hvilken jagh noksamt och fast ogera förnimmer denn Preussiske staatens tillståndh icke att vara uthi sådana terminis, som väl önskande vore, uthan endeles lather sigh ansee, som dett till ett nytt krich och vapneskipte emellan de Poler och oss upvexa [skulle] för de fremande reuter[s] stoore licentia och öffuerlast.

Jagh förnimmer och denn stoora trångh på peningemedel, som hooss min broder finnes att contentera folket medh. Och hvadh detta honom för en stoor last och besvär ähr, kann jagh letthligen ehragte. Vill allenast önske, att Gudh ville giffua min b. denn lycka och patiens, att han alt dett motte lyckligen och väl kunne uthföra, Gudh till ähra och fäderneslandhet till tienst, som här till dax skedt ähr. Jagh kann icke neka, dett besvären hooss min broder ähre ju stoore, men icke heller mindre hooss H. K. M:tt. Fäderneslandet ähr ej heller förgäthit. Min b. tryter medell. H. K. M:tt bärger nu mhära, ähn som betalas kann. Invisningarna på betalningh göras på Rentekammaren. De fallera Derigenom tager credihten skada. Här i riket ähr dyr tijdh, ja hungern i åtskillige provintier inriten. Och sedan denna stränga pestis, som megta rent effter sigh soopar, ty der hon kommer in, leffuer hon ingen quar. Fhå som för henne sky, flere som henne åhstunda, förmedelst henne att skilias vijdh denne vedermöda. Doch, nhär man betragnar detta verdzlighe, så ähr vår lifstijdh jempt medh klagan och vedermöda sammansatt, och kann doch dermedh inthe uthrettes. Vij ähre råkade uthi ett krich, icke vår magt likmätigt, uthan vijdt öffuergående, emot hvilke fiender vij icke till dett ringaste ähre till att skatta, och, der dett effter menskligh förnufft gå skulle, vore ej annett ähn en total ruin till att förmoda. Men, nhär mann vill de förra åhrs acta tillbakar see och dem retracta, skall man befinna oss alt för ett i sådana an-

*) Detta bref saknas i R. A.

gustijs att verserat haffua, och, oansedt de tillförene väl haffua varitt nogott mindre, så haffua och våre krafter varitt då mindre. Vår staat haffuer offta synts att luta, doch ähr han likquäl, genom Gudz nåde, unnerligen conserverat. Jagh tviffar och inthet, att, sosom vår intention ähr goodh och uprigtigh, och detta kriget föres allenast till att assecurera vår egen staat och till att hielpa de förtrygte evangeliske, att Gudh ju giffuer och deruppå en goodh och nådigh uthgångh. Min broder förlathe migh, som så vijdt a scopo exorbiteter och i phantasien schriffuer.

Min broder begärer, dett jagh medh flijt vill pådriffua, dett denn förordnade kopparen må komma öffuer. Så holles han nu uppå att inskepes. Förhoppes, han i dett nhärmaste skall gå uth. Här går nu medh saakerna nogott longhsampt till, ty Senaten ähr för denna pestilentien[s] skull dissiperat och haffue satt denn 30 October att mötas i Upsala, der ähnu frijtt ähr, i denna vinter att förbliffua och H. K. M:tt[s] lyckligh ankompst att förbida. Doch tviffar jagh svärligen, dett H. K. M:tt i ähr hemkommer, aldenstundh Admiralen Flemingén ähr förschreffuen aff H. K. M:tt och som i går herifrån och till Tys[k]landh förrest, att taga beskedh om Cammarsakerna. Hvar H. K. M:tt nu inthe kommer, skall dett en stoor förundringh iblandh allmogen giffue. Och derom nogon vijdare hielp hooss Ständerne skulle anholles (oansedt de inthet eller lithet förmå) skall dett vara svårt i H. K. M:tt[s] frånvharu att nhå.

Min b. schriffuer migh till i sitt postscripto, och lather migh förnimma, huru mine barns præceptorer sigh i min frånvharu förhollit, dragande min Göstaff och Ture medh sigh i gestebudh och parlamenten. Så må jagh väl bekenna, att jagh icke dett ringaste ordh derom ähn hertill haffuer kunnett förnimma, för ähn denna min b:s schriffuelse ähr migh tillhanda kommen. Hade och inthet förmodat, att migh sådant aff dem i min frånvharu henda skulle, aldenstundh denn ena, som läser för de två störste, haffuer varitt ästimerat för dett besta och moderateste ingenium, som haffuer varitt i Upsala Academia och studiosis. Och gör dett migh inthet lithet ondt, och jagh skall väl bruka till denne skarpa siukdom ett skarpt remedium och väl settia en plugg för dett hålet, och haffuer orsaak att tacka min b., som migh vharuar, deraff jagh och hans goodha hierta och affection, som han till migh och mina barn bär och drager, förstår. Gudh kenner och dett hierta, jagh till digh och de dine bär. Han lathe oss och, om hans gudomlighe vilie vore, ähnu nogon tijdh hvar andre

niuta och att kunna tiena denn ena denn andra. Der migh och i denne siukelige tijdh nogot dödelligit kunne hände, befaller jagh näst Gudh min b. mine barn uthi händer. Han handla emot dem effter sin goodha affection. Jagh tienar digh och de dine altijdh igen.

Käre broder, jagh hade väl nogott mhera att schriffua, men effter din tienare medh din spannemål vill hastigt sin kooss, derföre vill jagh upskiuta, till des vårt Collegium kommer tillsamman, då jagh min broder om vårt tillståndh ex fundamento advertera vill. Och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 24 Octobris, Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder var obesvärat att helsa din husfru och barn medh min tjenst, och mår din dotter Chirstin väl och ähr på Häringe. Vår syster Ålsa går och på fallande foot. Gudh hielpe henne. Kortar Gudh nogott aff vår redd, så förökes hon igen. Vale et vive.

144.

Upsala den 23 November 1630.

Allt lugnt hemma; konungens missnöje öfver anordningarnes felsläende; åtgärder till anskaffande af penningar; Rådets betänkande om kontributioner m. m.; behovet af fred; kopparkompaniets affärer; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh dernest min k. broder icke oförmält lathe, att, sedan jagh sist ifrån Stockholm min b. tillschreff, ähr här hooss oss inthet schriffvärdigt passerat, uthan alltingh i sine förrige terminis roligit och stilla, uthan dyr tijdh, hunger och vehklagan vancker här dagligen.

Ifrån H. K. M:tt haffue vij för nogre fhå dagar sedan bekommitt schriffuelse*), uthi hvilken H. K. M:tt sigh högeligen besvärat, dett de anordningar, som till den Tyske krigsstaten gjorde ähre, inthet rigtigt uthgå eller fölie; befaller oss fördenskull öff-

*) Jmf. slutet af K. M:ts originalskrifvelse till R. R., dat. Ribnitz den 8 Oktober 1630, præs. den 4 November, bland Gustaf II Adolfs original och concepter i R. A. Doch är här tydligen frågan om ett senare bref, som dock, liksom de öfriga från konungen till Rådet för sista delen af detta år, saknas.

versee denna åhrs staat, pröffua feelen och så laga, att denn resterande summa motte bliffua öffuersendt, medan yppet vattn ähr, sosom och till att verificera tillkommande åhrs förslagh, uthi hvilket och infört ähr knegtschriffningshielpen så väl som boskapskatten, hvilke tvenne contributioner nu expirerade ähre i denna höst och eij vjdare samptygte. H. K. M:tt pålegger oss och, att uptenckia nogott annat medell, hvarmedh vij H. K. M:tt och armeen till en merkeligen assistens komma kunne, sosom och förbemelte hielper att anticipera, medh sampt hvadh mhera i samma H. K. M:tt[s] schriffuelse författat ähr. Så må jagh väl bekenna, att sosom samma H. K. M:tt[s] schriffuelse ähr aff stoor importans, deruppå fäderneslandet och alles våres välferdh uppå hänger, altså kommer så mycket svårare uppå att svara dertill och der uthi giffua vårt consilium, effter vij så fhå ähre här tillstedes och saaken af stoor consequents*). Doch haffua vij oss på effterföljande sätt resoluert: 1:o Först approbera vij H. K. M:tt[s] desseiner om kriget[s] fortsättiande; huruledes dett skall stellas i verket, tvifflar jagh inthe, att min b. dett ju noksampt aff H. K. M:tt ähr tillkenna giffuit. 2:o Om öffuerseeingen öffuer dette åhrs förslager, befinne vij väl en temligh post, till krigsstaten ordinerat, inthe vara uthgången, dock förorsakar sigh mest aff förhögnigarne på arenden, för myntes skull, på ladugårdar och humblegårdar, hvilka myckett svåra ähro till att uthbekomma, och dessföruthan effter H. K. M:tt[s] starke breff stoor poster uthgiffuas, som på ingen staat förde ähr, och doch uthgiffuas moste. Altså bliffuer lithet aff förledne åhrs restantier herifrån att förmode. 3:o Till att verificera tillkommande åhrs förslagh, haffue vij och giort; befinne krigsstaaten i dett nhärmast kunne gå uth, doch medh ordinarij staatens stoor fheel och affbreck, hvilken äffuen så väl som sielffua kriget vill haffua sin gångh; men uthschriffningshielpen och boskapskatten belangande, befinne vij dem hoc rerum statu svårligen kunne gås förbij, doch att medh Ständerna först derom handlat bliffuer, de der nu vidh contributioner begynne ledze att bliffua, och medlen tryta. Och holle vij icke för rådhsampt, att knegteuthschriffningen bliffuer i spannemål slagin, aldenstundh denn här megta lithen vancker, och mindre åht åhret att förmoda, medan lithet uthsät ähr, för denn sälsamme vederleken, som i höst varitt haffuer, eij heller i riksdaler, ty hvar allmogen skulle tvingas att giffua riksdaler, skulle han så bliffua

*) Jmf. Rådets bref till K. M:t den 25 November 1630; tryckt i Adlersparres Hist. Samlingar III: 273.

stegrat, att der han nu geller 4 daler skulle han uthan tviffuel komma i 5 daler. Hwadh skada sigh deruthaff skulle förorsaka, kann min broder lätheligen afftaga och döma. 4:o Nogre andre medell att uptenckia, derigenom H. K. M:tt kunne bliffua adsi-sterat, befinne vij inthe vara att practicera, ty, der man vill gå till adelsståndet, så finnes der megte fhå unnantagandes, som no-gott förmå; preteståndet belangande, så ähre de så högt betun-gade, att de inthe mhere kunne besväras; borgerskapet haffuer snart uthsungit, och bönderna [hafva] nu snart inthe till att äta. Vore väl att önske, att de hielper, som härtill haffua varitt uth-giorde, ähnu ytterligare kunne continueras, och, oansedt vij fast heller hade önskat oss, H. K. M:tt andre och bettere tiender att kunne tillschriffua, så haffue vij doch hollet rådeligare, H. K. M:tt nyttigare, vår edh likmätigare sanningen att veeta lathe, ähn H. K. M:tt[s] ögon medh en hoop medh fhåfenge förslagh att upfylle, och H. K. M:tt uthi sine desseiner att bedraga. Och, oansedt jagh väl veet, att detta inthe bliffuer väl uptaget, så må vij doch trö-ste oss vidh ett gott samveet, och att H. K. M:tt nu så väl veet undersåthernas oförmögenheet som vij, ja endeles bettere. Dett vore väl till att önske, att nogen tractat motte præsenteras, der-igenom detta riket till billige fridzmedell råka motte. Ty dett görs nu sannerligen megtigh väl behoff.

Jagh haffuer nu i en longh tijdh inthet lathet min broder förnimma om Kopparcompanies capital. Så veet min b. noksampt att ihugkomma, dett H. K. M:tt för trij åhr sedan dett till sigh annammade och oss för vårt capitaal 20 procento åhrligen att giffua tillsade*). Så haffuer i de förra åhren inge medell kunnat finnes interesstet att betala. Derföre haffuer H. K. M:tt i denna åhrs staat lathet interesstets affbetalningh för alla åhren införa, men nu, nhär vij haffue öffuersedt fheelen på denne åhr[s] staat, befinner jagh, dett nu ey heller att fölia kunne. Min b. göre derföre för denna gången deruppå ingen reckningh. Doch Gudh giffue H. K. M:tt och Cronan vore dermedh till att hielpa, så unner och uplather jagh dem dertill för min person gerna.

K. b., vår svåger [Åke] Axelson lather helsa digh och haff-uer bedit migh, att jagh digh påminna ville om ditt löffte, du giorde honom, för ähn du reste här aff landet, nembligen att för-skaffa honom ett godz i Lifflandh aff H. K. M:tt. Han tviffllar inthe, att min broder, data occasione, [det] väl ihåg kommandes

*) Se föregående n:is 108 och 131.

varder. Mhera haffuer jagh för denna gångh inthe till att schriffua, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Upsala denn 23 Novembris, Åhr 1630.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsomm.

Käre broder var obesvärat att helsa din k. husfru och barn medh min tienst. Vale.

Postscriptum på lös lapp.

Käre broder. Effter jagh förnimmer, dett Jahan Anderson haffuer leffuererat digh 14 lodhskin, som jagh medh honom sende till Preussen, och min broder haffuer lathet leffuerera dem till Spiringh igen, att sälia, så beder jagh, att min broder ville migh en kutskvangn derföre köpa, som en gubbe kunne åka uthi. Och hvar han kostar mher än lodhskinnen ähre verde, vill jagh dem gerna betala. Jag tienar min b. altijd gerna igen. Vale et feliciter vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Elbing den 2 Jan.1631.

145.

Stockholm den 29 April 1631.

Konungens onåd mot Rådet; nöden; ständernas sammankallande; J. Bothvidus; drottningens resa; de hemmavarande herrarne m. m.; iråkad sjukdom; Herman Vrangel och Prost Knudsen; farhågor för förvecklingar med Danmark; hofrättspersonalens fåtalighet.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . och kann dernest min k. broder icke oförmålt lathe migh inthet att tviffle, dett min schriffuelse, som jagh i förledne vinter min b. tillschreff om vårt och riksens tillståndh ju vara väl tillhanda kommitt*), altså haffuer jagh [icke] heller kunnat underlathe medh denna legenheet vijdare att advisera, önskandes fast heller medh digh muntligh communicationes att haffua åhn pennan att förtro. Doch, effter dett ena inthe kann vara, moste icke desto mindre dett andra haffua sin framgångh. — Vij haffue denna förledne vinter åhtskilige resor, så väl som nu för nogre dagar [sedan]**), se-

*) Se föregående bref.

***) De sistå af de i behåll varande, här åsyftade brefven äro daterade Schwedt den 21 och 30 Mars, præsent. den 13 April. Endast kopior finnas.

dan skären ähr reen bleffuin, bekommitt ifrån H. K. M:tt schriffuelser, somlige strengare och en deel nogett lindrigare, hvilket sigh alt aff rentorna förorsakat haffuer, de der inthet så just och effter förslagen uthgångne ähre, oansedt uthi vår instruction oss inthet vijdare pålagt ähr, ähn dem att asistera nhär så behoff görs. Men huru medh dem och deres disposition förevetter, varder min b. väl aff Claus Flemings schriffuelse vijdare förnimmandes. H. K. M:tt sende oss i förledne vinter ett förslagh på denna nu varande ährs staat, att denn uthaff oss verificeras skulle, uthi hvilken infört var både boskapsskatten så väl [som] generaluthschriffningshielpen, hvilke både medh förledne ähr till ända uthlupne voro och ey vijdare samptygte aff Ständerna. Hvarföre vorde vij i vår schriffuelse förorsakade H. K. M:tt om des uthlopp att påminne, och, oansedt vij kunne pröffua detta oundvikligen skee moste, så holle vij doch för rådhsampt, att H. K. M:tt medh Ständerna derom handla lethe. Hvarföre vore oss i dett en fullmagt aff H. K. M:tt nödig medh Ständerna att handla (vår flijt och troheet deruthinnan skulle inthet feel uppå vara), hvilket ähr megta illa uptagit vordit och ett sådant skarpt breff igen bekommitt, deri oss icke för [en] peningh ähra igen loffues, effter som min broder kann vijdare haffua att see aff copierna*). Och befaller H. K. M:tt oss der jempte, att vij skole lathe upbära quarntullen i silffuermynt i samma stadh, på dett des andras fheel genom quarntullens förhögande motte bliffua upfylt, hvilket sigh belöper effter detta mynte till 3½ mark tynnan, förmenandes derom medh Ständerna inthe nödig vara att tractera, men hvadh vij uppå samma schriffuelse svarat haffue, varder min broder aff des copia**) förnimmandes. Tvifflar inthe att vij väl varde ett skarpt svar bekommandes, doch veet Gudh, att vij för våra personer gerna såge, att rentorna motte kunne tiodubbelt högre stiga, ähn de göra, aldenstundh vij noksampt vette, att Sverige ähr fundamente till kriget, och, der H. K. M:tt ähn finge fast större poster, så vill endå mhera behöffues. Men jagh må väl bekenna bogan vara nu så högt spent, att han inthet högre kann komma, ty fatighdomen riter in hooss alla Stenderna öffuer motta. Oveligheet och otåligheet tager myckett till. Stotthollarne haffue, snarast

*) Se K. M:ts bref till Rådet, dat. Neu-Brandenburg den 3 Februari 1631, tryckt i Adlersparres Hist. Samlingar III: 281. Däri förekommer dock icke det i texten nämnda uttrycket.

**) Se Rådets bref till K. M:t den 28 Mars 1631; tryckt, i Adlersparres Hist. Samlingar III: 303.

sagt, medh allmogen inge händer, discretion och capacitet fattas en deel aff dem. H. K. M:tt ähr alt för lenge borta, der de tillförene inthe vhane vjdh ähre. Förmene och hvadh besvär, som nu alt kommer, legges dem uppå, Konungen ovitterligen. Deres invidia vexer högt emot Rådhet, förmenandes sådant alt uthaff oss haffua sitt uhrsprungh. Vj skole gerna för konungh[s] och fäderneslandz välfärdh skull all invidia draga, ja sielffua lifffuet icke haffua ospart, allenast vj motte haffua denn lyckan aff Gudh, att vj kunne leffuerera H. K. M:tt regnum ita pacatum ac tranquillum, som H. K. M:tt dett effter sigh lefft haffuer, ehvadh tack deruppå och skole fölia. Jagh må väl bekenna våre saaker att haffua ett svårt uthseende, doch kann Gudh all tingh till dett besta förändra (Gudh hielpe allenast Konungh[en] väl hem i riket igen).

Doctor Johannes Bothvidi ähr aff H. K. M:tt hijt förskickat och breff till oss fört sosom och fullmagt till oss medh Ständerna, unnantagandes bönderna, om en uthschriffningh att tractera, hvilke genom H. K. M:ttts egne patenter ähre hijt till denn 15 Majj för schreffne. Och skall Doctor Jahan samma riksdagh bevistes och Ständerna om alle saakers i Tys[k]landh förlopp grundtligen underetta, och sigh sedan igen till H. K. M:tt begiffua. Oansedt han ähr declarerat till biskop i Linköpingh, skall han doch ähnu ett ähr bliffua vidh hoffuet.

H. M:tt Dråttningen skall nu i tillkommande Maio begiffua sigh till Strålesundh, och der H. K. M:tt förbida. Och skall hela flottan medh samt 6 regementer till foot vara H. M:tt fölagtigh, så väl som 1000 reuter att sterkia H. K. M:ttts armee medh. Jagh ville väl önske, dett Juten motte holla stiek (oansedt Figreus synes noksamt i sitt sinne vara derom försäkrat, sed ego dubito de fide Danica si alias antiq[u]um obtinuerint). Men der nu nogott oförmodeliget oss påkomma skulle, finns hooss [oss] inge synnerlige kraffter till att emot stå, uthan att gå mann uthur huset. H. M:tt Dråttningen skall Hr Jahan Sparre och Hr Claus Horn vara fölagtighe.

Vår frende Gabriel Bengtson ähr förordnat att bliffua gubernator i Finlandh. Feltmarskalken Herman Wrangel skall till Finlandh och Lifflandh i sommar, der att holla generallmönstringen. Bliffuer altså ingen här quar, som lasten draga moste, mhre ähn som Feltherren Greff Jacop, jagh, Her Per Baner och Claus Flemingh, och hvar och en haffuer medh sitt collegium noksamt till att göra. Greff Magnus och Boo Ribbingh ähre hemma och helt barn på nytt. Greff Per ähr förledne sommar intagin i Rå-

det, haffuer doch inthe velet trät der in, för ähn H. K. M:tt declarerar, hvadh stelle han skall haffua, ty vill han sittia nest de fem offitia, men ingeleses effter ordningen. Hvdh autoritet hooss vårt collegio vara skall, nhär fyra personer skole upfylla hela Senaten, kann min broder läthligen tenckia.

Nhär så vidh som till medh detta breffuit kommitt var, ähr jagh fallin uthi en häfftigh febris och nogre dagar most hollit vidh sängen. Tacker doch Gudh, som migh nu nogorlunda uppehollit haffuer och igen begynt på fötterna att hielpa. I medler tijdh ähr här en oförmodeligh agt passerat, denn oss inthe lithet går till hiertat, i dett en carell [v:querelle] emellan Feltmarskalken och denn Danske Agenten Prost Knuttsen ähr upkommen. Ty Feltmarskalken Herman Wrangell haffuer anstelt ett frijeri medh jungfru Margareta Stenbock, och saaken så vidt dreffuit, att jungfruen, så vidt henne stogh tillgörande, giffuet sitt sampत्यkie, allenast refererandes till sin moder. I medler tijdh haffuer jungfruen begynt att förändra sitt sinne och effter den Danske Agenten hade varitt en gångh eller två i Fruentimbret, och, nhär jungfruen haffuer gåt en gångh i bastugan, haffuer Agenten varitt der före dem och lathet bära confegt dijt. Sedan haffuer hon en gångh draget till sin moder till Lindholm, och då haffuer han agtat uppå vidh Jerffua by och satt sikh hooss henne i kutskvagnen och fölt henne två mil på vägen. Deruthaff haffuer Wrangel fattat denn opinion, att han haffuer giort henne affsijnnigh och således oss, allom oförmodeligen, lathet kalla Agenten till sikh vidh stoorä kyrkian, den der och aff inthet ondt vettandes, kommer till honom uthan väria, och då strax effter nogre flå [ord] slår honom på munnen och sedan try eller fyra slaggh aff en käpp på huffudhet, så att blodet stogh honom kringh om öhren, dermedh de och äthskildes. Wrangel, som jagh förnimmer, ähr strax rygt till sin gårdh och sedan sin kooss uthur landet i reddhogan, men hvar vette vij inthe. Denn Danske rycker sin kooss ätt Dannemark att uppsäia sitt kall och sökia sin revantzi. Jagh befrugtar, dett Wrangell[s] suspition ähr uthan fundament. Vij haffue väl gott medh denne saak dett beste vij haffue kunnet, att göra Agenten satisfaction, men haffuer ingen velet hafft aff oss, uthan säger sikh vele revansera sikh medh sin handh som en cavallier. Gudh giffue, dett motte afflöpa uthan vidhlofftigheet emellan både konungarna och riken, och vij för våra personer motte kunne bliffua uthan vidhlofftigheet. Detta jagh min b. så kortligen haffuer velet enarrera.

Och effter som migh ähr tillschriffuet, dett min broder skall begiffua sigh till Hans K. M:tt, så begärer jagh, dett min b. ville påminna H. K. M:tt om Hoffretten, dett jagh ähr nu helt allena af Rådet derinne, hvilket migh omöyeliget ähr att uthstå, aldenstundh retten nu står 8 månader continue effter hvarandra, och ähr der infinitus labor, och henger den lasten endeles migh allena på halsen, effter Dråttsen inthet förmår mhera, och vice Præsidenten, vår svåger, ähr vidh dett arbete aldeles ovan; att min broder ville då så vidht hooss H. K. M:tt begä, dett Jahan Sparre inthe motte lenge bliffua der uthe och sedan ett par andre goodhe menn förordnas i Gabriel Bengtsons och Claus Horns stelle, effter jagh förnimmer, dett Claus Horn skall bliffua gubernator i Pomeran. Jagh ville detta alt så högt inthe sköta, vore icke Rådhammaren derbredevidh, denn der dagligen nu gå moste i H. K. M:ttts longlighe frånvharu. Moste altså arbeta på två orter, der doch hvardera kallet behöffuer sin serdeles mann och i synnerheet Hoffretten. Mhera hade jagh väl till att schriffua, men kann för denna gångh inthe komma des vider. Och der nogen tractat i denna sommar skulle bliffua emellan H. K. M:tt och Käsaren, min broder ville då arbeta deruppå, dett jagh motte bliffua fordrat till tractaten medh och på dett handverket migh och nogorlundha exercera; kann till eventyrs i framtijden komma fäderneslandet till nytto. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 29 April, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, helsa s. Fru Anna och dina barn medh min kärliche tjenst. Vale et vive.

146.

Stockholm den 7 Maj 1631.

Farhågor rörande enligt förmodan bortkomna bref; om medlen till tyska krigets utförande; monopoliserandet af spanmålshandeln i kronans hand, betänkligheter därvid och åtgöranden för att bereda företagets framgång; önskar lycka till nya värf i Tyskland.

Välborne käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . Jagh lather dernest min k. broder förnimma, dett jagh hans schriffuelse medh

spannemålsinköparen Reusner, daterat denn 6 Aprilis*), väl be-
 kommitt haffuer, aff hvilken jagh der fast ogera förnimmer, dett
 min b. denna hela ganska vinter, sosom och dess föruthan, nogen
 schriffuelse aff migh ej bekommitt haffuer. Så gör dett migh
 aff hiertat ondt, att min b. skulle haffua sikh deruthöffuer att
 besväre, aldenstundh jagh ingen occasion lather migh förbigå,
 medh mindre jagh ju altijdh gör min devoir deruthi till fyllest,
 och, dett jagh mest befharer, dett mine breff, som jagh frijt,
 uppenbartt, effter som ett broderligt tillförende (!) kräffuer, om
 vår staats nu varande tillståndh notificerat, i omildes händer
 till euentyrs vara kommne. Ty haffuer jagh in spetie, så väl
 som mine medhcolleger samptligen, i förledne Februari afferdat en
 post herifrån norr omkringh, uthi hvilken vår stats tillståndh, så
 väl som andre particularia noksampt aff migh vore exprimerade.
 Jagh haffuer och för nogre dagar sedan medh en galleia schreffuit
 min b. till vijdare, uthi hvadh terminis våre saker och staat nu
 består; förmoder, att de doch enteligen ähre digh väl tillhanda
 kompne.

Min b. förmåler uthi sin schriffuelse vidlöffteligen om mede-
 len till detta Tyska krigets uthförande, om de besvär, som denn
 provintien och staaten, han under händer hafft haffuer, i desse förre
 åhren lidit haffuer, så väl som i förledne höst aff dett Tyske ca-
 valleris expedition draga moste, denn stoore geldh och skuldh,
 som denn staaten ähr medh behäftat, och icke desto mindre mo-
 ste min b. vara förtencckt att præstera H. K. M:tt till dett Tyske
 krigets uthförande till 300,000 riksdaler, föruthan andre parsedlar
 till krigets uthförande nödige ähre, deraff jagh noksampt kann
 afftaga min b:s besvär vara stoore för denn åhuga och flijt, som
 du om K. M:tt och Fäderneslandzens dienst drager. Ville ønske,
 att hvar och en således medh K. M:ttts nytto sin dienst uthföra
 kunne. Bekenner och dett gerna, dett, hvar Gudh icke hade giff-
 uit K. M:tt andre medell ähn som uthur Sverige (dett doch medh
 retta sielffua fundamente borde vara till kriget) kann jagh nok-
 sampt afftaga, dett allareda haffue vunnett en slapp uthgångh,
 effter som dett och noksampt ante belli conclusionem in Senatu
 haffuer varitt aff oss i hugkommitt.

Jagh förnimmer och, H. K. M:tt haffue skattat kornhandelen
 vara ett aff de besta medelen att uthföra kriget medh, effter som
 min b. finner dett och för sin person nytigt medell, aldenstundh
 dett mycket kann profitera K. M:tt, gemene mann minst skade-

*) Saknas bland samlingen af A. O:s bref till brodern i R. A.

ligit och denn, som dett haffua kann, dermedh aff bliffua för ett billigt skäl, oansedt icke i denn högsta pris, och handelen dermedh icke helt stutsat i denn parsedlen, som härtill skeedt ähr; hvilket jagh alt för min person gerna consenterar, aldenstundh jagh noksampt veet, dett aldrich så monga och stoorä medell aff oss kunna uppracticeres och påfinnes, som detta krigs uthförande icke ju mher fordrer och äsker. Holler och derforre, dett all privat nytta och hvars och ens förmögenheet bör och moste användas tempore necessitatis, att försvara fäderneslandet, uthan hvilket välständh vij eij heller väl leffua kunne.

Detta alt kann jagh för min person och andre medh migh, som staaten väl vele och denn nogorlunda förstå, väl betracta och för gott ehrkenna, ville och önske, att dett i hvars mans huffudh kunne intryckias, doch vet min b. noksampt, dett fast flere finnes, som deres privat ansee ähn publicum bonum i alla konungariken och republikker, i synnerheet nhär monga och stoorä besvär komma ofta, vara lenge och ähr ifrån ähr haffue sin framgångh. Fattighdomen stöter dertill och [de] bliffua ledze vidh sigh sielffue, hollandes dett alt framgent bliffua för en lagh och sosom en continuerligh och varande pålaga, effter att köparen setter säliaren köp, och frie disposition uthi sitt egit bliffuer äganden förtagit. Hæc est sententia vulgi. Doch holler jagh för min person i denna besvärlighe tijdh detta att vara dett besta medell att practicera, oansedt her i Sverige i denna sommar stoorä profiter icke dermedh skole kunne göras, i synnerheet medhan spannemålen geller mhera här hemma, ähn prisen satte ähre, och landzman giffuer landzman mhera. Doch tviffjar jagh inthe, att här en deel köpmän väl skole finnas, så väl som arrendatorer, de der temligh poster skole i förrådth haffua och till sine uthlänske creditorers affbetalningh deputerat haffue, och, aldenstundh de nu merkie, dett inthe hopp denn på noget sätt att kunne uthbringe, så moste de väl för deres credits uppehollande skull lathe denn för dett satte pris fhara; och oansedt ingen gerna vill vara den första, som sitt för dett pris skall ville lathe fhara, så skall jagh för min person och genom tredie och fierde handh göra deruppå en begynnelse. Men der jagh eller nogre aff mine medhcolleger vele i våra egne nampn dett sälia, skall dett mhera hindra verket ähn gangna. Och hvar dett ähn i denne sommar icke så krafftigt, som man gerna säge, kann haffua sin framgångh, förmoder jagh doch, att der till i denna sommar skall leggiäs dett fundament, att dett H. K. M:tt ett merkeligit i höst draga skall, effter som, des Gudi

skee loff, sådan står myckett härligh på jorden (Gudh giffue henne eliest en nödhtorffigh vederlek).

Och effter som min b. recommenderar migh kornköparens person, att jagh honom både medh rådth och dådh för min b:s persons skull och fäderneslandzens tienst adsistera ville, så skall min b. derom ingen tviffuelse mål bära. Och hvadh hopp han haffuer, och huru vidt han förmoder saakerna i denna sommar att kunne driffue, varder han digh sielff medh denne post väl notificerandes. Jagh haffuer giffuit honom dett rådth, att han i egen person skall begiffua sigh till siöstäderna, som ähre Nyköpingh, Norköpingh, Västervijk, Callmar och entligen Götheborgh, att göra sigh der väl bekent, och jagh derbredevijdh honom till de förnembste handelsmän, som mine venner mestadeles ähre och ofta till migh litha, recommendera skall, inthet tvifflandes, att han väl nogett uthretta skall.

Men hvadh mitt juditium belangar, som min b. begärer att vetta, huru vidt jagh menar, dett skall kunna gå, så lather jagh digh vetta, att dett nu i förstone väl skall nogett svårt [vara] för köpet skull, som i landet [ähr], effter dett öffuergår dett satta prisset. Sedan ähr och spannemålen hooss gemene mann myckett knapp. Hooss adelen ähr hon ej heller mycket till fångs, aldenstundh cronones uthlagor uthages först, och hvadh rest, som hooss bonden inne bliffuer, som han icke förmår till att betala, kommer dett mest på husbonden uth. Derföre de uthaff adell, unnantagandes nogre fhå, som ingen annan upbördh haffua ähn här i Sverige, lithet eller inthet haffua till att sälia. Men all spannemål består mestedeles i arrendatorers och köpmäns händer, de der för deres credit skull, som tillförene förmält ähr, denn inthe kunne lengre inneholla. Förmoder jagh fördenskull, att, oansedt i denna sommar icke noget anseenligt skall kunne falla, doch emot hösten medh temligh nytta och båtna skall kunne afflöpa, i synnerheet effter nu i sommar leggies fundamentet. Förmeners och, att en skepsladningh, 4 eller 6, skole kunne bringas till väga deruppå och andra medh migh på dett högsta driffua skole och min b. vara vist försäkrat, dett jagh alt dett driffua skall medh all flijt, som K. M:tt och fäderneslandet kann lenda till tienst och digh till ähra och reputation, medh så stoor niyt och åhåga, so som dett vore min egen, effter som jagh och förmeners migh i din reputation ett lithet intresse haffua.

Jagh haffuer effter din begäran communicerat ditt breff medh Feltherren och flere våre venner, som jagh veet H. K. M:tt och

fäderneslandet väl vilia. Förnimmer dem, som detta ex fundamento förstå, saaken vara väl affectionerade och gerna hvar i sin stadh skole saaken befodra. Jagh haffuer schriffuit öffuer till Ryslandh och befatat min amptman att sälia till Spiringh, som öffuer denn provintien förordnat [ähr], 800 tynnor rågh och korn (mhera äger jagh der inthe) på dett alltingh må gå desto lettare. Men uthi ett dubitera vij nogott, att, effter uthi mandatet ingen haffra ähr förbudin, om vij då icke denn må hijtt till våra hästar öffuerföra lathe, hvilket Skytten i fiol inthe tillstedia ville. Och talte jagh H. K. M:tt sielff om min haffra till, då sade H. K. M:tt sigh denn inthe haffua förbudit och nådigst effteläth migh att föra denn hijt öffuer. Ty der denn inthe motte hijtt föras, bliffue våre hestar mest om halsen, aldenstundh kornet ähr nu för dyrt till hestefoder. Och sedan behöffdes och en declaration om nogre vore, som till deres husholl her i Sverige nogett aff deres rentor hijt föra vele, om dett skole vara dem effterlathet eller ey, aldenstundh dett uthtryckeligen i mandatet icke ähr förbudit, uthan synes uthrikes medh ment. Min b. ville migh sin meningh herom vetta lathe, i synnerheet om haffran.

Jagh förnimmer och aff min broders schriffuelse, dett H. K. M:tt haffuer nu vocerat min broder till sigh till Tys[k]landh, denn besvärligh last att hielpa understödia, och haffuer ähmnat att deputera Carl Baner till vice gubernör. Så oansedt jagh veet, att sosom och min b. haffuer nu i en längh tijdh medh en svår last varitt behäftat i denn provintien, han här till varitt haffuer, så varder [du] denn nu jempte vidh desse företalda besvär så myckett större bekommandes. Så ähr dett migh likquäl så vidt kärt, att min b. må vara H. K. M:tt nhärmare, undertijden komma medh H. K. M:tt till tals, all tingh till bästa, som passerar, uthtydandes, goodh råd meddelandes, hvilket jagh hoppas hooss H. K. M:tt rum finnandes varde, effter som de aff min b. medh goodh discretion bliffua framförde, och kann således myckett ondt förtagas och suspicioner i monge motte förhindras. Jagh önskar min b. myckin lycka, och att Gudh ville göra hans resa lyckosam och giffua honom denn nådh, att han denn svåra last motte kunne uthföra H. K. M:tt och fäderneslandet till tienst, sigh sielff till ähra och beröm, hvar och en svensk man till hugnat. Och befaller jag nu *etc.* . . . Datum Stockholm denn 7 Majj, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder var obesvärat att helsa din husfru och barn medh min kärliche tjenst.

Rikskanslerens päteckning: Präsent. i Elbing den 22 Maj, Anno 1631.

146.

Stockholm den 8 Maj 1631.

Försvar för rådets af A. O. ogillade förfarande i den uppkomna konflikten med konungen.

Välborne käre broder. Effter som min b. legger vidh sitt breff ett postscriptum, uthi hvilket han lather migh vetta sitt gooda betenckiande, dett jagh och mine medcolleger haffue lenge åhstundat, sosom i vår senaste schriffuelse aff honom ähr begärat, om dett svar, som vij H. K. M:tt om detta åhrs förslags verification giffuit haffue i förledne vintras, och förmåler min broder sigh haffua hisnat nhär han copian, som aff H. K. M:ttts Cantzlij honom [var] tillskickat, läsit hade och väl deraff kunnett judicera, dett vij ett skarpt och ett hårdh svar skulle igen tillbaka bekomme (hvilket icke uthan ähr och deruppå inthe feel) doch, emot alles våres förhoppningh, förmener oss haffua bort verificera förslaget, icke uppfylt vårt breff medh önkane och klagepuncter, disputerandes förslaget, ey heller deruthi indragit Ständernas bevilielse, uthan beuist vår nijt och åhoga till H. K. M:ttts tjenst i denne besvärlighe tijden, hvilken inge excuser eller önkande lida kann, uthan fast mhera oss bort beflita, alt sådant att stella uthi verket, uthan nogon tumult, och, der dermedh så stoor besvär varitt haffuer, då medh sådana skäll och hinder, som hade kunnett vara passerat, sedan H. K. M:tt var affrest, och icke H. K. M:tt så enkannerligen vetterlige, remonstrerat, och att vij härigenom haffue förorsakat oss hooss H. K. M:tt föragt, tappat affection och så mycket genom denna vår schriffuelse förorsakat, att Phaltzgreffuen ähr förordnat till en director i Rekninghecammaren, medh sampt hvadh mhera min k. b. i samma sin schriffuelse vijdhlöffteligen förmåler och entligen begärer, dett jagh honom min meningh här nu igen tillkenna giffua ville.

Så befinner jagh migh att haffua orsaak, högeligen att betacka min k. b. för sitt gooda hierta, som jagh förnimmer han till migh bär, i dett han min reputations förklenringh, så väl som våre

samptlige medhcollegers, gerna vill förekomma och migh vijdare till information på tillkommande tillfälle velet informera, dett jagh för min person gerna skall taga i agt och vijdh all förefallande occasion observera och derføre min b. all tack och tienst vetta. Men sielfua agten belangande, bekenner jagh gerna, oss att fattas en goodh schriffuare; vore och väl till att ønske, att nogre uthaff vårt medell sigh deruppå hade motte öffuat, att, hvar de deruthi medh alla icke hadé excellerat, då nogorlunda kunnett göra skolrett. Jagh bekenner och gerna, att ingen aff vårt medell, som här nu ähre, haffuer subtilia ingenia [och att ingen förmodat?] att vår schriffuelse skulle haffua bliffuit så sinistre uptagin och uthydh, aldenstundh vij dett in nostra simplicitate haffue staaten och besväret, som dett re ipsa var, berettat och vår meningh pure et simpliciter uthsagt, förmenandes oss då H. K. M:tt denn besta tienst att göra, nhär vij sanningen schriffue och H. K. M:ttts öhron icke medh falske förslagh och fäfänge promisser [uppfylle], dem H. K. M:tt sedan sin staat på fundera motte [men som sedan] fallerade och H. K. M:tt på obeständh medh armeen föra motte och oss enthligen till ett beslut på halsen komma motte. Jagh bekenner väl gerna, att vij väl haffue kunnett framföra vår meningh subtiligare (!) och medh bettere form, ähn vij haffue giort, men dett veet jagh väl, att aldrieh haffue vij kunnett bettere, troligare och ährligare ment H. K. M:tt och fäderneslandet, ähn vij giort haffue. Veet och väl, att nostra pura simplicitas absque malitia, aldrieh haffua förtient ett sådant hårt och skarpt breff, der uthi oss icke loffues för en peningh ähra, æstimerar och migh för min person inthe verdigh, så lenge denn beskyldningen ligger migh på halsen, att bekläda detta kallet, ville och fast heller ønske, dett jagh vore en gradh ringare ähn jagh ähr. Doch, effter detta nu inthe muteras kann — patientia! Och moste och trösta migh dervijdh, dett ingen annan, uthan konungen, som må och kann [det] säia, skall oss dett [till]vijta.

Jagh förmener, att nhär man vårt breff rett läsa vill och sielfua meninghen ansee, skall dett så illa eij vara giort eller schreffuit. Ty dett vij icke haffua verificerat förslaget i uthschiffningshielpen och boskapsskatten, uthan refererat oss på Stendernes bevilningh, förmener jagh oss inthe haffua giort orett. Ty först haffue vij henne inthe improberat, eij heller sagt, dett hon inthe kunne gå, uthan medh desse orden, att vij förmerkie desse hielp[r] oundtvikeligen skee moste, allenast oss motte en fullmagt tillsendes medh Ständerne derom att handla, då skulle på

vår flijt deruthi inthe fhelas och således satt hielperna uthan om all tviffuell. Haffue vij nu deruthinnan faritt vilse, veet jagh icke. Ty hade [vij] i desse tvenne poster verificerat förslaget och om bevillingen inthet nembdh, så vette vij noksamt, att vij hade bekommitt breff att lathe dem upfordra, dett vij inthe hade varitt menn, uthan deres bevilningh, att præstera, ty allmogen oss i detta fallet, i synnerheet nu i Hans K. M:ttts longhligh frånvaru ingen lydno giffuit hade. H. K. M:tt haffuer nu sielff på nogra riksdagar tracterat dem så leniter, som nogon konungh sina undersåthare tractera kann, doch medh stoor vedermödo nogott aff dem åhrhollit. Nhär H. K. M:tt drogh i sommars herifrån och valedicerade Ständerne, ville H. K. M:tt icke dett ringaste ordh derom mentionera, hvilket de och strax fattade. Haffue och lather sigh strax förlyda, att der nogett mhera aff dem fordras, nhär denna terminen var förbi, så vore dett inthe Konungens velie, uthan Riksens Råd digt. Jagh för min person holler och derforre, att H. K. M:tt herom att påminne fordrar vår rådzedh, i dett vij böre styrckia både konungens och allmogens rett. Om vij nu deruthi haffue giort illa, lather jagh min broder döma. Dett vij och haffue mentionerat om allmogens fattighdom, denn dyra tijden, och medh sådana onda tiender H. K. M:tt förbittrat, åhr dett migh och ledt; mhener doch bettere vara att säia sanningen åhn liuga. Vile och väl önska, att dett vore osant, dett vij schreffuit haffue. Hoppes, att nhär Gudh teckes H. K. M:tt medh hälsan en gångh att hem förhjelpe, skall [han] see sin önka på landet och dett medh stoor commisseration.

Och dett som förmåles, att boskapskatten åhr medh detta åhret expirerat, haffuer aldrich vår meningh varitt, [att] dett, som uthloffuat var, icke skulle sin framgångh haffue, och fördenskull [år den], longt för åhn H. K. M:tt[s] breff oss tillhanda kom, deruthi befaltes, som jagh kann tenckia, in furia, [att den] skulle afflyses, mestedeles allaredan upburin och i Rentecammaren inleffuereret. Vij haffue och ante belli conclusionem noksamt disputerat om medelen och alle der hän voterat, att, der medelen kunne tillreckia, vore dett väl, dett j[u] förr j[u] bettere att begynne. Haffue och dett expresse sagt, att dett riket ingen större last förmotte att draga åhn de[t] hade, hvilket H. K. M:tt och sielff consenterade. Oss lades ett förslagh före, dett K. M:tt hade öffuer alle uthgiffter 3 tynnor gull. Doch kann jagh lettelligen afftaga, arméen vara nu satt i ett fast större taal åhn på denn tijdhen, H. K. M:tt herifrån förreste; dett och ju väl skee moste,

effter som tiden sigh sedan muterat haffuer. Vore här ingen nödh myckett och liberaliter att promittera, förslagen att verificera, om medelen vore hooss oss in rerum natura, ty hvar denna årsvext (dett Gudh förbiude) sloge felt, vore dett aldeles medh riket uthe.

Jagh tvifflar och inthe, dett min broder haffuer åhter nu väl bekommit copian aff vårt svar på H. K. M:tt[s] breff, hvilket jagh väl aff detta kann judicera honom ey heller väl behaga skall. Men så förmener jagh oss ej annorlunda på ett sådant skarpt breff haffua kunnet svarat, medh mindre vij heelt skulle synes alla de beskyllningar för goodhe att ehrkenne och oss skyldige giffue. Kann och lättheligen afftaga, dett K. M:tt mishaga skall, dett vij strax lille och quarntullen icke haffue stelt i verket och denn till $3\frac{1}{2}$ daler förhögt effter riksdaler, och oss deruthi om nogre puncter förfrågat, doch seer jagh heller, dett vij genom vår frågvijshheet filsar*) och otack bekomme, åhn vij medh vår säker- och obetenckenheet oroo uthi riket skulle tillväga komma, hvilket sedan på inthet annat sätt vore till att boota åhn medh halsen.

Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnett förholla honom min meningh, som migh om hiertat åhr, att upteckia. Kann väl lettelligen tenckia, att vij uthi vhar censur myckett fallera. Doch veet jagh, dett medh ett gott samveet att säja, att vårt hierta åhr gott, troheet och upprigtigheet skall [hos] oss finnes, och [vij] inthe betenckiande draga, icke allenast vår välferdh, uthan och sielffua liffuet för K. M:tt och fäderneslandet upoffra. Tvifflar inthe, att, nhär Gudh vill min b. kommer till K. M:tt, att han då all tingh till dett besta legger och våre personer på dett höffligeste excuserar. Der jagh vore på en tima eller tre hooss min b. och muntligen medh honom tala motte, tviffler jagh inthe, dett jagh väl skulle kunne göra honom contentament i saaken, men genom schriffuelse svårligen, aldenstundh jagh en deel aff mine rationes inthe törs betro pennan. Och befaller nu hermedh min k. b. Gudh alz- megtigh. Datum Stockholm den 8 Majj, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Vij förmäle och i samma schriffuelse, dett uthschriffnings- hielpen kann inthe uthgiffuas hvarken i spannemål eller riksdaler,

*) Ordet är tydligt skrifvet. Det är uppenbarligen liktydigt med snubbor.

uthan i kopparmynt. Dett förorsakar sikh deruthaff, att effter H. K. M:tt vill haffua samma hielp anticiperat, så ähr omöyeligit [för] allmogen spannemål att bringa tillväga, för ähn de finge denn aff jorden. Der de och skole vara holdne att giffua riksdaler, så skulle riksdalern öffuer mottan stegras, effter som han nu allareda geller 16½ mark. Jagh tror väl, att vij haffue fallerat, men min b. uthyde all tingh till dett besta. Jagh haffuer och denna schriffuelen communicerat medh Feltherren och nogre aff våre förtrogne venner. Gudh bevare dig. — Brent up desse breff.

148.

Stockholm den 27 Maj 1631.

Spanmålsuppköpen för kronans räkning; klagomålen vid riksdagen.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . ., effter som jagh i min senaste schriffuelse förmälte, dett jagh hölle för rådeligit, dett Hinrik Reusner, som min b. haffuer hijtt förskickat att upköpa spannemålen, skulle förresa till Nyköpingh, Norköpingh, Callmar och Gotenborgh, der om alla legenheeter att förfhara och så mycket better vetta saakerna att dirigera, så haffuer han nu varitt på nogre orter och ähr igen kommen, berettandes sådan att vara der så slödh och svindellfull, dett han inthe understår sikh henne att köpa, myckett mindre medh H. K. M:ts profit att kunne föryttra. Denn spannemål, som här i Uplandh fallin ähr, säger han väl vara nogorlunda goodh, doch icke aff den bästa, och, så vidt som migh tycker, griper han icke denna saak så an, som honom bordhe, ty ähr han vhan uthan tviffuel vedh denn Dansicher handell, der all tingh går medh stoor poster och uthan stoor möda. Han besvärer sikh att upköpa nogon spannemål, för ähn skepen ligga till redz, hvilket myckett longhsambligen vill her tillgå, alldenstundh dett aff monge mans händer och medh små summor moste insamlas. Hvarföre haffuer jagh rådt honom, dett han så gerade effter handen skulle inköpa lathe och i Konungens boder, som desföruthan toma ähre, inleggia lathe, men han säger sikh sådant att vara förbudit. För nogon tijdh sedan, nhär gemene mann förnunme spannemålen att vara förbudin och aff patentet merkte, dett prisen var satt, kommo åhtskilige personer, som budo spannemål till köps, förmenandes sikh strax att kunne bekomma

contant i r[iks]daler, hvilka han nekade sigh haffua, [men] emot en deel förmärkia leth sigh ville giffua copparpenningar, hvilket strax en sådana discredit gaff, att hvar mann begynner nu att holla sitt fördoldh och denegera sigh nogett haffua, hvilket inthe synnerlighe gott præparatorium ähr till tillkommande hösthandelen, och giffuer dessföruthan gemene mann en stoor vedervelic, att, effter prisen på sådan ähr satt, och derigenom spannemålen [är] bleffuin affslagin.

Nu ähr ingen, som köper på Konungens vägnar, och bliffuer altså denn ringa spannemål, i förrådth kann vara, liggandes, gemene mann till ingen ringa skada. Jagh haffuer giffuet honom dett rådet, dett effter nogra ähre, som ville aff de fremande köpa spannemål, att han toge så monga peningar up aff dem, som han köpte ett partij spannemål före, och sålde dett åter till dem medh en riksdaler eller halffannan profit, på dett handelen icke medh alla i denna sommaren nederligga motte, allmogen bekomma tiender, att peningar ähr förhanden och således sigh så myckett bettere och säkrare till hösten kunne præparera, och i synnerheet att denn orena sådan, som dette ähr fallin ähr, motte bliffua i tijdh förtårdh (!), på dett, hvar Gudh teckes ett gott ähr förlähne, att icke då denn nye sådan medh denn gamble förblandas, och således hela hösthandelen förderffuas. Min broder teckes sigh fördenskull emot honom förklara, huru han dermedh vill hollet haffua. Jagh för min person skall honom för min b:s skull på dett högste asistera, så att H. K. M:tt och fäderneslandh[et] aff hans direction motte haffua deraff nytto och profit.

Riksdagen ähr för nogre få dagar sedan begynt, och synes de att vele samptyckie till generaluthscriffningh, doch medh stoor besvär och klagan. Eliest besvära de sigh högeligen och i synnerheet adelen öffuer detta spannemålsköp, att prisen bliffuer dem satt, huru dyrt de deres skulle sälia, der de och ingen tingh mhera haffua ähn blott och allena spannemålen, deraff de deres husholl skole försöria [och] rustiensten uppeholla. Ekevirket att uthföra ähr dem och förbudet, och icke desto mindre moste de alt, dett de till deres husholdh behöffua, tre- eller fyradubbelt betala, effter som saltet ähr stigit i 28, ja och 30 daler och så hvart effter annat. I en summa, hvar mann pustar och suckar, och säia presuren vara svår, ehvadh vij dem och intala och tjdzens nhärvarende staat föreholla. Gudh förhielpe H. K. M:tt väl hijtt hem igen till oss medh helsan, och att Tyske väsende motte lyckligen och väl afflöpa, så vore desse besvär lätheligen att affhielpe. För

denne gångh haffuer jagh inthe mher att schriffua, uthan vill nu hermedh etc. . . . Datum Stockholm den 27 Maj; Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

149.

[Juni? 1631].

Underrättar om sitt förestående giftermål med Brita de la Gardie.

Välborne käre broder. Effter som min k. b. noksamt veet mitt bedröffuelighe tillständh i dett Gudh genom sin nådige försyn haffuer för 2½ åhr sedan kallat min käre och dygdelighe maka migh ifrån till ingen ringa sorgh och affsaknat, och hade migh väl i sinnett satt och resoluerat i dett ståndet aldrieh mhera att inlathe, så befinner jagh doch effter longt betänckiande och tankars volffuerande, att, der min lijffstijdh nogett lenge vara skulle (hvilket alt står i Gudz händer), att dett migh då i längden besvärliget falla skulle, ty bliffuer tidhen migh altför longh. Uthi mitt husholdh tager jagh och en oboteligh skada och mår inthet väl uthaff alt dett migh Gudh förläht haffuer. Och desföruthan ähr jagh ey heller denn, som nu en longh tijdh om mitt husholl haffuer kunnet haftt nogen tillsyn för mitt kall skull, som ähr medh ett oändeligit arbete sammansatt. Hvarföre haffuer jagh i desse dagar hooss migh beslutat att tilltala Feltherrens syster Fru Britta. Förmener och, att dett väl vinner sin framgångh. Jagh skall väl göra mitt besta, dett mina barn i framtijdhnen genom detta giftermål i nogon vidhlöfftigheet ej komma skulle, ey heller nogon stoor skada der uthaff bekomma. Jagh hade väl kunnet bekomma en ungh hustru tilleventyrs, hvar jagh hade henne velat sökia. Dertill haffuer jagh draget betenckiande, effter mine

*) I Anreps Sv. Adels Åttartaflor uppgifves visserligen Gabriel Gustafssons bröllop med Brita de la Gardie hafva ägt rum den 8 1631, men då ofvanstående bref säger, att 2½ år förflutet sedan hans första hustrus död, och denna inträffade den 1° 1629, torde den angifna dagen ej vara riktig. Jämf. och det här följande brefvet till A. O. af 30 Juni, hvare brefskrifvaren tackar för lyckönskningar till förlofningen. Det första bref, hvare Gabriel Gustafsson framför helsningar till A. O. från hustrun, är dateradt den 6 Nov. 1631.

ähr och fast tillvexe, och huffuedh bliffuer grått. Jagh ville väl [och] hade önskat, att min broder motte haffua varitt migh så nhär, dett jagh hans goodha rådher uthi hade mott pläga, så hade min b. väl haft mitt hierta i sin handh och hade aldrich gott aff dett rådher. Doch förmoder jagh, dett min k. b. sigh och detta behaga lather. Hisce vale et diu vive, Deus te ad nos tandem salvum reducat.

Underskrift saknas. Möjligen är detta ett postscriptum till brevet af den 27 Maj 1631.

150.

Stockholm den 30 Juni 1631.

Spanmålshandeln; riksdagen; utskrifningen; drottningens resa till Tyskland; krigsfolk öfversändes; skördeutsigter hemma i Sverige; privatsaker och familjeangelägenheter.

Välborne hiertans käre broder. Jagh haffuer för nogon tjd sedan bekommitt din schriffuelse*), hvilken der haffuer varit migh myckit kär och tacknemligh, skall och medh största flijt effterkomma, hvadh som deruthi förmålt ähr. Om kornhandelens tillståndh, och huruledes vij ähre förorsakade för viktige skäl och orsaker skull denn satte licenten att limitera, agtar jagh onödigt för denna gången att schriffua, aldenstundh jagh medh mine medhcolleger samtligen dett min broder noksamt medh sine circumstantijs haffuer tillschreffuit**). Hvadh effect deruppå vill fölia, skall jagh min b. medh första legenheet advisera.

Riksdagen ähr denn 6 Juni till ända lupin och medh temligh gott contentament ifrån hvarandre skilde. Och hvadh som handlat och slutit ähr varder min broder noksamt förnimmandes aff de actis, som honom aff Rådet tillskickade ähre, och de få personer, här varitt, haffue noksamt fattat en manligh resolution. Gudh giffue eliest lycka.

Uthschriffningen bliffuer och stelt i verket, och skall begynnes emot ändan på Augusti månadt. Och haffue vij medh stoor vedermödo kunnett bringa uthschriffningscommissarierna tillväga för mangell på personers skull, och fördensull Hoffretten väl en

*) Alla A. O:s skrivelser till brodern för första hälften af 1631 saknas i R. A.

**) Se Riksrådets bref till A. O. af samma dag som ofvanstående i Rådets registratur, fol. 113.

tijdh longh på hösten moste hvila. Doch, effter denna agt ähr fast nödhvendigh, bör han och medh retta gå förråht.

H. M:tt Drättningen ähr denn 15 Junij gången till sägels uthur Dalehampn medh 4 regementer till foot. Hade först en temligh goodh vindh, men, nhär H. M:tt var kommen uthi siön, ähr starkt moodtväder kommit, hvarigenom H. M:tt så väl som Fru Ibba Leionhuffvudh och vår syster Ibba, ovane vidh siön, haffua sögt Callmar sundh, uthan nogott aff de andra skepen, hvilka alle haffua hollit siön, och, som jagh förmener, ähre stadde under Bornholm. Men rett nu på timan ankommer tiender, dett H. M:tt ähr gången till siös igen. Gudh giffue till lycko. Ett regemente Österbottniskt folk, hvilka sendt ankommo, skole nu strax fölia effter och innan 14 dagar ett regement reuter, till hvilkes så väl som de förres [behöf] alle skepp beslås moste, deraff handelen hooss oss bliffuer temligh slapp.

Hvadh eliest vårt tillständh her hemma i riket vidhkommer, så ähre alle saaker i förrige terminis; hvar mann frögdar sigh äht denn sköna sädan, som i meste deelen aff provintierna för ögonen står. Gudh lathe denn väl och oskampherat (!) komma i husen, så förhoppes jagh, dett riket skall tåla en temligh uthförsell, der eliest sädan noget uthrikes gella vele. Jagh giffuer och min k. broder tillkenna, dett Carll Bondes och vår systerdotter Charin, som ähr älst, ähr i desse dagar medh Conradt Falkenbergh bleffuin förloffuat, hvilkett fadren, som retta målsman ähr, haffuer sigh megta väl behaga lathet. Och oansedt jagh för min person henne väl gerna dett bettere varitt undt, doch effter dett ähmne, som på ferde var, holler jagh detta för likt, ty hennes velie var temligh goodh emot en af Peter Kruses söner, dett fadren nok hade göra att förhindra. Denna ähr doch en goodh aff adell och en brukeligh karll, hvilket jagh min k. b. icke haffuer velet oförmält lathe. Altså gå våra ahnor medh tijden temligh vidt ifrån husen.

Jagh haffuer och för nogre fhå dagar sedan bekommitt min b:s schriffuelse, uthi hvilken han begärer, dett jagh ville honom 300 riksdaler betala, som Hr Skärotin [o: Zerotin?] på Greffuen aff Turns vägna haffuer bekommitt, aldenstundh jagh Tönelsjö [?] aff Greffuen förarenderat haffuer. Så lather jagh digh förnimma, dett jagh inthe godz aff honom arenderat haffuer, uthan han haffuer i förledne sommar lähnt H. K. M:tt 10,000 riksdaler; haffuer derföre bekommitt Alvastra medh 600 rdr renta i underpant, dem jagh haffuer honom till dienst taget under min direction. Haffuer och all hans renta liggandes i Norköpingh och veet icke en tynna

att föryttra, ehuru gerna jagh och ville, aldenstundh nu ingen vill köpa henne. Men der hon kann sälias, skall min b. sine peningar inthet quitt gå. Jagh må väl bekenna, att vij nu alla lida stoor skada på vår spannemål, effter som min b. ej heller går denn förbij, ty Jahan Anderson giffuer digh, uthan tviffuel väl tillkenna, att han ey heller kann bliffua din spannemål quitt. Sed hæ sunt quærelæ, igitur intermittendæ.

Jagh tackar och min k. broder käriligen för sin goodhe lyckönskan till mitt gifftermål. Gudh lathe all tingh väl gå. Och so som min b. liknar gubbenampnet, som jagh i min ungdom haftt haffuer, vidh gummetröstare, altså ville jagh önske, att mången motte vara så väl content medh en ungh hustru, som jagh vidh min förra gumma varitt haffuer. Skattar och rådeligen, att en mann, som ähr all grå och flinskallet, vidh dett, som likt ähr, förbliffuer, så frampt till vapnet och nampnet icke alt för väl skole komma öffuerens. Detta min broder ville uptaga för mitt skämt och deruthaff afftaga mitt contentament.

Käre broder, jagh tackar digh, att du loffuar att villa vara min Turo i faders stadh och styrcker migh att senda honom till H. K. M:tt. Så haffuer jagh och, om Gudh vill, dett första jagh förnimmer min broder vara ankommen till Pomeran, [ärnat] att förskicka honom till digh och vill då haffua honom medh min schriffuelse min b. vijdare recommenderat. Och vill nu hermedh etc. . . . Datum Stockholm denn 30 Junij, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, var obesvärat att helsa syster Fru Anna och dina kära barn medh min kärligh tjenst, och Gudh lathe migh så lenge leffua, om dett vore Gudz velie, att jagh ähn en gångh motte få see digh. Vale et vive.

Rikskanslerens pätteckning: Præsent. i Elbingen den 8 Augusti, Anno 1631.

151.

Stockholm den 8 Juli 1631.

Om intercession för Peter Grönberg att befrias från sin tjänst som faktor i Hamburg.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., effter som jagh haffuer förnummitt, dett H. K. M:tt haffuer deputerat Peter Grönebergh till factor i Hamburg (huilket jagh noksampt veet högnödigt vara), så haffuer han aff migh genom sin schriffuelse begärat, dett jagh hooss min k. b. för honom intercedera [ville], att, der mögeliget kunne vara, han ifrån samma sin tienst motte bliffua förlossat. Så oansedt jagh väl veet, hvadh tijden och legenheeten kräffuer, och att H. K. M:tt genom hans tienst väl kann haffua både nytta och lisa, så framt till hans credit ähr nogott stoor, icke deste mindre för hans trägne begäran skull haffuer jagh inthet kunnett underlathe min b. herom att anmoda, hemstellandes doch alt till min b:s egen dijudication. Men hvar han dervedh bliffuer, tviffar jagh inthe, dett min b. då ähr honom altijdh väl affectionerat, effter som jagh veet, att min b. haffuer altijdh varitt honom benägen. Och befaller jagh nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm den 8 Julij, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

152.

Stockholm den 8 Juli 1631.

Spanmålshandeln; privatangelägenheter.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . ., oansedt jagh för nogre fhå dagar sedan haffuer schriffuit min b. till om alle saakers förlopp och tillståndh, och inthet synnerligit sedan schriffverdigh ähr passerat, doch, effter nu migh giffs tillfelle, haffuer jagh ingen occasion velat lathe migh förbigå. Allenast ett ähr här förefallit, att, sedan vij haffue limiterat licenten för de skäl skull, som i samptlige Riksens Råds schriffuelse förmäles*) och hvete på 1½ rdr, rogh för en rdr, kornet för 3 ort, doch i kopparmynt, då holla vij före, dett inthe tviffuel att vara, att dett

*) Jmf. föregående n:o 150.

ju gå skulle. Men så haffue likquäl megtigh fhå lathet sigh förmå, som nogett uthskepa ville. Hvilket sigh alt förorsakar aff dett åhterslagh, som på spannemålen ähr uthrikes. En deel aff vårt medell biuda uth rogen för $1\frac{1}{2}$ rdr, kornet för $1\frac{1}{4}$ rdr; så finnes doch ingen, som denn vill köpa; altså bliffuer nu godzet liggandes, dem som dett äga till skada, och konungen till ingen profit. Hinrik Reusner ähr förrest dijtt neder till Norköpingh och andre siöstäder att göra sitt bästa. Hvdh han uthrettar giffuer tijden medh och ähr migh ähnu ovetterligit. Doch venter jagh honom hvar dagh hijtt up. Gudh veet, huru hierteligen gerna jagh denn saak ville promovera, både för fäderneslandzens tienst, så väl som för min b:s persons skull, men, der dett inthet gå vill och sådana slagh deruthi komna ähre, så kann mann dett eij heller förändra. Eliest står, des Gudi skee loff, sådan på monga orter megtigh skön, doch på somblige orter svagh, hv lke icke heller annorlunda vara kann.

Jagh beder, att min k. b. ville migh advisera, huru snart han begiffuer sigh till H. K. M:tt, på dett jagh motte vetta min Tures resa dereffter att anstella, ty jagh inthe gerna såge, dett han dijtt komme, för ähn min b. vore tillstedes, och honom strax till H. K. M:tt recommenderade, på dett han icke i första uthsprånget motte fhå tillfelle att sälla [sig] in iblandh gement partij. Eliest ähre här alle saaker i temligh goodhe terminis roligit och stilla. Gudh lathe så lenge vara, och förhielpe H. K. M:tt snart hem till oss igen. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 8 Julij, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Elbing den 8 Augusti, Anno 1631.

153.

Stockholm den 15 Juli 1631.

Om ransakning med åtskilliga personer, misstänkta för korrespondans med polackarne; Conrad Falkenbergs och Carl Bondes anställningar.

Välborne hiertans käre broder. Effter som jagh för en kort tijdh sedan honom alle saakers förlopp adviserade, tviffilar [jag]

inthe att samma min schriffuelse honom väl ähr till handa kommen. Altså lather jagh honom förnimma, dett vij för nogre dagar sedan haffue bekommit en boff fast, som medh H. M:tt var i skäran*). Haffuer varit uthe på Ohrnön och der bestulit capellet och laght en smådeschrifft ifrån sigh, som jagh kan tenckia varit drukin, effter han haffuer drukit uth en kanna messevijjn, uthi hvilken han uthgiuter en hoop medh smådeordh emot H. K. M:tt och riket, undhsäiandes medh Påvens och Kaisarens tyrannij; hvilken der för nogre fhå dagar sedan ähr fasttagin på Södermalm och aff oss examinerat och i förstone frivilligen bekendt sigh vara kommen i salskap medh en student, benembt Andreas Anundi, och sigh till denn påviske religion lathet öffuertala och dessföruthan skelmiske stemplingar hafft i sinnet, doch haffuer han inge i förstone velet uppenbara. Hvarföre haffue vij hafft honom för retta, och effter hans förtienst honom till döden och torturen condemnerat, hvilket och ähr i verket [steltt], och haffuer han entligen bekendt på Torsten Linnarson, som nu i förledne vinter är dödh bleffuen, dett han haffuer altijdh skickat breff till Päländh, sendandes dem denn vägen till Amsterdam, dijt han dem sielff fört haffuer, sosom och esomofftaste fört dem till Norige och beschrieffuer alle saaker megtigh circumstantialiter. Han haffuer och namngiffuit vår frende Knut Posse, dett han derom vettskap skall haffue hafft, sosom och uthanschrifftens läsit, nhär han bleff afferdat. Han haffuer och namngiffuit en gammal Capiten vidh Torsten Linnarsons gårdh, Sven Svenson benembt, och en gammal fougte i Smålandh, Bengt Larson, som alle correspondenterna vedh handh hollet haffuer. Hvarföre vij förorsakade vordne [äro] att senda Dr Olaum Bureum medh nogre andre att lathe ransaka Torsten Linnarsons gömer och schriffter igenom, som och denna Sven Svensons och Bengt Larsons schriffter och handlingar och dem sedan hijtt till vijdare examen att föra lathe. Vij haffue och genom denna hans berettelse om Knut Posse strax afferdat Andream Bureum till Hammarskoggh att lathe ransaka hans handlingar igenom och honom medh hijtt kalla lathet. Jagh må väl bekenna, att dett gör migh ondt, dett han kommer i en sådana fharligh agt, vill och väl förhoppes, att han finnes oskyldigh. Der han och ähr skyldigh, och så ingratus skulle finnas emot H. K. M:tt, som honom så store nåder bevist haffuer, då ähr medh honom och ingen commiseration att bära. Doch berettar denne

*) Se angående denna sak Kullbergs Sv. Riksrådens Protokoll II, am. under Olof Bureus, sid. 348. »Bofven» var djeknen Erik Persson.

fhänge sigh sådant och störste deelen haffua förnummitt aff Andredæ Anundi relation, hvilken vij ähnu inthe bekommit haffue. Doch förmoder jagh, att han inthe skall undhslippa. Ett öker Knut Posses stoora mistankar, dett i förledne höstas haffuer han sendt en sin tienare till Preussen att upbära hans rentor, hvilken ähr sedan förrest till Dansich och talt medh Gabriel Posse, hvilken der haffuer sendt honom nogre jordebrefh på nogre godz, som han haffuer tvist om. Doch sende [han] strax både tienaren och breffuen till Råden och giorde sin entskyllan, sådant honom ovitterligen skedt vara och hans tienare uthan hans befallningh vara dragen till Dansich. Tienaren berettar och, dett Gabriel Posse haffuer sendt budh effter honom, och han, som inthe better förståt, gåt till honom, och i dett han frågat effter Knuts vilkor och hans gods, så haffuer han berettat honom om de tvister, som han hade om gods. Då haffuer Gabriel strax fhåt honom breffuen. Så ehuru derom och ähr, så kommer han i sådana suspensioner, att han sigh svårligen deroppå uthreder. Jagh skall väl framdeles, nhår saaken bliffuer till ända examinerat, lathe min b. uthförli-gare vetta.

K. broder, Conradt Falkenbergh ähr kallat till H. K. M:tt, som jagh förmener, att bliffua krigscammarråd, effter som H. K. M:tt honom tillschriffuet haffuer. Så beder Carl Bonde, att min b. ville lathe sigh hans person till dett beste vara befatat, och önskade Carll, dett han motte bliffua her i Cammaren brukat. Beder min broder ville hielpa honom dertill. Doch æstimerar jagh dett vara bäst, att han brukas på denn ort, der han K. M:tt och fäderneslandet besta dienst göra kann. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnett oförmält lathe, och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 15 Julij, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

154.

I Juli (?) 1631*).

Rådets fåtalighet och nödvändigheten af att erhålla förstärkta arbetskrafter i kollegierna; privatangelägenheter.

Välborne käre broder. Jagh kann digh icke oförmält lathe, dett medh vår Senat ähr nogett underlighen bestelt. Her till

*) Brevet besvaras af A. O. den 25 Augusti 1631.

haffue vij varitt 8, stundom 9. Nu bliffuer vij icke mhera ähn 4, nhär de andra hvar till sin ort komme, och Feltmarskalken för denn agt skull medh denn Danske Agenten haffuer sigh retirerat på landet*) och de 4, som quar bliffua, ähr hvar medh sitt collegium beladde, Feltherren medh Krigsretten, Per Baner medh Cantzlij, så mycket som dett och kann vara, Claus Flemingh medh Rekningecammaren och jagh medh Hofretten. Och ähre så varme holdne, att ingen aff oss kann slippa på landet, ehvadh nödh dett och kann fordra, medh mindre saakerna här skole ligga neder. Jagh för min person ähr bundin vidh Hofretten och ex tota classe Senatorum haffuer nu en goodh tijdh allena most uthärda sosom och ähnu dagligen gör. Præsidenten förmå inthe mhera, Vice-Præsidenten, vår svåger, ähr nyss dertill kommin och ett kall nästan emot hans natur, oansedt han begynner sig temligen att lämpa. Rättegångsterminen ähr satt på 8 månader för saakernas myckenheet skull. Vij nödgas att sittia både för och effter måltijdh, och jagh moste svara i alle fall för retten, och K. M:tt talar ey heller nogon annan till ähn migh allena. Och veet min b. noksampt, att medh detta kallet, sosom dett nu för migh ähr, haffuer en mann nok allena dermedh att göra. Nhär jagh ähr i Rådet, ligger Hofretten nedre, hvilket doch endeles alla dagar skee moste, ähr och fördenskull i denna session mhera ähn 40 civilsaaker upskutna. Derföre beder jagh min broder, nhär Gudh vill han kommer till H. K. M:tt, dett han deruppå driffua ville, dett Jahan Sparre motte inthe längre deruthe bliffua uppehollin, och desföruthan en goodh mann eller två ex Senatu i dett collegio bliffua deputerat, eller och dett förfaller; ty jagh allena dermedh att uthärda, ähr nästan omögeligit, eij heller vele de dett ringaste in Senatu göra, medh mindre jagh altijdh moste vara tillst[ä]des.

Bliffue altså mine tanckar distraherade, att jagh, snarast sagt, inthetdera embete kann rett tillfyllest göra. Jagh må väl bekenna, att in nostro Senatu går nogott sälsampt till. Sakerna proponeras leppist**), disputeras och concluderas inthe better; privat discurser haffua stoort rum, oansedt jagh, som en iblandh de ringaste och yngste ähr, söker medell, dett på dett bästa sätet att förekomma, och, så mycket jagh kann, att förändra. Ville väl önske, att min broder vore här hooss oss och vårt collegium motte dirigera. I Hofretten förmoder jagh sådane feel ey finnas skull,

*) Se föreg. n:o 145, sid. 212.

**) Jämf. tyska ordet »läppisch».

effter min autoritet der noget mhera geller. Heruthaff kann min broder noksamt afftaga vårt tillståndh.

Käre broder, jagh kann ej heller underlathe min b:s goodhe råd h och betenckiande att sökia. Mina söner Göstaff och Ture begynne nu att bliffua stoore och nästan så länge till vext som jagh. Denn ena, nembligen Göstaff, haffuer lust till boken och sigh myckit deruthi delecterar, denn andra Turo, hans inclination ähr heelt till kriget, och, oansedt jagh honom här till så strengt, som mögeliget haffuer varitt, hollet till studier, så merker jagh doch, att han ringa progress gör, altså att svärligen nogon lärhdh mann hooss honom ähr att förmoda. Och, oansedt han mot migh sigh icke nogett merkia lather, dett han gerna vill uth till H. K. M:tt, så gör han doch inthet annat ähn suckar och pustar och hooss andre detta leffuerne beklager och alt till kriget åhstundar; hvarföre haffuer jagh ähmnat, så frampt till min k. b. dett för rådhsamt agtar, att senda honom medh dett första uth till H. K. M:tt, och dett så mycket heller, aldenstundh min b. nu och kommer till H. K. M:tt och så mycket better öga på honom haffua kunne. Jagh holler dett för fåfengt att tvinga nogon emot naturen och ens inclination; förhoppes, att, der Gudh teckes giffua lyckan, att han genom krigsväsende och väl kann bliffua en mann, der och min b. ville bevisa migh den benegenheet och haffue honom ett halfft år hooss sigh, så lenge han bleffue kendt medh folket, och friheten icke honom för hastigt komme på halsen. Göstaff haffuer jagh, om Gudh vill, tillkommande vår ährnat senda till Leiden och sedan vijdare, effter han haffuer ett magis moderatum ingenium. Beder att min b. ville migh heruthinnan sitt goode råd h meddela, effter som jagh veet du deres välferdh gerna seer och promoverar. Vale et vive.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

155.

Stockholm den 17 Augusti 1631.

Om intercession för Peter Grönberg att befrias från sin befattning såsom faktor i Hamburg*).

Velborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , jagh haffuer bekommit en schriffuelse ifrån Peter Grönebergh, uthi hvilken han

*) Jämf. ofvan brefvet n:o 151.

begärer, dett jagh honom min broder till dett bästa recommendera ville, aldenstundh han haffuer most antaga factors ämbete uthi Hamburg, nembligen, hvar dett vore mögeligit, att han motte bliffua ifrån dett kallet förlossat, både för sin siuklige legenheet skull, så väl sosom för hans medell skull, att de ringa och slätte ähre. Så, oansedt jagh väl veet, dett hvar och en goodh patriot gerna effter sin ytterste förmågo tienar sin öffuerheet och fäderneslandh, dett jagh noksampt veet, han och gerna gör, allenast att hans credit och medlen så fölia effter, så haffuer jagh likquäl icke kunnett effterlathe hans begäran till att effterkomma och tillfyllest att göre. Begärer fördenskull, dett min k. broder ville hans person till dett bästa lathe sigh vara befatat, så att, hvar mögeligit och rådeligit vore, han kunne slippa; men hvar dett och icke skee kunne, att min b. altijdh hans person favoritzerer och hans börda lättar, dett mäste dett skee kann. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnett oförmält lathe, och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 17 Augusthi 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

156.

Stockholm den 17 Augusti 1631.

Betalning genom Gabriel G:son af en grefvns af Thurn skuld till A. O.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh för nogon rum tijdh sedan bekom hans schriffuelse, i hvilken han gaff migh till kenna, dett han effter Greffuen aff Turns begäran haffuer förstreckt Herren von Skäretin 300 rdr, och att de skola honom bliffua här aff migh igen leffuererede*), så hade jagh sådant gerna longesedan velet effterkomma, men hans spannemål haffuer all legat osäldh, så väl honom som andre till skada. Nu haffuer jagh entligen fått sälia uth honom, doch för ringa pris, så att denn goodhe gubben icke kann komma väl till 5 pro cento. Doch sender jagh nu till Erich Ryningh till Strålesundh 1017 dr kopparmynt, och dem kann min broder der annamma lathe och sedan quittera och

*) Se ofvan brefvet n:o 150.

gubben sielff inthe mhera ähn 200 rdr. Jagh ville väl önske, att jagh vore aff medh hans bestellningar, men H. K. M:tt haffuer sielff, effter hans begäran, befalt migh att draga omsorgh om hans saak, ty Gudh veet jagh haffuer nok annatt att göra, doch att tiena sin venn ähr inthe för myckett. Detta jagh min broder icke velet oförmält lathe, uthan befaller hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 17 Augusti, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Ríksskanslerens påteckning: Present i Elbing den 28 Sept., Anno 1631.

157.

Stockholm den 3 September 1631.

Beklagar A. O:s dotters, G. Horns frus fränfalle; spanmålshandeln; utskrifningen; lilla tullen, qvarntullen och myntet; Rhengrefvens rättgång.

Min broderligh och kärlich hälsan medh Gudh alzmechtig tillförene. Och kann jagh min k. broder hermedh icke oförmält lathe migh nu i nogre veckor icke denn ringaste schriffuelse ifrån honom bekommitt, oansedt jagh högeligen åhstundat haffuer att vetta båda hans och de honom tillhöra goodhe och lycklighe tillståndh. Denn aldrahögste Gudh han förlähne oss gooda och hugnelighe tiender. Dett veet Gudh, dett migh inthet ringa bedröffuar de sorgelige tiender, jagh haffuer förnummitt aff Hr Claus Horn, att Gudh nu åhter igen haffuer genom denn smittosamma siukan pestilentien hädan rygt aff denne jemmerdaal din käre dotter, Hr Gustaff Horns husfru, hvilkens siäl Gudh evinnerligen frögde; tröste och min k. broder och syster, som således sine käre barn så ofta och titt saakna moste. Han hugne och denn, som sin maaka mist haffuer, och en sådana skarp och amper drick moste smaka. Men aldenstundh dett så haffuer varitt Gudz vilie och ingen förändringh deruppå kann skee, moste mann sigh medh Gudz vilie väl åhtnöia lathe. Tvifflar och inthe, dett min broder, som noksampt haffuer pröffuat rerum humanarum vicissitudines, tager detta tåleligen vijdh sigh, sosom dett der inthet kann muteras. Önsker, att denn högste Gudh ville sin milda handh öffuer min k. broder och hans käre barn, som ähnu leffua, holla

och dem mildeligen bevara, min k. b., migh och flera hans goodhe venner till hugnat.

Derneft lather jagh min b. förnimma, dett, hvadh vår staat här inrikes vidhkommer, så ähre alle saaker, des Gudi skeep loff, uthi en goodh och roligh staat. Sådän ähr bleffuen temligh ympnigh och giffuer ostraffelighen, ähr och mycket affslagin och ingen ähr begärligh denn att uthföra. Befrugtar altså, att denn licenten skall i detta åhret lithet förslå, så framt till denn icke igen upstiger. Hölle derföre icke orådeliget, att licenten sattes nogott ringare, på dett H. K. M:tt nogett motte haffua heller ähn inthet.

Uthschriffningen ähr nu påbegynt, lille- och quarne-tullen ähre nu förhögte effter myntet[s] pris, oansedt dett går nogott trögdh. Kopparen myntes nu inthe mhera, och sielffua myntet försvinner så aff landet, så att här lithet mhera i landet igen finnes, och bliffuer oförtöffuat en sådana peningetrångh, så att folket inthe kunne komma ifrån hvar andre, hvilket uthan tviffuell iblandh undersåtharna vell giffua ett stoort besvär. Hvar icke annatt medell kann påfinnes, råka vij i inextricabile laborinther.

Konungen i Dannemarks fullmegtigh, en benembt Hinrik Tott, ähr hijtt kommen att agera emott Reingreffuen, och begyntes rettegången denn 28 Augusti, och träder han helt ifrån denn interlocutoria sententia, som i höstas aff oss bleff felt*), och säger sigh omögeligitt vara denn kunne göra tillfyllest, hollandes sigh blått och allena vedh Reingreffuens schriffuelse till Prinsen i Dannemark, hollandes sigh der vidh, att han nu tertia vice inthe ähr comparerat, att han då motte condemneras in contumaciam. Men nu förnimmes Reingreffuens fullmegtighe vara som i går komne uthi skäran. Denn rettegången giffuer oss en stoor molestie, aldenstundh vij ähre så fhå her aff vårt medell, ty Greff Magnus för ålderdom skull ähr oss mhera hinderligh ähn nyttigh; Riksadmiralen ligger siuk, ähr altså icke mhera ähn 3 personer igen. Doch skole vij göra vårt bästa, så vidt som Gudh giffuer, både i detta och andre fall. Huru monga vij also ähre i denna rettegången, förnimmer min broder aff denn designation, som ligger i H. K. M:tt[s] breff**). Annatt haffuer jagh nu denna gångh

*) Jmf. ofvan brefvet n:o 142.

***) De två första i behåll varande bref från Rådet till K. M:t om Rhengreffuens återupptagna rättgång äro daterade den 14 September 1631, med blott en bilaga, nämligen Rhengreffuens fullmakt för sitt ombud Gabriel Willichen.

inthe att schriffua, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 3 Septembris, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsønn.

158.

Stockholm omkr. den 14*) September 1631.

Om fru Christinas frånfälle; spanmålshandeln; J. Skyttes misstänkta förfarande härvid; tillståndet hemma; kopparbergets och kreditens förfall; myntets försvinnande; utskrifningen o. s. v.; Rhengrefvens rättegång.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar digh all goodh och lycklig välmågo, och lather dernest min käre broder förnimma, dett din schriffuelse medh s. Fru Anna ähr migh väl tillhanda kommin, aff hvilken jagh medh hugnat förnimmer min b. eignes persons lyckligh[e] välständh och gooda hälsa; önskar att den högste Gudh ville så länge bliffua lathe. Eliest förnimmer jagh både aff min broders postscripto, så väl sosom och aff Hr Claus Horn[s] schriffuelse ifrån Strålesundh medh sorgh och bedröffuelse, att denn högste Gudh haffuer nu återigen hemsögt hans hus och genom denn smittosamma siukan, pestilentien, hädankallat aff denne jemmerdaal din k. dotter, Hr Gustaff Horns fru. Så kann jagh väl lätteligen tenckia, huru min broders hierta moste lika, denn der seer sina barn icke små, uthan fullvuxna och till manne kompone, dett ena effter dett andra, hädan ryckias, hvilket fall dina venner bedröffua, huru myckett mhera digh, som ett faderligit hierta till dem bär. Doch medan Gudz velie så varitt haffuer, måste min broder sigh och dermedh ähtnöie lathe, helst nhär denn Herren tager, som sielff giffuit haffuer. Önsker, att Gudh ville min b:s sorg lindre och lathe honom see sin hugnat och frögdh på sine små dotterbarn i hennes stelle. Och tröste hennes mann, Hr Göstaff Horn, som effterleffuer, dett jagh vist veet, medh inga ringa sorgh. Hölle för rådeligit, att min b. läthe föra de små barnen hijtt öffuer till Sverige medh dett första.

*) A. O:s bref till brodern, dateradt Elbing d. 25 Augusti 1631, å hvilket ofvanstående utgör svar, finnes i behåll i R. A. Förmodligen har ofvanstående bref åtföljt Rådets skrifvelse till A. O. af den 14 Sept., såsom man af dettas innehåll kan sluta. Se Rådets registratur, fol. 164.

Derneft förnimmer jagh aff min k. b:s fchriffuelse om fpannemålsaffslaget i Preussen, och att denn goodhe sperans, som min b. sigh om kornhandelen giort haffuer, ähr så aldeles feelt slagin, för dett hastiga och oförmodeliga affslagh skull, som både i Hollandh och på andre orter skedt ähr, sosom och lather migh förnimma sin meningh om des ähnu ytterligare fortsettiande her i Sverige. Och skall jagh för min person, så väl som mine medhcolleger min broder her uthi medh all magt asistera, och dragandes altijdh tidigh omsorgh om dett, som kann lända H. K. M:tt och fäderneslandhet till tienst och under denna stoorä krigsbörda lindra kann. Doch vill jagh min b. korteligen om kornhandelens tillständh beretta.

I detta ähr ähr, des Gudi skee loff, sådan mästedeeles öffuer hela riket temligh ymnigh bleffuin, giffuer och väl i skylen rogh och korn, men hvetet ähr bleffuet svåra ringa. Spannemålen haffuer och fhåt ett stoot affslagh her i riket, icke derföre att hon ähr så hopigh eller för myckin, uthan att allmogen sälier spannemålen till deres uthlagors afflegningh och peningars anvendningh, och köpmän deremot inthet vele köpa, medh mindre de bekomma denn för dett pris, som de vele (hvilken process väl allestedes ähr practicerligh). Derföre ähr nu rogen förfallen in uppå 5 daler; kornet in uppå 4 och $3\frac{1}{2}$ dr, hvetet på 7 och $6\frac{1}{2}$ dr. Och haffuer här till denna staden varitt i detta ähr en temligh stark tillförsell uthur Mälaren medh skutor och båtar och doch mestedeles motte draga herifrån medh osäldh godz och sedan begiffuet sigh medh deres sädh, der hon fast ähr begärligare och dyrare, nembligen till bergslagerne. Äffuen så ähr skedt i andra siöstäder, hvilket haffuer uthan tviffuell deruthaff sitt uhrsprungh, att köparne ingen tancka haffua sigh giort, för dett stoorä affslagh skull deruthi ähr, nogon spannemål att upköpa, såsom och, att, hvar de denn stoorä licenten skulle uhtgiffua, skulle dett då ej heller aff dem medh nogon profit kunna skee, hvilke skäl oss i förledne vharas haffue bevegt licenten att påleggia och denn sådan att föringa. Och hvar vij oss underståt hade i förstone licenten att påleggia och medh denn ringaste pris, hade dett uthan tviffuell H. K. M:tt merkeligen skolat båta, medan hvar mann då uthskeppa ville.

Nu förmåler min b. i sin fchriffuelse, att effter affslaget på sådan ähr stoor, och kornhandelen för licenternas skull kann helt stutsa, att denn då uthskeppa ville, goffue hvart tredie korn, och, der dett ändå icke gå ville, att då licenterna tages, dett högsta

mann kunne, på dett H. K. M:tt måtte bliffua derigenom hulpen. Så kann jagh min k. broder till svar icke oförmält lathe, att [när] vij din schriffuelse bekommitt hade, ähre vij medh Phaltzgreffuen och Cammarrådet till rådز gängne och denna saak emellan oss debaterat, och haffue vij icke ens funnett rådeligit det tredie kornet att nembna, myckett mindre dett att påbiuda. Ty först synes dett obilligt och gemene mann vedervärdigt, att hvar tredie peningh uthaff ens ägendom skulle skattas, och denna (hvilken doch ähr en licent) medh dett andra nampnet skulle tituleras; för det andra, att dett ähr en ny art aff pålaga och holles af hvar mann derföre, dervidh de och ledes, alldenstundh den ene noviteten följer så tätt uppå denn andra.

Hvarföre haffue vij funnett för gott att bliffua vjdh licentordningen, och settia denn uppå peningar. Och medan vij noksampt kunne merkia, dett denn förre satte licenten inthe kann gå, medh mindre han skulle förringas, och H. K. M:tt nogott kunne bekomma, derföre haffue vij satt en tynna hvete för 4 daler och 1 tynna rogh för 2½ dr, en tynna korn 2 dr och malt 1½ dr och dett i kopparmynt, helst effterdy vij förnimme aff din schriffuelse till Reusner, att min b. der till sielff inclinerar. Förnimme och, att dett ähr omögeligit, denn högre att kunne driffua. Haffue fördenskull strax lathet publicera ordningen i alla siöstäder her i Sverige, så väl som Finlandh, och schriffuit alla stotthollarna till, att de detta verket medh flijtt skulle befordra, och förmant Reusner, dett han ingen försummelse derföre taga skulle. Vij hade väl tenckt licentordningen nogott högre att settia, och, der dett då icke gå ville, denn fälla lathe, men nhär man betragnar denna årstijdh, så finner man nu vara retta uthskepninghstijden. Höstflottan kommer, och hvadh icke skeer på 3 eller 4 veckors tijdh effter Mikaelis, så bliffuer dett väl i detta år tillbaka, hvilket H. K. M:tt ingen ringa skada [ähr], och fast bättre nogett ähn inthet. Och hvar denna licenten må haffua sin framgångh, så kommer dett ähndå geradh i samma hugg, effter detta köpet, som nu ähr, det hvar tredie peningh uthgiffues, och haffuer doch nampnet aff en licent, som icke ähr eller synes vara nogon novitet. Min broder skall inthet tviffle, att både jagh och de andre våre colleger skole detta verket medh alt alffuar och flijt driffua, so som vij och dessföruthan väl vette, hvadh magt H. K. M:tt deruppå ligger, och hvadh interesse fäderneslandet deruthi haffuer. Hade jagh varitt min b. så närh, hade jagh velet dertill rådt, att denn skulle hade satts ringare, ty då hade hvar mann velet uth-

skeppa, och hvadh då hade tappats i prisen aff licenten, hade väl fyra gånger vunnits igen i myckenheeten aff uthförslen.

Jagh förnimmer, dett i Lifflandh haffuer dett ey heller hafft så synnerligen sin framgångh, och, som min b. förmener, aff Skytten och hans parti förhindrat, oansedt annatt loffues och annatt göres. Så kunne jagh väl strax tenckia, att nhär min b. skulle haffua nogon direction i hans underhaffuande provintia, dett honom skulle förtryta, ty ille antiquum obtinet et illius ambitio absque fine, och sedan denn invidia, som han bärer till din person, så väl som till nogre andre, komme honom att förgätta sin pligt emot H. K. M:tt. Han haffuer i förledne våras schreffuit H. F. N. Phaltzgreffuen till och sigh besvärat, dett min b. skulle dirigera både spannemålshandelen så väl som licenterna uthi Riga stadh; dermedh förtoges alla medell att underholla denn staaten och merkte väl således, hvar uppå dett var giort. Derföre moste han deremot gravera landet, oansedt många dett förtruto. Ville fördenskull begiffua sigh till H. K. M:tt deruppå förändringh att förskaffua, eller han ville inthet bliffua der han var. Doch agtar jagh onödigt mhera derom att röra denne gångh.

Hvadh vår staat här hemma i riket vijdhkommer, så haffue vij orsaak att tacka Gudh, dett all tingh ähr roligit och stilla. Allmogen haffuer bekommit i detta åhr temligh sädh och ähre derföre glade, i synnerheet effter H. K. M:tt haffuer schreffuit hijtt och lathet affförkunna 5 markshielpen, effter denn synttes vara myckett obilligh, aldenstundh denn fattiga offta hade flera barn ähn denn rika, och således mhera moste giffua uth, hvilket haffuer mycket väl contenterat dem och giort dem goodhvillige till quarntullens förhögingh. Doch, ehuru derom ähr, merkie vij noksampt, dett vår staat i denna tijdh inge medell kann umbära, så framt till här hemma icke helt skall gå öffuer en hoop (!). Ty uthgifterna bliffua så monga, affkortningarna så stoor, så att Kopparberget, som nästan ähr ett fundament till vår staat, inthe kann underholles, Skepshollmen kann ej heller driffuas medh sådant alffuar, som dett sigh bör, och riksens tienst fordrar. Crediten faller i lika motto. Derföre, medan vij alt sådant sedt haffue och merkia extremitates, haffua vij schreffuit H. K. M:tt till, att, om H. K. M:tt teckes att senda oss fullmagt att handla medh Ständerna om ähn en boskapskatt, vår flijtt skole vij göra, ehvadh tack deruppå följer.

En stoor difficultet synes i vår staat oförtöffuat ville infalla, hvilken der sannerligen moste remedieras i tijdh. Myntningen

vidh Kopparberget ähr nu medh alla stutsat. Silffuermüntningh ähr ej heller här i landet. Kopparmynte ähr så förfördt och aff köpmänn uthstulit, så att jagh förmener, innan ähret går till ända, skall dett icke vara till att finna medh ljus eller lygta. Riksdaler komma inge i landet, ty handelen ligger så gott som helt nedre, och skall oförtöffua bliffua så, att vharur skulle förbytas i vharur, och köpslagningen förfalla, almogen betala deres skatt medh vharor, och sedan denn ena inthe komme ifrån denn andre. Detta vore högnödigt, att min b. H. K. M:tt föredroge, och i tijdh råd sögtes. Flemingens haffuer väl hafft deruppå commission. Hvadh han uthrettat haffuer, giffuer tijden.

Uthschriffningen holles nu och går uthi fullt svanck, men dett ähr mycket ondt effter folk och befrugtar, att medh hvar knegt bliffuer en gårdh öde. Mann skall förresa genom 3 eller 4 socknar och icke finna en dreng. Oss ähr nu snart freden tienligh. Gudh förlähne oss denn, nhär tijdh ähr.

Käre broder, förtenk migh inthe, att du nu i longhligh tijdh haffuer ingen schriffuelse ifrån migh bekommitt. Orsaken ähr, dett här haffuer gått i fullt taal, att du hade allareda varit på vägen till H. K. M:ts läger. Derföre haffuer jagh och måst skickat mine breff till Jahan Sparre, hvilken dem uthan tviffuell hooss sikh haffuer. Och befaller jagh hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn*) . . . September, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Postscriptum.

Jagh tvifflar inthe, dett min b. skall ähstunda att vetta, hurulundha Reingreffuens rettegångh medh Prinsen aff Dannemark afflöper, så vill jagh min k. broder korteligen underetta, huru vidt saaken ähr kommen intill detta dato. I förledhne Aug. månadt denn 20 ähr en secreterare, benembd Hinrik Tott, hijtt ankommen, medh Kongens i D[annemark] och Prinsens fullmagter väl och nöjagtigh försörgdh, och strax anhollet om saakernas företagande. Och oansedt att termin, som satt var på denn 24, förlopp, så differerade vij ändå medh rettegånghen 9 dagar, förvändandes allehanda skäl, dermedh han sikh ähtnöia leth, doch mäst derföre in secreto, att Reingreffuens fullmegtigh ej [var] inkommen, ey heller dett ringaste aff honom hördes. Enthligen be-

*) Datumsiffran är i manuscriptet utelemnad.

gynte vij rettegången, och fullmegtighen bleff inkallat, hvilken der strax inlade sine fullmagter. Sedan inlade han en schriffte-
ligen proposition, i hvilken han gaff tillkenna, dett, effter Reingreffuen var in persona citerat att comparera till den 24 Aug. och tvenne resor tillförene peremptorie citerat och dem alla contumaciter försutitt, derföre begärande han, att Prinsen motte ifrån sin vederpartes beskyllningar befriat, och han bliffua condemnerat till en diffamant och ad revocationem och entligen till men-
edare, som hade handlat emot sin eedh och obligation, som han Konungen i D[annemark] giffuit hade. Entligen bleff honom denn interlocutoria föreläsen, som i höstas vidh Vaxholm bleff felt, begärandes, att de probationes och skäl, som retten då påfordrade, motte bliffua inlagda, på dett retten så myckett bettere fundamente haffua [motte] att grunda deres dom uppå i sådan svåra saak. Då läth han oss strax förnimma, att denn interlocutorie var icke mögeliget att göra tillfyllest, aldenstundh en deel aff dem, som deres vittnesbörder uthgiffuit hade, vore döde, en deel i Italien och Frankrike, så att dett var omögeliget att bringa dem nogon tijdh tillhoopa, förmenandes sådana probationes in actu tam notorio ej göres behoff och dessföruthan hans egen handh och bekenelse der fans, hvilket han temligen uthförde; ville bevisa contradicentia i Reingreffuens breff, i dett han i retorsion till Prinsen schriffuer sigh haffua bekommett förgiffte på slotte, och uthi sitt breff till Enhusen [o: Oynhausen]*) schriffuer han dett var skeedt hooss Greff aff Solmis, och denn Doctor Medicinæ, som honom curerat haffuer, setter i sitt vittnesbördh, dett han denn dagen haffuer drukit medh K[onungen] i D[anmark] i trågorden, hvilket vij åhter på ett par dagar togo i betenckiande till att uppeholla saaken, på dett vij nogott vist om Reingreffuens eller hans fullmegtiges ankompt nogett motte förnimma.

Dagen dereffter ankom en Licentiat Juris, som skulle vara Reingreffuens fullmegtigh, hvilken strax stelte sigh in i retten, excuserandes moram propter ventum contrarium. Derföre bleff strax skickat effter denn Danske, men han protesterede strax emot denn andra, säiandes H. K. M:tt haffua försäkrat K[onungen] i Dan[mark], dett Reingreffuen in persona skole comparera, inleggiandes breffuit in originali, dett och så lydde, effter som H. K. M:tt haffuer och schriffuit oss till, att, hvar han icke in persona comparerade, så skole vij fhara fort medh domen, och att han då var sielffdömder. Men, oansedt denn Danske protesterade

*) Se Kullbergs Sv. Riksrådets Protokoll II: 267.

och H. K. M:tt[s] breff och befallningh der var, så kunne vij doch icke annars göre ähn hans fullmagt upläse lathe, att, hvar denn goodh hade varit, honom och derföre ehrkenne, aldenstundh dett var både lagh och samvet likmätigt, och Prinsen och agerade per procuratorem, och, der vij honom skole derföre haffua improberat, hade till en sådana sententia inthet annet fundamentum [varit] ähn simpelt mandatum Regis. Men, nhär vij öffuersåge fullmagten, så var han inthet så ställt, så att denn kunne göra retten tillfyllest, aldenstundh hon allena var dirigerat in præparatorijs iudicii och helt ad audiendam sententiam förbuden, hvilket var både emot alla tre citationerne, emot H. K. M:tt[s] breff till K[onungen] i Dan[mark] och befallningen till oss, hvarföre bleff han och aff retten repudierat och affvist.

Vijdh pass två timar dereffter, sedan han per sententia interlocutoria var felt, och han affvist, ankom schriffuelse ifrån H. K. M:tt, dett, hvar Reingreffuen sende nogon fulmegettigh, skole vij antaga honom och sedan differera medh saaken, dett längsta vij kunne, aldenstundh Churfyrsten aff Saxen och Brandenburgh ville sigh i denna saak interponera; men hvar dermedh för länge dröies, så skole vij deruppå fälla en dom. Derföre skole vij dilatera saaken, dett längste vij kunne, och förevända allehanda excusationer, effter som de väl kunne finnes vigtighe, både derföre att dett ähr en svår saak, och dertill behöffues tijdh, sedan siuknar denn ena effter denn andra aff domarna. Doch, min meningh att säia, ähr denn, att, hvar icke saaken bliffuer bilagt, så pronuntieras Prinsen frij. Reingreffuen felles till huffudhsaaken och uthan tviffuel till revocation eller affbedningh, oansedt vår lagh talar om 40 mk, derom vij icke ähnu rett eense ähre. Men hvadh periurium vedhkommer, derom röre vij inthe, aldenstundh han deruppå af K[onungen] i D[anmark] inthet ähr citerat, ey heller ähr hans obligation i retten inlagt. Jagh må väl bekenna, att antingen motte Reingreffuen vara för myckett superb eller för myckett simpell. Ty, hvar han denna saak rett begynt hade, svårligen hade denn på ett ähr, ja 2 eller 3 kommitt till ända. Veet och Gudh, att vij vore henne gerna quite, ty dett faller oss myckett svårt in Regis absentia en sådan svår saak och aff så stoor consequents att döma, i synnerhet för enfaldiga domare.

Feltherren Greff Jacop lather helsa min b. medh sin tienst och förundrar, att han ingen schriffuelse aff min b. bekommitt haffuer, och, som jagh förmärker, menar han, min b. haffuer sinstre uptagit hans breff, som han digh tillschreff om kornhandelen

i förledne vâaras. Min b. schriffuer honom medh första legen-
heet till. Gudh bevare min b. och, âhr dett Gudz velie, så lathe
oss âhn en gångh finnas medh hälsan. Vale.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

159.

Stockholm den 27 September 1631.

Svårigheter med spanmålhandeln; tidningar från Tyskland.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . och kann
dernest min k. b. icke oförmält lathe, dett jagh för nogre dagar
sedan skreff medh en skeppare min b. till om vårt tillståndh her
i riket, och ifrån den tiden âhr inthet schriffverdigt passerat,
uthan att all tingh är, des Gudi skee loff, väl och roligit. Be-
langande kornhandelen, så vill han inthe synnerligen âhnu gå,
uthan alla förevända licenten vara för högh, så att de medh in-
gen profit kunna uthskeppa spannemålen. Doch âhr âhnu inge
synnerlighe skepp ankompne, uthan höstflottan begynner nu att
komma. Hvadh då skee vill, giffuer tiden. Belangande nye tien-
der, så agtar jagh onödigt nogett om dem att schriffua, alden-
stundh jagh noksampt veet honom vara dem bettere kunnige âhn
oss på dene ort. Doch haffue vij förnummet, att denn högste
Gudh haffuer giffuit H. K. M:tt denn lycka och välsignelse, att
Tilli haffuer most nu en gångh rymma feltet, och att Churfyr-
sten aff Saxen haffuer sigh medh H. K. M:tt coniungerat. För-
hoppes, att denn högste Gudh giffuer nu en goodh och lyckligh
uthgångh uppå detta kriget. Detta jagh min k. broder icke haff-
uer kunnett oförmält lathe, och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum
Stockholm denn 27 Septembris, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

160.

Stockholm den 12 Oktober 1631.

Tacksägelse för underrättelser; privatsaker; spanmålshandeln; Erik Persson och de af honom för stämplingar anklagade; familjenotiser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min käre broder icke oförmält lathe hans schriffuelse vara migh för nogre fhå dagar sedan tillhanda kommen, aff hvilken jagh förnimmer min broders goodha hälsa och disposition, och att han nu strax, effter Mikaelis, haffuer agtat sikh ginest till H. K. M:tt*). Så önskar jagh min b. lycka till sin företagna resa och betacker honom derhooss för denn communication och goodhe tiender, som han migh meddelt haffuer. Vij haffue dessa samme tien- derna förr bekommett, doch icke aff Cantzlijt, uthan aff andre våre venner. Denn högste Gudh, som haffuer giffuet H. K. M:tt denn härlighe och merkelighe victorie, han verdiges ähnu ytterligare H. K. M:tt[s] desenier välsigne och förhielpe alla saaker till en goodh och lyckligh uthgångh, Gudh till ähre, H. K. M:tt till beröm och fäderneslandet till säkerheet och en goodh roo.

Och sosom min k. broder begärer, dett jagh ville senda honom hans 8 anor och syster Fru Annas, så sender jagh honom dem. Hoppas de skole vara rett.

Hvadh eliest kornhandelen vjdhkommer, så går han nogett sagta, ty der ähr ingen, som förmener sikh kunna skeppa uth medh nogon profit. Rogen och hvete ligger helt nedre, och dett lilla, som skeppas, ähr idell korn. Hade licenten varitt nogett lägre satt, så hade dett väl bliffuet en stark uthförsell, doch fhår man väl see, hvadh dett i vår göra kann, och om sådan nogott stigandes varder. Reusner förschriffuer nu en vexell öffuer till Strålesundh på 20,000 daler kopparmynt, hvilket lithe förslår till så stoorä expenser.

Belangande dett min broder begärer aff migh till att vetta, om de personer, som här haffua varitt fengslich anholdne för förädelighe practiker skull, så förnimme vij nu, dett inthē synnerligen haffue uppå sikh, oansedt dett i förstone hade ett vjdt uthseende**). Ty denn boffuen, som först bleff fången, haffuer giffuit alla de andra an, och nhär [han] bleff stregt, revocerade han alt-sammans, och [när] de, han hade angiffuit och sagt medh sikh prac-

*) Dett bref som här åsyftas saknas i R. A., enär innehållet i A. O:s bref den 16 med p. s. af den 19 Sept. 1631, som finnes i behåll, ej motsvarar det ofvan i texten angifna.

**) Se föregående n:o 153.

tiserat, medh och hijtt hämptade bleffue att stå honom till mundh och taals, så kende han ingen aff dem, och sedan bads före. Och effter han haffuer kastat en hoop medh pasquiller uth både emot H. K. M:tt och riket, och dessföruthan bestulit åhtskilige kyrkior, ähr han och entligen effter H. K. M:ttts egen förklaringsh justifice-rat vorden, och alle de andre frij ehrkenda.

Belangande min broders husfru och käre barn, så ähre de på Tijdöön och, des Gudi skee loff, vijdh goodh hälsa, och kommer syster Fru Anna nogre dagar häreffter hijtt till Stockholm till mitt bryllop. Och effter jagh min b. för nogre dagar sedan medh denn skutan, som lopp till Pillo alla particularia tillschriffuit haffuer, veet jagh nu för denna gongh inthe synnerligen att schriffua, uthan vill hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 12 Octobris, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

161.

Stockholm den 6 November 1631.

Afgångna bref till A. O.; spanmålshandels och den öfriga handels afty-nande; nöd vid Kopparberget; afslutandet af Rhengrefvens rättegång; familjeangelägenheter.

Välborne käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe, att jagh nogre åhtskilige resor, bådhe medh Lars Enspennare och andre, haffuer schreffuit min k. broder till, och mine breff ju uppå Tys[k]landh dirigerat, aldenstundh migh ähr aff Dansicher-skeppare berättat, min broder att vara allareda ifrån Preussen uprygt och sigh till H. K. M:tt begiffuitt, dijt jagh önskar han medh hälsan och en välbehällin resa väl motte vara ankommen och mine schriffuelser honom i händer leffuererade, aff hvilke han noksamf förnimmandes varder alle saakers tillståndh här hemma i fäderneslandet. Och sosom på denn tiden saakerna stodo i temlighe goodhe terminis, altså haffue vij orsaak att tacke denn högste Gudh, att dett ähr alt i samma staat. Gudh lathe så lenge vara.

Kornhandelen belangande, så går han myckett sagta och lithe förslår, oansedt han effter min förra schriffuelse ähr förminskat,

alt för denn orsaken skull, att spannemålen uthanrikes icke så högt geller, att undersåtharne medh ingen profit kunne denn uthskeppa och försälia, nhär de licenten uthlagt haffue. Jagh förmener altijdh, der licenten hade varitt lideligh och nogon profit hooss denn handelen, skulle han fast mhera haffua dragit ähn härtill skedt ähr, fördy myckinheeten aff uthskeppningen skulle högt haffua importerat och fast mher ähn sielffua stoorheeten i licenten, och ähre sväre fhå, som fråga effter spannemålen. Derföre ligger och handelen här så gott som alt nedre, och dett endaste, som skeppas och nogott kann förslå, ähr stonghiernet. Smör och sådana vharur ähr så gott som i vreak och lithet geller. Hvadh som licenten kann härtill haffua dragit, varder min broder väl aff Henrik Reusners schriffuelse förnimmandes, och, der min broder nu ähr hooss H. K. M:tt stadder, vore icke orådeliget, att licenten lettades, och handelen bleffue nogett frijare. Förmener jagh att stoore tullen väl dett skulle upfylla. Ty dyrheeten på köpmansvharur ähr så iblandh oss inriten, att man snart nu här inthe leffua kann, och alt hvadh dem till vharur igen biudas, lugte de äht, och dessföruthan ähr en stoor peningenödh i landet, att skatten och uthlagor skole aff allmogen inthe kunne ehrleggies, uthan medh parsedler innan en kort tijdh, och denn ena snart inthe kann skilias vidh denn andra.

Vijdh Kopperberget ähro alle saaker ey heller rett i dett bästa tillständh, ty dyrheeten bliffuer så stoor hooss dem både medh käll, vedh, sosom och victualieparsedlar, så att de deres bruk inthe väl kunne holla vedh magt, effter sosom Sigerodt medh flere circumstantier, som nyss dädan ähr kommen, väl veet min broder att underretta, derföre jagh heller ej nogett vidhlofftigt derom vill förmåla.

Vij haffue nu en tijdh longh hafft till att göra medh Reingreffuen och Prinsen i Dannemarks saak*), och [äre] nu entligen dermedh på ett synnerliget sätt tillända kompne. Gudh giffue dett motte så vist H. K. M:tt behage, och att dett vore väl och visligen gjort. Vij haffue äntligen effter långt betenckiande och förhalende (alt väntandes annan beskedh) felt en sententiam definitivam, i hvilken Prinsen frias för Reingreffuens otillbörliga tillmåle, och Reingreffuen fälles till 40 mk. Detta ähr summan. Men strax domen var upläsen, protesterade denn Danske fullmegtigen emot domen, så vidt Prinsens person vidhkom, att öffuer honom ingen doom borde fellas eller i domen nämpnas, alden-

*) Se föregående, nis 142, 157 och 158.

stundh han inthe var skyldigh att svara nogon inför denna rett, ej heller sikh nogen tijdh derunder submitterat, och inlade sedan samma protestation schrifftligh. Men domen öffuer Reingreffuen behagade honom väl. Hvarföre haffue wij ej heller honom domen velet leffuerere, uthan den och strax uphæffuit. Entligen haffuer han medh fljitt anhollet om domen, doch honom uthslagit. Ähr och nu megta perplex bleffuin, dett han protesterade, för ähn honom domen leffuererades, förvänter sikh inthe annat ähn skam aff sin herre till tacka. Migh tyckes en sådana protestation vara megta absurdh. Ty först haffuer Prinsen uthgiffuit så väl som Konungen sielf sin starka fullmagt, sedan sendt hijtt alla sina documenta och testemonia att testera och bevisa sin oskyldigheet på Reingreffuens tillmäle, och entligen, nhär domen var fält, då protesterat de incompe[te]nti foro. Doch agtar jagh onödigt nogett vijdare herom att förnäle, aldenstundh samptlige Rådet haffue i underdånigheet schriffuet H. K. M:tt circumstantialiter om des förlopp till medh samt alla agter, och hvad passerat. Entligen haffuer han aff oss begärat ett bevis, hvarföre honom domen förvägres, dett wij honom ej haffue kunnett förvägre, hvilkens copia ähr hooss sielfua agterna. Jagh förmodes, att H. K. M:tt nådigste lather sikh detta vårt procedere behaga, effter som wij dett ej heller bettre haffua förstät. Om jagh skulle detta circumstantialiter schriffua och våre rationes derhooss, ville dett kräffia myckin tijdh, doch effter alt ähr uthi vår ödmiuke schriffuelse till H. K. M:tt författat, vill jagh min broder och till des läsande remitterat haffua.

K. broder, belagande din k. husfru, syster Fru Anna, så var hon, dinn lilla Erich och dotter för nogre fhå dagar sedan, des Gudi skee loff, vjdh hälsan och förreste herifrån och hem till Tydöön, och sender jagh min broder hennes schriffuelse, deraff han om hennes tillståndh väl vijdare förnimmandes varder. Dernest k. broder, effter jagh förmoder honom nu väl vara kommen till H. K. M:tt, tvifflar jagh inthe, att han finner min Ture för sikh hooss H. K. M:tt. Min broder fördenskull honom till det bästa lathe sikh vara befatat, och, der han förmerker honom sikh nogett otillbörligit företaga, då hårdt increpera sosom och i alla saaker till dett bästa rådhföra, på hvilket jagh inthe tvifflar. Och sosom jagh haffuer förnummitt, dett H. K. M:tt haffuer bevist honom denn stoora nådh och strax honom i sin kammer taget, att min broder ville göra H. K. M:tt derföre underdånigh tacksäielse. Nu, käre broder, jagh haffuer för denna gångh inthe

synnerligen mhera att schriffua, uthan önskar, att Gudh ville bevara H. K. M:tt[s] höge person och förhielpa detta kriget till en goodh och nådigh uthgång och entlighen förhielpa H. K. M:tt och eder alle hijtt hem i riket ähn en gångh medh helsan och hugnat. Och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 6 Nov., Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather och helsa min k. b. medh sin kärilige dienst. Vale et vive.

162.

Stockholm den 14 December 1631.

Tacksägelse för underrättelser; spanmålshandeln och licenten; Knut Posse; Rhengrefvens rättegång; oroligheter på Dalsland; privatsaker; allt väl hemma; förslag att sända deputerade att gratulera konungen, hvartill Gabriel G:son önskar blifva nämnd.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . och kana dernest min k. broder icke oförmält lathe hans schriffuelse vara migh tillhanda kommen, aff hvilken jagh förnimmer min b. haffua varitt nogott opassligh, doch nu, dess Gudi skee loff, till nogon bettringh kommen och fördenskull sigh nu medh dett första till H. K. M:tt agtar att begiffua*). Denn högste Gudh han förhielpa min k. broder medh hälsan sin resa att fullända och finne H. K. M:tt vidh goodh disposition och välmågo och alla saaker i en goodh och önskeligh staat.

Dernest förnimmer jagh och aff denn discurs om kornhandelen, som detta förledne åhret varitt haffuer, hvadh hinder och besvär deruthi varitt haffuer, både hooss dett ena så väl som dett andra partij, derigenom han ähr förhindrat vorden att haffua sin rette gångh, och min broders frie disposition vorden förtagen och iblandh annett förmener oss inthe haffua visligen handlat deruthi, att vij haffue förmeent hans fullmegtighe Reusner att upbära licenten i spannemål, nembligen hvar tredie tynna. Till dett andra, att vij haffue dett publicera lathit, så agtade jagh fulle för

*) A. O:s åberopade bref är dat. Elbing den 18 Nov. 1631 och finnes i behåll i R. A. Detta bref innehåller emellertid intet om spanmålshandeln.

denna gångh onödigt vara deroppå nogett att svara, aldenstundh dett, som skeedt ähr, inthe kann förändras och denna åhrs handell förflutin. Doch skall min broder vetterliget vara, att dett icke ähr skedt aff oss uthan stoort betenckiande och skäl. Ty först haffuer min b:s uthskickade hollet dett sielff för rådhsampt, effter han icke viste sigh medh nogon spannemåltrafik i denna tijdh att kunne göra H. K. M:tt nogen nytta, aldenstundh på denn tijdh ingen fremmande nogott sådant godz åstundade och här endeles i högre pris ähn i Hollandh. Sedan, der spannemål skulle haffua uthgiffuit[s], skulle denn lithet eller inthet haffua dragit (sosom peningelicenten sigh och till en ringa summa stiger, som upburin ähr, effter som han aff Reussner[s] egitt breff väl förnimmer) ty strax min b:s breff var ankommitt, bleff dett strax rygtbart, att hvar tredie tynna skulle uthgiffuas, [och] förorsakade dett så myckett, att slett ingen om nogon uthskepningh mheer talade, och hvar och en ifrån denn handlen abhorrerade, derigenom Reusner sielff bleff perplex. Jagh disputerar inthet H. K. M:tt[s] rett — denn förstår jagh nogorlunda — men förmener H. K. M:tt haffua varitt bättre tient medh nogot ähn inthet. Uthi en sådana svår tijdh förmener oss och nogott väl see kunne, hvadh som gå kann eller inthe, som mitt iblandh dem ähre. Dessföruthan haffuer min broder och satt dett till vårt betenckiande, att licenten skulle antingen uthgöres i spannemål eller i peningar aff denn satte pris.

Dett andra, min broder förmener, att vij haffua giort orett, i dett vij haffua lathet publicera licenten, dertill haffua vij haft dessa skäl: Först, veet min broder noksampt her i landet inthet sådana kornstäder eller handelsmän finnes som deruthe; de der haffua deres böner*) full liggandes, och skepen vänte; köpe ej heller nogott in aff landzmän, för ähn de vette deres uthvägh dermedh. Adell och andre landzmän före ej heller nogett in medh stoore summor, medh mindre de vetta deres abnemer; som väl bevisligit ähr, att, för ähn dett bleff allom notificerat, i hela Stockholms stadh icke var 300 lester i förråd. Till dett andra, haffuer oss der till commoverat, att i förledna vår och höst haffuer Reusner sögt till att stegra licenten, dett mästa han haffuer kunnet, förmenandes sigh dem att kunne tvinga, derigenom tijdenn ähr förlupin, och på städerna ingen tillförningh skedt och således inkompsten för H. K. M:tt onyttigh giort och [kronan] ingen profit haft. Jagh kann icke annars schriffua, ähn som dett ähr. Reusner kann inthe vara uppå alla städer tillika, uthan moste

*) Jmf. plattyska ordet bön (sammanhängande med bühne) = loft.

haffua sine factorer i alla siöstäder. De haffua väl giort deres bästa att fiskia, hvilket dem igenom detta ähr bleffuit förtagit, och nogorlunda sedan bättre gånget ähn förr.

Ähr nu dett aff oss obetenkt giort, så haffuer dett doch varitt väl meent och tenkt till att sökia K. M:tt[s] bästa och effterkomma min broders begäran. Skole och väl en annan gångh haffua dermedh fördragh och lathe Reusner sin frie disposition. Önske, att dett må då bättre gå och tillkommande ähr haffue sin bättre framgångh och medh detta publicerande inthe förhindrat varder; som jagh förmoder, effter som i H. K. M:tt[s] vilie står dett att förhöra, förändra och förringa, nhär H. K. M:tt så behagar. Jagh ville väl nogott heruppå svara vjdare, men agtar dett onödigt, uthan vill dett differera, till des Gudh hielper oss en gångh tillsammans.

Min broder begärer aff migh till att vetta, huru Knut Posses saaker stå, så kann jagh väl pröffua, dett mine breff inthe ähre digh tillhanda kompne, ty jagh både om honom så väl som om andre particularia haffuer min broder adverterat*). Förnimmer dett deraff komme, att jagh haffuer sänt mina breff till Tys[k]landh, effter som jagh hade förment min broder skulle haffua begiffuit sikh i October ifrån Preussen. Tviffler doch inthe, att de ähre honom nu väl tillhanda kompne. Belangande Knut Posse, så ähr han helt oskyldhigh fundin, och denn andra boffuin, som honom angaff, i alla sina berättelser medh falskheet beslagin, och ähr derföre och justificerat vorden och på stegell lagder.

Reingreffuins saak ähr och taliter qualiter till ända kommen, effter som vij haffue sendt H. K. M:tt alla agterna till handa, aff hvilke min broder väl förnimmer des afflöpande (Gudh giffue, att vij hade vist träffa denn retta ändan), och så vist H. K. M:tt dett motte behaga, som vij dett väl meent haffua.

Hvadh dett tumultet belangar, min broder förmäler sikh haffua förnummitt skulle vara händt på Daal, så haffuer dett sikh således tilldraget, att Per Jöranson och Jahan Hinrikson hollet uthschrifningh på Daal, och då haffuer allmogen sikh nogorlunda deremot kastat, före[giff]vandes sikh i fiordh haffua uthgiffuit spannemål för uthschrifningh och nu ähter moste schriffuas, och velet öffuerfalla nembden och ähr dock strax bliffuit stillat. Haffuer och leffuererat roten och uphoffuit ifrån sikh, nembligen 3 personer, hvilka nu ähre hijtt till Stockholm förskicka[de] och här i förvharigh, de der strax effter helgen skole haffues för retta.

*) Se ofvan, n:ris 153 och 160.

Och haffue vij ähn H. K. M:tt inthe velet derom notificera, för ähn saaken grundhligen aff oss ähr inquirerat. Doch kann dett inthe haffua myckett uppå sigh, ty sådana saaker ähre i H. K. M:tt[s] hemvarande passerade, som gröffuere haffua varitt. Nhär saaken bliffuer grunthligen examinerat, skall jagh min broder väl vidare derom tillkenna giffua.

Ytterligare förmäler min k. broder i sitt postschripto, att han holler rådeliget, dett jagh nu skulle sända min sonn Ture till Tys[k]landh, min k. broder der till mötes, så ville han honom till sigh annamma och H. K. M:tt honom recommendera. Så tackar jagh min k. broder för sin goodhe affection och trogne hierta, som han bärer både till migh och honom. Så förundrer migh, att tvenne mine breff, som jagh haffuer schriffuit min broder till om hans person, att de icke ähre digh tillhanda kompne*). Ty jagh försende honom allarede i förledhne Augusti månadh medh Greff Per till H. K. M:tt, och kom han dagen, effter slaget var öffuerståndet, till H. K. M:tt för Leipsigh, och ähr honom denn stoorå näden vederfharin, att H. K. M:tt strax haffuer taget honom i sin kammar, och således medh hoopen fölgdh. Förmoder, att hvar Gudh haffuer spart honom liffuet, att min b. skall finna honom för sigh hooss H. K. M:tt. Tviffler inthet, att min b. både för naturlige skääl, så väl som och denn stoorå kärlek oss altijdh emellan varitt haffuer, inge odygder eller osedher på honom gerna seer, uthan honom, nhär så fordras, näpser och skarpt tilltalar, och H. K. M:tt i underdånigheet beder, att honom ingen licentia tillathes, ty han ähr aff naturen yr och furios; doch tviffilar jagh inthe, att min broder[s] förmaningar hooss honom myckett skole gella, effter jagh honom medh min b. undsagt haffuer. Jagh förnimmer aff hans schriffuelse, att han vill gerna stella sigh under nogett aff regementerna, så seer jagh heller, att han på ett ähr ju agtar på H. K. M:tt[s] person och lærer kenna sin herres sinne och humör. Sedann kann dett andra komma tijdh nok, effter hans ähr icke ähnu ähre synnerligen monge. Min b. rådhföre honom till dett bästa.

Jagh sender min broder hans käre husfrus breff, deraff han förnimmer hennes tillståndh. De må, Gudi skeep loff, alla väl.

Hvadh eliest tillståndet här hemma vidhkommer, så tacke vij Gudh, att alle saaker ähre i goodh terminis, roligit och stilla; vele önske, att vij motte ähn en gångh haffue denn hugnan, att vij motte see H. K. M:tt och H. M:tt medh hälsan och hugnat

*) Se föregående, nr:is 154 och 161.

komma i riket igen, ty uthi H. K. M:tt[s] frånvharu ähre alle husen sosom toma. Här ähr och inthet förefallet, som schrifftvärdigt ähr, och vill migh på samptlige rådets breff*) refererat haffue.

K. broder jagh tviffjar inthe, att du noksampt förnimmer aff vår samptlige schriffuelse, dett vij icke för orådeliget agte och holle att afferda en aff vårt medell och en aff Ridderskapet uth till H. K. M:tt för denn orsaak skull, att, aldenstundh Gudh haffuer så nådeligen välsignat H. K. M:tt[s] agter, [honom] medh så stoorä och merkelige victorier begåffvat, [i det han] så monge landh, städer och provintier inkrägtat, för hvilkens skull icke allenest de förtrygte evangeliske sigh frögde, uthan och uthlendske potentater och republiker H. K. M:tt gratulera, så holle vij dett för aldeles obilligt och ohöffueliget att vara, dett vij icke framför alle andre H. K. M:tt skulle gratulera, aldenstundh dett ähr vår Konungh, som Gudh så högeligen välsignat haffuer, och genom H. K. M:tt[s] seger och manlighe bedriffter vårt fäderneslandh nampnkunnigt och illustert vordet och [vij] endeles participes istius gloriæ bleffne. Och effter vij icke understå oss dett till att göre, uthan H. K. M:tt[s] velie, och att dett motte vara H. K. M:tt behageliget, hvarföre såge jagh gerna, att, hvar H. K. M:tt sådan vår goodhe intention behagade, att min broder så vidt ville förarbata, dett jagh, så frampt till du funne dett rådeligett, motte bliffua der till nembder, icke för den orsaaken att jagh skulle så gerna ville, som dieknarne säia, skolka, uthan fast mhera derföre att migh denn ähran vederfares, att sådant verk, som i vårt fäderneslandh aldrich tillförene passerat ähr, genom min person motte bliffua förrettat. Kunne och väl vara nyttigt, ty, hvar H. K. M:tt ähnu på nogon tijdh lenge skulle ifrån oss bliffua, vore oss väl i monga saaker goodh information aff nöden, antingen dett skedde då genom migh eller nogon annan. Jagh veet väl en sådana resa icke uthan min stoorä omkostnadt ville afflöpa, ty denn tärepningh dertill skall uthleggias, veet jagh väl denn bliffua ringa. Doch sådant agtar jagh alt inthe, emedan verldzliget godz emot ähra och reputation inthe ähr till att skatta, och dett ähr icke heller denn ringaste motiff, att jagh motte en gångh fhå tala medh digh, för ähn jagh eller nogondera aff oss döör, ty detta väsende ähr i mina ögon ett vidt uthseende verk, effter som alle rationes secundæ her till lupet haffue. Min broder göre i detta fallet, hvadh honom tycker rådeligit vara, och schriffuer migh

*) Se Rådets bref till A. O. den 16 December 1631; Rådets registratur, fol. 207.

herom sin meningh medh dett första till. Doch tvifflar jagh inthe, dett H. K. M:tt vårt goodhe intent och meningh lather sigh behaga. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnet oförmält lathe och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm den 14 Decembris, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min broders breff till Feltherren, dett haffuer jagh sendt honom, effter han ähr stadder på generalmönstringen i landet, och förväntas hijtt nogre dagar häreffter. Min k. hustru lather helsa min k. broder medh sin kärilige tienst. Vale et vive.

163.

Stockholm den 20 December 1631.

Rekommendation för öfverste Wurmbrandt; bref öfversändas; begär A. O:s bemedling hos konungen i sina styfbarns privatangelägenheter.

Välborne hiertans k. broder. Jagh önskar *etc.* . . . Öffuersten Wormbrandt haffuer nu agtat sigh uth till H. K. M:tt och förden skull aff migh begärat, att jagh honom min broder till dett bästa recommendera ville, så, oansedt jagh noksamt veet, dett han honom min recommendation föruthan bevogen [ähr], så vill jagh icke deste mindre haffua honom min broder till dett bästa recomenderat.

Och effter jagh för fhå dagar sedan min broder haffuer medh Casper Apotecare tillschreffuit, så agtar jagh onödigt honom vijdare att besvära, och sender honom nogre breff ifrån syster Fru Anna, och haffuer jagh inthet annat förnummitt, ähn att de må, des Gudi skee loff, alla väl. Jagh kann och min k. broder icke oförmält lathe, dett min hustru haffuer för nogre fhå dagar sedan bekommitt sin tienare ifrån Lifflandh och Dorpt, hvilken der förer henne åhtskilige citationer tillhanda att svara till retta om nogre godz i Karkus och Ruins [ø: Rujens] gebit, som H. K. M:tt bort skencktt, så ähr och en stoor [del] aff de bästa hoffuen under husen försäldhe, så att der icke ähre fierdedeelen igen och nu, snarare sagt, icke så myckin renta igen, att garnisonerne kunne underholles. Ty de hoff, som ligga näst under slotten ähr alla

sin kooss, och förnimmer jagh, att breffuen giffues uth efter deres egna berettelser, som dem bekomma; och [de] bekomma och strax invisningh i godzen. Derföre beder jagh min broder, att han för de faderlöse barns skull ville sådant H. K. M:tt andraga. Jagh veet vist, att om H. K. M:tt bleffue rett derom underrettat, att dett inthe skedde både för deres faders trogne dienst skull, och sedan för denn stora kostnadt, som [blifvit] på dett companij köriserer anvent. K. broder, bevis barnen denn stoorä benegenheet och hielp dem i detta fallet. Gudh kann dett på din hustru och barn igen vedergella. Detta jagh min k. broder icke haffuer kunnett förholla och befaller digh hermedh Gudh alzmechtig. Datum Stockholm denn 20 December, Åhr 1631.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

164.

I Januari 1632.

Tacksägelse för bref; gläder sig öfver A. O:s resa till konungen; af konungen requirerad krigsfolk; svårigheterna att i Sverige få något folk; privatangelägenheter.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . hans schriff-
uelse, daterat Stetin den 12 Decemb.*), ähr migh tillhanda kom-
min, aff hvilken jagh medh hugnat förnummitt haffuer min k.
broder vara medh goodh hälsa dijtt arriverat, och vara nu på sin
retta resa ginast till H. K. M:tt stadd, ehvarest och H. K. M:tt
och lägret ähr till att finna. Denn högste Gudh han förlähne min
k. broder en lyckosam resa, och att finna H. K. M:tt[s] person vedh
goodh hälsa och disposition och alle saaker uthi ett gott tillständh.
Och må jagh väl bekenna, dett vore medhcolleger ähre aff hiertat
glade, att min broder nu kommer till H. K. M:tt, aldenstundh vij
noksampt kunne ebragte, dett fhå aff vårt medell hooss H. K. M:tt
[ähre], de der H. K. M:tt medh rådth och dädth kunne bispringe,
och dessföruthan de fhå, der ähre, bliffua mäst på andre orter
brukade, hvilket icke heller annorledes vara kann uthi denna tidz
legenheet. Dett ähr oss och derföre kärt, att vij nogon der haffue,

*) Datum är mähända felskrifvet, enär A. O. i sitt bref till brodern från Alt-Stettin den 26 December underrättar om sitt uppbrott från Elbing den 26 November och ankomst till Alt-Stettin den 16 December 1631.

medh hvilken vij correspondera kunne och landzens legenheeter tillkenna giffua, medan vij icke så dristigt H. K. M:tt om alle saaker och besvär kunne eller töres bemöde.

Käre broder, vij haffue för nogon tijdh sedan bekommit schriffuelse ifrån H. K. M:tt, att, der vår staat kann dett tåla och riksens säkerheet tillathe, skulle vij i denna vhar scicka uth 6 regementer knegtar och 1,500 reuter, om hvilke vij H. K. M:tt och svar tillschriffuit haffue, att folket skall vara tillredz, så frampt H. K. M:tt nådigst så behagar; men 3 regiment till foot förmene vij nogorlunda skole kunne umbäras och reuterna, men alla 6 regementerna svårligen, så frampt riket skall på alle händelser vara försäkrat, i synnerheet effter tiender uthsprenges, effter som min b. schriffuer, att mann ett vakande öga skall haffua [på] Elsborgh och på des hampnar, hvaruppå vij allerede order giort haffue, effter som min b. aff vårt breff till H. K. M:tt väl förnimmandes varder.

Jagh må väl bekenna, att vårt svenske folk moste hereffter väl haffues i agt, aldenstundh hereffter uthschriffningar på [ett] åhr, 2 eller 3 tillgörande, lithet skole kunne förslå. Ty H. F. N. Phaltzgreffuen haffuer sielff mönstrat alt dett nys uthschreffue folket i Smålandh och Östergötlandh och iblandh dem funnett antingen gamla eller alt för unga, säier och att i näst kommande uthschriffningh skall fast stoore fheel der uthi finnas. Feltherren, som haffuer mönstrat de andre provintierna, haffuer samma taal. Sannerligen, dett ähr högt att beklaga, att vij nu icke skulle vara megtighe på folk och kunne såledhes vedh tusende taal asistera H. K. M:tt och de stoora aff Gudi förlähte victorier kunne promovera, hvilket vore H. K. M:tt och vårt fäderneslandh mycket reputerligit, sed etiamsi desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Hvadh eliest vår staat her hemma vidhkommer, så haffue vij orsaak att tacka denn högsta Gudh, som oss alt her till vijdh goodh roo och enigheet uppehollit, alla goodha venner ähnu vijdh hälsan, unnantagandes Erich Jöranson, Stotthollaren i Östergötlandh, åhr 8 dagar för jul affsompnat. Gudh tröste hans hustru och barn.

Hvadh din k. husfru vidhkommer, så ähr hon samt barnen ähnu alle, des Gudi skee loff, vidh hälsan. Gudh lathe så framgent bliffua. — Jagh kann och min k. broder icke oförmålt lathe, dett jagh för nogon rum tijdh sedan schreff medh Lars Månson Enspännäre till min k. broder, hvilken bleff vederdriffuen till Köpenhamn och der fann Davidh Sigerodh för sigh, som aff oss

var till H. K. M:tt afferdad, hvilken han nogre breff leffuerade, som aff migh och flere honom tillschreffne vore. Han hade och sielff ett ifrån migh till min broder. Han ville fördenskull dem endeligen affordre lathe, ty jagh inthe gerna såge, att de i andres händer komma skulle. — Käre broder, jagh tackar digh, som för-mäler, att min sonn Turo på denn tijden haffuer varitt vidh häl-san. Gudh han bevare honom ytterligare och lathe honom så kunna stella sigh, att H. K. M:tt motte draga till hansienst ett nådigt behagh, och jagh sampt hans slegt motte haffua deruthaff hugnat. Och haffuer jagh honom på dett högsta förmant, att han skulle bliffua på nogon tijdh uthi H. K. M:tt[s] kammar, så lenge han H. K. M:tt[s] sinne rett kenna lärde. Men så förnimmer jagh doch, att han inthe haffuer vent igen att anholla om phana, för ähn H. K. M:tt honom medh denn benådt. Och effter dett nu skedt ähr, moste jagh dett så lathe gott vara; beder allenast, att min broder ville honom lathe sigh till dett besta vara befalat, honom förmana, tugta och aga, som dett vore din egen. Ähr mitt öde så lenge att leffua, skall min broder vara försäkrat, att jagh inthe skall underlathe att bevisa både digh och dina käre barn all mögelighienst igen.

Käre broder, effter han nu, näst Gudz hielp, ähr uthi H. K. M:ttz läger, så beder jagh honom, dett han ingen occasion ville lathe sigh förbigå, att han ju altijdh genom egen handh, eller, hvar besvären dett icke tilläthe, då genom sin amanuensem ville migh vetta lathe, hvadh som passerar, aldenstundh dett ähr oss samptlighe ett stoort contentament att vetta, huru H. K. M:tt (den Gudh nådeligen och länge bevare) må och alla andra goodha venner. Detta jagh min k. broder icke haffuer velet oför-mält lathe och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn*) . . . . Ähr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min k. hustru lather helsa min k. broder med sin käriligeienst. Käre broder, lath migh förnimma, om mina breff ähre digh tillhanda komne.

*) Datumsiffran är i manuscriptet utelemnad.

165.

Stockholm den 21 Februari 1632.

Tacksägelse för bref; utskottsmötet; afsändande af deputerade för att lyckönska konungen; frågan om en present till konungen; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Denn 19 Februari ähr [mig] min k. broders schriffuelse, daterat Berlin den 15 Jan.*), väl till handa kommen, aff hvilken jagh medh hugnat förnimmer, att min b. ähr väl och medh hälsan kommen till Berlin, agtandes sigh genast derifrån till H. K. M:tt. Gudh förlähne honom en goodh och lyckosam resa. Tacker och min b. för sin goodhe communication, denn migh och mine medhcolleger mycket kärkommen varitt haffuer, önsker att honom efter legenheet giffuas motte dett (!) att göra.

Hvadh vår staat här hemma vedhkommer, så står han allt, des Gudi skee loff, in antiquis terminis roligh och stilla. Dett uthskätet aff Ständerna, som hijtt vore föreschreffne, ähre som i går hädan förläffuade, sedan alt var kommitt till ett beslut, och haffue de samptygt till 2 ährs boskapsskatt på nytt igen, aldenstundh de väl märckia, att H. K. M:tt alla de medell, som kunne bringas till väga, behöffuer, och haffua de alle varitt dertill myckett goodhvillige.

Eliet tvifflar jagh inthe, att min schriffuelse, jagh medh Sigerodh honom tillsendt haffuer, noksamt ähr tillhanda kommen, i hvilken jagh haffuer förmält, dett vij hade oss så emellan beslutat, dett vij holle för högnödigt och riddereståndet tienligit, att vij sende en aff Rådet och en aff Ridderskapet till att gratulera H. K. M:tt till de stoora och merklige victorier, som Gudh H. K. M:tt förlänht haffuer, och sedan göra H. K. M:tt en tillbörlighe tacksäielse för all nåde och omvordnat medh samt flere compliment; agtade och tienligit vare, att senda derbredevidh en präsent, dermedh att bevisa H. K. M:tt vår pligt, troheet och goodhe velia, hvilket vij och uthskätet aff Ständerna proponerat haffue, förmenandes dem der goodhveligen att tillträda skole. Men haffue vidt annett förnummitt, ty [de] haffue simpelt excuserat sigh, förevändandes deres fattigdom, och att besvären vore dem så starke på halsen, att de inthet förmotte nogett till att drage mhera, säiendes, att deres godz vore nu mästedeles öde genom uthsc[h]riffningar och andre besvär, så att dem fölle svårt och att holla dess rostienst. Vij sloge dem före, att giffua inthet

*) Saknas bland A. O:s bref i R. A.

mhera [ähn] 25 riksdaler aff hesten. Dett var och när, doch medh ringa beskedh och slett ingen höfflig[h]et. Altså ähr nu vårt goodha och välmente propositum till inthet, dett oss inthet lithet bedröffvar och befrugta, att vår[t] ständh icke allenast skall komma i H. K. M:tt[s] mishag, uthan och hooss fremmande i för-
agt. Men dett vij inthet kunne förändra, moste vij väl lida.

Vij haffue emellan oss delibererat och tencktt, der dett eliest skulle vara tienligit, att senda en uth till H. K. M:tt aff vårt medell, der vij eliest viste, att H. K. M:tt dett icke skulle mishaga, och skiuta 5,000 rdr tillhoopa till uthstopheringh och tärepningar, och på vore vägna H. K. M:tt gratulera, och ährnat att giffua aff hvar häst vij holle 60 rdr; men präsenten ähre vij för svage att bringa tillväga. Doch må vij likquäl dermedh betee vårt goodha och välmenande hierta, vij till H. K. M:tt vår konungh bäre. Min broder ville meddela oss sitt goodha betenciande heruthinnan, och, der han förmener dett inthe vara tienliget eller H. K. M:tt behageliget, så vele vij dermedh haffua fördragh, och haffua vij giort rekninghen både för de frånvarande så väl som nhärvarande aff Rådet. Detta haffuer jagh min k. broder icke kunnet förholla och vill medh nästa post schriffua honom all beskeedh om alle saakers tillståndh till. Och befaller nu hermedh min k. broder Gudh almegtigh. Datum Stockholm denn 21 Februarij, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, min sonn Turo haffuer talt H. K. M:tt till om en by i Ingermanlandh, Deglina(?) benembt, denn han schriffuer H. K. M:tt migh nådigst förährat haffuer. Gör väl och driff på honom, att han förskaffar migh H. K. M:tt[s] breff deruppå, ty der en annen finge denn, vore dett migh till stoort meen. Vale.

166.

Stockholm den 12 Mars 1632.

Tacksägelse för bref; goda skördeunderrättelser; privatnotiser; Peter Grönbergs ansökan om förflyttning från Hamburg.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . och kann honom dernest icke oförmält lathe min b:s schriffuelse, daterat Berlin

denn 5 Jan. *) vara migh väl tillhanda kommin, i hvilken min broder migh adviserar både om sin resa, Tys[k]landz tillståndh och krigsbesvär och dens nations obegenheet till dett gemene bäste, derföre jagh min k. broder fliteligen vill haffua betackat; önsker, att Gudh ville göra hans resa lyckosam, och att han H. K. M:tt, vår nådigste Konungh och Drottningh, vijdh goodh hälsa och staat finna må, och att Gudh ville förlähna H. K. M:tt nåde dett svära kriget till en goodh och önskeligh uthgångh att före och äntheligen effter alle väl förrettade saaker medh hugnat och glädie hemkomme i fäderneslandet igen.

Hvadh vårt tillståndh her hemma i riket vijdhkommer, så haffue vij orsaak att tacke Gudh, som oss alt här till i en goodh och roligh staat mildeligen uppehollit haffuer, och ähre alle mann frögdefulle för denn stoorå nåde Gudh H. K. M:tt förlähnt haffuer och åhstunde aff hiertat H. K. M:tt[s] lyckligh igenkompst. Vij haffue och orsaak att tacke Gudh för ett ymnigt åhr, ty kostar nu en tynna hvete inthe mhera ähn 7 daler, rogh 4 daler, kornet $3\frac{1}{2}$ daler. Gudh lathe dett länge vara.

Hvadh eliest våra venner vidhkommer, så haffuer Gudh förledhne söndagh 14 dagar sedan kallat Bengt Sparre aff denna verlden, så väl [som] och Hr Svante Stenbock dagen för, hvilken aff [ph]tisin åhr dödh bleffuen och mycket hårdt pärssat (!), för åhn han sin dödh nått haffuer. Gudh vare begges deres siälår nådigh. Och haffuer s. Fru Anna, din husfru, nogre dagar varitt der på Råsvijk och om hans saaker bestelt, effter som min k. broder väl vijdare haffuer aff hennes schriffuelse, här innelygt, till att see och förnimma.

Och effter jagh för nogon kort tijdh sedan schreff min b. till medh Linnar Torstensons tienare vijdhlöfftigare om vårt tillståndh, derföre agtar jagh onödigt nu derom att röra, aldenstundh inthet schriffverdigt imedlertijdh åhr passerat. Doch kann jagh icke underlathe min k. broder lathe förnimma, dett Peter Grönebergh, hvilken der åhr H. K. M:tt[s] factor uthi Hamborgh, haffuer genom sin schriffuelse aff migh begärat, dett jagh honom min broder i denn bästa motto recommendera ville, i synnerheet att, der mögeliget vore, H. K. M:tt hans person i nogon annan dienst bruka tecktes, effter denn faller honom myckett besvärligh för medelens skull. Doch steller han alt sådant i min broders egen discretion, antingen han finner dett rådeligett eller ey, dereffter

*) Saknas bland A. O:s bref till brodern i R. A. Jmf. dock föregående bref, hvori nämnes ett likaledes felande bref från Berlin den 15 Januari.

han sigh gerna retter. Doch, jagh för min person æstimerar ingen tienst ([för] den der väl tencker denn att förestå) åhr uthan molestie och besvär, och effter H. K. M:tt honom så högt haffuer beneficierat, som min broder noksampt vetterliget [åhr], så synes migh väl honom skyldigh vara att præstera, hvadh han kann. Jagh vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm den 12 Martij, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

167. (*Ej egenhändigt*).

Stockholm den 16 Mars 1632.

Rekommendationsbref för en ryttmästare, Erik Turesson.

Välborne käre brodher. Jagh önskar *etc.* . . . . Dernäst kan jagh min käre brodher ej oförmålt låta, hurulunda een Ryttmästare, Erich Turesson benembt, är för någre åhr uthi olägligheett kommen här inne i landett, i så motto att han een annan Ryttmästare, Erland Uddson vidh namn, haffuer i hiäl slagett, therföre och uthdragen var till H. K. Maj:tt, min nådigste konung och herre, hvarest han saken så vidt begått, att han haffver sig förskaffatt H. K. Maj:tz legdebreeff hijtt in igen att komma, och medh then dödes arffvingar slecht och förvanter sig uthi billig och vänlig förljknig instella, therpå han ingen möijelig flijtt sparatt haffuer, doch lijkevist på inthett sätt them ther till vinna kunnatt, ehuru han och medh högsta flijtt sig therom vinlagdt och befljttatt bådhe på ett och annatt sätt; så emedhan han förnimmer, att han inthett hooss them kan uthrätta, förthenskuld återigen till H. K. Maj:tt vill förreesa, hvarest han förhoppas att finna min käre brodher, och igenom hans gunstige intercession någott förmå hooss H. K. Maj:tt, therföre hooss mig ödmiukelig anmodatt om een recommendationskrift, then han myckitt hooss honom förmå sig försäkrar, haffuer jag hans bön icke aldeles uthslå kunnatt. Altså är till min käre broder min broderkärilige begäran, att han honom gunstigheett och medhlidande betee ville, och, så myckett skee kan, hooss H. K. Maj:tt vår nådigste konung och herre hans saak befordra, att han kunde hulpen vardå och till rätta återigen komma. Jag vill min k. b. uthi andra och

lika motto igän altijdh til villies vara. Tvifflar och icke, att hans persoon skall vetta medh all tacksamheett och underdånig tjenst hooss min k. broder sådant altijdh att förtiena. Vill nu härmedh *etc.* . . . . Datum Stockholm then 16 Martij, anno 1632.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

168.

Stockholm den 6 April 1632.

Om nödvändigheten att sörja för Elfsborgs och Göteborgs försvar och åtgärder därför; privatnotiser.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . . alle saaker her i riket ähre, des Gudi skee loff, i ett gott tillståndh, sosom dett för detta varitt haffuer. Gudh förlähne oss goodha och hugneliga tiender ifrån H. K. M:tt, vår nådigste konungh, och förhielpe både H. K. M:tt medh samt Hennes M:tt och eder alle en gångh hijtt hem till oss i fäderneslandet igen. Och sosom min broder i en sin schriffuelse förmåler dett rådsampt att vara, dett vij haffue våre saaker her i goodh agt, i synnerheeth Elsborgh och Götheborgh, hvilket eij heller synes nu vara orådeligit, aldenstundh kriget så gott som in ipso actu ähr emellan H. K. M:t och Spanioren, och dett derföre så mycket mhera, aldenstundh dett allarmet emellan Bispn aff Brämen och Konungen i Dannemark om Friburgs intagande ähr och begynt, uthi hvilket väsende uthan tviffvel väl flere bliffua inmängde. Desföruthan säies och Konungen att holla en stark uthschriffningh både i Dannemark och Norge, hvilket icke uthan viktige orsaaker skee kann. Hvarföre haffue vij och all sådan tillstundande fharu att förekomma, låthet inleggia på Elsborgh slott 2 companier, hvilka Jahan Hinderson, som der ståtthollare ähr, slottet medh lather reparera. Der förfärdighas och stacketer runt omkringh Götheborgs stadh, och ähre der 800 mann inne, som verken förferdighe, och nogre regementer ähre i beredskap dem att secundera, så snart nogott fiendtliget kann företagas. Man skall och inthe försumma att haffua ett vakande öga på alle orter, som fharan kunne vara underkastade. Motte dett folket, som till Tys[k]landh skall, bliffua hemma i riket, så vore vij noksampt vastant (!) att törna medh en aff våra grannar, hvilken der lust hade. Feltmarskalken Wran-

gell väntes i denne månadt ifrån Finlandh. Så snart han kommer, vele vij afferda honom till Götheborgh, der uppå alla händelse att residera i denne sommar.

Din husfru, syster Fru Anna, ähr på Tijdöön och haffuer en tijdh longh varitt på Rosvijk att bestella om s. Bengt Sparres begrafningh, om hvilkens dödelighe affgångh i Februario, så väl som s. Hr Svante Stenbocks jagh min k. broder tillförene tillschriffuit haffuer. Eliest må syster Fru Anna och dina barn, des Gudi skee loff, alle väl, och sende jagh henne tvenne min broders breff, som för nogre dagar sedan hijttkompne voro, tillhanda. Käre broder, jagh förnimmer, dett min sonn Turo haffuer bekommit en stark stööt för Mentz, och kann jagh inthe vetta, om han bliffuer medh liffuet eller lam. Min b. ville migh fördenskull hans legenheet vette lathe. Gudh hielpe honom till hälsan, och recommenderar jagh honom min k. broder, så väl nu som förr till dett bästa. Och vill jagh nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 6 Aprilis, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

169.

Stockholm den 30 April 1632.

Tacksägelse för underrättelser; allt väl hemma; privatnotiser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, hans schriffuelse vara migh tillhanda kommen, daterat Franckfurt am Main denn 4 Martij*), aff hvilken jagh medh hugnat förnimmer min k. broders på denn tiden goodha helsa och välmågo, hvilken jagh önskar longhvarigh bliffua må, haffuer och förnummitt aff andre schriffuelser om H. K. M:tt[s] goodhe hälsa, välmåge, stoore och lycklige victorier och successer emot våra fiender. Denn högste Gudh, som detta H. K. M:tt[s] christelige och lofflige företagande välsignat haffuer, han värdigas ähnu ytterligare lycka förlähne, och förhielpa detta vidt uthseende krich till en goodh och önskelighentskap, H. K. M:tt till beröm, fäderneslandet till roo och säkerheet, och att H. K. M:tt medh sitt fölie motte medh hälsan, hugnat och gooda tiender komma hijtt hem till oss igen.

*) Saknas bland A. O:s bref till brodern i R. A.

Hvadh eliest tillståndet här hemma i riket vidhkommer, så ähr, des Gudi skee loff, alla saaker, effter denna tijdz legenheet uthi ett gott och roligit tillståndh och goodh åhrstijdh, så att der uthöffuer inthet ähr till att klage, allenest att våra gooda venner begynner medh döden att afftaga. Ty sosom jagh schreff min broder för nogon tijdh sedan till, att din svåger Bengt Sparre och Hr Svante Stenbock voro affalne, altså ähr och samma månadt Hr Erich Soop på Biurom dödh bleffuin. (Gudh tröste hans hustru, som aff naturen des föruthan mycket svagh ähr, och denna sorgh åhter dertill medh kommen ähr). I denne månaden, som ähr denn 20 Aprilis, ähr Carll Sparre här i Stockholm dödh bleffuin, sedan han i 11 dygn hade siuk varitt och lefft effter sigh 6 små barn, och hans hustru nu väntar sigh åhter hereffter 5 veckor att komma i bar[n]sengh. Stå altså nu 4 adelsmäns lik affuan jordh. Jagh ville väl önske, att Gudh ville oss denn hugnat vederfhares lathe, att vij en gångh motte fhå talas vidh, för ähn Gudh nogondera aff oss ifrån denna verlden kallandes varder, men, hvar dett inthe ähr beskärt, moste mann sigh medh Guds velie åhtniuta lathe. — Käre broder, de schriffuelser min b. haffuer sin husfru tillschreffuit, dem haffuer jagh, alt effter som de ankomne ähre, henne tillsendt, och bekom jagh för två dagar sedan budh derifrån. Då motte både hon och dine barn väl. Denn högste Gudh lathe så lenge vara, och min broder tviffle inthe, att, hvadh tjenst jagh kann bevisa henne och dine barn i din frånvaru, skall jagh dett inthe underlathe. Beder min broder, nu som förr, att han ville lathe sigh min Turo till dett bästa vara recommenderat och migh om hans tillståndh tillkenna giffua, ty han så sällan schriffuer, och migh vidh förefallande occasion, om alle saakers förlopp advisere. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 30 Aprilis, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Min k. hustru lather så käriligen helsa digh medh sin tjenst, och agtar jagh vedh detta laget att senda min sonn Göstaff till Leiden att continuera sina studia. Vale et vive.

170. (*Ej egenhändigt.*) Stockholm den 30 Maj 1632.

Rekommendation för Peter Grönebergs efterlemnade enka och barn.

Välborne her Cantzler, käre brodher. Min broderlige och välvillige helsan *etc.* . . . Och kan jag min käre broder icke oförmålt låta, thett och honom uthan all tviffvell tilförne förekommitt är, hurulunda H. K. Maij:tz trotienare och Factor uthi Hamburg, välbemelte Peter Gröneberg, för någon tijdh sedhan igenom döden är vorden kallatt och tagen, leeffvandess effter sig uthi stoor sorg sin hustru medh många små barn, som nu uthan all värn på een fremmande ort sittia moste. Och effter såsom han för rijksens bästa, så väll som till H. K. Maij:tz behagh många penningar förskreeff och sig i stoor gäld satte, altså är nu hans effterlätne hustru och små barn uthi thess större olägligheett, i thett the aff creditorerne tiltaalte och anmodde bliffua om samme gjorde skuldz betalning, till hvilken the, uthan H. K. Maij:tz hielp och undsättning, altför svaga äre, och therföre ej annatt vetta än högstbete H. K. M:tt att sökia. Altså haffver hon, fattig, värnlöss och eensörlande qvinna, sig igenom skriffvelse hooss mig beklagatt, medh derhooss fogatt flitig och vänlig bön, att jag henne hooss min k. b. ville medh ett gott ord behielpelig vara och så vidt igenom min intercession begå, att min k. b. hennes eensörlande lägenheett sig ville låta befahlatt vara, och hooss H. K. Maij:tt hennes saak angiffva, förhielpandes, att hon till någon betalning komma kunde, ther igenom hon sijna creditorer någorlunda afläggia, och således medh ähra och gott namn igän i landett komma förmotte. Så ändoch jag väll veett, huru min k. b. hanss person medh stoor gunst och godh affection nogsamt bevågen var; som och elliest altijdh om fattiga änkiör och faderlösa barn sig vårda låter och therföre henne fattig qvinna väll behielpelig vara skall, likevist, medhan hoon aff mig så flitelig begärar, att jag henne till bästa hooss min k. b. ihogkomma ville, haffver jag hennes böön ej uthslå kunnatt. Hvarföre är till min k. b. min broderkärilige och flitige begäran, att han ochså för min intercession och bön skuld medh hennes person ett gunstigt medhlidande draga ville och så mycket mögelig[t] förhielpa, att hennes salige mans förskriffningar motte tilfyllest gjorde varda, och han således medh eett gott namn i jorden liggia, såsom och elliest hanss effterlätne enkia och fattige små barn oplassade ther ifrå och i sitt fädernesland igän komma kunde. Jag förmodar, att min käre broder min förbön rum giffvandes varder. Hvaruthinnan jag honom någon be-

hagelig tjenst igän bevijsa kan, skall han mig altijdh ther till beredd och välvillig finna. Vill nu härmedh *etc.* . . . . Datum Stockholm den 30 Majj, anno 1632.

M. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

171.

Stockholm den 13 Juni 1632.

Privatnotiser; bekymmersamma skördeutsigter; rekommendation för en lärare vid Vesterås gymnasium.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh nu uthi en longh tijdh ingen schriffuelse ifrån min broder bekommitt haffuer; lengtar nu fördenskull aff hiertat att vetta hans tillståndh; önskar, att Gudh ville förlähna migh goodha och hugnelige tiender ifrån honom. Syster Fru Anna, din husfru, och dina barn må, des Gudi skee loff, väl och rycker nu till salig Bengt Sparres begrafningh, hvilken skall stå denn 24 i denna månaden.

Hvadh eliest vårt tillståndh her i riket [belangar], så stå, des Gudi skee loff, alle saaker i ett temligt gott tillståndh, allenast jagh haffuer nu leffuat nogre åhr, men aldrieh mints en sådana kall och olustigh sommar, altså att dett åhr till att befrugta, att här en dyr tijdh ville fölia, effter som sådan säies allareda mäst vara bortskeppt i Lifflandh, Ingermanlandh och Finlandh. Här i Sverige seer hon och mägtä ynkeligh ut. Gudh straffa detta landet icke så hårt, ty der vill fölia en stoor jemmer effter. Nogre particularia min b. att tillschriffua veet jagh inge, uthan refererer migh in uppå min sista schriffuelse, som jagh till Dr Salvio sendt haffuer, denn jagh inthe tvifflar min broder väl vara tillhanda kommen.

Käre broder, denna breffvisaren, välerde Adolfus*), professor in gymnasio Arosiensi, hvilken der åhr förskickat aff Bispem i Vesterås till H. K. M:tt, haffuer begärat aff migh, dett jagh honom min b. till dett bästa recommendera ville; tvifflar och inthe, att min broder lather honom det till goodha åhtniuta. Och befaller nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 13 Junij, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Terserus, sedermera kyrkoherde i Mora.

172.

Stockholm den 13 Juni 1632.

Rekommendation för Carl Mörner.

Välborne hiertans k. broder. Näst *etc.* . . . , oansedt jagh för en rum tijdh sedan haffuer schreffuit honom till medh Carll Mörner, så ähr han doch aff H. F. N. Phaltzgreffuen uppehollen, så väl som Cameråden för ett förslagh skull, som han till H. K. M:tt medh sigh föra skulle, derföre och mitt breff honom sent tillhanda kommer. Och effter han veet min b. alla particularia munthligen att berätta, derföre agtar jagh och onödigt nogett derom att schriffua. Och haffuer han lathet sigh emot migh förmärkia, att han gerna vore brukat i nogen tjenst her i Sverige, i synnerhet i Rekningecammaren, aldenstundh [han] haffuer lust till den tjensten. Haffuer fördenskuill bedit migh, att jagh för honom hooss min broder intercedera ville, att, hvar H. K. M:tt nådigst så behagade, han honom då till samma tjenst promovera ville, hvilket eij heller, som jagh förmener, vore illa giort, aldenstundh nu ingen i Cammaren ähr, mhera ähn Per Erlandhson, unntagandes Hr Claus Flemingh. Jagh bekenner, att här begynner nu tryta gott folk, som tiensterna kunne bekläda, effter vår ungdom mäst fölier kriget effter. Doch steller jagh alt detta i hans gooda discretion. Och befaller nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 13 Junij, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

173.

Sturefors den 14 Augusti 1632.

Privatunderrättelser; rekommendation för borgerskapet i Norrköping att förhjälpas till gynnsammare handelsprivilegier.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh haffuer varitt förorsakatt migh på nogre dagars tijdh hijtt till Östergöttlandh att begiffua, aldenstundh jagh min sonn Göstaff haffuer varitt fölagtigh hijtt till Tureforssa, honom om sitt och sina syskons moderne underrettat, och sedan härifrån öffuer till Leiden i Hollandh afferdat, effter som han och allareda ähr till vex dragen. Gudh giffue honom till lycka.

Och medan jag här 3 eller 4 dagar fördrögdh haffuer, haffuer Borgmestare och Råd i Norköpingh anhollit hooss migh om en recommendationsschriff till min k. broder, effter de agta att senda uth tvenne aff deres medell till H. K. M:tt, min nådigste konungh, deres stadz legenheet att notificera, sosom och anhollandes, om de och nogon frijheet på deres handell deruthi i Tyslandh i denna H. K. M:tt[s] stoore lycka (denn Gudh mildeligen förlähne ähnnu ytterligare) nhå kunne. Deruthinnan de icke allenast min k. b:s goodhe befoordran, uthan och råd och betenckiande bedia. Jagh tviff lar inthe, dett min broder ähr nok sielff mant att förfordra icke allenast denne stadens, uthan och alle städers, bästa. Tviff lar fördenskull inthe, att de denna intercession väl till goodhe ähtniutande varder. Detta jagh min k. broder i en hast icke haffuer kunnett oförmält lathe, och vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm [o: Sturefors] denn 14 Augusti, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstafsson.

174.

Stockholm den 24 Augusti 1632.

Tacksägelse för bref; om svårigheten att utsända något riksråd för att lyckönska konungen; privatunderrättelser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min käre broder icke oförmält lathe, dett jagh hans schriffuelse, hvilken der in Maio var daterat, bekommitt haffuer, aff hvilken jagh förnimmer de sköne och härlige victorier, som denn högste Gudh H. K. M:tt emot de chatoliske in till des dato mildeligen förläht haffuer. Han värdiges och för sin barmhertigheets skull alle H. K. M:tt:s företagande och actioner vidare välsigna, att detta svåra krich till en goodh och önskeligh uthgångh komma motte, H. K. M:tt till beröm, de evangeliske och vårt fäderneslandh till hugnat, och att Gudh effter väl förrettade saaker ville förhielpa H. K. M:tt och hela des lofflige medhfölie medh helsan och hugnat hijtt hem till oss igen, dereffter vij och nu aff hierat ähstunda. — Min broders schriffuelse, oansedt denn icke monga particularia incholet haffuer, så ähr hon migh doch kärkommen, aldenstundh jagh deraff kann pröffua min broder haffua varitt

vedh goodh hälsa, hvilket jagh önskar longhvarigt bliffua må, och, der Gudh så behagade, att vij ähn en gångh medh hälsan och hugnat motte få talas vijdh, effter våre åhr nu begynna att lida, och siukdomen migh nu temligen begynner att nalkas.

Derneft förmäler min broder i sin schriffuelse, dett H. K. M:tt väl kunne lida, om vij nogon aff vårt medell uthskicke H. K. M:tt att gratulera, så veet Gudh, huru hierteligen gerna vij dett för våra personer, som i Rådet ähro, giordt hade och allareda dett väl i värket stält, hvar vij icke så fhå vore, som här residera och omsorgh om staaten i H. K. M:tt[s] fränvharu draga moste. Ty Hr Nils Bielke ligger siuk aff podagra och denn hela sommaren varit hemma. Greff Magnus ähr heelt hemma, orkar och så gott som inthe. Boo Ribbingh ähr decrepitus senex. Riksadmiralen ähr trögh att vara tillstedes, aldenstundh hans salarium ähr honom uthstruket. Altså ähr inge flere här ähn som Feltherren, hvilken der haffuer ett städigt arbete medh Krigsretten och krigsfolket, Hr Per Baner i Cantzelijt, Flemingen i Cammaren och medh Skepsholm. Jagh för min person och Greff Per haffue medh Hoffretten till att göra, och, der tillföre sessionen inthe längre haffuer varat ähn 4 månader om året, så påstår den nu i 8 månader. In summa, lasten och besväret ähr stoort, men fhå som denn draga. Jagh såge för min person aff hiertat gerna, dett migh motte effterlathet varda att gratulera H. K. M:tt, effter som Gudh veet jagh högeligen ästundar att få see ähn en gångh H. K. M:tt och sedan att få tala medh min k. broder, men så vidt som jagh merker, vele de inthe gerna sleppa migh uth. Doch skall jagh inthet åhervända medh mindre dett skeer, oansedt jagh ähn største deelen aff omkostnaden sielff uthstå skulle. Doch skall dett svärligen kunne stellas i värket för ähn i vinter, att vij medh de andra derom kunne afftaala. Huru högt dett oss bedröffuer, att dett inthe förr ähr skedt, kann jagh inthe schriffua, uthan steller dett till en muntligh berettelse, om Gudh teckes att hielpa oss medh hälsan en gångh tillsammans.

Käre broder, hvadh som vår staat her hemma vidhkommer, så haffue vij orsaak att tacke denn högste Gudh, att all tingh ähr i en goodh och roligh staat. Han lathe dett och så förbliffua, och begynner nu hvar mann medh stoor ästundan att förvänta H. K. M:tt[s] lyckligh igenkompst. — Här ähr och, sedan jagh digh sist tillschreff, inthet schriffvärdigt förefallit. Derföre agtar jagh onödigt honom medh nogon vidhlöfftigh schriffuelse att bemöda, allenast dett skall min broder vetta, dett din husfru och barn må,

des Gudi skeep loff, väl, och syster Fru Anna förrest till salig Hr Erich Soops begrafningh, hvilken der skeer på Biurom denn 26 Aug. — Din sonn Erich kommer nu medh ded första till Upsala, och haffuer medh Mr Johannis Lenei rådhs förskaffat honom en præceptorem aff Romas*) stipendiater. Hoppas till, att han skall väl nogott gott medh honom uthretta. Han bliffuer och hooss Leneo till disk. Min broder drage ingen tviffuell, att jagh i din longe frånvharelse skall bära denn omsorgh om honom, som vore han min egen sonn. — Der och min broder begärer att vetta mina barns tillståndh, så haffuer jagh nu för en månads tjd sedan sendt min sonn Göstaff till Leiden att studera, eller på någon annan ort, der studierna bäst florera. Hoppes, näst Gudz hielp, att han väl skall komma dermedh fort, effter som han och stoor hug dertill haffuer; och ähr honom aff migh pålagt sigh der i tu ähr att uppeholla till vjdare betenckiande. Gudh giffue honom till lycka, att han i framtijden motte kunne bevisa H. K. M:tt och sitt fäderneslandh goodh dienst. Denn andra min sonn Jahan ähr aff samma humör och ingenio som Turo. Slett ingen inclination till booken, uthan allenest till kriget och gör inthet annat ähn beder och lather bedia, att han må slippa uth till H. K. M:tt. Och oansedt, huru strengt jagh honom härtill hollet haffuer och ähn holler, så gör han ändå inge profectus som nogott ähr äht, agtar fördenskull skadeligit honom dertill att tvinga, som naturen icke nogott medh kann cooperera. Menar derfore, om Gudh vill, tillkommande sommar att rösta honom uth, dett bästa jagh kann, och senda honom till H. K. M:tt, min nådigste konungh. Gudh lathe honom kunne stella sigh så, att hann kunne haffua en nådigh herre. Förvänter her uppå min broders goodha betenckiande. — Hvardh som vjdtkommer min yngsta sonn**), Gabriel, så ähr han nästan aff samma humör som Göstaff, haffuer ett gott ingenium och stoor lust att studera. Derfore jagh dett och väl promovera skall. Käre broder, haff och ett öga på min Turo, att han sigh icke nogott orådhsampt företager. Jagh veet vist, att min bis autoritet hoos honom myckett geller. — Belangande salig Bengt Sparres barn, så haffue de nu byt sigh emel-

*) Torde måhända syfta på De Mornays stipendium, då penningerräntan möjligen utgått från den Mornayska egendomen Roma (sedan Ruma i södra Tjusts härad i Kalmar län), hvarifrån stiftelsebrevet af fru Anna Trolle är dateradt. A. O. hade inseendet öfver stipendiet.

**) Af detta bref framgår att ordningen mellan Gabriel G:son O:s båda yngsta söner blifvit i Anreps Sv. Adelsns Åttartaflor omkastad.

lan och haffuer Åke bekommit Rosvijk, denn yngste Jahan Roma, Jöran Hyltinge, ty Eknaholm haffue de lagt på en systerdeel, hvilket ähr Anna tillfallet. Åke ähr förrest till Upsala, der han nogre ähr varitt haffuer, studerar gerna, haffuer och giort temligh profectus, men Jahan haffuer der ingen lust till. Jöran seier sigh ville till Hollandh att bliffua en siökarl. Jahan vill jagh råda till, att han skall begiffua sigh till H. K. M:tt. Eliest skall min broder inthet tviffa, att jagh skall gerna draga omsorgh om dina, så myckett jagh kann. Detta jagh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 24 Aug., Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

175.

Stockholm den 31 Augusti 1632.

Uttalar sitt bekymmer för det af sonen Ture begångna dråpet och anhåller om A. O:s intercession för honom hos konungen.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . kann jagh min broder icke oförmält lathe, dett jagh aff H. Claus Horns schriffuelse icke uthan en hiertans sorgh och ånger haffuer förnummitt, dett min sonn Turo ähr kommen i manslag, hvilket uthan tuiffuel hans myckna drickeri, svärmande och ondt salskap haffua tillväga bragt. Huru högt dett migh ångslar och bedröffuar, kann jagh medh pennan inthet beschriffua, ey heller tillather migh dett min hiertans ångslan, som jagh medh behäfftat ähr, det min broder och väl läthligen tenckia och dömma kann, och, dett jagh mäst befrugtar, att, om han medh liffuet denna resa slippa kunne, ingen bettringh vara hooss honom att förmoda, aldenstundh han för parlamentter skull så hårdeligen her i Sverge aff migh ähr tracterat och slagin och sedan så offta genom skarpa schriffuelser till ähra och dygdh förmant, hvilket jagh doch nu förnimer inthe ville hielpa. Icke desto mindre kann jagh dock icke underlatha att bedia min k. broder för all den kärlek oss emellan varitt haffuer både aff ungdomen och effter naturligh lagh, dett min broder ville, doch ödmiukligen och underdånigen, för honom hooss H. K. M:tt intercedera och bedia, att, hvar mögeliget vore, dett han doch liffuet niuta motte, så frampt till dett aff öffuerdådigheet

och icke i lifsnödh vore skedt. Jagh tviffler inthe, att, der min broder beder H. K. M:tt, att H. K. M:tt då visserligen bönhörer både för hans persons och meriter[s] skull, sosom och att H. K. M:tt seer min bedröffuelighe legenheet och de ringa, doch troгна, tienster, som jagh giort haffuer och ähn göra skall i H. K. M:tt vida frånvharu, emedan jagh leffuer. Der jagh kunne ønske, att han hade mått bliffua för Mentz i denn occasion, skulle dett icke hade varett migh tiondedeelen så tungt och svårt, som dett nu ähr. Käre broder, jagh tvifflar inthe, att du gör ditt bästa. Och så frampt han kunne slippa medh liffuet, att han då antingen medh skarpt och hårdt fängelse en tijdh longh motte tvungen varda, till dess han sitt sinne kunne förändra eller och sendes hijtt till Sverige, att jagh honom sielff medh fängelse kunne tvinga lathe. Gudh veet, att han ingen skarpere plägare skulle fhå ähn migh. Käre broder, jagh haffuer schreffuit honom ett breff till, och min broder tecktes att sielff bryta breffuet up i hans nhärvharu och läsa dett för honom och göra der en glossa uppå. Käre broder, schriff migh då till medh första occasion och leth migh vetta, huru denna agt sigh circumstantialiter haffuer. Gudh göme migh väl, för ähn jagh sådant vijdare aff mina barn skall spöria. Käre broder, jagh befaller digh hermedh i denns aldrahögstes nådefulla beskydd och beskerm till all andeligh och lekamligh välferdh broderligen. Datum *etc.* . . . . Stockholm den 31 Augusti, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

176.

Stockholm den 15 September 1632.

Ture Oxenstiernas sak; fririer till Pfalzgreffvens dotter; hotande skördeutsigter; rekommendation för M. Wegwitzer.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.*, ... och giffuer dernest min käre broder tillkenna, dett jagh för nogre dagar sedan schreff medh Anders Lackei; tvifflar inthe dett denn [skrifvelsen] honom nu väl tillhanda kommin ähr, i hvilken jagh förbemelte om den olyckan, som min sonn Turo skall vara uthi råkat medh denn Leutenanten, han haffuer skutit i hiäl. Tvifflar

inthe, att min broder ju samma min begäran effterkommer och honom uthi alt, dett mögeligit ähr, asisterar och uthi denna sin vedermöda alt biståndh gör. Jagh hade väl gerna velet i underdånigheet schriffua H. K. M:tt till om samma saak, menn effter jagh icke veet particulariter, huru dermedh kann vara tillgångit, moste jagh haffua fördrag, till des jagh vis underrettelse derom bekommer. Gudh vende medh honom all tingh till dett bäste och lathe desse hans rasande ähr väl gå förbi. Tvifflar och inthe, att min broder migh medh första legenheet omstendeligen notificerandes varder.

Dernest kann jagh min b. icke oförmält lathe, dett H. F. N. Phaltzgreffuen haffuer medh migh communicerat, dett Hennes M:tt min nådigste Drättningh haffuer schreffuit H. K. M:tt till, dett tvenne Hertiger, som ähr en aff Wirtenbergh och Hertigen aff Weimar, som ähr Hertigh Berndt, både fria till hans dotter, Fröken, som ähr hooss H. M:tt. Och aldenstundh han haffuer sielff schreffuit H. K. M:tt, min n. konungh derom till, och H. K. M:tt dett gifftermål heelt i händer steller till att giffua denn, hvilken H. K. M:tt nådigste behagar, och befinner att kunne göra H. K. M:tt denn bästaienst, mäst profitera dett gemene väsendet, och denn som H. F. N. Fröken bäst kann vara tient medh, altså haffuer H. F. N. aff migh begärat (oansedt han haffuer schreffuit min broder till och aff honom begärat, dett han ville sigh och om Frökens välferdh bekymbra och hielpa der till råda, som kunne lända både H. F. N. och Phaltzgreffuinnan till hugnat) att jagh och min broder derom bedia ville, sosom och påminna. Så, oansedt jagh noksampt veet, dett min k. broder H. F. N. så väl som dett h[öge] förstelige huset gerna allienst beviser, så haffuer jagh doch icke kunnett underlathe H. F. N:s begäran att effterkomma. Beder och, att, nhär min broder schreffuer H. [F.] N. svar på sin schriffuelse, dett han då medh nogre ordh nempna ville, att jagh min b. derom haffuer schreffuit.

Belangandes vår staat här hemma i r[ijket]*), så ähr, des Gudi skee loff, alle saaker i godhe och rolighe terminis, allenast att i denna sommar haffuer [varitt]*) ett continuerligit regn, så att sådan haffuer [lidit?]*) stort tvångh, och icke väl kunnet komma [till att]*) mogna. Roghen ähr nogorlunda kommin i hus, men [kor]*)net, som ähnu ähr oskuret, står i stoor fhara för d[enn f]rost*) skull, som i nogre nätter varitt haffuer, doch [kan]*) Gudh all tingh till dett bästa vända.

*) Lakun till följd af fuktskada.

K. broder, Mårten Wäguitzer ähr kallat uth till H. K. M:tt. H[an haffuer]*) aff mig begäret, dett jagh hans person min broder till dett [bästa]*) recommendera ville, så, oansedt jagh noksampt veet . . . der min broder vara hans person min intercession . . . .*)pt bevågen, icke deste mindre kann jagh inthet underlatha honom till dett bästa hooss min broder att recommendera. Din husfru och barn må, des Gudi skee loff, väl. Doch [ähr] hon ähnu inthe upkommen ifrån s. H. Erich Soops begraffningh. Dett jagh för denna gångh etc. . . . Datum Stockholm denn 15 September, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Brefvet är starkt skadadt af fukt.

177. **Stockholm den 30 September 1632.**

Brefvet sändes med N. N:son Tungel; J. Sparres och C. Flemings frånfälle; privatsaker; behovet af nya rådsherrar; sönerna Ture och Johan.

Välborne käre broder. Jagh haffuer för nogre fhå dagar sedan schreffuit min broder till medh Mårten Wäguitzer; tviffler icke, att breffuen honom väl tillhanda kommer, oansedt han efter mina breffs öffuerleffuererande nogott lenge haffuer sigh här oppehollit. Men effter Secreteraren Nils Nilson ähr nu till H. K. M:tt förrest, haffuer jagh digh medh min schriffuelse ytterligare att besökia icke kunnett underlathe, lathandes min b. förnimma, vij ähnu, så väl som hans käre husfru och barn, ähro alle, des Gudi skee loff, vedh goodh hälsa. Och ähr högt att beklaga de onda tiender, som vij haffue här förnummitt, dett vår syster Fru Ibba ähr nu bleffuin änckia, och att Gudh vår svåger, salig Jahan Sparre, hädan kallat, hvilket dödzfäll vår syster så mycket svårare faller, som hon ähr vidt ifrån sitt affsöndrat iblandh fremmande och [på] osäkre orter stadder. Gudh tröste henne och hielpe henne väl medh sina barn hijtt hem igen. Dett ähr och till att beklaga, att H. Claus ähr affallen. Gudh glädie begges deres siälur. Detta ähr alt till att beklaga, att våre venner och colleger falla aff, men icke till att förändra. Gudh bevare H. K. M:tt och

*) Lakun till följd af fuktskada.

eder andre, som ännu leffue och conservere H. K. M:tt[s] person i denna svåra tijdh, fäderneslandhet till hugnat och tröst och eder samtliga K. M:tt och fäderneslandet till tjenst och biståndh.

Dernest käre broder, kann jagh honom icke oförmålt lathe, dett, oansedt jagh för nogon tijdh sedan haffuer schreffuit honom till om dett godzet, som H. K. M:tt haffuer giffuit s. Jesper Mattzon, nembligen Karkus och Ruin, att nogre haffue lathet giffua sikh de adelshoff derunder belegne, hvilket och väl kann rettuist vara*). Men der lathe sikh och nogre finne, som sikh och de hoff, som under sielffua starostien aff ålder legat haffue, giffua lathe, hvilket uthan tviffuell H. K. M:tt genom orett berättelse bliffuer förebragt. Hvarföre beder jagh, min broder vill för denn venskaps skull, som digh och honom emellan varitt haffuer, så väl som och för hans omyndighe barn skull, dem på välbemelte godz, som gamla Farensachs arffuegodz, köpe- och pantegodz [äro] sosom och uthaff ålder under starostierna legat haffuer, H. K. M:tt[s] nådighe confirmation förskaffa, så gör min broder deruthi mycket väl och en barmhertighetzgermingh, och ähr ej mhera ähn billigt, att de niuta deres salige faders trogna tjenst och H. K. M:ttts donation till gooda.

Käre broder, migh ähr genom schriffuelser kundhgiort, dett H. K. M:tt agtar att affodra H. Per Baner till Tys[k]landh. Så veet jagh väl, dett H. K. M:tt haffuer tienare nu noch nödighe, och vore väl till att ønske, att de vedh 100-taals H. K. M:tt kunne tillsendas. Så skall han doch vetta, dett vårt taal i Rådet ähr megta lithet, ty Greff Magnus ähr helt afflegse, H. Nils Bielke haffuer detta hela åhret igenom legat på Salesta aff podagra, Boo Ribbingh holler nu mäst vedh sängh aff ålder, Riksadmiralen H. Carl begynner fast att taga uthaff, så att vij föga mhera ähn 4 åhro, som arbete kunne och haffuer doch hvar sitt collegium a part. Hvarföre vore högnödigt, att H. K. M:tt vårt taal nogett sterkte, och, der mögeligitt vore, nogon hijtt förseckickade, som i Hr Per Baners ställe i Cantzlijt inträda kunne. Doch tviffjar jagh inthe, dett min broder, oansedt han medh många andra saaker ähr occuperat, icke desto mindre vår staat här hemma (hvilken sielffue fundamentet ähr) i åminnelse haffuer.

Jagh haffuer för denna gångh inthe synnerligen mhera att schriffua, uthan nu som förr recommenderar honom min sonn Turo, att han både medh goodho och ondo ville honom i sigte holla, och, der icke trogne förmaningar gella kunne, då nogett

*) Se föregående n:o 163.

skarpt medh honom procedera, så att han derigenom kunne dragas i nogon vis tjenst. Käre broder, effter min sonn Jahan haffuer ett megtigt hårt och hebes ingenium, agtar jagh honom ey heller lenge medh studerande att tvinga, aldenstundh jagh noksamt merker honom tijden allenast derigenom att tappa. Hvarföre haffuer jagh agtat, om Gudh vill, i tillkommande sommar att senda honom till min broder, begärandes, dett han honom på ett åhr tillgörande hooss sikh sielff beholla ville och i skarp sigt holla och sedan, effter som min k. b. förnimmer [honom] att [sig] comportera och stella, ville du honom H. K. M:tt på dett underdånigste på mina vägna recommendera. Jagh hoppes, dett min k. broder lather sikh denna min begären behaga och medh första budh svar vetta lathe. Ty, effter jagh inthe hopp haffuer om honom, att [han] nogon goodh student bliffua skall, så vill jagh ey heller haffua honom till nogon hemfödingh, och, hvar vij icke hade krigh nok sielffua, så skulle jagh senda honom till kriget i Nederlandh. Ty om jagh leffuer, tencker jagh aff ingen mine söner att upföda till nogon hemfödingh, uthan att öffuerantvarda dem H. K. M:tt och fäderneslandet till tjenst. Och vill jag nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm den 30 Septembris, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

178.

Stockholm den 17 Oktober 1632.

Intercession för lifbarberaren Baltzar Salinus.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . Mr Balsar Bårskärare haffuer aff migh begärat denne intercession till min broder, att, effter han haffuer bedit Nils Nilson, Secreteraren, dett han i underdånigheet ville anholla hooss H. K. M:tt om nogon recompens för sin stoora flijtt och möda, som han haffuer haft för H. F. N., vår unge Princessin, och ähn daghligen haffuer, och H. M:tt, vår nådige Drottningh, haffuer och för sitt affresande herifrån nådigste försäkrat honom en goodh recompens, förseer sikh fördenskull till min k. broder, att han honom och i den bästa motto ihugkommer. Och tviffler jagh inthet, att min broder, oansedt han fierran ifrån stadd, doch likqual [sin] gamla godha venn ey för-gäter. Jagh veet vist, att, nhär Gudh teckes att hielpa H. K. M:tt

lyckligen och väl hem, hvilket den goodhe Gudh lathe snart skee, och H. K. M:tt får see H. F. N. Princessen och förnimmer hans flijt, så bliffuer han väl löhnt. Käre broder, jagh befaller digh etc. . . . Datum Stockholm denn 17 Octobris, Åhr 1632.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, din husfru må väl, så väl som barnen, och ähr på Tijdöön. Vale.

179.

Stockholm den 1 November 1632.

Om systemen Märta's fränfalle; utskottsmöte; om A. O:s son Erik.

Välborne käre broder. Jagh haffuer för fhå dagar sedan medh Secreteraren Nils Nilson schreffuit honom till, men effter han haffuer öffuer förhoppningh bliffuet här uppehollin, hvarföre kann jagh inthe underlathe honom vijdare att aduisera, hvad i medler tijdh passerat ähr.

För nogre fhå dagar sedan kom budh ifrån vår svåger Jöns Kurck*), att vår syster Märta ähr i Augusti månadt förleden siuk bleffuin aff en hetzigh brennesiuka, och sedan hon 12 dagar aff den legat hade, ähr hon enthligen den 22 Aug. affsompnad och haffuer lefft 8 små barn effter sigh. Gudh vare hennes siäl nådigh och trösta vår svåger, som medh så monga små effter leffuer. Alltså begynna nu icke allenest våre venner att förminskas, uthan och våre käre syskon att biuda verlden goodh nat. Gudh förlähne oss och en saligh stundh, nhär vår tijdh kommer.

Mötet, som berammet ähr, begynnes nu tillkommande mändagh. Förmode, att all tingh skall väl afflöpe till K. M:tt[s] och fäderneslandzens tienst. Gudh förlähne oss så vist goodha tiener ifrån H. K. M:tt och eder alle, och lathe oss ähn en gångh denn hugnat och frögdh vederfares, att vij må få see vår Konungh och min broder så väl som flera goodhe venner vedh hälsan och hugnat igen.

Och lather jagh i lika motto min k. broder förnimma, dett syster Fru Anna ähr nu här i Stockholm, och haffuer jagh medh

*) Jöns Kurck var 1627 utnämnd till då ståthållare på Viborgs slott.

hennes samt D:r Johans, Biscopens i Linköpingh, inrådande satt din sonn Erich till D:r Daniel*), dine söners förre præceptor, hvilken der effter, som han sigh nu giffter medh Anders Haraldsons dotter, tager honom till sigh både till disk och institution, och loffuar sigh således honom att informera, att min broder skall haffua, näst Gudz hielp, hugnat deruthaff. Och haffuer han alt hertill varit hemma, hvilket honom nu inthe lengre tienligit ähr, uthan, der min broder så tecktes, att han nogre ähr å slagh vedh dett stellet medh sina studier continuerade, skulle dett vara honom dett nyttigaste. Mhera haffuer jagh för denna gångh inthe till, att schriffua, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 1 Novembris, Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

180.

Stockholm den 13 December 1632.

Om Gustaf Adolfs död; ursäktar underlåtenhet att sända nyheter; privatsaker.

Velborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh digh icke oförmält lathe, att oss i förledne lögerdags vara de mycket sorgefulle och bedröffueligh tiender ifrån Dr Salvio tillhanda komne om H. K. M:tt, vår allernädigste, nu hooss Gudi [salige], Konungs hastige och oförmodeligh ifrånfelle i dett siste holdne slagh i Missen, i synnerhet i denna myckit turbulente staat i verlden, hvilket så mycket högre ähr aff oss att beklage, att vij icke allenast haffua mist vår goodhe Konungh och öffuerheet, uthan och denn, som för fäderneslandzens skull haffuer haftt stoor faderligh omvordnat, myckin möda, ja, och enthligen satt sielffua lifffuet [till]. Denn högste Gudh, han frögde H. K. M:ttts siäl i denn evige glädien, och förlähne kroppen på denn yttersta Herrens dagh en frögdefull upståndelse, och giffue oss, som nu effter leffua, denn nådh, att vij motte kunna bevisa vår trogne dienst och tacksamheet emot Hennes M:tt och vår unge Princessa, som vij H. K. M:tt, salig och höglofflighe ähminnelse, hade varitt pligtige, om Gudz velie så hade varitt, att H. K. M:tt salig hade medh lifff-

*) Daniel Nicolaus Sidenius, sedan juris professor i Upsala och derefter assessor i Svea hofrätt, gift med Anders Haraldson Appelboms dotter Kerstin.

uet mått komma hijtt till oss igen. Hwadh sorgh och vheklagan både hooss fattige som rike, höge som läghe öffuer hela konungarikett ähr, kann jagh medh pennan på denna gångh inthet beschriffua. Gudh tröste oss fattige Svenske menn, som så kostbar och dyr en pärla i vårt fäderneslandh förlorat haffue. Men aldenstundh vår dygdesam[me] Konungh, som oss ifrån fallin ähr, ähr inthe medh klagande och pustande att igenhämpa, altså ähr mhera nu att önske, att denn goodhe Gudh ville förlähne oss denn stoorå nådh, att vij alle våre consilia och saaker der hän kunne dirigerå, att Gudh kunne bliffua ährat, vår öffuerheet och fäderneslandh förfäгатat och försvarat, sämia och enigheet oss emellan uppeholles, och att Sveriges undersåthare, der Gudz velie så vore, en gång motte komma till en goodh och stadigh fredh och säkerheet.

Hwadh vår staat och tillståndh vjdhkommer, hvadh våra intentiones och consilia ähre, agtar jagh onödigt för denna gångh att beschriffua, aldenstundh vij haffue aferdat vår medhbroder Greff Per till min broder, derom att notificera och om alt vårt tillståndh att tillkenna giffua, och dessföruthan [ähr jagh] aff änger så betagin, att jagh min penna inthe rett väl megtigh [ähr].

Jagh lather digh dernest förnimma, att jagh för nogon tijdh sedan schreff digh till om alle saakers tillståndh, doch tviffilar jagh, dett mitt breff ähr digh tillhanda kommit, deruthi jagh iblandh annett förmälte om vår syster Fru Märta, Jöns Kurcks, dödellighe ifrånfelle i Wijborgh denn 22 Aug., lempnandes små barn 8 stycken. Gudh tröste både honom och dem. — Käre broder, effter som jagh ingentingh hörer om min sonn Turo, så veet jagh inthe, antingen han ähr leffuandes eller död. Beder, att min broder ville lathe migh vetta om hans tillståndh. Hwadh som din husfru och barn vidhkommer, så ähre de, des Gudi skeep loff, alla vjdh goodh hälsa och välmågo. Gudh lathe både dem, så väl som migh ähn en gångh få see min k. broder här hemma i fäderneslandet igen medh hälsan och hugnat. Detta jagh min k. broder i en hast icke haffuer kunnett förholla och vill nu hermedh etc. . . . Datum Stockholm denn 13 Dec., Åhr 1632.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

181. (*Ej egenhändigt.*) Stockholm den 18 December 1632.

Intercession för Peter Grönbergs enka att erhålla betalning af sin mans för kronans räkning åsamkade skuld.

Välborne kiäre brodher herr Cantzeler. Näst *etc.* . . . S. Pether Grönbärgz effterlefvverska haffver åter till migh skriffvit och tienstligen begäratt en intercessionzskrefftt till min käre broder om dhett samma värff jagh tilförene min käre broder tillskriffuit haffver*). Och kan jagh icke noghsampt på hennes vägnar min käre broder betaacka, för then gunst och hielp han henne, bedröffvat enckia, giordt haffver. Men aldenstundh hon ännu icke ähr contenterat, och jagh aff hennes berättelse förnimmer Erich Larsson haffua bekommett order aff H. K. M:tt, höghloffligh i åminnelse, om hennes betalningh, dherföre ähr till min käre broder min brodherlige begäran på hennes vägnar så nu som tilförene, att Erich Larsson effter giffne order henne then skuldh, som hennes s. man på sigh för cronones skull tagit haffuer, betala motte. Jagh tuiff-lar inthet, dhet min käre broder henne uhr thenne sine gäldh, så mycket han kan, ju förhiälper. Denne min käre broders emot henne [beviste] benägenhet vill jagh medh all brodherlighet ihoghkomma, den stundh jagh leffuer. Och befaller härmedh min käre broder Gudh allzmechtigh brodherligen och kärlighen. Datum Stockholm dhen 18 Decembris, Åhr 1632.

M. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsønn.

182. Stockholm den 5 Januari 1633.

Gustaf Adolfs död; intet nytt; privatsaker; den svåra stormen nyårsdagen.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke förholla hans schriffuelse, daterat Franckfurt am Mein vara migh väl tillhanda kommin, aff hvilken jagh medh stoor bedröffuelse och ånger haffuer förnummitt det bedröffueligh och sorgeligh fallet om vår allernädigste fordom Konunghs och Herres dödzfal, hvilkens död h vij och våre effterkommande haffue orsaak högeligen till att beklage, att en sådan, försigtigh, goodh,

*) Se föregående n:o 170.

tapper och manligh Konungh uthi en sådana olägligh och oroligh tijdh skulle vara oss ifrånfallen. Men aldenstundh hans person medh klagan inthe ähr igen att bekomma, måste vij hemstella alt i Gudz händer och giffua oss tillfredz medh Herrens velie och bedia Gudh om nåden, att vij i denna stoorå förändringh motte således kunne tienå vårt fäderneslandh, att dett derigenom må bliffua conserverat, och vij medh skäl och rett må bliffua för goodha patrioter titulerade, och min broder inthet tviffle, att vij dereffter medh yttersta magt tracte skole.

Migh frögdar och hugnar högt, dett jagh förnimmer min k. broder ähnu vara i lifvuet och välbehollin. Denn högste Gudh han styrekie honom under denn stoorå börda och last, jagh vett han uppå sigh haffuer, att han väl alle saaker må kunne igenomgå, vårt fäderneslandh till tienst och dett gemene väsende till fortsettningh och enthliggen till en goodh fredh och roligheet. Jagh ville väl schriffua nogott particulariter om vår staat, denn jagh noksampt veet min k. broder ähstundar att vetta, men aldenstundh vij för nogre veckor haffue förskickat Greff Per till min b. medh en fullkomligh relation, sosom och nu schriffua min b. samptligen till om alle saakers tillständh, derföre agtar jagh onödigt derom nogott att förmåle. Och lather honom förnimma, dett din husfru och barn må, des Gudi skee loff, väl och ähre på Tijdöön och Erich lilla i Upsala hooss Dr Daniel, hvilken der haffuer honom hooss sigh till disk, så väl som till information. Jagh agter och i desse dagar att senda min Gabriel dijt medh och bliffuer han vidh samma disk. Min broder tviffelar inthe, att jagh ju skall haffua tillsyn medh hans sonn, som vore han min egen. Käre broder, jagh haffuer för denna gångh inthe mhera att schriffua, uthan önskar, att vij en gångh medh hälsan motte komma tillsammans och fhå talas [vid], och att alle saaker sigh således lämpa motte, att han i tillkommande vhar motte kunne komma hijtt till oss, ty hans person görs oss myckit aff nöden. Och vill jagh nu hermedh etc. . . . Datum Stockholm denn 5 Jan., Åhr 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Jagh önsker honom ett gott och lyckosampt nytt ähr. Hooss [oss] ähr dett underligen begynt, ty om nyährsdagh under predikan var här en sådana storm, så att 7 aff de små tornen på stoorå kyrkian gingo om kull och alla våra skepp vidh

Skepsholmen, som vore medh stoorä anckaretogen fästade, gingo alla lös och anckartogen aff. Doch bekommo vij dem alla oskadda igen till holmen, och fhå hus [äro] i staden, som icke ledo skada på deres taak. Gudh vände all tingh till dett bästa. Vale et vive.

183.

Stockholm den 13 Januari 1633.

Hoppas, att den vidsträckta fullmakt såsom legat, hvilken konungen gifvit A. O., nu efter dennes död skall förskaffa honom nödig auktoritet i Tyskland: försäkrar om sin och sina medbröders nit och trohet; privatsaker; begär påminnelse till Rådet om det, som A. O. anser böra göras.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . giffuer jagh honom tillkenna tvenne hans schriffuelser [vara ankomne], denn ena daterat Würtzburgh denn 7 Nov., denn andra denn 6 December*). I denn första communicerar min broder migh denn Tyske staattens tillståndh, och huruledes H. K. M:tt salig, högloffligh åhminnelse, haffuer construerat honom till en Legatum i de 4 Kreitzer i Öffuer-Tyslandh och således leggiandes honom en svår börda uppå, hvilken inthet ähr att draga. Doch alldenstundh denne stoorä och merkeligh[e] olycka medh vår goodhe och tapre Konunghs oförmödeligh[e] död och ifrånfelle henda skulle, så ähr både migh och oss alle kärt, att H. K. M:tt så vidt min k. broder tillförene haffuer autoriserat. Ty vij förmode, att denn stora ynnest och affection, som de evangeliske Stenderne till H. K. M:ttts person dragit haffue (fördenskull han och sitt edele lif i sticket satt haffuer), att de och nu hans person så mycket högre respectere, loffuandes honom direction aff kriget i synnerheet i de kreitzer, som han ähr fullmegtiget, och så mycket bettere förtrogenheet till hans person [drage]. Jagh för min person kann letteligen döma, huru svårt och tungt detta till att uthföra honom falla [vill], och i synnerheet medh en sådana nation, som ähr intentionibus distraherat, medh denn H. K. M:tt, salig och högloffligh [i] åminnelse, hvilken de extraordinarij stoorä dona och autoriter hade lathet, doch kunne uthretta alt tingh medh möda och under tijden cum desperatione. Doch icke deste mindre vell hoppes och ønske, att denn högste Gudh, som alt her till haffuer så underligen och nästan emott alle menniskiors hopp välsignat alle H. K. M:ttts ac-

*) Båda dessa skrivelser finnas i behåll i R. A.

tioner, brutet mest alla de catholiske deseigner och dem endeles ad desperationem bragt, att han och ähnu ytterligare giffuer till detta verket sin nådh och välsignelse, förståndh, modh och kraffter, så att min k. b. detta till en goodh och önskeligh enthskap och uthgångh föra kann, fäderneslandet till hugnat, tröst och säkerheet och dett euangeliske väsende till stabilitet. Der Gudh tecktes och min broder denn nådh och välsignelse att förlähne, att detta genom hans person skee motte, så vore hans meriter emot fäderneslandhet (oansedt de dessföruthan väl stoore ähre) så höge, att hvar man icke snarare sagt veet, hvar medh de kunne recompenserer. Jagh förmoder och monge och goodhe böner, som för hans person felles, skole mycket der till kunne hielpa.

I denn andra hans schriffuelse förmäler min broder nogott korteligen om vår staat inrikes, meddelandes oss sina goodhe råd, hvadh som till att göra och latha ähr, hvilket alt skall bliffua i sinom tijdh taget i goodh agt. Min broder försäkre sigh vist, att jalusier skall väl settias affsides, i synnerheet hoc rerum statu. Samhelligheet och enigheet skall haffua hooss oss platz och rum. Förmode och, näst Gudz hielp, att vij i denna tillstundande Riksdagh väl skulle uppretta dett förtrogende och enigheet emellan Ständerna, att jagh förmoder, dett inthe skall bliffua lett oss att antasta, hvarken uthaff granner eller aff andre. Jagh ähr och i denn förhoppningh, att, hvar denna Riksdagh väl öffuerlöper (dett jagh inthe tviffler), vij och väl skole settia oss i denn posstyr, att vij inthet skole vara goodhe att antasta. Denn högste Gudhen förlähne der till nådh och välsignelse, så väl som och honom samt hans parti på deres sida. Jagh ville väl något vijdlöfftigare schriffua, men aldenstundh Grubben ähr om alle saaker noksamt adviserat den der honom alt beretta kann, derfore agtar jagh onödigt mhera derom att schriffua.

Dernest tackar jagh min k. broder, som migh om min sons Turos legenheet adviserer, och som jagh förnimmer honom inthet haffua vent igen hooss H. K. M:tt, högloffligh [i] ähminnelse, att anholla, för han ett compagni under Öffuersten Monro bekommitt haffuer; så hade dett varitt migh fast kärare, dett han hade bliffuit och agtat på H. K. M:ttts person, ehvadh honom och deruthöffuer skulle haffua hendt. Men aldenstundh dett så skeedt, moste jagh migh dermedh lathe äthnöia. Doch att han ähr under Monro, ähr migh inthe kärt, aldenstundh jagh hans person väl kenner. Beder fördenskull, att min broder ville så laga, dett han motte komma till Feltmarskalken Hr Gustaff Horn, denn jagh

och sielff derom tillschreffuitt haffuer, så skedde migh dermedh en stoor dienst och honom sielff i framtijden till nytta. — Käre broder, jagh kann icke underlathe honom att tillkennagiffua, dett jagh hade i sinnet i denna tillstundande vår, hvar detta bedröffueligh[e] dödzfallet icke händt hade, att senda min sonn Jahan uth till H. K. Mitt, högloffligh [i] åhminnelse, och honom uthrustat dett bäste jagh hade kunnett, aldenstundh han slett ingen lust haffuer till sin book, uthan till kriget, och alt hvadh han studerar ähr uthan nytta. Men effter detta bedröffueligh[e] fallet ähr hent, veet jagh icke rett väl, hvartill jagh hans unge ähr skall kunne destinera, på dett han i framtijden må och kunne tiena sitt fäderneslandh. Jagh veet migh icke haffua mera en tvenne vägar, antingen att senda honom till Hollandh, der att tiena, eller och till nogon aff mine venner i Tyslandh, i synnerheet till Hr Gustaff Horn, som jagh veet altijdh i felt vara moste. Beder fördenskuill min k. broder migh sitt goodhe betenekiande meddela ville medh Secreteraren Grubben, nhär han kommer hijtt igen, ty jagh agtar inthe länge att haffua honom här i landet. Jagh tiener min k. broder altijdh gerna igen. — Min broder recommenderar migh och min bedröffuade syster Ibba[s] saaker här hemma i landet. Så skall min broder ey heller hon tviffa deruppå, att jagh ju skall haffua der upsyn uppå, att henne inthe förkort skee skall. Hon ähr högt att beklaga både för sin dygdeligh[e] mann, hon mist haffuer och sedan för dett hon medh gell och stoor skull her i landet ähr öffuerhoopat, som vore giorde, nhär de hädan förreste sosom och sådan der uthe, hvilket sigh till nogre tusen riksdaler belöper, dem jagh väl veet henne i sitt enkieståndh skole bliffua svåra att betala. Doch Gudh förhielpe henne väl hem till sitt igen, så kann ändå väl bliffua gått.

Käre broder, aldenstundh jagh både medh Greffue Peder och dem senaste ordinarij post haffuer schreffuit honom till, derföre [agtar] jagh onödigt dett vidtlöfftigare att göra, uthan vill hermedh sluta. Allenest ett skall jagh min broder påminna, att han, så offta nogon legenheet giffues att schriffua, att han då påminner Rådet om alla particularia, som han kann minnas [och] veet nödigt vara. Ty dett förorsakar dem till större idkesamheet och fljtt. Migh tycktes ey heller orådeliget, dett han bisparne samtliggen tillschriffue, medan de vore här på Riksdagen församblade, dem denn fhara, som tillstundar, beschreffue medh tillbehörige förmaningar, ty de myckett hooss allmogen förmå. Och vill jagh nu hermedh etc. . . . Gudh lathe oss en gångh komma medh

hälsan och hugnat till hoopa. Datum Stockholm denn 13 Jan.,
Åhr 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, jag önskar digh ett gott och lyckosamt nytt
åhr. Min hustru lather helsa honom medh sin tienst. Gudh lathe
oss en gångh få talas vidh. Vale. Käre broder, om Reenströmen
åhr frij, sendt nogott vijn till gooda venner, så får jagh nogett
medh.

184.

Stockholm den 2 April 1633.

Underrättar om, att han och Mattias Soop utsetts att afhämta det kungliga
liket; begär få veta, hvar A. O. kann träffas, enär ett möte är af stör-
sta vigt för fäderneslandet; om Johan Skyttes planer att få licentför-
valtningen om hand; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Jagh tacker honom för åht-
skilige sine schriffuelser och communicationer, hvilka migh fast
käre varitt haffue, skole och bliffua tagne i goodh agt. Jagh la-
ther honom och förnimma, dett mina medhcolleger haffue förord-
nat migh och Mattias Soop att förresa till Wolgast, dett s. konge-
lighe [lik] att afhämta och Hennes M:tt att på agta. Agtar för-
denskull en dagh eller två häreffter till vex. Gudh giffue till lycka.
Jagh hade väl bort vara på resan longhesedan, men de haffue
intheit vele sleppa migh, för ähn Riksdagen var öffuerständen och
all affskeedh giort om regementet, så vidht som för denna gångh
skee kunde. Och oansedt jagh väl veet, dett resan bliffuer be-
svärligh och en annan gerna hade undt denn ähtran, doch ähr han
migh så vidt kär, att jagh må bevisa H. K. M:tt salige och hög-
lofflige åhminnelse denn sista ähra och tienst, och sedan att jagh
en gångh medh min k. broder tala motte, hvilket jagh nu i en
longh tijdh högeligen åhstundat och önskat haffuer. Och [eme-
dan] Secreteraren Grubben nu rycker per posta till min k. broder
och veet honom om alle saakers beskaffenheet och tillståndh att
beretta, derföre agtar jagh onödigt myckett derom att mentionera.
Beder allenast, att min b. medh första budh ville lathe migh vetta,
om han kann komma till Wollgast eller ej. Hvar dett inthe
kann skee, han ville då lathe migh vetta, hvar jagh kann möta

honom, ty eliest skulle dett migh högt bedröffua, hvar jagh icke skulle kunne komme medh honom till taals, hvilket jagh skattar aldeles högnödigt för dett interesse skull, som fäderneslandet deruthi kann haffue. Min broder må och vetta, dett jagh bliffuer hädan afferdat medh ringa peningar, och bliffuer förtröstat att få entsatt aff min k. broder. Tvifflar inthe, att anordningarna bliffua dertill i tijdh väl gjorde.

Min broder schriffuer migh till i sin sista schriffuelse ifrån Würtzburg och iblandh annat förmåler, dett Hr Jahan Skytte skall vara på vägen hijtt, förmenandes att bringa licenterna i Lifflandh under sin disposition. Så ähr han hvarken på vägen hijtt ey heller derom dett ringaste genom sin schriffuelse mentionerat. Och oansedt han derom ähn anhölle, så bliffuer dett ändå inthe, aldenstundh de noksamt vetta, hvadh aff Skyttens disposition vill fölia för inconvenientier, och ähr desföruthan min b. om licenten att förestå ombedin. Jagh refererar migh i alt annat in uppå Grubbens relation. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 2 Aprilis, Åhr 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Jagh tackar digh för denn omvordnat du bærer för min sonn Turo. Gudh lathe honom kunne dett förtiena och sedan bettra sigh deraff. Vale et vive.

185. (*Ej egenhändigt.*)

Tyresö den 11 April 1633.

Rekommendation för Lars Weydenhain.

Prosperitatem rerumque tuarum incrementum cordicitus.

Axeli Frater longe charissime.

Præsantium exhibitorem, optimum virum Laurentium Weydenhäyn, civem Erfurtensem, privignorum meorum informatoris parentem ad te expedivi, quem omnibus, quibus valueris, modis juvabis. Optimus vir tot, tantasque tantorum itinerum molestias non veritus subire, qvippe indubitata spe fretus se nostra ope adjutum iri, quodque illi efficias, te meum charissimum animitus rogo.

Petitionis ejus summam propria ipsius supplices ad me literæ tibi pluribus perhibebunt, quantum in te, quodque certe maximum est, nostrati ibidem Gubernatori Alexandro de Essen item Consulibus civicis digne commendes, ut habeat, quo gaudeat promotus. Rogitat inter alia ad se magnum felicitatis cumulum accedere, si ab Alexandro de Essen vel Senatu civico optimo hoc rerum statu præfecturæ alicui vel alii cui functioni (cui utiliter præesse possit) in Xenodochio vel Gerontocomio vel etiam Cænobio aliquo, quæ jam omnia nostra facta, præficeretur. Nullus dubito quin eum suarum precum tua qua polles autoritate et nutu facturus fueris compotem, unde ansam capiat nobis numquam non bene precari.

Interim divina clementia nostri conventum tot suspiriis desideratum post septennalem separationem procuret. Scribebam Turesio 3 Iduum Aprilium, Anno 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffson.

Såsom bilaga följer L. Weydenhains skrifvelse till Gabriel Gustafsson Oxenstierna.

186.

Wolgast den 11 Maj 1633.

Berättar om sin ankomst till Wolgast, tillståndet där och penningeförlägenheter; begär enträget ett sammanträffande; möte med kurfursten af Brandenburg.

Välborne hiertans käre broder. Jagh ähr omsider, sedan jagh ifrån Stockholm förreste, som var denn 6 Aprilis, denn 10 Majj, hijtt till Wolgast ankommen; sompt haffuer migh förhindrat siukdom, medh hvilken jagh nästan i 10 veckors tijdh medh dragits haffuer, sompt och gräseligh storm och oväder, som i en longhligg tijdh varet haffuer. Tackar doch Gudh, som migh nu väl medh samt Mattias Soop hijtt förhulpet haffuer, och, oansedt jagh icke mhera ähn denna ena natten varitt haffuer, så befinner jagh doch här ett ömkeligit tillständh, illa ordinerat och sammanfatt, och, dett som värst ähr, Hennes M:tt i sina fattade opinioner myckett ständhhaftigh, effter som Grubben väl vijdare vett min k. broder att beretta. Jagh skall doch göra mitt bästa att settia alla saaker i lagh, så vidt som denna tidz legenheet kann medh-

giffua och medelen kunne tillsäia, de der fast knappe och tyne ähro. Ty uthur Sverige haffue vij inthe mhera kunnett bekomma ähn 2,300 rdr och dett medh stoort besvär och sedan en vexell på Hamburgh på 3,500 rdr. Hvadh vij mhera kunne behöffua, hvilket väl inthe ringa vara vill, ähre vij till min broder remiterade, effter som Grubben honom vijdare veet till att beretta och Camerädz breff förmäle. Tvifflar inthe, dett min broder så mykett, som han kann, assisterar; eliest komma vij medh ringa reputation herifrån, och effter jagh så nyligen ähr ankommen, kann jagh om inge particularia ähnu advisera, uthan vill innan en dagh eller två, nhär jagh dem grundtligen fattat haffuer, medh egen post advertera.

Tillståndet i Sverige refererar jagh migh på Grubbens relation, denn der medh migh tillbaka uthrest, och äffuen så väl om alle des particulariteter, som jagh kundskap haffuer. Doch ähr i kortheet att säia, att der står, des Gudi skee loff, väl till och goodh sämia och enigheet ähr der. Utinam consilium bene formatum esset domi.

Käre broder, største orsaaker, hvarföre jagh uthdragin ähr, siukligh och svagh, och resan icke på en annan velet skiuta, haffuer denn varitt, att jagh så hierteligen haffuer lengtat att fhå tala medh min k. broder. Derföre veet Gudh, att jagh önskade, att hans legenheet så kunne tillsäia, att han kunne komma hijtt, men, hvar dett icke kann skee, han ville då lathe migh vetta, hvar jagh skulle kunne möta honom, så ville jagh genom dagh och natt migh ditt skynda. Ty draga till Sverige uthan nogott samptaal medh honom skulle migh högt bedröffua. Dessföruthan ligger och deruppå [för] fäderneslandet och vår staat stoor magt, effter som min broder väl vijdare skall förnimma, nhär Gudh vill vij komma tillsamman.

Käre broder, jagh ville väl gerna nogott vijdhöfftigare schriffua, men budit ähr hastigt, och jagh moste rett nu up till Hennes M:tt. Churfyrsten aff Brandeburgh ähr i går två timar för migh hijtt kommen, haffuer i dagh för predikan helsat honom, men ähr inthe synnerliget förefallet. Hvadh som hända kann, skall honom väl adviserat varda och befalar *etc.* . . . Datum Wolgast denn 11 Majj, Åhr 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

187.

Wolgast den 18 Maj 1633.

Om kostnaderna för hofvets vistelse i Wolgast och det kongl. likets öfverförande till Sverige; om det begärda mötet med A. O.; förfrågning, om regalier böra bäras framför konungens lik.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . lather jagh min k. broder förnimma, dett jagh för nogre fhå dagar sedan medh Secreteraren Grubben om min ankompst och detta hoffsens tillståndh adviserade, varandes i den vissa förhoppningh, att dett honom nu snart väl tillhanda kommitt ähr [och] uthi hvadh penningenödh och trångh både till hoffförtäringen, fremmande försters och herrers sampt gesanters tractamente, som alt haffue varitt frij holdne, tillgår, notifierat. Hvadh och nu vijdare vill behöffues [till] dett salige kongelige lijks afföringh, kann min broder och lätheligen ehragte; ty ähr först deputaten på contributionerna på 24,000 rdr nhär inthe uthgången; ähre altså skyldighe till hofffolket och guardijn sampt andre saaker 12,000 rdr, ähr och ovisse, om resten på contributionerna vill fölia. Nhär vij nu altså vårt förslagh göra, tvifflar jagh, om vij hädan medh reputation under 40,000, eller mhera, rdr komma, dertill vij slett inge medell vetta, uthan aff Camerådet ähr till min broder remitterade, förmenandes bemelte summa medh koppar att kunne betala. Och effter som jagh i afftons medh Jon Lackei min broders schriffuelse bekommit haffuer, aff hvilken jagh förnimmer honom för de åhtskilige occupationer och hinder, som i detta krigsväsende förefaller, inthe kunna hijtt neder komma, uthan deruppe moste förbliffua, altså faller dett oss så myckett besvärigare för denn longhe vägh skull att communicera eller nogen assistens haffua till att förmoda, uthan stoor tijdhzspillan, der vij likquäl vele förmode, att hvar vij medelen i händerna hade, att bliffua vägfärdighe herifrån emot ändan på Junij månadt. Befinner och H. M. Drottningen och Hoffuet inthe nyttigt vara här lenge att förtöffua, ty dett drager snart så stoor summa [på] ett par månader, som sielffue uthfärden nogot nhär dermedh kunne göras. Förvänter fördenskull medh dett snaraste mögeligit assistens och anordningh på peningar.

Jagh förnimmer och aff min broders schriffuelse, dett han för monga stoor besvär och hinder skull inthe kann denna gången komma hijtt till Wolgast, oansedt jagh väl veet, att han dett aff hiertatt gerna gjorde, och fördenskull beder, att jagh ville lathe honom vetta, på hvadh tijdh Mattias Soop och jagh kunne vara

honom i Erffurt till mötes, så vill han sigh medh på samma tijdh instella; så veet Gudh, att jagh ingen större åhstundan haffuer ähn att få tala medh min broder, hvilket och störste orsaken varitt haffuer, dett jagh hijtt uthkommin ähr. Doch befrugtar jagh, att dett svärligen skee kann, för ähn H. M:tt ähr kommin på skepen, ty, der jagh för hädan förreser och [icke] alla saaker ordinerar, som dett bör vara, befrugtar jagh, att dett bliffuer en önkneligh hädanfärdh. Doch agtar jagh, om Gudh vill, strax H. M:tt stiger på skepen att begiffua migh till Erffurt, och vill nogott tillförene lathe honom vetta tijden, så att han skall haffua goodh tijdh att möta. Gudh lathe oss eliest mötas medh hugnat och hälsan.

Käre broder, läth oss vetta ditt betenckiande om regalier skole leggas i kistan, som [medh] salig Konung Carll skedde, och medh hvadh process, och tviffar jagh inthe, att Hennes M:tt endeligen skall vela, dett regalier skole bäras för H. K. M:ttts lijk, [oan]sedt att riksens regalier inthe kunne eller böre [föras] uthur riket; tviffar och, om de uthi detta fr[emmande] landh böre H. M:tt saligh förebäras; att min broder [vil]le meddela oss sitt betenckiande deruthinnan, och tager Riksadmiralen på allehanda fall Hennes M:ttts, denna Drättningens, regalier medh sigh dem att bruka, så framt till min broder dett funne så nödigt. Venter fördenskull deruppå hans resolution.

Jagh hade väl eliest myckett om denne staats underliga process, H. M:ttts procedere, och alt hvadh här passerar [att skrifva], men jagh agtar dett onödigt honom der medh att perturbera och besvära, som dess föruthan last nok haffuer, uthan vill alt uppskiuta till Gudh vill vår lyckligh sammankompst och befaller min b. etc. . . . Datum Wolgast denn 18 Majj, Åhr 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Brefvet är starkt skadadt af fukt.

188.

Wolgast den 19 Maj 1633.

Begär undsättning i den svåra penningeförlägenhet, hvare hofvet befinner sig i Wolgast; om det begärda mötet med A. O.

Välborne hiertans käre broder. Näst etc. . . . giffuer jagh min k. b. tillkenna, migh inthe tviffle, dett min schriffuelse medh

Grubben honom väl tillhanda kommin ähr, hvilken der noksampt veet vårt och tillståndhet här i Wolgast att berette, hvilket nogorlunda slett ähr och illa bestelt, i dett ähr [o: här] fattas alt, hvadh som behöffues, ty deputaten, som min broder uppå hoffstaten giort haffuer ähr föga mhera ähn halffuthgången, och fördenskull hofffolket i tvenne månader ingen tingh bekommitt, och vij haffue medh oss uthur Sverige inthe mhera ähn 5,600 rdr bekommitt, och då iblandh dem 3,500 per vexell i Hamburgh skole bekomma på en månadt effter sigt. Och effter jagh inthe tvifflar, dett Cammarrådet haffua schreffuit min broder till om alle desse omständigheter, derföre tvifflar jagh inthe, att min broder medh dett snaraste mögeliget ähr, oss entsetter medh en anseenligh summa till 30 eller 40,000 rdr, så frampt till medh ähran och reputation [vij skole] komma herifrån. Ty vij agte och dem förloff aff deres tienster att giffua, som i Sverige inthe nödighe ähre. Jagh hoppes, om vij hade medell in emot ändan på Junij månadt, att bliffua härifrån segellfärdige.

Min b:s schriffuelse [haffuer] jagh och medh Jon Lackei i afftons bekommitt, deraff jagh fast ogera förnummett, dett han för de monga och svåra bestellningar, som honom på halsen liggia, inthe kann komma hijtt neder, och fördenskull begärer, dett Mattias Soop och jagh ville lathe honom vetta en dagh, som vij kunne vara i Erffort, så vill han der möta oss. Så veet Gudh, att dett ähr väl største orsaken, hvarföre jagh för min person hijtt neder förrest ähr medh ringa helsa, allenest på dett jagh skulle fhå tala medh honom ähn en gångh, för ähn jagh dör. Men så tvifflar jagh, att dett nogott kann skee, för ähn H. K. M:ttts lijk ähr till siös, ty eliest veet jagh väl, att dermedh mycket longhsambligen tillgå skall. Agtar fördenskull att bliffua här quar, till des Hennes M:tt går till siös, och vill sedan begiffua [migh] dijt up till min b., ehvar jagh honom finnandes. Doch såge jagh helst i Erffurt, om hvilken tijdh, nhär dett kann skee, skall jagh honom nogott fram bettere advertera. Gudh lathe oss mötas medh hälsan och hugnat, och effter jagh i går haffuer schreffuit honom medh ordinarij posten till, alltså vill jagh honom nu för denna gångh inthe vijdare bemöda, uthan befaller honom under Gudz den högstes nådiga protection till all goodh välmågo. Datum Wolgast denn 19 Majj, Åhr 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Begärer, att min broder inthe ville länge holla lackeien uppe, uthan honom strax afferdiga medh goodh beskedh på medell. Vale.

189.

Wolgast den 3 Juni 1633.

Rekommendation för Åke Tott att förhjelpas till erhållande af sin lön.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . Feltmarskalken Hr Åke Tott haffuer en tijdh longh varitt här i Wolgast hooss H. M:tt Drättningen, och berättar sigh vilia senda sin egen tienare till min k. broder till att anholla om denn deputat, som honom aff Mekellburgiske contribution tillordnat ähr, hvaruppå han ähnu icke den ringaste peningh bekommitt haffuer, och, så vidt som jagh saaken kann efftertänckia, tyckes migh deruthaff att haffua sitt uhrsprungh, att han hoos Hertigerna dersammstedes ingen synnerligh gratia haffuer. Hvarföre haffuer han aff migh begärat, dett jagh min broder på hans vägna bedia ville, att han till samma sitt tillordnade deputat må förhulpen varda och besvärar sigh högeligen öffver sin olägenheet. Jagh tvifflar inthe, dett min broder ju gerna gör, dett han kann. Käre broder, jagh hade väl nogott att schriffua om denna staatsens beskaffenheet, men effter jagh inthe veet, huru snart denna posten kann komma till honom, och huru viss han ähr, derföre vill jagh uppskiuta, till des jagh sielff en egen post till honom förskickar, och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Wolgast denn 3 Junij, Åhr 1633.

D. K. O. T. B. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

190.

Wolgast den 5 Juni 1633.

Om oordningarne i hofstaten i Wolgast; det kongl. likets öfverförande till Sverige; penningebekymmer med anledning däraf; enkedrottningens missnöje med sitt uteslutande ur styrelsen; samtal om Kristinas giftermål; ett danskt sändebud; beramadt möte med A. O. i Erfurt.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . kann jagh min k. b. icke oförmält lathe, dett jagh sist medh Grubben och An-

ders Lackei haffuer lathit honom vetta om denna vår hoffstats tillståndh och hvadh disorder deruthi haffuer varitt inritin, hvilket nu effter handen begynner att komma till retta; och medan jagh nu hvar dagh förvänter aff honom resolution, derföre agtar jagh onödigt derom nogott vijdare att förmåla.

Men eliest så skall min broder vetterligit vara, att dagen nu ähr satt till H. K. M:ttis liks uthförningh, nembligen denn 15 Julij, och oansedt jagh fast gerna hade sedt och önskatt, att dett hade mått skee förr, så haffuer dett doch varitt omögeligit, både derföre att riksens ahner och vapen medh sampt dess tillbehörige stickes alla i Lybeck och Hamburgh medh perlestickarearbete, de der inthe för ähn denn sista Junij kunne bliffua ferdige; dessföruthan och alt, hvadh som till hoff-folksens beklädnat nu först ähr hijtt kommitt, moste göres, der till en temligh tijdh kräffuer, föruthan monga andra impedimenter. Öhrlige skepen ähre vij nu medh dett första förväntande, medh sampt 60 aff adell, som medh dem fölie och Riksadmiralen och Erich Rynningh. Och effter vij nu moste bliffua här 10 veckor öffuer denn tijdh, nembligen ifrån denn sista Aprilis in till denn 15 Julij, altså komme vij effter denn anordningen, som min b. månadtligen giort haffuer, 25,000 rdr till kort, uthan hvilkes upfyllande vij svårligen medh reputation och heder hädankomme. Jagh bekänner väl dett fast nytigare och bättre vara, att detta folket vore i Sverige, och effter måteligheeten der förtärde, ähn att liggia här och medelen, som till denna Tyske staaten väl behöffdes, onyttigen förtärde. Men dett kann nu inthe förändras.

H. M:tt Drätningen haffuer resoluerat, som och nu mestedeles utheschreffuit ähr, att biuda hijtt en heel hopp förstelige personer till uthförningsdagen, som ähr Churfyrsten aff Saxen, aff Brandeburgh, Hertigen aff Pomern, Hertigerna aff Meklenburgh, Hertigen aff Holsten, Bisen aff Brämen medh alla deres förstinner, och, oansedt de icke alla i egna personer kunne komma, så varde likquäl deres sendebudh sig visserligen instellandes. Hvadh detta vill bliffua för en stoor sammankompst och kostnadt, kann min broder noksampt tenckia, doch haffuer dett nullis rationibus varitt till att förhindra, effter doch alle haffue varitt H. K. M:ttis och Hennes M:tt[s] nhärskyllde och affkompne. Förmodar likquäl, att all tingh skall gå måteligen för sikh, effter som görligeste skee kann.

Eliet lather jagh min broder förnimma, att denn tijdh jagh först hijtt ankom och nogre dagar fördrögt hade, då taalte H. M:tt

migh till, för hvadh orsaaker skull dett hon icke i riksbeslutet var infört, uthan så aldeles ifrån regementet uthsluten, dett hon förmeente orett var, i synnerheet medan H. M:tt s. Drättningen Christina en longh tijdh effter konungh Carlls [död] regementet föreståt hade. Jagh svarade, denn Riksdagen, som aff Rådet haffuer varitt uthschreffin ähr för denn orsaken skull skedt, att notificera Ständerna H. K. M:tt's oförmodelige dödzfall, sedan att föra dem till sinnes de förrige besluth och affskeder och declarera H. K. M:tt's dotter, vår unge Fröken till Drättningh, och, medan vij ingen annan ärfuunge till riket viste eller nogon, som på regementet hade medh skääl att tala, derföre var eij aff nöden, att nogen annans namn deruthi borde införas. Förmente oss förden-skull tack aff H. M:tt förtient haffue. Men belangande dett H. M:tt Drättningen Christina skulle haffua stått regemente före, så var dett H. M:tt alt för vilt berettat. Ty var H. M:tt en målsman för salig Hertigh Carll Philip, men aldric för Konungen eller Cronan, och dess föruthan i Sverige inthe brukeligit, att nogon Enckiedrottningh regementet föreståt hade, dervijdh H. M:tt tysnade och gaff sigh till fredz. Doch sades alt detta medh stoorä complimenten, effter som jagh väl vijdare skall honom muntligen beretta, när Gudh vill vij komma tillsamman.

Dernest begynte H. M:tt [tala om], huru som Churfyrsten aff Brandenburgh på sin sons vägnar anhölt om vår unge Fröken, säian-des aldric skulle skeep, både för skyldskapens så väl som religionens skuldh. Jagh påminte H. M:tt de tractater, som emellan H. K. M:tt, höglofflige [i] ähminnelse, och Churfyrsten om denna agt varitt hade. Hon svarade, dett allenest skedt pro forma, men aldric H. K. M:tt[s] meningh. Sedan begynte hon att tala om Hertigh Ulrichs person, denn öffuermåttan att berömma, i dett att han var aff vår religion och en konungs sonn. Medh honom kunne dett snarare skeep. Jagh sade Fröken vara alt för ungh henne att bortloffua, för ähn hon komme till sina ähr och sielff judiciera kunne, och att Riksens Råd och Ständerna hade deruthi dett största interesset och högsta rösten. Hon svarade sigh mäst ville råda, som moders rett till sin dotter hade. Svarades Ständerna dett uthi beslutin vara förbehollit, att Fröken ingen mann skulle taga emot deres samtyckie, effter cronan medh dett giftermålet fölia moste. Derföre rådde jagh H. M:tt, att hon ingen förtröstningh eller denn ringaste promiss göra ville, ty H. M:tt motte sigh vist försäkra, att Ständerna dett giftermålet aldric behagade, och, så frampt denna agt till deres præiuditio præcipitera-

des, befrugtade jagh, att H. M:tt gjorde sigh ett ondt råd och sin dotter en skadeligh agt, först i dett undersåtharnes hierta mot H. M:tt och dottren kunne förkälna, och sedan tilleuentyras sigh dett deruthöffuer förorsakas, att kronan bleffue ovis, hvem hon tillhöra skulle. Vijdh detta taalet tysnade hon medh allo. Detta grundtligen att referera skiuter jagh up till vår sammankompst.

Här ähr en Hertigh Ulrichs uthskickade Dr von der Lippe. Haffuer varitt här tvenne resor, under denn prætexten om biskopsdömes Bytsous restitution. Doch förmener jagh, dett mäst angå giftermålet in secreto. Jagh haffuer noksampt varnat och förmant, att H. M:tt icke dett ringaste löffte eller tillsäielse göra skulle. Vill och dett ähnu ytterligare göra, effter som jagh vett, hvadh interesse vij deruthi haffuer.

Käre broder, jagh förmälte i min sista schriffuelse, att jagh, strax effter, sedan som uthferdzdagen vore öffuerständen, ville begiffua migh op till Ehrfurt honom till mötes, och förmodas, om Gudh vill, vist att vara i Erfurt denn 23 eller 24 Julij. Han ville derföre migh vetta lathe sin meningh, om han migh vist möta kann. Om jagh ähn en mil eller 20 lengre up förresa skall, vill jagh ändå heller dett göra, ähn honom och hans actioner i denna svåra tijden discommodera. Endeligen moste jagh tala medh min broder, för ähn jagh i riket igen förreser, för mongehanda orsaaker skull och enthligen hvarandra att valediera, för ähn döden oss ähtskilier. Detta jagh *etc.* . . . Datum Wollgast denn 5 Junij, Åhr 1633.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

191.

Wolgast den 9 Juni 1633.

Underrättelser från A. O.; uppskjuter att gifva sitt betänkande till sammanträffandet; rådets gillande af A. O:s åtgärder: det kongl. likets öfverförande; om möte i Erfurt; samtal med kurf. af Brandenburg om Sveriges satisfaction; svaret till Brandenb. sändebuden rör. af Polen föreslagna fredsvilkor.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . Märten Augustinsson ähr hijtt ankommen denn 7 Junij och medh sigh fört en heel hoop medh handlingar, acta, memorialer, Regeringen i Sverige tillschreffne, hvilka jagh haffuer underståt migh att upbryta och ige-

nomläsa, hvilka jagh väl förseglat, Märten A. igen leffuererat och öffuer till Sverige nu afferdar. Och förnimmer aff förbemelte hans schriffuelser och agter, huru vidt han in till denna dagh sin tunga och svåra commission bragt och uthfört haffuer, och hvadh han hereffter agtar att företaga. Kann inthe annat säia eller schriffua, ähn att, så vidt som jagh saakerna genomset, haffuer [han dem] väl, viseligen och berömligen igenomgått. Denn högste Gudh han styrkie honom och hereffter alt intill ändan så kunne uthärda, Gudh till ähra och fäderneslandet till tienst, sigh sielff till beröm.

Jagh bekenner gerna min pligt att vara min broder mitt ringa betenckiande heruthi att meddela, men sosom acterna uthi sigh ähr vidhlöfftige, och till des deliberation tijdh kräffues, och Märten Augustinson inthe bör lenge uppeholles, och jagh desföruthan innan en kort tijdh förmoder att vara hooss honom, därförē moste jagh dett bestå lathe till vår lycklige sammankompst. Jagh märker väl, dett hans börda och last ähr öffuermåttan stor, i dett krigsarmeerna mytinera, Churfyrsten aff Saxen medh sina adhärenter contraminerer alla hans actioner, fienden ligger på hal-sen både medh starka armeer och medh ähtskilige falske practiker. Så hoppas jagh doch, dett denn goodhe Gudh, som alt här-till haffuer så underligen fört dette Tyske väsende, att han och hereffter giffuer sin välsignelse dertill, styrker och väl hans person att draga denne stoorā last, och moste dett vara hans tröst, att han beviser sitt federneslandh en sådana tienst, som all posteritetē moste berömma och icke allenest hans person, uthan hela hans familie haffuer sigh deruthöffuer att hugna.

M. b. schriffuer nu Rådet och beg[ärer] vetta deres censur om [det], som beslutet ähr, och deres betenckiande om dett, som ähr in deliberatione; så försäkra sigh, [att] de hans slutande inthe haffue att tadla, och, så vidt s[om] de förstå, deres betenckiande i dett andra gerna meddel[an]des varda.

Belangande staaten på denne orten, så står vår hoffstaat i temlige terminis, och ähr nu dagen satt till uthförningen denn 15 Julij, då jagh hoppes, dett s. konungslige liket medh Hennes M:tt Drätningen skole komma in uppå skeepen. Gudh giffue till lycka. Hade gerna önskat, att dett haffuer kunnett skee förr, men dett haffuer icke varit mögeliget att förr kunne bliffua färdige, effter som ingen tingh der till var bestelt, nhär vij komme hijt, och, oansedt mycket vill göras ferdigt till samma tijdh, hvilken bliffuer kort, så skall jagh doch med Gudz hielp driffua dett väl till ända. Min broders breff sampt Spirings vexell på 30,000 rdr öff-

ner till Preussen, denn haffuer jagh undhfänget och skall noksamt komma medh denn summan till retta, hvar icke så stoor gell på hoffstaaten hade för migh varitt giorde. Ty haffue hofffolket och liffguardin icke bekommitt en peningh i 8 veckor, för ähn jagh hijtt kom, uth[an] hvadh som inkommitt ähr aff contributionerna, [ähr] förlygt effter gammall sedvana och otroligen medh [hand]lat, så att staaten ähr skyldigh öffuer 14,000 d., som [ne]cessario moste betalas lika som upäten maat, doch . . . tha jagh upbära aff May och Junij contribution aff Mekellburgh, hvilket sigh belöper till 10,000 d. Kan jagh dem bekomma, så ähre vij borgade och . . . *)dh min broder resolverar sigh uppå mitt förr om f. . . *)ar, så skole de dock bliffua orörde, men . . . *)oändelighet bättleri och en stoor liberalitet att g . . . *)), men jagh tröget att uthgiffua, dett migh ingen . . . *)gh gunst förorsakar.

Jagh kann och min k. broder icke oförmält lathe, att sosom han begärer, dett både [jag] *) och Mattias Soop ville honom i Ärrfurt möt[a, så] *) må han sigh vist försäkra, dett vij denn 16 eller 17 [Julij] skole [resa] herifrån och förhoppes denn 25 eller 26 att vara hooss honom i Ärrfurt. Men der och hans legenheet så kunne vara, att han inthe kunne komma så långt uthföre, så lathe migh vetta i tijdh, så skall jagh förresa till honom, hvar jagh honom och finner, i Franckfurt eller på andra orter.

Ett moste jagh honom vetta lathe, dett denn tijdh Churfyrsten aff Brandeburgh var här, så oansedt jagh var någett opassligh, moste jagh ändå dricka ett gott rus medh honom. Och nhär dett dertill kommitt var, så iblandh annat sade han sigh icke vele förmoda, att vij Svenske vele göra honom nogett inpass i hans successions rett på Pomeran. Jagh sade migh nyligen vara ifrån Sverige kommen och om sådana controversier ingen synnerligh kundhskap haffua, men dett var migh noksamt vetterliget, dett en alians vore uprettat emellan H. K. M:tt, högloffligh [i] åhminnelse, och Hertigen aff Pomeran samt des förstendömes Ständer. Denn vore vij förtenckte oss fast vidh att holla. Han svarade, dett haffua sina skäl, men migh, sade han, ähr ifrån Kejsarens hoff tillsckreffuit, att Rikscantzleren haffuer skreffuit Käisaren till, dett om Sveriges crono kunne bekomma Pomeran pro refusione sumptuum, så ville han göra fredh och retirera sigh aff Romerske bätten. Svarades honom, att H. Churf. N:e noksamt viste, dett Cantzleren hvarken ville eller kunne, confoederaterne ovetterligit, iblandh hvilka han var den förnembsta, tractera eller

*) Lakun till följd af fuktskada.

nogre conditiones pacis föreslå. Ville önska, att alla våra confederater ville stadigt och obrätligen holla alla de conditioner, som i förbundet stiga, som vij, så skole medh detta kriget ingen fhara haffua, men dett allenast vara jesuitiske practiker, dermedh vår vänskap att ähtskilia, och denn vara alt för simpell, som dett icke förstode. Dermedh abrumperades denna discurs, och han bleff sedan megtigh gladh. Hvadh för ett förtroende till oss bärs, ähr lätt deraff att dömma.

Jagh förmälte i min s[enaste] schriffuelse, att han ville migh sitt goodha betenckiande meddela, om och nogre regalier [skulle] leggas i H. K. M:ts kista och medh hvadh [process]. Beder ähnu, att min broder migh dett ville vetta latha. Dett jagh min k. broder icke haffuer kunnatt oförmält lathe och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Wollgast denn 9 Junij, Åhr 1633,

D. T. B. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Hertigh Adolff Frederich kom hijtt pingstaaffton medh sin gemähl och barn. Här ähr aldrieh uthan gäster. Vale et vive.

Postscriptum (på ett särskildt blad.)

Jagh förnimmer aff min broders schriffuelse, dett han förmenar inthe rett vara svarat Churfyrsten aff Brandenburghs uthskickade om de Polniske conditioner och Churfyrsten aff Brandenburghs sendebudh till Sverige, så kann jagh deraff förnimma, att Secreteraren Nils Nilson inthe rett haffuer fattat protocollet, hvilket ähr aff honom conciperat, sedan jagh var till Strålesundh förrester, och dett eij öffuerläsit. Conditionerne belangande, dem haffua vij niererat medh stoort discontentament, säiandes alla rikens beslut att vara deremot, och att Konungen i Päländh och des ärfvingar nu eller aldrieh i evigheet skulle dett ringaste aff Sverige bekomma, mycket mindre de conditioner nhå, och att vij eij heller nogon Konungens i Päländhz legat ville råda medh sådana verff till Sverige att komma, ty dett honom inthet väl skulle bekomma. Hölle ey för rådeliget, dett Churfyrsten sine sendebudh dijt på dett viset sende, ty vij noksamt viste, att der inge behaglige svar skulle falla, uthan medh mislyntheet bliffua uptaget. Doch kunne vij dett Churfyrsten inthe förmena för våra personer, och effter som de svarade, deres herre väl vetta, hvadh svar falla skulle, som eij mhera ähn billigt vore, så ville han doch gerna göra Konungh[en] i Päländz begäran till fyllest och således göra sigh

hooss honom credit, på dett han på tillkommande tractat må så mycket bättre kunne bringa goodhe conditioner till väga. Svarades honom oss hans legation inthe kunne förhindra, doch viste vij väl, att svaret bleffue inthe gott. Dette ähr vårt samtals retta content, så vidt som denna puncten vedhkom.

D. T. B.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

192. (*Ej egenhändigt.*)

Wolgast den 14 Juni 1633.

Om penningarne till det kungliga likets öfverförande till Sverige.

Välborne k. brodher, Hr Richzcantzer. Min k. brodher läläther jagh hermedh brodervenligest förnimma, att effter som till H. K. Metz, högstährad i ähminnelse, salige lijcz afförande ahnseenlige poster ähre uthaf nödhén, alltså haffuer Hr Matthias Soop varet i Hamburgh och der medh Dr Salvij och Rântemesterens Marthen Wewetzers tillhielp upbracht på Cronones credit vedh tiugutusend richzdaler och deremoth såsom hypotecæ loco deponeret femhundra skippundh koppar. Och mädhan i medlertijdh ifrå min k. b. ähr ahnkommen en vexell till Springh opå trettijotusendh richzdaler till samma värckz uthförande, så endog her stoore specer synes villie requireres, så vill jagh migh lickväll på dedh högsta derhän befiijta, att bådhe påsterne skohla så vijdte bliffua till råda hålldna, att den opbrachte posten i Hamburgh skall kunna i dedh närmaste bliffua bespardh till dess restitution, allt på dedh att den deponerade kopparen Cronan till affsagnadh icke må deröffver råka uthij något vahnvärde, hvarom min k. b. framdeles vijdare medh omstendigheet skall bliffva adverteret, hvilket min k. b. för denne reesa att referere jagh inthet hafver kunnatt förbijgåå. Vill hermedh hafva min k. b. och allt dedh honom kiärt ähr, uthi Gudz nådige beskydd till all begährigh success broderligen befahledt. Af Wollgasth den 14 Junij, ähr 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

193. (*Ej egenhändigt.*)

Spandau den 6 Augusti 1633.

Gabriel Gustafsson och Matthias Soop hafva, sedan det kungliga liket nu af färdats, begifvit sig på väg att möta A. O.; orsaken att vägen tagits öfver Berlin och Spandau.

Välborne kiere broder och synnerligh godhe ven Hr Richz-Cantzler. Såsom vår k. broder vij för detta hafve adverteret, att villie strax effter Kongl. Majj:tz (högstähradt i åhminnellshe) salige lijckz deduction, taga oss reesan före, dijt vår k. broder kunne vara till att finna, alltså hafve vij (sedhan Kongl. Majj:tz lijk den 16 Julij åhr medh tillbörlig pracht och sollennitet ifrå Wollgasth uthfördt och alla saker i dedh närmaste i richtigheet bracht) begifvet oss på reesan. Och effter som vij i Wollgasth af Hr Raschs berättelsse förnumme Richzcantzlerens mening vara, att her Jahan Bahner generalated i Schlesien öfver våre troupper sikh opåtaga skulle, hadhe vij meent uthj vår upreesa att komma opå Berlin, bådhe till att persvadere Cuhrfursten att incorporere sikh uthj den Heilbrunnische och Heidelbergische aliancen, såsom och att öfverdraga Hr Jahan Baneer commendo öfver sin armee uthj Schlesien. Men nhär vij på någre fåå milj när Berlin ahnkomme, åhr Cuhrfursten medh hela sin hoffstat derifrå uprycht. Orsaken dertill förmeenes vara Grefven af Schwartz[en]burgh, som på nytt hoos Churfursten skall vahra uthj stortt ahnseende och alla hans consilier af honom dependere. Hvilket, när vij förnumme, hafve vij taget vår vägh på Spandau, dijt vij i går addresserede [o: arriverade]. Och hadhe vij väl förmeent vår reesa hadhe skohledt kunna gå någet fortare, men, effter hästarne icke kunna dedh uthstå, måste vij oss skicka effter lägenheeten. Hoppas icke destemindre innan korte dagar reesan expediere. Gudh lathe oss finna vår k. broder uthj önskande tillståndh. Hafve alltså dette vår k. b. att förnimma låtha broder venligast icke kunnadt förbijgåå. Och vele *etc.* . . . Spandau den 6 Augusti 1633.

M. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn. Matthias Soop m. p.

194.

Magdeburg den 17 Augusti 1633.

Intercession för M. Wegwitzer att få betalning å gjorda försträckningar.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . Rentmestaren Mårten Wägwitzer ähr medh i fölie i denn agt och meningh att fordra nogon anordningh på de stoor poster, som han till S. K. M:tt[s] uthferdh ifrån Wollgast upbragt haffuer, hvilka han säger sigh haffua upbragt på tillkommande Mickaelis att betala, som ähr 6 månaders tijdh, hvilket honom till att göra mycket surt och svårt fallit ähr, effter som jagh honom under tijden haffuer seedt tårar deruthöffuer att fälla. Hvarföre haffuer han aff migh begärat, att jagh honom denna min intercessionschriff meddela ville, på dett han så myckett bättre någon anordningh på sin summa bekomma motte. Ty hvar han sin credit icke holla kann, så ähr dett medh honom gjort, effter han dess föruthan en stoor och anseenligh post haffuer aff Cronan att fordra, som denna post lijk ähr. Dessföruthan tviffjar jagh inthe, att han ingen ringa post ähter igen till S. K. M:tt[s] begraffningh moste förskaffua, hvilket honom inthe mögeliget ähr till att göra, så frampt till han icke nu någorlunda kann bliffua hulpen. Rekningarna sender han min k. b. medh denna sin egen tienare, och oansedt hans vharur väl synes nogott högt vara satte, så befinner mann doch, effter som Dr Salvius migh berettat haffuer, ett dyrt köp på alla varor, i synnerheet nhär man godzet på tijdh till att betala upköpa moste. Jagh tviffjar inthe, att min k. broder gör alt, hvadh han kann och befaller honom hermedh Gudh den aldrähögste. Datum Magdeburgh denn 17 Aug., Åhr 1633.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder jagh haffuer i Wollgast förligt Totten och Salvius medh begges deres reputations conservation. Vale.

195.

Mühlhausen den 25 Augusti 1633.

Underrättar om fortgången af sin resa till A. O.

Välborne käre broder. Strax efter som jagh förnam fienden vara ifrån Bernburgh och Salaströmen affrygt, och att passagen var frij, haffuer jagh medh sampt Mattias Soop begiffuet oss till vex, och ähr som i dagh, denn 28 Augusti, ankomne hijtt till Myllhausen, och agte oss continuerligen att fortrese, till des vij, vill Gudh, komme till Frankfurt, der vij förmode min k. broder att finne. Hoppes, om Gudh sparar hälsan, vest att vara hooss honom tillkommande fredagh. Cantzleren Göts, hvilken aff Churfursten aff Brandeburgh till min b. afferdat ähr, han ähr medh oss i ett fölie och kommer tillika till Franckfurt. Och aldenstundh jagh agtar onödigt vidhlöffteligen att schriffua, aldenstundh jagh hoppes, att vij nu snart komma tillsamman, befaller honom förden-skull nu hermedh Gudh den aldrahögste till all goodh och lyckligh välmågo. Datum Myllhausen denn 25 Augusti, Åhr 1633.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Hr Jahan Baner bleff quar på sitt godz Egelen (?) och brukar medicin på nogre dagar tillgörande. Kommer snart effter.

196.

Gelnhausen den 10 Oktober 1633.

Underrättar om sin anträdda hemresa; sonen Johans anställning; begär sändandet af ett concept till Regeringen rörande kurfurstendömet Mainz.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar honom en lycksaligh goodh morgon, och lather honom förnimma, dett [jag] i afftons vidh pass klockan 6 ähr väl hijtt ankommen, och tackar min k. b. för all goodh välplegningh och myckett beuist gott. Önsker, att, der Gudz velie så vore, att jagh ähn en gångh motte få see honom medh liffuet och hugnat i fäderneslandet igen.

Käre broder. Jagh sender nu min sonn Jahan tillbakar igen, och beder, att min broder ville honom till Hertigh Berndt recommendera, effter som jagh och sielff i går giort haffuer. Doch huru snart eller hastigt steller jagh i min broders egit skön.

Käre broder. Jagh förgaat i går att fordra aff min broder dett conceptet på Mentz, som aff Regeringen giffues skall. Han ville

inthe förgätha, att senda migh dett. Nu, käre broder, jagh befäller honom denn aldrahögste Gudh till all goodh och lyckligh välmågo käriligen. Datum Gälhausen denn 10 Octobris, Åhr 1633.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Jagh sender denn karen, som haffuer varitt s. K. M:ts Cammartienare tillbakar igen, och recommenderar honom i denn bästa motto. Vale.

197. **Steinau an der Strasse den 10 Oktober 1633.**

Om resans fortgång.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . kann jagh honom icke oförmält lathe, dett vij nu ähre ankompe hijtt till Steno och haffue hafft emellan Gälhausen och här en ondh vägh och befrugtar, att han bliffuer hereffter myckit verre. Doch hvadh hielper alt, dett Cantzleren Götz haffuer så ondt som jagh.

Käre broder, jagh haffuer offta most emot min velie besvära honom, som doch noksampt desföruthan ähr belastat, nhärvarandes, kann dett och till att göra frånvharandes icke underlathe, ty Hoptman på Askaffenburgh så väl som hans broder, Cantzleren i Mänts, haffue migh bedit (i synnerheet denn på Askaffenburgh) [och] ähr hijtt medh migh fölgt, att jagh dem min broder recommendera ville om dett godzet, som Greffuen aff Hanau genom en orett berättelse bekommit haffuer, effter som deres här innelagda schriff dett vijdare uthviser*). Tviffler inthe, att, så vidt dett görligitt ähr, de min intercession till gooda åhtniuta. Och befäller nu hermedh *etc.* . . . Datum Steno an der Strasen denn 10 Octobris, Åhr 1633.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Denna bilaga, stäld till Rikskansleren, dat. Mentz den 2 Oktober 1633, undertecknad Daniel och Johan Harthmunth(?) von Hutten, finnes på sin plats i behåll.

198. Magdeburg den 23 Oktober 1633.

Berättar om sin resas fortgång och ett tillärnadt besök hos kurfursten af Brandenburg; Johan Banérs missnöje med A. O.; privatsaker.

Välborne hiertans käre brodher. Jagh önskar *etc.* . . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh nu, des Gudi skee loff, ähr väl medh helsan hijtt till Magdeburg ankommin, och agtar migh i morgon, om Gudh vill, herifrån och uthföre äth Wärben på denna sidan om Älffuan. Och aldenstundh jagh moste Tangermünde förbi, och Churfyrsten aff Brandenburgh ähr då vijken för fienden hijtt öffuer Älffuan, så haffuer jagh agtat migh dijt till att tala medh honom. Ty jagh veet noksampt, att, hvar jagh reste honom förbi, skulle dett inthe bliffua väl uptagit, effter som Göts och sielff haffuer bedit migh derom. Och emedan Grubben förreser nu till min broder, och veet all particular beskeedh att beretta, agtar jagh onödigt nogott derom att förmåla; önskar allenast, att denn goodhe Gudh ville förlähne min broder styrekie och moodh att uthföre denne svåra saak, och medh reputation och hugnat enthligen att komma till fäderneslandet igen.

Hvadh discurser jagh medh Hr Jahan Baner hafft haffuer, veet Grubben alt att beretta. Honom ähr myckett berettat om denn vedervilie, som min broder till hans person fattat haffuer, hvilket Grubben, denn der nhärvarande varitt haffuer, veet till att beretta. Doch haffuer jagh bragt honom detta uthur sinnet, och min broder schriffue honom till. Han lather väl bruka sigh. Eliest var han resoluerat att förresa till Sverige.

Käre broder, jagh tager hans trumetare medh migh till Rostok. Medh honom vill jagh schriffua alla particularia, sosom och hvadh som förefaller hooss Churfyrsten. Nu, käre broder, befaller jagh *etc.* . . . Datum Magdeburgh denn 23 Octobris, Åhr 1633.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Hr Jahan Baner han lather bedia min bror, att dett godzet, som H. M:tt s. hade förährat Hr Axell Baner, och Tönnes Hinrekson bekommitt haffuer, att han dett bekomma kunne. Min broder favoritzera, hvadh han kann, eliest kann odia familiae deraff förorsakas. Nu Gudh bevare min broder.

199.

Warnemünde den 2 November 1633.

Berättar om fortgången af sin resa; sammankomsten i Tangermünde med kurfursten af Brandenburg och Schwarzenberg; och i Güstrow med Meklenburgiska sändebud; förvirringen i Nord-Tyskland.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . . och kann dernest min k. broder icke oförmält lathe migh inthe tviffla, dett min schriffuelse medh Grubben ähr honom väl tillhanda kommin, i hvilken jagh förmälte oss väl vara ankompne till Magdeburgh. Altså haffue vij orsaak att tacka Gudh, som oss änthligen alt hijtt till Wärnemynde medh goodh hälsa och en välbehollin resa förhulpit haffuer, och ligge nu segellferdige att löpa till Gitsöör [o: Gjedser] och sedan, om Gudh vill, genom Dannemark landhvägen hemåht. Och alldenstundh jagh noksampt veet, min k. broder åhstunda att vetta, huruledes vår resa genom Tyslandh afflupin ähr, vill jagh denn, dett korteligeste jagh kann, här upp-reppa.

Nhär vij nu förreste ifrån Magdeburgh, förnumme vij, dett Churfyrsten aff Brandeburgh, för dett nederlagh i Slesien var händt, denn stoora reddhoga fattat hade, att han sitt landh endeles quitterat och sigh öffuer Älffuan retirerat och i Tangermynde sitt quarter tagit, och [alldenstund] vår vägh deruthmedh falla moste, agtade vij icke otienliget der i staden öffuer natten att förbliffua och Churfyrsten på tilbörlogit sätt att valediera. Sende altså vår quartermestare föråht oss logementer att bestella, men Churfyrsten leth strax uthrymma nogre vånningar i sitt egit huss och oss mächtig väl undhfängade. Moste och ett rus om affton och dett andre om morgonen medh oss dedan föra. Tesmonierade en öffuermåttan goodh affection. Sade sigh aldrich skulle träda ifrån denn alliantz han medh Sveriges crono hade, ehvadh honom och öffuergå skulle. Besvärade sigh högt öffuer Chur-Saxens obetenckenheet och ville hans vänskap effter denna dagh så högt inthe mhera ansee; önskande högt, att min broder motte nu snart kunne komma till Erfurt, ville han för sin person träda till conjunctionen och förmå de meste förster och städer dertill, som mögeliget vore, önskandes, dett alle saaker vore så väl i desse creitzer fattat, som i de öffre. Doch förnam jagh, dett han samma taal medh Grubben taalt hade som medh oss (unnantagandes dett han begärade, dett vij vele förmana Regeringen i Sverige, dett de honom ey förlathe ville). Derföre agtar jagh onödigt vidhlyfftigare derom att röra. Cantzleren Göts haffuer giort hooss Churfyrsten

en megtigh goodh relation, att de alle gladdes, och Churfyrsten sielff tackade högt min broder för alt dett gooda honom var be- vist; och sedan oss för all denn vänskap och ähra, vij honom i up- så väl som i nederesande bevist hade, recommenderandes oss och alla sina tienare.

Greffuen aff Swartzenbergh, hvilken der och öffuer affton- måltijden tillstedes var, cares[ser]jade oss megtigh tingh, sökiandes legenheet att komma medh oss i discurs. Och aldenstundh Öff- verste Heiden berettade, att han nu tracterade megtigh goodha consilia, styrkiandes sin herre medh magt till denne svenske alli- anz och till Heilbrunske fördraget, derföre skattade vij nödigt att valedicera honom för vår affresa. Sende honom budh, dett vij ville komma till honom och valedicera, men han förekom oss. Nhär han nu kom, tesmonierade han en stoor vänskap, beklagan- des sin olycka, dett H. K. M:tt hade varit honom myckett ogun- stigh uthan all sin förtienst; hade ville önskat, att H. M:tt hade mått så lenge leffua, dett han hade kommet medh H. K. M:tt till taals, skulle då väl gunsten haffua bliffuit så stoor som onåden tillförene, nhär han sin oskyldigheet hade kunnet bragt i dags- ljust, beskyllandes principaliter Hr Rask och Öffuersten Hall, som döder ähr, haffua honom hooss H. M:tt salig traducerat. Sedan begynte han att uprepetera, hvadh skada han aff denn ogunsten hafft hade, så väl [som] aff de käiserskes, i dett han hade mist i desse 3 åhr aff sine åhrlige rentor 200,000 rdr, föruthan dett en stoor deel aff han[s] gods var bortskengt, nembligen ett godz, som Öffuersten Halls effterleffuerska hade, som hans härmästareämbete tillhörde. Doch sade han, dett icke vara hans egit, uthan komma härmästareämbetet till. Der han dett kunde igen bekomma, toge han dett för en stoor vänskap an, men hvar och icke moste han dett väl lida. Men ett hade han, som hårt lågh honom på hier- tat, dett H. M:tt s. hade bortskengt ett härskap i Francken, Swart- zenbergh benembtt, och dett en aff de Greffuer af Solms föräh- rat, hvaruthaff han och hela hans familia haffua deres uhrsprungh och nampn, och, oansedt dett väl inthe honom in particulari till- kom, så ähr dock hans frende, som dett tillhör, hvilken der haffuer retirerat sigh in i Tyrolen och quitterat Käisarensienst, effter honom des procedere inthe haffuer behagat. Och effter dennsamma ähr en barnlös mann och han hans nermaste ärf- uinge, derföre giorde honom ont, att dett skulle i en annan slegt komma, förmenandes, att, der min broder ville, kunne han väl giffua Greffuen af Solm[s] ett closter eller nogett annat i vederlagh

och unna honom dett igen. Och oansedt hans frende ähnu leffde och [han] till inthe arff kunne komma för ähn effter hans dödh, så ville han väl, der han kunne komma i possession, ehrleggia rentorna ährligen till Greffuen aff Solms eller in cassa, till des hans frende kunne dö. Der nu min broder täcktes att hielpa honom der till, skulle min broder noksampt vara försäkrat, dett han ville effter sin legenheet vara i detta kriget en trogen medarbetare och beuisa dett gemene väsendet och Sveriges Crono den tienst, att han inthe skulle vara medh skäl att beskylle, och offererade sin tienst megta tingh emot min broder, begärandes, att jagh hans person honom recommendera ville. Der min broder nu kunne honom heruthi fauoritzera, skall han kunne myckett hans person till sin desseins fortsettande bruka, i synnerheet emedan han ähr Borgsdorff[s] och Hertigh Frans Allbregt[s] dödzfiendhe och föga bettere emot Chur-Saxen. Detta relinquerar jagh alt till min broders egen di[j]udication.

Nhär vij nu hade varitt i Tangermynde, förreste vij till Güstrow, der vij och väl bleffue undhfångade, på slottet loserade och i två nätter emott vår velie uppeholdne ähre. Dijtt afferdade och Hertigh Adolf Frederich en aff sitt Rådth medh oss att comunicera, om conjunction i desse creitzer icke snart kunne anställas, denn de högeligen effter ähstundande, medh sampt flere saaker, som aff ingen synnerligh importans vore. Jagh merker väl, att de vele gerna väl, men der ähr ingen magt, och, der de ähn haffua denn, så känna eller vetta [de] denn inthe rett att bruka. Reddhogan ähr och hooss alla dem här nedre så stoor, att de eij vette, hvart de vele fly, och skattar jagh nu vara denn bästa tijdh att tractera medh dem, om dett han väl veet vij gerna hade, hvilket jagh hoppes inge rett stoor difficulteter giffua skulle, effter som de i dett Brandenburgiske hoffuet begynna derom att tvifla.

Jagh tvifflar inthe, dett min broder noksampt veet denn stoor confusion och häpenheet, som i desse quarteren ähr, och [att han], så myckett som mögeliget ähr, vänder sigh till dessa quarteren, och nu vedh denna tijdz legenheet fattar saaken, som honom bäst tyckes. Och, som migh tyckes, att nhåå vår intention kann ingen bettere tijdh finnes. Gudh han förlähne eliest sin välsignelse till min broders rådth och actiones, så att fienden må bliffua sisteret, och saakerna återigen restituerade. Eliest ähre till att befrugta, att, hvar de ingen enthsatt spöria, dett de töra taga sigh nogre desperata consilia före. Doch emedan jagh nu inthe veet, hvadh deruppe, sedan vij derifrån förreste, passerat ähr, eller i hvadh

tillståndh saakerna nu kunne vara, derföre lather jagh mitt iudium heruthinnan bliffue. Önsker allenest, att dem goodhe Gudh ville förlähne min broder goodhe rådth, magt och modh denna svåra saak att uthföra, Gudh till ähra, hans församblingh till uppbyggelse, fäderneslandet och alla de evangeliske till hugnat och min broder sielff till odödeliget nampn, och; der Gudh så behagade, att jagh måtte få see min k. broder att komma hem till oss i riket igen medh hälsan, hugnat och goodha tiender. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnatt oförmält lathe, aldenstundh jagh väl veet honom åhstunda att vetta, huruledes vår resa till siökanten ähr afflupin. Och vill jagh *etc.* . . . Datum Wernemynde denn 2 Novembris, Åhr 1633.

M. B. trogne och
 tjenstvillige
 Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Hr Mattias Soop lather hälsa min broder medh sin tjenst.

Rikskanslerens påteckning: Min broders Hr Gabriels [bref] präsent. i Frankfurt den . . . Decemb., Anno 1633.

200.

Stockholm den 6 December 1633.

Återresan till Sverige; enkedrottningens klagomål mot regeringen; rådets tankar och beslut angående upphörande af adels tullfrihet; svårigheter med Johan Casimir; myntet; kopparen; bristen på personer i kansli-kollegium; behovet af ett tyskt hofråd; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . efter som jagh i min sista schriffuelse medh hans trumetare ifrån Wernemynde förmälte, dett jagh var väl dit ankommen, och hvadh som i mitt nederesande passerat var, altså lather jagh min k. broder förnimma, dett jagh derifrån stelte min resa åht Dannemark och kom ey till tals hvarken medh Prinsen eller Konungen sielff, aldenstundh Konungen var till Jutlandh förrest, der sitt vinterquarter att holla. Begaff migh altså på resan till grentzen och [ähr] nu änthligen, des Gudi skee loff, medh hälsan och en välbehollen resa ankommen hijtt till Stockholm.

Doch var jagh först i Nyköpingh hooss H. M:tt Drättningen, der jagh inthet annatt hörde ähn idell lamentationer och besvär uthöffuer våra medhbröder, i dett att de inthe velle cedera H. M:tt stoore gärden och alla extraordinarie krigscontributioner sosom

och Svartsjö, som doch uthi heiratscontracten ähro spetialiter Kronan förbeholdne, om hvilket H. M:tt ofta och tett haffuer schreffuit Rådet till, talat sielff medh dem, ja och genom Churfyrsten[s] aff Brandeburgh Gesandter, Pful, starkt derom anhållit, hvilken jagh och här för migh funnett haffuer, denn der och medh otillbörlige inlagor och schriffter samma saak driffuit haffuer. Ähr doch inthe annett svar fallit, ähn att de holla sigh vidh klara bokstaffuen och H. M:tt ingen större jus kunne attribuera, ähn H. K. M:tt höglofflige åhminnelse sielff attribuerat haffuer. Jagh tvifflar inthe, att Gesanten, som här varet haffuer, skall göra Churfyrsten en ondh raport. Derföre haffuer jagh velet min broder dett ju notificera, [hvarom] och innan fhå dagar honom aff Rådet bliffuer tillschreffuet [och] copierna aff svaren senda. Dett synes icke vara denn ringaste vedermödo, som aff denn personen vill causeras, och förmoder jagh, att dett kann väl förekommes, nhär rett bliffuer medh saaken handlat.

Nhär jagh nu ähr hijt till Stockholm ankommen, haffuer jagh funnett våra collegier vidh goodh hälsa, dem min broders schriffuelse jempte vidh memorialet öffuerantvardat och saluterat, och, så vidth som jagh kunne pröffua, haffua de memorialens inneholdh väl uptaget och hans sorgfaldigheet om fäderneslandzens välståndh myckett berömdh. Men denna ena puncten om tullens universalupbärande bleff nogott controverterat; doch nhär jagh medh skäl dem underviste dett stoor gangn, som fäderneslandet, och denn ringa skada vårt ståndh deruthaff haffua kunne, begynte så sagta denn ena effter denn andra der till inclinera. Hoppes altså, att denna agt skall väl komma till en önskeligh enthskap.

Denna agten faciliterade myckett, nhär jagh berettade dem om Peter Spirings mening, att dett skall stiga till en sådana stoor och anseentigh post, dereffter och större salaria kunne formeras. De önskade, att Spiringh ville ställa dett i verket, derigenom tillfelle gaffs att mentionera hans petition, deruppå väl bleff resoluuerat, effter som han och aff samptlige Rådet en schriffteligh resolution bekomma skall, nhär nogott vist budh till min broder bliffuer afferdat.

Dett breffuet min broder schreff Rådet till ifrån Franckfurt am Mein, Phaltzgreffuens saak belangande*), deröffuer haffue de bleffuit temligen perplex[e] väl agnoscerandes denn begångne faut,

*) Se brefvet den 5 October 1633 i Handl. rör. Skandinaviens Hist. 27: 174. Regeringens klandrade resolution för pfalzgreffen är dat. Nyköping d. 17 Aug. 1633, se riksreg. för 1633, fol. 1037.

men dömandes breffuet vara någott för hårt schreffuit. Men nhär jagh begynte updraga skälen emot dem, hvarken haffua hafft denn magt eller bort att göra, uthan sampthlige collegiaternas vettskap och Ständernas samptyckie, bleffue de illa till fredz och denn ena kastade skullan in uppå denn andra, beklagandes ändå ingen tack aff honom förtient haffue, uthan honom ähnu inthe dermedh acquiscere; dem haffua och fordrat aff honom en revers, och han denn inthe haffuer velet giffua, adjunctis minis. Jagh förnimmer och honom myckett understödia de stoorä fordringar, som aff Drättningen skeer, och således haffuer denna saak ett vidt uthseende. Doch förmoder jagh, medh Gudz hielp, att vij skole dett igenomgå på ett tillbörligit sätt och bruka de midiciner, som siukdomen kann medh cureras, ehuru dett och aflöper.

Ett haffuer giort migh nogorlunda perplex, den tijdh jagh kom öffuer grentzen, i [det] att ett mandat var publicerat om mynte, nembligen att på en riksdaler skulle gå 6 mk, och att tu kopparrunstycken skulle herefter gå för ett, och således runstyckett komma på ett halfft öre. Hvilket haffuer giort en temligh villa iblandh allmogen i deres uthgiffter, i synnerheet i quarnettullens upbärande, aldenstundh de bleffue försäkrade att bliffua i tull för tyinnan en mark och doch nu moste giffua 2 mark emot häredagsbeslut, och, dett som mäst ähr, att de haffua affslaget kopparmynte, för ähn nogot silffuermynt ähr uthkommett iblandh undersåtharna, ja och föga myntat. Detta haffue vij temligen om tvistat, och [jag] haffuer bevist dem alle de inconventier, som deraff fölia, dem de och på ändelygten moste cedera och bekenne, de för hastigt vara dermedh procederat. Detta att haffua varitt ogiort hade varitt myckett väl, men, effter dett ähr passerat, kann dett inthe förändras. Ähre fördenskull nu dermedh till värka, huru denna agt kann bootas, oansedt der vill höra stoör konst till, och skall jagh medh första legenheet advisera min k. broder herom.

Belangande dett min broder begärade, att Erich Larson och Conradt Falkenbergh motte komma uth att göra klart för kopparen, så skall dett bliffua effterkommett, och vore till att önska, att köpet om kopparen kunne slutas, ty här ähr en megtigh penningenödh, så att staaten för des feel skull nästan stanna moste. Derföre vore dett myckett väl, att dett antingen snart kunne slutas eller andre medell moste inventeras, dermedh denn uppehollas kann. Min k. broder ville fördenskull nogett vist derom advisera och sitt betenckiande meddela, huruledes han förmener på dett fallet medh kopparens försäliande handlas skall, så frampt till

Luis de Gär sitt löfte inthe kann efterkomme, aldenstundh denn materien ligger riket för tungt på ryggen.

Dett ähr icke heller dett ringaste besvär i riket, dett Cantzeli-collegium medh så fhå och slette personer ähr besteltt, ty Hr Per Baner ligger nu siuk. Dermedh ligga nästan sakerna nedre, effter som min k. broder väl för detta noksampt haffuer förståt. Han ville fördenskull, så frampt Salvius sigh till vår staat syntes att kunne accommodera, medh dett första [honom] hijtt afferdige, hvar och inthe doch Lars Grubbe och Johannem Nicodemi; der och mögeliget vore, i vår afferda hijtt Her Sten Bielke medh, ty eliest försetter dett collegium alla de andra. Jagh hölle och rådeliget, dett min broder sende oss hijtt en, som kunne vara en tysk secreterare, aldenstundh vij offta på de orter moste correspondera och doch icke en haffua, som en epistolam eller ett pass på dett språket schriffua kann.

Ett moste jagh ähnu mentionera. Oss vore ey heller onyttigt, att vij hade en aff tysk nation här i riket, som titulerades H. Mitt Drättingens Hoffråd, hvilken der under tijden kunne aff oss förskickas uthanlandz, så väl som och till att persuadera H. Mitt Enckiedrättingen till dett henne kunne nyttigt vara, aldenstundh hon ett större förtroende till den nation bärer ähn till våra personer, och der hölle jagh Rask för denn capabelaste. Doch hemsteller jagh alt detta hans egen di[j]udication; våra medhcolleger ähr dett noksampt behageligt.

Och aldenstundh vij agte innan en kort tijdh att afferda Anders Lackei uth till min k. broder, derföre vill jagh till hans afferande, hvadh mhera ähr, nödigt upskiuta.

Men belangande våre privatvenner, så ähre de, des Gudi skee loff, vedh hälsan. Min broder[s] husfru ähr här i Stockholm, och ähr din s. dotter, Hr Göstaff Horns fru, begraffuin her i Stoor-kyrekian i sin salige moster[s] Fru Charins graff. Vår s. svåger Hr Jahan Sparre och H. Claus Horn ähre och begraffne. Linnar Torstensons bryllop skall skee och holles nu tillkommande söndagh. Ture Liliesparres bryllop medh s. Fru Annas dotter på Erstavijek stodh i söndags her i staden. Ett förgath [jagh] att säia min broder, emedan jagh var hooss honom i Franckfurt, att Nils Kagg friar till vår s. syster[s] dotter, Carl Bondes dotter, denn yngsta, och inclinerar fadren temligh dertill, effter han myckett äldras och bliffuer siukligh, och effter barnen ähre monga, ingen synnerligh förmögenheet ähr, och fhå manspersoner, som ähr nogott gott om, och han dessföruthan ähr öffuerste för ett

regemente footfolk och desföruthan aff en goodh slegt. Hvarföre haffuer jagh inthe kunnat dett affråda, och haffuer han bedit migh att tala medh min k. broder, hvilket jagh förgäthet haffuer. Hr Jahan Skyttes sonn, den yngste, ähr så gott som förloffuat medh Jungfru Anna, Nils Clasons dotter*). Altså begynner han att näsla sina barn iblandh dem, som rikaste ähro. Han för sin person comporterar sikh megtigh väl i alla saaker, allenest befrugtar jagh, att denn agten, som ähr skedt medh Palatino, ähr han orsaken till.

Käre broder; om dett vore mögeliget, att min broder viste nogou råd h att helpa vår sväger Carl Bondes barn till studium i Tyslandh, vore dett myckett väl, effter de haffua ståtliga ingenia, och fadren aff ingen synnerligh förmögenheet. Om dett kunne skee, förtiente min broder en stoor tacksäielse dermedh. Vår syster Älsa haffuer fängnat silverservisen medh stoor tacksäielse och ändå mhera dett löfftet om hennes söner. Strax effter Jul afferdar hon dem till min k. broder. Vår syster Ibba tacker och berömer honom medh gråtande tårar för alla välgerningar och leffuer nu alt hemma på Valsta och sörier sin mann aff hiertat. Hæc de privatis. Och befaller jagh nu hermedh min k. broder den aldrahögste Gudh. Han lathe oss och ähn en gångh mötas medh hälsan, hugnat och goodhe tiender. Datum Stockholm denn 6 Decembris, Åhr 1633.

D. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min broders sonn, Erich, mår väl och ähr i Upsala, studerar flitigt. Min hustru lather och hälsa min broder medh sin tjenst.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Erfurtt den 7 Jan., anno 1634.

201.

Stockholm den 27 December 1633

Underrättelser; kansliet; P. Brahes sändning; J. Skyttes och Gabriel B:son O:s hemresa utan permission; enkedrottningen; kon:s begrafning; rådets resa till Nyköping; Creilsheim; Christinas framsteg; memor. den 8 Okt.; förbund med Ryssland; myntet; skördeutsigter; skjutsfärdernas afskaffande; Erik O.; kopparhandeln; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önskar *etc.* . . . och kann honom dernest käriligen icke förholla, dett jagh denn 8 De-

*) Skyttes yngste son, Jacob, var, enligt Anreps Sv. Adels Ättartaflor, ännu blott ett barn. Giftermälet med N. Claeson Bielkenstiernas dotter Anna, egde emellertid, enl. samma källa, ej rum förr än 10 år härefter, 1643.

cembris schreff honom till om vår staats tillständh, och i hvadh terminis jagh denn fann*). För 4 dagar ankom ett packet ifrån min k. broder, fult medh hans handbreff, dem jagh hvar och en i synnerheet väl tillstelt haffuer sosom och din husfru, hvilken här i Stockholm ändå stadd var, och sosom honom sällan så mycken tijdh vacerar att besökia sina venner medh schriffuelse, altså vore de denn hvar i sin stadh så myckit kärkomnare. Migh var din schriffuelse myckit kärkommin, både derföre att jagh förnam min broder vara vedh goodh hälsa, och att Gudh haffuer ähnu varett oss nådigh och giffuit en temligh goodh success medh Regenspurghs ehröfrande (hvilket jagh nästan skattar en batalie lijk) och en orsaak, att sedes belli kann bliffua traherat uthur de nedre quarteren och in i Käisarens erbländer. Jagh önsker och, att denn conventus i Erffurt må löpa lyckligen och väl uthaff, och att de motte nu unanimi consensu träda till dett Heilbrunske slutet. Så hoppes jagh dett fundamentet så myckett läthare kann leggiast till att nhå vår intention.

Jagh ville väl önska, att regementet vore så här hemma bestelt, som tijden fordrade och medh retta bordē. Men der fattas nogett uthi, och hvadh feel, som fattas, rörer mestedeles aff dett ena collegio Cantzliet här, i dett att icke mhera ähn Hr Per Baner allena sitter och ingen förfahren secreterare. Han haffuer nu en tijdh longh varitt siuk och hollet vid sängan. Dermedh haffua saakerna temligen legat nedre. Derföre, om min broder viste nogon råd h att skicka hijtt Hr Sten Bielke, och hans hälsa medhgåffue och en goodh secreterare eller två, vore dett myckett väl. Om och Salvij humör stoge till att accommodera vår staat, vore dett väl till att önske (dett jagh doch befrugtar), hemstelliges doch dett till hans egen di[j]judication. Jagh haffuer styrkt, att man skulle draga Per Sparre ifrån Hoffretten i Dorpt in i Cantzlijtt, effter han haffuer ett temliget ingenium, och constituera Philipp Skedingh i hans ställe igen, på dett att dett collegio, som ähr nästan anima regiminis, motte vara besatt.

Min broder begärade, dett jagh ville styrkia dertill, att nogon aff Rådet motte bliffua uthskickat till honom, denn svåra last att hielpa draga, och på all händelse honom bivistas, önskade och, att dett motte bliffua Greff Peder. Så haffuer jagh så vidt dreffuit, att alla vota ähre fallne uppå honom, och han nu gör sigh ferdigh emot ändan på Januarij att förrese. Han difficulte-

*) Datumsiffran är här sannolikt oriktigt angifven i st. för den 6 Decem-ber. Jämf. näst föregående bref.

rade sigh väl nogott i förstone, men sedan jagh honom min broder[s] ordh och råd h tillkennagaff, ähr han väl bliffuen content och medh lust till honom förreser. Jagh ville väl önska, att jagh hade motte komma i hans stelle och varett min broder nogon tijdh vedh handen. Veet Gudh, att dett hade varett migh myckett kärt. Jagh offer[er]jade migh emot Senaten, om de ville vötera på migh, ville jagh väl latha bruka migh der till. Men der till hade ingen öhron och faciliterade så myckett mhera Greff Peders resa. Jagh hoppes, att han sigh väl skall kunna iblandh denn Tyske nation comportera.

Hr Jahan Skytte ähr här quar sosom och Hr Gabriel Bengtson och ähre, non vocati, ifrån deres betrodde provintier hijtt förreste, föregiffuandes sigh hade förment, att s. K. M:ttts begraffningh skulle bliffua i verket stelt. Men retta orsaken förmener jagh, att de i regementets formerande och embetenas besettiande haffua velet vara tillstädes, effter som de och haffua tagit både hustrur och barn sampt deres hela ökonomium medh sigh, eij heller lathe de sigh förlyda att vele dit igen. Jagh haffuer nogorlunda underståt migh att fråga dem in Senatu, om dett vore rett giort, att de hoc rerum statu skulle deserere deres concrederade provintier. Så haffue de sigh entskyllat medh denn enthskyllan, som tillförene förmält ähr, och neka inthe att resa dijt igen. Autoriteten vedh detta collegio ähr slett, vill doch hoppas att han en dagh skall komma i sitt esse.

Dett ähr icke ett aff våra ringaste besvär medh Hennes M:tt Enckiedrättningen. Hon ähr svåra importun medh sina obillige petita, effter som han väl förnimmer aff samptlige Rådhsens schriffuelse. De kunne eij så myckett röra aff H. M:tt sielff här som aff androm, som onda råd h uthgiffua. Denn Gesanten Phul, [som] här varit haffuer, hvilken der hädan förreste, rett som jagh kom hijtt, haffuer myckett dertill hulpt och indiscrete saaken tracterat. Der min b. kunne settia honom en stool och flere sådana invidiose acter förekomma, vore dett myckett väl. Komma der flere sådana indiscrete, så varde de och visserligen indiscrete bliffua tracterade. Hoffmestaren Pentz ähr en iblandh dem, som fharligeste ähre, hvilken der nu ähr till Tyslandh förrest sine privatsaaker att bestella. Der min broder kunne medh legenheet vocera honom till sigh, antingen till en annan humör persvadera eller och nogott offitium deroppe i landet att presentera, dermedh han kunne affdragas herifrån, vore dett väl till att önske. En fremmande till hans offitium moste väl ändeligen vara, men hans per-

son ähr myckett fharligh, effter som han heelt dependerer a nostro vicino.

Jagh ville önske, att H. K. Mitts begraffningh vore väl öfferständen, skulle myckett kunne aff oss förändras, som nu lidas moste. Hade och väl gerna sedt, att hon kunne bliffua hollin i denna vinter, men der [äre] fhå aff adell, som i landet ähre, och inthe kunne förslå till en sådana sollenn agt, uthan moste förschriffuas adelen ifrån Lifflandh dertill, hvilke der inthe kunna komma för ähn i vhar siöledes, så framt till hela Norrlandet icke skole bliffua förderffuade. Derföre moste hon uppskiutas till May eller Junio, effter som min k. broders meningh var, då jagh och ville önske, om mögeliget vore, och staaten der uthe dett lida kunne, att han då på en vecka eller 3 kunne komma till oss. Veet jagh vist, att han medh sin nhärvarelse icke allenest myckett skulle kunne lätte vår last, uthan och medh sin autoritet, som han hooss dem alla haffuer, och goodhe rådhd stadhfesta regementet, att dett, näst Guds hielp, inthe vackla skulle.

Först Julehälgen ähr öffuer agta vij oss samptligen till Nyköpingh, och, så framt till H. Mitt inthe ville lathe säia sigh, agta vij då att säia vår meningh och sluta sådana fäfenge agter, doch cum moderatione.

Den Tyske Marskalken*) begärer sin affskeedh, denn vij och agta att giffua honom, innan nogre dagar och skilia honom vedh oss dett bästa och hederligste vij kunne.

Axell Baner och Erich Rynningh ähre alt hooss vår unge Drätningh i Nyköpingh och agta på H. Mitt, tillseendes om hennes education, och Magister Johannes Mattiæ informerar henne; haffuer ett extra ordinarij stäteliget ingenium, men conversatio cum matre ähr myckett skadeligh. Doch förmoder jagh, att effter begraffningen kan finnas boot, oansedt dett vill gå nogott svårt till.

Vij agta nu strax effter Julhälgen, att taga min broders, migh medhgiffne memorial före**) att ställa i verket, så vidht som dett finnes practicabelt och completera collegierna, så vidt som skee kann. Jagh ville önske, att denn löhningsordningen min broder arbetade uppå motte nu snart komma, aldenstundh dermedh går temligin confuse till, och ingen medh sin deputat ähr tillfredz, och då så myckett

*) Hofmarskalken Creilsheim; se om honom Kullbergs Sv. Riksrådets Prot. Del III enl. registret.

**) Syftar på A. O:s bekanta memorial af den 8 Oktober 1633; se A. O:s Skrifter. Afd. I. Del 1; sid. 460.

bette occasion motte giffuas om riksens rentors förmerande att deliberera, hvilket jagh förhoppes, oansedt dett kann gå nogott trögt, likquäl vara till att nhå. Doch, denn största svårigheten deri finnes, ähr att öffuervinna en deel aff våre egne medhcolleger; hvilke de ähre, ähr lett till att dömma, emedan denn deelen alt beholla deres gamla natur.

Legation till Rysslandh skall afferdas strax effter nyåhret. Dett bliffuer Philip Skedingh, Hinrik Flemingh och Andreas Bureus; deres principalste verff, att confirmera denn förrige freden och denn förnya; och, oansedt, secundum pacta, hade denn legation bort först gå härifrån och denn hooss Stoorfyrsten att sökia, så haffuer han doch oss prävenierat, hvilket sigh deruthaff haffuer förorsakat, att Polacken haffuer iblandh Ryssarne uthsprengt, dett Sveriges crono var resoluerat, effter vår s. Konungh ingen mansarffuinghe hade, att taga en aff K. Sigismundi söner till konungh igen, hvilket haffuer giort Stoorfyrsten och hela Ryslandh myckett perplex, effter som väl ähr till att see aff Stoorfyrstens egit breff, Hennes Mitt Drättningen tillschreffuit, uthaff hvilket honom ähr tillförene en copia aff tillskickad. De haffua och medh flijtt sögt en nhärmare conjunction och förbundh, hvilket dem och ähr bleffuit försäkrat, att genom denna legation skulle sielffua puncta confederationis bliffua föreslagna, hvilke ähnu in Senatu icke ähre retteligen afftalte eller slutne, och står altså ähnu in nostra potestate att föreslå, hvadh puncta vij vele och vår staat kunne vara tilldregligaste. Gudh lathe oss finna på dett, som vår staat kann vara nyttigt. Jagh ville väl önske, att min b. motte haffua så myekin tijdh, att compilera sitt betänckiande om samma puncter och oss dem meddela, och, der de ähn innan en veka 5 eller 6 hereffter kunne ankomma, vore dett ändå tijdh, aldenstundh de väl lähre fördröia nogon tijdh i Muskow, för ähn de medh bemälte tractat tillända komma kunne, och i medlertijdh per posto noksampt kunne efftersändas. Men i medler tijdh vele vij göra vårt bästa, ne republica detrimenti capiat. Ryssen haffuer en (!) stark stödh aff ett breff, som s. K. Mitt haffuer honom tillschreffuit ifrån Werben, i hvilken H. Mitt loffuar att upretta en armee under Stoorfyrstens nampn och skicka denn genom Slesien in [i] Pälén; doch medh denn condition, att Stoorfyrsten skall göra ett förbundh medh H. Mitt och Sveriges crono att stå både för en mann emot crone Pälén, intill des de kunne nhå denn försatte scopum, hvilket breff de Senaten förekastat haffue. Jagh tvifflar inthe, att copian noksampt finnes i registraturen.

Jagh förmälte i min sista schriffuelse noget om dett myntmandatet, som uthgånget var, för ähn jagh kom i riket och min b:s medhgiffne memorial Rådet kom till att presentera. Så förnimmer jagh, att, oansedt dett nogon virra hooss almogen i landet giffuit haffuer, dett likquäl att haffua goodh skääl medh sigh, ty haffue de redresserat kopparmynte 3 daler emot en riksdaler, aldenstundh riksdaleren begynte att stiga in uppå 17 ja 18 mark och dyrheeten i lika stoor [mätto]. Haffue så sedan sat ett gammalt runsticke för ett halt öhre, så att 3 daler gamalt mynt göra nu 6 mark och 6 mark göra en riksdaler, dereffter nu och alla kronones upbörder upbåras. Och stelles nu silffuermynte medh magt i värket, nembligen så gott att 6 mark göra en riksdaler. Deruthi synes de haffua fheelat, att de icke haffua satt riksdalern på $6\frac{1}{2}$ mark, hvilket feel de förmene att kunne boota medh decorteringh aff lähningarna, hvilken doch inthe skall bliffua uthan besvär; dett andra fhelet, att de haffua publicerat mandata, för ähn nogott silffuermynt var slaget. Doch kommer dett väl alt till sin rigtigheet.

Hvadh eliest gemene tillståndet her hemma vedhkommer, så ähr denna åhrsvext bleffuen myckett ringa och elak; på sombliga orter slett ingen sädh, effter som Daalerna, Norlenderna, Finnarna gå allareda på barken, Östergötthlandh och Smålandh föga bettere; Ingermanlandh och Lifflandh haffua och taget en temligh skada, så att mångestädes finnes till vhåren inthe sädeskorn, uthan den som kann haffua gammalt i förråd, och synes hereffter ville fölia hunger och dyr tijdh, och lithen hielp (hvar vij i nogett starkt krigh råka skulle) haffua aff undersåtharna att förmoda. Doch ähr inthe tviffuell, att Gudh hielper oss.

Vij ähre och nu till verka, hvar icke medh alla att skaffa skiutzferderna aff, doch likquäl nogorlunda att kunne lisa dem effter legenheeten, emedan stoor oordningar, isynnerheet aff krigsofficerare, ähr inritet. Hoppes dermedh att göra allmogen ett gott contentament.

Min broders sonn Erich ähr alt i Upsala hooss Dr Daniel, bliffuer aff honom medh stoor flijtt instruerat, och oansedt rectoratus, secundum ordinem, var honom tillfallen, så haffuer han doch för hans institutions skull sigh derifrån denna gångh excuserat och professores, min broder till dienst och deruthi consenterat. Han haffuer ett stätteliget ingenium, ähr och vedh goodh hälsa; veet nu, Gudh skee loff, aff ingen fluss mhera att säia. Der min broders legenheet i vår så kunne tillsäia, att komma hijtt hem

till oss på en vecka eller 3, så kann han fölia honom uth, så hade han så mycket bättre sällskap.

Dett memorialet, som min broder leffuererade migh till att presentera Camerådet till att examinera Erich Larson och Conradt Falkenbergh uppå, så ähr dett allareda i verket stelt, och bliffuer Erich Larson nu strax effter hälgen till min broder förskickat. Men efter Conradt Falkenberghs bryllop ähr anstelt till 20 dagh Jul, derföre fördröier han, till des samma bryllop ähr öffuerståndet. Erich Larson drager ingen tviiffuelse, dett han ju skall kunne göra all sina agter rigtighe. Nekar och aldeles, att han aldrieh haffuer giffuit Elias Trip nogon quittens, som skulle fria honom till att giffua rigtige rekningar, och, så vidt som jagh sist aff min broder förstogh statum controversiæ, förmener jagh, dett han gör sin saak clar nok, och dubiterer han slett inthe om sin oskyldigheet.

Hähr ähr bleffuen en megtigh perplexitet, sedan de haffua förnummitt, att contracten ähr gången tillbaka om kopparhandelen medh Luis de Gär, aldenstundh medelen ähre mycket knappa, och kopparen, der han lenge skulle ligga, vist trycker ryggen aff oss. Derföre ähre de resoluerade att giffua Erich Larson commission, doch medh min broders inrådande, till att göra sitt bästa, om nogott Compagni uppå denn stoge till att nhå; hvar icke att slå dem denn i betalningh, som nogott aff Cronan kunne haffua till att fordra, och således lätta dess last, på dett denn, som in deposito ähr satt, motte komma uthur vägen, och sedhan medh denn andra frijtt motte kunne negotieras. Han haffuer loffuat medh stoore eder och förpligtelser att göra sitt bästa och giffua sina ovenner dermedh ett munslagh och bevisa i väret, dett han ähr en goodh patriot, effter som jagh väl medh sanningh kann säia, att han sigh nu vidt annorlunda comporterar ähn tillförene, och medh större säkerheet och förtroende till staaten ähn före detta. Kann nogott tillförene vara försedt, min broder skärpa inthe till dett högsta. Jagh tviiflar inthe, han bliffuer vår staat en dagh väl nyttigh, effter som han och starkt tragtar effter ett honorabelt kall i riket. Doch hemsteller jagh alt i hans egen discretion, hvilken der så väl dömer fäderneslandzens staat frånvarande som jagh nhärvarande.

Jagh haffuer icke kunnett gå förbi min k. broder nogott vidhloffteligen om vår staat att notificera, på dett han så mycket bättre kann diudicera om des rette art och proprietet och förlåther migh nogh min vidhlofftigheet i schriffuande och befaller her-

medh *etc.* . . . . . Datum Stockholm denn 27 Decembris, Åhr 1633.

D. T. O. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder, min k. hustru lather helsa digh medh sin tjenst och önsker, att min b. en gångh motte komma medh helsan hem. H. Mattias Soop lather och helsa min b. och beklagar högeligen sitt godz i Älsas; doch förhoppes han, nhär dett bliffuer fredh, så varder dett fälle och besatt igen, allenest, menar han, vore mann donationsbreffuit här, så vore han väl content. Min broder, glöm inthe hans breff ey heller mitt. Vale et vive.

Käre broder. Effter Hr Jahan Skytte nu sender sin sonn Benedictum uth till min k. broder, altså recommenderar jagh honom i hans gooda favor, och haffuer Skytten, effter mitt råd, sendt honom uth. Tviffjar inthe, att min b. bevisar honom all goodh promotion, effter som hans fader sigh svåra väl comporterar och medh migh goodh correspondens holler. K. b. läth migh vetta, huru medh min sonn Jahann tillstår. Vale.

202.

Tyresö den 29 December 1633.

Om en Åke Axelssons [Natt och Dag] sons sändande till A. O.; vidare under rättelse sändes med Anders Lakej och Per Brahe.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , jagh haffuer medh Bengt Skytte min b. tillschreffuit, och, så framt till han icke leffuerer breffuit ifrån sigh, han ville dett affordra. Eliest effter som, [effter] vårt sista affskeeph, vår syster Älsas sonn skulle komma uth till min broder ju förr ju bättre, så haffue de tienderna myckett hugnat både föräldrarna som barnen sielfua, och min broder bekommitt der mången goodh bön före. Derföre haffuer jagh driffuit der fort uppå, att de motte komma till vex. Jagh haffuer och schreffuit Dr Salvio till, att han dem sitt goodhe råd om deres resas fortsättiande ville meddela, och, der de nogre tärepningar kunne behöffua, undtsättia. Gudh lathe dem nu väl framkomme.

Och effter jagh i min andra schriffuelse medh Bengt Skytte haffuer nogott vidhlöfteligen schriffuit om vår staat här hemma i landet, derföre lather jagh dermedh bestå, och vill innan få

dagur schriffua medh Anders Lackei och sedan medh Greff Peder, hvilken innan fhå dagar skall bliffua expedierat herifrån till min b. och befaller honom nu hermedh Gudh alzmechtig till all goodh och lyckligh välmåge broderligen. Datum Töresiö denn 29 Decembris, Åhr 1633.

M. K. B. A. till tienst
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, lath migh vetta, huru medh min sonn Jahan tillstår, om han ähr hooss Hertigh Berndt eller hooss min broder. Vale.

203.

Stockholm den 18 Januari 1634.

Afsända bref; regeringens svårigheter med enkedrottningen och pfalzgreffen Johan Casimir; om kurfurstendömet Mainz.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min k. broder icke oförmält lathe, dett jagh medh Benedicto Skytte haffuer schreffuit min broder till nogott vidhlöfteligen om vår staats tillståndh och 8 dagar tillförene medh ordinarij posten, hvilket breff jagh till Dr Salvio dresserat haffuer, inthet tvifflandes, att de väl min broder, för ähn detta ankommer, väl tillhanda komme ähro.

I medler tijdh ähr här i vår staat inthe synnerligen schriffverdigt förefallit, som nogott meriterer att förmäla, vijdare ähn som om Hennes M:tt Enckiedrättningen, hvilken der sigh helt i vår staat inthet kann accommodera och ifrån sitt gamla procedere inthet kann affträda. Ty oansedt Rådet, som städze her i Stockholm residera, haffuer sigh på H. M:tt[s] schriffteligh anhollande, så väl som och genom uthskickade, om stoorä gärdens och Svartsjö resoluerat, dem inthe att kunne affträda, för dett att gärdens i sielffua donationsbrefuit ähr Cronan förbehollet, såsom och [att]*) Svartsjö ähr deri inbegripin, och detta medh goodha rationes noksampt bevist, så haffuer al[t så]dant hertill inthet kunne hielpa, uthan medh [stoor]*) i[mp]ortunitet och smedeordh oss öffuerfharer, uthan [tvif]fuell*) aff androm der till upäckiat. Effter s[om] H. F. N. Phaltzgreffuin i förlidne sommars, för [än H. M:t och de med henne

*) Ett stycke är här i manuscriptet bortrifvet. Ifyllningen är gissningsvis gjord.

vor] i riket ankommo, denna H. M:ts rett att [vara högeli]gen*) disputerat haffuer, effter som och Phaltzgreffuen stedze emellan Nyköpingh och Stegeborgh förreser, uthan tviffuell medh magt under denna elden blåsandes, dermedh sökiandes gratiæ, effter som H. M:tt haffuer och tagit hans sonn i håffuet att studera tillika medh vår unge Drättningh. Detta till att förekomma ähre vij resolverade samptligen att begiffua oss till Nyköpingh inan 8 dagar, medh H. M:tt sielffua herom att tala och vår meningh rontunde att förklara, förhoppandes, att dett väl sådan skall studza.

Jagh förnimmer och, att H. F. N. Phaltzgreffuen haffuer på samma tijdh agtat sigh till Nyköpingh H. M:tt[s] rätt att disputera. Så ähr dett migh för min person kärt, att vij medh honom derom komma till conferens, och kann förhoppeligen så myckett igenom denna agt förrettas, att han en annan gångh ifrån sådana onödige actiones sigh affholler.

Denn tijdh vij vore tillsammans i Mäntz, och min broder bleff aff Senaten notificerat om denn agten emellan Phaltzgreffuen och dem, dett, oansedt de honom dett breffuet på Stegeborgh att beholla till H. M:tt[s] myndighe ähr giffuit hade, icke deste mindre bleff [det] illa uptaget, så ähr dett i sanningh. Ty effter i sielffua breffuet står: nemblighen att, sosom de detta H. F. N. till [tie]nst*) och velie giort haffue, altså förmode de, d[ett]*) H. F. N. sigh tillbörligen emoot riket förholla [ville]*), hvilken punct han haffuer antagit som [e]n [sto]r*) iniuri] och sagt till åhtskilige sigh denn [vele] revancera. De haffua och begärat, nhär de [hono]m*) breffuet leffuererade, en revers h[varpå han]*) ex tempore haffuer svarat sigh [den] inthe [vele giff]ua*) och dett medh stoor bitterheet, föruthan myckett annat, som jagh inthe förtror pennan. Derföre förmodar jagh, hvar vij der mötas åht och komma medh hvarandra till taals, att sådana agter flera skulle väl bliffua tillbakar, hvilket jagh min broder, strax vij haffua varitt i Nyköpingh, notificera skall.

Min broder taalte vijdh migh i Franckfurt, dett jagh ville tala medh Rådet om Chur-Mentz; sade sigh och ville giffua eller strax senda migh effter en form på des cession, så oansedt han i sine åhtskilige breff, jagh sedan bekommitt haffuer, icke dett ringaste derom mentionerat, ey heller denn migh effterskickat, derföre haffuer jagh inthe kunnett vetta, om han vedh sinn förra meningh ähr. Begärer derföre aff honom vijdare information. Doch haffuer jagh medh dem indirecte och allenest per discursum

*) Ett stycke af manuscriptet är på de ställen, som genom klammer i texten angifvas, bortrifvet. Ifyllningen är gissningsvis gjord.

talat, förnimmer dem der till inthe obenegne. Annett haffuer jagh för denne gångh inthe synnerligen att sckriffua, effter inthe synnerligit ähr förefallit, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm den 18 Januari, Åhr 1634.

M. K. B. T. B. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min broders husfru och käre barn må, des Gudi skee loff, alla väl. Jagh önsker och min broder ett lyckosampt gott nytt ähr, och att vij medh hugnat motte i detta året fhå talas vjdh. Min hustru lather helsa min broder medh sin tienst.

Käre broder, sendt hijtt dett förslaget, som giordes i Franckfurt på staaten här hemma, och glöm inthe bort Mattias Soops gods, så fhår jagh nogott medh. Vale et diu vive.

204.

Stockholm den 25 Januari 1634.

Om Erik Larssons v. d. Lindes kommission med afseende på kopparhandeln; kansliets brist på dugliga tjänstemän.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min k. broder icke förholla migh inthet tviffla, dett, innan detta breffuet [honom] till handa kommer, att honom ju mina förra sckriffuelser ähre väl till handa komne, i hvilka jagh nogott particulariter om Erich Larsons handlingar förmälte, både huru Rådet honom haffua afferdat att göra sitt bästa om kopparhandelen att ställa i verket, så väl som och hvadh motiver dem der till bevegt haffuer, effter som min k. b. väl förnimmer aff Riksens Råds egit breff till honom*). Tvifflar inthe, att nhär [han] dem öffuerläsit haffuer, [han] väl skall förnimma hans skull och brått inthe att vara så stoort, som raporterna om honom lyde. Och aldenstundh han haffuer giort här en extraordinarij stoor förpligtelse att bevisa fäderneslandet i detta fallet en tienst, dett jagh förmoder, att han görandes varder, altså beder jagh, att min broder icke allenast ville honom der till poussera, uthan och lathe sigh merkia att vara honom bevogen. Förhoppes, att, hvar ähn nogon faut aff honom vore för begången, denn då latteligen vara att förgätha, så frampt till hann denna honom updragna commis-

*) Se Rådets bref till A. O. den 17 Jan. 1634 i H. rör. S. Hist. Del 28, sid. 15 och f.

sion till en goodh och önskeligh effect bringa kunne, deruppå han sielff och inthe tvifflar. Rådet haffua medh stoor vedermöda kunnett honom der till bringa, hade och gerna medh peningar köpt sigh derifrån, sedan han förnummitt haffuer, dett min broder droge så stoor misstanckar, dett han i sin förra commission icke skulle troligen handlat haffua. Men jagh haffuer tröstat honom dermedh, att hans derur fattade suspition om hans person aldrich better kunne diluere[s], ähn att han sielff förreste der uth, görandes alla saaker rigtige, stelliges dett i verket fäderneslandet till tienst, som fremmande inthe kunne förretta. Dett Gudh ville honom denn lyckan förlähne dett att effectuera, så vore dett hans bästa förklaringsh. Detta jagh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 25 Jan., Åhr 1634.

M. K. B. T. [B. E. J. leffuer]
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Postscriptum på ett särskildt ark*)

Välborne käre broder. Rett nu på timan ankom min broders skriffuelse medh ordinarij posten, angående kopparhandelen, dett han haffuer moste revocera sin uthskickade till Amsterdam, Pältz, som rekningsarna medh Triparna skulle liquidera och hielpa till att fortsettia den tractaten medh Luis de Gär, aldenstundh samma handell sigh sönderslagit haffuer, effter att 1600 skeppundh koppar ähre komne till Amsterdam, här aff riket uthskickade, aff hvilken sigh en märkliggh skada i kopparhandelen förorsakat haffue, och fördenskill quitterar nu min broder all denna handell och remitterar Rådet deruthi att disponera och geldenärerna till Cammaren förvisa. Så kann jagh min broder icke förholla, att dett var alt i värdet stelt, för ähn jagh kom i riket, och då alla reda uthskopade vidh pass 2,000 skeppundh, hvilket de beretta sigh för des affskepningh longt föruth haffua adviserat. Och ähro de trängde att tråda der till. Ty, oansedt min broder en anseenligh post ifrån Preussen hijtt remitterat haffuer, denn der och goodh giort ähr, så haffuer dett ändoch inthe velet förslå, aldenstundh de starkt på nogre månader invägat haffue, så att i en månadh

*) Detta postscriptum har legat vid brefvet den 8 Maj, hvartill det uppenbarligen icke hört. Sannolikt är, att det skrifvits i Januari eller Februari, i hvilken senare månad Erik Larson synes afrest från Sverige, såsom kan slutas af dennes bref till A. O. från Hamburg den 6 Mars 1634. Vattensstämpeln är emellertid densamma, som i brefvet den 25 Januari, men liknar ej stämpeln i de närmast föregående eller närmast efterföljande brefven. Det synes därför troligast, att det är postscriptum just till detta bref. Jmf. Rådets bref till A. O. den 21 Jan. 1634; H. S. H. Del 28, sid. 34.

emellan 12 och 1300 skeppundh ähre invägne. Dess föruthan ligge i dett capitalet 3 åhrs cronones rentor, så myckett, som haffuer kunnett upbrijngas, hvilken, der denn inthe snart finner sin vägh, bryter denn ryggen aff oss och staaten, och kommer bergslagerna i skada och oroo. Derföre haffue de handlat medh Erich Larson, att han på denn koppar skulle förskaffua 60 tusen riksdaler till bergslagens contentament, och sedan 60 tusen rdr till s. Konungens begraffningh i landet förskaffua, hvilken han hvarcken skall settia in deposito för interesse ey heller salia honom reent aff, uthan allena haffua sigh på honom att retirera, doch att all tingh skulle bliffua under min broders disposition så hereffter som här till, och Erich Larson ingen magt haffue, uthan min b:s advis deruthi att sluta.

Jagh tvifflar inthe, att, innan detta breff min broder till handa kommer, ähr honom väl min förra näst denna inhändigget, deruthi jagh gaff honom tillkenna, att de resolverat hade att sända Erich Larson uth att hielpa icke allenast min broders tractat om kopparen att facilitera, uthan och, hvar dett ginge tillbakar, att göra då deruthi sitt bästa, effter som han väl aff Regeringens breff förnimmandes varder*). Och haffue de draget ett stoort betenekiande honom denn commission att tilltro, men aldenstundh de hade förordnat Hr Gabriel Bengtson och Hr Jahan Skytte, som des föruthan inthet ähr hans venn, att öffuersee alla hans kopparreknin-gar medh Tripparna, och de hade funnett dem rigtige på 70 skeppundh koppar nhär, som Erich Larson skulle bliffua skyldigh, dem han tillbiuder sigh medh Tripparnes egne quittenser att bevisa eller dubbelt att betala, och således min broders migh medh-giffne puncter förklarar medh s. Kongl. M:ts befalningsbreff, quittenser och annat sligt, så att de inthe annett kunne judicera, ähn han genom en ondh raport ähr kommen i min b:s mishagh. Dessföruthan haffuer han sigh så högt förpligtat redeligen att handla, och till att bevisa, att hans ovenner haffue giort honom orett och sigh der till medh godz och liffs förbrytelse dett att effterkomma förpligtat. Doch ähr honom pålagt, alt medh min broder[s] inrådande och advis att göra och alt [ställa] till min b:s disposition. Min broder ville derföre denna agt sinistre inthet uthyda. Gudh veet, här ähr större nödh om penningar i riket, ähn nogon kann klaga.

Käre broder, jagh haffuer dreffuit medh all magt deruppå, att collegierna motte bliffua besatte effter regeringsforman, der-

*) Se föregående bref n:o 201.

medh vij och nu gå till verka. Hoppas och att komma medh dem mestedeles till retta, men dett svåraste ähr Cantzeli. Ty fhå eller inge finnas, som till denn tiensten att bekläda ähre capabel. Ty effter som H. Per Baner sitter der allena, så bliffuer der myckett försummatt och giffuer Regeringen fast mhera arbete in minutissimis, ähn som den nästan kunne haffua in gravioribus. Iblandh Rådet ähr ingen, som der till kann adopteras, mhera ähn som H. Jahan Skytte och Per Sparre. Denn förra faller oss väl nogott betenckeligh för hans underlighe procedere i förra tijder, desföruthan Per Sparre inthe gerna cederar [för] honom, som der lenge varitt haffuer. Denn andra haffuer ett tardum ingenium, doch modest och ehrligh. Hr Sten Bielke vore oss myckett tienligh. Doch befrugtar jagh, att han för sin oförmögenhet skull, sosom och för hans onda diet och otidiga leffuerne skull, oss ringa assistens skull kunne bevisa. Min broder vill göre väl och lathe migh sin meningh herom medh dett snaraste bekomma, på dett jagh hans intention vetta motte. Gudh den aldrähögste befaller jagh honom till all goodh och lyckligh välmågo käriligen. Vale et diu vive. Datum ut in literis.

205.

Stockholm den 17 Februari 1634.

Om de afsända underrättelserna; Per Brahe rekommenderas; tvisten med enkedrottningen och med Johan Casimir; betänkliga åtgärder från den förras sida; privatsaker; underrättelser från Tyskland; det nu samlade ständerutskottets öfverläggningar; Per Banérs sjukdom.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . kann jagh min broder icke oförmält lathe migh inthe tviffla, dett ähtskilige mina skriffuelser både medh ordinarij posterna så väl som [med] Anders Lackei och Bengt Skytte väl ähre honom tillhanda kompne, aff hvilke han förnimmandes varder hela vårt tillståndh, och hvadh som sedan passerat ähr, veet Greff Peder, hvilken der nu aff samptlighe Rådet till min broder afferdat ähr, spetialiter vijdare att beretta, till hvilkens raport jagh migh och vill haffua refererat. Han ähr gerna till min broder dragen, sedan som jagh honom min broders formalia refererade. Haffuer sagt sigh ville respectera min broder som sin egen fader och frögdar sigh att bekomma en talem informatorem. Tvifflar inthe, att min b., både för skyldhskap så väl som för hans qualiteters skull, lather sigh honom vara till dett bästa recommenderat.

Jagh skreff i en aff mina förra skriffuelser om Hennes M:tt Enckiedrättnings obillige procederande och hennes ogrundade prætionier på krigsgården och contributioner, och att vij samtligan vore till sinnes, effter H. M:ttts egen begäran, att förresa till Nyköpingh, dedan vij och för nogre dagar sedan hijtt kompne ähre igen. Hvdh der passerat ähr, veet Greff Per vijdare till att beretta, hvilken der i begynnelsen nhär var, och hvadh som effter hans affresa passerat ähr, ähr och min broder genom Riksens Rådhs samtlighe skriffuelse notificerat vordet*), och ähr H. M:tt temlighen sannsagorna sagde, doch medh goodh höffligheet, och till beslut medh svåra gott contentament ähtskilde. Gudh lathe så lenge vara, hvilket jagh doch tvifflar, att dett nogott lenge v[arar]. Dett ähr till att beklaga, att H. M:tt lather sigh öffuertala aff hvar och en. Jagh frugtar, att Phaltzgreffuen och hans gemhål ähre der till ingen ringa orsaak.

Vij [hade] vist meent, att Phaltzgreffuen skulle så haffua dundrat emot Riksens Råd, som han gjorde i sommars, men denna gången haffuer han gått så modeste om, som han aldrich tillförne nogonsinn gjort haffuer. Jagh tvifflar inthe, att han ähr vist varnader vorden. Ty han var i Nyköpingh och hade lathet sigh förmärckia att vele tala skarpt medh oss, men dett förändre sigh. Vij hade resolverat in Senatu, att, så framt han oss inhumaniter tracterade och [sökte] komma nogon villa emellan H. M:tt och Rådet till väga, att vij då hade velet sagt honom sansagorna och upkunnat honom brudhskatten att tillstella, och anamma till Cronan Stegeborgh och des lähn igen, effter som Greffue Peder veet all vijdare beskedh derom att beretta.

H. M:tt Drättningen sade, dett min broder haffuer gjort henne der uthe tillsäielse, att leibgedinget skulle bliffua förbettrat, och jagh skulle haffua gjort dett samma i Wollgast. Doch bleff dett aff migh förlagt, effter som Greff Per veet att beretta.

Ett moste jagh förmåla migh haffua in secreto förnummitt, att H. M:tt haffuer skreffuit ett breff till Churfyrsten aff Brandeburgh och 1:o graverat sigh öffuer Rådet, att de förkrenckia hennes rettigheet i leibgedinget; 2:o att om Churfyrsten funne dett rådeliget, ville H. M:tt see till, att hon kunne komma uthur riket och taga vår unge Drättning medh sig. Deruppå skall nogra fhå dagar, för ähn vij till Nyköpingh ankommo, vara kommitt svar, att H. M:tt skulle sigh sådana fåfänge tanckar inthet göra,

*) Se Rådets bref till A. O. af samma datum som ofvanstående i H. S. H. Del 28; sid. 48 o. f.

ty han viste fast bettere, att Rådet vore väl affectionerade, allenest hon skulle så comportera sigh emot dem, att hon kunne behålla affection, denn de och noksamt bevist, i dett de haffua declarerat hennes dotter till Sveriges dråttningh. Men dett H. M:tt ville sökia legenheet att komma uthur riket medh Fröken, derifrån affrådde han aldeles, skriffuandes, att, der hon på dett viset droge der uth, skulle hon eller hennes dotter svårligen mhera komma der in. Detta ähr migh in secreto communicerat. Förmåler dett och för [den sakens] skull, att, der min broder komme medh Cantzleren Götz till taals, han dett kunne förfara och flere particulariter derom förnimma, sedan och [märka], hvadh för en gäst vij haffua att fhås medh. Doch hoppas jagh, att vij alt detta consilio et autoritate skole kunne öffuervinna.

H. M:tt haffuer och antagit Greff Casimir för sitt råd och gubernator öffuer leibgedinget, uthan nogon vår vettskap. Om han nogott kokandes varder, giffuer tijden.

Eliet lather jagh min k. broder förnimma, dett jagh haffuer varitt i Upsala och der tillseedt om min broders lilla sonn Erich, hvilken ähr, des Gudi skee loff, vidh rett goodh hälsa och nu aff inge flusser mhera veet att säia. Hans handh förvexer och sitt förra fheel. Haffuer ett extra ordinarium ingenium och giort, på så kort tijdh han hooss Dr Daniel varitt haffuer, goodha profectus, så att jagh vill förmoda, hvar han der på ähr 2 eller 3 skulle förbliffua, att han temligh goodha fundamenta snart skulle bekomma. Eliet min b:s husfru och barn ähr på Tijdöön och må, des Gudi skee loff, väl. Gudh lathe oss och sådana tiender snart ifrån min k. broder förnimma.

Käre broder, rett nu, medan jagh detta breffuit skriffuer, haffuer jagh bekommitt hans skriffuelse, daterat Erffurt denn 6 Jan.*), aff hvilken jagh förnimmer medh hugnat min k. [b.] på bemelte tij[dh] haffua varitt vedh goodh hälsa och väl till denn orten ariverat, och att våra saaker i Öffuer-Tyslandh ähre i önskeligh terminis både medh Philipsburgs ehröffrande och hoppet om Brisaks ehrhollande, och att fienden haffuer moste quittera de euan geliskes landh, retirerandes sigh i sina egna, dragandes ditt medh sigh de våra; och sedan, hvadh ostadigt parti min broder haffuer nedre i landet medh att handtera, efter som jagh dett noksamt vidhlöffteligen haffuer sedt aff dett breff, som [han] Senaten tillskreffuit haffuer och aff Grubbens relation. Gudh giffue min broder lycka att väl och lyckeligen denna sin fharliga och

*) Finnes i behåll i R. A.

myckett tunga charche att genomgå till H. Mitt[s] och fäderneslandzens tienst, dett jag förhoppes, att Gudh giffuer honom der till sin nådh.

Och sosom min broder begärer, dett jagh ville arbeta uppå, att han snart och medh säk[re] budh må bekomma Senatens änthlighe resolution, vidh hvadh satisfaction han skall stanna, på dett en ruptur icke skee må, och våra venner förvändas till fiender, så ähre nu ankompne alla stotthollarna, biskoparna och nogre aff adell samt städerne effter regeringsformens beskriffuelse hijtt, och agte [vi] innan en dagh eller två häreffter att proponera dem denna agt, så väl som om denn Ryske conföderation, och hoppes, att innan 8 dagar hereffter alt vara slutet, och skall medh ett säkert budh min k. broder om vår meningh bliffua adverterat. Doch haffuer han hooss allom her i riket ett sådant gott förtroende, att alt, hvadh han gör i detta så väl som andra saaker, skattas alt för dett bästa, effter som på hans troheet och välmeningh emot fäderneslandet monge och ähtskilige proffuer gjorde ähre för detta. Och effter jagh agtar, nhär vår resolution affskickas, att vijdare sekriffua min broder till, altså sluter jagh nu för denna [gångh] och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 17 Febr., Åhr 1634.

M. B. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Lather min k. hustru helsa honom medh sin kärilige tienst. Vale. H. Per Baner haffuer i 4 veckor hollit vidh sängen och ähr bekaiat medh melancholiam hypocondriacam och tagit mhera och mhera aff. Skall och haffua aff goodh lycka att säia, hvar han denn siukdom skall kunne väl förvinna. Gudh hielpe honom. Interim ähr cantzelisaakerna illa bestälte och-moste denn deruthi arbete, som väl medh andra saaker haffuer nok dess föruthan att göra.

206.

Stockholm den 11 Mars 1634.

Klagnar öfver brist på dugliga personer i kansliet; J. Skyttes planer att blifva rikskansler; önskar god utgång på konventet i Frankfurt; privatsaker.

Velborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . ., kann jagh honom icke oförmält lathe migh vist förmode, dett mine ähtski-

lige skriffuelser nu ähre honom väl tillhanda kompne, i hvilka jagh alla spetialia, vårt fäderneslandz staat angående, vidhlöfftigen notificerat haffuer. Och effter som Grubben nu haffuer varitt här och denn i ögonskin tagit, så veet han och denn nu min broder noksampt particulariter att beretta, och [ähr] fördenskull [onödi]gt, dett jagh min broder dermedh besvärar, allenast att vårt störste besvär, vij här haffue, försakas af Cantzlicollegium. Ty oansedt, ehvadh vij arbete, sluta eller påbiuda, så hinna de, der medh pennan arbete skole, inthet fullfölia, haffue ey heller en sådana experientz, att de dett, som befaller, uthan monge gångers omskriffuande och correction kunne fullborda, giffuer oss altså våra kall extraordinarij och förtrettlige besvär. Hvarföre giorde min broder megta väl, att, så framt han inthe kunne mista Salvium, han då strax afferdade Grubben hijtt tillbakar igen, hvilken jagh endeles oss så tienligh skattar som den andra. Våra Tyska handlingar ligga och mestedeles nedre, effter som vij haffue aldrich en i Cantzlijet, som ett tyskt breff redeligen skriffua kann, effter som och Grubben veet vijdare att beretta.

Jahan Skytte ähr nogorlunda försikrat (?) på Cantzelijt, præoccuperandes allom, att burggreffskapet icke må honom bliffua offererat, alt i denn förhoppning, att, hvar Ständerna falla endregteligen på min broder att haffua honom till drottzet, att han då per istam occasionem kunne komma i min broders stelle, aldenstundh han både pedibus manibusque arbetar deruppå, att dett icke må min person defererat varda, hvilket jagh och skattar, att migh en stoor dienst bevistes, der han dett kunne [utverka]. Vij ähre väl mestedeles allesamman sinnade [att uppdraga] honom præsidentskapet i Jeneköpingh, dervi[dh han och v]äl taga moste.

Min broder han ville sända gott folk till Cantzlij hijtt i landet, som dett collegium väl förestå kunne.

Derneft förnimmer jagh, att Conventen nu holles i Frankfurt, och en tractat bliffuer uthan tviffuell i denna sommar i mellan de Catholiske och oss; så önsker jagh, att Gudh denn högste ville förlähna min k. broder denn lycka och välsignelse, att han saakerna derhän driffua kunne, dett vårt fäderneslandh väl medh ähran och ett gott minne motte komma uthur dett Tyske kriget och så medh en temligh satisfaction, och sedan en gångh medh hälsan och hugnat komma hijtt i fäderneslandh igen till att hielpa stabiliera vår egen staat och hugna sine käre venner.

Käre broder, jagh vill för denne gångh inthe längre holla honom uppe, uthan korthligen att skriffua, så må hans husfru

och barn, des Gudi skee loff, alla väl. Jagh recommenderar och min käre broder mina söner, som deruthe ähre, i denn bästa motte, om hvilket jagh och inthet tvifflar. Och vill nu hermedh och altijdh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 11 Martij, Åhr 1634.

M. K. B. T. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Så lather min k. hustru helsa min k. broder medh sin kärilige tienst. Vale et diu vive.

207.

Stockholm den 22 Mars 1634.

Intercession för Axel Lilje i afseende på godsbesittning.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , effter Öffuerstens Axel Lilie sender nu sin tienare till Wirtzburgh och fördenskull aff migh begärat, dett jagh honom min intercession till min k. broder meddela vele, nembligen att effter H. K. M:tt, högloffligh i hugkommelse, haffuer förährat honom ett godz vidh Wirtzburgh, i des tract och ett kloster ähr beläget, som min broder Secreteraren Grubben förährat haffuer, hvilket han väl ähr till fredz Lilien att uplathe, så frampt till han nogott annat igen kunne bekomma.

Till dett andra, att, hvar honom nogon legenheet goffues sitt godz dersammestedes att försälia, aldenstundh han i längden dett att niuta dubiterar, att min broder då ville giffua der till sitt samtyckie. Tviffler inthe, att hvadh min k. broder i detta fallet kann göra, att han då så vidt niuter min intercession till gooda.

Käre broder, jagh ville väl skriffua om vårt tillståndh nogott, men aldenstundh Grubben ähr så nyligen herifrån förrest, ähr inthet sedan nogott skrifftvärdigt förefallet. Derföre befaller jagh nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 22 Martij, Åhr 1634.

M. K. B. T. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Tacksägelse för bref; uppskjuter svaret till lägligare tid; enkedrottningen; konungens begrafning; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh honom icke oförmält lathe, dett Anders Lackei migh tvenne hans skriffuelser till handa fört haffuer*). Tacker min k. broder för sin goodhe communication, hvilken migh och så myckitt kärkomnare varitt haffuer, effter hans intention medh denn Nedersaxiske och Westphaliske [kreitze]n, sosom och Churfyrsten aff Brandeburgh väl och [effter önskan aff]lupin**) ähr. Denn högste Gudh [den der]**) alt hertill så underligh[en utfört haffuer, han förläne]**) ytterligare sin välsignelse, [och förläne]**) min k. b. styrkie och modh [allt till en lyck]ligh**)) uthgångh att föra, sitt heliga nampn [ti]ll ähra, vårt fäderneslandh till roo och säkerheet.

Jagh ville väl nu denna gångh nogott vidhlofftigt skriffua och uppå hans tvenne skriffuelser svara, men aldenstundh vij agta, innan nogre fhå dagar att afferda Anders Lackei, så vill jagh medh honom om alt förefallande mentionera.

H. Mitt Änckiedrättningen haffuer aff migh begärat, dett jagh ville komma hijtt till Nyköpingh och tala medh H. Mitt, hvilket jagh och effterkommitt haffuer. Doch hvadh dett taalet haffuer haft till att betyda, kann jagh intet skriffua, aldenstundh dett föga annat varitt haffuer ähn lana caprina***).

Begraffningh ähr anstelt på denn 22 Junij, och Ständerna komma tillsammans her i Nyköpingh till denn 6 Junij, och haffue vij då agtat att tillsettia dråttzen och skattmästaren, för ähn liks processen stelles i verket. Der nu dagen bliffuer dem der uthe [no]tificerat, tvifflar jagh inthe . . . v . . . l aff . . . . .

. . . . .**)
bekommitt aff Regeringen a[tt resa]**) till Tyslandh, altså recomenderar [jag honom m.]**)) broder till dett bästa, tvifflar inthe, [att han i]**) alt, hvadh min b. kann bevisa honom befordran, dett

*) Äsyftar sannolikt brefven den 27 Febr. och 6 Mars 1634, hvilka båda finnas i behåll i R. A.

**) Stora stycken af manuscriptet äro här borta till följd af fuktskada. Ifyllningarne äro gjorda gissningsvis.

***) Träta om getull = lappri.

inthe underlather. Detta jagh min broder för denna gångh icke haffuer kunnett oförmält lathe och befaller honom *etc.* . . . Datum Nyköpingh denn 12 Aprilis, Åhr 1634.

M. K. B. T. W. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Din husfru och barn må, des Gudi [skee] loff, alla väl . . . *) Dr Daniel stor . . . *) Erich . . . *) haffuer . . . *) thligit till [b]jeröm . . . *) honom. Vale. Mattias Soop och Carll Bonde hälsa min broder medh deres tjenst.

209.

Stockholm den 17 April 1634.

Rekommendation för Märten Wewitzer att erhålla betalning.

Välborne hiertans käre broder. Aldenstundh jagh förnimmer aff Märten Wäghwitzer, att de 30,000 riksdaler, som han aff min broder bekom anordningh [på], ähre nu hijt till Camaren remitterade att betalas, och som min broder noksampt förnummitt haffuer, dett Erich Larsons resa uthan frugt afflupen ähr, och således inthe annatt här bliffuer att tillgå ähn medh koppar att betala, hvilket i en hast inthe ähr i rede penningar att förvända, och Märten sigh på contant försekreffuit haffuer att betala och interesse giffua moste, hvarföre haffuer han bedit migh, dett jagh ville bedia min broder, om dett vore mögeligit, att hielpa honom medh samma summa och lathe anamma så myekin koppar i samma stadh till denn staaten. Hvar nu dett kann vara görligett, steller jagh i hans eget betenckiande. För hans trägne bön skull haffuer jagh denna sckriffuelse inthe kunnett förbigå, bediandes, att han migh icke förtencker, och befaller honom hermedh Gudh alzmegetigh. Datum Stockholm denn 17 Aprilis, Åhr 1634.

M. K. B. T. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Lakuner till följd af fuktskada.

210.

Stockholm den 19 April 1634.

Konungens begrafning; A. O:s planer att göra besök hemma; åtgärder att afhämta honom; förslaget rör. kurfurstevärdigheten i Mainz; Erik Larsson v. der Linde och kopparhandeln; hunger och dyr tid hemma; privatsaker.

Välborne käre brodher. Näst *etc.* . . . , effter som jagh för fhå dagar sekreff medh vår s. Konungs Marskalk honom till ifrån Nyköpingh, att vij haffue anstelt begrafningen till denn 22 Junij, altså åhré och Ständerna till samma tijdh hijtt förskreffne, då vij och agta medh dett samma riksdagen att holla, och de puncter att proponera, som jagh medh min b. deruthe om afftaalte.

Och drager jagh migh väl till minnes, att han var i denn meningen, att, hvar Greff Peder kunne komma nogott i tijdh uth till honom och han in Concilio formato kunne amploieras, att min b. då meente, att han ville göra en resa neder åht lande att ordinera suakerna, och då medh dett samma stiga på skepp och komma på nogre dagar hijtt till oss, likprocessen så väl som riksdagen att bivistas, hvilket sannerligen vore högt till att ønske, der mögeligit eliest vore, och lägligheeten så kunne tillsäia, på dett min b. [sig underätta måtte] om vår staat, hvilken der sigh, sedan han aff riket förreste, myckett förändrat haffuer.

Jagh haffuer och afftalat medh Hr Claus Flemingh, att han på [d]ett fall skall lathe 2 eller 3 lätta öhrliche skepp löpa åht Wismar eller Strålesundh, och der order ifrån min broder förvänta. Der mögeligit vore, ønske vij dett alla, och veet noksampt, att dett myckett skulle båta vår staat. Min k. b. lathe migh medh första legenheet herom förnimma sin meningh.

Min broder förmåler i en sin skriffuelse medh Anders Lackei och giffuer migh svar på mitt förre breff om Ments, att han inthe haffuer förändrat sin meningh, uthan, att han dermedh så lenge drögt haffuer, åhr skedt aff denn orsaak, att han på sine privatsaaker inthe tenektt haffuer, uthan i en omvordnat om fäderneslandzens säkerheet att erholla leffuer, och fördenskull begärer, att jagh dett vedh legenheet proponera villé och honom resolution förskaffua, och att, hvar dett inthe till annat tiente, då till ett testimonium anteactæ vitæ kunne effterleffuas. Detta haffuer jagh hooss hvar och en in specie sonderat och förnummitt dem dett inthe mishaga, uthan alla gerna see min broders lycka, som denn der aff fäderneslandet väl meriterat åhr och aff de euan-geliske ständerna myckett förskylt. Sedan haffuer jagh dett pu-

blice in Senatu proponerat, att, hvar Chur-Mentz honom oftare offererades, om de hölle dett för rådeliget honom att vedertaga, så frampt saakerna således i Tyslandh affluppe, att dett kunne bliffua beständigt, om dett dem och behagade; och att de deres skrifftlige resolution till honom giffua vele. Då toge [de] detta i betenckiande och enthligen detta svar goffue, att de unthe honom gerna all denn ähra och lycka, som honom vederfhares kunne och gerna sielff der till hielpa effter förmågo, men att råda dertill och giffua deres samptyckio dertill, för ähn han dem derom uillsckreffuit haffuer, drogo de betenckiande: 1:o att dett vore ett medell att bliffua min broder uthur fäderneslandet quitt, ty dett offitium in imperio skulle svärligen kunne dirigeras in imperio genom en stotthollare, uthan genom hans egen person, och stoge dett i des Stenders magt att sleppa honom hijtt eller ey; 2:o hvar min broder för dett ämbetet ey sedan kunne komma i riket, och Ständerna, de där på honom haffua ett stoort öga, förmerkte genom deres samptyckio vara förorsakat, skulle de till eventyrs bliffua uproriske och Rådet dett omgella; 3:o befrugta de, hvar min broder bleffue således uthur riket, som doch i så monga år så berömligen och väl haffuer tient sitt fäderneslandh, att monga, som [ey] myckett haffua sigh förvärfuat der uthe, skulle taga sigh deraff ett exempell, och således de och deserera patriam, och altså riket bliffua förblottat på goodhe menn och patriotter; 4:o att vår bästa ungdom skulle begynna att sökia deres promotioner der uthe, och således latha de sköna landh, der uthe ähro, draga deres hugh och personer ifrån desse höge bergh, stoor skogar och [dj]upa dalar och patria i längden bliffua aldeles desolat och enthligen råka under fremmande härskap. Att detta och lätheligin skall kunne skee, haffua vij noksampt i händer om rön aff vår adell, ja och gemene soldater, som i förledne sommar inkompne, ty [de] ähstunda medh längtan dit uth, och, dett de tillförene haffua hollet för en plåga att draga till Lifflandh och Preussen, holle de nu för en stoor nåde att fhå draga till Tyslandh.

Min broder försäkra sigh, att de honom denn ähran aff hieratat unne och vette väl, att han deres consensum inthe behöffuer, aldenstundh honom inthet aff riket eller aff deres egit nögott giffues, uthan desse fyra skäl haffua de moverat. Der min broder försäkrar dem, att han vill komma (nhär Gudh teckes att hielpa denna saak till ända) hem i fäderneslandet, och sin tienst dett, så hereffter som [h]ähr till, bevisa, så lähre de icke allenast

för deres personer detta consentera, uthan och komma Stenderna, der så behöffdes, att approbera. Ett haffue de väl mentionerat, att, hvar Gudh teecktes, att lathe detta kriget komma till en goodh ända, och min broder detta biudes, och han förorsakades detta att vedertaga, så giorde han myckett väl, hvar vår nation och familiarna här i riket motte häreffter haffua en liberum accessum till kall i nogre aff de euangeliske stifter, och, der min b. dett tillväga bringa kunne, beviste han vår nation en stoor ähra och tienst. Min broder ville migh sin meningh herom medh dett första förnimma lathe, och, så frampt till honom behagar, sielff Rådet derom att tillskriffua. De consenterat gerna, så frampt till de ähre försäkrade, att han ville komma hem i landet igen. Heruthinnan ähre väl många discursur fallna, de der vele bliffua för vidhlöfftige att mentionera, men summan der aff ähr, de tesmoniera alla en goodh affection till hans person.

Käre broder, han drager väl till minnes, att Rådet haffua tillförene sekreffuit honom till, för hvadh orsaker skull de haffua sendt Erich Larson; och [hvadh] han och för en contract (och huru præiudicerligh), han uprettat haffuer (doch alt ad ratificationem), tviflar jagh inthe, att min broder väl sedt haffuer. Jagh seer Erich Larson moste antingen [vara] alt för malitios eller simpell; hvilketdera detta ähr, kann han bäst sielffuer döma. Hvadh vij honom svarat haffua, kann han noksamt see aff denn copian Rådet honom till sender, och befrugtar jagh, dett vij moste g[öra et]t extremum, betala Cronones gell och giffua kopparberget lös på en redeligh tull. Gudh hielp oss väl aff denna laborinten, och göra oss en gångh aff Hollendernas servitut frij.

En stoor plåga ähr her i landet, som ähr dyr tijdh och hunger. Norrlanden befrugtar jagh och [en] deel aff Finlandh bliffuer i detta åhret mäst öde, effter som myckett folk ähr i jål svultet i förledne höstas, inthet salt, vintersådan her i landet ähr mestedeles borta och moste säs medh kornsåd h upp igen. Doch ähre de många, som inthe äga nogott korn. Gudh affvände denn plågan. Här i riket ähr en sådana trångh om spannemål, att vij inthe krigsfolk kunne fhå uthur landet, för ähn spannemål kommer ifrån Liffhandh, som der nu aff Cronan för contant moste köpas. Käre broder, annatt synnerligit haffuer jagh för denne gångh inthe att skriffua, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 19 Aprilis, Åhr 1634.

D. T. B. E. J. Ieffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Jagh tackar min k. broder, som inthet haffuer förgäthet migh, uthan loffuar att vidh legenheet komma migh och Soopen i hugh. Jagh tienar honom altijdh aff hiertat igen. Min hustru lather helsa min b. medh sin kärliche tjenst. Vale et vive. Om min broder sender nogot vijn hijtt, så glöm inthe bort migh. Dett fodret min b. förährade migh haffuer mongen nutet gott åht.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Frankff. vedh M. den 15 Maj, Anno 1634.

211.

Stockholm den 8 Maj 1634.

Konungens begrafning; riksdagen; begär A. O:s betänkande om Christinas giftermål, regeringsformen m. m.; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Effter jagh för någon kort tijdh sedan medh Anders Lackei sekreff honom alla particularia till om vårt och fäderneslandzens tillständh, hvilket breff jagh förmodar honom vidh denna tijdh väl skall vara tillhanda kommitt, och ifrån denn tijden in till dato åhr här i vårt staat inthet skriffvertidigt fallit, uthan alle saaker åhre, des Gudi skee loff, i goodhe och rolige terminis.

Och, effter vij, som jagh i min förra skriffuelse förmälte, slutat, att H. M:ts, salig och berömligh [i] åhminnelse, begraffningh vore berammatt att skolla hollas här i Stockholm denn 22 Junij, och Ständerna vore försekreffne till Nyköpingh till den 1 Junij, der och första proposition till Riksdagens begynnelse bliffuer framstelt och sedan i Stockholm bliffuer ändat, der till Gudh ville sina nådh och välsignelse förlähna; så, oansedt jagh nogorlunda icke misströstar, att vij skole haffua min broder till samma tijdh hijtt till oss att förvänta, så frampt till icke saakerna sigh merkeligen kunne förändra, dett doch Gudh ville nådeligen affvända, icke deste mindre [vore att önska], på dett fall, hvar min broder sielff inthe kann komma, att [han] då oss sin meningh genom Grubben, sosom och skriffiligen, ville meddela, om icke och nogre fundamenta skole leggas att förekomma vidhlofffigheeter i framtijden om vår unge Drättnings giftermål, att dermedh må ordentligen tillgå, och icke nogon oförmodeligh oro och villervalla upväxa, hvilket lätheligen skee kann. Och oansedt vij haffua Norköpings beslut för oss, som väl dett tydeligen besckriffuer, synes doch icke orådeliget, att der nogott vijdare om rördes.

Vore och icke onödigt, att min broder oss sitt betänckiande meddelte om regeringsformans förändrande, som han loffuat haffver, oansedt jagh noksampt veet, att han så medh negotier belastat ähr, att han ingen tijdh öffuerlöps haffuer. Tvifflar doch inthe, att hvadh som skee kann, han och gerna gör.

Våra medhcolleger haffua funnitt rådeliget att fråga min broder om några puncter till råd, som han väl sielff aff deres skriffuelse förnimmandes varder. Doch skattar jagh för min person inthe rådeligit på denna Riksdagen nogott derom att mentionera, ty jagh skattar dett alt för hastigt och sedan att vara ett heett jern, som man lätteligen sina fingrar väl på brenna kann*).

Käre broder. Jagh giffuer honom tillkenna, att, denn tijdh jagh var i Wollgast, talte jagh medh Hr Rask på vår svåger Åke Axellsons vägna om en gårdh, som han köpt haffuer aff Ericcus Scroderus, Nockeby benembt, att han dett Åke ville för en summa peningar uplatha. Så loffuade han, att hvar [han] nogon denn gården sälia skulle, att ingen denn för honom bekomma skulle. Nu beder Åke, att min broder ville på hans vägna tala medh Rask, och, om så skee kunne, att han honom denn till köps updraga ville, och biuder han 1000 rdr, hvar dett inthe kann gå, då 2000 rdr, och der min broder legenheet så vore att leffuerera penningarna deruth, så ville han gerna ehreleggia dem här till min broders hustru igen. Kunne dett skee, så gjorde min broder honom en stoor tjenst. Han ville och skriffua svar heruppå.

Hvadh som hans hustru och barn belanger, så ähre, des Gudi skee loff, alla vedh goodh hälsa och välmågo, och Erich Oxenstierna ähr alt i Upsala, mår väl, studerar flijtigt och haffuer stoor lust till sin book. Nu käre broder för denna gångh haffuer jagh inthet mhera att skriffua, uthan befaller min k. broder medh alt, hvadh honom kärt kann vara, Gudh denn aldrahögste till all goodh och lyckligh välmågo käriligen. Datum Stockholm denn 8 Maj, Åhr 1634.

M. K. B. T. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Lather och min hustru helsa min k. broder medh sin tjenst.
Vale.

*) Jämf. Rådets bref till A. O. af den 10 Maj 1634, tryckt i H. S. H. Del 29, sid. 345. Det heta järnet var upphörande af adelns tullfrihet.

212. (*Ej egenhändig.*) Stockholm den 17 Juli 1634.

Rekommendation för en biskop Isak Rothovij son.

Välborne kiäre broder herr Richzcanceler. Näst *etc.* . . . .
 Ährevyrdige mester Isach, biskop uti Åbo, haffuer hoz mig fljteligen anhollit om en commendationsskrift til min k. broder för sin son, huilken medh andra, som min k. broder förskriffuit haffuer, achtar förresa till Tysslandh. Så endoch iagh väll vett min k. broder både för bemälte M. Isachs, som jämväll för hanss brodherz salig Rothovij skull, noghsampt af sigh sielf till sonenz promotion bevågen, icke dez mindre haffuer iagh velat Isachz begäran effterkomma. Och begärer förthenskuill brodherligen, att min k. broder ville för min intercession skull beneficium beneficio addere, och denne unge person then gunst, hielp och befordran bevijsa, att han må förnimma min förskrift haffua hooz min k. broder rum funnit. Befaller härmedh *etc.* . . . Stockholm dhen 17 Julij, År 1634.

M. K. B. T. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

213. Stockholm den 19 Juli 1634.

Ursäkt för försummad brefskrifning; konungens begrafning; riksdagen; enke-drottningen; pfalzgreffen; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Jag tvifflar inthe honom högeligen åhstunda att vetta vårt tillstånd her i riket, i synnerheet, [emedan] jagh nu en tijdh long inthe sekreffuit haffuer, hvilket förorsakat ähr aff de extraordinarie stora besvär varitt haffuer, sosom och derföre att jag inthe vist haffuer haft till att skriffua, emedan på proposition inthe chategorice haffuer varitt resoluerat. Men nu tryter ingen materia, hvar tijdenn ville tillreckia.

Den 22 Junij ähr salig K. M:tt[s] lijk medh denn största pomp och heder begraffuin, som jag nepligen tror skedt vara, ifrån denn tijd Sverige bleff ett konungarike. Doch kann dett aldrich vara så väl, som s. K. M:tt aff oss ju mhera förskylt haffuer. Denn 1 [Juli] begyntes Riksdagen och proposition bleff upläsin. Två dagar dereffter kallades [ett ut]hskått aff Ständerna i

..... der bleff Regeringsformen [up]läsin ..... ville
 .....
 ..... scrupulerat haffue s ..... haffua hvart ..... giort
 der i förstone monge difficulteter uthi, doch enthliggen genom
 munthlige conferentzer så öfvervundne, att de föga haffue hafft
 att säia, och denn mäst talt, som minst haffuer förståt. Nogle
 ordh haffue vij förändrat, men in realibus ähr hon sigh sielff lijk
 bleffuen, och [vi] ähre nu om henne ense vordne. Uthsckriffnin-
 gen haffue de samptygt; nembligen skatt och crone hvar 15 och
 frelse, så väl innan som uthan om sätesgårdsfriheten, hvar 30.
 Boskaphielpen likaså. Doch alt medh denn condition, att om
 kriget går an, och tractaten löper uthan frugt aff; men bliffuer
 fredh, inthe. Detta haffuer gott mycket besvärliget. Utsckriff-
 ningen ..... våra regementen att m[edh] completera
 ..... Går kriget för sigh haffue de til[bjudit sig] göra
 sitt yttersta. Jag bekennen, att her i landet ähr extraordinarii
 fattigdom, och, sosom denna åhrs vext [lath]er sigh illa ansee,
 altså ähr denn ähnu mehra till att befrugta. 9 riksdagar eller
 nogle flere haffuer jag i s. K. M:tt[s] lifftijdh uthleffuat, men al-
 drich seedt bönderna gallnare ähn denna gångh; och haffuer jagh
 måst gå till dem tvenne resor på gillestugan och enthliggen bleff-
 uet väl medh hvarandra eense. Jagh haffuer medh Feltherren
 varett på riddarehuset och ähre bleffne ense medh Ridderskapet
 om store tullen, hvilken de haffue goodvilligen cederat Cronon på
 2 års tijdh uthan recompense, oansedt dett haffuer hollit nogott
 hårtt. Om dett vore mögeligit, [att P]eter Spiringh motte komma
 hijtt [och] stella [den i ordning], gjorde han extraordinari [väl]
 .....
 ..... Ständernas ..... contentament .....

Drätningen ähr väl med häl[san. H. M:tt] Enkiedrottningen
 haffuer sin gamla natur. Vill endeligen i graffuen till s[alig]
 k[onungens] lijk, om hvilket hon hoos migh först anhollet haffuer,
 förmenandes att kunne bringa migh till samma phantasie, offere-
 randes stoorä præsenter, hvilket jagh strax medh tilbörliget svar
 och chategoris[k]t uthslog. Då bleff hon så bitter, att hon siuk-
 nade och låg i 8 dagar till sängs, simulerandes målösheet, men
 bekom sedan samma svaret aff Senaten och sedan af prästerska-
 pet. Nu ähr H. M:tt better igen.

Phaltzgreffuen leffuer temligen roliget, i synnerheet, sedan
 han fick min broders breff, hvi[lke]t honom och temligen förtrutet

haffuer . . . . . än och dundrar . . . . .
[agt]ar att göra o[ss] odios, doch inthe . . . . . som förr.

Syster Elisabet Gyllenstierna*) [är] unge Drättnings hoff-
mästarinna.

Detta tienar min broder till en kort underrettelse. Grubben,
Secreteraren, skall oförtöffua bliffua hädan expedierat och vette
att göra honom en muntligh rapport.

Alla godha venner må, des Gudi skee loff, väl. Ett moste
jag mentionera. Her Gustaff Horn, unge Drättnings hoffmestare,
anholler starkt om min broders dotter, Charin. Jag förnimmer,
att syster Fru Anna haffuer skreffuit min broder derom till.
Jagh haffuer och i en af mine skriffuelser [därom] nembdh**),
doch ingen svar bekommit. Han förer ett vackert och stilla
leffuerne, ähr och en beskeden karll. Doch [ähre] hans qualiteter
min broder nogsamnt kunnige. Min broder lathe sin hus[fru] vetta
sin mening derom [i] tijdh . . . . . bekomme vijn

. . . . . ra
till hvar sin man, och ähr megta väl [mottage]tt och medh tack-
säielse annammat. Tvifflar inthe, att hvar och en in spetie honom
väl därföre tackandes varder. Jagh hade meent, att han skulle
haffua sendt sin husfru vijn a part. Men nhär jagh dem dett
præsenterat hade, så vore de 9 personer och jempt 9 faat. Bleff
altså inthe öffuer. Jagh tackar min k. broder för dett stycket,
han migh förährat haffuer, skall dett gerna medh henne deela.

Käre broder; jagh skriffuer gerna mhera, men jagh haffuer
denna gången ingen tijdh. Önsker allenast aff denn högste Gudh,
att jagh honom [medh helsan oc]h hugnad see motte etc. . . . .
Datum Stockholm [den] 19 Julij, Åhr 1634.

D. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min käre hustru lather käriligen hälsa min käre broder medh
sin kärilige tienst.

Rikskanslerens påteckning: Präsent. i Höchst den 27 Aug., Anno 1634.
Brefvet är starkt förmultnadt och sönder i flera bitar.

*) Enka efter Hans Classon Bielkenstierna och kusin med Axel och Ga-
briel Oxenstierna.

**) Denna skrifvelse saknas.

214.

Stockholm den 9 Augusti 1634.

Rekommendation för hofmästaren Pentz.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . . Hoffmästaren Pens haffuer begärat sin affskeeph aff H. Mitt Enckiedrättningen. Hvaruthaff dett sigh förorsakatt haffuer, skall jagh medh dett första honom väl tillkenna giffua. Och efter han nu haffuer agtat sigh uth till min k. broder, sin tienst de euangeliske ständer att præsentera, derföre haffuer han aff migh begärat, dett jagh hans person min broder till dett bästa recommendera ville, hvilken hans billige begäran jagh honom ey haffuer kunnatt uthslå, i synnerheet medhan han s. K. Mitt en rum tijdh tient haffuer och nu sedan H. Mitt Enckiedrättningen. Han haffuer sigh och, sedan han i riket igenkommen ähr, väl comporterat, och [sig] till dett högsta för de förra mistanckar excuserat. Jagh beder min b. han ville lathe honom denna min intercession till goodha åhtniuta, effter som jagh och noksampt veet, att han dett göra kann. Jagh befaller hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 9 Augusti, Anno 1634.

D. K. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

215.

[Stockholm omkring den 7 September] 1634.

Underrättelser och krigsfolk från Ryssland; Östersjöprovinsernas besvär; regeringsformens verkställande; J. Baners vinterquarter; fästningarnes försörjande; A. O:s återkomst efterlängtat; Johan O:s ankomst väntas; tullens ordnande genom Spiring.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh honom hermedh icke förholla, dett jagh för 8 dagar sedan skreff min k. broder medh en, som haffuer tient migh för en balberere. Tviffler inthe, att denn ju ähr honom väl tillhanda kommin*). Effter denn tijden ähr här inthe skrifftvärdigt passerat, mhera ähn att nogre Tyske officerere ähre uthur Muskou ankomne [öffuer N]arffuen, haffuandes medh sigh 400 soldater, de der och berette, att ähnu flere

*) Detta bref saknas.

skole effterkomme, hvilka vij och lathe antaga och medh skepp hijtt till Stockholm föra lathe, förmenandes att bruka dem till H. M:ts lifregimente och på alla occasioner att vara intent. Heruthaff kunne vij noksampt sluta, sosom [vi det] och aff officerernes berettelse haffua, att freden ähr slutin emellan Ryssen och Polaken. Och haffue vij, alt sedan våre Sendebådth förreste ifrån Nougården, hafft ifrån dem slett inge tiender. Gudh giffue oss gooda.

Belangande vår staat här hemma i riket, så ähr denn ähnu uthi förra och goodha terminis, och haffue vij, alt sedann Riksdagen ändades, ha[fft] myckett hä[r] att göra, medh Polniske Liffjändernes och Ryssernas [bes]vär, och haffue vij most lathet falla hal[fpar]ten aff statierna i Lifflandh, så frampt till hela l[andet] icke skulle förlöpa, effter som väl till tredingen a[llare]da skedt ähr. Och så frampt till Skyttens regim[ente] längre hade varitt, hade Sverige om hela provintien [pe]ricliterat. Medh Ingermanlandh ähr äffuen så proce[derat] och så vidt kommet, att der des renta tillförene h[affuer] dragett till 150,000, drager hon nu inthe mhera ähn 40,000. Derföre ähre vij resolverade att settia denn provintien på sin förra summa igen. Medh Landhrådet i Estlandh haffue vij hafft mest till att göra, ty de besvära sigh öffuer deres Gubernör Philip Skedingh, att han gör dem stoorä ingrep i deras privilegier, och han [der]emot beskyller dem, att de vele immiscera sigh uthi alla jura maiestatis, hvilket väl endeles så i sanning ähr, och oansedt vij haffua demonstrerat dem deres fauter och giffuit dem både resolution och declaration deräffuan uppå, så haffue de doch omsider inthet velet dem vedertaga. Hvadh de nu vidare görandes varde giffuer tijdhen medh.

Eliest haffue vij i desse dagar ordinerat alla ämbeten effter regeringsforman*), [och ak]ta medh dett första att ställa denn i verket. M[ed för]slagen på ordinari staaten såväl som krigs[staten] ähre vij nu till värka, agtandes medh det första [vårt] goodha betenckiande deröffuer att taga, hvar uthaff min broder lätheligen kann judicera, hvadh vij kunne præ[ste]ra i Lifflandh och sedan i Preussen, och hvadh vij till riksens försvar i landet kunne beholla.

Vår staat står, des Gudi skee loff, temlighen effter denna tijdz legenheet. Doch synes han myckett dependera aff de euangeliskes i Tyslandh välständh eller olycka. Går min k. broder och dem väl, förhoppes jagh, dett våra fiender inthet lätheligen oss antasta.

*) Se Kullberg: Sv. Riksrådets Prot. (den 3 Sept. 1634); Del IV, sid. 212.

Hvar eliest, ähre vij icke uthan fhara. Vore rådeliget, att, der legenheet så kunne tillsäia, dett min broder deputera Hr Jahan Baner vinterquarter på Polniske grentzen, skulle dett väl mycket facilitera vår tractat.

Min broders schriffuelser tvenne ähro migh tillhanda komne*), der uthi han beder, att jagh ville driffua medh flijtt uppå, att denna ringa stilleståndztijdh, som nu ähr, motte tagas i agt, festningarne väl försöras medh proviant och goodha garnisoner. Så ähre vij nu dermedh till värka att [förse dem] dett bäste vij kunne, om hvilket alt vijdare [m. b.] aff förslagen förnimmandes varder.

Käre broder, jagh ville önska, att, om dett vore möieliget, och säkert skee kunne, att han vore väl uthur Tyska väsende och motte retirera sigh hem i fäderneslandet igen, denn lilla lifftijd [so]m rester att ampoiera i riket, emedan alle Ständer och hvar och en in privato hans ankomst åhstunda. Jagh befrugtar och, att i lengden ringa tack aff dem bliffuer förtient. Min broder förstår väl min meningh.

Din husfru och barn må, des Gudi skee loff, alla väl, och haffue vij nu i en temligh rum tijdh förväntat min k. broders sons ankomst hijtt till Sverige och medh längtan förbidat hans relationer, hvilkens uthebliffuande haffuer temligen tarderat deres particularskriffuelse till min bror om hela staatens beskaffenheet.

Synnerligen annatt haffuer jagh inthe att skriffua för denna gångh, uthan vill haffua honom påmint om Peter Spiringh, att, hvar möieliget vore, dett han kunne komma hijtt in i denna höst till att ställa tullen i verket, som nu på tu åhrs tijdh ähr consenterat, vore dett mycket väl, och vill jagh väl så laga, dett han skall bekomma en goodh recompens effter sin förra begäran, ty hvar dett inthe skeer, så skall denn oss ringa båta.

Och effter vij haffue agtat innan nogre fhå dagar att senda Anders Lackei till min broder [och med honom] . . . . . omstendeligen om vårt tillståndh a[viserat] . . . . . jagh till bemelte tijdh vijdare sek . . . . . vill nu hermedh etc. . . . Datum Stockholm . . . . . **) 1634.

M. K. . . . .

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Det ena af dessa bref, dat. Frankfurt a. M. d. 3 Aug. 1634, finnes i behåll i R. A.

**) Datumsiffran är genom fuktskada borta, men af brevets innehåll kan man sluta att det skrlfvits i början af Sept. 1634. Det här omnämnda besätandet af ämbeten enligt regeringsformen ägde nämligen rum den 3 Sept.,

Min hustru lather helsa min k. broder medh sin kärilige tjenst.
Vale.

Vedh Landhrådet i Estlandh ähre vij nu väl skilde och medh
gott contentament.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Mentz d. 14 Octobris, Anno 1634.
Brefvet är starkt skadadt af fukt. Lakunerna, utmärkta genom klam-
mer och punkter, äro, där så med sannolikhet kunnat ske, gissningsvis ifyllda.

216.

Stockholm den 13 September 1634.

Johan O:s ankomst väntas; statens utarbetande; varning för förrädare; försäkran om nit för fäderneslandets försvar.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . kann jagh honom icke oförmält lathe, dett jagh för nogre fhå dagar medh Commissckriffuaren honom tillsckreff om vårt [till]ständh. Fallder föreför för denna gångh inthe nogott synnerligit att skriffua. Orsaaken, att Regeringen i gemen icke haffuer skriffuet är, att de daghligen dax haffua förväntat hans sonns ankompst, förventandes hans meningh och rådth i alle saaker.

Sedan och haffue vij varitt i nogre dagar till verka medh vår ordinarij så väl som och om tillkommande åhrs krigsstat, och förhoppes, att denn skall bliffua ferdigh innan en dagh eller nogre och agte strax dermedh afferda Anders Lackeij till min k. broder.

Eliest vill jagh min k. broder troligen haffue förmanat, att han seer [sigh] väll före och agtar sigh för otrogne tienare, ty h[affue] här en tijdh longh gått tiender, att en hans eg[en dr]jengh skulle vara aff fienden köpt att tragta honom effter liffuet. Så veet Gudh, att jagh haffuer varitt aff hiertat bedröffuat öffuer dessa tiender [och] alla andra medh migh, men nu, des Gudi skee loff, [ähr jag] lugnat, sedan jag förnimmer aff . . . . . sons breff, dett han ähnu den 26 . . . . . mått väl. Gudh den högste

Jagh förnimmer och, dett v . . . . . faction
aff de Euangeliske . . . . . att önska, att der
. . . . . uthur dett Tyske krig . . . . .

och Estländska sändebuden fick afskedsaudiens i rådet den 6 Sept., enligt Riksrådets Prot.

och ett biståndh emot . . . v . . . . . tt ändå för
nödskull nogorlunda . . . . . Gudh giffue
honom lycka [att föra kriget] till ända och enthligen komma hem
[med hel]san och hugnat.

Eliet saakerna här [ähre, des]s Gudi skee loff, i ett temliget
gott till[ständh, och] skole vij göra vårt största flijtt att nyttia
denna stilleståndztijden, dett bästa vij kunne och befaller hermedh
etc. . . . . Datum Stockholm denn 13 Septembris, Åhr 1634.

M. K. B. T A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Lathe mine medhcolleger hälsa min k. broder medh deres
tienst.

Brefvet är mycket skadadt af fukt och åverkan. Ett större stycke är
ur manuscriptet borttrifvet.

217. **Stockholm den 4 Oktober 1634.**

J. Oxenstiernas hemkomst och relation; lofvar efterkomma påminnelserna;
om slaget vid Nördlingen och dess följder; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Jagh önsker *etc.* . . . och giff-
uer dernest min k. b. tillkenna din sonn J[ahan] vara den 1 O[c-
tobris lyckligt] och väl hit till Stock[hholm] arriverat . . . . .
memorialen*). . . . .
. . . . . alles stoore contentament, så att noksamt
. . . . . pplagit, der Gudh sparer honom [liffuet, att han
trä]der i dine footspår, och sosom . . . . . haff . . . instruction
hijtt, altså vele vij [nu] strax afferda commissarierna**) innan
fhå dagar till vex. Deres namn skole medh nästa post bliffua
specificerade.

Min broders breff medh hans sonn haffuer jagh öffuerläsit,
hvilket migh kärkommitt varitt haffuer, i dett du migh specialiter
påminner, hvadh nödigt ähr att stellas i verket och driffuas,
medh stilleståndet ähnu påstår, hvilket jagh medh mina colle-
ger skole effter yttersta magt och förståndh driffua. Huru vidt

*) De båda memorialen, som Johan Oxenstierna den 2 Oktober öfver-
lemnade i Rådet, äro daterade Frankfurt a. M. d. 28 Aug. 1634. Se H. S. H.;
Del 32, sid. 146 och 170. Jmf. Kullbergs Sv. Riksrådets Prot. IV: 227.

**) Commissarierna till fredstraktaten i Preussen.

dett härtill skedt ähr, och hvadh vij agta vidare till att göra, skall min broder medh ett vist budh innan fhå dagar bliffua ad-
verterat genom Regeringens egen skriffuelse.

Ett haffuer giort oss myckett perplex och bedröffuat, att vij
haffu[a erfa]ritt denn stoorä olycka, [som] är arri[verat [och vedh]
Norrlingen vederfharin ähr . . . . . nu judicera och döma
hvad . . . . . allenast de euangeliske ständerna [och vårt
kära] fädern[esland] derigenom . . . . . tillstunda, så och hvadh
[det för mer]keligit [impedi]mentum och hinder i våre tractater
medh de Påler skall kunne tillfoga. Hvad [det] och för en per-
plexitet hoss de evangeliske sk[all förör]saka, [är lätt] att döma,
hvilka d[em] desföruthan . . . . . victorierna medh . . . . .
spelat haffua] och nogon rett resolution . . . . .
. . . . . lettaste,
den der nu [en tijdh] longh haffuer [burit en] svår last, hvilken
sigh herigenom [nu mycket svårare faller], i synnerheet effter Hr
Gustaff [Horn] medh [så m]ånga andre tappra officerare ähre ho-
nom if[rån]rygte, som goode handtlangare varitt haffua. Men al-
denstundh Gudh haffuer dett så behagat, så ähr dett till att be-
klaga och inthet till att förändra. Vill fördenskull ønske, att
Gudh, som här till så unnerligen uppehållet sin församblingh, att
han henne ähnu inthet förlathandes varder, och att han ville styrkia
min broder under denn svåra byrda och giffua honom ett sådant
modh och styrkie dett att uthföra till dett gemene väsendes con-
servation och fäderneslandzens säkerheet, och att lyckan och fram-
gången måtte svara [emot] vilian och affection.

Dernest som han migh bådhe sin sonn och . . . . . commen-
derar, så skall han aldrieh tviffa på mitt hierta, både emot dem
och . . . . . och skole de in i min dödhsundh v[ara mig] så
käre som mine egne. Gudh lathe m[in b] . . . . . komma . . . . .
vårt fäderneslandh [och] leffua . . . . . ähnu i många goodha ähr.

Käre b[roder. Eff]ter denn olyckan ähr hent, och både mine
[söner] haffua varitt [me]dh i armeen, så kan jagh väl tenckia,
att de ey haffua sluppit om ändan. Så framt de ähre bleffne,
moste jagh dett befala Gudh och trösta migh dervidh, att de
haffua dödt för [K. M:ts] och fäderneslandet skull; ähre de fång-
ne, [hoppes] jagh min broder väl lather byta uth dem, så framt
till fångar finnes på vår sida; [ähre de] undhslippne, kann jagh
väl tenckia, dett de ähre på . . . . . kompne; beder [min
käre] kroder, dett han ville [tala] med [Peter Spir]ing, det han ville

[förs]treck[a] dem till deres uprustning . . . . [Jag vill] det honom väl betala. Käre [broder; jag ville] väl skriffua nogott vidare . . . . . tal . . . . . komma. Men för denna gången [förmår] jagh inthe [mera] aff ängslan. Medh tillkommande post skall jagh dett väl göra. Och befaller honom hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 4 Octobris, Åhr 1634.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Gösta ffsonn

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Mentz den 5 November, Anno 1634. Brevet är mycket skadat af fukt. Flera bitar äro borta, men lakunerna hafva, där sådant med sannolikhet kunnat ske, ifyllt gissningsvis, hvilka ställen utmärkts genom klammer.

218.

Stockholm den 8 November 1634.

Om slaget vid Nördlingen och dess följder: om nödvändigheten att sluta fred på hvad vilkor man kan; hotande krig med Polen; behovet af A. O:s närvaro hemma; Bremen; privatsaker om sönerna.

Välborne hiertans käre broder. Medh hvadh bedröffuelse jagh tvenne hans skriffuelser om dett olycksalighe slaget vidh Norrlingen*), och hvadh för oreda och vedervertigheet deruppå följt åhr, i genom läsit, kann jagh icke noksampt besckriffua, i synnerheet dett jagh väl kann pröffua denn svåra last och börda, han nu drager, inthet att komma öffuerens medh hans krafter, hvilket migh och inthe ringa perplex gör. Men aldenstundh dett haffuer så varitt Gudz vilie, och jalusien, som en part otillbörligen hafft haffuer, causerat, så önskar jagh, att denn goodhe Gudh ville förlähna min k. broder denn nåde, att han detta nästan förfallna väsendet motte redressera och de vedervertiges consilia turbera och enthligen en goodh och önskeligh uthgångh deruppå göra, och sedan att förhielpa honom medh hälsan och hugnat hijtt hem till oss igen.

Käre broder, jagh kann noksampt döma, att effter denna dagen vårt svenska nampn j[u] lengre j[u] mhera bliffuer odios och föragteliaget, autoriteten i mootgången aftager, i synnerheet för de stoorä och megtige contorlier (!) skull, som han der haffuer, så att

*) Blott det ena af de här sannolikt åsyftade breffen, det af den 5 Sept. 1634, finnes i behåll i R. A.

noksampt synes, att, hvar man sigh icke snart der uth drager, att man då till euentyrs icke dem alla till fiender bekommer, att man och icke allenast satisfaction och goodh venskap icke bekommer, uthan och tilleventyrs fiendhskap och öhrligh medh alla most haffua till att förmoda. Så, på dett att sådant motte förekommas i tijdh, och saakerna nogorlunda ähn ähre i sitt esse, synes icke allenest migh, uthan och hela Rådet nytigt och rådeliget, att han, der mögeliget vore, på hvariahanda sätt dett och skee kunde, oss uthur detta kriget droge.

Nogon instruction eller viss regel att fölia kann jagh väl merkia vara omögeliget, uthan att consilia, effter som vädret blåser, motte fattas, och der inthe annatt kunne nhås, så vore dett nok, att vij medh vänskap kunne derifrån skilde bliffua och haffuer hela fäderneslandh min broder noksampt enthskyllat. Vetta och noksampt honom haffue giort dett yttersta, som haffuer varitt till att practisera, och effter ingen större tack hooss denn nationen ähr till att förmoda, ja och till eventyr större otack, hvar vij lengre bliffua tillsammans, vore dett bäst att skilias äht i goodh tijdh, medan sakerna ähnu stå så i en halff staat. Min broder gör sitt fäderneslandh endå en stoor tjenst, nhär han denn fredh och roo i ett sådant vidt uthseende krich kann tillhandla, och sedan medh sin person fäderneslandet här hemma att kunne tiena medh denn lilla resten, som ähnu aff lifstijden öffuer vara kann.

Oss tillstundar nu uthan tviffuel i tillkommande vhar krich medh Pälacken, dertill vij i denna vinter alla præparatoria göra vele, effter som han noksampt aff Regeringens breff till sigh specialiter förnimmandes varder.

Huru högnödigh hans person vore här hemma i riket, kann han noksampt sielff tenckia, och jagh ey heller så uthtryckeligen besckriffua kann. Men dett ähr summan, ville Gudh hielpa honom hem till oss igen, skole all tingh gå lättare och medh hvars och ens bettere contentament. Derföre hvar mögeliget att sno sigh der uth medh nogon säkerheet, så skattas dett icke allenast aff migh uthan aff allom här väl. Han see och sin person väl före, att fäderneslandhett aff honom motte ähnu kunne haffua nogon tjenst. Sätt och medell dertill stellas i hans egen discretion, dett att lämpa, effter som tijderna bäst.

Hvadh vij eliest om Brämen förmene, och hvadh vij agta deruthinan att göra, förnimmer han väl aff vår samptlige skriffuelse, så väl som vår intention, derföre jagh [agtar] onödigt specialiter derom att röra, allenest min broder vara försäkrat, att jagh

skall arbeta både natt och dagh till fäderneslandets tjenst och ingen tima latta migh förbigå, uthan altijdh driffua både migh sielff och andre, så vidt jagh kann.

Käre broder, jagh förnimmer och aff din sckriffuelse, att, oansedt du så högt äst besvärat medh otaligt arbete, icke deste mindre kommer i hågh mine söner Turo och Jahan, hvilke der ähre både sargade och blotte komne ifrån slaget, och, effter som Turo ähr nogorlunda bättre bleffuen aff skåtten, att min broder haffuer rådt honom att göra en resa till Franckriket och Engelandh och så hem igen, att sedan tillbiuda fäderneslandet sin tjenst, och Jahan att förresa till Hollandh och bliffua i dett kriget, så kann jagh inthe tillfyllest tacka min broder, som haffuer styrkt och rådt dem goodhe råd, ja och uthan tviffuell medh nödhörfftighe medell försörghd. Gudh lathe dem leffua Gudh till ähra, deres fäderneslandh till tjenst och att kunne bevisa min broder och de honom tillhöre all tillbörligh tjenst igen. Och hvadh min broder dem undhsatt haffuer, skall jagh medh all tacksamheet vetta till att betala. Jagh önsker gerna, att hvar dem ähr öde att uthgiuta deres blodh, seer jagh helst, att dett skeer för fäderneslandet och icke för dett otacksamma folket.

Käre broder, din sonn Jahan ähr förordnat att bliffua commissarius medh i Preussen, och effter han innan en dagh heller två skall holla troloffningh medh sin fästemo, Fröken Anna Sture (der till Gudh honom sin välsignelse ville förlähna), så agtar han nogre dagar dereffter att begiffua sigh öffuer till Preussen och hoppes ändå, att han, medan preparatoria till tractaten görs, skall ändå väl komma i rettan tijdh, oansedt att vår svåger Åke Axellson, som en aff commissarierne bliffuer, haffuer ähnu inthe kunnett komma herifrån aff continuerligit mootväder. Hoppes doch, att Gudh dett snart vender. Jagh hoppes, att din sonn bliffuer ett stätteligit instrumentum i vårt fäderneslandh och träder en dagh i ditt kall och veet Gudh, att migh inthe lithet hugnar, dett min broder sielff må see denn hugnann på de fhå sine barn, [som] igen leffue, att sedann och tillvexa, som vår familia vidh sin gamla reputation holla kunne.

Eliet vårt tillständh här i riket, så ähr, des Gudi skee loff, ähnu alla saaker i en temligh staat. Gudh lathe så lenge vara. Och befaller nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 8 Novembris, Åhr 1634.

D. T. O. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa min broder medh sin tienst. Om min b. kann nogorlunda göra, så skilie digh vidh detta väsende. Alle män i riket frugta om din person och önska digh väl hemma, hollandes dett för denn bästa recompensen. Nu Gudh befaller jagh digh. Han lathe migh och ähn en gongh fhå see digh medh hälsan. Vale et vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Mentz den 23 Decemb., Anno 1634.

219.

Stockholm den 28 December 1634.

Sjukdomshinder för brefskrifningen; mottagna bref; franska sändebudets d'Avauxs hitkomst och underhandling; krigsrustningar; önskar A. O:s ankomst närmare till Sverige; privatnotiser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min broder icke oförmält lathe, dett orsaken ähr, att jagh i 8 veckors tijdh icke haffuer skreffuit (der han sigh uthan tviffuell väl förundrar) ähr denne, att jagh i så longh tijdh haffuer hollit vidh sängan aff en häftigh calento och en starck flus, de migh nästhan hade bragt till att vandra verldenes vägh. Doch tackar jagh Gudh, att jagh nogorlunda begynner att komma till mina krafter igen. Hoppes fördenskull, att min k. broder i dett fallet enthskyllat.

Jagh haffuer eliest i min varande siukdom bekommit trenne min k. broders skriffuelse*), uthaff hvilka jagh medh hugnat förnimmer honom vidh denn tijdh i dett fharlige tillståndh haffue varitt vidh goodh helsa, och, oansedt medh stoor vedermödo och emot mångens meningh, bragt arme[e]rna på benen och redresserat saakerna, så vidt dett haffuer varitt mögeliget och sigh practicera lathet. Önsker, att Gudh honom denn nåde ville förlähna, att kunne stutza fiendens högmodh, bringa saakerna i dess förre ståndh och sedan medh fäderneslandzens säkerheet och reputation snoo sigh deruth igen.

Hvadh vår staat här hemma vedhkommer, så ähr han, des Gudi skee loff, in antiquis terminis, effter som min broder noksampt förnimmer aff samphlige Regeringens breff till sigh, hvilka der medh ziffror ähre sekreffne, och jagh medh reen stijl icke understår migh att skriffue, aldenstundh passerne der uthe aff fiende

*) Sannolikt brefven den 19 September, 10 Oktober och 1 November 1634, hvilka alla finnas i behåll i R. A.

mestade[]s ähre occuperade, refererandes migh altså till deres sckriffuelse.

Eliest ähr denn Fransöske gesanten för 3 vekor sedan hijtt kommen*). Han haffuer hafft solenn audiens hooss H. M:tt unge Drättning[en], H. M:tt att gratulera, sosom och [hos] H. M:tt Enckiedrättningen. Hooss Regeringen haffuer han och hafft solenn audientz. Hvadh han der proponerat haffuer, ähr min b. aff oss sampthligen noksampt notificerat. Nogle dagar effter audientzen, haffue [vi] lathet Salvio communicerat medh honom om hans affskeedh och vore resolverade att senda honom herifrån medh skepp öffuer till Preussen, deruppå han sigh svårligen difficulterade. Föll och strax deruppå en stark vinter in, hvilken myckett confirmerade hans skäl. Han styrktes att draga genom Dannemark. Han excuserade sigh att inthe kunne fördraga vinteren. Begärade att bliffua här quar till Martij månadh. Honom ähr fört till sinnes, att tractaten skall begynnnes oförtöffua, [och hafva vi] communicerat honom våra Commissariers breff ifrån Preussen, så vidht han haffuer bort dem lähsa, [men] haffue inthe kunnett gella. Moste nu altså lathe der vidh beroo. Der vij ingen fredh eller stilleständh för bekomma ähn genom hans underhandlande, befrugtar jagh, att dett skeer aldrich. Jagh pröffuar, att sosom min broder honom besckriffuer, sådan ähr han och.

Eliest göre vij här vår största flijtt att stella kriget i verket emot vhar[en], och agtar Feltherren sigh strax effter hälgan uth på landet att fortsettia mönstringarna och stella krigsfolket i order, dett bästa man kann, så att, nhär denn tijden kommer, all tingh må vara ferdigt. Gudh giffue eliest lycka. Freden bekenner jagh ähr oss nyttig.

Jagh ville önska, att jagh motte vara hooss min broder på två dagars tijdh och medh honom om vår hemstat communicera. Han skulle snart giffua migh rett. Menn medh ett ordh till att säia, att dett onda och de besvärlicheeter, som hemma iblandh oss ähre, förorsakar dee, som tunge ähre att lyffta och i en hast inthe goodha att retta. Doch refererar jagh migh alt på Regeringens breff. Jagh ville önska, att han kunne väl vekla [oss] uthur dett öffuer-tyske väsende (hvar dett icke kunne skee medh alla) och reterera sigh nhärmare siösidan för communicationernas skull. Så skulle dett väl nogott lättare gå. Doch veet jagh noksampt, att han inthe lather nogon mögeligit (!) sig gerna gå förbi.

*) Gesandten var Claude de Mesme, Comte d'Avaux.

Belangande våra vänner härhemma, så må de, des Gudi skeep loff, all väl. Vår svåger Jöns Kurck ähr nu gifft och haffuer bekommit Hr Jahan Pontusons dotter. Vår s. syster Märtas dotter Ingebor[g], näst den älsta, haffuer haft bryllop med Jochim Berndtz' sonn Hans Bern[des], Camaråd[h]; ähr ungh och beskedeligh karll. Doch kommer således vårt vapen i månges ahnor. Carl Bondes dotter, denn yngsta, haffuer haft bryllop medh Nils Kagg och sosom våra systrar haffua varitt rika på döttrar, altså bekomma vij väl flere svågrar (!). Vår svåger Åke ähr i Preussen och syster Ålsa ähr der medh; icke uthan stoor lifsfhara dijtt komne. Din sonn Jahan haffuer här hollit troloffningh medh Fröken Anna Sture. Dett svågterskapet kann jagh väl lida. Eliest ähr han nu på resan äht Preussen, och moste han genom Dannemark och Tyslandh dijtt. Gudh giffue honom lycka och medh hälsan igen att hemkomma. Detta haffuer jagh så kortligen velat att mentionera, oansedt jagh medh inthe synnerligit styrekie dette skriffuer, men medh näste post skall jagh dermedh continuera. Och befaler och hermedh *etc.* . . . . Datum Stockholm den 28 Decembris, Åhr 1634.

M. K. B. T. V. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Aldenstundh nu nyåhret tillstundar, så önsker jagh min k. broder ett gott hugneliget nytt åhr och förlåhna honom alla godha progresser i sitt förehaffuande, oss allom till hugnat.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Wormbs den 22 Febr., Anno 1635.

220.

Stockholm den 20 Mars 1635.

Berättar om sin ämbetsresa till Vestergötland och Göteborg; mönstringar; utskottsmöte; grufvans vid kopparbergets förfall; årsvåxten; krigsrustningar; maningar till fred; privatsaker; enkedrottningen.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh honom icke oförmålt lathe migh inthe tviffa, dett han sigh väl förundrandes varder, att han inge skriffuelser nyligen bekommit haffuer. Orsaken ähr denne, att sedan jagh i förledne höstas en temligh tijd till sängs aff en stark siukdom legat hade, ähr jagh strax, sedan

jagh nogorlunda ähr bettre bleffuin, förrester aff begynnelsen i Januario uth på landet, synnerligen äht Vestergöttlandh, der att holla laghmanstingh sosom och tala medh allmogen, på alle orter höra deres klagemål, disponerandes deres humörer till denna tidzens legenheet, sosom och varitt i Götheborg att retta de fheel och stoorä disorder, som i dett stadzregemente haffuer varitt inritit. Hoppes, att min resa skall icke uthan frugt vara afflupin.

Haffuer och Feltherren sampt Riksadmiralen varitt på landett och mönstrat både reuter och knegtar och dem till sommartoget ferdigh giort. Och ähr jagh nu enthligen denn 11 Martij hijtt till Stockholm igen ankommin, der jagh då saakerna så taliter-qualiter för migh funnit haffuer. Hoppes doch, att alltingh väl skall bliffua rättat.

Uthskättet ähr nu och tillsammans kommitt. Hvadh som delibereret ähr medh dem om denn Preusniske tractaten, varder han väl aff samptlighe Regeringens breff förnimmandes. På manligh[e] resolutioner skullé väl inthe fattes, men media begynne att bliffua nogott knapp.

Dett [ähr] till att beklage, att vårt Kopparbergh haffuer aff fallande lidet en extraordinari skada. Faller och ähnu daghligen. Ähr och till befrugtande, att sielffua taaket, hvilket allareda starkt sprukett ähr, kommer effter, oansedt vij medh all flijtt lathe mura pelare derinunder och befallat nya skagter i tijdh att brenna. Om denna olyckan oss hender, tencke min broder, hvadh för en olycka oss hender.

Andra landzbesvär ähr[e] väl stoorä, dem jagh och medh egna ögon sedt haffuer. Doch ähr[e] de nogorlunda till att förvinna, så frampt till Gudh teckes att giffua en goodh ährsvext, effter jagh förmoder, emedan roghsedan var i höstas skön och myckin uthsätt, som jagh neppligen tror i 10 ähr för detta varitt skeedt.

Vij göra alla præparatoria medh första yppet vatten att medh vår armé gå till siös till Preussen och Lifflandh. Gudh giffue till lycka, så frampt till tractaten löper aff uthan frugt, dett jagh och endeles tvifflar.

Min k. broders skriffuelser tvenne, medhan jagh haffuer varitt der nedre i landet, ähre migh i Stockholm väl tillstelte, för hvilken communication jagh honom käriligen före betacker, att han jempte vidh sine stoorä besvärligheeter och occupationer migh inthe förgäther. Moste medh honom beklaga lyckones ostadigheet, dett folket[s] obendigheet och irresolution, och, dett som mäst ähr, stoorä otacksamheet för många undhfångne välgerningar. Ville

önske, att min broder så väl som alla Svänksa väl vore medh ähran och reputation uthur dett spelet, ty denn ähr ondh att hielpa, som eij vill hielpa sigh sielff; der min broder den lilla och korta tijdhen aff lijffstijden, igen kann vara, motte kunne använda her i fäderneslandzens tienst och emot des nhärgrentzande fiender, motte han haffua större tack att förvänta. Jagh tviffjar inthe, att min broder ju söker alla occasioner och tillfällen, så vidt som skee kann, att snoo både sigh och fäderneslandhet uthur detta spelet, aldenstundh dett i längden inthe vill bliffua oss tienligit för serdeles orsaker skull, som han väl kann tenckia, [men] jagh menar och pennan inthe kann anförtro. Doch veet jagh noksampt, att han sielff medh flijtt dereffter tragtat och öffuer detta leffuerne väl tröttras. Min broder fatta consilium effter tijden, och tviffja inthe, att de aff oss och Ständerna väl skole bliffua uptagne.

Jagh lather dernest min b. förnimma, att i Febr. ähr både mine söner, både Göstaff och Turo, komne till migh till Götheborgh medh helsan, och haffuer Turo præsenterat migh hans sekrieffuelse, aff hvilken jagh medh hugnat förnummitt haffuer, att han, sedan jagh ifrån min br. [förreste], haffuer sigh således emot honom comporterat, att han haffuer vunnit hans gunst och meriterat ett sådant beröm och recommendation, hvilket migh så mycket högre hugnat, effter jagh veet, att han aldrich nogon gerna berömer, som dett icke meriterar. I alt dett min broder för honom beder, dett skall han nhå, mher och icke mindre. Min broder haffuer bevist honom en faderligh benegenheet i dett svåra tillständh och honom så väl ifrån sigh afferdat, så att jagh honom nästan uthan gell och skuldh haffuer igen bekommitt, dett jagh migh svårligen att skee skulle hade innbilla kunnett. Han veet eij heller honom tillfyllest att berömma. Hoppes, att han skall förtienat. Jagh hade svårligen trodt, att han nogon tijdh skulle haffua bleffuit så civil och modest, som jagh seer. Hoppes att haffua hugnat aff honom, der till jagh skattar min broder att haffua varett ett gott instrument till. Min Göstaff ähr stilla aff humör och sigh inthet muterar. Hoppes, der Gudh tekes spara honom liffuet, att han medh tijden kann bliffua goodh. Jagh tackar och min k. broder, som drager denn omvårdnat om min sonn Jahan. Gudh giffue honom denn lyckan, att han motte sådant emot min k. b. och de hans igen kunne förtiena.

Belangande min b:s husfru, så mår både hon och dine barn, som här ähre, dess Gudi skee loff, väl, och haffuer hon varitt en

tijdh longh på Kegelholm hooss Fru Ibba, Hr Claus Horns. Förmenar doch nu, att hon skall vara kommin till Tijdöön igen. Din sonn Jahan förmodar jagh, näst Gudz hielp, vedh detta laget skall vara i Preussen hooss de andra Comissarierna. Gudh lathe dem medh fäderneslandzens nytto att kunne väl förretta deres commission. Medh nästkommande post skall jagh min k. broder om alla saker vijdare informera och befaller nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 20 Martij, Åhr 1635.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru och barn lathe helsa min b. medh deres tienst och beder Turo, att hvar min b. kunne käre (!) på hans saaker, som stå i Ausburgh, så gjorde min b. deruthi mycket väl.

Postscriptum på ett särskildt blad.

Ett moste jagh mentionera, dett jagh inthe gerna gör. Medh alt komma vij väl till retta, men H. M:tt Enckiedrättningen bliffuer myckett oroligh; impedierar mycket vår unga Frökens institution, informerar henne till all vedervertighet och haat emot våre personer och nation, tillsteder ingen aga, lärher löpa om medh fåfengt snack som andra. Hooss Fru Moderen geller inge förmaningar. Forskencker och giffuer bårt alt dett hon äger. Synes altså, att dotter och moder moste skilias åht, hvilket väl nogott aff sigh föda vill. Synes och, att förmyndare moste en dagh sättias, effter vår s. Konungs egit förslagh i Rådet skedt. Min broder toge detta i betenckiande och vedh legenheet communicera migh sin meningh herom, ty periculum ähr in mora.

Kommer min b. medh Churfyrsten aff Brandeburgh till tals, lathe honom detta nogorlunda förnimma, att han sådant medh goodhe förmaningar kunne affråda, hvar och här nogott skedde, att dett icke motte komma honom nogott frembdh före. H. M:tt haffuer, som jagh förnimmer, försckreffuit Förstinnan aff Brunswich och nogre Frökner hijtt in, aldeles uthan vår ringaste vettskap. Min broder förhindrat, om han kann. Dett största besvär vij haffue ähr detta, ty här geller inge råd, inge förmaningar och skadan i längden kommer på cronan och våra effterkommande. Vale et vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Buxtehudhe den 2 Junij, Anno 1635.

Ishinder för den tillärnade expeditionen till Preussen och Lifland: tacksamhet för åt regeringen gifna råd; om riksskattmästaren och Per Baner; önskvärdheten af A. O:s vistelse närmare Sverige; enkedrottningen; privatsaker; om återlemnande af i München tagna tafior.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . medh siste ordinarie post gaff jagh tillkenna, hvad som intill des dato var passerat. Nu ähre vij till värcka att stella expedition till Preussen och Liflandh i verket. Vij hade väl förmodat att aff begynnelsen aff Maio kunne komma till siös, men denna extraordinari vinter, som i detta år varitt haffuer, deslikes ingen, som nu leffuer, minnes, förhindrar dett. Ty är nu isen så stark, att man drager vinternotan på stoor skepsleden, och ingen yppningh i skäran synes. Doch, så vidt som detta icke förhindrar, varder väl tijden tagin i agt.

Hvadh vij i denn Preusniske tractaten haffua fattat för en resolution, varder min broder väl aff Regeringens breff sigh tillskreffuit förnimmandes, och huru vidt vij hans meddelte consilium effterfölghd haffuer. Min broder gör mycket väl, att han specialiter rörer consilierna; är oss till en stoor underrettelse.

Eliest ville jagh gerna om vårt tillståndh nogott particulariter [skrifva], törs doch inthe förtro dett pennan, aldenstundh jagh icke förvisso veet, om dett kann komma honom tillhanda. Doch medh fhå ordh, vij haffue fharitt vilse uthi vhalet aff skattmestarekallet. Denn är dertill inthe capabell. Orsaken: att han inthe kann draga denn lasten, obrueras lätheligen, är nu illa siuk, i synnerheet i huffudet. Din medhcollega P[er] B[aner] läther äffuen setta sina saaker mest på retretter, kommer altså största lasten på migh ahn. Hoppes doch, näst Gudz hielp, att gå igenom dermedh. Kunne jagh önske, att Gudz velie så vore, dett min b. vore oss nhärmare och oftare gå kunne oss emellan, ville jagh förmoda, dett alt skulle väl fhå sin framgångh. Vore dett mögeligitt, att min b. kunne draga sigh uthur Öffuer-Tyslandh och komma i denn nedre deelen medh maner, ville jagh inthe tviffa, att alltingh skulle gå väl. Der och Gudh tecktes förlähna oss fredh och goodh uthgångh på denna tractaten, vill jagh inthet tviffa, att dett kriget, han leffuer uthi, skulle och fhå sin goodha rigtigheet, eller att vij och medh magt skulle kunne honom entsettia. Jagh läther alt detta bliffua, aldenstundh Regeringens breff dett noksampt omrörer.

I min sista skriffuelse förmälte jagh om E[nke]drott[ningens] saaker. Kommer han till hennes broder, communicera honom dett, ty uthan förmyndare till att leffua kann inthe länge bliffua, och dessföruthan moste dotter och moder bliffua åhtskilda och hvar för sigh bliffua. Min b. förstår dett väl, hvadh jagh menar. Jagh förväntar medh första legenheet svar på min förra skriffuelse, dereffter vij i detta fallet ville fatta våra råd.

Käre broder, efftersom du haffuer recommenderat min Turo till Östgöthe regementet, altså haffuer han dett bekommitt. Han haffuer så vidt nhått hans intercession till goodha, att Tureforssa ähr honom öffuerantvardat. Detta jagh så i en hast haffuer skriffua velet. Så snart Gudh vill, jagh förnimmer honom vara nhärmare kommen, skall på particular advis inthe fattas. Och befaller hermedh etc. . . . Datum Stockholm denn 9 Aprilis, Åhr 1635.

D. T. B. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min broder förmäler i sin sista skriffuelse, att Hertigen aff Bayeren lather sigh förlyda, der Hr Gustaff Horn kunne bringa tillväga, dett de konsttycken, som togos i Mönchen motte bliffua igen restituerade, så ville han bevisa honom en gunst igen; så förnimmer jagh inthe monga vara hijtt komne, effter som min broder haffuer aff innelagda inventarium*) till att see, och, oanstedt jagh icke för denna gångh kann senda specification på målningarne, så skall dett doch skeep medh dett (!) nästa post. Ville önske, att de honom förlossa kunne, så skulle väl alt dett målverk, som hvar och en privato haffuer, gerna der till contribuemat varda. Dett första jagh fhår svar, skall dett bliffua öffuersändt. Vale et vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Buxtehudhe d. 2 Junij, Anno 1635.

*) Denna bilaga finnes i behåll och lyder sålunda:

»Förteckningh opå det skilleri, som blef mädh Anders Joensson Lakeij ifrån Tysland införskicket Anno 1632:

Stora målade tafloer med förgylte ramer	18
Controphey aff Konungen i Påland, målet med ebenholtzram	1
Målat koppertaflo med ekeram	1
Taffle med utskuren ram, målningen med glas förtäckt	1
Store stentafflor	3
Mindre stentaffler med ramer	4
Små taffler uti ett contor inlagde	42

222.

Stockholm den 22 Maj 1635.

Önskan att A. O. komme till Neder-Sachsen; åberopar Salvii muntliga framställningar och gifvet memorial; om kopparberget; Erik Larsson v. d. Linde och ransakning med honom; rekommendation för honom.

Välborne hiertans käre broder. Migh vore ingen tingh kärare och hugneligare tiender, ähn att jagh motte förnimma honom vara medh goodh hälsa och en välbehollen resa kommen i Neder-Saxen, varandes oss så myckett nhärmare för correspondens skull.

Käre broder, effter som vij nu haffue afferdat Hoffcantzleren Salvium till honom, för hvadh orsaker skull uthviser hans medhgifne memorial, dett jagh och mehre till hans munthlige raport refererer. Doch, iblandh alt annat ähr detta icke dett ringaste, att, effter sosom vij i fiordh icke haffue kunnett nhå sådana conditiones till ett compagnie på kopparen, som vore tolerabell, ähre vij derigenom förorsakade vordne, att slå Kopparberget löst och sleppa dett i hvars mans handh, förmenandes derigenom att komma bergslagen på fötter och städerna, som aldeles vore aff sigh kompne, i tillvext igen, hvilket oss alt haffuer fhelat. Ty oansedt köpman gerna vill, ähr doch ingen förmögenhet, och moste sälia kopparen i otijdh, derigenom denn ähr och kommen i ett stoort vrack; och bergslagen för penningenödth skull kommer helt under. Dertill kommer dett olycklige fallet, som nu en tijdh longh skeet ähr medh gruffuan och ähnu daghligen skeer, om hvilket Salvius alle vijdare particulariteter veet till att beretta. Derföre såge vij gerna, att ett compagni ähter igen kunne stellas i verket.

Haffue fördenskull icke orädeliget hollet att afferda Erich Larson jempte vidh Salvius der uth medh min broder herom vijdare att communicera, medh hans inrådande och order der uthesluta, effter som han förmener dett [vara] gott och fäderneslandet nyttigt. Hvadh Erich Larsons meningh härom ähr, och hvadh breff emellan honom och Tripparna i Amsterdam gångne ähre, varder han min broder väl vjtsandes och om mhera underättandes.

Jagh veet väl, att min broder så väl som vij andre haffue fattat den opinion om honom, att han inthe sincere skulle haffua handerat de saakerna, han haffuer hafft under händer, hvarken i s. K. M:ts lifstijdh och myckett mindre sedan, dett jagh för min person icke heller rätt väl skall kunne judicera, alldenstundh alla particulariteter i hans acter ähre migh icke så fundamentaliter

kunnoga. Doch haffue vij nu en tijdh longh temligen famblat effter hans reckningar, hvilket både Fleminghen och Falkenberg medh största flijtt dreffuit haffue, förmenandes honom medh stoor poster skulle komma till acters. Men effter som min broder väl minnes, att Cammersaakerna sällan pläga vara rigtige, altså haffver han de förmente poster vederlagt, deres fauter bevist och sina reckningar i de störste poster clarerat, de der sedan och enthliggen i andre Cammarreckningar ähre igen fundne. Doch henger nogre poster på hans vijdare förklaringh. Tijden läker alt. Andre hans procederers beskyllningar biuder han och starkt att förleggja. Huru vidt dett går, varde vij väl förnimmandes emot Larsmessa, till hvilken tijdh vij haffue stelt honom och Luis de Gär [in], om hvilken agt Salvius alla particularia veet till att beretta. Jagh fäller heruthi ingen censur, för ähn alla acta ähre complette och noksampt igenom lupna. Doch kann väl hooss honom nogh skuldh finnas, men myckett ähr skedt aff affundh och vedervelie, dett min broder och väl sielff skulle haffua judicerat, så frampt han hade varitt här i egen person tillstedes.

Och aldenstundh han förreser nu uth till min broder, haffuer han bedit migh, dett jagh min b. honom recommendera ville, så vidt som skäligt ähr och han sina saaker försvara kann, att min broder ville vara försäkrat, dett han skall tiena sitt fäderneslandh som en rettsinnigh svensk man, effter som han och nu steller sina saaker så ähn her i riket, som han tencker att settia sina barn på en fast stool. Jagh tvifflar inthe, att han väl skall gå honom till handa, effter som han haffuer hopp att bliffua promovrat till ett ämbete, som Salvius väl veet till att beretta. Vill han göra gott, han kann dett och väl göra. Doch står dett att försökia.

Käre broder, i alt dett öffrige refererer jagh migh på Salvij relation. Och befaller min k. broder hermedh denn högste Gudh till all goodh och lycklig välmågo. Datum Stockholm denn 22 Majj, Åhr 1635.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Din hustru och barn må, des Gudi skee loff, väl, och lather min hustru hälsa digh medh sin tienst.

Stockholm den 22 Maj 1635.

A. O:s resa genom Frankrike till Neder-Sachsen; önskar, att han, om blott för ett par veckor, måtte komma hem; oordningar i kollegierna; enke-drottningen; förhållandena i Preussen kräfva tillsyn; klagar öfver bri-stande auktoritet; rekommenderar Salvius.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh honom icke oförmält lathe hans skriffuelse denn 21 Martij, daterat i Wormbs*), vara migh väl tillhanda kommen, aff hvilken jagh förnimmer medh hugnat honom på den tijden haffua varitt vidh goodh hälsa, och föresatt sikh, dagen effter, att begiffua sikh på resan genom Frankriket åht Neder-Tyslandh, fullmegtigh giort aff öffuercreitzerna medh de nedre om nhärmare coniunction att anholla. Så önsker jagh, dett Gudh ville hielpa honom medh hälsan ditt och sakerna der hän att kunne lämpa och foga, att Gudz ähra och fäderneslandzens säkerheet dereffter motte fölia.

Jag frögdar migh och derföre, att min broder kommer oss så myckett nhärmare, att vij oftare och säkrare medh hvar andre kunne correspondera, och effter vij haffua förnummitt hans ankompst, derföre haffue vij förskickat Hoffcantzleren Salvium (oansedt att vij [honom] svårligen herifrån mista kunne) till min broder, på dett han så myckett particularius om alla saakers tillståndh motte till att underetta vetta, derhän jagh migh och aldeles vill refererat haffue, effter han vårt tillståndh så väl veet som nogon aff oss.

Min broders ankompst vore här myckett önskeligh, der hon ähn inthe varade öffuer en vecka eller sex.

Ty här ähre stoorå confusiones och disorder, och en deel aff ipsa capita collegiorum göra deres dienst inthe tillfyllest. Vette ey heller sätt att ställa deres ämbete i ordningh; doch ingenstedes så illa tillgår som i Cammeren, der likquäl bäst borde vara bestelt, effter der ähr nervus rerum gerendarum.

Dett andra ähr H. M:tt Enckiedrättningsens orolige leffuerne och hindrande i vår unge Drättnings institution, hvilket Salvius väl veet att beretta. Och förmerkier jagh väl, att moder och dotter motte skilias åht. Sätt och medell dertill haffuer jagh Salvio communicerat min k. broder att tillkenna giffua, sosom och hvadh nödigt ähr medh Churfyrsten aff Brandeburgh att communicera.

*) Detta bref finnes i behåll i R. A.

Der mögeliget vore, [vore väl, om] min broder kunne komma hijtt och förordna nogon der uthe i sitt ställe provisionaliter, så lenge vij finge talas vidh, men hvar och kriget går an emellan de Poler och oss, hölle jagh myckett nödigt, att han gjorde en ryck öffuer åht Preussen, så lenge han finge tala medh Feltherren och hielpa att settia saakerna på denn orten i gott och ordentliget lagh, effter som jagh väl allareda kann merckia aff omständigheterna, att alt lærer inthe gå jempt och trårett. Jagh veet väl, att min k. broder haffuer alt detta föruthan en stoor last på halsen, och [att den] medh retta inthe borde förökes, men jagh veet, att han doch gerna gör, alt hvadh mögeliget ähr.

Jagh beklagar min [o]lycka, att jagh ähr råkat i detta tunga kallet i denna besvärliga tijden, i synnerheet medan jagh haffuer varett en iblandh de nedersta så nyligen, och ey så hastigt kann bekomma denn autoritet, som detta kallet kräffuer, oansedt jagh moverar omnem lapidem derföre. Doch kann dett väl komma. Vore min broder här, så vore detta alt lätt till att hielpa.

I alt dett öfrige beropar jagh migh på Salvij relation och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 22 Maij, Åhr 1635.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Postscriptum:

Käre broder. Aldenstundh Hoffcantzleren Salvius förreser nu till min b., haffuer jagh inthe kunnet underlathe hans person min b. till dett högste att recommendera, dett jagh dock veet, han dessföruthan noksamt ähr [honom benägen]. Jagh bekänner gerna, att vij inthe gerna hade sendt honom ifrån oss; varde honom och myckett saknandes i Cantzlij, effter som dett collegium ähr myckett illa bestelt. Han haffuer och giort oss ett stoort biståndh in ipsis consilijis och gott oss myckett väl tillhanda. Der nu nogon legenheet præsenterar sikh att bevisa honom nogon benegenhet och gott, han ville dett inthe underlatha, effter som han dett alt väl meritera kann. Han berettar och, att han ähr nogott graverat medh Cronones gell, som han sikh haffuer före försckreffuitt. Så vidt som min broder kann, ville [han] honom deruthinnan asistere. Min broder försäkra sikh, att han tiener honom och oss alla gerna, i alt hvadh han kann. Vale et vive.

224. Stockholm den 11 Juni 1635.

A. O:s resa; åberopar Salvii muntliga framställningar; expeditionen till Preussen; kollegiichefernas långsamhet; sorgliga skördeutsigter; kammarsarkerna; anskaffande af penningar; medlens felsläende; freden i Tyskland.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . ., jagh haffuer förnummitt aff hans skriffuelse till Grubben, daterat i Hagen denn 15 Majj, honom vara till samma ort väl [och] lyckligen arriverat. Förmodar fördenskull, näst Gudz hielp, att min b. nu skall väl vara kommen in uppå Tyska botten igen. Önsker, att Gudh ville förlähna honom denn lyckan, dett han dett förfallne väsendet kunne igen redressera och der åhtskilige huffuden under en hatt igen draga.

Och sosom vij för nogon kort tijdh sedan haffue sändt Hoffcantzleren Salvius uth till min broder honom om vårt tillståndh att notificera, altså förmodar jagh, att han sin raport min broder väll allareda giort haffuer, deraff han noksampt förnimma kann vårt tillståndh, hvilket icke ähr dett bästa.

Dett ähr nu så vidt omsider kommitt (oansedt megta longhsambligen medh all tingh tillgår, ehvadh flijtt jagh och för min person, effter denn ringa autoritet jagh haffuer, använt haffuer), att skepen leggia nu ifrån bryggan medh armeen till att begiffua sigh öffuer till Preussen, vidh pas 6 regementer till foot härifrån Stockholm och ett regiment till hest och 2 regementer till foot ifrån Callmare och Norköpingh, hvilka jagh förmodar nu skole vara i Preussen och 2,000 hestar ifrån samma ort. Gudh lathe dem väl arrivera och förlähne dem lycka. Ifrån Finlandh hoppes jagh, att de och vidh detta laget skole vara på resan till Liffländh och i rettan tijdh väl arrivera kunne. Förmodar altså, att nhär de regimenter till hest och foot, som ifrån Tyslandh till Preussen ankomma skole, då att bliffua en stäteligh armee. Gudh förlähne nu en goodh vindh. Jagh [haffuer] drefuit uppå, dett fortaste jagh haffuer kunnett, att de i tijdh skole komma till siös. Men dett ähr till att beklaga, dett [de] principale huffuden[a] inthe ähre driffuande och alt på crastinerande sätte.

Vår regeringsform bekenner jagh väl, att hon ähr goodh, men, der min broder icke snart kommer hem, befrugtar jagh, dett hon bliffuer oss skadeligh. Derföre, der mögeliget vore, att han kunne på en vijka eller nogre komma hijtt öffuer, vore dett myckett väl. Jagh kann detta icke så skriffua, som jagh gerna vill, men Salvius veet alt väl att beretta.

Medlen ähre här megta knappa, ty fattigdomen ähr megtigh stoor öffuer hela landet effter de dyra ähren, här varett haffua, och nu haffuer Gudh plågat landett medh ohörlige matkar, som äta up gräset på ängarna och fella sådan, sosom om der aldrich nogott hade varitt, och synas landet en stoor olycka att förestå, så frampt Gudh dett nådeligen icke förändrar.

Min broder skriffue Feltherren till, rådherandes honom i sina saaker och synes grant, att ålderen angår, och att han nu ähr ovan vidh kriget, o[v]iger och nästan för longhsam.

Ett moste jagh mentionera, dett som mest ähr, att en stoor faut aff Cammaren skedt ähr, oansedt vij, som Regeringen föra, icke mindre skull och faut begångit haffue, i dett att, sedan som min b. i förledne sommars nogre köpmän ifrån Hamburgh hijtt dresserade till att fhå betalningh i koppar för deres giorde förstrekingar, deraff bleff Cammaren så begirigh att betala gellen, så att, oansedt vij haffe anordnat 6,000 skp^æ koppar till krigsstaten, att de och dem mestedeles antastat haffue och loffuat i vinter så myckett igen att inköpa, innan denn behöffdes, men, sedan man till inköpet komma skulle, ähre medlen, derföre kopparen skulle inköpas, inthet effter földhe. Ähre altså råkade i en stoor medelösheet, hvilken faut synes oss stoorra olyckor ville causera. Jagh beklagar, dett jagh aldrich haffuer varitt brukat i cammarsaker och migh på sådana reckningar inthe väl förstätt. Kann migh doch derföre inthet excusera. Jagh önskade min broders nhärvaru, hvar inthe längre, doch på en vecka eller nogre, alt fördij att jagh inthe tvifflar, dett han medh sin nhärvaru och prudentia de begångne feel någorlunda skall kunde boota. Der och mögeliget vore, att min broder, hvilken der uthan landz haffuer en stoor credit, kunne uphandla 100,000 rdr på interesse och öffuerskriffua deraff 60,000 rdr till Preussen och 40,000 rdr till Lifflandh, giorde han en svåra goodh ger[n]ingh, och således våra fauter nogorlunda kunde boota.

Käre broder; jagh haffuer inthe kunnett underlathe honom detta att notificera, på dett han motte vetta, i hvadh laborinther vij ähre råkade. Lather Gudh denn crisen gå väl öffver, migh skole de aldrich mhera öffuertala. Vij hoppas att detta öffuervinda, så frampt till Gudh teckes att hielpa honom hijtt öffuer till oss. Och effter Erich Larson nu ähr hooss min broder, tvifflar jagh inthe, att, der han väl talar medh honom, han vist giffuer vexell på en summa, nhär han haffuer att retirera sigh på Kopparberget tillkommande vhar.

Alla våra medell slå extraordinarije feelt. Stoora siötullerna, som vedh denna tijdh skole haffua draget vidh pas 40,000 rdr, haffue icke draget 6,000. Koppartullen drager helt lithe, effter som ringa koppar görs, och vedh berget inthet vattn. In summa, i alla saaker skee stoora åhterslagh. Gudh affvende olyckan. Gudh giffue nu min broder denn lyckan att kunne enthsettia vår staat på nogott sätt der uthe, så vore dett väl, så lenge och till des Gudh tecktes att giffua oss åhrsvexten aff jorden. Dett jagh min k. broder icke haffuer kunnett oförmålt lathe och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 11 Junij, Åhr 1635.

M. B. T. V. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min Turo ähr nu öffuerste för Östgöthe regementet, och hoppes, att han nu skall vara i Preussen medh sitt hela regement. Gudh giffue honom lycka.

Der kriget går an emellan de Påler och oss, dett jagh nästan inthe tvifflar, holler jagh icke orådhsampt, dett man slutar medh Chur-Saxen och de euangeliske, effter vij dess föruthan inthet gott haffue aff dem att vänta, en allians, så vidt att de maintainera siökanterna och hölle oss säkre för Kaisaren, så frampt till Chur-Saxen gör medh honom fredh, och att Jahan Banér rygte medh alt sitt folk in i Påländh. Detta ähr allenast min phantasie. Min broder förstår dett bättre. Vale.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Magdeburg den 7 Julij, Anno 1635.

225. Stockholm den 16 Juni 1635.

Drottningens sjukdom; upprepar önskan om A. O. hemkomst på någon vecka; rådets försträckning och A. O:s andel däri.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . Effter Lårentz von der Linde ähr en dagh eller två här förbleffuen, sedan mitt förra breff var daterat, derföre haffuer jagh inthe kunnett underlathe honom medh ett ordh eller nogre fhå att notificera, dett H. M:tt, vår unge Drättningh, haffuer nu alt sedan påska varitt illa till pass, doch nu på nogre dagar hollit vidh sängen och myckett förfallnar. Denn högste Gudh, som all magt haffuer i väldh, han uppeholle H. M:tt vedh hälsan och lifuet och beuare oss för denn stoora olycka.

Och effter som en olycka oss lättheligen träffa kann, altså vore dett på all händelse nyttigt, dett min k. broder, om mögeliget vore, kunne komma hem till oss. Hvar och dett inthe skee kunne för dett Tyske kriget och dett nu angående Polniske, han ville då strax senda Salvium in [och oss] medh sitt betenckiande på alla hendelser succurrera.

Käre broder; effter Finlandh och Ingermanlandh lithet kunne contribuera till denn Liffländiske staaten, derigenom denn någorlunda synes att vele periclitera för medellösheet skull, derfor haffuer Riksens Rådhs samsatt sigh, att hvar effter sin quota ville denn asistera. Derfor haffuer jagh underståt migh på min broders vägnå att loffua 8,000 rdr i peningar och proviant, doch att betalas aff kronan i höst medh interesse och så myckett haffuer jagh satt deremot. Feltherren vill göra sitt i Preussen, dett högsta han kann. Derfor haffuer jagh sekreffuit hans Hoptman till på Wolmar sosom och Jahan Olson, att de dett effterkomma. Hoppes, att min broder migh detta förlåther, och dett ju behagar. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 16 Junij, Åhr 1635.

D. T. B. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens påteckning: Præsant. i Magdeburg den 7 Julij, Anno 1635.

226.

Stockholm den 26 Juni 1635.

A. O:s resa; missnöje med utnämmandet i England på J. Skyttes föranstaltande af riddare och adelsmän; expeditionen till Preussen; drottningens sjukdom; A. O:s närvaro önskas; privatsaker.

Välborne hiertans käre brodher. Näst all kärlich välmågans lyckönsken, kann jagh honom icke förholla hans skriffuelse, daterat Stade denn 3 Junij*) vara migh väl och icke uthan stoor hugnat tillhanda kommin, aff hvilken jagh förnimmer, att denn högste Gudh nu enthligen effter en long mödosam och fharlig resa hulpit honom medh hälsan in i Neder-Saxen och honom att vara både i Franckeriket, Nederlandh och på andre orter mycket honorifice accepterat och dimitterat. Hans helge namn vare evigt loff, som min broder uthur bemelte fhara alt härtill förhulpit och

*) Brevet saknas bland A. O:s bref till brodern i R. A.

oss så myckett nhärmare komma lathet. Denn samma Herren han hielpe min k. broder ähnu vijdare att redressera dett förfallna väsendet och enthligen genom hans flitige och idhkesamma, oförtutna arbete hielpa dett Tyska väsende till en goodh och önskeligh uthgångh och vårt käre fäderneslandh till säkerheet och hugnat.

Min k. broder förmåler i samma sin skriffuelse om de unge riddare och nygiorda adelsmän, som ähre medh J. Skytte komne uthur Engelandh; merker och, att dett ähr honom ej behageliget. Så må min broder sigh vist der till försäkre, att ingen finnes i vårt collegio, som icke dertill haffuer draget ett stoort mishagh, ja och de sielfue, som till de unge barneriddare fäder ähre. Och denn tijdh Skytten haffuer gjort i Rådet om sina uthrettade verff relation och till denn agten kommin ähr, ähr han aff migh bleffuen temligen starkt increperat et quidem bonis rationibus; haffuer doch på sistone inthet annatt kunnett svara, ähn, att [då] han giordt min broder, denn tijdh de vore i Hollandh, om samma agt relation, haffuer han samma agt, så väl som alle andre hans procedyrer, icke allenest approberat uthan och merkeligen berömt, hvilket jagh fast better vist, aldenstundh dagen förr min k. broders breff migh tillhanda kom. Doch försäkre min b. sigh, dett Per Erichson hvarken skall bliffua agnoscerat myckett mindre för en adelsman sittia i Riddarehuset medh min velie, oansedt migh ähr berettat, dett han haffuer Konungen i Engelandhz intercession derom; denn [han] doch inthe haffuer underståt sigh ähnu till att presentera. Jagh bekänner gerna, att nhär de gråhårige löpa medh limstången, ähr inthe på de unga att förundra.

Vårt tillståndh här hemma, så ähr Feltherren Greff Jacob denn 21 Junij gången till siös uthur Dalerna [o: Dalarö] medh nogre och 30 öhrlige skep, de der extraordinarie sköne vore, föruthan fragskep och ähr för denne gången uthdragen medh en så skön och välmunterat armee, som nu i nogre åhr icke skedt ähr, nembligen 8 & 9,000 till hest och foot, alt fullmannett folk, och de der mhera lust hade till felt ähn hemma att vara, och gaff Gudh honom, strax han kom till flottan, ett kosteligt nordanväder, hvilket varade alt in till denn 24 Junij. Hoppes altså, att han, näst Gudz hielp, allareda väl ähr ankommen och landstigen. Gudh förlähne de våre nu en goodh lycka och seger eller en goodh och säker fredh. Men [medh] hvadh arbete och möda han ähr hädan kommen, kann jagh inthe så besckriffua. Men dett ähr för säkert, att jagh haffuer väl dragit deraff den

största last, oansedt hvar och en hade bort göra sitt ämbete tillfyllest. Förtryter migh doch inthe, medan att alt ähr väl afflupit. Jagh haffuer och fölt armeen medh till siös och inthe ähtrvendh, för ähn jagh sågh dem alle i haffuet. Jagh skall och göra mitt bästa att driffua, så vidt som mögeligit skee kann, att undhsettia armeerna medh des nödtorffter, om hvilket han nogott frambettere aff migh skall bliffua adverterat.

Ett ähr, som migh högst bedröffuar, dett jagh och i min förra skriffuelse förmälte, nembligen att vår unge Drättningh haffuer nu i en rum tijdh varitt myckett opasligh och enthligen för 14 dagar sedan medh allo gången till sängs, och haffuer her till inge synnerlige goodha inditia varett för handen, och synes siukdomen nogorlunda vele inclinera ad febrim hæcticam. Och, oansedt Gudh väl kan förändra all ting till bettrings, så ähr dett doch icke uthan fhara.

Hvar nu, dett Gudh förbiude, detta hände, så kann min broder noksampt betenckia, hvadh deraff fölie ville, oansedt jagh doch förmoder, att staaten väl till en tijdh skall holles fast nok. Så vore doch till att önska, att, hvar dett skee kunne, uthan dett gemene väsendes ruin eller största fhara, att han då, hvar icke längre, doch på en veka eller 3 kunne komma hijtt i landet till oss, hvilket mycket skulle båta vår staat och medh sin autoritet och prudentia alt dett, som i disorder ähr råkat, läthelige rätta, effter som fhå eller inge finnes, som honom contradicere, ty alla önske honom medh längtan i hvart och ett ständh hem. Nu Gudh uppeholle honom, ehvar han ähr och lathe migh ähn en gångh finna honom medh hälsan, medh honom om fäderneslandzens välständh att berådhslå, och befaller nu *etc.* . . . Datum Stockholm denn 26 Junij, Åhr 1635.

M. K. T. V. E. J. Ieffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa min broder medh sin tienst. Syster Fru Anna och dina barn må väl och ähre på Tijdöön, och haffuer din sonn Erich varitt nogott opasligh, doch ähr nu, des Gudi skee loff, bettere igen. Käre broder, tage sigh väl till vhara för Chur-Saxen och andre illvilliande, och Gudh holle denn bästa vagt om digh. Vale et diu vive.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. i Magdeburg d. 19 Julij, Anno 1635.

227.

Stockholm den 4 Juli 1635.

Drottningens tillfrisknande; vidare underrättelser uppskjutas; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst all välmågons önsken giffuer jagh min k. broder tillkenna inthe tviffla min skriffuelse medh siste ordinarij post väl att vara honom tillhanda kommen, i hvilken jagh förmälte H. Mitt vår Drättingh att vara myckett siukligh och secundum censuram medicorum nästan tvifflich (!), så haffuer dett doch nu, des Gudi skee loff, sigh väl förandrat, så att mann dett bästa frjitt hoppes må.

Eliet här ähr ingen tingh skrifftvärdigt passerat, sedan Feltherren herifrån förrest haffuer, ey heller dett ringaste budh derifrån sedan bekommet. Haffuer altså för denna gångh inthe vijdare att skriffua, uthan vill dett upskiuta till Gudh vill medh näste post, då jagh vijdare om alt, hvadh passerar, mentionera skall, och ähr mitt hierta nu myckett lättare ähn förr, effter min broder ähr så myckett nhärmare, att jagh säkert medh honom kann communicera. Gudh lathe oss få see hvar andra ähn en gångh. Din hustru och barn må, dess Gudi skee loff, alla väl. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm dem 4 Julij, Åhr 1635.

D. T. B. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsomm.

Käre broder, ett moste jagh min b. påminna, att han icke ville förgätha att skriffua Fru Ibba Leionhuffudh en gångh till, aldenstundh hon sigh inbillar, att, medan min broder ingen gångh haffuer sekreffuit henne till, och gifftermälet moste inthe vara honom behageligit. Detta kunne alt bootas medh ett ark papper. Vale et diu vive. Min hustru lather helsa digh medh sin kärilige tjenst.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Kalbe den 29 Julij, Anno 1635.

228.

Stockholm den 11 Juli 1635.

Afsända bref; Pragerfreden; tviflar om A. O:s hemkomst.

Välborne hiertans käre broder. Näst all kärlich välmogons lyckönskan, giffuer jagh min broder tillkenna, att jagh medh or-

dinarij posterna 4 [bref] åh rad skreffuit haffuer. Hoppes, att de ähre honom väl tillhanda komne, och [han] deraff noksamt förstått vårt tillståndh. Och effter ingen tingh sedan här passerat, som värdiges att skriffua om, derföre lather jagh så bestå till näste postedagh.

Vij haffue förnummitt, de[t] Chur-Saxen haffuer giort en spåtteligh, nesligh och alla euangeliske præiudicerligh fredh, denn jagh förmenar, att de inthe skole vara resolverade att undergå. Synes fördenskull ringa hoppningh vara att komma uthur dett kriget. Ville fördenskull ønske, att vij motte nhå stilleståndh medh Pålacken, och sedan taga halffdelen aff alt vårt svenske folk jempte vidh de värffuade i Preussen ähre, och lathe dem marsera medh åht Tyslandh och sedan en deel aff de annordningar, som till Preussen och Lifflandh deputerade ähro, till Tyske kriget igen anvende, så ville jagh väl hoppes, att vij en gångh skulle medh ähran komma deruth.

Jagh tvifflar nu, att vij skole haffua min broders hemkompst att förvänta för åhn emot hösten. Der min broder kunne komma, vore hans nhärvarelse här myckett högnödigh, men, hvar och inthe, att Salvius då inthe länge motte bliffua uppehollin. Detta jagh min k. broder i korthet icke haffuer kunnett förholla och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 11 Julij, Åhr 1635.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

229.

Stockholm den 17 Juli 1635.

Med af Rådet öfversända underrättelser från Preussen och Sverge; kansliets dåliga tillstånd; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . vij haffue bekommit skriffuelse ifrån Feltherren ifrån Preussen, i hvadh staat han alle saaker der före sigh funnett haffuer, och i hvadh difficulteter han der råkader åhr, kann min b. noksamt aff copian, som Regeringen honom tillsänder, förnimma.

I hvadh terminis vår egen staat står, förnimmer han och väl. Dett vore till att ønske, att dett vore bättre, hade och tillåffuen-

tyrs väl kunnet vara nogett bättre, hvar ditt collegium hade giort sin retta fljtt. Jagh bekenner gerna, dett oss tienar nogre åhr stilleståndh, hvar eliest detta riket skall komma på fötter igen. Och effter jagh nu medh hvar post altijdh skreffuit honom till om hela staatens tillståndh, hoppes jagh, att han noksampt skall vara informerat. Tvifflar och inthe, dett Feltherren väl haffuer sändt en egen post till min broder, hvilken jagh noksampt veet, att han i denn bästa motto rådhförer. Jagh för min person skall arbeta effter all mögeligheet, så vidt jagh dett förstår och hinner.

Här går sälsynt till i Cantzlijt, i dett Hr Per Baner åhr myckett siukligh. Altså moste jagh mäst arbeta här i Cantzlijt och nu en tijdh longh i Cammeren, så att jagh mitt egitt collegium moste [låta] stå stilla, dett likquäl altijdh borde gå i svanck. Gudh hielpe min broder snart hijtt hem, hvar icke längre, doch på nogre veckor tillgörande, så hoppades jagh, att en annan ordningh väl skulle kunne fattes. Och befaller *etc.* . . . . Datum Stockholm denn 17 Julij, Åhr 1635.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Din husfru och barn må, des Gudi skee loff, alla väl, och åhr hon på Sundby i saligh Fru Ibbas*) begraiffningh, hvilken nu holles denn 18 huius. Vale.

230.

Stockholm den 29 Juli 1635.

Rekommendation för en viss Johan Johansson från Estland.

Välborne käre broder. Näst *etc.* . . . effter Jahan Olson, din amptman i Estlandh, haffuer sendt denna sin sonn Jahan Jahan-son hijtt till migh medh flitigh begäran, att jagh honom till min k. broder försenda ville, hvilken hans begäran att effterkomma jagh icke haffuer kunnatt tillbakar settia, sender [jag] honom nu fördenskull till min broder, inthe tvifflandes, att, effter som hans fader så troligen haffuer tient och ähnu tienar, dett min broder derföre beviser honom all gunstigh och goodh benegenheet. Käre broder, effter jagh så nyligen haffuer skreffuit, derföre haffuer

*) Ebba Brahe, den ryktbare Erik Sparres enka.

jagh denna gångh inthe synnerligen att skriffua om, uthan vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 29 Julij, Åhr 1635.

D. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather hälsa digh medh sin kärilige tjenst.

231.

Stockholm den 30 Juli 1635.

Uteblifna bref från A. O.; förhållandena i Tyskland; i Preussen; hotande krig med Polen; polska patenter; skördeutsigter; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh min b. icke oförmålt lathe migh ifrån denn dagh han ifrån Hamburgh förrest haffuer slätt inge tiender ifrån honom bekommitt, uthan aff Petri Abelis skriffuelse uthur Magdeburgh tillståndet nogorlunda der förnummitt haffuer. Förnimmer deraff saakerna i Tyslandh vara myckett perturberade och i synnerheet [i] Öffuer-Tyslandh genom deres stoorä irresolution nästan gå öffuer en hoop. Gudh han förhläne min b. denn nåden att antingen kunne redressera dett förfallena väsendet eller och att kunne snoo vårt faderneslandh der uth (så frampt de icke velia fölia råd) medh säkerheet och reputation.

De sista tiender vij haffua bekommitt uthur Preussen, dateerade denn 16 Julij, haffuer ingen synnerligh liknelse synts till fredh eller stilleståndh, effter de Påler ähre myckett nackstyffue. Derföre bereda de våre sigh till kriget, förmenar och dett alla reda vara angänget, så frampt till denn sista congressen ähr afflupin uthan frugt, och in omnem eventum göra vij alla præparatoria. Och aldenstundh om penningar faller nogett krafft, hoppes jagh, att vij skole kunne göra sådana provision medh vivres och proviant, att dett väl skall kunne gå in till Maj månadt 1636. Gudh giffue eliest lycka.

Konungen i Pål[andh] begynner att träda uthi sin her faders footspoor, att hvadh han icke kann uthretta medh svärdet, dett att bestella och effectuera medh patenter, effter som allareda nogre ähre oss hijtt insenda, trygte både på Tyska och Svänksa. Deremot haffue vij lathet renovera besluten och skreffuet alla stothollarna till, att, hvar sådana kunne beträdes, denn att lathe antasta och riksbeslutet på dem i execution ställa.

Eliet tillståndet i landet ähr, des Gudi skee loff, alt roligit och väl, och haffuer Gudh sedan midhsommaren således förändrat åhrsvexten på jorden emot alles förhoppningh, så att sådan i många åhr icke haffuer varitt så skiön för ögonen som nu står. Gudh lathe henne väl komma i hus, så hoppas jagh vist, att landet bekommer brödh igen.

Nytt här hemme vankar inthe skriffvärdigt annat, ähn [att] våra frenekior giffte sigh. Jungfru Anna Nilsson, Nils Clausons dotter, skall haffua Jacob Skytte, som sist bleff riddare; Jungfru Älsa Oloffsdotter, Lage Olsons syster, skall haffua Mårten Wägwitz, som kallas Rosenstierna; Erich Gyllenstierna skall haffua Beata Yxell, Conradt Yxells dotter. Detta så härom. Jagh hade väl annat att göra ähn skriffua härom, doch veet jagh, det min broder gerna ähstundar att vetta och om sådana saaker. Belangande min b:s husfru och barn, så må de, des Gudi skee loff, alla väl och förundra min b. sigh inthe, att han icke ofta bekommer breff ifrån dem, ty de ähre sällan här och vette inthe, nhär posterna gå. Din Erich han studerar fljigt. Gudh uppeholle dem alla. Jagh skiuter up till nästa post mhera att skriffua. Och befaller etc. . . . Datum Stockholm denn 30 Julij, Åhr 1635.

M. K. B. T. V. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa min k. broder medh sin kärliga tienst. Gudh lathe migh see digh snart medh hugnat. Vale.

232.

Stockholm den 20 Augusti 1635.

Tacksägelse för mottaget betänkande af A. O.; åhrsväxten; fredsunderhandlingen i Preussen; polskt infall i Lifland; försträckningar till kriget och krigsrustningarne; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Näst etc. . . . Hoffcantzleren Salvius ähr för nogre fhå dagar sedan hijtt till oss kommen och vist oss noksampt att beretta sakernas tillståndh på denn tijdh och min broders meningh och censur öffuer de communicerade frågepuncter. Haffuer varitt oss myckett kärt och till en goodh rettelse, och skulle ändå varitt oss kärare, om vij medh honom munthelige conferens daghligen föra motte. Doch moste dett alt hemstellas Gudh och tijden.

Belangande staaten här hemma, så är han, des Gudi skee loff, uthi temligh goodhe terminis, i synnerheet emedan Gudh haffuer emot all förhoppningh giffuet en extraordinarij skön års- vext her i Sverige, deslikest i 12 år makan icke varitt haffuer, doch i Finlandh och Norlandh haffuer fråstet giort nogon skada.

Ifrån Preussen haffue vij icke i 3 vekor bekommett denn ringaste zedell, och ähro de megtigh negligent att skriffua, ehuru offta de derom och ähre påminte. Doch för 8 dagar sedan ankom en hijtt medh munthlige budh, att begge commissarierna vore om de principaleste punctar mestedeles förlikte, dem jagh förmenner min broder förr haffua varitt communicerade ähn oss. Min censur om dem att skriffua kann jagh inthe, aldenstundh dett mann en munthlige berettelse varitt haffuer.

Ifrån Lifflandh bekomme vij i går tiender, att nogre compagnier Littouer haffua satt sigh öffuer Dynan vidh Käkenhusen att impatrocinerar sigh der en platz och att hämpta byte; ähre doch aff våra dagen effter bleffne slagne till 40 person[er], och en ryttmestare, som säies att vara Ratzwils frende, fången bleffuin. Hvadh dereffter följer, giffuer tijden medh.

Vij, som här i Stockholm haffue varett tillsammans, [haffue] giort oss emellan ett slutt att fatta Crona[n] under armarna och lätta des last, concluderat att före kriget i 3 år medh Påländh och till att underholla på våra egna medell 6,000 mann, och ingen betalningh att fordra, för ähn freden bleffue. Går kriget för sigh, hoppes jagh, att, hvar icke mhera, då skall altijdh detta bliffua præsterat.

Eliest ähre vij nu till verka att providera Preussen och Lifflandh medh vivres och proviant alt in till denn 1 Maj på tillkommande år för hela armeen och garnisonerna. Jagh hoppes, att min broder väl haffuer bekommit min skriffuelse för nogon tijdh sedan, deruthi jagh förmälte, att Rådet resolverade att entsettia Lifflandh medh nogre anseenligh poster, i synnerheet de som godz i Lifflandh hade, der till jagh loffuade 5,000 rdr*), dem jagh och præsterat haffuer; så låffuade jagh på min broders vägnar lika så myckett, och skreff hans hoptman till på Wolmar derom, hvilken och allareda en deel deraff præsterat haffuer. Bliffuer freden, skall jagh strax fordra dem igen. Hoppas, att min broder detta sigh icke lather mishaga, aldenstundh i vhar staat nu mäst all tingh henger på gooda exempell.

*) Jmf. ofvan brefvet n:o 225, hvarest dock synes vara skrifvet 8,000, i st. för 5,000 rdr. Som brefskrifvarens 8-siffra emellertid mycket liknar hans 5-siffra, är möjligt att den rätta summan är 5,000.

Käre broder, Gudh giffue honom goodh lycka att kunna bringa dett Tyske väsende till en goodh ända och enthligen att komma hem till oss igen medh hälsan och hugnat. Detta jagh så i en hast haffuer velet honom communicera, befallandes honom hermedh Gudh alzmechtigh. Datum Stockholm denn 20 Augusti, ähr 1635.

D. K. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa min broder medh sin tienst och frågar effter min Jahan, och ähr han värddh en stark filtz, som aldrich skriffuer migh till. Vale.

Postscriptum på ett särskildt blad.

Käre broder, jagh haffuer i desse dagar bekommitt ett breff ifrån min sonn Jahan Cruse ifrån Leiden, deruthi han beder migh megta flitigt, att jagh ville anholla på hans vägna om din dotter Carin Oxenstierna både hooss min broder sielff så väl som hooss modren och dottren, och effter han detta aff migh begärat haffuer, kann jagh inthe underlathe min broder detta att notificera. Jagh hoppes, nhär min broder får see honom, att han hans person icke mishaga skall, ty ähr han aff en goodh humör och flitigh i sina studier. Seer och inthe många ynglingar her i landet medh honom att förlikna. Han beklagar högt i sin skriffuelse, att han icke skulle haffua fått tala medh honom i Hollandh. Jagh tvifflar inthe, att min broder väl haffuer förfharitt dett goodha efftertaal och beröm, som han haffuer der uth. Detta tage min broder i betenckiande, till des han sielff fhår tala medh honom och ingen annan för om henne försäkra. Vale et diu vive.

233.

Stockholm den 12 September 1635.

Tacksägelse för underrättelser; Sachsens otacksamhet; krigsrörelserna; tankar om den politik som bör följas; krigsfolkets fördelning efter stillståndet med Polen; önskar A. O:s hemkomst; om begångna felsteg vid den afslutna traktaten med Polen; hemstaten; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . kann jagh honom icke oförmält lathe migh för 3 dagar sedan vara han skriffuelse medh lackeien tillhanda kommin*), i hvilken ähr

*) Syftar sannolikt på A. O:s bref, dat. Magdeburg den 14 Augusti 1635, som finnes i behåll i R. A.

nästan hela Tyslandz staat begripen och på denn tijdh alla saakers förlopp, hvilken information migh haffuer varitt myckett kär att läsa och vetta, doch medh ringa hugnat förnummitt denn stoorä otacksamheet och otro, som Churfyrsten aff Saxen haffuer bevist emott oss, i dett han icke allenast haffuer giort fredh medh Käisaren in præjuditium nostri, betaget oss vägen att tractera medh Käisaren, uthan och aff venn bliffuen en fiende, sosom och dragit alla våra venner på sin sida, de der likquäl alla stoorä välgerningar aff vår s. Konungh undhfångit haffua, och nu enthligen förer sina vapen emot [oss], och uthan all tillbörligh tractat vill visa, ja och köra oss medh hugg och slagh uthur Romerske bätten. Och sosom detta ähr ett exempell aff en otacksamheet, altså ähr och vist att förmodhe, dett Gudh, som sådana extraordinarij falskheet och bedragh ej kann lida, att han och styrker vår rettvisa saak och samblar all denn olycka på hans och alla consorters huffudh, som de oss ährnat haffue.

Min broder förmäler och i slutet aff sin skriffuelse, att han rett då bekom tiender, dett fienden hade besatt Berneburgh i Anhalt och marserade på våra an, deraff jagh väl kann judicera nogott merkeliget att vara alla reda passerat. Denn goodhe Gudh han förlähne oss nu goodhe och hugnelige tiender både ifrån honom och vår armee, giffue dem både modh, lycka och seeger öffuer våra fiender. Hvar detta skedde, ähr inthet att tviffla, att sosom de haffua varitt i affallande, skole de äffuen så lathe finna sigh i tillfallande igen. Kann jagh icke lithet förundra, dett folkens lettfærdighett och obetenckenheet, som så ringa agta löffter och tillsäelser, confederationer och obligationer, och ej heller kunne betracta, hvadh detta för en skadeligh och præiudicerligh fredh ähr, hvilken och synes vara en begynnelse till deres både religions och friheets undergångh.

Men aldenstundh dett dem så haffuer behagat, så ähr deruthi inthe till att förändra, uthan moste göres största flijtt att maintainera vår säkerheet både medh magt och råd, att conservera de platzer, vij i händerna haffua, och till att trainera saaken, in till des vij genom tractat kunne komma deruth. Holler och medh min broder fast bättre vara att slå oss der uth, ähn genom Chur-Saxens conditioner medh velie gå dädan. Hvarföre tycktes migh för min person (oansedt jagh väl veet, att han dett bättre förstår ähn jagh) best att vara, der man kunne evitera nogott feltslagh och draga kriget på länge bäncken, der de snart vedh tröttnas skole, som de och dess föruthan vedh kriget ledse och utmattade

ähre. Der fienden och fölle oss för tungh, att min broder fattade de provintierna, som nest Östersjön belägne ähre och dess hampnar, på dett man her uthur Sverige enthsettningh medh folk och proviant, så myckett mögeliget vore, göra kunne, in till des legenheet goffues till att tractera. Ty jagh vist veet, nhär de märkia, att vij inthe så lätteligen köras deruth, skole de gerna medh tracterande vele haffua oss dädan, ty eliest moste de och sielffua deruthöffuer bliffua ruinerade.

Jagh förmenar oss nu häreffter väl nogott skulle kunne göra till saaken, aldenstundh jagh i går haffuer bekommitt breff ifrån Admiralen Rynningen, dett stilleståndet ähr slutet emellan oss och de Pälär denn 2 Septembris, hvilka adviser jagh förmenar honom vara för till handa kompne ähn migh. Effter nu så skedt ähr, holler jagh före rådeligit, att ett par tusen Svenska häster gå in i Tyslandh, effter som sckriffues dem haffua bekommitt frij passage igenom Päländh in i Tyslandh och sedan alt dett fremande footfolket, och platzarna besättias så lenge medh Svenska, till des de medh alla bliffua afförda hijtt öffuer, effter som och alt dett Svenska footfolket bäst tienar att bliffua hemma i landet, men rytteri kann väl här vara en temligh att mista. Der finnes och 4 compagnier värffuade compagnireuter i Lifflandh, de der och väl kunne mistas. Hoppes, nhär de alla komma tillhopa till denn ort, dijtt min broder dem beskedder, skole de ett temliget corpus kunne formera och holla landhskaperna här nedre vedh siösidan i huden, att de inthe så lätteligen i vapen komma skole och ryggen för de våra igen sluta.

Vij haffue och ährnat [sända] nogre 1000 tynnor spannemål öffuer till Wismar i desse dagar medh sampt annan nödtorfftigh provision för garnisonen, på dett man må kunne stå en stött uth och icke alldeles leffua aff landzens nåder. Jagh beder min broder, han vell sigh väl förese och så laga, att han kann haffua retretten frij in uppå siökanten, så frampt till annars går ähn väl, och inthe skatta sin persons reputation så stoor, dett han heller skulle ville bliffua der medh alla ähn sökia en ährligh reträtt, considerandes, att hela verlden väl haffuer honom enthskyllat, att han haffuer giort dett yttersta och dett högsta, som menskiliget haffuer varet, hooss en sådana otacksam och ordhbristande nation att practisera. Denn högste Gudh han förlähne honom lycka i alla sina actioner, goode och hälsosamme consilia och enthligen förhjelpe honom hijtt hem till oss i riket igen medh hälsan, hugnat och goodha tiender.

Min broder förmäler och i sin skriffuelse nogott om Preusniske tractaten. Men effter jagh medh sista post nogott particulariter derom haffuer sekreffuit, agtar jagh onödigt nu derom myckett röra. Jagh bekenner gerna, dett, oansedt jagh aldrich haffuer varett på nogon tractat mhera än en gångh vedh Ulsbäck, men neppligen hade jagh giffuit mitt samptyckie nogon tingh att restituera, för ähn ratificatio Regis et Reipublicæ hade varitt i händerna. Doch, aldenstundh dett ähr nu skedt, moste man denn fauten medh andre lathe passera, och står således vår välferdh i denn provintien i de Pälers redeligheet. Men dett försäkra min broder sigh, att detta stilleståndhet, nhär dett bliffuer rygtbart, skall dett exitera en öffuermottan glädie i landet, och alla lähra applaudera Commissariernas acter. Derföre lathe min broder dett ochså passera, som doch inthe kann förändras, på dett han icke bliffuer exos, och leniera de breffuen, som han Commissarierna och Feltherren tillskreffuit haffuer, ty all tingh förändrar sigh mhera och mher. Jagh törs inthe betro pennan. Kunne jagh önska man ett par timer att kunne fhå tala medh honom, fäderneslandet skulle haffua der vist gangn uthaff.

Min broder informerar migh nogorlunda, på hvadh sätt honom tycker vår hemstaat bör tages i agt. Han gör myckett väl, dett han migh sine tanckar communicerar. Jagh skall vetta att bruka dem i rettan tijdh. Jagh beklagar, dett hooss oss ähre så dissoluti scopi och variæ intentiones. Jagh ähr och nykommen till dett svåra kall och inthe så lätteligen kann nhå en sådana autoritet, som dett kräffuer. Doch hoppes jagh denn genom min flijtt och diligentia att vinna. Om alt detta skall jagh medh nästa post min intention honom uppenbara.

Hvadh min broders husfru och käre barn vedhkommer, så var hon här för 8 dagar och var, des Gudi skee [loff], medh din dotter väl vedh hälsan. Din sonn Erich Oxenstierna ähr alt i Upsala, studerar flijtigt och gör ståtllige progresser. Haffuer ett extraordinarij ingenium. Min broder försäkra sigh, att jagh skall draga denn o[m]vordnat om de dina, som de vore mina egna. Gudh lathe min k. broder en gångh sielff fhå see dem; och befaller etc. . . . Datum Stockholm denn 12 Septembris, Åhr 1635.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Ett öhrliget skepp går i morgon herifrån åht Wismar medh proviant, och innan 10 dagar skole 3 fölia effter, som skole vänta

på min broder. Gudh lathe migh få see digh ähn en gångh medh hugnat. Vale et diu vive. Min käre hustru lather hälsa digh medh sin tienst och önsker, att hon en gångh må få see digh medh hälsan.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Wismar d. 2 Octob., Anno 1635.

234.

Stockholm den 15 September 1635.

Försök att från Köpenhamn utsprida polska patenter; underrättelser från Preussen; A. O:s skarpa uttalanden mot underhandlingskommissarierna; belåtenhet i Sverige öfver stilleståndet.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh honom icke förholla, dett jagh medh senaste post adviserade honom om vår på denn tijdz staats tillständh, altså ähr han ähnu endeles i samma tillständh, allenast dett denn lättferdighe fugelen Hans Pålsån, hvilken der Konungen i Päländh haffuer liggandes i Köpenhamn, haffuer läthet uthsprida uth medh gräntzerna en stoor deel medh Pålenske patenter iblandh allmogen, doch igenom ståtthollarnes stoor flijtt mestedeles interciperade, så att de dem ingestedes ähre föreläsne vordne, och, ehuru stoor flijtt de här till använt haffue, doch ingen aff dem kunnett bekomme, som dem infört haffue, uthan sigh strax in i Dannemark igen begiffuit. Jagh bekenner gerna, dett ingen ringa fhara att vara, aldenstundh allmogen tröttnar vedh extraordinarij uthlagor och bliffuer dessföruthan myckett otåligh, sosom de där ähre vhane altijdh leffua under en Konung och ett haffudh. Doch vill jagh hoppes, att vij skole holla dem i goodh devotion.

Ifrån Preussen haffue vij bekommitt skriffuelse ifrån Commissarierna och Feltherren. Förnimme, att de Påler tala myckett högt fram, för dett de före detta giordt haffua. Vi haffua och sedt, huru vidt de ähre medh hvar andre om de förnemste puncter öffuerens vordne, sosom och de assecuratione et locorum traditione ante ratificationem. Jagh bekenner gerna, att der fienden inthe vill vara sincere, haffuer han en stoor fördeel i händerna och vår staat i en temligh fhara. Vij hade väl strax velet dem deruppå svara, men aldenstundh saaken ähr svår, och en deel aff Rådet frånvharande, haffue vij moste differera, in till des [vi] sammankomme, dett jagh förmenar innan en dagh [eller] två skee skall, och, så snart dett ähr slutet, skall dett min broder bliffua adviserat.

Jagh förnimmer och aff Feltherrens, Greff Pers och Åke Axellsons skriffuelser, dett min broder haffuer för nogon tijdh sedan skreffuit dem till sitt betenckiande om denn Preusniske tractaten, deres actiones ogillat, dem medh imprudents och fleperi noterat, dett de extraordinarij illa haffua uptagit och sigh in secreto hooss migh deröffuer besvärat, uthan tviffuel i denn meningh, att jagh honom dett igen skulle förnimma lathe. Förmedles och, att min broder dett samma Senaten tillmätt haffuer, som instruction uthgiffuit haffuer, så väl som dem, som denn executera skole. Huru nu här om kunne vara, ähr migh ovetterligit, aldenstundh jagh ingen copia aff breffuet sedt haffuer. Doch veet jagh dett noksampt, dett min broder ähr alt för klook att skriffua dett, som dem iniuriera skulle, uthan tilleventyrs modum procedendi kann haffua vitupererat. Jagh tviffjar inthe, dett min broder detta mollioribus litteris mollierar.

Jagh bekenner, att, der vår staat icke så stoge, som han nu ähr, skulle jagh för min person och flera medh migh aldrich giffua vår consens der till, att Borussia istis conditionibus skulle restitueras, som nu tilleventyrs skeer. Men nhär jagh betracter vår hemstaat, står han på ett svagt fundament; ty så frampt till han icke snart råkar i nogon roo, ähr dett till att befrugta, att hiertat aff riket svärligen bliffuer conserverat. Detta vidhlöfftigt och medh sina circumstantier att besckriffua törs jagh inthe väl betropennan. Kann dock väl tenckia honom noksampt förstå min meningh. Och, aldenstundh alla i riket aprehendera fharan och omögeligheeten att uthförat, derföre ähre de och alla begärligh till freden, och der han ähr bleffuen slutin istis conditionibus, bliffuer han doch allom i gemeen applausibel, oansedt aff oss väl nogott desidereras, dett jagh medh nästa post honom skall notificera.

Detta haffuer jagh min k. broder så i en hastighet velet notificera, inthe tvifflandes, dett min broder medh sin skriffuelse till dem sin meningh explicerar. Vij skole afferda innan nogre dagar en express post till min k. broder och honom vår meningh och alla saakers tillståndh tillkenna giffua. Och befaller nu hermedh etc. . . . Datum Stockholm denn 15 Septembris, Åhr 1635.

M. K. B. T. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

In Octobris haffue vij agtat att holla en Riksdagh, då antingen dett bliffuer stilleståndh eller krigh.

Tacksägelse för underrättelser; om A. O:s klagomål rörande till hans öron komna rykten om rådets missnöje med honom; nya fullmakter för A. O. öfversändas; flottan och sjukligheten därstädes; fartyg sända till A. O:s afhämtande; enkedrottningen och pfalzgreffen.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. I för-gån[g]ne lögerdags medh ordinarij posten bekom jagh min broders skriffuelse, aff hvilken jagh medh hugnat förnimmer, dett han denn 14 Augusti ändå var vidh goodh hälsa*), sosom och om till-ståndhet i Tyslandh medh Chur-Saxen och flere våre förre ven-ners och nu bleffne fienders procedyrer. Detta ähr alt till att beklaga, men, sosom dett icke ähr till att förändra, altså [måste] mann des uthgång heum patientia Gudhi och tijdenn befala, inthet tvifflandes, att han vår goodhe och uprigtige intention och rett-vise saak väl anseendes varder.

Min broder förmäler och i samma skriffuelse**), att här haff-uer varitt en Doctor Juris, som haffuer läsit för Feltherrens sonn, född i Leipsigh, hvilken skall haffua uthsprengt så väl för Chur-fyrsten som andre, dett en deel aff de förnembste her i riket aldeles improbera hans actioner, varandes illa till fridz både medh honom, så väl [som] medh Hr Jahan Baner, tagandes deraff or-saak icke allenast att dubitera om hans commission, uthan och frijt dem blamere, så kann jagh min k. broder icke förholla, dett jagh samma person här väl kendt haffuer och för en discret mann anseedt. Men denna hans berättelse ähr aldeles osanferdigh och updigtat, ty aff ingen, som nogott vett haffuer, myckett mindre aff nogon förnäm, haffuer han dett hört, ty jagh försäkrar min broder, att alla de, som här i riket ähre, judicere myckett honori-fice om hans person och alla hans actioner och åhstunda inthet högre, ähn att han motte snart komma hjjt i riket igen och ähnu denn ringa tijdh, som han kann haffua att leffua, amploiera till fäderneslandzens tienst. Jagh försäkrar honom, att, hvar Gudh haffuer förseedt, dett han medh hälsan kommer i riket igen, att han maximo omnium cum aplausu bliffuer antagen. Min broder

*) Detta bref finnes i behåll i R. A.

**) Brevet, hvarí den här i texten omtalade juris doktorn omnämnes, är dat. München-Neuburg den 23 Aug. 1635. Förmodligen hade den anländt samtidigt med den andra skrifvelsen af den 14 Aug., hvarför brefskrifvaren kallar den för »samma» skrifvelse. I A. O:s bref kallas denne jur. dr för »Marskens söners hoffmästare».

lathe sigh fördenskull inthet anfegta aff sådana lettferdigas relationer. Han kann noksampt tenckia, hvadh derigenom sökes. Han holle och sådant alt för osanningh och lögn.

Käre broder, jagh förnimmer och aff de relationer, som hijtt till oss sende ähre, sosom och aff dett beslut, som ähr skedt i Lyneburgh, att saakerna nogorlunda synes ville ändes i Tyslandh medh en tractat, aldenstundh Churfyrsten[s] stoora furia nogorlunda sagtar, derföre och min broder begärar, dett hans fullmagt motte renoveras, så sendes de nu honom tillhanda, effter som han vijdare haffuer af Regeringens breff att förnimma*). Denn högste Gudh han giffue honom nu lycka medh fäderneslandzens säkerheet och reputation, dett kriget kunne sluta och ända, på dett riket till nogon roo komma motte, ungdomen igen upvexa, förnögenheeten iblandh undersåtherna tilltaga, och staaten rett formeras och setties i en sådana postyr igen, att vij våra grannar, hvar icke öffuerlägne, doch ægal vara motte, dett jagh vist hoppes, innan en kort tijdh väl skee kann.

Ifrån Dansicher redd ähr Erich Ryningh i måndags i Elsnaben inkommen medh 11 de största öhrlighskepen. Dett ähr att beklaga, att en sådana häfftigh brennesiuka haffuer inritet på flottan, att de nepligen haffue kunnett löffta deres ankar, nhär de skulle gå till segels. En stoor deel aff våre bästa siöcapitener ähre sin kooss och döde och nogre 100 man aff båsmänen, men mhera ähn halffua regementet aff Upläningarna, som på flottan varitt haffuer. Doch ähr att tacka Gudh, dett våra bästa skepp ähre alla in salvo.

Tvenne aff våra öhrligeskepp ähre nu afferdade till Wismar att ligga der och vänta på hans person, och en pinass skall, effter hans egen begäran, oförtöffua komma effter. Gudh lathe tract[ta]ten deruthe komma till en goodh och önskeligh uthgångh och honom sedan medh hälsan och hugnat komma medh samma skepp väl hijtt till oss igen.

Ett moste jagh mentionera, för ähn jagh mitt breff sluter, nembligen min broder practicera så vidt medh Churfyrsten aff Brandeburgh, att han begär aff oss att see Enckiedrättningen till bästa, att hennes rentor motte väl administreras. Vår Phaltzgreffue tager sigh för[e]ståendet före; haffuer och s. K. M:ttts handtbreff, der Hennes M:tt på ett dödfall honom recommenderas. Han bruker sigh dett temligen till nytta och bekommer väl

*) De A. O. tillsända fullmakterna att sluta fred äro emellertid daterade den 10 och 15 Augusti 1635; se H. S. H., del 35, sidd. 112 och 154. Jämf. Regeringens bref d. 19 Sept. 1635 i H. S. H. 36: 380.

kärnan aff alt. Dessföruthan göres öffuermåttan monge gell, att leibgedinget dem neppligen i 2 eller 3 åhr kann betala. Medh nästa post skall jagh mhera particulariter om detta och annat sekriiffua, och vill nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 22 Septembris, Åhr 1635.

D. K. O. T. V. B.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa min k. broder medh sin kärliche tienst. Vale. Vale.

Rikskanslereus påteckning: Præsent. i Wismar den 7 Octob., Anno 1635.

236.

Stockholm den 7 Oktober 1635.

Ursäkt för uraktlåten brefskrifning; kommissariernas återkomst med fredshandlingarne från Preussen; flottan; sjukligheten bland dess besättning; arméns bortförande från Preussen; Radziwils infall i Lifland; riksdagen och önskan, att A. O. måtte till densamma hemkomma.

Välborne Hr Rikscantzler, hiertans käre broder. Näst all kärlich välmågons lyckönsken kann jagh honom icke förholla, dett jagh i tvenne postdagar inthe sekreffuit haffuer, åhr orsaken denna, att jagh på nogre dagar tillgörande haffuer på landet varitt och der nogott hafft att bestella. Men aldenstundh min k. broders lackeij åhr nu herifrån igen reseferdigh till Tyslandh, der han honom finna kan, haffuer jagh icke kunnett lathe migh samma occasion förbigå, medh mindre jagh honom medh denne min sekriiffuelse om sakernas sedermere förlopp skulle notificera.

Vår svåger Åke Axellson, så väl som min sonn Gustaff åhr för nogre dagar sedan komne ifrån Preussen och haffuer Åke hijtt medh sigh fört Polniske commissariernas underskreffne contract, så väl som Kongen i Påländhz egen ratification, sosom och tio Polniske Senatorers, hvilka der haffua varitt Regi a latere in hac expeditione caution, att på nästkommande Riksdagh i Warsjou skall Stendernas ratification uthan tviffuell fölia. Papper och bläck haffue vij, resten aff vår securitet står i vederpartens redelicheet. Feltherren åhr ähnu inthe kommin, uthan förväntes dageligen.

Alla våra största öhrliche skepp åhr nu hemma. Doch haffuer dett varitt en stoor lycka, att de åhre oskadde hemkompne, aldenstundh en sådana häftigh brennesiuka haffuer på dem tagit

öffuerhanden, att de neppligen haffue varitt så starke till folk (oansedt de vore väl besatte), [att de] neppligen haffue kunnett löffte ankarna. Och [af] Uplandz regementen, som haffue varett på flåttan, mhera ähn halffparten ähre döde vordne. Proviant haffuer dem inthe feltz, dett och bettere varitt haffuer ähn i monge ähr för detta.

Eliest om deduction aff armeen uthur Preussen, och huru starka garnisonerna bliffua i Elbingen och Pillo, agtar jagh onödigt att nempna, aldenstundh jagh menar min broder noksampt haffua derom goodha adviser.

I Lifflandh ähr nogott sälsampt tillgånget, ty, emedan de haffua legat i Preussen på tractaten och slutet dagh ifrån dagh stilleståndh, haffuer Radzewil taget sin skantz i agt och kommett öffuer Dynan vedh Ascherade, occuperat Peball, giort starka streuffer in till Wänden och Wälmar sosom och medh ett annat parti in emot Pernou, dreffuit bort monga hästar och boskap, hvilket alt väl hade kunnett förekommes, så frampt våra hade leffuat effter deres medhgiffna instruction. Myckenheet och goodheet på reuter och footfolk haffuer dem inthe felts. Ty haffue de haft 3,300 reuter och inemot 4,000 till foot, alt uthersläsen folk, och, så offta våra haffuer varett medh fienden i mangell, haffue våra behollet victorien. Om detta particulariter att skriffua kann jagh inthe, medan inge breff nu nyligen dädan kompne. Doch säies nu fienden att vara öffuerrygt till Littouen igen.

Vår Riksdagh, som jagh i min förra skriffuelse förmälte, skall nu begynnes denn 15 Octobris. Gudh giffue till lycka. Hvdh der bliffuer traacterat, skall honom aff Cantzlij bliffua notificerat. Jagh önskade aff hiertat, att min broder kunne komma till en goodh och redeligh tractat medh Käisaren och sedan, innan denn Riksdagh grepe en ända, motte komma hijtt till oss denn hielpa att sluta och sitt betenckiande och goodha rådih i alla saaker meddela, aldenstundh en stoor börda henger på migh, och autoriteten eij heller ähnu ähr så stoor, att jagh denn rett väl förmå att draga. Denn högste Gudh han lathe migh snart få see honom medh hälsan.

Hvdh eliest tillståndet i gemen vidhkommer, så veet min k. broders lackei honom noksampt dett att beretta. Och befaller etc. . . . Datum Stockholm denn 7 Octobris, Åhr 1635.

M. K. B. T. V. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens påteckning: Præsentsent. i Strålesundh den 19 Novembris, Anno 1635.

237.

Stockholm den 10 Oktober 1635.

Om det allmänna affallet i Tyskland; Chur-Sachsen föreslagna fredsvillkor; önskvärdheten att så snart som möjligt komma ur kriget; om stilleståndet med Polen; Åke Tott; varning att akta sig för förräderi.

Velborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . ., kann jagh min käre broder icke oförmält lathe migh i dagh medh ordinarii posten haffua bekommitt hans skriffuelse, daterat Magdeburgh den 15 September*), aff hvilken, så väl som aff de breff min broder haffuer skreffuit H. M:t till, jagh förnummitt haffuer, dett våra saaker deruthe sigh j[u] lengre j[u] mehr till verringhs ansee lathe, i det att alla våra venner nu oss ähre ifrånfallne, ja och, dett som verst ähr, att våre egne officerare begynna icke allenest att vackla, uthan och medh fienden uthan nogon försyn correspondera, så att jagh befrugtar att enthliggen ett general affall bliffua. Dertill [är] att beklaga, att denn nation, som så myckett gott aff vår s. Konungh haffuer undhfått, för hvilkes skull han och döden undergått haffuer, skole vara otacksamme. Doch judicerar min broder rett i H. M:ts breff, dett asistenser pläga altijdh på sådant sätt löhnas.

Dernest, såsom min broder begärer Rådets betenckiande om de conditionerna, som han Churfyrsten tillskickat haffuer, så varder m. b. aff deres skriffuelse meningen väl förnimmandes. Conditionerna approbera de väl, merkia dock aff denn otacksamma Churfyrstens svar dem inthe kunne haffua sin framgångh, oansedt de i sigh sielffue ähre både billige och rättmätige. Befinnę och oss ingentingh nyttigare att vara ähn väl att kunne skilias vidh dett Tyska väsendet, i synnerhet medan vij der inge flere venner haffua att pålitha, och vårt eget krigsfolk, som alt ähre aff deres nation och undersåthare, falla oss ifrån. Våra medell här i riket ähre och temligh ringha och fiendens magt ähr oss alt för svår. Derföre försäkre min broder sigh, att, hvar han nogorlundha cum reputatione och säkerheet kann sluta och skilia oss vedh det Tyska väsendet, så bliffuer det högeligen applauderat. Jagh kann inthe annatt pröffua, ähn att, hvar dett kommer till ruptur, och Gudh icke synnerligen hielper, att vij bliffua deruth slagne i längdan, hvilket jagh holler ju för så stoor nesa som att lathe accordera oss deruth. Bliffua vij deruth slagne, så miste [vi] alt vårt Svenske folk, derigenom riket sedan bliffuer blottat och sett-

*) Detta bref finnes i behåll i R. A.

ies våre granner till roffs. Och förmoder [jag], der vij nogre fhå
 åhr må sittaa i roo, skole [vij] väl beholla vår reputation och dock
 bliffua våra granner formidabell. Och aldenstundh min broder
 varder vidhlöfteligen förnimmandes Rådzens mening, vill jagh migh
 och derhän refererat haffue.

Min broder förmåler och sigh haffua bekommitt aff Nicodemo
 sckriffuelse jemte conditionerna aff stilleståndet, vedh hvilka han
 haffuer hijnat, beklagandes vårt tillståndh. Ehurudana de och
 kunne vara, så försäkre [han] sigh, att de ähre medh en sådana
 frögdh aff hvar mann annamade, att dett inthe uthsäias kann.
 Tvifflar och inthe, att de på Riksdagen cum gratulatione bliffua
 accepterade. Här åhr inthe mhera som varitt har. (Nostra gens
 antiquum obtinet.) Min broder ville inthe heller lathe sigh merkia,
 att han dett mishagar. Patientia åhr dett bästa.

Min broder förmåler och om Åke Tott, att han nogott frijtt
 skall tala och sckriffua. Så haffuer jagh honom slett inthe för-
 nummitt, oansedt, nhår han åhr här i Stockholm, omgås han myc-
 kit medh migh och dock medh temligh discretion. Aff andra
 haffuer jagh ej heller nogott härom förnummitt. Holler derföre
 [det] för affundzsångh. Doch veet jagh han åhr impotens nok.

Detta jagh så i en hast haffuer velet sckriffua och befaller
 min käre broder hermedh denn högste Gudh till all goodh och
 lyckligh välmågo. Han holle och sin milda handh öffuer honom.
 Datum Stockholm den 10 Octobris, Åhr 1635.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa min k. broder medh sin kärliche tienst.
 Käre broder. See sigh väl före iblandh dett folket han åhr stad-
 der och lage så, att han altijdh kann vara på säkre orter och der
 han åhr sigh sielff megtigh, och better åhr att accordera, medan
 armeen åhr der uppe, åhn nhår man bliffuer trängder till siö-
 kanten. Ade.

Rikskanslerens påteckning: Präsent. i Strålesundh den 19 Novembris,
 Anno 1635.

Glädjande underrättelser om A. O:s ankomst till Wismar; bref från Regeringen skola med snaraste afgå; utförligt svar uppskjutes; bristen i landet och fredens nödvändighet; ammunitionssändningar; uppsnappade poster.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Jagh förnimmer aff min sonn Tueros relation, hvilken der i förgår väl hijtt till Stockholm ankom, så väl sosom [jagh] aff hans egen skriffuelse medh frögdh förnummitt, min k. b. väl och medh hälsan vara till Wismar [kommen] och de otacksamma Tyskarnes och officerernes stemplingar vara undhslupin*). Gudh vare tack, som honom ifrån deres omilda händer haffuer bevarat. Han holle ähnu ytterligare sin milda handh öffuer honom och hielpe honom entligen medh väl uthrettade saaker och goodh hälsa hijtt hem till oss igen.

Min broder skriffuer till Regeringen och begärer resolution på nogre interrogatorier, på hvilka de gerna hade giffuit nu strax resolution. Men aldenstundh Stenderna nu alle [äre] här, och vij haffue agtat medh ett uthskått att communicera, hvilket på en dagh eller fyra anlöper, derföre moste dermedh fördröies. Doch innan fhå dagar skall en express post bliffue till honom afferdad medh express resolution, eliest hoppes jagh, dett hans lackei väl allareda skall vara hooss honom, hvilken der haffuer våra breff medh sigh, deruthinnan och resolution finnes på åhtskillige min k. b:s frågепunctar.

Min broders breff, migh tillsckreffuit, ähr vidhlofftigt och kräffuer svar, men jagh haffuer nogre dagar aff mine flusser varitt starkt plågat, så att jagh inthe förmå någon longh skriffuelse, men hoppes snart att bliffua bättre, om Gudh vill, och skall då medh posten skriffua all uthförligh relation.

De medell, som herifrån sändas skole till Tysklandh, förnimmer min broder väl, och Cammerens breff kunne inthe myckett förslå, aldenstundh spannemålssumman föga kann belöpa sigh öffuer 16,000 tynnor spannemål, föruthan andre victualiepersedler. Min broder försäkre sigh vist, att riket förmå mindre ähn nogon tror, och nu ingenting bättre tienar ähn roo. Gudh giffue honom denn lyckan att kunne sluta kriget der uthe, och sedan sielff kunne komma hem i denna vinter att hielpa redressera staaten. Dett vore sannerligen högt aff nöden.

*) Syftar sannolikt på brefvet den 27 Sept. 1635.

Jagh törs inthe så skriffua, aldenstundh breffuen gå medh ordinarij posten, men medh nästa post skall jagh uthförigare skriffua.

Ammunition ähr medh ähtskilige skepp herifrån sende. Felt-herren berettar och sigh temlighe poster uthur Preussen haffua försendt, sosom altijdh min broder om alle saaker tillskreffuit. Berettar sigh haffua sedan förnummitt, dett alla hans breff haffua mestadeles bleffuit interciperade aff de Dansicher uthridare.

Käre broder, förlåth migh, dett jagh inthe particularius för denna gångh skriffua kann. Hernest mhera. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 26 Octobris, Åhr 1635.

D. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa digh medh sin kärilige dienst. Vale et vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Strålsundh den 22 Novembris, Anno 1635.

239.

Stockholm den 17 November 1635.

Sjukdomshinder för brefskrifning; riksdagen och bevillingarne; A. O:s hemkomst; ställföreträdare i Tyskland; förläningar och adlande; sändandet af krigsförnödenheter och penningar; betänkanden begäres; A. O:s miss-tankar bemötas; Radziwils infall i Lifland.

Välborne hiertans käre broder. Jagh haffuer på nogon tijdh tillgörande bekommet aff honom tvenne skriffuelser, denn ena medh min son Turo och denn andra medh hans egen sonn Jahan*), hvilke haffua varitt migh kärkomne, i synnerheet emedan de nogett circumstantialiter haffue varitt skriffne. Tackar min Hr b. för goodh communication. Och bedröffuar migh myckett der hooss, dett jagh nu en tijdh longh honom inthe haffuer kunnett svara, hvilket och nu medh stoor vedermöda skeer, aldenstundh jagh mheer ähn i 3 vekor haffuer varett medh en häftigh fluss betagen öffuer mina ögon och öhron, så att jagh nästan hvarken haffuer kunnett läsa eller skriffua, doch icke till sängs legat. Ähr och ähnu icke aldeles denn siukan quitt och förmår inthe rett myckett.

*) Dessa skrivelser, den ena dat. den 27 September med ett post scriptum af den 2 Oktober samt den andra af den 20 Oktober 1635, finnas båda i behåll i R. A.

Riksdagen ähr nu, des Gudi skeep loff, väl öffuerständin, och Ständerna ähtskilda medh en temligt gott contentament. Vij haffua ehrhollet alla de uthlagor och contributioner, som vij för detta hafft haffue, och boskapsskatten på tvenne ähr prolongerat, antingen dett bliffuer fredh i Tyslandh eller eij. Quarnetullen och lilla tullen, oansedt de haffue starkt om honom anhollet, så ähre [de] doch medh skäl och förre riksdagsbeslut bleffne så öffuertygade, dett jagh förmodar, att denn oss ingen stoor molestie mhera göra skall. Alle ähre och härifrån medh ett temligt contentament förreste. Och oansedt jagh haffuer varett så instängdh och siuker, förmoder jagh doch migh haffua giort min devoir, aldenstundh alla Ständerna haffua migh consulerat och alt meo cum consilio svarat. Uthschriffningen haffua vij inthe dreffuit för denna gångh, aldenstundh de hade bleffuit alt för perplex. Doch haffue vij ett temligt folk här i riket och, der oss tränger vijdare, kunne vij altijdh bliffua henne megtige.

Käre broder, jagh förnimmer, att han ähr resoluerat att komma hijtt hem i riket, för de orsaker skull, som han sielff specificerar. Finner och hans hemkompst myckett nyttigh vara fäderneslandet både i en och annan motto. Hoppes och, att, medan vinteren påstår, icke så stoor fhara skall vhara. Ähr min b. här i riket, och kriget endheligen moste continueras i Tyslandh, så skall han medh sin præsentie myckett kunne uthretta att promovera sommarexpeditionen. Dessföruthan kann han och hielpa att stabiliera staten och collegierna här hemma, hvilken doch dessföruthan står på svaga fötter och icke så föras, som dett sigh bör; ad particularia törs jagh inthe [komma], doch, som jagh märker, veet han dett alt väl.

Der min broder kann komma hem, holler jagh före, dett han nu säkert reser igenom Dannemark. Tvifflar inthe att honom ju skeer cortesie, ehvadh eliest meningen ähr. Men hvar dett icke bleffue alt för seent på ähret, vore dett snart att löpa till Callmare, effter som nu nogre goodhe skepp ähre på vägen till Strålesundh. (Gudh hielpe honom medh hälsan hijtt till oss).

Min broder förmäler väl, dett jagh ingen större dienst kunne bevisa honom, ähn att en honom motte substitueras, och han sielff komma hijtt in. Så hoppes jagh, dett hans lackei nu väl skall vara hooss honom och der all beskedh om bekommitt. Till att senda nogon aff Rådet deruth, så ähr ingen aff dem, här ähre, som nogon cognition aff Tyske staaten haffuer, ey heller, der de ähn herifrån expedieras skulle, för ähn min b. sielff hijtt komme,

så skulle de svårligen så fundamentaliter kunne underettas och informeras, som dett sigh borde i hans absentia. Derföre haffuer han och magt att substituera andra i sitt stelle aff dem, som der uthe ähro. Min b. vare försäkradt, att, hvar Gudh hielper honom hijt hem, all denn disorder och annan orede, som här till ähr inriten, skall vara lätteligen att corrigera.

Min b. förmåler och, dett capita collegiorum sällan ähre tillstädes och sielffua underskriffua, så ähr dett väl sant. Doch ähre der undertijden skälige orsaker till, undertijden och inthe. Doch hoppes jagh för min person, dett, oanseedt hooss migh finnes feel, doch icke ofta i detta fallet. Jagh ähr här stadigt och stedzse vedh handen, och undertijden till andres förtret, och, der jagh dett icke giort hade, torde [det] till euentyrs hade (!) varit annorlunda, ähn dett nu ähr. Feel finnes nok i Collegierna, men inthe större ähn i Cantzelijt och Cammaren, hvilket ähr sosom hierta aff regementen. Kommer min broder hem, så ähr detta alt att boota, eliest svårligen, ty en vägh gåås inthe aff allom.

Min broder mentionerar om godz giffuande och personers adlande, så ähr dett icke mhera ähn 4 personer skedt, hvilka der mäst haffua s. Konungens eget löffte och min b:s egen attestation. Haffue och allareda resolverat dett nu inthe vijdare att göra, och dett, som här till skedt ähr, hoppes jagh vara till att försvara. Adelspersoner haffue vij inge giort, som icke haft min b:s egen attestation deruppå, att dett haffuer varit dem af s. Konungen tillsagt, unntagandes gamle Rentmestaren Per Andersson*), och dett ey heller uthan skäl, men Casper Apotekare inthe. Och sosom vij ey må, altså ähre vij ey heller i detta fallet liberal.

Min b. begärer, att jagh medh flijt ville pådriffua, att enthsett på vivres och munitio[n] motte komma till Wismar och Strålesundh, så haffuer sådant längesedan varet i verket, men de ohörlige stormar haffue mykett hindrat, ty 4 öhrligeskepp haffua för 8 vekor sedan lupit äht Reffle effter spannemål och skulle sedan till Strålesundh. Ähre nu 3 aff dem kompne i Elsnabben uthan master och segell och lastes sedan i andre skepp, som till Strålesundh [skole]. Dett fjerde vette vij inthe, hvar dett ähr. Må alt väl komma fram, som anordnat ähr, så öffuergår dett vijd dett förslaget han begärar. Hoppes, att Cammeren honom förslagen väl tillsendt haffuer. Peningar ähre de svåraste, ty här ähr inthe uthan kopparmynt och lithet aff dem, aldenstundh her inthe bliffuer myntat och dess föruthan inthe tienlige att senda deruth. Der

*) Adlad Törnsköld.

nu staaten öffuer vinteren der uthe kunne uppehållas, och mann denne tiden rett brukar, hoppes jagh, att vij medh första vhardagh ett åhrliget skole kunne præstera, men vore han sielff hemma myckett mhera.

Skall nogon armé i denna sommar gå her uthur riket, så moste min b. communicera oss sine tanckar häröffuer. Hvar och nogon legation skall gå till Chur-Saxen och Förstarna, eller och dem nogre breff tillskriffuas, så moste min broder oss sina tanckar deruthinnan ypna och sielff modum och sättet præschribera och inthe tröttnas eller ledas vijdh, oansedt tacken inthet så alltjdh fölier.

Min broder göre sikh inge tanckar om invidie eller haat. Misförståndh kunne väl snart komma, haffue doch föga uppå sikh, uthan vara försäkrat, dett de medh dem andra aff hiertat åhstunda hans hemkompst. — Belangande min broder förmåler, om [att] en agent i Pålandh eller Preusen, benemt Cordan (?), skall vara ordinerat, så åhr dett inthe; allenast för adviser skull haffuer Felt-herren försäkrat honom åhrligen 2 eller 300 rdr för communication skull, men eliest inthe.

Käre broder, jagh ville väl gerna skriffua mhera, men jagh haffuer i två dagar skreffuit heruppå medh stoor vedermödo, effter min[e] flusser migh så starkt plåga. Dett första jagh bliffuer bettere, skall jagh inthe försummat. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 17 Nov., Åhr 1635.

D. T. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Jagh tackar min broder för denn omvordnat han drager om min sonn Jahan. Om honom teckes att lathe honom stiga uppå ett aff öhrligeskeppen och löpa hijtt, såge jagh dett gerna. Vale et vive.

Postscriptum (på löst blad):

Min broder förmåler, att mann inthe skall restituera Preussen, för åhn de ablata i Lifflandh åhre igen giffne. Så åhr Radzwill alt longt för detta affrygt och alt igen restituerat, oansedt han landet myckett illa tracterat haffuer, och dett ett gott stycke uthplundrat. Nogon skada haffuer min broder lidit vidh Wolmar och Wänden, men mitt godz, nembligen Se[g]jevoll och Allis, åhre helt ruinerade. Ty på Se[g]jevoll haffue våre legat, vidh Allis fienden. Vij haffue skreffuit öffuer och begärt vetta, hvem orsaken åhr, dett fienden åhr öffuerkommen. Så vänder Hr Bengt före,

dett folket, som skulle komma uthur Finlandh, ankommo inthe för ähn mitt i Aug., der de likquäl vore befalte att vara deran i Junio. Andra förmåla, att der inthe rett commando varitt haffuer. Ehuru derom vara kann, så bör detta inthe afflöpa uthan straff, hooss hvem som skullen och vara kann. Datum ut in literis.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Strålsundh den 9 Decembris, Anno 1635.

240.

Stockholm den . . . December 1635.

Melcher Falkenbergs sändning till Tyskland och B. Skyttes tillärnade sändning till Danmark och Holstein; om ishinder för de färdiga transporterna till Tyskland; nya uppmaningar till A. O. att komma hem; tillståndet hemma; privatunderrättelser.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . Effter som honom modh sista post förledne lögerdags bleff adverterat, dett vij vore resolverade att senda en medh breff till Chur-Saxen samt andre förster, altså ähr nu Melchior Falkenbergh der hän afferdat*), först till att begiffua sigh till min broder och taga hans vijdare order och till göra, dett han finner gott och rådeliget, effter som saakerna sigh der uthe nu kunne lämpa. Störste orsaken till desse breffuen ähr, dett mann förnimmer all skuldh och invidia att kastas uppå honom, lika som han giorde alt dett uthan och emot Hennes M:ts vettskap och velie. Hoppes och, till att breffuen således skole vara stilicerade, att, der nogon conscientiæ ähr i Chur-Saxens hierta, dett de och nogott skole kunna effectuera.

Jagh haffuer och gerna velet accomodera Falkenbergh medh denna resa, aldenstundh han för sin privat saak skull denn haffver myckett affecterat och dessföruthan noksamt ähr capabell. Bengt Skytte haffue vij ährnatt att senda till Dannemark och Hertigen aff Holsten, aldenstundh Konungen dersammastedes haffuer åhtskilige resor offererat sigh att interponera. Der min broder finner dett orådeliget, kann han skriffua emot honom till Sundet, der han sigh sedan effter rette skall.

Jagh förmålte i min sista skriffuelse, dett vij haffue förordnat nogre skepp medh spannemål (altijdh till 19,000 tynner) medh

*) Se Bergh: Sv. Riksrådets Prot. för den 1 December 1635. Band 5, sid. 356.

samt andre anseenligh[e] poster medh victualie parsedler att löpa effter till Strålesundh och Wismar. Hade och vist förhoppes, dett en stoor deel allareda skulle haffua varitt framkommit. Men så förnimme vij medh ånger, att denna stoora stormen haffuer giort oss ingen ringa skada, i dett att 4 våre öhrligeskepp haffua allareda för 3½ månadt sedan varitt herifrån lupne till Räfte, der intaget 8,000 tynnor sädh till Tyslandh att öffuerföre, hvilke aff denn ohörda storm ähre enthligen tu aff dem mastlöse kommitt hijtt in i skären. De andra tu veete vij aldrich hvar de ähre. Desse tvenne, här i skären ähre, till dem haffue vij strax försendt nogre köpmansskepp till att taga lasten in. Så ähr en sådana plötzligh och hastigh vinter infallen, att både öhrligeskepen så väl [som] köpmanskepen alla ähre infrusen, att mann nu kann köra medh hästar till dem. Här ligger och bron vedh Stockholm full medh fremmande skepp, de der och alla haffua moste niuta samma rett, en deel lastade medh koppar. Om nu vinteren vill uppslå igen, giffuer tijden. Jagh befrugtar oss på andra orter vara dett samma skedt. Jagh beklagar sannerligen min broder, denn jagh noksamt veet sitter i stoora laborinther, haffue två toma händer och mykett folk på halsen och ingen enthsatt kann haffua, som någott förslå kann.

Jagh vill inthe alt förtro pennan, men breffuisaren skall vetta honom alt beretta om tillståndet, både hvadh folk i vhar kann bringas till väga, sosom och andra medell. Jagh tvifflar inthe, dett min b. gör sitt bästa att komma till freden, så mykett mögeliget ähr. Oss tienar inthe dett kriget i längden, ty saakerna falla här mykett svåre, och fast mhera ähn han tror. Hans person kann herefter göra fäderneslandet hundrafalt bettere tienst i riket ähn deruthe. Min broder slutat, så frampt mögeligit ähr medh nogon reputation och säkerheet, ty dett ähr högh tijdh. Mher törs jagh inthe skriffua. Ähr der och ingen hopp till tractat, så förordna andre provisionaliter i sitt stelle och komme hem j[u] förr j[u] bettere och snarare.

Käre broder, hvadh eliest tillståndet här hemma i riket vedhkommer, så ähr, des Gudi skee loff, all tingh roliget och stilla, och arbete vij nu på staaten, dett [att] formera, och på medelen. Doch fattas, dett som mäst ähr, hans person dem medh gooda råd att dirigera.

Din sonn Jahan fölier nu sin tillkommande svärmoder och maitresse på nogra dagar effter. Din husfru och andra barn må alla, des Gudi skee loff, väl. Hvadh alt annat vidhkommer skall

denna, som breffuett förer, vetta omstendeligen att beretta. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn . . .*) Decemb., Åhr 1635.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn

Min hustru lather helsa min broder medh sin kärilige tienst.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Strålsundh den 6 Jan., Anno 1636.

241.

Stockholm den 12 December 1635.

Ankomna bref från A. O.; fredsunderhandlingarne med Sachsen; franskt sändebud i Stockholm; fördraget med Polen och med Brandenburg om Preussen; beklagar försummelseerna därvid; de hittills af is uppehållna transportererna afgå.

Välborne Hr Rikscantzler, hiertans käre broder. Jagh hoppes, dett mitt breff, som jagh sist medh Melchior Falkenbergh skreff, skall honom snart vidh detta laget vara väl tillhanda kommin. Frögdar migh och öffuer din skriffuelse, som jagh i dagh medh ordinarij posten bekomitt haffuer**), oansedt Erich Larson dem haffuer fört till Sundet, och för dett han inthe så hastigt haffuer kunnett resa, sendt dem ifrån sigh.

Vij haffue samptligen lathet min b:s breff till H. M:tt Drättningen och des bifogade acta oss föreläsa, haffue der uthaff förstått statum rerum, och att Churfyrsten genom Hertigh Adolf Frederich[s] anholdande begynner sigh nogott nhärmare länckia till en tractat, denn jagh önsker väl och lyckligen motte afflöpa medh fäderneslandzens säkerhect och reputation, och att Gudh enthligen, effter så stoor möda och travalie, ville hielpa min broder medh denn hem till oss igen. Alt, hvadh min broder i denna saak medh H. Adolf Frederich giort och föreslaget haffuer, bliffuer aff dem alle megta väl apprehenderat och gillat, och, oansedt i deres sista skriffuelse väl förmåltes, att mann medh Chur-Saxen inthe skulle tractera, medh mindre han kunne framvisa Käisarens procuratorium, så proffue de väl, dett sådant skall giffua i tractaten

*) Datumsiffran är i manuscriptet utelemnad. Jmf. dock Regeringens bref till A. O. den 1 December 1635; H. S. H. del 37: 185.

**) Brevet, dateradt Strålsund den 21 Nov. 1635, finnes i behåll i R. A.

stoorä impedimenter och molestier och skatta derföre, att, hvadh min broder sluter och dett sedan af Käisaren kunne bliffua rati-
ficerat, vara noksampt säkert, så vidt som alle saaker i denne tij-
den kunne skattas för säkre.

Davankort [o: D'Avaugour], denn Hamburgiske residenten, uth-
sender ifrån denn Fransösiske Gesandten D'Auvo ifrån Dansich, ähr
för nogre dagar sedan hijtt ankommen. Har haft audientz, och
består hans verff i tvenne puncter, den ena att dett förbundet min
broder uprettade i Franckriket motte bliffua ratifierat, dett andra
dett motte specificeras, huru starka de in vicem assistenser både
till vattens och lands skulle vara. Vij haffue ähnu inthe varitt
här öffuer till rådz, och haffuer min broder gjort väl, han haffuer
communicerat migh sitt betenckiande heruthinnan, hvilket och väl
skall bliffua taget i act och hans tractater medh Churfyrsten i
ingen motto præjudicera, och, hvadh han för resolution bekommer,
skall han medh näste post bliffua adverterat.

Min broder förmåler och i samma skriffuelse nogott om denn
Preusniske tractaten sosom och sender migh copian aff Feltmar-
skalkens och Hr Bengt Oxenstiernas breff, deraff jagh hans me-
ningh, så väl som aff sielffua orden, noksampt förstå. Jagh moste
väl bekenna våre Commissarier myckett bättre hade kunnett göra,
om de hade dett så förståt och sedan icke hade varett så alt för
begirige på freden. Feltherren haffuer och satt deruthe hela krigs-
staaten att föra ex cassa och inthet ex hostico, hvilket hooss oss
altijdh haffuer varett omögeliget, i synnerhet medh extraordinarij
stoorä specer och ovanligh[e] casus, och, medan dett noksampt
haffuer synts inthe att kunne gå, derföre ähr conditionerna så
myckett begärligare accepterade. Doch, ehuru dett ähr, så ähr nu
gerningen gjort, och vore till att önska, dett Gudh ville giffua
oss sådana råd, dermedh all tillstundande fhara och olyckor
kunne så myckett bättre bliffua förebygde och sådana fauter uthan
p[o]enitere aflöpa.

Jagh ähr medh min [broder] deruthinnan ense, att dett haff-
uer varett illa gjort, att om Churfyrstens aff Brandeburgh præ-
tensioner icke skulle haffua afftalts, för ähn våra Commissarier
förreste derifrån — kann väl tenckia, dett giffuer oss i framtijden
en vidhlöfftigheet — men hvadh Pillo skantz demolieringh vedh-
kommer, dett seer han noksampt aff Feltmarskalkens breff, hvadh
löffter Commissarierna medh Feltherren gjort haffuer. Sedan de
ähre och hijtt i riket komne, haffua de så förringat dess bygningh,
att hon vore inthe i längden bastant och sigh väl sielff ruinerade,

och bättre vore att taga en summa peningar, den der så gott som budes och uphäfva all prætion, ähn som ruinera dett, som dess föruthan inthe stå kunne. Derföre haffue vij ändtligen resolverat, att, hvar Churfyrsten renuntierade all sin prætion och goffue 4[0] eller 50,000, motte de loffua honom denn. Dermedh kann jagh noksampt tenckia, dett tijden ähr så lenge dermedh anlupin, att vattnet haffuer fyllt graffuarna, och fundamenten således sedan inthe ähr till att ruinera, och tijden att afföra folket nu ähr för handen, att hvarken satisfaction eller prætions renunciation, ey heller demolition totaliter ähr till att nå.

Jagh beklagar mitt kall vara migh på halsen kommett, som sådant aldrih haffuer tracterat. Ehuru gerna jagh och vill, så lather sådant sigh så hastigt inthe lära, och andra, som haffua [det] handterat, bära der ringa omsorgh före och finnes ofta præpostera misericordia. Doch, der de hade effterkommitt vår befallningh, så hade dett ena eller dett andra väl hafft sin richtigheet. Jagh ville ønske, dett Gudh motte hielpa oss till fredh deruthe, och att min broder motte snart kunne komma hem i riket till oss, eliest kann skee begås fuller flere sådana acter. Doch, så vidt jagh förstår, skall jagh förekomma, så myckett mögeligit ähr.

Käre broder jagh skulle väl skriffua mhera, men posten moste rett nu fort. Derföre vill [jagh] sluta och befaller *etc.* . . . .
Datum Stockholm denn 12 Decembris, Åhr 1635.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, jagh hoppes, dett proviantskeppen skole nu komma öffuer, effter siön ähr nu mäst reen igen aff ett longhligt töväder. Jagh skall göra mitt bästa, att en vexell skall bliffua öffuergiort till hans uppehelle, effter jagh väl kann tenckia, dett honom moste falla myckett knapt. Vale. Medh nästa post uthförligare.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Stralsundh den 6 Jan., Anno 1635.

242.

Stockholm den 1 Januari 1636.

Nya truppsändningar till Tyskland beredas; A. O:s betänkanden begäras; om ett giordt förslag att ur kopparmalmen utdraga silfver och guld; ställningen vid kopparberget; märkeliga döds- och sjukdomsfall; kansliet och behovet af dess förstärkning; enkedrottningen; drottningen; pfalzgreffen; försäkran om oförtrutet nit; nyårsönskan.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . Melchior Falkenbergh ähr nu väl ankommin och honom mitt bref presenterat. Ifrån denn tiden och in till nu ähr inthe skriffvärdigt passerat, vjdare ähn att præparatorier görs alt så småningom ferdig till att öffuersettia mhera krigsfolk till Tyslandh, så frampt ingen fredh bliffuer. Derföre ähr och Hans Berns [ø: Berndes] öffuersendt till Lifflandh och Finlandh att sambla medell, göre alla præparatoria och mönstra folket. Hvadh, som han där kann uthretta giffuer tiden.

Vij haffue medh siste post begärat, dett min broder ville meddela oss sina tanckar öffuer denna expedition, huru starkt han förmenar, dett skee skulle både till häst och foot, dett han och bäst göra kann, som där ähr in loco. Jagh förmerker väl, dett min broder inthe ähr så liberal att meddela oss sina tanckar och consilier, som han för detta giort haffuer. Orsaken kann jagh väl tenckia. Doch beder jagh, att han inthe dermedh ville haffua fördragh, uthan lathe kärleken till fäderneslandet transportera sina tanckar till dett bästa, ne republica aliquid detrimenti capiat, och condonera erroribus.

Min broder kommer sigh väl i hugh, dett Hoffcantzleren Salvius haffuer berettat honom om en Frantzos, benembt Mazalett, hvilken vij i förledne sommers haffue giffuit ett privilegium på koppar- och silffuer-bergs förbetrande. Han haffuer giffuit här merkligh saaker före, nembligen att ähtskilia silffret ifrån kopparen, förmenandes i hvart skeppundh koppar att vara 130 rdr i silffuer och i gull 4 ducater, och der nu en zentner silffuermalm giffuer 4 lodh, skall kunne komma in uppå 16, ja och 20, hähr aff nu en proff att taga. Rycker Feltherren i morgon sielff up till bergslagarna, att stella proffuen i verket och haffuer förskreffuit dem alla emot sigh till Vester-Silffuerberget, de som detta hanterat haffue. Teckes nu Gudh att giffua härtill sin välsignelse, så ähr inthe till att tviffla, dett fäderneslandet här igenom skall merkeligen bliffua stärkt, men största delen holla detta

olikt. Vare härom huru dett kann, så ähr dett för säkert, att i vår koppar- och silffermalm sticker myckett. Ty jagh förnimmer, dett de, som haffua haft i arendet kopparberget vidh Vestervik, haffua mhera fört malm uth ähn giordh koppar. Innan 14 dagar hoppes jagh till att advisera honom nogott mhera particulariter härom till.

I går ähr breff ankommett ifrån Kopparberget, att Blanckstöts malm haffuer sigh heelt tappat, och de andra gruffuorna förlora sigh alt mher och mher, och ähr en öffuermottan stoor quidan deruthöffuer vidh Berget. Derföre reser och Feltherren dijt att taga dett i ögneskeen. Gudh förbiude, detta vore sant; skulle dett bliffua ett stoort slag, och kopparen herefter inthe mhera så ringa skattas. Doch ähr ifrån Kopparberget en ort belegen vidh pass 8 mil, Finnemarken benembtt. Der finnes en treffueligh, ymnigh och kosteligh kopparmalm, och ähr i detta nu förledne ähre vidh pass 500 skeppundh giorde, och, hvar der vore bergsmän nok, vore der väl till att göra nogre tusen om ähret, föruthan på monge orter, som dett sigh ypper. Tecktes Gudh att giffua riket på någre ähr roo, skattar jagh myckett gott vara uthretta.

Eliet moste jagh min k. broder icke förholla, dett Biskopen i Linköping, Dr Johannes Botvidi, ähr dödh, och, sosom berettas, skall Erkebiskopen och vara dödh. Hr Per Baner ligger och illa siuk aff en hitzigh feber och [lider] som för myckett aff melancolia hypocondriaca. Tror nepligen, att han denn siukdom förviner, och, hvar han ähn medh lifuet undhslipper, bliffuer han doch svärlichen mhera capabell sitt ämbete, som han härtill beklädt haffuer, vijdare att förestå. Hr Per Sparre, denn andra min broder[s] collega ähr myckett illa till pass, och nu en longh [tjldh] inthe kunne bevistas Regeringen, och, som medici döma, skall dett vara en slengh aff lunghsootan.

Ähr altså min broders collegium myckett slett bestelt, och moste jagh väl draga största lasten deraff, så vidt jagh dett och förstår, oansedt dett migh ett temligit odium concilierat haffuer, hvilket jagh alt inthet agtar, der jagh mann kann tienä H. Mitt och mitt fäderneslandh. Der haffue och väl nogre funnitts, som haffue velet, dett Cantzelicolligium skole stärkias, men jagh haffuer dett inthe velet tillathe att skole skee i min broders frånvaru. Sedan seer jagh så fhå, som der till finnes capabell, serdeles aff dem, som nu ähre i Rådet. Min broder meddela migh sitt betenckiande herom. Jagh befinner ingen aff ungdomen vara

capablere att komma i Rådet och i ditt Collegio ähn min b:s
sonn Jahan. Der min broder detta behagar, han lathe migh vetta.
Jagh hoppes, der Gudh sparer honom liffuet, att han skall kunne
succedera digh i offitio en dagh. Dett vore ej heller obilligt,
att två eller 3 unge karrer aff adell sattes i Cantzlijt till att lähra
nogott i tijdh. Eliest befrugtar jagh, dett regementet kommer i
framtijden i sådana händer, som dett i K. Carlls tijdh var.

K. broder. H. M:tt Enckedrättningen ähr nu myckett roligh,
respecterar nu myckett mhera Regeringen, ähn för detta ähr skedt;
bärer en frugtan, doch dilapiderar alt dett hon äger, och ehuru
ofta jagh haffuer styrkt sådant att hindra och tutores att consti-
tuera, så bekommer man doch inthet medhell. Hvar mann skyr
att offendera, befrugtandes för framtijderna. Gell ähr så myc-
kett gjorde, att de medh alle leibgedingsrentorna i tu ähr inthe
kunne betalas.

Vår unge Drättningh tager treffeligh till i juditio och för-
ståndh; apprehenderer modrens fauter och esomofftast hooss sine
förtrogne dem beklagar; haffuer en ädell natur och plane regius
spiritus. Kommer en rett education dertill, ähr inthe till att
tviffa, att, så vidt sexus fæmineus dett till lather, lärher hon pa-
trissera.

Phaltzgreffuen och hans gemahl bliffua myckett annorlunda
till sinnes ähn för detta och leffua nu, sosom dem bör, och icke
som för detta. Här fattes inthe annatt, ähn att Gudh ville giffua
min broder denn lyckann att kunne göra en goodh ända på dett
Tyska kriget och sedan att kunne komma hijtt hem till att hielpa
till att stå fäderneslandet före. Så ähr inthet tviffuell, att denn
goodhe Gudh väl hielper vårt fäderneslandh i en goodh och ståth-
ligh staat igen.

K. broder, jagh haffuer detta så korteligen velet mentionera,
på dett han motte vetta desse legenheeter och sedan sina tanker
migh igen meddela. Min broder tviffle inthe, att jagh skall tråla
och arbeta, så lenge jagh kann och förmå, och aldrich tröttras, eff-
ter som jagh och hoppes, dett hvar ährligh mann skole giffua
migh dett vittnesbördet, att jagh eller aldrich hveckar*) för arbeten.
Käre broder, jagh vill nu hermedh sluta och befaller *etc.* . . . .
Datum Stockholm denn 1 Jan., Åhr 1636.

D. T. B. i döden

Gabriel Oxenstierna Göstaffsønn.

*) Jmf. Rietz' Svenskt Dialektlexikon ordet: hveka = vackla, svigta.

Käre broder. Effer denna ähr nyährsdagh, så önsker jagh honom ett gott och lyckosampt nytt ähr, och, sosom han nu in uppå tionde ähret haffuer varitt uthur sitt fäderneslandh, myekin mödo och travali uthståt, monge förändringar och omskiftelser, understundom till bettringh och stundom till verringh, seet och pröffuat, att denn högste Gudh ville nu giffua honom sin nådh och välsignelse, dett han nu i detta ingående ähret motte sigh och sitt fäderneslandh uthur dett Tyske kriget kunne utharbata och en säker, redeligh och reputerligh fredh kunne sluta och änthligen medh hälsann och hugnat och frögdh komma hem i sitt fäderneslandh igen och finna sin käre husfru och barn medh alla sine kärkomne vordnat medh glädie. Vale et diu vive. Min käre husfru lather käriligen helsa min k. broder medh sin tienst och önsker honom ett gott och hugneligt nytt ähr.

Rikskanslerens päteckning: Præsant. i Strålsundh d. 6 Febr., Anno 1635.

243.

Stockholm den 16 Januari 1636.

Svårigheten att drifva A. O:s gifna betänkanden igenom; slappheten i styrelsen; kansliet; önskligheten af en regeringsinstruktion; städernas upphjelpande; kopparkompani; frimarknad; omslag; bank; myntet; bergslagen; seger i Tyskland; privatnotiser; burggrefskapet i Göteborg.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . Erich Larson ähr först hijtt ankommen dagen för nye ähret och min broders breff till Regeringen och dett andra till migh leffuererat*). Han haffuer varitt lenge på vägen, doch, som jagh förnimmer, aff sin siukdom förhindrat. Jagh tackar min b., som så yppenhierta skriffuer migh sin meningh och betänckiande om vår staats retta formerande. Jagh märker, dett han aff kärlek till fäderneslandet migh förekommer att påminna, för ähn jagh dett aff honom begärat haffuer. Doch hoppes jagh honom mitt breff allareda väl vara tillhanda kommitt, uthi hvilket jagh dett samma aff honom begärat haffuer. Ähr nu glad, att jagh dett bekommitt haffuer, som jagh ästundade.

Nhär jagh nu min broders breff medh betenckiande igenom läsit haffuer, befinner jagh dett således vara sekreffuit, så att jagh, och som jagh nepligen [tror] nogon, som fäderneslandet väl vill,

*) A. O:s bref, dat. Stralsund den 30 Nov. 1635, tryckt i H. S. H. del 37, sid. 178.

medh skäl kann deremot säia. Ty jagh bekänner, att hvar medh flijt icke effter sökies att förbettra och förmera Cronones rentor, i synnerheet medan Pillouiske licenterne nu ähre oss uthur händerna, skall nepligen riksens staat så häreffter som härtill kunne uthføres, uthan moste necessario effter hans meningh affkortes, ämbetena förminskas, öhrligeskepen till ett mindre taal redigeras, bygningarna affskaffas. Hvar dett skeer, så bliffua vij våra grannar inthe lika, skeer dett och inthe, så bryte vij sielffua ryggen aff oss. Hwadh häreffter sedan vill fölia, ähr lätt till att döma. På denna meningh, som min broder nu skriffuer haffua alla hans memorialer, i synnerheet dett jagh medh mig^h hemfört haffuer, varitt dirigerat. De ähre publice i rådet upläste, aff alle approberade, ja och berömde, men nhär de haffue skolet stellas i verket, haffuer ingen så gott velet leggja der handen rett vijdh. Jagh haffuer esomofftast dem i Rådet framdragit, rådt och förmant deruppå att arbeta och i tijdh i väirket att ställa, doch altijdh de svar bekommitt, att saakerna vore aff stoor vigtigheet, kraffde ett noga betenckiande; man kunne och lätteligen fhara vilse, mången skole bliffua derigenom offenderader, hvilket nu ingen tijdh vore, medh sampt många andre fhåfenge enthskyllningar och sedan pr[o]crastinando.

Jagh hoppes, att jagh för min person haffuer giort så myckett, jagh haffuer kunnett, kann doch inthe vjdare komma, ähn jagh bliffuer secunderader. Vist ähr dett, att mången seer [det] inthe gerna för sitt enstaka interesse skull, en deel sky arbeten och sökia mackeligheet att handtera privata. Doch ähr dett icke denn ringaste [orsaken], att Cantzelijcollegium, aff hvilket mest sådant borde proponeras och driffua[s], hvarken gör eller kann göra sitt embete tillfyllest. Hr Per Baner ähr mest siukligh, tror och svårligen, att han nogott lenge bliffuer capabell till nogen dienst. Per Sparre befrugtar jagh drages medh lungesotan, kann inthet arbeta. Hofcantzleren Salvius ähr esomofftast siuk. Jagh må väl inthe så skriffua om mig^h sielff, doch befrugtar jagh, att hvar [jagh] icke så trådt och tidt dreffue dett collegium, så väl som nästan de andra, dett skulle svårligen i denn staat ståt, som dett nu ähr. Doch hoppes jagh, [att] dett sigh effter handen skall bettra, effter som folket nu nogorlunda j[u] lengre j[u] mher begynna att väncias vijdh arbeten, apprehendera föregångne fauter och onde consequentier. Hoppes altså, näst Gudz hielp, att der kann rådås boot uppå.

Jagh ville önska, att en rett instruction vore fattat för sielffua Regeringen, hvadh den borde göra först [och] sidst, visse timer

att vara tillstedes föreskriffues och absentes uthan lagliga förfall starkt multeras; att och hvart och [ett] collegium hade sin vissa instruction, som Hoffretten haffuer; skole många exorbitantier bliffua tillbakar, som nu esomofftaste förelöpa. Desse kunne igenom ingen compileras, uthan igenom min broder. Der hans handh hade varit deruthöffuer, skulle de aff allom bliffua applaudeerade, doch veet jagh noksampt, han dett gerna giorde, men andra hans många occupationer dett förhindre. Moste altså nu hielpas, dett bästa vij kunne, till des Gudh vill hielpa honom hijtt hem till oss igen, dett jagh önskar snart och lyckligen skee motte.

Dett var till att önska, dett Erich Larson hade kunnett komma hijtt, medan Riksdagen varade, medh min broders breff; skulle en deel aff hans uptecknade puncter snart kunnett nått sin rigtigheet. Doch skall medh, all flijtt nu deruppå arbetas, att, så vitt som mögeligit ähr, och jagh nogon tijdh kann driffuat, skall, hvar icke alla, doch till en deel nhå deres rigtigheet och komma till en effect.

Den 1 puncten han förmäler, om Stockholm och städernas uprettande och des bygningh, bekenner jagh gerna, ähr ett dett förnämpta. Ty oansedt Stockholm ähr myckett aff sigh kommett och svagt aff borgerskap, så drager dett doch så myckin inkompst för Cronan, som två resor alla stederne uthi riket göra. Stockholm ähr och lett derigenom att hielpa, att de haffua hafft sådana extraordinaria privilegia aff framfarne Konungar, dem deres magistrat genom deres stoora incoriositet haffua sielffua förfalla lathet. Nhär de privilegierna bliffua renoverade, dett jagh och förmenar oss medh skäal att göra, så ähre de hulpne och väl ända (!) Der nu och Norrlendske städers seglation, så väl som Rooslags och Södertälje, affskaffas, skall Stockholm merkeligen tilltaga, effectersom deres gamla privilegier dem och alt tillather. Deres seglats ähr och Cronan till en merkligh skada och blått dirigerat att försnilla Cronan sin tull och bliffua doch aldrich goodha städer. Vij haffue loffuat städerna i denna vinter att sammankalla [dem] och hvars och ens stadz besvär in particulari att förhöra. Då förmenar jagh denna min broders meningh om dem att kunne effectueras.

2:o. Om Compagniet att strax stället i verket, så ähr dett nu allareda giort, i dett att ett temligit capitaal aff dem, som tillstädes ähre, ähr uthloffuat till denn 1 Feb., strax dermedh kopparköpet att begynna. Tviffle inthe, att vij noksampt till Maj månad skole kunne bringa 100,000 rdr tillväga och mhera, så frampt

till dett behöffues. Ratification på contracten sendes nu och äht Hollandh till participanterna, och, effter inthe större capital ähr, förmenar jagh nok vara i detta åhret 2 directorer, en aff adell nembligen Erich Larson, och Jöns Hinderson, borgmästaren för detta. Nhär capitalet nogott bettere kann ökas, kann och då väl en gubernator förordnes medh flere directorer. Min broder förnimmer väl vijdare herom aff Regeringens breff. Gudh giffue till lycka.

3:o. En frimarknat i Stockholm, denn haffuer H. K. M:tt saligh ofta omtalat, men för kriget skull, så väl som för borgarnes i Stockholms exceptioner aldrieh kommett i verket. Men denn holder jagh för Stockholms retta upvext och en stoor vederqvickelse för upstäderna och landzmännen. Ähr fördenskull inthe att tviffa, att denn väl vinner sin framgångh.

4:o. Ett omslagh ähr uthan all tviffuell högnödigt. Jagh bekänner, dett elack betalningh ruinerar först köpman och sedan adellsman, effter köpmannen nödhgas att settia sine vharur extraordinarij dyrt up för longhsam och oviss betalningh skull. Adels- och landzman borga mhera, ähn de betala kunne, hvilket alt skulle förekommes, nhär de præcisse terminer holla moste, derigenom bryllops-, begraffnings- och barsöls-omkostnader så väl som prägtige kläders skole heelt tacite och oförmärkt corrigeras, dett mann doch medh skarpa edicter och mandater svårligen skall kunne uthretta. Detta faciliterer ett mandat, som s. K. M:tt år 1619 haffuer uthgå lathet på samma meningh, hvilket doch sedan ähr i förgäthenheet stelt.

5:o. En bank von (!) lhäningh skall bliffua nogon svårigheet. Doch menar Erich Larson, att nhär Compagniet bliffuer nogorlunda stabilierat, skall dett väl kunne anrettas. Jagh för min person skall deruppå hielpa medh flijt att arbeta.

6:o. Min broder förmåler om myntet, att mann effterlette en myntmestare frijtt att arbeta under visse conditioner. Så ähr dett ett iblandh de svåraste, ty först ähr här ingen myntmestare i riket, som nogon förmögenheet haffuer och sigh dett understå vill eller kann, ehvadh dem och biudas, sedan ähr inthe silffuer i riket och aff de continuerligh uthföringarna till krigets behoff så uthblottat, att der inthe mhera finnes. Vij haffue ändå att komma mynt i riket effterlathet Götheborgh att reassumera deres mynt, som doch dem aff s. Konungen var förbudet för dett falska myntet skull, der en tijdh longh slogs, doch haffue dett ähnu inthet kunne bringa på benen. Stockholms stadh haffue vij dett och

effterlathet på nogon tijdh tillgörande, i synnerheet effter de före detta haffua hafft deruppå privilegium. De haffue eij heller nogott kunnett præstera. Åbo stadh haffue vij dett och effterlathet; kunne ey heller. In summa: folket ähr myckett aff sigh komne och sedan så förvända medh skinderi, att om de icke kunne förtiena cent pro cent, så kunne de inthe leffua, och haffua ey heller deste mher. Ähr altså inthe annat att mynta ähn dett lilla bergsilffret, som i riket kann tillverkas.

Jagh schreff för 14 dagar sedan om bergslagarnas tillståndh och Feltherrens upresande till bergslagorna. Hoppes, dett samma mitt breff ähr honom väl tillhanda [kommet]. Hoppes, att Gudh giffuer oss der goodh lycka och riket medh tijdhen en stark stö[d]staff.

Detta haffuer jagh korteligen velet min broder upteckia mina tanckar, och hvadh jagh hoppes skall kunne i verket stellas. Vore min broder hooss oss, dett skulle alt gå lett för denna autoritet, som han medh sigh haffuer. Men i medlertijdh skall på min flijtt både natt och dagh att arbeta inthe fattas. Gudh giffue eliest sin välsignelse.

Jagh kann och min k. broder icke oförmält lathe, att jagh haffuer aff hiertat frögdat migh öffuer de goodhe och hugnelige tiender, vij i lördags bekommitt, om denn stoore och herlige victorien, som denn Högste oss emot Chur-Saxen förlänth haffuer, i synnerheet att verlden må see Gudz hämbdh på hans person för denn stoorä otacksamheet och förbundzbrytande. Hoppes, att denne victorien skall vare [ett medel], att [vij] medh ähran, reputation och goodhe conditioner må komma uthur detta kriget. Hoppes och, att min k. b. medh så myckin större glädie och frögdh i sitt hierta må komma hem till oss igen.

Hvadh eliest vår staat her hemma i riket [angår], så ähr att tacka denn goodhe Gudh före, att en goodh enigheet och ett synnerligt gott förtroende emellan Ständerne och oss (och nu snarare så högt som dett i s. Konungens tijdh) varett haffuer. Gudh lathe så lenge vara.

Min b:s husfru och barn må alla, des Gudi skee loff, väl och ähre vidh goodh hälsa och ähre på Tijdön. Detta jagh min k. b. icke haffuer kunnett så kortheligen förholla, skall medh nästa post vijdare dett fullfolia och befaller nu hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 16 Jan., Åhr 1636.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsomm.

Käre broder, min sonn Turo haffuer jagh för din intercession inrymbdh Stureforssa, der han och nu boor, hvilket haffuer giffuit honom orsaak och tillfelle aff omgånge medh sin frenckia Fru Beata, S. Erich Jöransons på Heredzeter dotter, att inlathe sigh på gifftermål medh, hvilket, effter dett honom så haffuer behagat, jagh dett icke heller migh lathet mishaga, i synnerheet medan jungfruen ähr rett väl upfödt och tugtigh. Gudh giffue dem till myckin lycka på både sidor. Hoppes, att min broder sigh dett och behaga lather. Nu denn högste Gudh han uppeholle min k. b. och lathe migh altijdh bekomma goodhe och hugnelighe tiener ifrån honom.

Ett hade jagh så nhär förgäthet, min b., att vij haffue icke en capabell mann i landet, som man kunne bruka till burgreffue i Götheborgh. Stoge antingen Grubben eller Halenius der till att öffuertala, vore dett myckett [väl], eliest går denn staden helt under.

Min hustru lather helsa min k. b. medh sin kärilige tjenst och önsker, att hon snart motte få see digh en gångh medh hugnat.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Stralsundh den 15 Febr., Anno 1636.

244.

Stockholm den 26 Januari 1636.

Genom P. Smaltz mottagna bref från A. O.; danska sändebudet T. Totts ankomst; lofvar ofördröjligt svar på A. O:s skrivelser till regeringen.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . Hans uthskickade Petrus Smaltzius ähr i förgår väl hijtt ankommen och öffuerleffuerat Regeringen sina breff och migh dett, som migh tillskreffuit var*). Ähr migh kärt i synnerheet, medan min broder migh sine tanckar om ett och annett så sincere uptäckier. Vill och vetta att [dem] effter handen och tijden till fäderneslandzens gangn och bästa att bruka. Gudh giffue eliest sin nåde, och att goode rådih och förmaningar må finna rum och stelle.

Denn Danske Gesanten, min broder skriffuer om, Tage Tott, så kommer han i affton hijtt till Stockholm och skall väl både effter hans rådih, sosom och dessföruthan endeles och så betenckt ähr, bekomma en sådana resolution, som jagh förhoppes oss inthe skall bliffua præiudicerligh.

*) Detta bref, dat. Stralsund d. 31 December 1635, finnes i behåll i R. A.

I dessa dagar vele vij taga min broder[s] interrogatoria före och taga dem ad resolutionem, och då medh dett snaraste mögeliget afferda Smaltijum till honom igen. Interim bliffuer nu strax resolverat på de interrogatoria, som hastigh resolution kräffua och de honom tillsenda. Interim, till des Smaltzius förreser, vill jagh skriffua honom till om alt, hvadh som kann vara skrifftvärdigt att advisera om; och önsker i medlertijdh, att denn goodhe Gudh ville förlähna honom goodh hälsa och sundheet och att kunne sluta en redeligh och säker fredh och sedan effter väl förrettade saaker att komma hem till oss igen medh mycken hugnat. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 26 Jan., Åhr 1636.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Och lather min k. hustru käriligen helsa min k. b. medh sin tienst. Vale et vive.

Rikskanslerens päteckning: Præsent. i Wismar den 1 Martij, Anno 1636.

245.

Stockholm den 20 Februari 1636.

Ankomna bref från A. O.; Tage Totts beskickning; d'Avangour; lofvar snara underrättelser; det goda förståndet med Jakob de la Gardie vore genom A. O:s bref återställdt.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Min käre broders skriffuelse medh denn Lifflandske Maioren ähr [mig] väl till handa kommitt*). Frögdar migh både, att min broder haffuer varitt vijdh goodh hälsa, så väl sosom och för de märkeligh[e] och herlighe victorier, som Gudh oss deruthe förlänth. Han verdighes och för sitt namn skall ähnu dett ytterligare under min broders direction att continuera, och kriget till ett gott och reputedligt uthslag förhielpe.

Denn Danske Gesanten, Tage Tott, ähr för 14 dagar sedan härifrån förrest. Åhr bleffuen här myckett magnifice hollin och tracterat, haffuer och varitt min gäst och medh ett temligt rus afferdat vordin. Hvadh resolution han haffuer bekommitt, hoppes jagh till skall inthet lenda till nagon præiuditio, effter som

*) Detta bref, dat. Stralsund den 24 Januari 1636, finnes i behåll i R. A.

jagh förmoder, att des copier skole honom vidh denna tijdh väl vara vidh handen.

Denn Fransösiske agenten D'Auvancorts person beskriffuer min broder vivis coloribus. Han ähr myckett impudentt och agtar ingen affvisningh. Haffuer allareda bekommitt tvenne resolutioner. Jagh tvifflar inthe, dett han mhera här ligger explorandi gratia ähn för nogott gott skull. Säger sigh haffua i befalningh att här förbliffua till vhären, dett som honom icke väl kann förvägras. Hans person bliffuer här inthe synnerligen respecterat, och, oansedt han både en och annan väl undertijden besöker, så ähre de doch så varnade genom min person, dett han lithe skall fhå vetta, uthan dett som hvar mann veet. Doch vore fast bettere, att han vore hädan ähn här.

Alt annatt, min broder skriffuer om och migh communicerar, skall bliffua i noga agt tagit, och, så vidt som jagh kann och medh persuasioner förmå, inthe bliffua försummatt. Och effter P. Smaltzius innan nogre fhå dagar skall bliffua herifrån afferdat på dett bästa sättet, som skee kann, så vill jagh då vidhlöfftigt skriffua om alle particularia och hela statum præsentem så väl som sielffua consilia beskriffua.

Eliest haffuer jagh saluterat Feltherren på min broders vägna, hvilken cum aplausu denn accepterade, strax visandes migh ett breff, som min broder honom tillsckreffuit haffuer, hvilket var öffuermåttan väl antagit. Migh tyckes min b. haffuer giort deruthinnan myckett visligen och derigenom förtagit alt misförtroende, som i denna tijden inthe tienligit ähr, oansedt mann haffuer rett. Min broder försäkra sigh, att aldrieh nogott större förtroende emellan eder både varitt haffuer ähn nu ähr, och nu till dett högsta vrider skullan in uppå de andra, de der och väl giffua köpet. Gudh uppeholle eenigheeten i vårt fäderneslandh, dermedh ähre vij i denna svåra tijdh bäst medh tiente.

Hvadh eliest tillståndett vjdhkommer, så ähr dett, des Gudi skee loff, i förre goodh[e] terminis. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 20 Februari, Åhr 1636.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Wismar den 11 Martij, Anno 1636.

Stockholm omkr. den 12 Mars 1636.

Svar på A. O:s bref med Smaltz; medellösheten; öfverloppsofficerare; för stora löner; önskvärdheten af A. O:s hemkomst; kollegiernas räkenskap; kansliets tillstånd; Gabriel G:sons sjuklighet; missförståndet med J. de la Gardie bilagdt; privatsaker; farhågor för framtiden; P. Smaltz.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikzcantzler. Näst *etc.* . . .
 Secreteraren Smaltzius ähr nu omsider, effter ett longhsampt fördröiande och öffuer min vilie här bleffuin uppehollin, nu enthliggen afferdat. Jagh kann väl tenckia min b. hans igenkompst högeligen haffua åhstundat både till att vetta vår meningh om hans förslagh både om fredh, så frampt till denn kunne nhås, och, hvar och icke, då om krigsuthförandet, så väl som och att vetta, hvadh medell der till här ifrån skall vara att förmoda, i synnerheet att honom nogon merkelig assistens i peningar härifrån motte bliffua tillskickat. Så, aldenstundh Regeringen på H. M:tt[s] vägna haffuer uthförligen sekreffuit honom deres juditium och meningh om hans project Cammarcollegium om medelen och Krigsretten om folksens, som i vår både till hest och foot uthskickas skole, [antal] så väl som och förslaget på alt folk, som här i riket till des defension förbliffuer och om amunition som uthsendas kann, aff hvilket alt han uthan nogon min skriffuelse hela staaten noksampt kann vetta, derföre agtar jagh onödigt derom vijdhlöfteligen [att skriva], alt i synnerheet medan Smaltzius nu nogre veckor haffuer här varitt och om all tingh spetialiter förfharit. Veet väl circumstantialiter min broder att informera, ditt jagh migh och vill refererat haffua.

Jagh beklagar för all tingh denn medellösheeten, som här nu finnes, sampt kann väl hända aff en ondh administration, doch mäst aff dett myekna öde, som både i Sverige, Finlandh och Ingermanlandh [ähre], sedan att störste deelen aff riket står i krigsfolksens händer, hvilka ähre heelt i en disorder, aldenstundh de öffuerloppsofficerere, som både in- och uthrikes ähre, vidt öffuergå dett taal, som i regeringsformen ähre præsckriberade och drager dett snart öffuer en tynna gull i riksdaler, och, oansedt man dett gerna hade velet retta, haffue vij doch dragit betenckiande hoc rerum statu så monge att offendera. Och agte vij medh första gräs att ställa en generalmönstringh an och tillsee, huru vidt detta sigh vidh denna tijdh practicera lather.

Jagh befrugtar och, att löhnerna ähre för högt satte, oansedt de, som tiensterna göra skole, föga för ringare tiena kunne för

denn extraordinarij dyrheet, som här inriter. När detta nembnas, ähr dett inthet [bättre] ähn tangere pupillam oculi. Många andra besvär kunna finnas, som caussera denna vedermödan, doch gitter jagh dem inthet nämpna, aldenstundh jagh noksampt veet honom dess föruthan vara bekymbrat.

Alla desse och flere feel skulle väl vara att corrigera, så frampt till Gudh tecktes min broder snart och väl hem till oss att förhielpa, och i synnerheet hvar en goodh fredh kunne medhfölia. Jagh arbetar, hvadh jagh förmår, och gör hvadh jagh kann, men haffuer inthe rett nogott starkt ryggefäste. Hade jagh denn, jagh ville förmoda, dett all tingh skulle gå lett nok. Denn högste Gudh han förlähne min broder denn lyckann att kunne göra en goodh och reputerligh fredh, ville jagh förmoda, dett riket innan sex ähr skulle komma i dett flor, som på 60 ährs tijdh inthe skall haffua varitt.

Vij haffue för en dagh ell[er] 10 sedan begynt att göra reenskaper effter regeringsformen, och haffuer jagh medh mitt collegio, Hoffretten, varitt denn första. Huru dett ähr afflupet veet Smaltzius particularia att beretta. I morgon bliffuer Krigscollegij reckenskap slutin. Hoppes, att detta skall driffua hvar till sitt ämbete medh troheet och flit och jaga hvar och en reddhoga in. Jagh för min person skall inthe räffskin taga.

Jagh haffuer tillförene skreffuit min broder till om Cantzelijcollegij tillständh. Nu veet Smaltzius des tillständh noksampt att beretta. Per Baner ähr behäftat medh melancolia hypocondriaca och tror nepligen, dett han bliffuer nogon mann aff stoort arbete mher. Per Sparre haffuer en slengh aff samma siukdom, moste altså nu för nödh skull Axell Baner underskriffua på min broders vägna, hvilket ähr myckett illa och inthe i lengden kann haffua nogott beståndh. Denn lasten för ditt collegio kommer migh nu mäst på halsen, som dessföruthan hårt nok trygt ähr och begynne nu mina flusser emot våren igen till att yppa sigh, och, der jagh går till sengs, befrugtar jagh, huru dett vill gå. Jagh såge gerna, att din sonn måtte bliffua intagen in Senatu och komma i ditt collegium och således medh tijden, der Gudz vilie så vore, sitta på din stool. Jagh veet inthe min broders vilie, haffuer skreffuit derom för detta, doch inthe svar deruppå bekommitt. Min broder lathe migh vetta härom sin vilie.

Jagh hade väl myckett att skriffua, men mina flusser pläga migh myckett på mina öhron och ögon, så att jagh inthe kann, men Smaltzius skall vetta min broder om all tingh pertinent re-

lation att göra. Denn högste Gudh, han giffue oss denn hugnat, att vij snart motte fhå talas vjdh och båda hielpas att arbete her hemma i fäderneslandzens tienst. Ville inthe tviffa, att all tingh skulle gå effter önskan.

Min broder haffuer giort väl, dett han haffuer skreffuit Felt-herren till. Dett ähr för myckett väl antagit och drager nu, snarare sagt, större confidens ähn nogon tijdh förr. Hoppes, att vår concordia och samhelligit skall skreckia våra fiender och affholla dem att göra oss ondt. Vij haffue orsaak att tacka Gudh, dett alla ständer i riket ähre enige, och begynner verket sigh så småningom effter handen att stabiliera, att de, som tillförene haffue talat nogott för frijtt, begynne nu nogorlunda stryka i holl (!). Detta jagh *etc.* . . . Datum Stockholm den . . . Martij, Åhr 1636.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsoun.

Min hustru lather helsa min k. broder medh sin kärliga tienst. Min broder ville uthi ähminnelse [haffua], dett jagh för nogon tijdh sedan [honom] tillsckreff om min sonn Jahan Cruse och lathe sigh honom till dett bästa vara befatat*). Venter [honom] och till påska hijtt hem. Vale et diu vive.

Käre broder. Nhär jagh tencker effter, hvadh personer effter vår dödth ämbeten skole kunne bekläda, då hisnar jagh, i synnerheet i denn politiske saken. Ty de unge, som nu nogre goodh[e] ingenia haffua, gå aldeles fäfenge och haffue inge platzar i Cantzlijt, medan Grubben ähr en secretarius de statu, Nycodemum haffuer min broder recommenderat för denn andra, både homines novi. Finnes ingen uthvägh deruthinnan, att de i tijdh må bliffua informerade till staaten, så lähre våra barn incurrere i samma laborinth, som vij sielffua haffua varitt, och regemente[t] lära komme i deres händer, som lärer tryckia vårt ständh. Min broder svara migh heruppå. Vale.

Postscriptum på löst blad.

Min broder recommenderer migh Petrum Smalzium, förmenandes sigh haffua gott hopp, dett han i framtijden skall kunne göra fäderneslandet goodh tienst. Så finner jagh min b:s juditium om hans qualiteter vara sanne, ty han haffuer giort Regeringen en pertinent och fundamental relation om dett Tyske väsendet. Haffuer och vist att göra explicationer på alla hans breff, att

*) Se ofvan brefvet n:o 232, p. s.; sid. 374.

både Regeringen så väl som Rådet haffua hafft der till ett gott contentament. Jagh såge för min person gerna hans avansement. Vett här nu ingen platz, som här vacerar, denn han kunne vara tient medh. Migh tyckte väl vara att, hvar min broder kunne, ampoiiera honom på nogon tijdh der uthe, antingen att vara i Engelska häffuet eller på nogott annett stelle för en agent, att han motte lähra kenna naturam populorum och såledhes i framp-tijden göra sigh emot fäderneslandet meriterat, och öffuerheeten bekomme orsaak att beneficiera honom medh en bettere och högre gradh. Hvar dett icke deruthe kunne skee, hölle jagh före gott vara att revocera ifrån Muskou Peter Crusebiörn, aldenstundh han hoss denn nation nogott för simpel ähr och förordna Smaltzium i hans stelle igen. Min broder communicera migh sin meningh herom och försäkra sigh vist, att Smaltzius skall vara migh al-tijdh väl recommenderat.

Rikskanslerens påteckning: Präsent. i Stralsundh d. 16 April, Anno 1636.

247. Stockholm den 26 Mars 1636.

Förslag till nytt förbund med Frankrike; fredsutsigternas försvagande; trupp-sändningar; silfverberget i Lappland; Hjälmare kanal; Finland; Östersjö-provinsernas administration; kopparhandeln; tullväsendet.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . kann jagh honom icke oförmält lathe migh inthe tviffla, dett Smaltzius nu ähr väl till honom kommin och vist till att göra all pertinent relation både om ett och annatt.

Sedan han affreste, ähr här inthe skrifftvärdigt passerat vijdare ähn D'Avanckort, denn Fransöske residenten, haffuer inlagt en skriff i Regeringen så väl som och sielff talt, presenterandes ett nytt förbundh, effter som min b. kann see aff copian, som honom uthur Cantzlij tillsendes, hvilket mäst angår en coniunction medh en flotta till siöss i Vestersjön, hvilket sigh haffuer förorsakat aff en discours, som Feltherren och Greff Pär haffue hafft medh D'Auo [o: D'Avaux] i Preussen. Och sosom detta ähr allenast en pretext här till att bliffua medh höffligheet, altså vele vij oss häruppå inthe förklara, för ähn vij förnimme, hvadh uthgångh denn tractat vinner, som emellan min broder och denn Fransöske

Gesanten vinner [o: förhandlas]. Hvar legenheet giffs, skriffue då sin mening migh herom till.

I dagh medh posten haffuer jagh bekommit din skriffuelse, daterat Wismar denn 16 Martij*). Förmimmer deruthaff, dett ringa sperantz synes om nogon reputerligh fredh att nhå, effter som ähr till att [se] aff dett breff, som Chur-Saxen haffuer skreffuit Hertigh Adolff Frederich till, sosom och aff dett avocatorium han haffuer uthgå lathet. Synes noksampt, dett Gudh haffuer förstoc-katt hans hierta och gjort honom blindh. Hoppes, att, sosom denn barmhertige Gudh haffuer alt her till ansedt vår oskyldigheet och rettwise saak och honom ähn moteligen straffat, och sosom hans lettferdigheet och otacksamheet bliffuer j[u] lengre j[u] större, att då Gudh och straffet för honom så myckett mhera skärpandes varder.

Min broder beder migh, att Stållhanskan medh dett Finske rytterijt och dett Liffleske medh första yppet vatten motte komma öffuer, så ähre de allareda i förledne vinter tillsagda att holla sikh heelt ferdige, och ähr och ält tillredz, hvad de behöffue. Men han kommer väl i hugh, att man reuterna i Finlandh inthe kann i hoop kalla, för ähn gräs ähr på markenn, dett som altijdh seendt plägar att komma. Doch skall jagh driffua medh magt uppå, att de skole skynda sikh. Gudh giffue, att skepp motte komma i rettan tijdh. Footfolket, de skole medh dett första komma effter, som vij agta medh de smärsta öhrlighskepen att senda dem öffuer.

Han förmäler och, att ett Svens[k]t regement reuter motte sendas till Wäseren att kunne stöta till Hr Lesles armee. Så ähr allereda alla præparatoria för dem gjorde i Callmare, Nycköpingh och Norköpingh, för dem och deres hästar. Skulle nu muteras, ville der fölia skada; desföruthan veet jagh icke, om dett ähr rådeliget för Dynker[ker]nas skull. Menar, der de landstiga vidh Wismar, skole de snart kunne marsera öffuer landh till denn armeen. Min broder lathe migh medh dett första vetta sin mening. Jagh skall göra mitt bästa. Feltherren borde detta alt beställa, men han ähr förrester up till Sijlffuerberget och Kopparberget att settia bergvercken fort. Gudh giffue till lycka. Doch skall derföre ingen tingh bliffua försummat.

Silffuerberget i Lapplandh haffuer sin goodha framgångh. Tror neppligen, dett sådan malm nogon tijdh ähr funnen i Sverige. Setties nu och starkt fort.

*) Detta bref finnes i behåll i R. A.

Slyserna uthur Jelmaren och in i Mälaren bliffua, om Gudh vill, till midhsommaren ferdige. Denn samma Hollender, som haffuer dem bygdh, vill dem och sielff arrendera aff Cronan för 10,000 rdr åhrligen. Effter denn dagh hoppas jagh, att ek- och mastträ till Skepsholm skole inthe Cronan fattas. Ville Gudh på nogre åhr giffua oss fredh, förmodar jagh, att dett riket skole komma, uthan allmogans vedermödo, till konunghsligh[e] och reputerligh[e] intrader. Doch moste Cronan medh sine medell först hielpa dett att understödia.

Jagh skulle fuller skriffua min broder, hvadh min meningh ähr om denn Liffleske, Ingermanlandhske och Finske staatens legenheeter, och på hvadh sett migh tycktes, att de skulle kunne rett fattas, effter som de nästan ähre aldeles ruinera[de] och Cronan onyttige gjorde igenom des elake administration. Doch haffuer jagh nu för denna gångh der till ingen synnerligh tijdh, vill sparad till nästa post.

Peter Spirings tienare ähr och hijttkommen, och ähr honom allareda i H. Mitt[s] namn ett myckett nådigt breff tillskreffuit, kopparcontracten, medh Isack Spiring uprettat, riktigt att efterkomma, effter som allareda 1260 skeppundh ähre öffuer komne. Resten skall oförtöffua fölia. Honom ähr och tillskreffuet om de Akiske messingsmakare. Hoppes, att han gör sitt bästa. Vij vänta effter Spiringh medh längtan för våra tullars skull, dem vij inthe kunne bringa i nogott esse uthan hans innerådande. Doch haffue vij lathet byggia tullhusen i Daaleren, hvar icke mhera, då likquäl skeppen att visitera lathe, för ähn de löpa till städerna. Riga licent skall bliffua i sina förra staat till hans ankompt, men Gudh giffue, att dett icke giffuer Rigiske handelen ett slagh, så frampt licenterne ringare tages i Preussen. Detta jagh min käre broder i en hast icke haffuer kunnett oförmält lathe. Förlathe migh att jagh så prolix skriffuer. Jagh haffuer inthe bettere lärt. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 26 Martij, Åhr 1636.

D. T. O. T. V. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa digh medh sin kärlige tjenst. Vale et vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Stralsundh d. 15 April, Anno 1636.

248.

Stockholm den 5 April 1636.

Rikskollegiernas redovisning; drottningens sjuklighet; privatsaker.

Välborne hiertans käre broder. Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . kann jagh min b. icke oförmält lathe migh medh näst förledne post haffua honom skriffthligen adverterat om tillståndet och vår intention på denn tiden.

Sedan ähr här inthe skrifftvärdigt passerat, uthan dett, att vij alt ähre tillverka medh räkenkaperna öffuer collegierna och går dermedh myckett longhsambligen till, hvilket sikh myckett deruthaff förorsakar, att dett ähr ett nytt verk, och för ähn [man] dem denn formen kann præscribera, hvareffter tillkommande ähr rekenskaperna göras skulle, löper myckin tijdh bort. De 4 collegier ähre nu framfarne, i morgon kommer Cammaren fram. Admiralitet[et] haffuer begåt stoor fauter, hvilket ähr för vidhlofftigt att skriffua om, uthan kann Fägreus, hvilken der nu till min broder förreser, så väl deröm som om alt annat göra en pertinent relation. Förmoder, denna rekenskap skall i framtijden myckett gott i vårt fäderneslandh uthretta och lähre hvar och en att haffua ett vakande öga på sitt ämbete.

Jagh haffuer nu inthe synnerligen att skriffua, athan att H. Mitt vår unge Drättningh ähre nogott siukligh. Hoppes, näst Gudz hielp, att dett bliffuer snart bättre igen. Min k. broders husfru och barn må, des Gudi skee loff, väl och förvänta din lyckligh hemkompst medh längtan. Denn Högste han lathe all tingh deruthe gå väl och hielpa oss en gångh uthur dett Tyska kriget medh reputation och sedan honom medh hugnat hijtt hem till oss igen. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 5 Aprilis, Åhr 1636.

D. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather hälsa min broder medh sin kärlighe tjenst.
Vale.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Stralsundh d. 13 Maij, Anno 1635.

Stockholm den 26 April 1636.

Mottagna underrättelser från A. O.; meddelanden hemifrån sändas med Salvius; begär att få träffa A. O. genast vid hans ankomst till Sverige.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . Joh. Nicodemi ähr för nogre dagar sedan hijt ankommen och giort oss en pertinent relation aff alle saakers deruthe tillståndh. Han haffuer och öffuerantvardat migh åhtskilige min broders skriffuelser*), hvilke der haffue varitt migh så myckett kärare, efter som de haffua varitt mhera ähn förr specialiter skreffne, i dett att min broder migh sine tanckar i alt uptecker. Jagh skall vetta att bruka dem efter legenheeten.

Jagh ville och väl gerna particularius skriffua, men efter som jagh nu för denna gångh ähr så högt besvärat, att jagh inthe hinner, altså haffuer jagh bedit Nicodemi att lathe digh vetta Rådets meningh öffuer memorialen och hvart uth deres inclination öffuer ett och annat går. Jagh märker, att min broders och deres tanckar inthe komma nhär tillhoopa. Jagh ville önska, dett min broder motte snart komma hijtt till oss och sielff kunne hielpa att både fatta och dirigera consilierne. Nu sendes och min broder alla de breff, som han i sin skriffuelse till migh förmåler, sosom gooda præparatoria till hans hemresa. Gudh lathe honom nu inthe bliffua förhindrat genom hvariehanda tillfällen. Hoffcantzleren Salvius bliffuer nu och till min broder försckickat. Hans hela verff går uppå en endtlich fredh, om denn eliest mögeligh ähr till att nhä.

K. b., hvar han nu begiffuer sigh till vex hijtt åht, så begärer jagh, att dett första Gudh vill han landhstiger, antingen dett då skeer vjldh Nycköpingh eller Dalerne [o: Dalarön], att han på timan ville senda migh budh och lathe migh dett föruth vetta, på dett jagh må kunne komma honom till mötes och en dagh eller två tala medh honom enskylt, för han kommer hijtt i staden, på dett jagh må kunne beretta alle sakers tillståndh, hvilket ähr och honom myckett nödigt att vetta, för ähn han kommer i staden. Nhär Gudh vill Salvius kommer, skall han particularia vetta till att beretta. Detta *etc.* . . . Datum Stockholm denn 26 Aprilis, Åhr 1636.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Brevet från Wismar den 29 Mars och den 2 April finnas i behåll i R. A.

Käre broder. Alla de dina må, des Gudi skeep loff, väl.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Stralsundh d. 6 Maj, Anno 1636.

250.

Stockholm den 2 Maj 1636.

Om de genom J. Nicodemi mottagna breffen från A. O.; A. O:s hemkomst; den allmänna önskan efter freden; statshemligheternas utspridande; hoppas på A. O:s hemkomst i Maj; sjukdom; J. Nicodemi.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Medh nästförgångne post skreff jagh honom ett kort breff till, allenast lathandes honom vetta, dett migh tvenne hans breff vore migh medh Nicodemo tillhanda komne, på hvilke jagh inthe så hastigt svara kunne, hvilke der och vore migh myckett kärkomne, aldenstundh min broder så expresse och punctatim svarat haffuer på mina förra breff; och haffuer detta tient migh till en goodh information, hvilket jagh alt effter handen skall taga i goodh agt, och hvar jagh inthe alt kann så effectuera, hoppes jagh doch att kunne holla saaken in integro, så att inthe præiuditium skall skeep, till des Gudh teckes att hielpa min käre broder hijtt hem till oss igen.

Min broder haffuer noksampt förnummitt aff Regeringens breff, som jagh hoppas honom för ähn detta skall tillhanda komme, dett H. M:tt gerna seer, dett min broder motte på ett ryckiande komma hijtt öffuer till oss, i synnerheet medan uthskätet här ähr församlat, derföre och både Hr Sten Bielke så väl som alla generalerna ähr tillsckreffuet och dem notificerat. Och på dett att dett så myckett säkrare skeep motte, haffuer jagh derhän bearbetat, dett Hoffcantzleren Salvius motte bliffua till min b. derhän förskickat, i hans frånvharu att vara Hr Sten Bielke till asistens, sosom och att bruka honom på tractaten i Lybek och andra commissioner, effter som min b. aff H. M:tt[s] breff, honom tillsckreffuit, vidare förnimmandes varder.

Summan ähr detta, att våra medhbröder vele ändeligen haffua fredh, effter som dett och ähr fäderneslandzens högsta tarff, så frampt dett kann skeep nogorlunda medh reputation. Ty vore granner runt om kringh oss sittia i goodh roo och fredh och taga starkt till, vij deremot nu uthi så monge ähr suttit in continuo [bello] och nu i synnerheet råkat i hoop medh denn fienden, som vij eliest inge tvister ähre vhane att haffua medh, och ey heller medh

oss grentze. Våra kraffter tage daghligen dax mhera och mhera aff, vårt manskap i riket minskas, landen bliffua öde, inge medell komma i riket, uthan dett lilla, som förmås, föres hädan; hvilket, hvar dett i längdan skulle continuera, skulle ädeligen vår staat för våre grannar i ingen ringa hazardh komma. Doch veet jagh noksamt [att min b.] alt detta fast bättre haffuer öffuerlagt och betenckt, ähn jagh dett kann göra. Och oansedt jagh icke detta skriffuer, som denn der så högt skulle åstunda freden, så att man deröffuer skulle förgätha både ähnan och reputation, så försäkre min broder sigh då vist, att alla våra medhcolleger ähre på freden så begirige, att de inthe ähr till att beskriffua, effter som min broder aff de conditioner, som Salvio ähre medhgiffne, noksamt kann see och döma.

Och effter jagh väl veet, dett min broder haffuer sin gamla natur, i dett han inthe skall sin person ville amploiera till att sluta nogon fredh, som icke skall honorabelt och reputerligh [vara], derföre haffuer [jag] och arbetat deruppå, att Salvio motte komma uth, på dett min broder så myckett säkerligare må komma hijtt hem till oss. Jagh bekänner gerna, att här ähr myckett fharliget iblandh oss, i dett inthe så secret Tyske staaten angående kann iblandh oss in Senatu tracteras, som icke strax ähr tvenne höge personer kunnigt, dem Salvio väl veet att nämpna, hvilket sedan och skriffiligen medh de förstelige personer deruthe bliffuer communicerat, effter som och esomofftast emellan dem breff vexlas. Hvadh fhara derhooss ähr, lather jagh min broder sielff döma. Salvio veet all tingh particulariter att beretta.

Jagh hoppes vist, att min b. hvar icke lengre, då på någre vekors tijdh tillgörande skall sigh hijtt, uthan ruin aff Tyske staaten, kunne hem begiffua, så lenge mann finge om alt totaliter afftala. Och effter jagh haffuer communicerat medh Salvio mine tanckar, så veet han och sådant alt particulariter att beretta, dit jagh och migh vill refererat haffua. Jagh ville väl gerna skriffua mina tanckar vidhlöfftigare, men jagh haffuer varitt nogre dagar plågader aff calculo, sosom och ähnu, så att jagh nästan inthe veet, hvadh jagh skall skriffua. Jagh hoppes in Maio att fhå tala medh min k. broder sielff. Gudh förlähne honom hälsan och en goodh lyckosam resa och medh hugnat att fhå talas vidh och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 2 Maj, Åhr 1636.

D. T. B. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Nicodemus bliffuer här vidh Cantzli i Salvi frånvaru och ähr efter min broders intercession antagen till secretarium status och efter perhibitum testimonium samptyckt att nobiliteras.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Strålsundh d. 19 Maj, Anno 1636.

251.

Tyresö den 6 Maj 1636.

Rekommendation för Johan A. Salvius.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . Sosom Salvius ähr nu reseferdigh att begiffua sigh till min b., altså vill jagh honom hermedh till min b:s goodhe affection emot hans person haffua recommenderat. Jagh bekänner gerna migh myckett mhera ähn nogon aff de andra våra medhcolleger honom nu öffuer ett ähr haffua tracterat och befunnit ett goodht hierta och en stoor sinceritet hooss honom emot fäderneslandet, och i synnerheet en stoor inclination till oss och vår familæ. Jagh bekänner och gerna, att, så framt till jagh icke vore försäkrat, dett min k. b. skulle komma hem, skulle jagh inthe haffua tillstätt, dett han skulle sendas uth. Jagh haffuer, snarare sagt, mhera in secreto communicerat medh honom ähn medh nogon aff våra medhcolleger, och migh dett altijdh väl rönt. Doch veet jagh noksampt, dett min broder honom ähr väl affectionerat, min intercession föruthan. Alt hvadh som här passerat, både fäderneslandet till gangns eller præiuditiu, dett veet han alt väl till att beretta*). Och befaller *etc.* . . . Datum Töresö denn 6 Majj, Åhr 1636.

D. T. V. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min k. hustru lather helsa min k. b. medh sin kärilige tjenst och myckin lyekönskan. Vale.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Strålsundh d. 13 Majj, Anno 1636.

*) Den sista punkten är i mariginalen tillskrifven.

252.

Stockholm den 28 Maj 1636.

Sjukdomshinder för brefskrifning; åberopar Salvii muntliga framställningar; trupptransporter till Tyskland; utskottsmötet.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Jagh haffuer nu på en vecka eller tre tillgörandes inthe kunnat skriffua min broder till, mestedeles förhindrat aff denn siukdom jagh en tijdh longh haffuer dragits medh, hvilken ähnu nogorlunda migh alt efterföljer. Doch hoppes jagh, att dett väl bliffuer bettere.

Jagh förmodar, dett Hoffcantzleren Salvius väl nu skall vara till min broder arriverat, hvilken der noksampt veet att göra honom pertinent relation om vårt tillståndh. Effter hans affresande ähr inthe skrifftvärdigt passerat.

Vij haffue nu omsider bekommit så monga skepp, som jagh förmoder, att vij skole kunne föra alt krigsfolket öffuer medh. Men dett ähr till att beklaga, att denna flottan, som skall föra dett Finska cavalleri och footfolket öffuer, haffuer legat i 14 dagar uthanför Vaxholmen och haffuer icke kunnat komma aff stellet för mottväder skull. Dett svenska rytteri ähre nu i full marscherande. Hoppes, att, der Gudh teckes förlähna dem vinden, de skole snart komma öffuer. Gudh lathe vara till lycka.

Uthskättit ähr nu ankommit, och agte vij nu tillkommande tisdagh, som ähr denn 31 Majj, att begynna honom. Jagh önsker, att vij motte haffua denn lyckan, dett min broder motte, innan dess uthgängh, komma hijtt till oss medh hälsan. Jagh ville gerna mhera skriffua, men handen darrar så myckett, att jagh inthe kann. Och befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 28 Majj, Åhr 1636.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

253.

Stockholm den 7 Juli 1636.

Väntan på A. O:s ankomst; utskottsmötet och dess förhandlingar; den danska agentens framställningar.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . lather jagh honom förnimma migh haffua uppehollit medh schriffuande nu nästan på 3 veckors tijdh tillgörande, altijdh varandes i denn förhopningh, dett min broder effter sin egen schriffuelse

skulle haffua varitt hijtt förventandes, men effter jagh förnimmer dermedh nogott lengre att dröia, kann jagh väl ehragte, dett han genom merkeligh förhindringar ähr bleffuen förment, denn föresatta terminen att effterkomma. Önsker, nhär dett då skeer, att han kommer, att dett då medh hugnat och gooda tiender skee motte.

Och lather nu min käre broder korteligen förnimma, att vij haffue uppehollit uthskättet, dett lengste vij kunnatt, och nästan till deres egit tædium; moste nu fördenskull förloffua dem hem igen. Lithet ähr denna gången uthrettat för de många perversa capita skull, som här finnes, i synnerheet i sielffua Rådet. I dett Tyske väsendet ähr slutet effter förra sett, nembligen oss alt i händer stelt. Belangande Consistorium Ecclesiasticum, så ähr dett upskutet till en annan bequämblichare tijdh, i hvilken act Biskopen aff Vesterårs agerar alt sin gamla person. Hvadh för en book han haffuer lathet uthgå de privilegij's ecclesiasticis skall min broder väl bliffua communicerat, hvilken der inthe myckett duger, och han nu så gott som sielff improberar.

Ditt intent medh städernas uprettande haffuer heelt inthe haft sin framgångh, och dett mestadeles aff denn orsaak att nogre aff Rådet haffua kastat sigh deremot och dett uthaff inthet fundament non sibi ipsis constant. Medh skiutzferderna ähr lika så gånget. Jagh må väl bekenna, att dett enstaket (!) intresse och privilegier, hvar och en prætenderar, lærer en dagh kasta kull vår staat, så frampt till dam icke finnes, sosom och denn imaginata libertas i denna tijdh. Doch ähr ähnu inthe præiudicium skeedt, uthan alt upskutet till en lägligare tijdh. Jagh väntar min broder[s] lyckligh[e] hemkompst, eliest ville jagh önska, att jagh vore medh ähran ifrån detta kallet.

Dett verff, som Konungen i Dannemark hade till min broder, dett samma driffuer nu hans Agent här. Han haffuer haft creditif till migh, Feltherren, Riksadmiralen och Skattmestaren och sist till Enckiedrätningen. Hvadh svar, han haffuer bekommitt, skall Nicodemus vijdare notificera. Jagh befrugtar, dett H. M:tt Enckiedrottningen sielff ähr faber huius actionis. Gudh hielpe oss väl aff medh sådana actioner. Jagh ville väl gerna mhera skriffua, men tiden reker inthe, uthan befaller hermedh min k. broder Gudh almegtigh. Datum Stockholm denn 7 Julij, Åhr 1636.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn

254. Stockholm den 4 Januari 1637.

Mottaget bref; tidningar från Tyskland sändas med Grubbe; de främmande sändebudens längtan efter rikskansleren; D'Avaugour.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . ., kann jagh min k. b. icke oförmält lathe hans skriffuelse vara migh tillhanda kommin, oansedt nogott seent, aldenstundh jagh var ett par dagar på Ekholmen och i medler tijdh var breffuet här, oansedt dett var migh doch myckett kärkommert, aldenstundh jagh förnam min k. broder vara väl hemkommen och alla de sina vidh goodh hälsa för sigh funnit*). Jagh önsker aff hiertat sådant motte bliffua longhvarigt.

Belangande saaken här i Stockholm, så ähr här alt tingh stilla, men hvadh tiender uthur Tyslandh vidhkommer, så haffuer Grubben medh sigh alla breffuen och nu till min broder förreser. Jagh seer våra saaker stå i goodh terminis, allenast jagh befrugtar, att Feltmarskalken Wrangell medh sine otidige tractater præiudicerer vår goodhe saak. Jagh tvifflar inthe, att min broder skriffuer honom till och informerar honom till saniora consilia.

De fremande här ähro längta effter min broder. Jagh tröstar dem, att han effter helge tre konge tijdh visserligen kommer. Önsker, att han medh hälsan må komma hijtt. D'Avankourt ähr annan dagh jul förrest till Gripsholm. Ähr inviterat vorden. Medh en slett comitat härifrån förrest, men medh en ståtlig undfängen. Ähr ähnu i dagh inthe igen kommen. Gudh giffue, att dereffter icke fölier nogott præiuditz. Effter jagh förmoder, att min broder snart kommer hijtt, altså vill jagh honom inthe längre uppeholla, uthan vill hermedh haffua honom Gudh denn aldra högste till all goodh och lyckligh välmågo käriligen befatat. Datum Stockholm denn 4 Jan., Åhr 1637.

M. K. B. A. T. V.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Jagh önsker min k. broder och hela hans vordnat ett lyckosamt gott nytt ähr, dem jagh och beder han på mine och min k. hustrus vägna käriligen hälsa ville. Skattmästaren, Hr Per Baner och flere aff Rådet lathe hälsa min k. b. medh deres tjenst. Vale et diu vive.

*) Brefvet, dat. Tidön den 26 December 1636, finnes i behåll i R. A.

255.

Stockholm den 16 Januari 1637.

Med öfversända tidningar; önskar A. O:s närvaro i Stockholm; drottningen; kolleglicheferna; C. Fleming.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Effter som i går om morgon ankom först posten, derföre bliffua nu adviserna honom strax tillsenda, och oansedt oss ähr berettat, att min broder skulle vara ankommen till Grimsholm och agtet sigh ginast hijt till oss, så haffuer jagh doch hollet rådeligit att senda dem honom föruth tillhanda. Önsker, att min broder nu motte snart komma hijtt till oss igen medh hälsan.

H. M:tt, vår unge Drättningh, haffuer varit nogre dagar illa till pass. Doch begynner sigh, des Gudi skee loff, nogott ansee till betringhs. Feltherren kom hijtt i förgår. Skattmestaren ähr och ankommen, men aff Riksamiralens vett man ähnu inthe. Hr Claus Flemingh haffuer mist sin hustru och sörier fast myckett. Effter jagh inthe tvifflar, att min broder snart kommer hijtt, så vill jagh honom inthe längre uppeholla, uthan befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 16 Jan., Åhr 1636 [p:1637].

D. T. V. B. A.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

256. (*Ej egenhändigt.*)

Stockholm den 1 April 1637.

Ursäkt för uraktlåtenhet att skriva

Välborne Her Richzcantzler, käre broder. Nest *etc.* . . . skulle jagh fuller min broder öffuer itt och annat, huadh här sedan hans affresa är passerat och elliest inkommit, omstendeligen advertera, men sosom intet synnerligit här in loco är förelupit, och huadh medh sidste post ankom tillsendes min broder i gemen, jagh och uthan dess ähr aff min siukdom något discommoderat, at jagh icke kan äffuen medh stadig hand pennan föra, beder jagh min k. broder, han ville för denna reesan haffua mig endskyllat. Jagh vill hernäst min k. b., om huad nödigt ähr och honom tillkomma kan, notificera. Befaller min k. broder *etc.* . . . Aff Stockholm den 1 Aprilis, Åhr 1637.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Egenhändigt: Käre broder, jagh haffuer alt ähnu så ondt i mitt huffudh. Hoppes doch dett bästa. Vale.

257.

Stockholm den 16 April 1637.

A. O:s resa till Gripsholm; Rottkirch; bud och presenter från England; pfaltzgreffen.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . kann jagh min k. b. icke oförmält lathe hans skriffuelse vara migh tillhanda kommen, aff hvilken jagh fast gerna förnimmer hans resa till Grimpsholm haffue icke uthan frugt afflupit, och att H. M:tt haffuer väl accomoderat. Ville ønske, att dett motte så lenge bliffua, och att denn disposition, som min b. till H. M:tt[s] egit bästa gör, motte vedh magt hollin [bliffua]. Belangande Rottkerck, så ähr han förrest till Grimpsholm och vedertager dett ämbetet gernä. Jagh hoppes, han skall vara capabel nok, allenest ähr till att ønska att gratian må lenge vara.

Denn Engelske posten ähr 2 dagar sedann ankommen, haffuer doch inthe ähnu giffuit sigh an och haffuer han särdeles breff till min broder. I går kom denn presten Eleaasar Borttwijk uthur Engelandh hijtt, ähr landstigen vedh Götheborgh, haffuer och commision till H. M:tt. Haffuer leffuereret migh ett breff ifrån Markesen Hamelton. Säger sigh haffua viktige saaker att förebringa, och att Konungen i Engelandh ähr aldeles resolverat att träda i actual krich, så frampt till Sverige bliffuer medh deruthi. Han förer medh sigh hijtt 6 gångare, 2 för vår Drättningh, en för Enckiedrättninghen, en till min b., en till Feltherren och [en] till migh ifrån Hamelton.

Hvadh tillståndet här vidhkommer, så ähr dett alt vidh sitt förra lagh. H. F. N. Phaltzgreffuen ähr hijtkommen till påskahälgen och ähr ähnu här, och mestedeles derföre fördrögder, att H. F. N. Phaltzgreffuinnan haffuer nogre dagar hollit vidh sängian. Doch begynner nu nogorlunda att bliffua bättre. Jagh hoppes, att min broder nu väl snart kommer hijtt. Vill fördenskull befalla honom *etc.* . . . Datum Stockholm denn 16 Aprilis, Åhr 1637.

D. T. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, min hustru lather hälsa digh medh sin kärilige
 tienst. Vale.

258.

Göksholm den 14 Augusti 1637.

Besöket på Göksholm; om en Jakob de la Gardies skuld till kronan; fort-
 sättningen af resan och hemkomsten till Stockholm.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . .
 kann jagh min käre broder icke oförmält lathe, dett vij enthligen
 i lögerdags effter ett skarpt och hårdht resande ähre, des Gudi
 skee loff, medh hälsan väl hijtt till Göxholm ankomne och funnett
 dem jagh haffuer sögt medh hälsan*), och oansedt särgen haffuer
 varitt stoor, så haffuer Gudh likquäl denn så vidt lindrat, att i
 förledne torsdags ähr vår systerson Axell Åkeson hijtt hemkom-
 men, en vacker, modest och civil ynglingh. Gudh lathe dem nu
 niuta honom, oansedt han ähr nogott siukligh och haffuer en
 svart, bleek och ledh färä. Gudh bevare dem för vijdare sorgh.

Min svåger Feltherren haffuer skreffuit migh, att Skattme-
 staren haffuer sendt honom budh, begärandes att rekningen, som
 Cronan haffuer emot honom att prätendera motte bliffua slutin,
 för ähn staaten görs. Så hölle jagh dett för gott, att hon kunne
 komma till sluts; doch nogre dagar, för ähn jagh förreste, var
 jagh i Cammaren och taalte medh Hans Berndts om samma rek-
 ningh, och berättade han migh dett sielff, att många poster vore
 der införde, som vore disputabell, ja och en deel aff dem, som
 medh skääl kunne slutes der uth, och, så frampt till honom bleffue
 befalt, ville han dem väl öffuersee, dett jagh och hölle för rådeliget,
 att dett skedde, för ähn rekningen bleffue Feltherren öffuerant-
 vardat, på dett att, hvar posten bleffue mindre ähn cammarrek-
 ninghen förmåler, att han då icke må haffua orsak att gravera sigh
 öffuer en obilligh rekningh och icke haffua orsaak att taga sigh
 dett till hiertat, sosom en affront, effter sosom och min k. b. hans
 natur så väl känder som jagh. Der han och bliffuer Cronan nå-
 gon anseligh post skyldigh, som jagh och fulle tror inthe annor-
 lunda vara kann, så moste man och see på hans stoorä spetzer,
 som han gjorde på dett Preusniske toget, dett jagh veet honom
 öffuer 24,000 rdr kostat haffuer. Doch veet min broder detta alt

*) Riksdrotsens resa gälde svågerns, Åke Axelsons andre sons Gustafs
 begrafning, som var utsatt att äga rum i Mällösa kyrka den 14 Aug. 1637.

bättre att diiudicera ähn jagh. Han ville och fördenskull denne agten således moderera, som han veet skäl och billigheeten fordrar och Feltherrens person och meriter, uthan præiuditio. Jagh skriffuer detta inthe aff affection uthan aff ett rent iuditio.

Jagh hoppes innan 14 dagar, om Gudh vill, att vara i Stockholm, agtar migh nu nästkommande onsdagh herifrån till Kegelholm, derifrån till Vijby begraffningh och sedan derifrån till Tijdön medh min broders husfru och sedan på ett par nätter till Sätuna och sedan ginast till Stockholm. Gudh lathe migh finna min broder medh hälsan och hugnat. Och befaller *etc.* . . . Datum Göxholm denn 14 Augusti, Åhr 1637.

D. T. O. T. V. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

259. (*Ej egenhändigt.*) Stockholm den 25 September 1637.

Med bref från Johan Banér.

Välborne käre broder, Her Rijkscantzler. Min broder sänder jagh här hoos lagd en Feltmarskalckens Her Johan Baners till min broder dirigerade skriffuelse, samt en copia aff dhet breff, som samma Her Feltmarskalek till Hennes Kongl. M:t haffuer låtit affgå med tillhörige bijlagor, hvilke i gåhr medh en officerare på ett skepp ifrån Strålsund ankommo, deraff min k. broder tilståndet deruthe haffuer att förnimma. Den som breffuen brachte, haffuer inthet så nyligen varit vidh armeen, uthan äre breffuen honom tilstälte, när han gick till siöes, och derfore veet inthet mundtligen vijdare berätta, än hvad sielffue breffuen inneholle. Haffuer [min] broder något der öffuer att påminna, vill jagh förvänta med uthskickade cantzlijtiänare skriffiligen. Befaller härmedh *etc.* . . . Aff Stockholm den 25 Septembris, Anno 1637.

M. K. B. A. T. T.
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Egenhändigt: Käre broder. Hälsa din hustru och barn medh min tjenst.

260. (*Ej egenhändigt.*) Stockholm den 30 September 1637.

Med öfversända tidningar och bref; Siebenbürgiska sändebudet Meerbots ankomst.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Hvadh i gåhr medh ordinarie posten inkom, dhet sänder min käre broder jagh här med tillhanda, hvaraff han tillståndet der uthe kan förnimma, och öffuer hvadh han finner nödigt att göra påminnelse och öffuerskriffuas skola vidh näste post, så framt min broder innan dess igenkomma icke är lägligit, sitt goda betänckiande migh medh flere mine medcolleger communicera.

För två eller tree dagar sedan ankom en vidh namn Henrich Meerbott, som skall vara utskickad aff Fursten i Siebenbürgen, effter som min broder haffuer att see aff vidhlagde och aff hans utskickade migh insinuerade zedell*). Han synes inthet hasta medh något audience, hvarföre vij och vele ther medh låta anstå till min k. broders lycklige hemkompst. Befaller härmed *etc.* . . . Aff Stocholm den 30 Septembris, Anno 1637.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.
M. K. B. A. T. tjenst.

Egenhändigt: Käre broder helsa s. Fru Anna medh min tjenst.

261. (*Ej egenhändigt.*) Stockholm den 7 Oktober 1637.

Med öfversända tidningar och bref.

Välborne käre broder, Her Richscantzler. Hvadh i gåhr medh posten inkom sändes medh denne utskickade min broder tillhanda. Jagh kan fuller intet see något vara, som meriterar någon hastigh resolution, aldenstundh, huadh Salvius förfrågar sigh om, som dedt förnembste är aff thet som inkommit är, han noksampt seer vår mening aff the medh Schmaltz snart för 3 vikur sedan tillskickade memorialer. Huar min k. broder förmenar något vara, som ännu öffuerskriffuas borde för dess hemkombst och vidh näste post, ville min broder migh dedt hermedh förständiga. Eliest stå

*) Bilagan saknas på sin plats.

her hemma sakerna i förrige terminis. Befaller hermedh *etc.* . . .
Aff Stockholm den 7 Octobris, Anno 1637.

D. T. B. E. J. leffuer.
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Egenhändig: K. broder helsa din husfru medh min tienst.

262.

Stockholm den 10 Januari 1638.

Undersökning ang. oenigheten mellan magistraten och borgerskapet i Göteborg samt om allmogens klagomål; J. de la Gardies resa till Dalarna.

Velborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . , kann jagh honom icke oförmält lathe, dett jagh för 8 dagar sedan skreff min b. om de particulariteter, som på denn tiden vore passerade*). Sedan ähr inthe skriffvärdight förefallit. Jagh agtar migh, vill Gudh, i morgon herifrån till Götheborgh, aldenstundh der en sådana oenigheet ähr emellan Magistraten inbördes och Magistraten och gemene borgerskapet, så att, hvar dett icke snart bliffuer bilagt, synes staden ville inclinera till en ruin, och vill see till, på hvadh sätt denn controversien kann vara till att bileggia, och medh dett samma agtar [jag] att haffua allmogen tillsammans, under prætext aff lagmanstingh uptaga deres klagomål, nepsa dem, som dem orett göra, och förmana dem till troheet. Felthern resar och, medan vinteren vharar, till Dalerna och annorstedes kringh om landet att mönstra och stella krigsexpedition till vhären i verket, och skall doch, hvadh regementet anlangar, ingen tingh här bliffua försummatt. Käre broder, jagh haffuer nu i longh tijdh ingen skriffuelse aff digh bekommitt. Önsker, att nhär [den] ankommer, att jagh då motte bekomma gooda och hugneliga tien- der. Och befaller hermedh *etc.* . . . Datum Stockholm denn 10 Januari, Åhr 1638.

T. F.

charissimus

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Detta bref saknas i R. A.

263.

Stockholm den 27 Juli 1638.

Underrättar om sin ankomst till Stockholm; nästan alla ärender i rådet uppskjutas till A. O:s hitkomst; A. Leslie, kommen från Skottland med nyheter, begär undsättning för skottarne af amunition.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . ., kann jagh min broder icke förholla, dett jagh i förledne måndags ankom hijtt till Stockholm tillbakar igen, finnandes saakerna i ett temligt tillståndh, men eliest i Rådhammaren lithet arbetet giort, oansedt man hvar dagh tillsammans kommer och skiutes alt upp till min broders ankompst, i synnerheet hvadh vigtigt ähr, hvilket och kann vara dett rådeligaste.

Feltmarskalken Lesle ankom hijtt i förgår och haffuer varitt i tre veckor ifrån Eidenburgh i Skottlandh. Kom strax till migh samma timan, och så vidt jagh kann förnimma ähr [han] sinnatt att, så frampt Cronan hans tienst i detta ähr kunne umbära, vill han resa ginast djitt igen, hvilket han och haffuer måst försäkra Skottske Ständerna, att, så frampt mögeligit vore, dett han strax ville komma tillbakar igen. Denn tumulten ähr ähnu inthe componerat, uthan Marchesen Hamelton haffuer most förresa derifrån medh oförettat saak. Han säger all författningen till kriget vara i Skottlandh giort och säger sigh inthe tviffla, dett Engelske flottan i Augusti månadh legger sigh uthan för Skottlandh att förtaga dem all tillförslen. Hans verff ähr och att nhå nogon munition, effter der uppå ähr stoort feel i Skottlandh.

Eliest ähr här inthe skriftvärdigt passerat, vijdare ähn min broder aff adviserna förnimmandes varder. Och effter jagh inthe tvifflar, dett min b. nu ähr snart hijtt förväntandes, derföre vill jagh haffua honom sampt hans kärkomne vordnat Gudh denn aldrahögste till all goodh och lyckligh välmåge broderligen befatat. Datum Stockholm denn 27 Julij, Ähr 1638.

D. T. V. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder helsa syster Fru Anna och din dotter medh min och min hustrus tienst.

Örebro den 21 Oktober 1638.

Om de blifvande undersökningarne rör. oroligheterna i Vermland och Vester-götland; begär veta, när regeringsherrarne ärna mötas i Örebro.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . lather jagh digh käriligen förnimma, dett jagh i förledne lögerdags om affton effter mitt gjorde förslagh ähr enthligen, doch icke uthan möda för detta besvärlige föret skull hijtt ankommen, doch medh mina hästars skada, dem jagh och mestadeles här effter migh leffua moste. Vår sväger Åke Axellson kom hijtt i söndags om affton, Generalmaioren Kagg i måndags om morgon, och haffue vij, så snart vij vore församblade, skickadt posterna föruth till Vermelandh att lathe sammankalla nederdelen aff Vermelandh, som ähre 3 härader, till Broo nu denn 5 November, der och tumultet skedt ähr, och de, som uproret gjort haffue, mestedeles boendes ähre; men öffuerdelen och de, som boo på Norske grentzarna, till Carllstadh till denn 12 November, derifrån vij sedan, effter förrettade saaker, agta oss ginast till Vestergöttlandh. Gudh giffue eliest nåde alla saaker väl att förretta, som jagh ey heller tviffar. Pröffuer altså, att vij svärligen skole kunne komma hijtt till Örebro, igen för ähn vidh pass 4 veckor hereffter.

Belangande tillståndet her i Vermelandh så haffuer jagh förnummitt aff min underlagman, hvilken der i Karllstadh boendes och dedan effter nu nys kommen och migh här mött haffuer, att allmogen der i landzändan öffuer vår ankompst skall vara temligh perplex, i synnerheet medan hoos dem uthsprengt ähr, att, medhan samptalet skulle skee, mönstringarna och medh dett samma skole företages, och att en hoop medh loodh, krut och stycken föres ifrån Stockholm och dit, så att deruthaff förorsakat[s] haffuer underligh discurser och en halff desperation. Och effter jagh förnimmer aff hans och fougternas relation, att de haffua bleffuet väl till modz, nhär de haffua förnummitt, att min person var deputerat att komma dijtt, så haffue vij och, effter haffdh deliberation, funnett gott att lathe bliffua mönstringen tillbakar. Hoppes desföruthan att väl komma till retta medh dem, i synnerheet medh[an] allmogen icke så högt ähr deruthi interesserat, som en hoop medh kollare och hammarsmedzdrengar, deres personer de sigh heller, som jagh hoppas, sigh föga antaga skole. Jagh haffuer allareda mina kundhskaper föruth ibland dem. Hoppes, att separation skall vara lett till göra och att gå denn mildeste vägen

och icke desto mindre nhå vår intencion medh peen och straff propter exemplum.

Jagh holler och der före, att, hvar banemänen bliffua oss uthleffuerade, på dett stelle då ingen execution i verket att stelle, uthan att senda dem ginast hijtt till Öhrebro, på dett Vestgötherna icke må bliffua förorsakade att samsettia sigh och fatta nogon reddhåga och oråd, effter som jagh allareda haffuer sekreffit Carll Siggeson till, att han skall förholla sigh vidh Wasbogrentzen, på dett icke nogre sammanlopp eller oroo der motte sigh upveckia. Men nhår Gudh vill vij komma till Vestergöthlandh och der kunne nhå vår intencion och bekomma banemän, så holler jagh rådheligit, att der holla rettegångarna och lathe executionen gå, och sedan i upresandet tillbakar igen då lathe komma två Vermlandznembder hijtt till Öhrebro, lathandes då retten haffua sin framgång. Så snart första sammankomsten vidh Broo ähr öffuerständen, så får man väl see, hvart uth sakerna venda sigh, då jagh och min k. broder om alla particularia skall advisera.

Jagh merker väl, att denna resa lærer löpa ifrån detta dato på 4 eller 5 veckor an, för ähn vij komma till Öhrebro igen. Begärer altså till att vetta, huru snart min broder, så väl som våre medhcolleger, ähre hijtt förventande. Detta jagh digh för denna gång icke haffuer velet förholla, och befaller *etc.* . . . Datum Öhrebro denn 31 Octobris, Åhr 1638.

D. K. B. E J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, helsa syster och dina barn medh min tjenst.

265.

Karlstad den 9 November 1638.

Berättelse om undersökningen öfver oroligheterna i Vermland; landshöfdingsdömenas olämpliga storlek; reser nu vidare till Vestergötland; ombud för allmogen skola i Örebro göra afbön.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Näst all väl-mågons lyckönskan, giffuer jagh digh tillkenna migh inthe tviffia, dett min skriffuelse ifrån Öhrebro ähr honom väl tillhanda kommen, i hvilken jagh adviserade, hvadh för kundhskap vij hade om tumultet i Vermelandh, och, effter som vij då ährnade att be-

giffua oss till vägs åht Vermelandh, altså ankomme vij till Boo Ribbings gårdh Säby till denn 3 och denn 4 [till] Bro och denn 5 vjdh klockan 10 ankomme de 3 härader, nembligen Östersyslan, der uplopet skedt var, och hölle samptaal under baran himell strax hooss marknansplassen, der planckett nederriffuit var, så att vij dett hade i åsyn.

Nhär vij nu vore komne tillsammans, las [jag] fullmagten upp; deruppå deducerade jagh dem orsaken, hvarföre vij vore dijt sende, beklagade deres obetenckenheet, våldh och öffuermodh, begångin emot H. M:tt och Cronan, påminte dem deres pligt och edh so som och dett de handlat emot riksens beslut och affskeder, hade gått androm före i riket medh ett ondt exempell. Kunne och de bliffua orsaaken genom denna agt, att vij ingen fredh finge medh våra fiender och tilleventyrs våra grannar kunne bliffua rette till krigh emot oss. Viste dem, hvadh nytto och gangn enigheeten och lydno hade gjort vårt fäderneslandh ifrån vår Konungs död, viste dem och, hvadh detta uplopet hade förorsakat, nembligen en sådana styggelse på marknansplatzen, nembligen, der denn tillförene var medh plancke en lithen stadh lijek, nu styggellsens förödelse lijek. De skole tage sigh exempell, att, hvar flere sådana agter beginges, motte de vjst vara försäkrade, att deres kyrckior, prestegårder sampt deres egne varde äffuen så gångandes.

Och sosom vår sammvarelse påstodh i tre klocketimer, altså vill dett falla för vidhlöfftigt alt att beskriiffua. De commoverades så hårt aff talet, att störste delen aff menigheeten begynte till att gråta, beklagandes, att denne agt skulle vara händt och skedt. Jagh begärade, effter vij noksampt viste, att allmogen och bönderna inthe vore orsaken der till, uthan en hoop medh löst och lätt parti, att de ville skilia dem vidh sigh och öffuerantvarda oss dem (och dett medh många motiffuer), så ville vij lathe nembderna förhöra dem, på dett denn som oskyldigh vore, motte niuta sin oskyldigheet, och den, der saaker funnes, motte straffas, och således hela landet bliffua befriat ifrån dett onda rygte och efftertaal. Deruppå de inthe svarade, uthan att dem var omögeligit, effter der var en sådana myckenheet aff folk, denn ena tvangh och slogh [o: drog] denn andra medh sigh; begärade, att dett motte bliffua förlathet.

På sistan sade jagh dem migh bekommitt en, som var en källare och född i Pålandh; han vjste väl beskeedh derom. Då ropade de alle, att han väl viste, hvem de[t] vore, och att han motte väl säia. Och stege strax två fram och sade, att han hade

slaget dem. Dermedh giordes affskeeden, att de andra morgon skole komma igen. Då skulle man dereffter ransaka, effter polacken ändå inthe var ankommen.

Nhär vij nu således väl och medh gott nöie vore skilda åht, inthe tvifflandes, att vij dagen effter skulle nhåe vår intention, kastade acten sigh helt på en annan bogh, ty om morgonen, nhär vij mente, att de skulle komma på samma stelle, der de dagen före vore, så samblade [de] sigh vidh kyrckian. Jagh sende Prosten att tala medh dem, att de vele komma, men de sade nei. Jagh sende Herredzfougten till dem. De sade och neie (!). Ymb-lade, att de ville taga polacken igen. Nhär vij detta merkte, sende vij Landzhöfdingen, att han skulle öffuertala dem, att de motte komma till oss, och, hvar de inthe ville göra oss denn äh-ran, så ville vij komma till dem. Då kommo de.

Strax stege vij uth till dem, och talte jagh dem i förståne temligen skarpt till, effter som de och alla såge vredt, bistert uth. Men effter langt taal commoverades de åhter till tårar, och begynte att jämra, att en sådana agt skulle vara händt iblandh dem, begärade, att dett motte för denna gången sees igenom finger. Begynte hårt på klaga öffuer den lilla tullen, att denn var dem omögeligh att kunne längre draga. Sedan och att tullnären Peter Flygg skulle haffua sagt, att medh tijden skulle bönderna giffua accis för öl och brödh i deres egne gårdar. Han var till-stådes och sade, dett ingen honom dett bevisa skulle. Jagh be-viste dem, att tullen var dem nyttigare åhn skadeligh, beskylte prästerna och borgarna, att de goffue dem sådant in, på dett de, som nu moste hielpa allmogen att draga lasten, motte bliffua frij och allmogen allena haffua tungen. Då begynte de alla ropa, de vele gerna giffua denn lilla tullen, allenast att svenske upbördz-män, som tiente Cronan, motte bära denn up, och icke haffua no-gon deel aff dett, som förbrytes. Dett förorsakar dem till att göra orett. Vij begärade, att de nu ville klaga öffuer dett dem skeedt var, så skulle dem skee rett. Så fans der icke mhera åhn en, hvilken saak skall företagas her i Carlstadh.

På dett sista, effter vij såge, att de inthe vore till att skilia åht, resolverade vij att affstå medh uthleffueringen. Begynte att excusera allmogen, säiandes, att, der de ville senda nogre aff hvart häråd till Öhrebro, ditt Regeringen oförtöffua komme, så ville vij sielffua bedia för dem, så myckett oss stode till att göra, så frampt vij viste, att dett ginge dem till hiertat, att de hade giort så illa, och att de aldrieh velet göra oftare, sosom och att giffua denn

lilla tullen uth, denn som till everdeligh tijden ähr samptygt och aldrich kann eller bör skaffas uthaff. Då ropade de alla ja, som här omnes pläga, och loffuade sigh aldrich mhera vele så göra, så frampt till denna gången motte bliffua förlathet. Sedan sade jagh, vij vele sända pålaken till Örebro. Då begynte de alla att bedia, att han motte slippa (doch uthan nogon bitterheet), derom vij så lenge nappades, till des de förnemste sade ja, doch begärade, att vij vele bedia så väl för honom som för dem alle. Dermedh vij och rett väl ifrån hvar andra [skildes] och allmogen i en goodh humör, så vidt som jagh kunne pröffua.

Denna agt haffuer haftt en vijtt uthseende. Jagh frugtar, att provintierna haffuer förknippat sigh medh hvar andra, effter som säies, dett de ifrån Wasbo haffua haftt deres uthskickade her i Wermelandh, och, sosom en part mene, att tvenne ifrån Wasbo haffue varett medh på detta möte. Doch haffuer man inthe kunnett förnimma, hvilke de haffua varett. Hade vij varit heta om huffuden och inthe gott medh en sådana patientia igenom, så hade vij bragt hela landet i vapen. Der vij och hade hollet mönstringh medh dett samma, befrugtar jagh, att dett inthe gått bettere, effter dett ähr deres barn, nys uthskreffne, vetta inthe hvadh commando ähr och dess föruthan inge officerare hemma i landet. Jagh hoppes, innan jagh resar uthur Wermelandh, så skole deres humör i detta fallet bliffua förändrat och icke lätteligen begynna nogott mhera.

Min broder haffuer för detta rett dömdh, att landzhöfdingedömen ähre för stoorä, och tienar väl att en stotthollare förordneras öffuer Wermelandh och Daal och residerar här i Carlstadt. Ty der landzhöfdingarna icke sielffua kunne fölia tingen och stem[n]ingarna så väl som marknaderne, och dageligh höra allmogens besvär, så ähr dett inthe mögeligh, att tumulter bliffua uth.

Vij haffue i morgon, vill Gudh, agtat att holla samptaal medh Västersyslan. De ähre i denna agt inthe interesserade, doch, så vidt att de ähre dragne genom tullporterna, ingen tull giffuit, effter som ingen haffuer tordz aff dem fordra. Förmenar, att detta mötet skall icke löpa aff uthan frugt.

Så snart vij nu detta i Wermelandh förrettat haffue, begiffue vij oss neder till Vestergöttlandh till Vasbo. Befrugtar, att vij der skole finna saakerna svårare. Jagh frugtar, att, sosom de haffua förbunnitt sigh på denna sidan medh Vermleningarna, att de och haffua giort dett samma på andra sidan medh de herader i Vestergöttlandh uth medh gräntzarna, effter som de medh Sink-

lar ähre megta illa till fredz. Min k. broder lathe migh vetta sin meningh herom och interpretera våra actioner till dett bästa. Och befaller *etc.* . . . Datum Carlstadh denn 9 Nov., Åhr 1638.

D. T. B. E. J. Ieffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder helsa sin husfru och barn medh min tienst.

Jagh hoppes, nhär Regeringen kommer till Öhrebro, skole två männ aff hvart häradh komma dijtt öffuer hela Vermelandh och göra en offentlig affbön för de brätzlige, hvilke ähre alt för många, effter som en beskedeligh bonde saade migh, att alla de förnemstas barn i hela Östersyslan ähr deruthi intresserade. Förmener fördenskull oss haffua giort bettere, att vij haffua gått den mildaste vägen, derigenom deres humör ähre mhera vundne, ähn [om] vij strengt hade handlat, hvilket, der dett hade skedt, visserligen hade causerat ett generalt uplopp. Vasbo heradh haffuer förtienet en skarp nepst, som haffua giort begynnelsen uppå. Jagh ville önska, att mann dem säkert motte antasta och tillbörligen nepsa. Men jagh befrugtar, att de haffua starcka correspondenten. Doch kann jagh inthe rett skriffua, för ähn jagh kommer in loco. Vij skole i alt retta oss effter undhfängen memorial. Vale et vive.

266.

Bro den 15 November 1638.

Forts. på berättelsen om undersökningen öfver oroligheterna i Vermland.

Välborne hiertans käre broder. Näst *etc.* . . . . sosom min förra skriffuelse förmälte, att vij ånkommo denn 9 till Carlstadh, altså hölle vij och sammankompsten den 12. Men dagen förr hade vij alt presterskapet, hvilka vore till taal 18 och beskedeligh männ, mycket förmere männ ähn de der boo i Östersyslan vijdh Bro. Och förde vij dem till sinnes denn agt, som var hendt i deres landzända, i synnerheet exagge[er]andes denn vijdh Bro till dett högsta, dett de och för deres personer till dett högsta beklagade. Vij viste dem och, att deres landzända, som var Västersyslan, föga hade mindre giort, i dett de strax förnekade att giffua tull vidh Carlstadhz tullportar och vidh marknadzplattzer der om kringh. Vij funne icke heller allmogen allena dertill skyldighe,

effter hvarken prester eller borgare sigh denn att uthgiffua instelt hade. Merkte altså noksampt, att denna ovilligheet icke motte så högt haffua sitt uhrsprungh aff allmogen, uthan aff andra illavilliande, som deres rådhgiffuare uthan tviffuell varitt hade.

De excuserade deres ståndh till dett högsta, säiandes, att så snart de hade förnummitt dem i Vasbo haffue tagit sigh dett orådth före, merkte de och väl, att hooss dem äffuen så skulle begynnes, derföre de och, hvar i sin församblingh, kallade allmogen tillsammans, förmanandes dem, att de sigh icke nogott exempell aff de andres orådth taga och sigh således emot deres öffuerheet icke förgripa skulle, hvilket eij heller skedt var. Belangande, att de eij tullen aflagt hade, sade de dett icke vara deres, eij heller allmogens skull, uthan tullnerens, som aff frugtan och reddhoga icke tordes presentera sigh att upbära tullen.

Nhär vij nu vidh pass ett par timer hade medh dem discourerat, förnante vij dem, att de hvar och en skulle tala medh deres församlingar och informera dem, att de sådana svar skulle giffua ifrån sigh, som goodha undersåthare borde göra, hvilket de och medh flijtt effterkommo.

Ty dagen effter, nhär vij kommo medh allmogen tillsammans, funne vij dem uthi en rett goodh humor, beklagade högt Brooagten, besvärade sigh öffuer Östersyslan, som hade kommitt deras landzända i ett sådant ondt rygte och roop öffuer hela riket, sade sigh aldrieh haffua nekat att giffua tull, men der hade inge tullnär[er] varitt i portarna, som denn upbäre ville, bediandes, att vij denn onda tanckan om dem falla ville. Doch på sistan begärade de, att, om dett vore mögeliget, dett lille tullen och gräntzetullen motte bliffua affskaffat. Men nhär vij dem hade demonstrerat, för hvadh orsaker skuldh lille tullen så väl som grenzetullen aff vår s. Konungh och Riksens Stender var uptengt och beslutin och alt ifrån denn tijden vidh magt hollin, oansedt han inthe hade varitt i sin retta gångh, och, huruledes de andra ständen drogo alle lasten medh dem, ty, hvar dett icke skedde, så förslogo inthe riksens rentor till detta kriget, så moste allmogen göra större uthlagor ähn de nu göra och doch lithet skulle kunne tillreckia; då begynte de alla säia sigh gerna ville giffua lille tullen och aldrieh kasta sigh up emot honom mhera.

Och enthligen stegh prosten i Frisdalen [c: Fryksdalen]*) fram, en treffeligh mann, och gjorde ett skönt taal på allmogens

*) Prost i Fryksdalen var då Sveno Benedicti Elfdalius Camænius. Se Hammarin, Carlstads Stifts herdaminne II: 84.

vägna till oss, försäkrandes H. M:tt och Cronan, att de aldrieh skulle sättia sigh emott dett, som på en frij riksdagh var beslutet, och, hvar ähn andre dett gjorde, så skulle [de] dertill aldrieh samptyckia, uthan hielpe till att dempa och näpsa dem, som dett sigh understode att göra; stelte sådan en ståheligh förmaningh till allmogen, denn dem och hårt till hiertat gick. In summa, jagh hoppes, att denna landzorten skall inthe sådant mhera begynna, uthan alle saaker så vara componerade, att vij ingen molestie aff dem vijdare haffua skole.

Sedan sutte vij 2 dagar åh slagh och hörde allmogens klagemål, och, så vidt oss stodh till att göra, dett remedierade vij; resten togo vij ad referendum an, dermedh allmogen var väl content och önskade, att hvart annatt eller tredie åhr motte en sådana revision skee, så skulle dem mindre orett vederfares. Dette åhr så passeret medh allmogan på denn orten.

Derneft, effter jagh förnam, dett borgerskapet der i staden inthe hade ähnu stelt i verket accisordningen, uthan alt leffuat i denn förhoppningh, att de skulle bliffua tillbakar, så stegh jagh på råstugun och togh Borgmestare, Rådet och hela Borgerskapet i en temligh stark scola och tracterade dem nogott rigerost, hvilket vill falla för vidlöfftigt att skriffua, och uthrettade så myckett dermedh, att, innan solen gick neder, var division aff handelen och embeterna gjorde. Bleffue och strax bryggare, bakare [och] slagtare tillordnade, så att jagh förmoder, att, hvar nogon stott-hollare vore i landzändan, som verket förstode och handh öffuer hölle, så skulle dett herefter inthe falla besvärliget att stella alla sådana nyttiga saaker i verket.

Plancket, som nedreffs vidh Broo, haffuer allmogen moste upsettia, medan vij haffue varitt her i landet, hvilket jagh haffuer hollit för rådeliget, och således åhter satt tullerna i deres gångh, som de före detta varitt haffua, hvarföre och medh vår resa nogott långhsambligen tillgånget åhr.

Detta åhr så passerat i Vermelandh, hvilket jagh min broder så i kortheet icke haffuer kunnett oförmält lathe pro informatione. Gudh giffue oss nu goodh lycka på resan åht Vasbo. Och befal-ler *etc.* . . . Datum Bro denn 15 Nov.. Åhr 1638.

D. K. O. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder helsa din husfru och barn medh min tienst. Åke Axelson ber helsa digh.

Vij haffue ähn härtill ingen skull funnett hooss tulnäre[rne], som nogott ähr att skatte, ty de haffua neppeligen begynt att bära upp honom, för ähn de körde aff dem. Arendatorerne merker jagh väl, att de haffua hafft nok att besvära sigh öffuer, men, emot dett vij ankomme, haffue de köpt dem ifrån sigh igen, så ingen hade nogott att säia. Arendatorer ähre landet skadelige och städernas ruin. Vale et vive.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Stockholm den . . . Novemb., Anno 1638.

267.

Vesterås den 6 December 1638.

Forts. om undersökningen rör. oroligheterna i Vestergötland; Nils Nilson Tungels muntliga berättelse åberopas; sjukdomshinder har fördröjt resan; sammanträffande med drottningen; begär veta, hvar Regeringen anträffas.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . Jagh förmoder, dett Secreteraren Nils Nilson väl ähr till Stockholm ankommen och noksampt giort en pertinent relation om afflopet i Vasbo, och skickade jagh honom för denn orsaken skull föräht, aldenstundh jagh var nogot opasligh och merkte migh eij hastigt resa kunde (!), och dessföruthan noksampt viste, att min broder så väl som de andra mina medcolleger skulle ähstunda att vetta afflopet.

Om Nils Nilson rett berettar agten, så haffuer dett varett en märkeligh agt, denn der i begynnelsen hade ett vitt uthseende och, snarare sagt, syntes aff alla liknelser [sosom] ett allment uplop, hvilket doch omsidor genom Gudz nåde bleff stillat emot allas förhoppningh, och två aff de principaleste, som hade lagt henderne dertill, i en stoor deel aff allmogens nhärvaru justifierade. Planc-kett haffua de most upsettia, för ähn jagh förreste derifrån, lika som dett förr var. Och såsom detta tumult haffuer varett en sammanbindelse aff åhtskilige provintier, altså förmoder jagh, att dett bundett skall vara särgånget. Doch, nhär Gudh vill vij komma tillhopa igen, så skall jagh alt omstendeligen beretta.

Att min resa så lenge dröies ähr orsaken, att jagh haffuer varitt myckett plågat aff mina flusser och sedan aff calculo, aff hvilken jagh haffuer legat i Öhrebro 2 nätter illa siuk. Nu omsider ähr jagh i går hijtt till Vesteråhrs ankommen och haffuer

måst medh släda rest siövägen ifrån Arboga. Hade och haft denn hoppningen att komma isvägen herifrån till Stockholm, men för detta tövedrett skull, bliffuer dett nu tillbaka.

Jagh haffuer funnett H. M:tt här för migh, des Gudi skee [loff] vidh goodh hälsa och var myckett gladh öffuer min an-kompst. Jagh var uppe i afftons till måltijdz och medh dett samma ville taga mitt affskeedh, men effter H. M:ttts födelse ähr nu tillkommande lögerdagh, och [hon] vill då gerna biuda gester, så ähre så många böner på migh lagda, att jagh dem inthe verdh ähr. Och, oansedt jagh väl behöffde att komma till Stockholm, der jagh kunne bruka kur och dessföruthan att göra min relation, för ähn Regeringens skilies äht, så haffuer jagh dett enthliggen most resolvera att förtöffua öffuer söndagen, och, der Gudh vill, jagh haffuer hälsan, hoppes jagh vist om onsdagh affton att vara i Stockholm. Jagh ville önske, att jagh motte finna eder i Stock-holm och då vetta, hvadh affskedh der tages om sammankompsten igen.

Der nu min broder rycker up, för ähn jagh kommer ditt, så hoppes jagh att möta honom, så frampt han kommer denna vä-gen, men, hvar han rycker denn vägen äht Grimpsholm, så för-tages migh dett hoppet att få tala medh digh, dett jagh likquäl af hiertat ähstundar. Så hoppes jagh, att du skriffuer migh till, hvadh beslutet ähr. Finner jagh eder inthe i Stockholm, så re-ser jagh ginast till Töresiö, der till att förbliffua öffuer julahäl-gen, och att lathe curera migh. Vist ähr dett en gångh, att jagh haffuer samkat i denna resa myckett ondt tillhoopa. Huru jagh bliffuer dermedh aff igen, står i Gudz händer, denn jagh och min k. broder samt hans hela hus och kärkomne vårdnat broderligen och käriligen befaler. Datum Vesterährs denn 6 Decembris, Ähr 1638.

D. T. V. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

268.

Stockholm den 8 Januari 1639.

Reser nu åter till Vesterås; nyårsönskan; fru Annas sjukdom; falska rykten om pest i Stockholm; Christinas uppfostran; privatsaker.

Välborne käre broder. Jagh haffuer i afftons seendt bekom-mett hans skriffuelse, uthi hvilken han förmäler sigh nu snart

förfvänta min ankompt till Vesteråhrs; så ähr jagh och resolverat, om Gudh vill, i morgon att ryckia up. Hoppes, om Gudh hälsan förlähner, till nästkommande fredagh att vara der. Jagh tackar och min k. broder för denna nyåhrsönsken, [som] han både vår öffuerheet, fäderneslandh, des hela staat, så väl sosom begges våres hus medh gratulerar. Denn högste Gudh, som alle goodhe gåffuer haffuer uthi sitt våldh, han fullborde din önskan, förlähne vår hela staat, så väl våre som våre venners hus, ett gott och lyckosampt nytt ähr och lathe oss detta tillstundande ähr leffua effter hans gudomligh[e] vilie och således förorsakandes öffuer oss Gudh[s] välsignelse, så väl som öffuer vårt käre fäderneslandh och [vi] altijdh motte haffua orsak att frögda oss uthöffuer goodha och hugneliga tiender.

Jagh förnimmer och fast ogera, dett min k. b:s husfru ähr fallin uthi en häftigh febris. Denn goodhe Gudh, som alt för-mår, han hielpe henne till sin goodha hälsa igen och lathe eder ähnu nogon tijdh medh hugnat sammanleffua.

Belangande siukdomen her i Stockholm, så höres, des Gudi skee loff, ingen tingh aff honom här i Stockholm. Och förnimmer jagh, att dett huset de haffua talt om her i Stockholm, der pestis skulle vara, så ähr dett inthe sandt, uthan 2 barn haffua länge legat aff ältan siuke, och 2 pigor aff brennesiukan döde. Hoppes altså, näst Gudz hielp, att dett ingen nödh haffuer.

Jagh kommer i hugh, denn tijdh vij sist skildes äht, att jagh skulle draga till syster Fru Ibba Leionhuffudh och tala medh henne om vår Drättnings education. Så haffuer jagh i denne förledne julehålg varett myckit opasligh, så att jagh inthe understodh migh att ryckia uth, men dagen effter nyåhret begaff jagh migh hijtt till Stockholm i denn meningh att resa till henne. Då förnam jagh, dett hon allareda var affrygt, och effter jag väl kunne tänckia, att hon skulle komma till Upsala till begraffningen, så skreff jagh Feltherren till och recommenderade honom saak[en]. Tvifflar inthe, att han väl gör sitt bästa. Migh kommer nogott sälsynt före, dett H. M:tt Enckiedrättningen skriffer min b. till och hemsteller i vår discretion, hvilken vij vele bruka till fostermoder till vår unga Drottningh. Uthan tviffuell haffuer hon förnummitt vår tagne resolution och fördenskill rettat sigh sielf i tijdh. Hvadh derunder kann liggia ypnar väl tijden.

Min sonn Jahan Cruse bliffuer nu better, des Gudi skee loff, aff sitt apostema. Hoppes, att han bliffuer hereffter en hälbregt man. Effter jagh förmoder, innan ett par dagar att få tala medh

min broder, derföre vill jagh för denna gångh honom inthe längre bemöda, uthan befaller *etc.* . . . Datum Stockholm denn 8 Jan., Åhr 1639.

D. K. B. E. J. L.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Min hustru lather helsa min b. och hans k. husfru medh sin kärilige dienst och tager jagh henne medh migh till Vesteråhrs. Vale.

269.

Eksjö den 5 April 1639.

Berättar om sin resa i Småland och Östergötland.

Välborne hiertans käre broder. Jagh ähr i afftons, som var denn 4 April, hijtt ankommen till Ekesjö. Haffuer funnitt i Östergötlandh, så väl som här i Smålandh alt in till detta stelle sakerna i ett temligit godt esse och allmogen i en goodh humor. Mestedeles klagorna gå uth på tillgifter, dem jagh undhvikar, dett mästa jagh kann. Jagh agtar migh, om Gudh vill, innan två dagar herifrån och till Vexjö, der jagh och i tre dagar förbliffua vill. Förmenar och att holla min påska på Cronebergh hooss Landzhöffdingen Baggen, passandes således min resa, att jagh, effter giordh affskeedh agtar, om Gudh vill, att vara i Jönköpingh söndagen näst effter påska. Önsker, att min broders resa må lyckosampt afflöpa och vij finnas medh hälsan och hugnat igen. Och befaller *etc.* . . . Datum Ekesjö denn 5 Aprilis, Åhr 1639.

D. K. B. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Hälsa Feltherren medh min tjenst.

270. (*Ej egenhändig.*)

Jönköping den 20 April 1639.

A. O. fördröjd i Göteborg genom opasslighet; landshöfdingarnes kallande till sammankomsten i Jönköping; beklagar sin okunnighet om dröjsmålet, då tiden bättre kunnat användas.

Välborne Herrer, käre bröder. Näst *etc.* . . . när jagh den 18 hujus rychte opp ifrån Cronebergh, kom migh deres skrifvelse

om aftonen tillhanda, uthi Lamhultt gästgifvaregårdh, der jagh då natten öfver fördrögde medh mitt medföllje, innehollandes m. k. b:s afresa ifrån Göteborgh än på 8 dagars tijdh opskuten vara, af orsak att min broder Rijkzcanzleren hafver varit något opassligh af våren, men åter nu igien någorlunda bättre till pass kommen, hvilket migh är myckit kärt. Önsker och derjempte, att jagh härnäst måtte finna m. k. b:r både vedh godh helssa och välmågo.

Sedan förnimmer jagh och m. k. b:s begäran vara, jagh ville notificere landzhöfdingerne uthi omliggjande lähn, der dhe uthi godh tijdh ville sigh till m. k. b:s ankomst här instella. Så hafver jagh det allareda effterkommitt, såsom och nu serdeles derom skrifvit till Scheringh Rosenhane uthi Östergötland, det han tillijka medh dhe andre skynder sigh uthi tijdh hijt till Jöneköpingh, till Regeringens sammankompst. Förmoder, att dhe varda sigh häreffter rättandes.

Och såsom det af oss samptligen nu senest uthi Örebroo vardt sålunda förafskedat, det vij till serdeles orter skulle oss förfoga, och sedan åter alla till den 21 hujus mensis tillhopa komma här uthi Jöneköpingh, så hafver jagh der effter passat tijden, och är nu hijt till Jöneköpingh väl ankommen i går, som var den 20, uthi förhopningh, att jagh någon af m. k. b:r anten här för migh finna skulle eller och förventa dem hijt med det första.

Der migh och något för detta hade varit kunnogdt, att m. k. b:r öfver tiden skulle fördröija uthi Götheborg, hade jagh fuller uthi medlertijdh anstelt min resa in emoot Calmar. Doch förventer jagh deres lyckelige ankompst medh det första och önskar, att dhe måtte hijt ankomma medh helsan och ett lyckeligt tillståndh. Detta jagh *etc.* . . . Aff Jöneköpingh den 20 April, Anno 1639.

M. K. B.
 tienstvilliger
 Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Brevet är staldt till Jakob de la Gardie och Axel Oxenstierna gemensamt och har följande utanskrift: De välborne herrar aff Regeringen och Rådet, Her Jäcob De la Gardie, Greffue till Lecköö, Rijkzmarsk, och Her Axel Oxenstierna, Frijherre till Kimitho, Rijkzcantzeler: mine käre bröder, detta broderligen.

271. (*Ej egenhändigt.*)

Jönköping den 22 April 1639.

Begär, att A. O. må påskynda sin resa till regeringens sammankomst i Jönköping; råd till riksamiralen att, så länge nödigt vore, dröja hos enkedrottningen; om Kalmar läns tillstånd.

Välbohrne H. Rikzcantzler, käre brodher. Jagh kan min käre broder härmedh icke förhålla mig vara the adviser thillhanda kompne, dett min k. brodher icke så hastigt, som jag elliest förmodde, skall ställa sin resa hijtt thill Jöncköping, uthan vara sinnat at begiffua sigh först på Scara och förlöpa fiorthon dagars tid, förr än han thill denne ort varder anländandes. Så emädan mig i detta mitt omresande genom Smoland ähre någre klagemhål förekompe af dhen art och beskaffenhet, att dhe af mig allena icke så kunna förklaras, och jag haffuer funnit nödigt them upskiuta thill samptlige Regeringens ankomst här in loco, att tagas resolution uthi, och fördenskull thillsagt allmoghen sökia hijt nästkommande söndag, så frampt the hade någre ärender att andraga, hvilke och på föresagdan dagh tviffuelsuthan sig inställandes varde, tå landzhöfdingarne thillika är pålagt att comparera; hvarföre, sosom detta ville falla them, som stämbde äre, kostsampt och migh icke mindre besvärligitt, om medh resan skulle länge fördröyas, ty vill jagh min k. brodher hafua ombedit, han den ville maturera och medh thet snaresta, som skee kunde, hijt ankomma.

Jagh försände elliest min k. brodher Rikzadmiralens skriffuelse, dess contenta han varder förnimmandes*). Och aldenstund han begärrar vetha af mig mitt råd och betänkiande, om han skall resa hijt, förr än allt där är riktigt giort, effter sin commissions lydelse, så hafver jagh honom giffuit thill svar och rådt därthill, att han skulle man fara fort och effectuera mögeligst, hvad honom ombetrot vore, inthet lämpnandes arbethet halffgiort, medhan thet vore på gångh, uthan förbliffua hos Hennes M:tt, thill thes allt nåhr sin effect, allenast han är här vedh medio Maji närvarande, hvar icke under sielffue consilierne, doch vedh beslutet och underskriffuandet. Men där så hända kunde, att äntå någre difficulteter honom anvuxe, som honom icke thillstodde att komma

*) Carl Carlson Gyldenhielm och Johan Skytte voro, medan regeringsherrarne företogo sin bekanta resa i landsorterna, förordnade att begifva sig till enkedrottningen. bl. a. för att förmå henne att skilja ifrån sig vissa personer bland hennes hofpersonal.

ifrå, vore ähn bättre, att han heelt förbleffue thär quarr, än att han skulle låtha stå sakerna oförrättade. Thetta jagh icke haffuer kunnat min k. brodher låtha oförmält och befaller *etc.* . . . Aff Jöncköping dhen 22 April, 1639.

M. K. B. A.

tiensvillige

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Egenhändigt: Käre broder, jagh beklagar, att jagh icke skulle haffua vist denna drögsål för, så skulle jagh haffua rygt neder till Callmare lähn och rest dett lähnet uthmedh grentzorna igenom. Jagh förnimmer, dett hade väl giorts behoff, förr Falkenberg haffuer inthe huffudh efter denn allmogens humör. Doch haffuer jagh honom medh de andra landzhöfdingar hijtt stembdh. Veet noksampt, att de nu snart komma, men, der dett länge dröias skall medh min broders ankomst, skall dett falla dem mykett besvärligit, sosom och migh förtreteligit här så lenge att förbliffua, der jag doch hvarken kann eller haffuer nogott att göra. Jagh venter min broders advis medh dett snaraste. Vale

272. (*Ej egenhändigt.*)

Jönköping den 23 April 1639.

Med öfversända underrättelser, sannolikt om segern vid Chemnitz.

Välborne käre broder, Her Rijkzcantzeler. Jagh kan m. k. b. icke förholla, att posten är i afftons hijt ankommen medh desse gode och herlige adviser*), derföre Gudh vare evinnerligen lofvat. Och oansedt han väl strax hadhe velat skynda sigh bordt igen till m. k. b., så höll jagh honom doch öfver natten oppe, emädan jagh då allareda var gongen i sängh medh förmodan och begäran, att m. k. b. honom häruthinnan haffuer endskyllat. Och befäller m. k. b. här medh under Gudz protection broderligen. Aff Jöncköpingh den 23 April 1639.

D. K. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

*) Dessa saknas på sin plats.

273. Veta prestgård (i Östergötland) den 7 Juni 1639.

Ankommen post från Tyskland; garnisonrullorna; fortsatt resa.

Välborne hiertans käre broder. Rett nu på timan, som jagh ankom hijtt till Veta prestegårdh, mötte migh en post medh ett breffpacket, som var ankommet till Norköpingh ifrån Stetin, hvilka jagh haffuer upbrutit, och aldenstundh jagh seer nogre interrogatoria vara, som jagh veet min broder skulle gerna communicera medh Hr Esken om, för ähn han förreser, derföre haffuer jagh skyndat posten till min k. b. Rullerna på garnisonerna tager jagh medh migh till krigsretten att leffuerera. I morgon, om Gudh vill, rycker jagh till Tureforsa och bliffuer der öffuer söndagen och sedan, om Gudh vill, fort. Jagh förmenar, att jagh drager till Phaltzgreffuen på natt tillgörande, eliest bliffuer dett megta illa tagit. Jagh tacker Gudh, att dett ähr nogott betre medh [honom?]. Och befaller min broder hermedh Gudh alzmegtigh. Datum Veta denn 7 Junij. Åhr 1639.

D. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

274. Stockholm den 21 Juni 1639.

Underrättar om sin hemkomst och sjuklighet; pesten i Stockholm, hvarföre Nyköping föreslås till uppehållsort för regeringen; handeln ligger nere.

Välborne hiertans käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . . giffuer jagh min broder tillkenna, dett jagh denn 17 i denna månaden ähr väl, des Gudi skeep loff, ankommen till Töresjö och der funnit hustru och barn för migh vidh goodh hälsa. Jagh för min person haffuer haft en myckett svår resa för min opassligheet skull, ty denn svagheeten i mitt huffudh haffuer continue fölt migh effter, så att jagh endeles most tviffla, huru dett medh migh omsidor vill afflöpa. Tacker doch Gudh, att dett nu på nogre dagar tillgörande haffuer dett lathet sigh ansee till bettrings. Jagh hade väl förmodat, att fhå bliffua här en vecka heller 4 i Stockholm att bruka badh för hunddagarna, men dett moste nu bliffua tillbakar; ty ähr här ingen medicus, ey heller M. Baltzar.

Sedan begynner och, tyverr, pestis temligen här att iurita, i synnerheet på Södermalm, så att jagh befrugtar nu i denna tillstundande heta, hvar Gudh icke särdeles hielper och beviser sin nåde, att dett lärher quästa (!) hårt. Jagh pröffuer och, att dett inthe ähr rådeligit, att Regeringen, myckett [mindre] H. M:tt kommer hijtt, uthan jagh skattar [bäst], så frampt min broder och våra colleger dett så behagade, att vij satte oss neder i Nyköpingh. Ingen bettere och bequämare platz finner jagh ähn der för allahanda commoditeter skull. Min broder ville lathe migh medh dett första vetta, hvadh för resolution dee härom fattandes varde, på dett jagh må vetta i tijdh mina saaker dereffter att dirigera.

Jagh önsker och, att du motte medh hälsan vara väl hemkommen och funnit de dina vidh goodh välmågo. Jagh agtar migh inan 2 dagar herifrån till Sätuna, och, nhär jagh der 4 eller 5 dagar varitt haffuer, till Töresiö igen, der jagh och ifrån min b. skriffuelse förventa vill.

Handelen ähr megtigh slett. Broon så gott som heelt tom, icke heller nogon skuta norr ifrån. Här ähr heelt slapt, ey heller nhär så myckett jern som i fiordh. Detta jagh min broder i kortheet *etc.* . . . Datum Stockholm denn 21 Junij, Åhr 1639.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

275. (*Ej egenhändigt.*)

Stockholm den 24 Juni 1639.

Mottagna bref från A. O.; om den lämpligaste uppehållsorten för regeringen, medan pesten går i Stockholm; A. O:s sjukdom; Gabriel G:s sons egen sjuklighet; hans afsigter för den närmaste framtiden.

Välborne Her Rijkscantzeler, käre broder. Jagh hafver i denne förledne morgon bekommit ett m. k. b:s bref, daterat Norköpingh*), deruthaff [jagh] förnummit m. k. b. vara dit lyckligen ankommen, och med det första achta sigh derifrån åt Tijdöön, sossom och, emädan det ey är nyttigt, att Regeringen blifver lenge särskild ifrån hvarandra, hvarföre holler m. k. b. för godt och rådsampt, det vij alla kunde med det första sammankomma uthi

*) De i detta bref omnämnda brefven från A. O. saknas i samlingen i R. A.

Eneköpingh att uthvälia och samsättia oss der om ett vist stelle, hvar vij skole kunna församlas igen och till een tijdh, undan pestilentzian, som nu här i Stockholm tämeligh begynner att graseras, stadige förblifva. Än hafver jagh för een stundh sedan bekommit een annan m. k. b:s skrifvelse, hvaruthaf jagh fast ogerna förnimmer m. k. b:s ohelsa och siukliga tillståndh uthi sina fötter, och [att han] för den skuld achtar att fortsättia sin resa ginast heem till Tijdöön, förmenandes att, för än hundedagarne infalla, kunna igenom cur och medicin bekomma någon roo och hvijla och någorledz komma till sina förra kraffter igen.

Så förholler jagh m. k. b. härmedh till broderligit svar icke, att, hvadh m. k. b:s förra skrifvelse vedkommer, om Regeringens sammankompst till Eneköpingh, hvilcken ort och m. k. b. holler beqvemligast vara, emädan mästedeele af Regeringen och Rådet hafva der deres godz och gårders omkringh belagne, hvaruthöfver m. k. b. förventer mitt råd och betenckiande, hvad migh häruthinnan synes rådeligit, anten samma deliberation skulle skee der i Eneköpingh eller på någon annan tienlig och bequeemlig ort, som der till deputeras kan, så bekenner jagh fuller, att pestis begynner här tämmelig starck yppa sigh så in i staden som på malmarne och synnerligen på Södermalm, der, såsom allareda monga gårdar äre med siukdoomen besmittade, och är derföre rådeligit, att Regeringen kunde upå någon annan viss ort tillhopa komma, effter såsom här nu aldeles osäkert är, och är till att befructa, det samma siukdoom ej så lättelig skall kunna stillas, för än han tager öfverhanden uthöfver heela staden och malmarne.

Jagh för min person holler Nyköpingh för den bequeligaste ort att sättia sigh neder, så för Hennes M:tt vår nådigste Drottningh som den konungzlige Regeringen, emädan (des Gud skee loff) der än alt säkert är, så lenge Gudh nådigst teckes. Hoppes och, att Gudh alsmägtigh den orten och här effter väl för samma siukdoom nådeligen conserverer. M. k. b. tecktes doch lijkväl härom samsättia sigh med Feldtherren och Rijkzadmiralen, och, hvadh m. k. b. med dhe andre gode herrar af Regeringen teckes deruthinnan sluta, ähr jagh och gerna tillfredz medh, och vill migh till det rum och stelle, som der till förordnas kan (så snart jagh härom det ringaste förnimmer) uthi tijdh förfoga och inställa.

Anlangende m. k. b:s senare skrifvelse om den opasligheet, m. k. b. under vägen hafver råkat uthi, så är det migh af hiertat ledt och okärt att förnimma, och holler derföre rådeligit, dett m.

k. b. förholler sigh några vekur stilla der på Tijdöön och brukar medicin och alla dhe medel, som dertill kunna dugeligast vara, till dess att Gudh alz. teckes göre dermed een god förändring och förhielpa m. k. b. nådeligen till helsan igien. Förmenner och, att, oansedt sakerna kunna väl uthi medler tijdh igenom dette m. k. b:s siukliga tillstånd någon affsaknadt taga, emädan m. k. b. ingen medcollegam hafver, som hans stelle så lenge förträda kan, så är doch likväl fast bättre, att något på een kort tijdh nederlades och försummades, hvilket och väl sedan medh dess större flijt och alfvar stode till att remediera och igentaga, än att m. k. b. (det Gudh afvende) skulle blifva aldeles nederliggiandes och riket således dess större skada och affsaknadh tage. Önskar derföre af Gudh alz[mächtig], det m. k. b. måtte komma till sine förre kraffter igien, och vij härnäst måtte finna hvarandra uthi ett lyckeligt tillståndh.

Det m. k. b. begärer vetta, huru min cur aflupen är, som jagh hafver tenckt att bruka, så hafver jagh fuller satt migh i sinnet att bruka badh och annan medicin nu, sedan jagh är heemkommen för den hufvudverck, som migh så i Jöneköpingh som elies sedan åhtskillige resor under vägen hijt opføre plågat hafver. Men så är jagh nödgad att upskiuta dermed till hösten af orsak, att jagh nu ingen af medicis hafver funnit här hemma, som något förståndh der om hafver, uthan äre allesammans, den eena med den andre, här ifrån förreste. Elies är jagh och nu till någon bättre lijsa kommen än för detta; hoppas och altijdh här effter det besta.

I morgon achtar jagh att begifva migh här ifrån till min gårdh Sätuna, der 3 eller 4 dagar att fördröya. Sedan är jagh resolverat att hasta migh derifrån tillbakars igien till min gårdh Töresiö, att förbjuda der m. k. b. och dhe andre gode herrers af Regeringen declaration om det rum och stelle, der vij åter skola försambles tillhopa igien, och, så snart jagh der om någon kundskap bekommer, vill jagh och skynda migh till den ort, som der till kan ärnat och deputerat blifva. Gudh alzmächtig uthi medler-tijdh erholle m. k. b. ved god styrekie och förhielpa honom nådeligen till helsan igien. Detta jagh m. k. b. härmedh broderligen eij hafver kunnat underlata, och befaller *etc.* . . . Aff Stockholm den 24 Junij, Anno 1639.

D. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Egenhändigt: Käre broder. Hålt ditt chur uth, oansedt nogre veckor dermedh skulle anlöpa, och, der min broder icke kunne provisionaliter resolvera på de inkommande saaker, dett jagh holler före väl skee kunne, så ähr dett bättre, att vij komma till Vesterårs för communications skull medh min b. och framdeles sedan begiffua oss till Nyköpingh. Jagh plågas temlighen aff huffudhsiukan, kann inthe bruka [cur?] för ähn i höst, om jagh leffuer. På Södermalm dör starkt, så att på stan (!) ingen vagt hollas kann. I staden ähre nogre huss infitierade, doch icke många; på Norrmalm ähr christeligit. Jagh befrugtar, att hvar icke Gudh synnerligen förändrar, att dett lärher taga öffuerhanden. Dett mäste borgerskap börre uppå att flyttia på landet, så att gatorna ähre temligen toma. Min broder, låth migh medh dett första förnimma sin meningh om sammankompstan vår. Jagh skall ställa migh in, om jagh leffuer. Helsa din husfru och barn medh min dienst och Gudh hielpe digh till hälsan igen.

Anteckning å baksidan: Præsent. i Tidöön den . . . Junij, Anno 1639.

276. (*Ej egenhändigt.*)

Tyresö den 9 Juli 1639.

Mottaget bref från A. O.; beklagar hans sjuklighet och förmanar till försigtighet; kallelsen till Vesterås; maning till försigtighet med afs. på helsan.

Välborne herre, Her Rijkzcantzler, käre broder. Näst *etc.* . . . kan jagh m. k. b. icke förholla m. k. b:s skrifvelse vara migh tillhanda kommen*), hvaruthaf jagh förnimmer m. k. b. vara resolverat (endoch hans styrechia är mechta slätt och ringa) att begifva sigh medh dhe andre gode herrer af Regeringen till Vesterårs och fördenskuldh gerna see, det vij kunde oss samptligen der inställa till den 14 huius.

Så är det migh af hiertat sväre ledt och okärt, det m. k. b:s siukliga tillstånd än continuerer, och [han] likväl achtar att bemöda sigh medh rijkens besvär och vanlige expeditioner, hvarigenom (till ofventyrs) hans ringa styrechia och krafter kunna lätteligen försvagas och således (det Gudh afvende) råka uthi större svagheet. Jagh holler derföre rådeligit, att m. k. b. förskrefve Her Per Baneer uthi sitt stelle, till dess m. k. b. hafver fortfarit med sin cur och medicin och kunde bekomma någon större lijsa igen.

*) Saknas bland A. O:s bref till brodern i R. A.

Hvadh sammankompsten vedkommer, så hafver jagh för några dagar sedan talt med min svåger Feldtherren uthi Stockholm och förmeente sigh icke kunde komma dit till Vesteråhs förän nästkommande sundagh otta dagar till. Jagh för min person achtar så disponera mina saker, att jagh kan (der mögeligit är) vara der näst kommande måndagh eller tisdagh aldrasidst, oan sedt det kommer migh något hastigt upå. Önsker af hiertat, att jagh måtte finna m. k. b. vedh någon godh styrekie och bätt-ringh. M. k. b. tecktes på mina och min käre husfrus vegnar fljiteligen salutera syster och alla sine kärkompne med vår kär-lige dienst. Detta jagh m. k. b. härmed broderligen eij hafver kunnat underlåta, och befaller *etc.* . . . Aff Töresöo den 9 Julij, Anno 1639.

D. T. O. T. V. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Egenhändig: Käre broder, dett ähr migh aff hiertat ledt, att min broder ähr råkat i en sådana stoor svagheet. Den högste Gudh han hielpe min k. b. till sin förra helsa igen och skona digh, så myckett som mögeligit ähr. Jagh skall gerna i alt, dett jagh kann, lisa ditt arbete. Vale et vive.

277.

Köping den 30 Oktober 1639.

Besök hos drottningen och vid Hjelmare kanal; helsotillstånd.

Välborne Hr Rikscantzler, käre broder. Jagh [är] rett nu på timan hijt igen kommin ifrån H. M:tt Drättningen ifrån Ulffsundh, och ähr H. M:tt vidh goodh hälsa. Hon haffuer och vist migh Tacitum, som min broder H. M:tt sendt haffuer, hvilken der haffuer varitt myckitt kärkommen. Jagh haffuer och varitt uppe vidh slyserna och medh H. M:ts jagt seglat igenom 8 slyser, men till denn öffuersta, som ligger näst Jelmaren, kunne jagh inthe komma, effter denn lilla siön, som ligger der näst hooss, var för hårt frussin. Doch ähr Melchior Falkenberg[s] båat, i hvilken lågh 2 läster strömingh i går gången igenom, effter isen slogs up, och lupet till Öhrebro, och ähr altså nu farten yppen. Gudh lathe dett så bliffua.

Hvadh eliest min hälsa vidhkommer, så haffuer dett churet, jagh brukat haffuer, varitt migh skadeligare ähn nyttigt, effter som jagh alt sedan haffuer haft stoor oro i liffuet och ingen förminskningh aff flusserna. Moste nu altså giffua migh tillfredz medh Gudz velie. Eliest haffuer jagh haft nu en tijdh longh en treffeligh värk i denn fontinellan, jagh haffuer på benet. Bode fördenskull gerna, om min broder kunne mista M. Adam*) på en dagh eller två, så lenge han kunne vetta migh nogon råd h derföre. Jagh ville nu ønske, att min broders chur motte lända honom till en goodh hälsa och välmåge, och att vij motte snart fhå see hvar andra medh hälsan och hugnat. Och befaller *etc.* . . . . Datum Köping denn 30 Octobris, Åhr 1639.

D. K. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, min hustru lather käriligen hälsa digh och syster Fru Anna medh sin kärlige tienst. Vale.

278.

Köping den 15 November 1639.

Beklagar A. O:s sjukdom och att hans ombärlighet förtager nödig hvila; privatsaker; fredsöfhopningar.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Min broders ähnu varande opasligheet och svagheet haffuer jagh aff Hr Per Baners berettelse fast ogerna förnummitt. Kann och väl tänckia, att effter ett så lenge påstående chur inthe annat kan fölia, ähn en stoor och longhsam mattigheet. Önsker, att denn goodhe [Gudh] ville förlähne min broder sitt fulla styrckie, och förhielpa honom till sin fullkomligh och goodha hälsa igen. Jagh beklagar digh, i dett att, oansedt min broder nu ähr hemma till att haffua roo ifrån arbeten, så holler jagh derföre, att arbeten för min broder nu ähro starkaste, och borde vij, som här ähre, medh retta förskona min b. och sielffue saakerna expediere. Men de giffue sigh inthe tillfredz, i synnerheet i de saaker, som viktige ähre, medh mindre de hans censur och meningh förnimma.

Jagh förnimmer, att min broder ähr resolverat att förresa till Fhiholm på nogre dagar tillgörande. Dett vore att ønska, att

*) Adam Hirtenberg, A. O:s läkare.

sommardagen vore förhanden, ty jagh befrugtar, att detta melancoliske vädret, som nu ähr, gör honom skada. Din sonn Jahan haffuer adviserna, som medh denna post ankomme, medh sigh. Vij kunne inthe tillfyllest tacke Gudh, som oss i detta hela åhret medh så märkelige victorier välsignat haffuer, och förmodar jagh, att fienden skall fatta fredhsamligare tanckar, ähn han för detta giort haffuer. Min broder ville och medh dett snaraste giffua oss sin meningh tillkenna på dett breff, som vij honom tillschreffuit haffua. Och befaller *etc.* . . . Datum Köpingh denn 15 Nov., Åhr 1639.

D. K. O. T. B. E. J.

leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

K. broder helsa syster Fru Anna och din dotter medh min och min k. hustrus tjenst. Vale.

279.

Nyköping den 28 December 1639.

En ankommande dansk beskickning; enkedrottningen; pfalzgreffen.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Näst *etc.* . . ., rett nu på timan ankom en post ifrån Jönköpingh medh breff ifrån Hans Jönson, Commendanten dersamestedes, uthi hvilket han förmäler ett Danskt Sendebudh vara ditt ankommin, och skall vara en aff Konunghen i Dannemarks oägta söner; antingen dett ähr Cristian Ulrich, som sist var, eller en annan, kann man ähn inthe vetta, och förväntes han hijtt om mändagh eller tisdagh. Skall vara 14 personer starck. Och oansedt Riksmarskalken ähr förrest till Salesta, effter salig Her Nils Bielke för nogra dagar sedan ähr affsompnad, så haffuer jagh talt [vid] Hoffmestaren Turo Sparre, att han lather reda losement till för honom och att tractera honom dett bästa man kann på denna orten, till des min broder och de andra kunne ankomma.

H. M:t Enckiedrättningh[en] agtar sigh till Grimpsholm tillkommande mändagh. Menar doch, att nu väl en annan resolution bliffuer tagin, effter sendebudh hijtt kommer.

H. F. N. Phaltzgreffuen bliffuer alt daghligen svagare, och sende han budh effter migh i afftons klockan vidh nije. Bekym-

brar sigh myckitt om sina barn, frågar och altijdh effter min b., badh migh och, att hvar jagh schreffue digh till, jagh ville salu-tera digh. Gudh vare honom nådigh. Jagh önsker, att min broder må nu komma till sin goodha och fullkomligh helsa igen, och att vij snart må see hvar andra medh hugnat. Min broder ville och lathe migh vetta, huru snart han ähr hijtt förväntandes. Och befaller etc. . . . Datum Nyköpingh denn 28 Decembris, Åhr 1639.

D. T. B. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder. Helsa syster Fru Anna och din dotter medh min och min hustrus tjenst. Vale et vive.

280.

Nyköping den 30 December 1639.

Mottagna bref och tidningar; den danska ankommande ambassaden; om so-nens resa; enkedrottningen; pfalzgreffen; A. O:s bostad.

Välborne käre broder, Hr Rikscantzler. Näst all broderligh välmågons lyckönskan, lather jagh min broder förnimma hans kär-lige skriffuelse, daterat denn 28, vara migh väl tillhandakommin*) medh sampt adviserna, som medh sista post arriverade ähre. Gudh vare evigt loff för goodh lycka och välsigne ähnu vijdare våra actioner. Jagh skreff min broder till i går om Danske Sende-budh, som skulle vara förhanden; befinner nu aff Strömfelts breff, att dett ähr Landtgreffuen aff Hessen medh Greff Woldmar, för-nimmer altså Commendanten på Jöneköpingh i sin relation haffua farit vilse. Komma de hijtt för ähn min broder och Regeringen, så skall dett således medh dem handterat varda, som i Köpingh bleff afftalt.

Jagh tackar min broder för dett breff han sende migh, nemb-ligen Spirings. Deruthi lågh min sonsns præceptors, Gabriels [o: min son Gabriels præceptors?] breff, schreffuit i Venedigh, aff hvil-cket jagh en copie här innelygt sender, deraff du see kant, att han ähr bleffuen i Rom kändher och cortuosie aff Cardinalen Bar-barina vädderfaren. Jagh tackar Gudh, som honom väl derifrån hulptit haffuer.

*) Detta bref saknas bland brefven från A. O. till brodern i R. A.

H. M:tt Enckiedrättningen bliffuer här quar nogre dagar. Dett Danske Sendebudet, som uthspriddes ankomma skulle, haffuer dett causserat. Doch haffuer H. M:tt, alt sedan jagh kom hijtt, varitt myckit goodh. Gudh lathe humören således bliffua, quod vix credo. Jagh önsker, dett Gudh ville förlähna min broder sin goodha hälsa igen och lathe oss snart finnas medh hugnat.

Phaltzgreffuen holler alt vidh sängen, understundom ähr han nogot bettere, åhter under tijden kuldrar. Kann inthe stå uppå sina fötter. Gudh vare hans hielp.

Hvadh min broders losiment vidhkommer, skall alt derom bliffua bestelt; och befaller *etc.* . . . Datum Nyköpingh denn 30 Decembris, Åhr 1639.

D. T. B. E. J. leffuer
Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Käre broder, helsa din husfru och barn medh min och min hustrus dienst. Vale.

281.

Ekholmen den 19 Juli 1640.

Ursäkt, att, till följd af angelägna privataffärer, kallelsen att infinna sig i Stockholm till de holländska sändebudens audiens ej omedelbarligen kunnat åtlydas.

Välborne hiertans k. broder, Hr Rikscantzler. I dagh tideligen, som ähr denn 19, haffuer jagh bekommitt min broders så väl som de andra goodha herrars breff, att effter de Hollenske Gesanterna ähre nu till Stockholm ankomne, och dem ingen audiens kann giffuas, för ähn jagh och Feltherren ankomme, begärendes fördenskull, att jagh ville vara tillstedes denn 23, så var jagh resolverat strax om måndagen i begraffninghen*) att begiffua migh till vex till Sätuna och således till föresatta termin noksamt kunnat fullenda min resa; men så ähr jagh så högt aff min salige svågers änckia, så väl som aff Feltherren och ärfvingarna bedin, att jagh doch icke ville resa herifrån, för ähn de bleffue väl ifrån hvar andre skilde, effter sosom myckett förvir-

*) Gabriel Gustafsons svågers, Johan de la Gardies begrafning, var utsatt att hållas den 12 Juli 1640 såsom synes af hans enkas, Görwell Posses bref till Axel Oxenstierna, dat. 19 Juni 1640 (i Ox. saml.). Det vanligen uppgifna dödsåret för Johan de la Gardie, 1642, är sålunda oriktigt.

rade och invecklade saker finnes, dem fast ingen hade kunnett tenc-
kia. Ty der detta icke medh gooda hade kunnett förenas, så hade
uthan tviffuell upvuxit emellan dem samtligen sådana rettegångar,
som icke hastigt hade varitt att ända. Doch ähre nu alla saaker väl
bilagda medh alles deres gooda contentament, och ähr jagh altså
emot min velie här bleffuin uppehollin. Nu veet min k. broder
noksampt, dett jagh i tu åhr på min hustrus gårdh inthe haffuer
varitt; haffuer och dessföruthan ett stenhush der i bygningh, sampt
andra verk, hvaruppå ingen ringa skada skulle skee, hvar jagh
inthe dit komma och dessföruthan min hustru till stoor ånger,
vilken der så troligen på mina gårdar arbetar. Och effter som
Feltherren loffuar att ville vara der till samma tijdh, altså för-
hoppes jagh, att min k. broder ville haffua migh på nogre fhå
dagar excuserat. Jagh hoppes innan 8 dagar, om Gudh vill, att
vara hooss eder och rycker innan 2 timar hereffter up. Och be-
faller *etc.* . . . Datum Ekholm denn 19 Julij, Åhr 1640.

D. T. B. E. J. leffuer

Gabriel Oxenstierna Göstaffsønn.

Bihang.

Gabriel Gustafsson Oxenstiernas och Mathias Soops bref till Axel Oxenstierna under deras kommission till Tyskland 1633.

(Jämför ofvan brefven från Gabriel Gustafsson Oxenstierna ensam för samma år.)

1. Wolgast den 16 Maj 1633.

Åberopar föregående bref; brist och oreda vid hofstaten; begär A. O:s hjälp till medlens anskaffande; Soops resa för att påskynda beställningarne; flottan requirerad; kistan; inbjudningar till affärdshögtidligheten; underhandling med Brandenburg; M. Wegwitzers uppdrag; hästbrist.

Brodher och vänligh hellsan sampt all välmåges fljttige lyckönskan och hvad vij meere kiertt och godt förmå medh Gud alzmectig tillförende. Välborne Her Cantzler, broder och besynnerlige godhe vän, effter som jag, Gabriel Giöstaffson, skref för 2 dager sedan min kiere broder till här iffrån med Secret. Grubben*), så tuifle vij nu inthet, at han så aff samme mit breff som Grubbens mundtliche relation nogsampt, för än dette framkommer, om vår hijtkompst förstendiged varder.

Och oansedt vij fuller förmeent hade at finna alle saker i en godh richtigheet, serdeles hvad till H. K. M:ttz (glorvärdigest i åminnellsse) saligste lijcz uth- och hädanfärd hörer och behöfues, jämväl och godh förrådth på alle andre nödtorffter; så befinne vij doch öfver förhåppning fast annorlunda, och icke allenest stoor brist på penningar, uthan och staten här sticka uthi 1200 rdrs giäld, effter på contributionerne, som Här Cantzleren allenest in till denne månedt till hoffstatens underhållande aff Mechlenburg

*) Detta bref, försåvidt den angifna dateringen är riktig, saknas, men innehållet synes passa på brevet af den 11 Maj; se ofvan n:o 186, sid. 287.

och Pomeran deputeradt och förordnad hafuer, inthet meera till datum uthgifuidt ähr, ähn som bijfogade specification uthvijser*). Dertill medh så går och een deel aff hoffolchet oklädt, och alle der öfuer myckidt klage och låtha, att de hvarcken löön eller kostpenningar kunne mechtige blifue. Och är dette verste och ded som denne tijdz tillstånd och lägenheet minst lijda kan, att dee saker, som Märten Weiwitzer ifrån Hamborg till ded salige kånungzlige lijketz uthfärd och heele hoffstatens bekledned hijt förskaffe skulle, än nu inthet ankommedt ähr.

Så, ehuru väl vij hafue med alffuar tagit oss före så een som annen disorder och orichtigheet, effter som det nu giörligest kan vara at bringa och settia uthan [o: uthi] något bettere skick, så kunne vij doch inthet på något sedt bota penningebrijsterne, och hvad som meera kan aff nöden vara, effter vij sielfue inge penningar uthur Sverigie till sådana debiter medbracht haffue, eij eller här hoos desse utplundrade borgere någon credit på ett eller annedt bekomma kunne, hafue och icke eller ifrån Sverigie något förventa meehra än som 3,500 rdr, som Märten Weiwitzer hafuer fått order och befallning om att lefrera, effter som Cantzleren sielff aff Rijkzrädh breff, med Secret. Grubben afskickadt, hafver vjdere at förnimma.

Och allthenstundh vij uthi sådanne extremiteter her råkade ähro, hafue vij inthet underlåtha kunnadt Cantzleren herom att notificera, broder- och venligen begierendes, han ville stella order och der hän vara betenckt, att een ansehnlig post penningar måte medh aldräförsta hijt remitteras, på det vij deste förre och tijdeligere måge kunna, effter vår medgifne instructions lydelsse, alle saker, som på denne ortt till H. K. M:ttz uth- och hädan-

*) Denna bilaga finnes i behåll och lyder:

Debet:

Aff Mechelburgiske contributionspenningarne anordnatt till H. M:ttz, vår allernådigste Drottningz hoffstat in till Maj månad	25,000 rdr.
Aff dhe 15,000 rijkzdlr, som Secret. Grubben förskaffa skulle är lefuererat ungefär	12,697 rdr.
Resterer	2,303 rdr.
Aff Förr- och Hinder-Pommerns contributionspenningar resterer	11,160 rdr.
Summa resterer	13,463 rdr.

Credit:

Uthi ådtskillige poster aff Mechelburgische contributionen till H. M:ttz, vår allernådigste Drottningz hoffstat lefuereradt	17,288 rdr.
Resterar	7,712 rdr.

färd göres och behöffuas vill, uthi richtigheet bringa och medh hädanferden hasta, efter H. M:tt vår nådigste Drättning grufveligen längter at komma här iffrån öffuer åth Sverigie.

Och efter vij see, att medh Märten Weywitzers bestellningar uthi Hamburg så långsambligen tillgår, och vij inge aviser iffrån honom bekommit hafue, huru med alle saker der bestelldt ähr, och hvad vij derifrån till hädanferdens befordring kunne haffua at förvänta, derföre vill jag, Matthias Soop, i mårgon eller öfuermårgon migh dijt begiffua att hijt skynda, hvad derifrån komma skall.

Vij haffue nu skriffuidt till Sverigie och begiäradt, att dee gode herrer Rijkzrååd ville drifua uppå och så lage, att skepzflottan må vara under Rudöön aldraidst till den 4 Junij. Förmeene, att vij dess förinnen skole i det nemeste kunna bliffua segellferdige, så frampt vij uthi tijdh få goodh entseth på penningar och icke bliffue aff Weiwitzer uppehåldne.

Kijstan anlangandhes stodh fuller högstbemälte Hennes M:tt i förstonne, när vij hijtkommo, der hårdt uppå, att Hans K. M:tz saligeste lijk måtte få bliffua beliggande uthi den stoore kijstan, som för vår ankomst allerede giordt och H. K. M:t var innelagd uthi, huileken är med 2 rum öffuer 2 alln. bredh och $3\frac{1}{2}$ alln lång, och att een sölfuerkijsta der öffuer göras måtte, liekväl mädan Hennes M:tt af våre skääl och insagor låter sig nu behaga, att een teenkijsta efter vanlig form och bruk till H. K. M:tz lijk göres skall; hvarföre veele vij nu den medh hast förfärdige och alle rikzens vapner derpå sticka låtha, så at der medh inthet drögmål skee skall.

Till H. S. M:ttz uth- och hädanfärd vill H. M:t låtha biuda och hijt föreskriffua alle dhe förstlige persohner, som på inne lyckte längd*) antecknade ähro, hvarföre vele vij och draga omsorg, så vijda oss står tillgiörande, att processionen må skee medh riksens heeder och reputation.

Churförsten aff Brandenburg kom den 11 hujus, två tijmer för oss, hijt till Wolgast och varder i mårgon, som seijes, åther här iffrån åth Stetin förresendes. I afftons ankom och H. M:ttz fru syster, Förstinnan aff Brunsvijk, huilcken varder här till H. M:tz hädenfärd förbliffuandes. Vij hafue åthskillige gånger varit hoos Hans Churf. Durchl. till måltjdz, då han om alle saker medh oss discurrerat hafuer, men ingen ting om giftermåhlet. I män-

*) Denna saknas på sin plats.

dagz, som var den 13, [sade han] sig hafue något att communi-
cera medh oss igenom tvenne af sitt Råd, nemligen Knesebeck
och Fuul, begierendess, att vij dem dagen effter audiens giffue
veele. Och alldenstund vij oss der uthinnen inthedt förvägre
kunde, kommo de den 14 vjdh kläckan 9 opp till oss i Cantzlei-
jedt, och effter een hop complementer och curialia proponerade
oss bifogade 6 puncta*), hvileke, effter [de] mestedeels myckidt

*) På desse proponerede puncta sva-
rade H. N:de her Gabriell Göstafsson
uthförligen som föllier, nembligen:

Till den 1 punct: Att effter H. F. N:de,
den högborne unge Fröken och numehr
uthkorade Drottningh, är anno 1627
blefuen i Stockholm aff Rijkzens Stän-
der effter Norkiöpingz arffhördningh,
anno 1604 oprättadt, eenhälligen hyl-
ladt och på denne sijdstholdne Rijkz-
dagh i Stockhollm aff alla Ständer de-
clarerat för Rijkzens Drottningh och är
satt vorden på den konungzlige thro-
nen, hvarföre schulle Hans Churfl.
Durchl. sigh försächra, att dee icke
mindre därföre än som för H. S. M:ttz
högstberömbde meriter schulldh emot
fäderneslandhet ville sådant orygge-
ligen holla och den uthkorade unge
Drottningen icke mindre troheet och
lydno bevijsa än som H. S. M:tt siällff.

Till den 2 punct: Hennes Maj:tt
Enckiedrottningen anlangandes, tac-
kade H. N:de Her Gabriell Gustafsson
Hans Churfl. Durchl. för den omsorgh,
vårdnat och godhe affection, som H.
Churfl. Durchl. drogh om och emot H.
M:tt, låfuanes på Rijkzens Rådz väg-
nar, att dhe ju så högdät häreffter
som härtill vele och schole ähra, re-
spectera och tiena H. M:tt och så gåå
H. M:tt till handa, som trogne under-
såthare ägnar och bör. Och allden-
stundh H. K. M:tt hafuer uthi sin lijfz-
tjdh försörgdt H. M:tt medh ett godt

Den 14 Majj 1633 vjdh klockan 9 för-
middagen kom Hans Churfl. Durchl:tz
Råd nembl. Knesebeck och Fuul op i
Cantzlijet i Wollgast, och effter een
hop curialia och complementer propo-
nerede dhe närvarande Rijkzens Råd
Her Gabriell Oxenstierna och Her Mat-
thias Soop effterfölliande puncta:

Först: Sadhe dee vara Hans Churfl.
Durchl. nogsampt vitterligit, huru sås-
som Sveriges Rijkens Ständer hafue hyl-
ladt H. F. N:de, den Högborne unge
Fröken F. Christina för Sveriges Rijk-
kes arfröken, såssom och nu på sidst-
holdne Rijkzdagh declarerat H. F. N:de
för Rijkzens Drottningh, derföre H.
Churfurstelige Durchl. lätt igenom dem
tacka samptligh Rijkzens Råd och
Ständer, inthet tvijfandes, att dhe uthi
all troheet och godh affection emot H.
F. N:de continuerandes vardhe.

Sedan: Effter H. M:tt Hans Churfl.
Durchl:ttz fru syster var resolverat,
att snart begifua sigh här ifrån öfuer
ådt Sverige, och Hans Churfl. Durchl.
väll viste, uthi hvadh autoritet ofvan-
bemälte herrar vore uthi Sverige, och
hvadh gådt dhe och samptlige Rådhet
och Ständerne i riket undte H. M:tt,
hvarföre kunde H. Churfl. Durchl. nu
inthet underlåtha, H. M:ttz höge per-
sohn dem och deres herrar medhcol-
leger att recommendera, begierandes,
dee ville så häreffter, som härtill all-
tjdh skedt är, vetta H. M:ttz gagn och

hade in recessu och oss fast selsampt förekommo, ginge vij all vijdlijfftigheet förbij, och dem inthet meere svaradhe, än som hos

lijfgedingh, skall dett H. M:tt vjdh H. M:ttz lyckelige öfuerkompst ädt Sverige straxtfullkombligen inrympt blifua och hvadh mehra som igienom något testament bevijsas kan vara Hennes M:tt aff H. S. M:tt schäncht och gifuet.

Till den 3 punct: Pälensche tractaten anlangande, hafue Ständerne nu uthi 30 åhr trachtat efter freedh medh Pollensche Cronan, män alldrigh någon stadigh nåå kunnadt, uthan allenest detta 6 åhrige armistitium eller stilleståndh. Önske för sijne persohner, att Konungen i Påhlandh ville ingå medh Ständerne i Sverige någon redeligh frijdh. Och effter dee allenest vore kompne att achta på H. M:tt och vara H. M:tt här ifrån fölliachtig öfuer ädt Sverige, och inthet fullmechtige vore att tractera om dätta ärendet, icke heller förmodat hadhe att här där om något moveras schulle, måste dhe denne saak remittera till sampteligh Rijkzens Rådth och Ständer.

bästa, i synnerheet försij H. M:tt medh ett sådant lijfgedingh, som H. M:tt sin stat medh föra kann, och att, hvadh som där aff kundhe abalienerat vara, måtte restituerat blifua, såssom och att H. M:tt måtte mechtigh blifua och till godko ädtnjutha, hvadh H. S. M:tt H. M:tt uthi ett och annat schäncht och donerat hafuer.

Till dett trijdie: Effter och dett 6 åhrige stillestånd emellan Sverige och Pålandh nu snart löper till ända, och Hans Churfl. Durchl. för sin persohn inthet heller såge och önskadhe, än att een fredztractat äther reassummeras måtte, effter som H. Churfl. Durchl. ofta där om medh H. K. M:tt (glorvärdigst i åminnellse) discurrerat och anhollit hafuer, och H. K. M:tt alltijdh villigh och benågen därtill befunnit, derföre begieradhe H. Churfl. Durchl., att Rådet och Ständerne i Sverige ville icke mindre än som H. S. M:tt siälf finnas benågne att befordra tractatens reassumption och H. Churfl. Durchl. förståndiga, huru och igienom hvadh medell dhe förmeendte man där till komma kundhe. Så ville J. Churfl. Durchl. befordra sachen så mycket honom tillgiörandes stodhe, effter som han och därom igienom Konungens i Påland legation anmodhat är. Begiärade och där hoos, att dhe godhe herer ville föreslå till tractatens reassumption een sådan ort, som kundhe vara Pälensche Cronan och interponenterne något läghligh. Hans Churfl. Durchl. mendte Tijgenhoff vara beqvämast, och att dhe Svensche Commissarij togo deres quarter i Elbingen, dee Polensche i Dantzick, och interponenterne i Marienburgh. Och ändoch Hans Churfl. Durchl. inthet kundhe eller bordhe föreslå någre conditiones pacis, uthan dett medh mehra ville hemställa Sveriges R. Rådth och Stän-

hvar punct i synnerheet infördt ähr, hvilcket the togo ad referendum och inthet ytterligare på någon punct urgeradhe. Hvad

Till den 4 punct: Dett Hans Churfl. Durchl. förmehnar, att Kungen och Princerne i Påländh schulle kunna nåå någon satisfaction på deres prætion, thed kom D.D. N.N:der något sällsampt före. H. S. M:tt hafuer därföre fördt kriget medh Polensche Cronan och uthi alla tractater städt hårdt där opå, att Rex Poloniae, som een gångh eenhälleligen aff Rijkzens Ständer excluderat var, schulle renunciara den Svensche tittelen och alldrich hafua någon prætion hvarken på kunge-rijkedt eller någon provincie för sikh och sine effterkommande; därföre och alldenstundh dette H. Churfl. Durchl. anmodandhe löper tvärt emot alla rijkzdagzbesluuth, som så för dette, som och nu sijdst giordhe ähre schole Ständerne [k]napt där aff vela höra, mykedt mindre uthi det ringeste consentera. Doch hemstälde dhe dett Hans Churfl. Durchl. egen discretion att giöra där uthinnan, som honom täckes.

Till den 5 punct: Konungens i Danmarkz compositionsdagh belangande, var een saak, som angick detta allmänna krigzväsendet, och alldenstundh Hans Excell:ce Rijkzcantzleren var på Sveriges Cronos vägnar opdragen generaldirectorium däröfuer, och hadhe plenipotens uthi sådane fall att giöra och låtha, därföre vele D.D. N.N:der sikh där om inthet bekymbra, uthan och dett till Hans Excell:ce Rijkzcantzleren remittere.

Till den 6 punct: Att tractera något vjdare medh H. Churfl. Durchl. om den oprättadhe alliancen emellan H. K. M:tt och H. Churfl. Durchl., där om vore D.D. N.N:der uthi ingen måtto

der, så tuijfladhe han doch inthet, att dhe billigheeten däruthinnan varde auseendes.

Till dett fjärdhe: Effter och Konungen och Princerne i Påländh förmehne sikh hafua schälige prætionier opå Sveriges Crona, och lefue i den förhopningh, att dem ändtlich någon satisfaction schie schall, hvarföre schulle H. Churfl. Durchl., såssom dän där Pålensche Cronan mycket förobligerat är, gierna sij, att dem antingen genom giftermähl eller provinciers inrymandhe någon satisfaction skiee måtte, och Konungen sielf effterlåthas att bruka den Svensche tittel. Och alldenstundh Hans Churfl. Durchl. för sitt egett interesse schulldh inthet väll schall kunna förbij gåå att föreslå Rådhet i Sverige någre fredzconditioner, dy begiäradhe Hans Churfl. Durchl. att blifua förständigat, huru sampteligh Senaten i Sverige optaga schulle, om H. Churfl. Durchl. sändhe där om sinn legation till Sverige, eller och igienom sin schrifuellsse Konungen och Princerne i Påländh Ständerne i Sverige recommenderadhe.

Till dett fämpte: Tvijfladhe H. Churfl. Durchl. inthet, att Hans Excell:ce Rijkzcantzleren nogsampt hadhe adviserat och förständigat hele Senaten i Sverige om väsendet och tillståndhet i hela Romerscha rikkedt. Och alldenstundh Konungen i Danmark hafuer förschрифuet een compositionsdagh, hvarföre, där Rijkzens Rådth och Ständer där medh tillfredz vore, då höldt H. Churfl. Durchl. inthet orådsampt att Ständerne i Sverige och deres gesandter dähän förskickadhe.

Till dett siätte: Att ehuru vähl een allians emellan H. K. M:tt (glorvyrdigest i åminnellse) och Chur-Brandenburg oprättat och giordt är, lijkväll, medan den för H. S. M:ttz hastige dö-

vidjare för Churförstens afreesende förelöpa kan, skall medh förste medh annadt skriffvärdigt bliffue Her Cantzleren communicate-rad, och veele her medh hafue Herr Cantzleren Gudz thenss högstes beskydd till all stadig hellssso och all annan begierlig välgångh broder- och vänligen befahladt. Aff Wollgast den 16 Majj 1633.

M. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Matthias Soop.

Postscriptum.

Välborne Herr Cantzler. Sädan som breffuedt slutit var, ankom iffränn Hamborgh hijt till oss ett Märkten Weiwitzers breff, deruthinnan han oss förtröster och försäkrer, att all ting, som han i befallning hafuer att bestella om till H. S. M:ttz uth- och hädanfärdh, skole alldresidst till den 18 Junij i godh beredskap vara. Så, ehuru väl han oss denne gode förtröstningen giör, så kunne vij oss doch der uppå eij fulleligen förlåtha, uthan, som vij resolverat hafue, så vill jagh, Matthias Soop, mijn reesa dijt åth Hamborg fortsettia, medh allfuar att pådrijfue, det sakerne uthi ett och annadt tidigere fortgång vinna måge.

Sädan kunne vij och Her Cantzleren icke förhålla, att Märten Weiwitzer i samme sijn skriffuelsse höglegen begierer, att han aff dee 3,500 rdr, som han befallning å hafuer [att] hijdt till denne staten lefverera, måtte få behålla till andre nödige tårffter 2,000 hoos sig inne, hvaraf man see och besluta kan, huru vidt vij oss på

fullmechtigh giordhe, vele doch icke desto mindre sådant dee andre herrar Rijkzens Rådth communicera. Och så länge som dätta sväffuandhe krigh uthi Romersche Rijkedt påståår och continueras, må ingen evangelisch, som uthi förbundh är medh Sveriges Crono, tvijfla något om Sveriges Rijkens beständigheet att holla och continuera, hvadh som H. S. M:tt i gemeen och hvariom och eenom i synnerheet lofnadt hafuer, ehvadh och där efter föllia schulle.

delige frånfall schuldth, inthet fullkommeligen sluthen är, icke heller något vist afhandladt och i pennan författadt om Pommersche successionen, hvarföre, där närvarandes välborne herrer hadhe någon fullmacht af dee andre herrar Rijkzens Rådth att vidjare där om tractera, då vore H. Churfl. Durchl. där till öfuerbödig och inthet betänkiande droge att ratificera förr giorde alliancen. Män där dhe ingen fullmacht därpå hadhe, då begieradhe H. Churfl. Durchl., att dhe godhe herrer ville påminna dee andre herrar Rijkzens Rådth därom, och sedan samtliga vara resolverat att förblifua stadig medh H. Churfl. Durchl. i krijgett, så länge dett varar och continueras.

hans lefreringar förlåta kunne. Hvarföre begiere vij nu som tillförende broder- och vänligen, att Herr Cantzleren ville thetta allt i godt betenckiande taga, och tidig förordning giöra, att vij med det aldreförste, som skee kunde, een ansehenligh post penningar mechtige blifua måtte till at bötha dee brister, som här alt för många, dyverr, finnes. Hvar det icke skeer, varde vij här i störste extremitet råkandess. Datum ut in literis.

Postscriptum.

Välborne Herr Cantzler. Vij hafue här och förhördt och efterfrågadt, huru många häster i H. S. M:ttz stall än nu i förråd vara skulle; så hafue vij förnummedt ej mehre än een allenest för handen vara, hvilckedt oss mechta sällsyndt förekommer och see fördenskull nu inge andre medell, än att vij till processionen och H. S. M:ttz lijkz uth- och hädanfärdh, häster af andre lähne måtte, allthenstund här inge stå till at bekomma, och, der dhe än kunde finnas, så hafue vij doch inge medell dem at uppköpa, hvilckedt vij och ej hafue veeledt Herr Cantzleren obemält lätha. Datum ut in literis.

2.

Wolgast den 24 Juni 1633.

Om dagen för det kungl. likets affärd; rådsherrarne skola sedan infinna sig hos A. O.; furstliga gäster i Wolgast.

Vår broder- och venlige hellssan *etc.* . . . Vällborne her Cantzleer, kiere broder och besynnerlige godhe ven. Såssom vij för dette hafve beramat att holla uthfärdzdagen här ifrån medh H. K. M:tz (glorvärdigst i åminnellsse) saligste lijk på den 15 Julij nästkommande, och nu förvissadhe äro, att ingen förlängringh därmedh skiee skall, effter Ränthmästaren Märthen Wewitzer är i gåår medh alla der tillhörige saker här ankommen, så att nu inthet mehre är att vändta effter än skepzflåtten alleena, som dett saligste konungzlige liket och Hennes M:tt öfuerföhra och confojera skall; alltsså kunne vij nu Her Cantzleren brodervenligen icke oförmäldt lätha, thed vij aldeeles resolverede äro, så snart vij här effter uthfärdzdagen hafva clarerat och bracht alle saker uthi godh richtigheet (hvilket vij förmodhe uthi två dagar skall kunna skee) oss den 18 Julij alldrasidst på reesan här ifrån op till vår k. b:r att begifva. Allenest begiere vij broder- och

venligen, att vår k. b. tächtes oss i medler tijdh antingen igienom ordinarie postmestarne eller elliest något hastigare budh, tillskrifva och förnimma lätha, hvarest vij honom mötha, och huru vij vår reesa anställa skole, så vele vij sedan taga tijden i acht och oss effter vår k. b:s villia och lägenheet dirigera och skicka. Den högste Gudh erholle vår k. b. länge och väl vijdh önskeligh lijffzdisposition och förhjelpe, att vij snart medh godh hellssa och vällmågo måge få sij och fägna hvar annan.

Om staten och tillståndet på denne ordt vore fuller något att skriffua, män vele doch dett till vår sammankompst och mundtelig conferens oss förbehollit haffva. Allenest låthe vår k. b. sijdst förnimma, att, sedan som Churförsten af Brandenburgh här ifrån förreste, ankom straxt Försten aff Mechellburgh, Hertigh Adolph Friederich, medh sin gemahlin och söner, och effter hans hädanfärdh hans broder, Hertigh Jahan Albrecht, medh sin gemahlin och heela fruentimbret, hvilke sigh ännu alle här befinne, så att inge gäster hafuer feeladz, sedan vij hijdt kompne äro. Och medan inthet tvijffuell är, att här lærer blifua een stor frequens af förstelige och andre ståndzpersohner på uthfärdzdagen, skole vij draga tijdigh försorgh, att processen och uthfärden måå skiee medh H. M:ttz och Rijkzens reputation och heedher, effter som vij och vår k. b. vijdh vår sammankompst godh relation så därom som allt annat giöra skole. Och vele nu härmedh *etc.* . . . Aff Wolgast den 24 Junij, anno 1633.

M. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Matthias Soop.

3.

Wolgast den 27 Juni 1633.

Ytterligare om affärsdagen för det kungl. liket; bref från A. O. till drottningen; begär underrättelse om lämpligaste tid och ort för ett möte; försäkran om sparsamhet; om de gjorda inbjudningarne.

Vår broder och venlige hellssan *etc.* . . . . Vij kunne vår kiere broder brodervenligen icke förholla, att alldenstundh H. M:tt, vår nådigeste Drottningh nu åther igien uppskickar Andreas Lackej medh breeff till vår kiere broder, derföre hafve och vij eij velat underlåtha vår kiere broder, så nu som för dette i vår af den 24 hujus till vår k. b. afgångne skrifuellsse (hvilken vij förmodhe nu väl skall vara framkommen, och där af här bifogadt

doublet*) vår k. b. tillsändhe) om uthfärdzdagen att notificera, som vij på den 15 Julij nästkommandhe satt och rahmat haffue, till huilken tijdh vij hoppas, att alle saker här hoos oss richtige blifue skole.

Och såssom vår kiere b. oss senest een copia öfuersände aff dett brefuet, som vår k. b. högstbemälte H. M:tt medh bemälte Andres Lackeij tillskrifvet hadhe, alltså hafuer och jagh, Gabriell Gustaffsson, fuller alltijdh tillfälle söcht att komma medh H. M:tt därom i discours, till att förnimma, huruledes dett hoos H. M:tt uptaget är. Män aldenstundh jagh ingelundha hafuer kunnadt bringa H. M:tt på det tahlet, lijka såssom ville H. M:tt däraf inthet höra eller vetta, dy haffver jagh och icke kunnat något vist expiscera. Synes doch, som jagh förstår, att H. M:tt skall vara där öfver något perplex, och skulle fuller näppeligh vela (hvar dett förre H. M:ttz breff om samma saak till vår k. b. ej skrifvedt vore) mehra därom röhra. Vij hafve icke heller nu kunnadt förnimma, hvadh H. M:tt vår k. b. å nyo tillskrifvedt haffver, uthan förmehne, att H. M:tt skall hafva skrifvet vår k. b. svar på förbemälde breeff.

Sedan ehuru gierna vij önskadhe vår k. b:s hijdtkompst och persohnligh närvarelisse vijdh förbemälde uthfärdztijdh för ådtskillige orsakers skulldh, lijkväl medan vij aff vår k. b:s skrifvellsse nogsampt förnimme sådant ej kunna skee, så vele vij på vår k. b:s begieran straxt effter uthfärdzdagen, så snart vij här alle saker uthi richtigheet bracht hafve, oss up till vår k. b. begifva, och vår k. b. i Erffurdt, om han dijdtt komma kan, mötha. Men hvar så vore att vår k. b:s affaires och desseiner någorlunda därigenom förhindradhes, holle vij alzinthet bethänkeliget att reese så långdt up, som vår k. b. lägligast kunde vara till oss att komma, allenest att vår k. b. thäcktes oss medh första härom förståndiga, då vij oss gierna däreffter ställa och rätta vele.

Uthfärden belangande, så ändoch samme act höge och store speser fordrar och kräfuer, serdeles effter här dageligen så många extraordinarie uthgiffter och annat bettlerij hoopetaals förefaller, och vij deremot fädernesslandzens och vår k. b:s lägenheet nogsampt betänckiandes, icke vele vår k. b. om något mehre ytherligere bemödha, så vele vij lijkväll vår högste flijdt anläggia och medh dhe medhell, vij i händer hafua, så knappa, lämpa och la-

*) Det är denna duplett, som finnes i behåll, och hvarefter föregående bref är tryckt. Af det första originalet finnes blott de båda postscripten kvar.

gha, att uthfärden lijckevist, till H. M:ttz och fädernesslandzens reputation väll skee och uthföras skall.

Och endoch H. M:tt så många furstelige persohner hijdt kalladt hafuer, på hvilke vij för dette vår k. b. förtheckningen öfversändt hafve och ännu här bijfogadt skicke*), lijkväll hafve vij så lagadt och bestäldt, att somblige breff, som afskickade äro, något långhsamblige gåå och framkomma skohle, serdeles medan vij till så manges tractament och logeringh icke fulleligh på medlen faste äro. Hvilket vij vår k. b. för denne gångh ej hafue velat obemäldt låtha, och vele härmedh och alltjdh hafue vår k. b. Gudz dens högstes beskiern till stadigh hellssa och all annan önskeligh vällgångh broder- och venligen befhallat. Aff Wollgast den 27 Junij, anno 1633.

M. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Matthias Soop.

4.

Wollgast den 26 Juli 1633.

Rekommendation för kaptenlöjtnanten vid konungens f. d. lifgarde Erik Stenbock samt hans återstående trupp.

Vår broder vänlige och välvillige hellsan *etc.* . . . Vålborne Her Rickzcantzler, kiäre broder och besynnerlige gode vän. Vij kunne vår kiäre broder, broder- och vänligen icke förhålla, att, effter såsom välb. H. Erich Steinboch, Capiteinlieutenant öffuer H. K. M:ttz (glorvärdigst i åminnelse) fordom alles vår nådigste Kånungs och Herres Lijffguardie, fast heller sinnat ähr, medh någre aff sijne underhaffuande soldater begifua sig up till vår k. b., än att reesa in åth Sverigie, så, emedhan vår kiäre b. så väl som oss, och än fast bättre, kunnigt är, den trogne och tappre tjänst, som han och dee i desse föregångne åhren, högstbemälte H. S. M:tt och Sverigies Crono giordt haffue, icke desto mindre hafue vij lickväl veelat vår k. b. dem i bäste motto (särdeless mädan de rettschaffene, manhafftige och tappre karlar ähro och sig ännu tillbiuda ytterligare H. M:tt vår nådigste uthkårade Dråttning och Sverigies Crono oförtruhet, och så länge de lefua, trooligen och åhrligen tiäna) att recommendera, inthet tviflandess, att vår k. b. honom och dem för dheres trogne tjänster, till allt godt be-

*) Se här ofvan, bihanget, brefvet nr 1; äfven här saknas den bilagda förteckningen.

fordrandess varder. Och allthenstundh välbemälte Stenboch och hans soldater een temmelig rest hafue till att fordra, och vij dhem här nedre eij afbethala kunne för så många andre nödige uthgifter skull, derföre begiäre vij och b. och vänligen att vår k. b. ville i lijka måtto honom och dem i bästa måttan behielpelig vara, att dee medh något godt avancement förmedelst dennes uthstående rest contenteres måtte. Vij tuifle inthet, att vår k. broder deres beste i alla måtto, så vijda giörligit skee och vara kan, benägin rahmandes varder. Och veele hermedh och altidh *etc.* . . .
Aff Wollgast den 26 Julij 1633.

V. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Matthias Soop.

5. **Magdeburg den 14 Augusti 1633.**

Orsaker till förändringar med afseende på resan till mötet med A. O.; anhållan om att få bestämd ordre om mötesorten; krigsnotiser; brist på medel gör en snar återresa önskvärd.

Välborne kiere broder, effter min förra schriffvelsses innehålldh, hvillken jagh icke tvifflar honom vel vahra tillhanda kommen, haffva vij stellt vår reesa in oppå Wittenbergh, achtandes oss derifrån till Leipsigh, så åth Erffurth och änthligen till Frankfurt. Men såsom vij ähre den 10 Augusti ahnkompne till Wittenbergh, så hafve vij förnummidt, dedh Keijsarens Feldtmarschall Hollk var infallen i Meisen och iblandh andre orter, som han sigh bemechtiget hafver, så ähr han och rycht för Leipsigh och dett medh attaquerer, såsom och sigh så vidt uthspridt, att han mästh hela landet medh plundrande öffverfah, efftersom han allarede hafver varit vedh Hall, der förestaden i brandh satt, och staden om tusendh daler skattadh, hvillket allenesth hafver vahrit tvenne compaignier. Haffver och vahridt vedh de tvenne passer Berenburgh och Kalff [ø: Kalbe] hijt in i stiftet att sättia, hvillke doch äre medh General Baners reuter besatte. Så mädhan vij hafva befunnidt orädeligt oss den vägen åth Leipsigh att begifva, haffve vij genom her Jahan Baners rådth begifvedt oss hijt till Magdeburg, achtandes oss den vägen åth Cassel och sedhen till Frankfurth, hvillkedt Her Johan Baner oss nu och aldeles affråder, aldenstundh vij måste uth medh Wulffenbeutels guarnison, hvil-

kedt ähr oblåkquerat, och hafue de der och i Hildesheim vedh 500 hästar, de då på oss passa kunne. Och ströffa de på 5, ja sex mil rúndt omkring sigh. Och vohre dedh inthedh betenkeligdt, hvar vij någen confoi haffva kunne, ty allt dedh folckedt her finnes i förrådth besätties passen medh, och ähre inge der ifrån till att mista.

Desföruthan haffver F. Augustus aff Anhalt bekommet en skrifvellsse ifrån Hertigh Wilhelm aff Weimar, att min k. broder skall oförtöffvadt vara förventandes till Erffurt, hvillken vägen, då vij om hans ankompst vore försäkrade, [vi] gerna oss dijt begifve ville. Doch berättar Baneren denna vägen uthan ett starkt confoi aldeles vara osäker, alldenstundh fienden haffver om vår reesa alt för goodh kundhskap. Hvarföre hafve vij för godt och rådhsamt funnet vår kiere broder om vårt tillståndh att notificera, och att vij ähre resolverade her i Magdeburg oss att uppehålla, till dess vij hans meningh om vår reesa förnimma kunne, hvillken vägen vij oss taga skole, och på hvadh ort han kan vahre att ahntreffa. Gudh veet, huru gerna vij medh vår k. b. för vår heemreesa tala ville, och huru höghnödigt dedh vohre, kan vår k. b. noghsamt sielff ehrachta. Vele altså tijden her afbijda, till des vij h[ans] meningh herom förnimma kunne. Han vill fördenskulldh uthån allt uppehållande sin meningh herom notificera.

Tillståndedt om denne orten varder her Jahan Baner vidhöffteligare honom notificerandes, den der slätt nok ähr. Och ähr denne staden svårligen att försvara medh mindre en armee ähr i negden. Vij befruchte, att dette infallet i Meisen är medh mak . . .*) rådth och icke Churfursten ovetterliget. Uthgången gifver alt. Tviflar inthedh, att han vissare kundhskaph derom hafver ähn vij.

Vij hafve nu in oppå 5 månader legat her uthe, och medelen att lefve aff begynna att bliffva temligen knappe, derföre vohre och en hastigh resolution nyttigh. Dette jagh honom icke hafver kunnat oförmålt låthe och befahler honom hermedh Gudh alzmechtigh. Datum den 14 Augusti i Magdeburgh, Åhr 1633.

M. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Göstaffsonn.

Matthias Soop.

*) Lakun till följd af fuktskada.

PER BRAHES

BREF

TILL RIKSKANSLEREN

AXEL OXENSTIERNA

1633—1651

PER BRAHES

BRETT

ALL RICHARDSON

AXEL OXENSTIERNA

1653-1681

1. **Alt-Brandenburg den 22 Januari 1633.**

Nyårsönskan; underrättar om sin ankomst till Tyskland och sitt ärende.

Välborne herre, k. frände. Jagh önskar honom ett lyckesaligt gott nytt åhr sampt hvad mehra som kärtt och behageligitt kan vara, med min kärlighe och flitige tiensts tilbiudelse nu och alltidh tillförende.

Effter som Rickzens Rådih i Sverige thee högt bedröffvelige tiender förnumme om vår salige och berömmeligaste Konungs oss dödellige frånfall, haffva thee migh hitt ut skickatt, först att condolera Hennes M:tt vår allernädigste Drättningh, sedan till Ricks-cantzlären m. k. frände, med honom rådfråga och communicera om fäderneslandzens och utrijkes[staten] tillhörandes ährender och värff, sampt med een [full]macht till Rikscantzlaren om thett evangeliske väsendett. [Och] åhr jagh i dagh hitt kommen och förnimmer m. k. f. vara förväntandes till Nällin (?), thär att tala med Churförsten aff Brandeburg och icke kunna så hastigt foortt komma för öffverflödigt vatn skull. Therför haffver jagh i hastighet affärdatt thenne post, att förfara, ehvarest som lägligitt voro att mötta m. k. frände. Jagh förväntar med thett aldräförsta svar. Jagh åhr icke kommen såm någon legat, uthan som een aff Rickzens Rådih i privat, och åhr migh befallt att giöra min flitt att komma tillbaka till Sverige i Februari till Ricksdagen. M. k. frände här med Gudh then högste befallandes. Aff Gamble Brandeburg den 22 Januarij, Anno 1633.

M. K. F. A. T. och tienstwilligh
Per Brahe, Greffve till
Visingsbärg.

Utanskrift: An den hoch undt wolgebornen herren, herrn Axell Oxenstierna, Reichs-Cantzlern in Sweheden.

Brefvet är starkt skadadt af fukt.

Enkedrottningens klagomål öfver för henne förklenliga rykten om förskingringar, som befunnits utan grund; vederbörande redovisare ej tillstades; regalierna; den kongl. likkistan; kondoleans från Danmark; påminner om sina anspråk på grefskapet Hoja.

Välbårne herre k. her fader. Näst *etc.* . . . Jagh kom i gåår hitt och i dagh var hooss Hennes M:tt Dråningen, hvilken högt sigh besvärade och quidde, att folkett om H. M:tt ord förde, [att] Hennes M:tt skulle så väll sina som saligh Kånungens effterlätne saker alla borttskänkia och förslösa och beklagade, att thee så orätt och vrängt allt berättade och uttydde, och i synnerhett hvadh som Kånungens saker anlangar, effter hvilken H. M:tt litett eller intett till syne kom, uthan Töness Cammareraren mest till sigh togh och förseglade, then thett och så mökett ther om utspritt haffver; och honom sielff förmente [hon], hvadh som borta var, förskingratt haffva. Och bad Hennes M:tt migh, [att jag] effter yttersta förmogon sådan taall skulle dempa och thett samma thee androm aff Rikzens Rådth och bedia; hvilkett att giöra jagh migh högt tilbööd, med förmaningh, H. M:tt ville sigh och beflita thett rop i allo mätto unvika.

Och haffver jagh effter ransakatt, hvadh Hennes M:tt skulle haffva bärttgett, sedan som H. M:tt kom till Wolgast; finner jagh många saker vara orätt berättade och obetenkt aff några gemene personer utspritt, hvilka elliest med oförskämt taall hade boortt inhålla, helst medan thett icke aff så stoor importance var. The besta clenodier har Hennes M:tt ähnnu i behåll; 2 demantekroner, een med M. Johanne och een med Casparo, till Sverige skickatt medh några andra smyckin, och een har H. M:tt ähnnu, sampt skicker H. M:tt till vår unge Dråning med migh ett ståtligitt clenodium på 30,000 eller mer riksdalers värde. Elliest ähr nu nyligen inga saker bärttskänckte.

Jagh haffver högt förmant Höffmestaren Penz all ting rätt att förreståå, att han med tiden kunde svara. Marskalken var intett här, och ingen ville vetta aff någott skrin, som någre synnerliga handlingar skulle i liggia, uthan allt skiötz på Tönës, hvilken ähnnu intett ähr här.

Casparus haffver förtt hitt regalierne och ähr dragen till Sverige. Jagh befinner dem intett vara så giorde, som m. Her Far honom befallt haffver, uthan till onyttigh bekostnad och sin profit haffva insatt i hvart stycke een hop och afflånga pärlor. Ell-

jest ähr arbetett så temmeligtt och ähre thee täff [o: utaf] slett gull. Om thee skulle omgiöras, skulle man i tidh vetta.

H. M:tt Dråningen vill haffva kistan på ett synnerligitt sätt giortt, och vore gott om m. h. [f.] alvorligen skriffva [ville] till Hamburg, att thee uthan någott intaall kistan fulbordade. H. M:tt vill haffva alla rickzens vapen i gullskiffvor på himmelen, med thes underkufne provincier, och voro dett gott, att the i Hamburg sammaleds med ett omack besteltes. M. h. [f.] ville oss ther om med första låta sin mening förnimma, och elliest mehra, hvadh som giöras skall eller han siälff vill förrätta.

Pentz har varitt hoss Dråningen och på Kånungen i Danmarcks vägna H. M:tt condolerat och thett samma och förrebracht, som Rådett i Dannemarek skreff m. her far till, och, effter berettelsen, nästan täckett svar giffvitt, som m. h. gaff Rådett. Jagh på allt fall underrättade Dråningen om svar, så frampt thee vidare anhölle, och i synnerhett om någott sikh framhaffde med Päländ.

Jagh begärer fiteligen, att m. k. h. ville intett glömma bårtt min pretension på greffveskapett Höijen, uthan, som jagh näst Gudz tillhiälp häppass, när våra thett inbekämma, sikh bemöda migh förhiälpa till min rätt och theri insättia; dock effter sitt höga förstånd deremott i någor mätto contentera Hertigen aff Lynnebårg. Jagh ähr m. k. h. i alla mätto igen till flitigh tjenst så lenge jagh leffver redebogen, befallandes honom under Gudz trogna skydd och beskärm, och lyckeligen att utföra sitt höga kall och ålljgiande ährende. Aff Wolgast then 11 Februarii, Anno 1633.

A. T. Ö. T. S.

Per Brahe, Grefve
till Visingsbårg.

Utanskrift: Den välborne Herre, Her Axel Oxenstierne, Friherre till Kijmitto, Herre till Tijdhöön, Riddare, Sueriges Rijkes Råd, Cantzleer, Legat vjdh armeerne och i Tyskland, min k. frände tjenstligen.

3. Stockholm den 31 Mars 1633.

Underrättar om sin hemkomst; riksdagen; underrättelser sändas med Grubbe; hertig Bernhards af Weimar frieri till pfalzgreffvens dotter; anspråken på grefskapet Hoja.

Välborne herre Rickscantzler. Käre frände och her fader. Näst etc. . . . varde honom min flitige och redebogne tjenst nu

och alltidh villigh att bevisass. Effter som jagh senast drogh ifrån m. k. h. f., fogade Gudh lyckeligen och väll min resa, att jagh hitt till Stockholm kom then 2 Martij mitt uthi Ricksdagen, ther jagh samptligen våra medbröder Riksens Rådhs berettade såsom och skriffteligen öfvergaff hans rådhs och meningar, om alla sakers beskaffenhet, så uthanlan[d]s som hemma, i god acht att taga och thitt föra, som fäderneslandett uthi sitt ensörgande tillfälle kunde nytta aff haffva, och komma uthi itt rätt skick, och stånd fata.

Så ähr thetta mötett, som ther aff icke een ringa grund och underrettelse bekom, väll och lyckeligen afflupitt och thett, Gudh skee loff, snare sagt effter vår egen önskan och begäran. Hvilket jagh icke förorsakas att om förmåla någott i synnerhet, alldenstund Grubben med sine bifogade acter, såsom och thett munteligen, noksampt Rikscantzlararen kan vara till underrättelse, att nest Gudz tillhiälps är till att förmoda i alla saker een godh och önskeligh framgång, och att våra fiender, som igenom vår lofflige och salige Kånungs dödelige frånfall mente allt skulle falla, och thermed vår aff Gudh unte lycka skulle uphefven varda, nu ett mindre modh fata.

Och som m. k. h. f. uthi sin skriffvelse till Pfaltzgreffen skiuter sigh på min berättelse om giftermåål emellan Hertigh Bernt aff Weimarn och Fröken Christina, altså haffver jagh honom berättatt Rikscantzlararens goda mening, och befinner then Pfaltzgreffen vara mökett behageligh. Och såge han gärna, att m. k. h. f. mehra dreffve thetta värkett, och att Hertigh Bernt siälff honom anmodade om sin dotter, så kunde dett väll vinna sin framgång, och förmodar han härutinnan Rikscantzlararens vidare underrettelse.

Såsom jagh sist talade med m. k. h. fader om Brokehausen, i grefveskappett Hoijen liggjande, till hvilket jagh igenom Bispens testamente af Osnabrügg, som var sista greffve aff [Hoja], ähr arfftagen till, och ähre mine beviss største deelenn [förekomne] i her Erik Sparres tidh, een deell kunne nu väll f[å]s igen, effter som i Lüneburgisk cantzli så väll [som] och i Osnabrügg och elliest annorstädes underrettelse nock kunne finnes. [Ähr] som tillförende till m. k. h. fader min tjenstlige [begäran], att, om han på någott sett migh till min rätt [förhjälp] kunde, han] ville thett giöra. Jagh tienar m. k. h. fader allt[idh] gern] i all den måtto jagh kan, så lenge jagh leffver [och befaller honom] medh hvadh

kärtt ähr uthi Guds trogne [beskydd. Datum Stockholm] den siste Martij, Anno 1633.

A. T. O. T. V. F. . . .
Per Brahe, Greffve
till Visingsbårg.

Anteckning vid utanskriften: Præsent. Frankfurt then 25 Maj, anno 1633. Brevet är mycket skadadt af fukt, hvaraf lakuner vållats, hvilka, så vidt ske kunnat, blifvit gissningsvis ifylda.

4. **Stockholm den 4 Oktober 1633.**

Anhållan, att A. O. ville skaffa Nils Brahes enka utbetalning af en penningesumma, anslagen till ersättning för mannens värningskostnader.

Välbårne herre, kære frende och her fader. Näst *etc.* . . . Och kan m. k. her fader på dett kärligaste icke förhålla, thett min salighe broders effterlättna Greffvinna haffver aff migh begäratt, jagh skulle m. h. f. tillskriffva och förnimma låta, huru såsom Hans M:t, högstläffligh i åminnelse, haffver hennes salighe herre tillstålt och nådigst undt the 5,000 ricksdaler, som her Teuffwell haffver nidsättia låtitt i Amsterdam till recrü ått liffregimentett, aldenstund m. s. broder, hennes herre, aff sitt egitt någått falk värfvatt haffver, och her Teuffwell ther emott, sedan han then vexell bekommitt haffver, icke een man, thett h. Bencht Oxenstierna och Conrad Falkenberg nocksampt om besked vetta. Och haffver hon ther sammestädes ther om anhållitt, och icke them mechtigh bliffvitt, effter thee aff Amsterdams stadh ståå i arrest, hvarföre min svägerska på thett fliteligaste och kärligaste begärer, att m. k. her fader ville bevisa henne then godha benägenhett, och befallningsbreff titt senda, att thee penningar måtte henne lööss giffvas. Hon låffvar sigh igen med all kärligh benägenhett villia [det] förskylla, så lenge hon leffver.

M. k. h. f. ville icke till misstyckes tagha, att jagh ibland alla andra hänåm åliggerande stoora besväår belastar med min ringha och onyttigha skriffvelse. Jagh förbliffver honom en trogen tjenstvilligh frende och sån, så lenge Gudh låter migh liffvett, befallandes honom uthi Gudz beskydd med allt thett kärt ähr. Aff Stäckhålm then 4 Octobris, Anno 1633.

A. T. F. O. S.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Utanskriften: Den välbårne Herre Her Axel Oxenstierna, Friherre till Kijmito och Nynäs, Herre till Fijholm och Tijdhöön, Riddare, Sueriges Rijkets Rådth och Cantzleer, i dädh Romerska Rijkett, Tyske nationen, samptt vijdh alle armeerna fulmechtig Legat, Laghman öffuer Västre Norlanden samt Lapmarken, min käre frände, detta käriligen och tjenstligen.

5.

Salmünster den 28 Mars 1634.

Underrättar om sin ankomst ånyo till Tyskland.

Välbårna herre, käre frende och her fader. Näst *etc.* . . . .
Och kan m. k. her fader här medh käriligen icke förhålla, att jagh aff Riksens Rådth på Hennes Mttz vår allernädigste Dråtnings vägnar, och effter som m. k. her fader een aff Ricksens Rådth till sigh begäratt haffver, och i synnerhett min person, ähr [mig] befallatt att resa till Tyskland och ähr nu genom Gudz hielp väll och lyckligen kommen hit till Salsmynster, och ährnar i affton till Hanau och i mårgon kläckan ett eller tu till Frankefurt, ther jagh önskar att finna min k. frende och her far uthi ett gott tillstånd, och att Gudh then högste ville förläna migh nåden, jagh kunde [tiäna m.] k. her fader till ett gott bistånd uthi sina stora besvär och [hans tun]ga regimentsbördä hiälpa understödia, Gudz nampn till ähra och vårt fädernäsland till möken fromma, sampt m. k. her fader till ett gott behag. Jagh begärer therför [tj]enstligen vetta, om honom behagar, jagh drager strax till hans qvarter, eller och någor annorstädes först till härber[g]s.

Thett ähr väll på resan någott långsampt gångitt här i Tyskland för foor[don] skull, effter som thenna åhrsens tidh icke medgaff någon vagn eller hestar medh sigh taga uthur Sverige. Residenten haffver lånt migh sin vagn, och staden fått migh sina hestar, ändock the ähre elaka noch. Jagh förvänter här uppå m. k. her fars svar, och befaller honom uthi Gudz then högstes beskydd. Aff Salsmynster den 28 Martij, Anno 1634.

M. K. H. F. T. O. T:v. A.

Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Brevet är skadadt af fukt, hvaraf lakuner i texten förorsakats.

6. Schwalbach den 7 Augusti 1634.

Rekommenderar sin svåger, Erik Stenbock.

Välbårne herre, käre frände och her fader. Jagh kan m. k. h. f. tjenstligen icke förhålla, att m. svåger, her Erich Steenbok, kom i afftons hitt till migh; berettar, huru som Hertigh Bernhard haffver honom tillsagt een squadron ryttare then ther icke starkare ähr ähn ett hundra hestar, hvilken han har icke kunnatt antaga, för ähn han försäkratt voro om recrüteplatz. Bleff therföre remitterat till m. k. her far om assistens uthi saken att an hålla, och effter som han icke siälff fördrister sigh att abrumpera m. k. her far uthi sina vichtiga affaires eller kunna godh lägen hett råka sin egen tarff att frambära, haffver han hoossmigh an hållitt om een liten recommendation till min käre her far, thett jagh icke honom kan förvägra. Hvarföre jagh käriligen och tjenst ligen begärer, att m. k. h. f. ville honom uthi bästa måtto sigh låta vara befallatt och hans nytta här uthinnan rama. Kunne thenne occasion för m. svåger icke angåå, att han tå på någott annat sätt kunne bliffva accommoderat, effter som tiden och lägen heten nu kan effterlåta. Min svågers medell ähre möket knappe bleffne och söker nu sin tilflycht till m. k. h. f. Jagh förhåppas, att han medh tiden sitt fädernäsland väll nyttigh bliffver, och thenna m. k. h. f:s favor vett att förtiena. Jagh för min person skall gärna sådant och allt annat mehra gott migh bevist i all måtto gärna förobligerat vara att förtiena, så länge jagh leffver. M. k. h. f. härmedh uthi Gudz then högstes protection troligen befallatt. Aff Swalback then 7 Augusti, Anno 1634.

M. K. H. F:s T. O. T:v. S. A.

Per Brahe, Greffve

till Vissingsbårg.

7. Ermenrode den 15 September 1634.

Underrättar om början af sin återresa till Sverige.

Välbårne herre, k. her fader. Tvenne hans dravanter hinde migh rätt nu på vägen medh hans kärligha skriffvelse, hvaruth innan m. k. h. begärer vetta, hvilken veg jagh haffver tagit, och

huru myckitt migh lider. Till ett tjenstvilligt svar kan jagh honom icke förhålla migh draga på Hirzfällt [ø: Hersfeld] och rastar nu i middagh här i een bonneby, som heter Ärmeroda, 9 mill ifrån Frankefort och 6 mill till Hirzfällt. Landgraff Jöran ähr een halff mill fram i vägen, hvilken jagh ährnar i een hast att salutera i dagh, och rykia en mill länger fram ätt och blifva i een liten fläck, som slutten ähr. Här höres täff [ø: utaf] ingen fiende ähnnu, jagh hoppas med Gudz hielp, dett har ingen nödh; dock skall jagh taga migh väll till vara, dätt bästa jagh kan, och tackar m. k. h. yttermera tjenstligen för sin stoorä omvårdnatt om migh, hvar aff jagh honom ähr förobligerat, så länge jagh leffver. Och befaller m. k. her far under Gudz then högstes beskerm. Aff Ärmeroda den 15 Septembris, Anno 1634.

M. K. H. F. T. V. T:v. S. A.
Per Brahe.

Dragonerna tager jagh med till Magdeburg, effter jagh troor intett att fåå någott gott confoij på vägen.

Brefvet är skrifvet på ett qvartblad, hvarvid plats saknats för greffvetiteln under namnet.

8. **Magdeburg den 25 September 1634.**

Forts. på berättelsen om återresan; tillståndet i Magdeburg och försvarsåtgärder därstädes; biskopens af Bremen död och däraf väntade följder; begär skydd för sina brorsöners gods samt ett gods för sig själf.

Välbårne herre k. her fader. Jagh låter honom tjenstligen förnimma, att jagh medh hela medföliett ähr, thess Gudh skee låff, väll och lyckeligen kommen till Magdeburg, och ährnar i dagh min resa vidare fortsättia, tagandes medh migh tvenne roter musketerer till confoij.

Jagh haffver här medh Generalmaior Lohausen öffverlagt, på hvadh sätt thenne orten i någon anstötande fara kunde försäkras. Så haffve vij här temmeligh slätt förrådth på allt befunnit, thett Feltmarschalken Baner, hvilken för två eller trij dager sedan ähr hädan ifrån rycht till m. k. h. f., vett bättre munteligen att berätta. Elliest ståår sådant noch t[ill] att reparera. Såsom till m. k. h. f:s behag och gifvande fulmacht haffver Lohausen och jagh för gott ansitt, effter mehr fålk ähr af nöden, och värfvingar uthan

någon effect ruinera landett, att hvar tijonde bonde i stiftt Magdeburg och Halberstatt skaffa een knecht, hvilket efter vist förslag kan löpa till 3000 man; sedan att utfodratt blifver then rest, som ähr aff then i förlidne ähr bevilliade spannemålscontribution, och förmodeligen kunde nåås ähn nu för tätta ähr een lickmätigh hiälp. Privati föra noch spannemåäll in, hvilken uthi ett nödfall till allgemene bästa kunde användas. Doch måste man ther om nu intett låta sigh märkia. Till munitions inköp sir jagh intett annat medell, uthan ther till kunde nogott deputeras aff licenterna vidh siökanten, och thett vore gott, att m. h. f. snart ther uppå gjorde förordning. Doch låter jagh intett någott sådant Lohuzen förståå, på thett han aff Cammaren må thess flitigere andra medell sökia. Alexander Äschen [o: Erskein] ähr ähn nu intett kommen uthan förväntas innan några dagar. Säsom nu thenne ortens importans ähr m. k. h. f. bättre bekant ähn migh, så tviflar jagh intett, att han ju befallning gifvandes varder med thett första, att allt till thess defension blifver uthi godh ordre ställt.

Jagh förnimmer här att Bispen täff Brämen samma dagh, som han hemkom, ähr affsommnat, och nu stifttet ähr löst, hvar aff vij nu snart förnimma vår grannes mine och företagande. Vore och gott, att m. k. h. f. sende ått Grubben och Öffversten Lässle ordre, huru the sigh nu comportera skola. Thätt ähr ett accident, som oss möckett macht uppå ligger.

Migh giörs intett möckett vidare behoff om publico att skriva och råd h giffva, aldenstund m. k. h. f. nochsamt siälff aff sitt höga förstånd och stora experientz vett alla saker bättre att dirigera till fäderneslandzens tienst. Till hvilkens välfärd Gudh then högsta ville länge och väll uppehålla m. k. h. f. thett jagh önskar aff allt mitt hiärta troligen.

Ter jagh nu sedan någott importunerar m. k. h. f. med privat, ber jagh tienstligen om förlåtelse. Doctor Steinberg har begäratt een by ifrån m. salig broders godz, Azchersleben, som heter Hamersläben, och nått aff m. h. f. breff, täff orätt berättelse, hvarföre jagh på m. s. brorsåns vägne flitigt begärrar, om möjligitt vore, att m. k. h. f. thett återkalla ville, effter han så falzt har angiffvitt och thett omyndige barn ville affhända. Helst medan icke mehr ähr igen ähn 2 små byar, och gotzett therföre icke kan brukas. Och emedan jagh befinner, att the godz, som bortgifne ähre, mehre båtna Kronan ähn som the behåldne med contributionen, och blifve temmeligh uprettade, och the andre theremott ödeliggia, haffver jagh understått migh på thett kärligaste och

tienstligaste att begära, m. k. her far ville bevisa migh then goda benägenhett och unna migh ett godz här i stifttett, hvilkett honom helst synnes. Jagh hoppas, att hvarcken thett gemene väsendett eller fädernäslandett kan ther aff skada taga. Thee som ähre obårtgiffne ähre: Wolmärstadt, Sandauw, Gibichenstein, Kalbe halfft then andra delen, som bäst ähr. Kloster Gottesgnad har Stolman fått och sedan ett litet godz i stift Halberstatt, benembt Alwensleben, ett huss vedh enn liten stadh Nien-Hallersläben. Elliest ähr icke ett fritt. Jagh tienar m. k. h. f. igen i all motto jagh kan, så lenge jagh leffver. Jagh förventar här uppå m. k. h. f:s breff med första. Intett mehra, uthan m. k. h. f. medh allt thett honom kärt ähr under Gudz then högstes beskerm befallatt till all godh lycka och välfärd. Aff Magdeburg den 25 Septembris, Anno 1634.

M. K. H. F. T. O. T:v. Alt.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

9.

Stettin den 8 Oktober 1634.

Forts. på berättelsen om återresan; Sten Bielke; obenägenheten i Pommern mot de svenska planerna; Stralsunds tillmötesgående; stundande landtdag; kontributionsfordringar; möte och samtal med kurf. af Brandenburg; garnisonen i Stettin; privatsaker.

Välbårne herre, k. frende och her fader. Jagh låter honom tjenstligen förnimma, att jagh then tridie huius ähr väll medh hela medföllie kommen till Stetin, och ähr här een boiort med een skuta, som strax ville löpa till Stockholm, hvar uppå m. h. f:s saker kunne komma.

H. Steen Bielke ähr i Strålesund och förventass innan några dagar hit, så frampt hans siukedom honom icke förhindrar. Han förmåå nu icke skriffva sitt egitt nampn.

Här i Stettin och mest i hela Pomern ähr fälkett möckett trögare och ovilligare bleffne uthi alla saker, sedan som the förnimma icke allt i Frankefurt vara till Curförsten aff Brandenburg och theras contenta affluppert, men the Strålesunder ähre effter vår lidna skada möckett villigare bleffne, och låtatt lysa på predikestolarne, att hvar meniskia innan om theras murer skulle till

stadzens bättre fortification förste resan giffva een riksdaler, andra een halff och tridie een ort.

Här bliffver innan några få dagar ett möte tåff några Pomeriske ständerne, till att confirmera, hvadh sist bleff slutett uthi theras Regering på ett fall, om Hertigen skulle komma någott vidh, och bliffver hon nestan formerat, effter som then Prysseska förfatningen ähr, med Landrådett, och vill Curförsten henne confirmera.

H. Steen Bielke achtar tå att sollicitera om månatligh contribution till såldaternes underhåll. Jagh skall gärna assistera honom, så länge jagh bliffver här. Jagh ährnar och med första draga till Wissmar och så fort till Hertigarna aff Mekelburg. Jagh förnimmer såldaterna få trögt ther ut theras länningar.

Jagh haffver skriffvitt Regeringen till och vänter här svar. I vägen besökte jagh Curförsten aff Brandeburg, hvilken migh så temmeligh curtoisement tractera lett. Han var i cur och icke väll förmåtte stiga på sitt been. Ibland alla andra discurser föll han strax på Pomerens och såde, att han hade förmodatt utaff m. h. f. richtighet i Pomerska saken i tenne framlidne Frankeforterconvent; till hvilkett jagh svarade, att thett intett skett var, hade Curförsten ingen annan ähn sina egna Gesanter att tillskriffva, the ther med oss intett sijncere eller realiter tracterade. Hade the rätt angrippitt saken, vore intett vissere, ähn han hade nått sin richtighet, till hvilkett Curförsten sade, att hvadh skett var, stodo nu intett mehra till att förändra, uthan badh, man ville ähn nu hielpa saken till enda; hvar uppå jagh mente, om Curförsten sådana billiga medell förreslogo, som kunne vara Hennes Maiestetz salige Her Fader[s] och Cronan Sveriges meriter lickmåttige, skulle Curförsten intett tvifla, att allt skulle nåå sin fullkomnad till begge siders contento, hvar med han accqviescerade. Ellies temoignerade han sin stoora flit till Pålenska fredstractaten, och ville gärna, om tiden kan så medgiffva, komma titt i egen person. Han har och skriffvit H. M:tt Dråningen till therom, och mente, att tractaten kunde först haffva sin framgång i sista November eller December. Greffven aff Swartz[en]burg och Borgstorf voro hooss Curförsten i makett.

Elliest ähr intett vidare, som meriterar att skriffva, uthan garnisonen ähr här mökett naken, och voro gott, att m. h. f. goffve ordre, thett han klädes måtte till vintern.

K. her fader. Effter som honom icke ovetterligitt ähr, att Gudh then högste haffver på Vissingsbårg nådeligen förlossat

min k. hustru, och oss begge med een ung sån benådatt, och m. hustru effter ett kristeligitt bruk strax låtitt komma honom till dop och kristendom och eskatt ther till sådana personer, som till thett christeliga verckett kunna vara vittne, ibland hvilke var förnemst m. k. h. f:s person, uthi hvilkens ställe Johan Dükert, Herradshöfdingen i greffveskappet, stodd, om hvilkett m. k. hustru, som nu ähr här, siälff tillförenne haffver skriffvitt m. k. her fader till; begärer fördenskull på dettienstligaste, att m. k. h. f. ville sikh sådant behaga låta och honom för sin gudzsån anamma och till dett bästa låta sikh vara recommenderat. Jagh förhåppas, att han med tiden, så väll som hans föräldrar gärna skola med all tacksamhett beflita oss [det] att förtiena. Jagh recommenderar migh uthi m. h. f:s goda favor och venlige benägenhett, Gudh then högste troligen befallandes. Aff Stetin den 8 Octobris, Anno 1634.

Altidh trogen och tjenstvillig sån och frende

Per Brahe, Greffve till
Vissingsbårg.

10. (*Efter samtida afskrift.*) **Alt-Stettin den 31 Oktober 1634.**

Berättelse om inspektion af fästningarne vid Östersjön; Rostocks klagomål öfver tullens förhöjning; Transehe; Sten Bielkes afsigt att anmoda de sammanträdande pommerska ständerna om bidrag till garnisonernas beklädnad; reser nu till underhandlingen i Preussen; m. fl. notiser.

Välborne herre, k. frende och her fader. Jagh hafuer effter hans begäran öfuer sedt mäst alla befästningarne ved Östersjön, och them alla samtliggh funnit uthi en temmeligh godh postur. Och, oansedt att huar och en ort i synnerheet icke i alla motto kan med folck och munition vara bastant till en ordentligh och länghligh belägring att uttstå, så hoppas jagh lickväl, näst Gudz tillhielp, att the, huadh fiende thett vore, skulle kunna biuda hufvudet, effter thett är icke möijeligitt, att en fiende kan många hufvudplatser tillijka roijalement attackera, och theras lägenheet är mäst så beskaffens, att then ena then andra uthi nöden kan secundera.

Huad Wissmar i synnerheet belangar, är han väl med en dugse guarnison försedt samt med munition, dok vore mycket godt, att ther vore en godh och skickeligh commendeur. Arbetet

utat fortificationen hafuer mäst stilla stått, sedan Sveriges crona fick befästningen, undantagandes noget är skedt i sommar. Jagh hafuer nu befallat Öfuersten med stoor flijtt, så vijda som skeep kan för vintren, att sätta värken i defension, i synnerheet med brystvernerna, effter de äre mycket obrucklige blefne. Hertigh Adolph hafuer och lofuat i en hast göra sitt till, men then andra broderen, oansedt att alliancen [det] förmår, vill inthet göra till saken. Menar staden hörer honom inthet till, uthan låter arbeta på Rostock. The äre och mycket oensse. Warnemynde skantz är nästan af nya reparerat. Elliest tesmoignera Hertigarne begge all godh vänskap emot H:s M:tt och Sveriges crona, och lofua villia sätta sigh i then bästa defension the kunna, om fienden vill inbryta.

The i Rostock vore hoos migh i Schwerin och mycket sigh besvära öfuer tullens förhöjelse, och prætendera stadzens undergång. Jagh svarade them, mig ingen befallning ther om hafua, utan förmeente theas afskickade i Frankfurt skulle sielff ther opå fådt resolution. Så bådē the migh, att jagh ville intercedera för them, huilket jagh lofuade, och änskyllade, att min her fader inthet sist them väl kunde gifua afskeedh för sina många stora besvär, som han på then tijdhen hade, tuiflade inthet, att min her fader skulle ju ther uttinnan göra, huad billigt vore. Thett är väl vist, att tullen är i våhras nästan för högt satt, att sådanne varur, som är ull, och kunne öfuer ax [o: allt?] annerstedes tillföras, skeppas nu inthet mehra inn. Och talle jagh vidh Licentschriuaren, huilken sade, om han ringades, skulle [han] till en god deel stiga högre. Lijckmätigheeten är Spiringz fundament, elliest tror jagh inthet, att han hade förhögt honom. Thett vore lickvist godt, att min h. fader kunne befalla Grubben [att] noget ther uttinnan ställa them tillfredz.

Migh badh och Residenten Transæus i Berlin, huilken, thet jagh inthet annat kan förnimma, troligen Sverige tienar, att min h. fader ville befalla, att han kunne uttbekomma sit deputat.

Guarnisonen här i Pommern i synnerheet äre mächta illa klädd och förvarat emot vintren. Om staten kunde lijda, gjorde min h. fader väl och gifua h. Steen Bielke ordre, att the kunde klädas. Hr Steen hafuer en långligh tijdh varit illa siuck, lickvist menar jagh, om Gudh vill, han kan blifua så stark, thet han kommer hijt till mötett, som nu åther skall hollas then 5 November, och tå ärnar han anholla hoos Stenderne om guarnisonens underhold.

Jagh skulle gerna assistera honom, men effter Regeringens befallning skall jagh, om Gudh vill, innan en dagh eller tuå draga till Pryssen. The andra Commissarierne äre redo färdige legne [o: liggande] i Stockholm den 5 October att draga öfuer. Cantzlaren Zadzick är rede ankommen. Jagh schreff min k. h. fader till för en gång, sedan jagh kom hijt, och med dubbelt på ådtskillige orter. Vill hoppas, att han then bekommit haffuer. H. Johan Oxenstierna hafuer varit i Stocholm den 4 Octobris. Vij veete nu inthet vist, huru ther uppå tillståår. Gudh oppehålle min k. h. fader uthi all godh prosperitet, och förhielpe oss med hugnat och goda tiender tillhopa igen, huilken gode Gudh jagh honom troligen befaller. [Alten Stetin den 31 October 1634].

Ur Per Brahes registratur 1634—1635, förvaradt i Riksarkivet.

11. **Elbing den 14 December 1634.**

A. O:s bref: åberopar föreg. meddelanden om resan till Stettin och Meklenburg; Sten Bielke och pommerska ständerna; kommissarierna i Preussen; traktaten; om önskvärdheten af fredsslut; önskar föreskrifter och att A. O. måtte komma på närmare håll; notiser från Preussen.

Högvälbårne herre, k. frände och her far. Jagh bekom den 11 Decembris här i Älbingen hans kärligha skriffvelsedublet, öffverskrifften daterat i Mäintz den 24 Septembris med hans egen hand, nedan under skriffvitt sammastädes daterat den 10 Octobris, aff hvilken jagh för thess senfärdige post skull litett om m. k. h. f:s tilstånd nu på thenna eller nyss framledne tidh kan blifva underrettatt. Annatt breff haffver jagh intett fått, sedan jagh skildes uthur Hessen, vist menandes alla the andra vara interciperade, och kan jagh aff thetta eena spöria m. k. h. f. icke ett tå på then tidh af mine bekommitt haffva, som jagh på åtskillige [orter] skriffvitt haffver.

Jagh måste nu låta migh contentera med the gemene vecko-tiender, dåck förnimmer jagh, thett, Gudh skee låff, aff m. k. h. f:s breff till Nicodemi, sedermera skriffvitt, armeen utaff honom åter på benen bracht vara. Gudh giffve nu tillijka, att han aff Generalerne kunne conserveras, och såsom thetta ähr m. k. h. f. till ett stoort beröm, att han sigh uthur een så stoort labyrint

haffver uthreda kunnatt och een sådan svår last, som aff många icke häfvas kunde, allena dragett, så önskar jagh aff allt mitt hierta, att Gudh ville, som han härtill underligen giort haffver, välsigna m. k. her fars goda och helsosamma consilia, och att han detta stoorä värkett kunne utföra, Gudz heliga namn till priss och ähra, hans församling till upbygelse och fäderneslandett till fromma sampt sigh sielff till myckitt beröm.

Effter di bättre våra armeer ähre nu in procinctu att gåå fienden under ögonen och hans deseiner här och ther förrebyggia, förmodar jagh och postterna skulle få sin gång igen. Therföre underståår jagh migh nu någott med m. h. f. att communicera. Huru min resa afflop till Stetin och sedan till Mechelburg, tviflar jagh intett, att han ju aff mine dubletter uthur Pommern nocksampt varder förnimmandes, hvilke Grubben och Transæus skulle behålla hooss sigh, till thess the med beqvemlighett them m. h. f. öffversende kunde.

Jagh skulle gärna öffver thett sista mötett i Stetin bliffvitt kvar effter m. k. h. f:s skriftelige begäran och med mett råd bivistatt h. Steen Bielke, men för Regeringens befallning skull måtte jagh strax begiffva migh hitt. Elliest emädan jagh var i Strålesund, afftalte jagh med honom alla saker, som tå pro tempore kunne infalla, och förnimmer jagh nu, att H. Steen haffver themmeligen kommitt till rätta med Pomerske landsåterna och allt mäst m. k. h. f. till contento vara afluppitt.

H. Åke Axelson ähr hit kommen den 18 och jagh then 21 November. H. Johan Åxenstierna (!) menar jagh resa med then Fransösiska Gesanten landvägen till Sundett och så antingen till Pomeran eller hitt öffversätter. Jagh håppas, han skall snart vara här.

Inga breff ähre emellan migh och the Pålenska ähnnu vexlade, uthan Regeringen i Köningsberg haffver igenom Secreteraren Winter och nu i förgåår genom Häffretzrådett Giötz begynt præparatoria om stellen och tiden. Tractatens begynnelse menar jagh sker effter then 8 Januarij stijli veteris, ändock the Curförstliga äska honom föörr. Vij *hålla gerna på värcket, så länge vij kunne*¹⁾. Hvadh *hoppning*²⁾ i ett eller annat kan vara, kan jagh ähnnu icke vetta.

Jagh ville väll önska, att jagh om allt kunne med m. k. h. f. communicera munteligen och med honom rådhläga sampt utrykia

¹⁾ Orden inom asterisker äro skrifna i chiffer. Siffrorna äro här följande: 2461 2259, 775, 4953, 5224, 3010 vij 41, 53, 27, 27, 24. ²⁾ 2639.

min mening om fäderneslandzens tillstånd så hemma som här, däch kräffver tiden, att jagh fatar någott i pennan: Intett *tie-
nar*³⁾ oss mindre ähn *många krig*⁴⁾ tillika. Först ähr att
considerera *vår egen medel*⁵⁾, sådan vår *folks natur*⁶⁾ och
*art*⁷⁾ hemma i landett, besynnerligen på thenne *tjdh*⁸⁾, ther
hvar och een menar *sigh tömen*⁹⁾ vara afstrucken; tridie then
*hala lycka*¹⁰⁾, som oss i Tyskland består *på fremmande
macht*¹¹⁾.

Thett första belangande, oansett några *medell*¹²⁾ till att
*continuera kriget*¹³⁾ kunde hemma *nåås*¹⁴⁾, kan thett lick-
väll *inhet förslä*¹⁵⁾, och att *krigg föda*¹⁶⁾ sigh själfva kan
alltidh intett skee, uthan säger och godh lycka thett *gifuer*¹⁷⁾.

Andra; i fäderneslandett ähr ähn nu *regimentet inhet ro-
tat*¹⁸⁾, som thett sigh borde. Uthan tvifvell, och som jagh *in-
thet*¹⁹⁾ gärna spöör, ähr *gemeene folket*²⁰⁾ möcket *illa till-
fridz*²¹⁾, kunna och väll finnas andra tåff [o: utaff] samma art
och lätteligen, om icke *lindring*²²⁾ skeer, eller någott *mehr*²³⁾
skall aff them tagas till *krigets*²⁴⁾ utförande, kan komma *oro-
ligheet*²⁵⁾ åstad, som vij aff the förra tider exempell noch haffva.

Tridie; behöffver jagh icke beskriffva, aldenstund m. h. f.
thess egendom in loco vett bättre att betenkia och föfarenheten
thett giffver tillkenna. Jagh skriffver icke sådant aff *klenmo-
digheet*²⁶⁾, uthan then omsärg, jagh om *fäderneslandsens stat
hemma*²⁷⁾ drager, drifver migh ther till. Befara thett onda ähr
understundom gott; kommer bättre, brukar man dett till vinst.

Vår *instruction*²⁸⁾, aff Regeringen giffvin till thenne *trac-
tat*²⁹⁾, förmåler väll någott, på hvadh sätt vij skulle med *Po-
lacken*³⁰⁾ giöra *fredh*³¹⁾, men lickväll, hvadh ther uthinnan
*extrema*³²⁾ skall vara, säjjes intett. Dett kunde väll tjdh ähnnu
noch vara ther om att tala, men effter correspondentierne emella[n]
m. k. h. f., Regeringen och oss långsampt gåå, och tiderna kunne
byta sigh om, så till värring som till bättring, att man *cuncta-
tion i tractaten*³³⁾ kunde ångra, ber jagh therföre m. k. h. f.
käriligen han ville igenom sin skriffvelse communicera med thee

3) 1527. 4) 51, 24, 27, 26, 24, 2937. 5) 4794, 1653, 3268. 6) 49, 32, 46,
41, 52, 3357. 7) 24, 42, 28. 8) 5097. 9) 4217, 5091. 10) 31, 24, 46, 24, 2306.
11) 775, 2040, 3140. 12) 3268. 13) 1360, 2937. 14) 1763. 15) 3390, 49, 44, 47, 52,
46, 24. 16) 2937, 49, 44, 39, 24. 17) 26, 36, 49, 38, 44, 47. 18) 3882, 3373, 47,
32, 28, 24, 28. 19) 3373. 20) 2222, 2223. 21) 36, 46, 46, 24, 28, 36, 46, 49, 47,
36, 39, 53. 22) 46, 36, 27, 39, 47, 36, 27, 26. 23) 3226. 24) 2937. 25) 4793. 26)
2896, 3298. 27) 3581, 42, 89, 31, 44, 51, 24. 28) 2784. 29) 4470. 30) 3654. 31)
2057. 32) 1880. 33) 1427 i 4470.

andra goda *herrer i Sverige*³⁴) om thenne sak, att vij i tidh ther uppå kunna *fullkommelig*³⁵) bliffva *instruerade*³⁶). Vij skole icke thess mindre i saken giöra, hvadh redelige patrioter ägne och bööre. Mitt betenckiande i thenne sak töör jagh icke betroo pennan videre, uthan förmenar m. k. h. f. häraff henne fata kunde.

Then samma[n]komsten m. h. f. håller i Wormbs önskar jagh väll att afflöpa. Så håppass jagh och *consulerar*³⁷), att han kommer någott nämre till *siöökanten*³⁸).

Kongen i Päländ ähr nu i Dantzich [och] bliffver ther öfver helgen. Han låter någott falk, som kommer ifrån Podolien, nal-kass these grentzer. Jagh förmärker, att *Felltmarschallcken*³⁹) ingalunda vill draga till *Liffland*⁴⁰), uthan fast heller bliffva *her*⁴¹) kvar, om *krijg*⁴²) går an; och commendera i bägge sakerne, som han gör nu, kunne intett och vara orädeligitt, effter han der till lust haffver och bäst *landzens lägenheet*⁴³) kenner och thermed van. *Pillow*⁴⁴) ähr intett väll förvaratt. Skall ståå stoor fara, om *fienden*⁴⁵) i förtidh *bryter anstand*⁴⁶).

Intett mehra nu på thenne tidh, uthan befaller m. k. h. f. med allt thett honom kärt ähr under Gudz then högstes beskydd. Aff Älbingen den 14 December, Anno 1634.

H. T. O. T:v. F. O. S. I. D.

Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

12. (*Ej egenhändigt.*)

Elbing den 21 Januari 1635.

Svar på bref från A. O.; om begynnelsen af underhandlingen i Preussen; lofvar att draga ut därpå, om möjligt till sjöfarten blir öppnad; Douglas ankomst; lofvar sparsamhet; en svensk öfverlöpare till Polen.

Högvälborne herre k. frende och h. fader. Jagh önsker honom aff Gudh alz. ett godt lyckosampt och frögdefult nytt åhr medh all annan önskeligh välgång, och huad meera kärt och godt jagh förmär nu och altijdh tillförende. Och fogar här hoos förnimma, att hafua bekommit tuenne hans skrifuelsse[r] här i Elbin-

³⁴) 2520 i 4160, ³⁵) 4818. ³⁶) 2789. ³⁷) 1346. ³⁸) 52, 36, 44, 41, 24, 27, 28, 44, 27. ³⁹) 1940. ⁴⁰) 3090. ⁴¹) 31, 44, 47. ⁴²) 2937. ⁴³) 2978, 2208. ⁴⁴) 3643. ⁴⁵) 1936. ⁴⁶) 29, 47, 48, 28, 44, 47, 695.

gen den 13 Januari, daterade i Mentz den 18 och den 20 November*, aff huilka jagh förnam min schrifuelsse vara honom tillhanda kommen, daterat Stetin den 8 October, och att min k. h. fader effter mycket stort besvär nästan allena (thet Gudh skee loff) åter hafua bracht armeerne på beenen igen, och the Ständer som ännu noget kunna præstera förschrifuit till Wormbs, att man noget aff them kunde nåå till krigzutförandet. Och såsom thetta icke ringa förökar m. k. h. faders beröm samt meriter emot fäderneslandet, altså önsker jagh af alt mitt hierta, att Gudh än ytterligare ville välsigna hans goda rådslagh, och them låta vinna en önskeligh effect, sampt honom oppehålla vid god disposition, öfuerwinna alla difficulteter, och ändtligen Gudz namn till ähra, hans församling till oppbyggelsse, fäderneslandet till försvar och välfärd, sampt sigh sielf till ett berömmeligitt och odödeligitt namn föra detta väirket till ända. Der nest [förnimmer jag] min k. h. fader finna rådeligitt, att jagh med mina colleger till thenna fredzhandell skulle sökia med god fogh på en månat eller tuå skiuta up tractaten, att man thess bättre vid öpne vatnet kunne correspondera med Regeringen, hålst effter dhe aviser, min k. h. fr uttur Pryssen hafuer, lyda, att Polacken och ther till icke skall vara obenägen.

Till ett vänligitt suar kan jagh min k. h. fr käriligen icke förholla, att hans rådth theri är mig noget sent tillhanda kommet, icke heller ther om nogen vinck fådt aff Regeringen; kunne therföre mig här till ther effter icke veeta att effterrätta. Men lickväl, aff godt funnet rådth hooss oss sielfue, hafue vij hållet väirket in suspenso, så lenge vij medh maneer hafua kunnadt, hålst fördy Frantzösische Senningebudet och Hr Johan Oxenstierna, them vij dageligen vänte, inthet äre ännu kompne, in till den 14 hujus, på huilken vij i Holland i kyrkian effter the Churförstliges instendige och trägne begäran så och anhollande till mutuam salutationem et congratulationem, äre kompne till congress med Polackarne, huilken, Gudh skee loff, till en begynnelse, uttan noget unius vel alterius præjudicio är väl aflupen, och med största enigheet och humanitet. Huadh alt kan vara passerat, varder min k. f. och h. fader aff Commissarien Nicodemi medgifne protocol bäst förnimmandes.

Elliest huadh hopp ännu till ett eller annat är, veet jagh ännu icke att berätta. Väirket sku vij nu beflijta oss om att

*) Det senare af de här nämnda brefven finnas i koncept i Ox. saml., Riksarkivet.

släpa så lenge och vidt vij kunna, till thess correspondentierne emellan Sverige och här fogeligare gå kunne, ändock tuifvel är, att så hastigt blifuer öpedt vatn för then continuerlige och starka vintren skull. Vij ønske och högt, att min k. h. fader komme noget nemre siökanten, att vij hans avis i alla saker hafua motte. Tractaten lærer nu väl och stutza af sigh sielff, och procrastinera propter inconvenientia Polonorum procuratoria, och oss uttur Sverige att hempta på alla saker declaration, och effter Konungen i Påland brukar sigh titelen till Sveriges crona, huilket vij icke kunna eller bööra lijda, och therföre svårligen med honom komme till tractat. Min k. h. fr. ville therföre communicera med regeringen i Sverige, och oss här, huadh vidare ther uttinnan kan göras. Gud gifue att vägarne emellan honom och thessa örter vore frij, att brefuen hijt och tijt kunne hastigt hafua sin gång, tiente thett oss i vårt ärende mycket.

Mons:r Douglas är för nogra dagar sedan kommen till Dantzich. Jagh veet icke annat än han drager strax till Warsaow. Huadh här effter händer, skall jagh gerna min k. h. fader communicera, och betackar honom tienstligen för then goda lyckönsknigen, han migh och the andra mine colleger till thenna vår commission giort hafuer, och ønske honom igen troligen all begärligh välmåga och hugnad till lijf och siäl. Jagh hafuer ådtskillige gånger skrifuit, men tuiflar nu, att the äre min k. h. fader alle tillhanda kompne. Ifrån honom hafuer jagh inthet mehra än tuenne skrifuelsser med Mons:r Douglas och en förr bekommit.

Huad omkostnader gå upp till thenna tractat varder min k. h. f. förnimmandes af Spiringz berättelse; huilken är befatat af Regeringen ther till att fournera, huad nödigt kan vara, vij skole gerna bespara, huad vij kunne.

Uttur Sverige hafue vij lenge inga tiender haftt, kan therföre tädan effter inthet förmäla. Hans Pålsson, som förr var i Sverige cammarfiscal, hafuer i Dantzich varet hoos Konungen, och med sin lögn angifuit många saker. Feltmarskalcken hafuer väl låtet lura på honom, men inthet gådt an. Huad practiker här och thär upspinnas, huilka Gudh nådeligen afvende att få sin effect, kan han sielf väl tänckia och betrachta. Inthet meera i en hast, uthan befaller min k. h. fader i Gudz beskydd. Aff Elbingen den 21 Januarij, Anno 1635.

Egenhändig: Jagh tackar m. k. h. f. så tienstlighen, som sigh har behaga låtitt att antaga min lilla sån Abraham för sin

gudzån och så för hans goda lyckönskningar och then stoorä benägenhet jagh i alla måtto aff honom spöörer, hvar aff jagh m. k. h. f. så möckett mehra bliffuer förobligeerat, begärandes, att han ville mig blant sina vänners och tienares taal reckna, then jagh fast gärna bliffuer, så lenge jagh leffver.

Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

M. k. h. f. ville sigh min svåger Hr Gustaff Steenbäck låta sigh till thett bästa vara befallatt.

13.

Elbing den 8 April 1635.

Erhållna bref; förhandlingar i Polen; väntad resolution från Sverige; underhandling m. Brandenburgska o. Engelska sändebuden om underhandlingsort m. m.; föga utsigt till uppgörelse; gen:kommissariatets och kansliets i Preussen ordnande; önskar lifligare kommunikation med A. O.

Välbårne herre, Rickscantzlar, käre frände och her far. Jagh bekom den 24 Martij hans kärliga skriffvelse, daterat Wormbs den 14 Februari, hvar utaff jagh förnam min skriffvelse med dublettett uthur Elbingen aff den 14 Decembris i förledett åhr honom väll vara tillhända kommitt, och betackar honom på dett tienstligaste, som honorabelt dömmet om mina tankar, som jagh m. k. f. och her far i så måtto upptechte såsom och för godh communication.

Hvadh tillståndett här i landett, tractaten i synnerhett bedreffar, varder m. k. h. far bäst förnimmandes aff Commissariens Nicodemi breff, hvilken m. h. f. skicker sådana particulariteter, som vij haffva kunnatt hafft ifrån then Pålenska Ricksdagen, then för 15 eller 16 dagar åhr ändatt. In publico åhre stoorä rodomontader et magni bellici apparatus. Vidh åndan på Ricksdagen åhre mechta secreta consilia håldna aff ett utskått tåff [o: utaf] Rickssens Råd och sålunda, att ingen tåff secretererna skall vara admitterat, uthan the sielfva protocollerat. Hvadh therföre in secreto åhr sluttitt, haffva vij intett penetrerat. Kanskee, som likast åhr, resolverat till att giffva bättre kiöp förvisso. Säjess allestädes, att Pålaken vill sluta handelen, och ingen tillståå neutraliteten. Hvadh håp till thenne tractats lyckelige utgång kan var[a], dömmet jagh åhnnu icke rätteligen.

H. Johan Oxenstiernass relation ifrån Regeringen haffve vij anhört, hvilken väll någott skaffa kan, men effter periculum icke haffver varitt in mora, haffva vij trainerat saken att få vidare skrifftelig resolution ifrån Sverige, medan Utskåttett haffver varitt tillhopa nu i förleden Martio i Stockholm, och venta then nu med första vind.

Thee Curförsteliga och Ängliska haffva för 2 eller 3 dagar sedan med oss tracterat de loco et tempore reassumptionis. Tiden ähr bestembd ungefer till den 1 Maj. Gudh giffve till lyckan, att någott gott kunde utrettass. Vij skola med Gudz hielp intett försumma någott, som fädernesslandett kan vara till tienst och reputation, så vida som vår instruction och kraffter medgifva.

I sanning till att säija, jagh för min person vett icke någett stoort hop att giöra migh, uthan fast mera nödigt achtar att starckt armera, som jagh förnimmer Regeringen och giöra. Aff vår olycka i Tyskland och fiendess progress och lycka emott Ryssen och Pälaken ähr vederparten modett vuxett. Dock håppass jagh, nest Gudz tillhielp, ehuru thett gåår, att fienden skall finna oss in utrunque paratos.

Spiringarna, både Petter och Isak villia inan 2 eller 3 vekor draga till Sverige. Dett voro möckett gått, om någonthera tågo på sigh generalcommissariatet här, och man finge uthur Sverige een godh proviantemestare thertill. Nicodemus kunde allena här bliffva director öffver cantzliett heller secretarius status. Jagh vill och ther om skriffva till Regeringen. Gudh giffve m. h. far vore så när, jagh med honom om alla saker kunne conferera. Jagh önskar aff allt mitt hierta, att then gode Gudh ville honom nådeligen och väll förhielpa uthur then stoor lasten och farligheten och i säkerhett sampt i ett bättre vilkor sättia, och åter finness på både sidor med hugnad och väll uträttade ährender, hvilken högsta Gudh jagh m. k. f. och h. far troligen befaller. Aff Elbingen den 8 April, Anno 1635.

H. T. O. T:v. F. och Sån altidh
Per Brahe, Greffve till
Vissingsbårg.

Rikskanslerens pätteckning: Præsent. i Stade den 10 Junij, Anno 1635.

14.

Elbing den 17 Juni 1635.

Lyckönskar A. O. till fullbordad resa genom Frankrike till Holland och vidare; återoppar muntliga meddelande gen. Spiring och en kamererare.

Högvälbårne herre, Rickscantzlar, käre frände och her far. Effter jagh med ordinari posten haffver fått skriffvelse, honom lyckeligen vara ankommen till Hålland, kan jagh m. k. h. far icke underlåta med thetta att besökia och gratulera, aff hieratt önskandes, att vår herre ville hans resa vidare lyckesam giöra och hans goda företagande välsigna. Jagh med mina colleger ästunda högt, att m. k. her far voro uthi negden, att vij uthi allt hans goda råd pläga kunde. Hvadh tractaten och statum Borussiae anlangar, varder han förnimmandes aff våra samptlige breff samt aff Petter Spirings och Cammererarens munteliga relation. Intett mehra i een hast, uthan m. k. her far under Gudz then högstes beskydd troligen befallatt. Aff Elbingen den 17 Junij, Anno 1635.

H. T. O. T.v. F. O. S. A.

Per Brahe, Greffve

till Vissingsbårg.

K. h. far. Sedan som jagh thetta skreff, rätt nu på timman kom hans skriffuelse till oss samptligh, hvaraff vij fast gärna förnimma honom väll vara kommen till Boxtehude. Gudh låte hans resa vidare lyckesam vara, och migh m. k. h. f. återfinna med hugnad och glädie.

Rikskanslerens påteckning: Präsent. Magdeburg den 8 Julij, Anno 1635.

15.

Elbing den 1 Juli 1635.

Önskar lycka på resan till Magdeburg; om den återuptagna underhandlingen med Polen; utgången oviss; krigsförberedelser; preussiska staten; planer för de närmaste företagen.

Högvälbårne herre, k. frende och her fader. Näst all välfärdz fitighe lyckönskan och min kärilige tjenstz tilbiudelse, kan jagh honom tjenstligen icke förhålla att haffva förnummitt m. k. h. far nu mehr vara på vägen ifrån Hamburg och till Magdeburg, önskandes aff allt mitt hierta, att Gudh then högste ville hans resa lyckesam giöra, och att lägenheten goffves, thett vij hans goda

råd här tidigare i alla saker pläga kunne. Jagh hade väl off-
tare skriffvitt, men effter mökett ovist var, hvar m. k. h. far var
till att anråka, måste jagh någott ther med instella.

Huru tractaten här till dags ähr affluppin, tviflar jagh intett
att m. k. h. far ju nocksampt aff vår samptlige breff med Petter
Spiring förnimmandes varder. Effter then förra tractaten sist in
Majo led ruptur, och Feltherren effter allt ähr in integro [och]
nu med arméen ähr ankommen, begynnes enn heell ny tractat,
och håppass jagh, att Pålaken varder någott bättre kiöp giffvan-
des. Men ähn att judicera, huru allt afflöpa skall, faller svårt.
Fiorton dagars tidh lærer nu thätt att utvisa, hvilkett ähndan ähr
på thett nya stillestånd.

Fiendens deseiner ähr, prout fama fert, igenom the Dansiker
skaffa oss till att giöra ved Höfft, [med] enn liten dell täff [o: utaf]
sin armée hålla oss allairt ved Marienburg och Dirschaw, och
med grossen losera sigh vidh Köningsberg.

Vår nyligen ankomne armée till fott med the förre ther be-
lägte regimenter ligga i Pillouw. Rytteriätt, hvilkett ähnnu allt
icke ankommitt ähr, loserar vidh Brunsberg.

Staten här berörandes, ähre alla *räckningar*¹⁾ slutna vidh
thenne tidh, och haffve i staten *intet*²⁾ att tillgåå, föruthan
thett vij aff thett kårta *stillestånd*³⁾ haffva att *taga*⁴⁾. Thett
*förslag*⁵⁾ Feltherren haffver hafft uthur Sverige med sigh ähr
mest *fehler*⁶⁾, och, ther krigett angåå skall, lærer falla *stor
difficultet. Gudh förhindre allt ondt*⁷⁾ ifrån vårt fädernesland.
Icke thess mindre vij, som här bliffve, skole gärna giöra, hvadh
*trogne patrioter*⁸⁾ ägnar och böör.

Voro och gått på sådant fall, att m. k. her far, om han på
någott sätt kunde, bringa *Spiringarna*⁹⁾ något reallt att giöra,
och att h. Johan Banner kunde fata *Landzberg*¹⁰⁾ och tillika
angripa *Polen*¹¹⁾ och försvara *Pomeren*¹²⁾. Oss tienar här
bäst att gåå *defensive*¹³⁾ och skaffa för *medellössa*¹⁴⁾ skull,
thed mesta falk här *ifrån*¹⁵⁾ vij kunna. Vij haffve fuller i sin-
nett att angripa *Königsberg*¹⁶⁾, men jag fruchtar, thett intett
väll kunna skeep, om *fienden*¹⁷⁾ kommer titt, som jagh vist håller
förre medh *armadan*¹⁸⁾. Intett mehra i een hast, uthan jagh väll

1) Orden inom asterisker äro skrifna i chiffer. Siffrorna äro följande:
3852. 2) 3390. 3) 695. 4) 3374. 5) 4836. 6) 1934. 7) 2414, 1534, 2318, 4611
allt 1075. 8) 4490, 3584. 9) 52, 37, 36, 47, 36, 27, 26, 27, 24. 10) 46, 24, 27,
52, 29, 44, 47, 26. 11) 3654. 12) 3657. 13) 1470. 14) 51, 44, 39, 44, 46, 46, 37,
52, 24. 15) 36, 49, 37, 32, 27. 16) 2903, 29, 44, 47, 26. 17) 1936. 18) 744.

önskte m. k. h. f:s närvarelse. Gudh then högste m. k. h. f. troligen befallandes. Aff Elbingen den 1 Julij, Anno 1635.

M. K. H. F:s T. O. T:v. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Anteckning vid utskriften: Präsent. Magdeburg den 16 Julij 1635.

En originaldublett af brefvet finnes inbunden bland »Commissariernas vid underhandl. i Preussen bref till K. M. och Riks-Cancelleren 1634—1635»; saml. »Diplomatica». R. A.

16.

Elbing den 13 Juli 1635.

Forts. berättelse om underhandlingen i Preussen; föga utsigt till uppgörelse; krigsförberedelser; rykten om G. Horns död.

Höghvälbårne herre, k. frände och her far. Näst all välmåges flitige lyckönskan och tjenstzulbiudelse, kan jagh icke underlåta medh thetta vissa budh något att kungiöra honom om vår tractats och thenne s[t]ats tillstånd, huru som wij, ifrån then första tidh wij hit komme, haffve med all flit och åhuga vinlagd oss om någott gått att förretta i vår commission och lickväll in till dato intett kunnatt skaffa, som till een reputerligh säker fredh eller stillestånd lända kunde, aff orsaker tilläventyrs och otviffachtigt: först, att Gudh annat behager och vett, hvadh oss ägner, sedan vår olycka i Tyskland och Curförestens aff Saxens affall, medh många andras onda råd och stemplingar emott oss, samt the Pålars egitt högmö, som therass grund ville lägga på vår olycka och förmena nu then retta tiden vara oss att dempa, när the med alla andra therass grannar fred haffva, och wij ther emott alla våra jern i elden haffva, sittandes (som the säija) i ett nytt, ofunderat och periculost regimente, thett the troo aff manskap och medell vara uttömt.

Therass förreslagna medell till een evigh fred, synnes väll, i synnerhett primo intuitu, någott vara, och att the haffva gått längre ähn någonsin tillförende, thett jagh till een dell bekenna måste, helst [i] the nu sedermera och sist then 12 Julij i Marienburg gifna och förslagna aff alla mediatorerne, tam conjunctim quam singulatim, nempligen mediatores propriam Regis Vladislai manum vidisse, ubi pro se, fratribus, et omni sua ac eorum posteritate renuntiare velit omni suo ac suorum

juri, quod in regnum Sveciæ præterit et præterere possunt, modo cum simplici restitutione Borussia; ipsi assignetur aliqua pars Livonia, quæ Moscoviæ partes tangit; oram maritimam omnem cum residuo velle in perpetuum relinquere Regno Sveciæ, et eam partem, si aliter non fieri potest, cum aliqua summa pecuniæ recompensare, ut ipse Rex aliquid proprium haberet. Verum ut quodammodo in hoc apparet pacificus illius animus, alltså finnes contrarium uthi görande tåff [o: utaf] stilleståndett, offererandes allena cum retentione sui tituli duodecim annorum inducias pro restitutione Borussia, men effter som vij thett första intett haffva i vår commission, och i sigh siälff ähr een sak tåff stoort betenkiande, och thett andra sammaledes olideligitt och ogörligitt, alzå ähr thenna handell uthe, och ähre vij i dagh igen komna till Elbingen.

Skattar alltså föga håp öfrigitt vara, helst medan tiden aff stilleståndett kniper tett aff. Doch ähr i dagh Frantzösiske Gesanten effterkomen och fölia the andra i mårgon, och een deell dragne till thee Pålenska Commissarier. Hvadh gått the på begge sider utrettandes varde, giffver tiden. Discursevis tala the tåff 20 eller 25 åhrs stillestånd. Vij holla oss i vår postur, thett längsta och bästa vij kunne, befallat Gudh och bereda oss till krigett.

Vij haffve, Gudh skee läff, en kärna tåff falk tillhopa, fienden bereder sigh och, hvadh han kan. The Curförstlige thee sigh fiender, och varder therass egen otroo emot sin herre, Curförsten, bringandes them om halsen. Vij ähre nu, thess Gudh skee läff, fri i vårt samvett, och att vij icke ähre orsaken till vidare blodzförgiutelse, fulfast litandes till Gudh, han våra vapen välsignandes varder. Jagh vill intett vidare röra om staten, alldenstund Feltherren ther om vidare skriffver, icke heller m. k. her far längre här med iblant andra hans stoor bekymmer bemöda, uthan troligen honom under Gudz hengd befallandes. Aff Elbingen den 13 Julij, Anno 1635.

M. K. H. F:s T. O. T.v. S. L. J. L.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

K. h. far. Här seges, att h. Giöstaff skulle vara död, thett jagh icke häppass sant vara. Har m. k. h. f. någon kunskap ther om, han ville tå thett migh vetta låta och låta sigh honom vara till thett bästa befallatt. M. k. h. far ville och förlåta migh, thett jagh så hastigt och illa skriffver.

Marienburg den 8 September 1635.

Om det afslutna stilleståndet med Polen; vilkoren de bästa möjliga; Spirings sak; trupperna öfversändas till Tyskland.

Höghvälbårne herre, Rikscantzlar, k. frende och her far. Näst etc. . . . Och kan icke underlåta honom att förnimma låta [migh] vara för 3 eller 4 dagar sedan hans kärilige skriffvelse medh åtskillige tvenne andra till oss samptlige Commissarier aff Magdeburg den 25 och 26 Augusti tillhanda kommne, hvaraff vij förstå gärna hans goda råd och erinringar till thenne tractat, hvilken nu mer (Gudh skee låf) ähr ändatt, och drabbatt på 26 åhrs stillestånd, hvilken gode och nådefulle Gudh låthe thett, som aff oss väll mentt ähr med stoort omak och åhuga, lända Gudz namn till åhra och fäderneslandett till dienst och välfärd.

Vij hade väll alla önskat, att m. k. h. far och frende hade varitt oss så när, att vij i alla saker hade tidigt kunnatt bruka hans gifna råd, och våra meningar sampt omstendigheternas och tidernas vilkor åter igen kungiort, men tillfellett haffver oss sådant förhindratt. Och haffve vij spent alla saker så högt, som någon sin haffver skee kunnatt och i thett närmaste alltidh effterfölgt vår instruction, att jagh håppass, tett Regeringen så väll som m. k. h. far skall sigh allt väll behaga låta, när then och honom allt bliffver omstendeligen refererat, hvilkett jagh för tenne gången låter beståå, och ropar migh på siälffve fredspunchterna, som Commissarien Nicodemi här bifogade förskickar.

Spirings sak anlangande, haffve vij henne intett högre bringa kunnatt, åhn hon i the förra 6 åhrs stilleståndett bracht ähr, oansett hon var nest thee förnemsta punchter och then aldrasista driffvin med all alffvar och flit. Honom bleffve väll per viam juris många medell förreslagne, hvilka han intett ville emott taga, uthan siälffv åskade Isach Spiring på sin brors vägne, att hon måtte ibland then punchten om repressalierne generaliter som för införas, effter han siälffv såg intett kunde nåås till hans contento. Feltherren ähr nu in procinctu att förskicka till Tyskland 8 regimenter till fott 6 fremmande och 2 Svenske sampt inemot halfftridie tusen hestar. Gudh giffve till lycko, och att m. k. h. far måtte väll the svåra saker ther uthen igenom gåå, till hvilkett jagh önskar honom aff allt mitt hiärta myekin lycka och prosperitet. Gudh then högste troiligen befallandes. Aff Marienburg den 8 Septembris, Anno 1635.

H. T. och tienstvillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

18.

Elbing den 16 September 1635.

Fort. om stilleståndets afslutande; försvar för kommissariernas åtgärder; D'Avagours sändning till Sverige; trupperna sändas till Tyskland; tankar om förhållandena därstädes.

Höghvälbårne herre, Rickscantzlar, k. frände och her far. Thett nu thenne långsamma tractaten ähr een gång kommen till endskap och genom Guds nådige tillhielp råkatt på tiugusex åhrs stillestånd. Kan jagh icke annat troo, ähn att m. k. h. far thett aff Commissari[i] Nicodemi breff, så väll [som] af mitt sedermera then 8 Septembris giffvitt, nocksampt förnummitt haffva. Men huru ett och annat ähr passerat, låter jagh bestå att skrifva, emedan m. k. frende her Jahan Oxenstierna thett utförligen och munteligen allt kan bättre beretta.

Hvad alfvar och möda här uthinnan ähr anvent till fäderneslandens tienst, som thett nu helst på thenne tidh kräfver och fodrar, ähr allena Gudh vittne, och the som saken bivistat haffva. Håppass, som thett af oss väll ment ähr, alltså skole lända Regeringen och m. k. h. far till behag. Then högste Gudh låte thett, som stadgatt ähr, begge riken emellan fast och obrätzligh hållas, och att fäderneslandett ther med kunde sättias i roo, lisa och säkerhet.

K. h. far. På thett breff han oss, Commissarier, med lakeien sende för några veckor sedan belangande vårt procedere i tractaten, hade vij skulle svaratt, men effter thett var mökett skarpt ställt och någott förfångeligit, lota vij thett bliffva, och önskte ther med haffva kunnatt blifvitt förskonatt, besinnandes sådant vara skett utaff ond berettelse.

Elliest k. frende och h. far låter jagh honom käriligen förnimma, thett then Franzöziska Gesanten en, som heter D'Avancour, nu strax ätt Sverige försender, hooss Regeringen någott att anhålla, och, såsom jagh någorlunda kan förståå, ähr hans anbringan att sökia ratification på Docter Leflers och Ströffs affhandling, sedan att sondera våra desseiner om krigs förande i Tysland, huru vida vij ähn nu med Kongen i Frankerike i thett Tyska värkett oss imbarqvera vele, [och] med huru mökett fälk och medel. Therför ähr min oförgripeliga mening, om m. h. f. tächtes i tidh att skriffva hem sitt rådth ther om med underrettelse i saken.

Här arbetas nu på med hast att senda een stoor deell täff vår armée till lands ätt Tyskland. Gudh giffve then kunde komma

till tida. Jagh merker i Tyskland stoor difficulteter, helst medan alla draga sigh ifrån oss. Gudh giffve m. k. h. far lyckan dem väll att igenom gåå. Thetta stillestånd skall fälle någott giöra till saken, att man theste bättre kan få rygvärnn och fata siökanten och sedan ther uppe någott törre(!) hassardera, effter kriggett i längdan intett skall vidare kunna träneras, och hölle jagh therfore, effter min enfaldighet, rådeligitt, att man sökte tå med then fremmande arméen att gå then fienden eller then falske vennen, som nemst voro, in uppå halsen. Ville tå Gudh giffva lyckan, voro stoort vunnett, och skulle värkett kunna redresseras. Tappades, så hade vij siökanten väll besätt med ett corpo tåff een temmeligh armée i behåll, och kunde vij ther med intett mera tå förlora ähn någott hastigare ähn elliest qvittera Elfströmmen, hvilkett elliest för medellösa licht synnes äntligenn skee villia, hvar Gudh synnerligen thett icke understödier. Nu Gudh han låte m. h. far thett svåra värkett väll till ända föra, och hielpe oss på alla sider hem med hugnad och väll uträttade ärender. Intett mehra i een hast, uthan ber, att han ville låta migh så här effter som här till uti sin favor vara befallatt. Jagh bevisar honom gärna igen all behagelig dienst och trogen vänskap, så lenge jagh leffver, under Gudz beskerm m. k. h. far fliteligen befallatt. Aff Elbingen den 16 Septembris, Anno 1635.

M. K. H. F:s trogna och dienst
villiga altidh
Per Brahe, Greffve till
Vissingsbårg.

19. (*Ej egenhändig.*)

Svärdsbro den 18 Augusti 1636.

Rekommendation för ryttmästaren Jakob Jakobsson.

Välborne herre, k. frende och her fader. Näst *etc.* . . . Ryttemästaren, ehrlich och manhaftigh Jacob Jacobsson hafuer af migh flijteligen begärat en recommendation till min k. h. f. opå de gots, som han med sin hustru, Jören Trulssons dotter, bekommit har, dem under frelsemanne dienst att niuta och beholla; så, emedan han, både den tijdh jag öfuerste var öfuer dett Smälensche regementet, tienté och ännu under min k. svåger Hr Friedrich Steenbock tienar, är och en aff de bästa officerer ther un-

der, sigh altijdh redeligen, troligen och väl förhollit, och sin tjenst giordt och bevist hafuer, derföre kunne jag icke honom hans rättmätige anmodan afslå, utan velat härmed honom min k. h. far recommendera, käriligen och flijteligen bediandes, han ville varan häruttinnan till thett bästa behielpeligh, alldenstund H:s Salige K. M:tt, höglöflich i åminnelse, hafuer honom dem lofuat och tillsagt, förr än han trädde i frellsse gifte, dem under frellsses frijheet få beholla. Förhoppas fördenskuuld, att min k. h. far skall till thet högsta låta honom sigh vara recommenderat, och till en gunstigh resolution beforderlig, att han med snaresta der på Regeringens declaration hafue kan. I huad motto jag kan tiena min k. h. f. till villics igen, gör jagh altijdh gerna. Härmed etc. . . . Datum Swelssbro den 18 Augusti 1636.

M. K. F:s O. H. F:s T. O. T:v. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

20. (*Ej egenhändigt.*) Visingsborg den 29 Juli 1637.

Begär med anl. af en sons död och begrafning uppskof med sin resa till Finland; önskar emellertid, att allt hålles i beredskap i Stockholm, så att intet vidare dröjsmål behöfver ske.

Välborne herre, Hr Rickscantzler, högt ährade k. frende och her fader. Näst etc. . . ., kan jagh min k. her fader sorgeligen icke förholla, huruledes som Gudh den aldrahögste hafuer behagat igenom den timmelige döden att hädankalla ifrån denna sorgfulla verlden för nogra dagar sedan min lilla k. sohn, hvars siäl Gudh nådeligen frögde, och medh alla christrogne förläne en frögdefull upståndelse. Huarigenom jagh och är förhindrat vorden icke kunna så hastigt här ifrån komma, som jagh sinnader var, hälst medan jagh gerna achtar för min afresa holla dess s[alig]e lijks begrafning, och fördenskuuld inthet seer migh förr än mitt in Septembri kunna vara i Stocholm.

Derföre är till min k. her fader min tienstkärlige begäran, han ville bevijsa migh den gunst och benägenheet, att hafua [mig] ändskyllat hooss Regeringen, och så laga, att Stådthollerne, som tillijka medh migh till Finland äre deputerade, kunne i medler tijdh blifua dijt försände, och att mitt afskeedh till min opkompst

färdigt blefve, på thett jagh icke lenge motte der oppehollas, utan medh snaresta min pålagda resa fortsättia för sijde höstens olägenheeter skulld, icke tuiflandes med mindre min k. her fader ju detta så lagandes varder. I huadh motto jagh kan vara honom till all dienst villigh och redebogen igen, ombefijtar jagh migh alltijdh gerna att göra. Beder och han ville så flijtigt helssa sin k. husfru och gemåhl på min och min hustrus vägnar, huilken och låter så käriligen helssa honom medh heela sitt k. huuss. Härmedh *etc.* . . . Aff Visingsborg den 29 Julij 1637.

Tienstvillige S. L. J. L.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

21.

Bogesund den 5 November 1637.

Tacksägelse för A. O:s bistånd med afs. på grefskapsrättigheterna; begär ytterligare den s. k. presternas tax och en penningesumma.

Välbårne herre, Rickscantzlar, högtährade k. frände och her far. Näst *etc.* . . . och tackar [honom] på dettienstligaste, som sikh haffver velatt vårda låta om mitt greffveskaps rättighet, att migh ther uthinnan intett intrång skee måtte, så att salpetters- och bygnings-hielpen må icke för Cronones inkomst skattatt varda och migh dett, som urminnes haffver legatt till greffveskapett, icke frändrages.

Rester allenast om m. k. h. far behagade tvenne ting, som jagh honom med molestera vill. Prestetaxan haffver och hört greffveskappett till aff urminnes, att then och måtte bliffva behållen. Stiger icke öfver 20 riksdaler. Cronan har intett hafft [den], för åhn anno 1624 tåff [o: utaf] greffveskappett och tå lades till henne stoore lantogsgården med prestegården, män taxan bleff behållen, till een recognition effter donationen, att andelige och värzlige ärkenne greffven för therass herre. Dett andra åhr, att jagh må effter S. Kongelige M:tz giffne breff, ifrån Wirtzburg migh sent till Sverige, niuta the 2000 dalers gott mynt, som jagh tå i godz förlåning hade, effter jagh tåff [o: utaf] Cronan icke till thett ringaste förverffit haffver, eij heller om någott anmodatt, uthan alltijdh migh låtitt nöija med min löön.

Sådan m. k. f. och h. fars gode benågenhet och befodran jagh, i hvad måtto jagh kan, åhr öfverbödigh att förtiena, så

lenge jagh leffver. Then högsta Gudh befaller *etc.* . . . Aff Bogesund den 5 Novembris, Anno 1637.

M. K. F. och H. F:s
affectionerade vän och tienare
så lenge jagh leffver
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

22. (*Ej egenhändigt.*) Åbo slott den 24 November 1637.

Underrättar om sin ankomst till Åbo; tillämnad inspektionsresa i guvernementet; begär en kommissarie, instruktion, postgångens ordnande samt underrättelse om, hvem som blir ståthållare på Tavastehus o. s. v.

Välborne herre, Hr Rickscantzler, högtährade hiertans k. frende och her fader. Jagh önsker honom *etc.* . . . och kan min k. her fader vidh gifuande lägenheet icke underlåta, [att gifva tillkänna mig] att hafua sedan min afresa från Stocholm temmeligen contrarie väder uttstådt och nogra resor vara tillbaka drifuen in i Svenska skären, doch, dess Gudi skee loff, den 21 hujus lyckeligen och väl hijt till Åbo arriverat.

Så emedan för denna landzorts högnödigheet skull, och de disorder, som finnas kunne, icke lithet behöfues en visitation och resa öfuer heela gouver[ne]mentet, den jag ernar nu nästkommande mitt in Januario att företaga, allting uthi godh order laga och disponera, derföre är min tienstkärlige begäran, att min k. her fader ville skynda opå Commissarien, dett han till bemälde tijdh hijt ankomme, då samma resa tillijka med migh att företaga för alltingz information skull.

Desslikest så laga, att jag min instruction med snaresta kunne bekomma, sammaledes att postväsendet här emellan blefue innan en kort tijdh anrättadt; och effter ingen viss städthollare är förordnat öfuer Tawastahuuss, derföre vore godt, jag uthi detta mitt föresatta resande finge någon viss kundskap, huem Regeringen tächtes dijt förordna, antingen de ville den, som der är, beholla, eller någon annan skickeligh och bequem dijt deputera.

Här om förseer jag mig hooss min k. h. fader så varda lagandes, att med första få beskeedh. Recommenderar och migh hans person sampt medh mina saker der hemma i landet till thett bästa att befordra. I huadh motte jagh kan finnas min k. h. fa-

der till villigh tjenst igen, ombeflijtar jag migh alltjdh gerna att göra. Beder och han ville helssa sin k. hussfru och gemåhl med heela vårdnan så fljttigt på mina vägnar. Här med *etc.* . . . . .
Datum Åbo slott den 24 Novembris 1637.

A. trogen och tjenstvilligh
F. och S. så L. J. L.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

23. (*Ej egenhändigt.*)

Borgå den 11 April 1638.

Beklagar sig öfver det myckna arbetet och otillräckliga arbetskraft; begär en referendarie för Finland samt påskyndande af transportskepps afsändande till folkets öfverförande åt Tyskland; utskrifning och mönstring.

Välborne herre, Hr Rickscantzleer, högtährade hiertans k. frende och her fader. Jagh önsker *etc.* . . . och kan min k. her fader medh denna min tjenstkärlige schrifuelssse icke underlåta att besökia, käriligen betackandes för synnerligh affection och benägenheet så och mycket välbevist godt, dett jagh gerna medh all villigh tjenst och tacksamheet effter min yttersta förmågo skall ombeflijta [mig] att förtiena och förskylla, den stund jagh lefuer. Låter och här hooss min k. her fader förnimma, huru som jagh här är öfuerhopat medh ett svårt arbete, och än dageligen dags mera tillfaller, både uthi ett och annat, och i synnerheet i denna landzort aff allmogens otalige besvär, att icke så mechta (som högnödigt fordras) allt göra och effterkomma, fast än en sigh aldrig så mycket vinlägger. Jagh hafuer secreteraren, som här är, inthet att beskylla, uthan han ju beflijtar sigh på thet högsta sitt ombetrodda kall förrätta, så mycket möijeligen skee kan. Der till medh hafuer jagh och min egen secreterare och schrifuare, som alltjdh hielpa till att arbeta, men vill dock inthet förslå. Derföre behöfues icke lithet, att här vore en referendarius, som arbetet tillijka kunne understödia, ty, om secreteraren hade allenast medh landhsakerne att beställa, så vore dett än då öfuer nogh arbete för honom, för denne landzendes vijda begripenheet skull.

Huarföre är till min k. her fader min tjenstkärlige begäran, att han ville tala med Regeringen och så laga, dett en referendarius blefue opå Finska staten införd, på thett arbetet så väl

migh som secreteraren deste lindrigare kunne falla, och så mera richtigheet erhollas. Här är fuller den, som dertill väl finnes tienligh och bequemb. Allenast han beståes, så vill jagh honom sielf strax der till sätta och förordna.

Förhoppas min k. h. fader mig den benägenheet bevijsar, att detta sålunda blifuer beställt och efterkommitt, såsom och haster opå, dett skiepen, som hijtt till Finland skole förskickes till uttredningen och krigzfolkets öfuerförande ådt Tyssland, kunne i godh tidh komma hijt öfuer, så att folket för drögzmåhl skull och långsampt bijdande icke motte liggia landet till besvär. Huad elliest Regeringen hafuer mig opålagt med uttskrifningen och uttredningen, skall jag gerna derom medh all flijt beställa och förätta.

Landzstaten här belangande, så tillåter mig nu ingen tijdh min k. h. fader något om den notificera, uttan, så snart Gudh vill, jagh kan slippa generalmunstringen och komma till Åbo, så vill jagh dädan efter Regeringen omständeligen advertera.

Mera för denna gång veet jagh mig inthet min k. h. fader att bemöda medh, uttan recommenderar migh alltijdh hans person, och beder han ville på min och min k. hustrus vägnar så flijtigt helssa sin k. hussfru och gemåhl och hela vårdnan medh vår kärilige tjenst. Här medh *etc.* . . . Aff Borgo den 11 Aprilis 1638.

Tienstvillige S. L. J. L.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

24. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 8 Maj 1638.

Tackar för deltagande under sin sjukdom; befinner sig bättre; mönstring och utredning af krigsfolket äro med stort besvär fullbordade; den begärda referendarien för Finland; öfversändandet af en kommissarie.

Välborne herre, Hr Rickscantzler, högtährade hiertans k. frende och her fader. Näst *etc.* . . . och kan min k. her fader tienstkärligen icke förholla hans schrifuelsse, daterat Stockholm den 28 Aprilis*), migh haffua den 4 hujus väl undfånget, förnimmandes der aff min k. h. fader vara igenom enspennaren, från Borgo afgången, berättadt, om min opassligheet, som jagh en tijdh bort-

*) Finnes i behåll in orig. i Skoklosters arkiv.

ådt uthi resan hafuer uttstådt, huar öfuer min k. h. fader med-
 lijddande drager och tycker illa vara, för huilkens emot migh gode
 och höge affection är jagh alltijdh förorsakadt min k. h. fader
 all redebogen tjenst och tacksamheet göra och bevijsa, den stund
 jagh lefuer, såsom och önska, att Gudh den aldrähögste ville ho-
 nom nådeligen vidh långvarig helssa oppholla och bevara, för-
 läna styrkia uthi sitt höga embetes förhafuande, dett till att
 utföra, hans guddommelige namn till prijs, H:s M:tt och fäder-
 neslandet till välfärd, sampt sigh sielf till ett odödligt namn
 och beröm.

Elliest mitt tillstånd nu belagande, så tackar jagh Gudh,
 att [jag] någon mera lijsa och lindring känner än tillförende, alle-
 nast jag nogre anstöter öfuer bröstet och i hufvudet hafuer. Dock
 icke så att de migh någodt uthi mitt beställande förhindra, uttan,
 dess Gudi skee loff, befinner dageligen bättring.

Jagh hafuer och nu sist in Aprili generalmunstringen absol-
 verat, och den 3 hujus hijt till Åbo ankommet, här jagh nu på-
 drifuer med största flijt de saker, som till uttredningen requireras,
 och dett samma giort, under vägen utt med siökanten, men med
 huadh besvärligheet, kan min k. h. fader icke allt okunnigt vara,
 som jagh i vägen af fougders orichtigheet, tresko och försum-
 melse haft hafuer, och endels lagläsare inga förmaningar achtadt,
 uthan allt slaget i vädret, och icke dett ringaste låtitt sigh [vara]
 importerligt, att näpligen troligt vara opå andra örther slijka
 kunna finnas. Dock hoppas, näst Gudz hielp, att, så snart flottan
 ifrån Sverige hijt ankommer, så skall allt med fourage och vic-
 tualie partseler till folckets behoff vara i godh beredskap.

Huadh elliest den referendarium vidkommer, som jagh uthi
 min förra schrifuelsse begärade för dett oändelige arbete skull,
 som här faller, att kunna bekomma, så tackar jagh min k. h. fa-
 der på thet tjenstkärligaste, som sigh der opå hafuer tächts re-
 solvera, och uttlofuat sigh deruttinnan villia bearbeta, att den
 opå Finska cantzlijstaten skall blifua med opförd och så vidt den
 höga affection velat bevijsa, att, der jag viste någon bequemb
 man till dett embetet att föreslå, skulle dett min k. h. fader icke
 okärt vara, så veet jagh fuller ett capabelt subjectum att tillgå
 (effter som jagh i mitt förra bref förmälte), som med migh varit
 hafuer, så väl här uthi landzendan som opå andra fremmande
 orther, den och staten endels kunnigh är, och nu opå en tijdh
 understödt arbetet. Såge fördenskuld gerna, der möjjeligen skee
 kunde, och min k. h. fader så behagade, att den kunne blifua

migh efterlåten, vore jagh der med gerna tient. Dock hemsteler min k. her faders goda disposition, och tuiflar inthet, med mindre han ju migh här uttinnan adsisterligh är, och min person sikh alltijdh låter vara recommenderat, som och hoppas min k. h. faders svar med snaresta föllia. I huadh måtto jagh någensin kan vara min k. h. fader till redebogen dienst och behagh igen, är jagh förobligerat alltijdh göra och bevijsa.

Här med min k. h. fader, och elskelige k. gemähl och hussfru samt dess anhörige (hulke han så fljttigt på min och min k. hustrus vägnar helssa ville) uthi Gudz beskydd till all högönskeligh välgång troligen befallandes. Aff Åbo slott den 8 Majj 1638.

M. K. H. F:s T. och tjenstvillige sän och frende,
så länge jag leffver
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Egenhändig: M. k. h. f. ville taga dett breff i betenkiande, som jagh haffver skriffvitt till Regeringen. Den som här ähr in loco, han skall visserligen pröffva, att H. M:t och Cronan skall på intett bättre sätt bliffva tient och landet behällitt, ähn man proce[der]ar med knechtenemningen på dett sättett jagh förmälte. Ville och i lika måtto skynd[a] Commissarium hit som mig [assister] k[an].

25.

Åbo den 16 Juli 1638.

Besvärar sig öfver intrång i sina grefliga rättigheter.

Höghvälbårne herre, Rickscantzlar, älskelige k. her fader och frende. Näst *etc.* . . . Såsom jagh för några dagar sedan tjenstvilligen min k. h. far tillskreff*) angående någott intrång, som Cammaren vill migh genom landzhöfdingarne i Västergylland och Småland tillfoge med kånungsforingens, bygnings- och saltpettershielpens fräntagande, hvilkett allt till greffveskappett ähr uppburitt aff urminnes, sedermera bekräftatt med s. Kånungens och nu med Regeringens egna breff, alzå ähr migh nu åter på nytt ett annat besvär påfört, att Cammaren haffver skriffvitt

*) Af A. O:s svar, dat. 8 September 1638 synes, att detta ej återfunna bref varit dateradt den 9 Juli 1638.

landzhöfdingen i Västergylland till, han skulle uthan all excuse aff min befalningsman i greffveskappet anamma, hvadh jagh aff de ovissa pertzeler upburitt haffver på min löön aff greffveskappet, hvar uppå jagh endels haffver Cammarens egen anordning och ähr upätin maat, bleff och likmätigt i höstas, den tidh jagh utdrog aff Cammaren örkatt, och sedan bilagt med goda besked.

Dett ähr vist, att jagh till detta nyårett haffver ärligen på tu, tri eller 4 ähr hafft 2,000 riksdaler, som några andra flere, och att jagh icke haffver gått i Häfrätten, ähr skett för särdeles orsaker skull, men likväll bliffvin i Cronans tjenst i många andra ährender emploierat. Jagh haffver och intett tilltagit aff the ovissa perseler, föruthan deras egen bevillielse i Cammaren, effter de togo hele förlänningen ifrån migh, som saligh Känungen migh gaff, thess föruthan haffver jagh icke en gård i förlänning, och måste någorstädes taga min löön. Skulle jagh giffva tillbaka dett jagh allareda i min tjenst använt haffver, skedde migh stoor tårt, och förmenar jagh Cammaren haffva giort illa och orätt, thett the så länge haffva tagett. Migh tycker och [orätt], att man för een så ringa tingh, och thett litett eller intett kunde bättna Cronan, skulle så högt villia molestera een, som sitter i så svårt Cronones arbete, och disgustera een, som med all flit och trohet åstundar tiena Cronan, och then ther här till dags intett dee ringaste ting förvärfvatt haffer, och alltidh låtitt migh nöija med den deel och löön migh und ähr aff fri villie, hvarken H. M:t, Regeringen eller Cronan om dett ringaste att begära, velat bemöda.

Om dett vore någott mehra, menar jagh lickväll Cammaren haffver orsak icke på detta sättett migh att tractera, strax begynnandes ab executione, uthan någott modestare, som detta migh icke litett förtryter och migh i min tjenst perturberar. Sålunda önskar jagh aff Cammaren här effter med sådant att bliffva förskont, på dett jagh icke nödgas i ödmukheet aff then Känungslige Regeringen begära på någon tidh i vinter hemförläff, att siälff visa mina skäll ätt den Känungslige Regeringen, och taga mina privilegier och rättmätige sak i acht, och på sådant klander een gång giöra een richtigh änskap. Gudh vett, med hvadh jagh haffver förtörnatt R[iks]skatmästaren, som dirigerar Collegium, att han på detta sättett begärer migh tractera. Jagh skall sökia alla medell och utvägar att unfly vidlöfftighet, så mökett migh möijeligitt ähr.

Begärer derföre på dett tjenstligaste nu som förr, att m. k. h. far ville sikh om migh värda låta, att migh ingen orätt och

sådant förtret måtte mera tillfogass. Jagh leffver sannerligen i dett goda förtroende till honom, och att m. k. h. far ville migh skaffa Regeringens försvarelsbreff, att ståthållarne i Västergyl-land och Småland migh intett inpass här uthinnan i mitt greffveskap tillfoga, och att, hvadh ovissa rentor, som Cronan tillkomma, nu så väll som i min s. her faders och farbröders första tidh och nu i min, må aff mina egna fougdar och upbördsmän upbåras, och i then Kånungslige Cammar genom min egen cammarerare göras richtig besked. Vill then Kånungslige Regeringen sedan unna migh min råd[h]lön ther aff eller giffva förläningh, gör migh lika.

Jagh har nu på detta sättett effter Cammarens nyssgiorda disposition att göra med tvenne landzhöfdingar, effter mitt greffveskap så till belägett ähr. Skulle therass upbördsmän i mitt greffveskap få insteeg, bleffve dett uthan tvifvels helt öde. Dett ähr ju ett län, som intett dependerar aff någon landzhöfding, och derfore heter dett lähn. Så vill jagh och handlass [o: handla] här med m. k. h. fars friherreskap. Cronan länder dett intett till skada. På annat fall sir jagh inga utvägar migh att conservera, och lærer räcka uthur den ena disputen i den andra, effter jagh sir några befrita sigh att göra migh förtrett. Den som vill slå een hund, han finner fälle een kiöp, och närh Cammaren någott besvär hade, måtte [den] migh tillskriffve, att jagh finge migh förklara, och icke med landzhöfdingarne strax begynna ab executione.

Såsom m. k. h. far beviser der hemma m. k. högtbedröfvade fru mor, dett hon i sin skriffvelse till migh icke nocksamt berömma kan, all vällvilligh vänskap och stoor benägenhet, altså förmoder jagh visserligen, som han och migh försäkrade, närh jagh utdrog, att han migh här uthinnan bevisar sin faderlige benägenhet, och migh aff then Kånungslige Regeringen dett breffvett förskaffar. Jagh skall dett skatta för een synnerlig gunst och affection, och, om migh någonsin möjeligitt ähr, thetta och allt annat att förtiena skall jagh aldrigh underlåta.

Jagh sender min egen secreterare till min k. h. far, som munteligen honom vett allt mehra att beretta, och taga besked. Gudh giffve min k. h. fir kunde honom snart affärda, att icke någon villervalla i mitt greffveskap inrette och helst nu, närh rentorna upbårass skole. Landzhöfdingerne effter Cammarens befallning trängia hårt uppå, och min befallningsman har aff migh befallning intett att släppa. M. k. h. far ville migh förlåta, att jagh med

mine långsamme skriffvelser honom så importune bemöder. Jagh befaller *etc.* . . . Aff Åbo slått den 16 Julij, Anno 1638.

M. K. H. Fars

T:v. O. T. S. O. F. S. L. J. L.

Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

26. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 16 Juli 1638.

Förnyar sin begäran om arbetskrafternas förstärkande i finska kansliet.

Högvälborne herre, Her Rickscantzler, högährade k. frende och her fader. Näst *etc.* . . . , kan jagh min k. her fader vidh infallande lägenheet icke underlåta med denna minn schrifuelsse tienstkärligen att besökia, efter som jagh för detta honom hafuer tillschrifuit om dett myckna och svåra arbete, som oppå denna orthen dageligen förefaller, att omöijeligen vara medh så fåå personer och ringa hielp, som nu är, dett kunna förrätta och fullföllia, som sigh tillbörligen borde effter instructionens lydelsse, med mindre en referendarius med en schrifuare eller två opå staten blifue införd och bestånden, ty landzsakerne allenast (uthan dess jagh med den Konungzlige Regeringen och de fem collegierne moste alltijdh correspondera) gifua här arbete öfuernogh. Jagh hafuer denna tijdhen bortådt, så väl sielf som Secreteraren, den en långligh tijdh mycket svagh hafuer varit, och dess föruthan trenne mine egne schrifuare tijdhigt brukat, vill än då inthet förslå. Altså är jagh ännu förorsakat vorden min k. h. fader (så frampt jagh skall gå effter nu nyes giorda instruction och den richtigheet med protocoll och registratur holla) här om att påminna. Han ville så laga, att en referendarius med en schrifuare eller tuå kunne beståes opå staten, elliest är migh omöijeligit arbetet fortsettia. Men får jag holla, som tillförende är gånget, så kan fuller med ringare förrättas.

Att lijka som jagh uthi allt annat mitt heela förtroende och tillförsicht hafuer till min k. her fader, han låter sigh om mina saker på thet högste varda, altså hoppas jagh icke mindre uthi detta honom görandes varda, som och så lagar, dett denna min utskickade icke lenge blifuer oppehollen, uttan med snaresta en gunstigh resolution nåår, och i allt thet jagh min k. h. fader tillschrifuit hafuer på thet bästa sigh förklarar. Jagh är honom med

all öfverbödigh tjenst skylligh och förobligerat sådant att förtiena igen, den stund jagh leffuer. Här medh *etc.* . . . Åbo slott den 16 Julij 1638.

M. K. H. F:s

T. O. T:v. S. O. F. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

27. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 26 September 1638.

Om de greffliga rättigheterna.

Höghvälborne herre, älskelige kähre frände och herr fahr. Näst *etc.* . . . låtandes kährligen förnimma hans skrifvelsse från Stäckholm aff den 8 September*) den 25 hujus migh väll medh Inspectoren Augustino Laarsson vara tilhända kommin, hvaruthinnan migh svaras på tvenne mine skrifvelsser till min k. frände och her fahr afgången den 9 och 10 nästförleden Julij. Hade fast gärna sedt något hastigare svaar, men effter som min k. h. f. förmäler saaksens vigtigheet then långsamheet hafva försakat, altså kan jagh det inthet förundra, helst och emädan m. k. h. f. jämpte the andre gode herrar af Regeringen medh så många högre och vigtigare ärender äre betungade och förhindrade vordne.

Och tackar jagh på det tjenstvilligaste then Konungzlige Regeringen och i synnerheet m. k. h. f. och fide som min saak mäst drifvit hafver och förhulpit, att migh till contento och äthnöija är om konungzforingen resolverat och migh tillärkändt. Men hvadh bygningz- och saltpettershielpen berörer, måtte jagh bekänna, dett migh ondt göra att mista (ändoch jagh min pretension och föregifvin rätt, then och medh sig skääll hafver, heelt afsijdes sätter) och icke äthniuta dett breeff, som jagh för aff the gode herrar, som 1633 vidh Regeringen sutto, ea intentione, petitione et accepto bekom att niuta dett pro beneficio och inthet på min löhn, såsom een skänck för min ringa tjänst, till Dräningsens ratification och så länge thesse partzelar voro i bruk att uthgöras, såsom jagh det här till dagz nutit hafver.

Det kan jagh väll medh Gudh och mitt samveet säija, att jagh det aldrig annorlunda förstädt hafver, effter man icke ge-

*) Detta bref finnes i orig. i behåll i Skoklosters arkiv.

meenligh plägar sättia löhn till ratification, uthan så länge man sin tienst gör, och, om det skulle forståås på löhn, tå således uthtryckias i breffvet. The goda herrar, som tå i Cantzlijet suto, råda nu uthtyda breffvet, effter som hvar och een är sin egen ordz uthtydare, som them behagar, och kan skee är min egen skull, att jagh icke så noga achtade på stylum, ty jagh försågh migh det inthet, helst mädan s. Konungen dett unte min fahrbror i sin lijfztijdh. Elliest skulle det hafva varit långt ifrån migh något mehra migh tilägna, ähn det jagh meente migh medh rätta tilstodo, uthan riktigt, som jagh härtill giordt hafver, Cronan lefrera, thet henne tilhörer.

Argumenta mihi contraria uthi min donation: häfd, rätt och sedvana nu att refutera hindrar migh både min indisposition, tijdh, rum och tilfalle; allenast måtte jagh något förmåla. Håppas min k. h. f. och f. icke det kan misshaga, ingom förnär, migh till försvar och godh lämpa.

1:o. Mitt greffvestånd och donation är så vijda urminnes, att thes begynnelse är uthur mannaminne och reda strekt sigh till secundam et tertiam generationem, att ingen man nu lefver, som tå effter Sveriges lagh var een man, när min s. fahrfader blef medh greffveståndet benådat och nu vitnesföhr är.

2:o. Att någon aff greeffve- eller frijherre-ståndet skulle understå sigh att villia göra någon svänsk riddersman sigh till tributario tror jagh inthet, och varde det långt ifrå mina tanekar, ty dhe äre så väll ett fritt stånd, som jagh och andra, och är jagh sielff af det ståndet härkommen på samma sätt som the, niutandes mina arff och egne godz. Men att hvart stånd effter sin rätt unfångne privilegier och gamla sedvana sigh gärna hålla och försvara vill, kan medh skääll inthet förvijtas eller den ene den andra medh fogh att invidera och förtryta, ändoch det vitium hoos vår nation mehr ähn hoos andra är, och i synnerheet bland eens egna, som thes ähre, uphöjelse och välmåga snarare borde befrämia ähn hielpa till att förtryckia, aff huilket the sielfve och blifve ansedde. Magna cum mutua jactura äre vij alle det varsee vordne uthi regementzomskifftelsser, det m. k. h. f. bättre veet ähn jagh, af längre förfarenheet och högre förstånd, och alla gaudera vara lijka goda såsom svinafötter, och allena såsom bonden respectera ähren och ålderen, det min k. h. f. jemlicht i samqvämmer hafver funnidt, mången fremmande till äthlöije. Och tror jagh visserligen, om sådant stodo hoos m. k. h. f. allena till att corrigera, han det inthet underlåta skulle ibland andra sina låf-

lige intentioner. Om jagh hade een broor, som till försteligh dignitet blifve uphögd, ingen skulle honom det heller unna eller snarare derföre vörda ähn jagh. Jagh säger det uthaf ingen högfärd, det Gudh veet, och aldrigh åstundar något högre stånd, men att blifva maintinerat vidh dett, jagh är födder i, och inthet råder derföre, kan migh ingen förtänckia.

3:o. Saltpetters- och bygningzhielpen äre icke [pålagda], heller påläggias kunne frelssebönderne af någon greeffve, uthan äre pålagde och läggies af Konungen och Cronan, och länsmännen then nyttiat hafva, understundom för een regalitet respectu territorij, stundom beneficio, stundom till een remuneration för eens tjänst, och är successive kommen till een häffd, huilken, när den upphörer för Cronan, hörer den up för länsmännen, och kan det icke skattas, att adelen äre therföre länssmännens tributarij, aldenstund the och sielfve i annan mätto af theres bönder skatta och veta icke, hvem den deelen Cronan förlänar, mångom, till äfventyrs ringare än the eller een gemehn karl, och besynnerligen hafver altijdh the greeffvar, som uthi Cronones actual dienst varit, thet behållit.

4. Hvadh modum exigendi Cronones intrader och krigzhielpen vidhkommer, låter jagh migh väll nöija medh the gode herrars förklaring, och skall min[e] upbördzmän medh alla flijt them upbära och landzhöfdingerne till trogen hand blifva stälte och till Cammarens disposition, män bättre och drägligare voro det, både Cronan och länsmannen, att een viss taxa eller, effter tjdernes lägen- eller olägenheeter, een viss accord giordes medh alla lähn, så hade Cronan och Cammaren uthan bekymmer een viss och richtig pening. Och tror jagh vist, min k. h. f. skall inthet underlåta ther uthij lijkmatigt att arbeta, att thet måtte snart uthi värket sättias, att man een gång måtte blij sitt tribulas [o: -tio] qvitt och få uthi een och annan mätto om sigh laga, byggia och sin egendom förbättra, effter theres egen villia, till huilket jagh och andra äre nu aldeles förtrutne.

Jagh sijr, at jagh har, effter min donation, både i Gränna och annorstädes, lägenheet at fundera små städer, men jagh tör inthet, ty Cronan haar strax sin hand däri. När jagh skulle däraf gifva alla the parselar till Cronan, som Cronones egna städer göra, så hade jagh inthet mehra öfver ähn bara tomt ören, och voro det migh till skada, egit fördärff och prejuditium, och mykit annadt mehra, och är det icke ringa orsaak, att vår fädernesland inthet blifver så bygt som andra land.

Det är väll sant, att här uthinnan synes frambäras privatum commodum, men jagh tror ingen är så vahnälskande utaf sigh sielff, att han jempte sitt fäderneslandz tjänst icke skall sökia, om det medh ähra och uthan thess fördärff skee kan, sin välfärd, derhoos. K. h. f. och h. f. jagh beder om förlåtelse, att jagh skriijver något vidhlyfftigt. Jagh hade bordt alla thesse omständigheter förmäla i breeffvet till Regeringen effter mihi contraria argumenta icke allena äre min k. h. f:s uthan heele Regeringens, men som de samptligen icke svarat hafve, hafver jagh det låtit bestå.

M. k. hr far varder min ringa svaar them föredragandes, medh tienstflijtigh begäran, att jagh bygningz- och saltpettershielpen måtte så häreffter niuta som här till på een recompens för min ringa tienst, så länge then uthgåår och till H. M:tz myndige åhr, i betrachtande att jagh om inthet annat Cronan molesterat hafver, aldrigh migh Cronones tienster så väl i een som annor mätto undandragit, villigh Regeringens befallning på H. M:tz vägna altijdh effterkommit, åhr Cronan een ringa skada, migh ett contentament, att jagh icke skall synas något iniquo jure possiderat hafva, och skall skatta migh vara uthi glömo fram för någon annan. Jagh försiyr migh till then Konungzlige Regeringen och i synnerheet till min k. her fahr, för dett gode förtroende jagh till honom bär, att denne min rättmätige och tienstvillige begäran måge hoos them rum finna. Sådan theres och min k. h. f. favor jagh så villigh som skylligh skall öfverbödigh finnas at förtiena. Then högste Gudh min k. f. och h. f. befalandes. Aff Åbo slätt den 26 Septembris, Anno 1638.

T. O. T:v. S. O. F. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

(*Egenhändigt:*) Min k. h. far ville migh den goda benägenhet bevisa och thenne min utskickade till een hastigh och godh resolution förhielpe, effter dätt åhr ett petitum, som allena dependerar af Regeringen. M. k. h. f. ville sigh på mitt goda hierta igen försäkra. Diutissime valeat.

28. (Ej egenhändigt.)

Åbo den 5 Januari 1639.

Rekommendation för Åbo akademis utskickade.

Högvälborne herre, Hr Rickscantzler, högtährade k. frende och her fader. Näst *etc.* . . . effter som Episcopus och Consistorium Aboense hafua här ifrån förskickat vyrdigh och vällärd Mäster Jöran Christopheri om nogre ärender hooss den Konungzlige Regeringen att sollicitera till den Academien[s] här uthi Åbo fortsättiande, fördenskuld hooss migh anhollet om en recommendations schriff till min k. h. fader, att han tächtes vara denna deras utskickade uthi de saker han på sådant sätt hafuer hooss den Konungzlige Regeringen att anholla om, befordreligh och till thet bästa sikh låta recommenderat; och såsom jagh ingen tuifuell bär, med mindre min k. h. fader ju låter sikh detta värk på thet högsta angeläget, dett kunna vinna en godh effect, altså är jag af dett godhe förtroende, han varder således denne bemälte Mr Jöran uthi alla saker adsisterandes och sin höga befordran bevijsar. Kan jagh i någon motto vara min k. h. fader till välvilligh och redebogen tjenst igen, vinlägger jag mig om alltjdh gerna att göra. Hermedh *etc.* . . . Åbo slott den 5 Januarij 1639.

M. K. H. F:rs O. F:s
tienstvillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

29. (Ej egenhändigt.)

Åbo den 7 Maj 1639.

Rekommendation för den utnämde borgmästaren i den nya staden Helsingfors, Anders Larsson; begär A. O:s bistånd vid köp af kronogods.

Välborne Hr Rijkzcantzler, khäre her fahr och frende. Näst *etc.* . . . effter såsom m. k. her fahr sikh nogsampt påminna veet, H:s K. M:tz allernädigste dessein och order, för dette giordh och afgången, att en stapelstadh skulle vara att fatta emellan Åbo och Vijborgh, synnerligen för Taffvestehus lhäns skuldh, och till den ände allernädigest förordnadh breffvijsare Anders Larsson till borgmestare, der igenom staden så myckit bättre fortsättias och byggias kunde, altså hafuer han, Anders Larsson, varet vintren

utöfuer opå den orth der samme stadh effter mitt för detta till H. K. M:t underdånigeste breff förmenas beqvemligest skulle kunna sättias, och om alle saker effter sitt medgifne memorial opå behörigt sätt och så vijdha thet sigh nu i förstonne hafuer velat göra låta, driffvidh. Begifuer sigh nu här ifrå igen till H. K. M:t att göra om samma sitt förrättande en underdånigh relation, så och undfå vijdare order, huru dermed alt vijdare procederas skall.

Och medhan jagh icke annorlunda hafuer kunnat befinna, ähn förbemälte Anders Larsson vara en godh drivvande man, och hafuer haft der uthi all mögligh flijt ospart, dy hafuer jagh icke mindre kunnat göra ähn hans pärsohn hoos m. k. her far så vijdha recommenderat; uthi den godhe förhåpning, effter som jagh af m. k. her fahr käriligen begärer, han ville låta sigh hans saker vara uthi alt til thet bästa befalade, så att han till snar expedition der ifrån igen komma måtte, opå thet att dee, som vele sigh der nedsättia och i dette åhredh byggia huss, måtte sådant med första stella i väreket, effter som man och inthet tvijflar om mehrbemälte borgmestares pärsohn, att han ju veeth denne saaken effter tilbehör anbringa. Huilleket m. k. her fahr jagh således icke hafuer velat eller kunnat förhålla. Och vill så här med *etc.* . . . Aff Åbo slått den 7 Majj 1639.

Egenhändigt: Effter som jagh haffver förnummit, att H. M:tt sällier någre godz, så har jagh i Sverige 5 eller 6 gårdar och här i Finland 4 utsett mig till lägenhet. Beder tienstligen derföre min k. h. far ville mig den gunstige benågenhet bevisa och för ett billigt kiöp sådana till hända skaffa med kiöpebreffvett. Min egen tienare kommer dit, som den Känungslige Regeringen ähr stadd. Sådant och all annor gunstig affection och thett m. k. h. far m. k. fru mor uthi mångt stoor vänskap har bevist, skall hooss mig med all tienst och tacksamhet intett bliffva förgätitt. Alltid migh och the mig tillhörige uthi hans goda affection recommenderandes. Bene ac diutissime valeat.

M. K. H. Fars T. O. T:iv. F. O. S. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

30. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 10 Maj 1639.

Rekommendation för f. d. ryttmästaren Gerdt Skytte.

Högvälborne herre, Hr Rickscantzler, högtährade k. frende och her fader. Näst *etc.* . . . förholler jagh honom här medh tienstkärligen icke, huruledhes den gamble Ryttemästaren, edle och välbördige Gerth Skytte, hafuer nogra sine saker Borgmestaren i Helsingfors, Anders Larsson, nu vidh sitt öfuerresande till Sverige öfuerdragit, hooss den Konungzlige Regeringen och min k. her fader att anholla, ödmiukeligen fördenskuld begärat, jagh ville honom min föreskrift och recommendation till min k. h. fader meddela, i den godha förhoppning och tillförsicht, effter han för sin ålderdoms svagheet icke sielf hafuer kunnat öfuerkomma, sigh deste bättre och snarare opå de värff och ärender bemälte Borgmestare således på hans vägnar andragandes varder, kunna nå ett gunstigt svar, och af min k. h. fader på thett bästa adsisteres. Huarföre hafuer jagh denna hans begäran icke kunnat afslå, uthan [honom] så vijdha här medh velat recommendera, tienstkärligen begärandes, min k. h. fader tächtes bevijsa honom den godha affection och benägenheet hooss den Konungzlige Regeringen uthi bästa måtton, när hans saker förekomma, befordra och sigh låta vara befallade, altså, icke tviflandes, med mindre min k. h. fader ju denna min recommendation så vijda hooss sigh rum finna låter. Kan jagh i någon motto vara min k. h. fader till någon behageligh dienst igen, ombeflijtar jagh mig alltijdh gerna att göra och effterkomma, den stund jagh lefuer. Här med *etc.* . . . Åbo slott den 10 Maj 1639.

T:v. S. O. F. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

31. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 7 Augusti 1639.

Angående infallet i Lifland.

Högvälborne Herre Hr Rikscantzler, högtährade k. frende och her fader. Näst *etc.* . . . hafuer jagh vidh gifvande lägenheet min k. h. far tienstkärligen icke kunnat underlåta, mig vara i gåhr medh en min uttschickade post här ifrån till Lijfland, der om dett oför-

modelige fiendtlige infall alla omständigheeter, grundeligen att erfara innelychte paquet inhändigat, huar af min k. h. fader fuller förnimmandes varder, att thet väsendet inthet hafua mycket opå sigh, som här i förstonne uttsprängdes, uthan, Gudi till tackandes, att nu inthet mera fiendtligit synnerligen höres på de örther eller någon fahra förhanden. Våra naboer låta ej heller annat påskijna än gödt, ty Radzewill medh nogra Senatorer af Littowen hafua allaredo låtet uttgå patenta, villiandes sigh beflijta, huar sådant värk emot förhoppning yttermera yppades, hielpa till på högsta förföllia och ingen fiende någon march genom deras land admittera. Detta synes allenast vara ett incitament, att Påländ medh sådant inthet annat intenderar än bringa Churfursten till större expenser och föga annars än honom här igenom apa (!) och förpanta sitt land. Dock hafuer jagh på all händelse sakerne här i noga acht tagit till statens mera conservation, att der någodt, thet Gudh förbiude, nu mera fiendteligit uthi Lijfland anspunnes, kan [jag] allt hafua i godh beredskap.

Elliest någodt mera för denna gång förefaller mig inthet synnerligen schrifftvärdit min k. h. far att bemöda medh, uthan allenast tienstkärligen bedher, att han ville effter sedvaanligh högh affection och benägenheet min person med mina saker der hemma och, huar mina tienare någodt hända att förebringa, all godh adsistens bevijsa och på thet bästa sigh låta vara recommenderat. Sådant ombefijtar jagh migh med all välvilligh och öfuerbödigh dienst gerna att förtiena och förskyllo, den stund jagh lefuer. Här medh *etc.* Aff Åbo slott den 7 Augusti 1639.

M. K. H. Fars Tienstv. Sån Alt.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

32. (*Ej egenhändig.*) **Kastelholm den 24 September 1639.**

Begär bistånd till erhållande af kronogods.

Högvälborne Herre, Her Rickscantsler, min högtährade k. frende och her fader. Jagh önskar honom *etc.* . . . effter som jagh Hennes M:tt om nogra godts här i Finland, belagne uthi S:te Mårtens sockn och till en fierding i Store Saflax [o: Savolax] i underdånigheet hafuer anmodat, belöpandes till 777 daler åhrlige

räntan af de beholdne, föruthan de öde, alls tillhopa, dock de i S:te Märten's sockn mestedels ödhe, som af medsände designation*) till den Konungzlige Regeringen till seendes är; men orsaken förmedelst [hvilken] jagh de godtsen der oppe i Saflax begärer, är icke allenast till min nytto, uthan samma godts att excolera, androm, som der opå en sådan inexcult ort boandes äre, till exempel, och de andre här nedhre migh så (!) under en litten lägenheet, som jagh migh tillbydt hafuer; hoppandes Hennes M:tt migh denna min underdånige och ödmiuka begäran icke afslår (hälst medan jagh H. M:tt tillförende icke om dett ringaste, huarken i Sverige eller Lijfland anmodat hafuer), uthan, i anseende den dienst som jagh Hennes M:tz glorwyrdigst i åminnelse salige k. H. Fader, min allernädigste Konung och Herre, och nu sedermera Hennes M:tt [och] fäderneslandet en temmeligh tijdh effter mitt förstånd och yttersta macht uthi de saker, som mig möjliggen hafuer varit, giordt och bevist, och än yttermera förpligtadt är att göra och bevijsa, så lenge jagh lefuer, altså är min tjenstlige och fljtkärlige begäran, min k. her fader ville bevijsa migh, sin sedvaanlige högbevågne affection och goda benägenheet, uthi detta ärendet hoss Hennes M:tt och den Konungzlige Regeringen vara till thett bästa beforderligh, att jagh på samma godtz anfordrande genom denna min uttskickade kunne nå en gunstigh och behageligh resolution, att dem, innan jagh här ifrån till Sverige förreser, i ögonskeen taga kunne och om dem vårdha låta. Och, såsom jagh i allt annat min k. h. faders tijdhiga affection och benägna villia förnummit hafuer, tuiflar jagh inthet med mindre min k. h. fader ju migh häruttinnan all godh favoer bevijsar. Kan jagh i någon motto tiena min k. h. fader igen, befinner jagh migh der till icke allenast villigh, uthan så väl skyligh som öfuerbödigh, i huadh motto jagh någensin kan och förmår. Här medh *etc.* . . . Casterholm den 24 Septembris 1639.

M. her fars och frendes tjenstvillige altid
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

*) Denna saknas på sin plats.

Begär A. O:s medverkan till förskaffande af adelskap åt en oäkta son till farbrodern Gustaf Brahe.

Höghvälborne Herr Rikzcantzer, högtährade elskelige kähre frände och her fader *etc.* . . ., kan jagh min k. h. fader käriligen och tienstligen icke förhålla, att jagh hafver uthi min tjänst een person, Johan Gustafsson benembd, som är min salige fahrbroders Greff Gustaf Brahes afkommen, den jagh (effter det jagh måste för H. K. M:t och Cronones tjänst skull, vara förtänckt så väll som flere mine medhbröder, att vistas där H. K. M:t tackes, och eij uthi mitt grefveskap, hvilket jagh icke dess mindre gärna uthi godh order hålla vill) till häffmästare och häredzhöfdinge sammanstädes förordnat och ombetrodt hafver. Och, emädan han genom sin trogne och fljttige tjänst hafver förorsakadt min salige fahrster Fru Margreta Brahe, den han uthi hennes och sin tunge condition till gått bijstånd bevissat hafver, att hon medh sin arvingars consens och samtyckie hafver honom sampt hans tillkommande hustru och arvingar skänkt och förähradt någre godz, som m. k. f:de och h. fader uthan tuifvell det förnummit hafver; dess föruthan hafver och välbemälte min salige fahrster bemälte Johan Gustafsson migh recommenderat, och jagh effter mitt löffte, så väll som och för flere bevågelige orsaker skull det at effterkomma icke underlåta kan, hafver och för någre åhr sedan min sahlige fahrbroder, Greff Magnus Brahe, som var honom mykit bevågen, så väll som jagh, tillåtit Johan Gustafsson aff vårt sköldemärke een halff örneving och $\frac{1}{4}$ lillia, att han teste beqvämmare medh adeligh skiöld och hielm aff H. K. M:t allernädigest kunne benådat blifve; så aldenstund han hafver sigh fulkomligen föresat att beflijta sigh medh all redelig- och trooheet, såsom H. K. M:t trogne och underdånige tjänare och undersätare till byggia och boo uthi fädernesslandet, är och den, som det adeliga ståndet icke vahnvördar, uthan åstundar högeligen det at kunna nåå och bekomma; förthenskull, k. f. och h. fader, hafver jagh i underdånigheet genom min skrifvelse ödmiukeligen anhållet hooss H. K. M:t min allernädigeste Drotning och Fröken, at H. K. M:t migh then konungzliga ynnest täcktes vederfaras låta och bemälte Johan Gustafsson, effter han sigh, som bemält är, frelses godz förvärfvat hafver, medh det adeliga stånd allernädigest betänckia ville, helst och fördy sådant sedhvahnligidt är hoos fremmande keijsare och konungar i så mätto at beneficera sina trogne

mäns afkomma, samt och theras officianter; är och af temmeligh goda qualiteter, hvilken sådan grad visserligen inthet missbrukandes varder; derföre är till min k. f. och h. fader min tjenstvillige begäran, at han ville sin vahnlike gunst och affection här uthinnan betee, och så begå hoos H. K. M:t och then Konungzliga Regeringen, att thetta ährande måtte vinna en lyckeligh fortgång. Sådan och all annan godh benägenheet jagh migh till det högste skall vinläggia at förtiena, och visserligen försäkrar min k. f. och h. fader, att offtabemälte Johan Gustafsson varder hans ödmiuke och tacksamme tjänare, så länge han lefver. Then högste Gudh etc. . . . Aff Åbo slätt den 8 Octobris 1639.

Egenhändigt: Jagh haffver nyligen fast ogärna förnummitt dett m. k. frende och her far skulle på een tidh haffva varit någott opasslig. Gudh then högste förhielpe honom till sin förra goda helsa och sundhet igen samt nådeligen styrkia och uppehålla honom vid goda kraffter uthi denna stoor regementzbördan, och uthi vår k. fäderneslandz tårffüge tillstånd sitt gudomelige namn till priss och ähra och allom till ett gott bijstånd. Dett önskar iagh vet Gudh aff allt mitt hierta. Diu feliciter vivat ac valeat.

M. K. F. och H. F:rs
Tienstvillig S. och F. altid
Per Brahe m. p.

34.

Åbo den 5 December 1639.

Rekommenderar Åbo akademis och Wiborgs gymnasii angelägenheter åt A. O:s omsorg vid den stundande riksdagen.

Högvälbårne Her Rickscantzlar, älskelige käre frende och her far. Näst etc. . . . varde honom min kärlike och skyldige tjenst redebogen att bevisass den stund jagh leffver, icke underlätandes med detta vissa budh genom min tjenstvillige skriffvelse m. k. h. far att på achta.

Och effter som en almen Riksdagh ähr beramat att hållass i Nyköping till den 13 Januarij, hvilken att afflöpa Gudi till ähra, H. K. M:t och fäderneslandett till ett trogett bistånd samt m. k. frende och her far med de andra goda herrar aff den Känungslige Regeringen till ett stoor beröm önskar jagh af allt mitt hierta; så ähr kyrkioherden H. Åskill med några fåå af clerisiet förärd-

nade här aff Consistorio, effter H. K. M:tz och then Känungzlige Regeringens nådige och gunstige befallning bemalte Riksdag med andra ständer att bivåna, och iblant annatt, som förehafvess kan, varda i underdånig- och ödmuikhet anhållandes, att den goda förtröstning om Academiens här i Åbo fundation, måtte vinna sin lyckelige och goda fullkomnatt, som med Gymnasij i Vibårg stiftande, så att han med . . . .*) vid sin lyckelige återkomst, må cum plenipotencia . . . .*) et omnibus requisitis vara instructus, att till thess fulbordan intett öffrigett vore mera att åstunda, jämväl och med bibletrykettz fortsättiande. Vill fördenskull haffva m. k. h. far them till thett bästa recommenderat, i then vissa förhåpning, att thett samma christeliga värkett kan igenom hans promotion och then nit, han ther till siälff drager, bliffva ställt i värkett.

Dett åhr grundvalen, dett m. k. h. far bättre vet, åhn jagh kan skriffva, till detta landz upkomst och vältreffnad, hvilken orsak migh driffver ther om så itkeligen att sollicitera. Hoc autem addit ad cumulum gloriæ suæ, och såsom jagh här om ingen tvifvelsmål bäär, med mindre han ju om detta som alla andra rikzens tariffver sigh på dett högsta vinlägger, altså, emedan jagh fast ogärna, vet Gudh, haffver förnummitt then stoora opasslighet, som m. k. her far och frende haffver i detta åhr varitt med behäftatt, önskar innerligen till den goda och nådefulla Gudh, att han måtte åter komma till sina förra goda krafter igen, och att han till många goda och behageliga åhr måtte conserveras vårt kära fädernesland, hvilket vääl röner hans stora umsårg, så innan som uthanlandz, och hvadh macht å hans person ligger, åhr ingen godh patriot, som icke vet att betenkia. Gudh unna migh och den lyckan att finna m. k. h. far med helsa och ett lyckeligitt välstånd. Jagh tackar Gudh för temmelig godh helsa och har intett synnerligitt mehr [att skrifva], uthan recommenderar migh uthi hans goda och vänliga favor. [Hvad] mina tienare haffva att sollicitera hooss den Kån. Regeringen, beder jagh tienstligen m. k. her far ville them förhielpa till een god och behageligh resolution. Then högste Gudh etc. . . . Aff Åbo slått den 5 Decembris 1639.

M. K. F:s och her fars
tienstv. S. S. L. J. L.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

*) Lakun till följd af åverkan.

35. (Ej egenhändigt.)

Kexholm den 4 Mars 1640.

Berättar om sin resa genom guvernementet öfver Helsingfors, Viborg (mötet med B. Oxenstierna) och till Kexholm; begär att orsaken till resan meddelas regeringen; om pass för Jer. Imhoff.

Högvälborne herre Hr Rickscantsler, högtährade k. frende och her fader. Näst *etc.* . . . haffuer jagh min k. h. fader her medh tienstkärligen icke kunnat förholla att vara uthi förledne Januarij månadt från Åbo till Helsingfors förrest, der sammanstädes vidare att bese den nya stadzens fundation. Så blifuer han på den ort och ställe, som jagh förra uttsedt och om aviserat hafuer, der han bäst och bequemast står till att fortificera, och är allaredo afstaakat, att nu inthet meer fattas, än dijt flyttia och byggia.

Hafuer och för den orsack och andra nödige ärender resan vidare fortsadt till Vijborg att erfara, huru vijda then vore att bringa i någon realitet effter Hennes M:tz nådige villie och befallning, och genom hijsände ifrån Sverige ingenieur är mestadels utstakat och så proportionerat, att der föga skade skeer på nogre synnerlige store huuss, uthan meerdels träkyffe, som inthet importera, att väntandes med snaresta eller sist fram i vårh skall der begynna rijfuas och i sådant postur bringas, som vederbör. I thett samma under vägen varit till talls uthi Narfuen med min k. svåger H. Bengt Oxenstierna, der vi om allahanda saker, så uthi ett som annat hafue confererat, i synnerheet på fall, emot förhoppning, der någodt oförmodeligit påkomme, huru som den Lijflensche staten här ifrån Finland är till att assecurera, och så dädan till Kexholm opå den orthen att förnimma både om landzens lägenheet och annat mera, som till Cronones tarfver fordras och fremias kan, derom (vill Gudh), som jagh hoppas på 14 dagars tijdh, när jagh kommer till Åbo, [jag] uttförligen så den Konungslige Regeringen som min k. h. fader med snaresta notificera vill.

Är och endelss, hvij jagh denna resa mig företaget hafver, att, medan jagh sinnader är på någon tijdh begära lof af den Konungl. Regeringen öfuer hem till Sverige att förresa, förut landzens beskaffenheet och denna statz lägenheet utij noga acht at taga, och derföre veeta göra relation. Dy är min tienstkärlige begäran min k. h. fader ville bevijsa mig den goda be-nägenheet sådant hooss den Konungl. Regeringen anmäla, att mig

detta efterlätas måtte, som och låta sigh vara min person med de mina saker der hemma uthi bästa motton recommenderat, önskan- des någon occasion gifuas, der uthi jagh min k. h. fader någon behageligh och vederbörligh tjenst kunne bevijsa igen. Der till erkänner jagh migh icke allenast skylligh uthan så villigh som öfuerbödigh finnas, redebogen vara sådant gerna att göra och eff- terkomma, den stund jagh lefuer.

Elliest är mig och uthi vägen till föllies kommen enn min k. h. faders fordom opvachtare, Jeronimus Ihmhåff, den sin vägh här ifrån tänker ådt Sverige företaga och sigh hooss min k. h. fader anmäla, derföre begärandes jagh ville honom der hän mitt pass meddela, som jagh icke hafuer kunnat honom förvägra, medan han fremmader är, och min k. h. fader en tijdh uthj Frank- furt opvachtadt hafver, som och denna landzorts språk okunnigh, uthan dett meddelt, på thett han deste säkrare och forttare motte öfuerkomma. Här medh *etc.* . . . Aff Kexholm den 4 Martij 1640.

M. K. F. och H. Fars

Tienstv. F. och Sån S. L. J. L.

Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

36. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 7 Juli 1640.

Rekommendation för Arnold Johan Messenius, som nu satts på fri fot och öfverreser till Sverige.

Högvälborne herre, Hr Rickscantzler högtährade k. frende och her fader. Näst *etc.* . . . efter såsom jagh undertienstligen den Konungzlige Regeringen för detta tillschrfuit hafuer om Messenij sack och lägenheet, huru som han hafuer åstundat sitt fängelsse löss komma, och så vijda till suar förnummit min k. h. faders emot hans person jempte de andre godha herrars gunstige bevå- genheet, dett honom sådant nådigst är efterlätet; och medan han nu effter sin fängelsse förlossning är hijt på Åbo till mig an- kommen, i den förmening sigh att öfuer begifua ådt Sverige hooss Hennes K. M:tt och den Konungzlige Regeringen sin plichtskyl- lige tacksäjelse göra och vidare förnimma Hennes K. M:tz aller- nådigste befallning om någon lägenheet, der uthi han brukas kunne, och Cronan någon behageligh tjenst göra och bevijsa;

altså hafuer jagh honom här icke oppeholla kunnat, uthan sitt afskeedh och denna vår recommendation till min k. h. fader meddela, medh den tienstkärlige begäran, att, såsom han för detta hans person hafver funnets gunstigh och benägen, täctes [han] än yttermera sådan högh benägenheet bevijsa, och uthi bästa motton hooss Hennes K. M:tt och den Konungzlige Regeringen befordra och sigh med all gunst låta varan befallat, att han för sin fattigdom skuld kunne blifua med någodt brödh, huar medh han sigh och sin hustru och barn i framtijdhen hadhe till att ernära af, benådat. Förhoppes altså min k. h. fader varder hans lägenheet anseendes, och uthi thet, som honom länder till befordran och välfärd förhielpandes. Här med *etc.* . . . Aff Åbo slott den 7 Julij 1640.

M. K. H. Fars tienstvillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

37. (*Ej egenhändigt.*) Rydboholm den 22 September 1640.

Om nödvändigheten af en öfverborgmästare i Åbo, till hvilket ämbete rekommenderas Assessorn Dr Petrus Vigelius.

Höghvälborne herre, Herr Rijkzcantzeler, högtährade k. frende och her far. Näst *etc.* . . . effter såssom min her fader tuifvelsuthan till een deel noghsampt vitterligit vara kan dee store orichtigheeter, sãm här till dagz hafuer funnetz medh städerne, särdeles uthi stoorfurstendömet Finlandh, och ändoch jagh för min persson hafuer fuller migh befljttat, den ringa tijdh jagh der varit hafuer, sådanne oordhningar uthi dedh närmerste att afschaffa, och i den staden tencht på de medell, dermedh städerne någorlundha skule kunna drages till upkompst och förkofringh, men så förmeener man doch noghsampt, att sådant allt skall icke vara väl och alztingz till att ährhålla, i synnerhet hvadh sielfue politien och stadzens regeringh vidhkommer, medh mindre att dee icke een särdeles qualificerat persson såssom een principal eller öfuerbärgmästare uti städerne (enkannerligen Åbo, der huffvudhstaden uti stoorfurstendömet ähr) tilsatt och förordnath varder, och ändoch H. K. M:th vår allernådigeste Drätningh hafuer allerede tilförenne allernådigest rekommenderat migh samme ährende; men så hafver thet alt här till ähnnu intet kunnat skee för thet

ringa vahl, som man hafuer haft på sådanne perssoner deruti landet, och så framt sådant alt effter all möijlighet ähnnu skall kunna præsteras, då måste man fuller vara förtencht att förssee sigh medh sådane perssoner, såm der till skickelige finnes kundhe; så, emedan vij förnimme, att landzhöfdingen der sammestädes hafuer någorledes aftalt och persvaderat breffvijsare och Assessor uti den Finske Håfrätten i Finlandh, Doctor Petrus Vigelius, sigh samme bårghmästareembete uti Åbo att opåtaga, hvilken och kan vara dermedh deels och så vija tilfrijdz, allenast han blefue accommoderat medh eett nödhtorffigt salarium och underhåldh, der medh han sigh och dee sine redeligen nära och upphålla kundhe, måste jagh fuller dedh bekenna, att een sådan persson våre der högeligen aff nödhen, särdeles denne Peer Vigelius, såm ähr intet allenest doctor juris uthan och eliest aff andre qualiteter, hafuer och allerede någre ähr varit der uti landet, veet bådhe fälketz och landskapetz homör och egenskaph, ähr och eliest tämbligh, färdigh uti dedh Finske språket, så at han bådhe förstår och kan tala medh fälket, hvilket icke een ringa fördel honom uti hanss embete gifua kan. Jagh hafuer fördenkuldh funnet gåt och höghnödigt detta ährende och bemälte Doctor Peers person min her fader således att recommendera, tjenstvånigen begärandes, at min her fader täktes gunstiges befordra och der hän resolvera, att han, Doctor Peer, må till samme bårghmestareembete udi Åbo stadh constitueras, och honom der jempte, såm förberörth ähr, förordnat eet sådant underhåldh (andre bårghmästare lijkmatigt), dermedh han, såm förbemält ähr, sigh och dee sine må kunna nära och upphålla. Såssom nu dette ähr een höghnödhtorfft och högstbemälte H. K. M:tz allernådigeste vilia och för dette migh tilkämpne order aldeles lijkmatigt, altså förmodar jagh och underdånigst, att H. K. M:tz allernådigeste resolution och förklaringh derpå fölie måtte. Och vill så her medh *etc.* . . . Aff Rydhboholm den 22 September, Anno 1640.

M. K. H. Fars

tienstvillige S. L. J. L.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Visingsborg den 3 December 1640.

Condoleansskrifvelse med anl. af Gabriel Gustafsson Oxenstiernas död.

Höghvälborne herr Rikzcantzleer, högtährade elskelige k. frände och her fader. Jagh hafver nu nyligen fast ogärna och medh stor bedröfvelse förnummit the sorgelige tjdender om then höghvälborne herres, Her Gabriell Gustafzsons, Sveriges Rijkets Rädz och Drätzetz dödelige frånfälle, hvaröfver jagh medh m. k. f. och allom them, som detta sorgesfall angäer, tilbörlich condolentz dragger, helst medan H. Konungzligh M:t och Sveriges Crono til märkeligit afsaknad, där igenom een sådan ahnseenligh trogen patriot, ty värr, uthi desse besvärlige tjdier mist hafver, af hiertadt önskiandes, att den aldrahögste som i största nöden medh sin mächtige handh emot alle människiors förnufft all ting till det bästa dirigerer och styra kan, ville ifrån slijke hårde ahnstöter och mutationes vårt k. fäderneslandh mildeligen förskona, och straffet som synes genom sådane personers och riksens stödiars bårtryckiande, oss öfver hufvudh sväfve, lindra och afvärre, och välbemälte Sal. Herres (hvars afgang man högeligen förorsakat, är att beklage, och nu hans siäll evinnerligen frögdes) lekamen, uthi the rättfärdiges opväckelse een frögdefull opståndelse förlähne, gifvandes hans effterlätne bedröfvade enckia, barn, slächt och förvanter, christeligt tålamoðh, och bevare yterligare från vijdare sårg; desslijkst min kähre her fader i synnerheet styreckie at han thenna sorg och afsaknad icke för hårdt på hiertat lägger, uthan effter berömmeligh vahne, alt hvadh denne tjdzens vedermöde innehaver, och genom Gudz nådige behagh och providentz oss opåkommer, medh frijmodigt, manligt hierta uptager, och låter sigh medh thens Högstes villia, som i all ting är den bäste, nöija. Gudh skone oss nådeligen från skadeliga mutationes, oppehälle m. k. her fader och dhe öfrige Riksens Herrar vedh önskeligit tilståndh, och gifve goda helsosamma consilia, Gudz helga namn till ähra, then christelige perturberade kyrekio och försambling till opbyggelse, H. K. M:t till it önskeligit fredsamt regemente, och oss allom till hugnat och glädie, under hvars guddomeliga beskiärm jagh m. k. her fader medh alt hvadh honom kiärt är till begiärligh prosperitet, och migh uthi dess vahnlike faderlige affection troligen och tjänstkärligen befalla vill. Aff Vijsingsborg den 3 Decembris, Anno 1640.

M. K. h. fars T:v. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

39. Visingsborg den 5 Decembris 1640.

Begär A. O:s medverkan att erhålla permission att tills vidare få vistas på sina gods, i ans. till sjuklighet och för enskilda angelägenheters vårdande.

Högvälbårne her Rickscantzler, k. frende och her far. Näst etc. . . . Och låter m. k. h. far tjenstligen förnimma migh vara i tesse dagar H. K. M:tz min allernådigste Drätning och Frökens breff och nådige befallning tillhanda kommin, daterat Stäckholm den 18 Novembris, att jag skulle mig der sammastädes inställa till den 3 Februarij tillika med de andra utaff Rådett, landzhöfdingarna och bisparna att berådslå och tidiga råd pläga om the H. K. M:tz och rickzens nödige ährender, som H. K. M:tz allernådigest ährnar uthan tidzspillan förredraga låta. Och emedan jagh ähr så nyligen hemkommen aff een långligh resa, och jag nu reda i Stäckholm såsom een rådzperson bivistades uthan tviffuel the samma rådslagen, som utskättett bliffve förra stelte, och ther uthinnan allerede gaff min enfaldige mening och betenkiande tilkenna, tager jagh mig den dristighet till att låtta i underdånighet anmoda H. K. M:t, dett jagh för thenna tidh kunde blifva med resan förskonatt, helst effterdy jagh ähnnu enn sådan kårt tidh icke haffver fått någott bestella om mina saker, ej heller för menförra någonstädes kunna kommitt. Migh haffver och mökett förhindratt m. fru mors opasslighet, min hustrus och mina egna flusser, som jagh understundom ähr med belastatt. Och effter som jagh itt sånligitt förtroende drager till m. k. her far, ber jagh på det tjenstligaste, att han hooss H. K. M:tz och then låfflige Konungslige Regeringen täcktess giöra min unskyllan, och att migh måtte gunsteligen förlåffvet varda, hemma att förtöffva till sista åkeförett, och till thess Regeringen på H. M:tz vägna migh täcktes befalla att förresa till mitt guver[n]ement igen eller någott annat att befalla och påläggia. Denna m. k. her faders goda benägenhet och mera faderligit gått bevist skall jagh finness så skyldigh som öffverbödig att förtiena, så lenge jagh leffver. M. k. hustru låter honom med sin k. hussfru så käriligen helsa samt m. k. fru mor, then nu alltid måtte låta bära sig i een stool, och m. syster samt jagh med vår kärilige dienst, under Gudz trogna beskydd m. k. h. far med hela sin k. vårdnad befallatt. Aff Vissingsbårg den 5 Decembris 1640.

M. K. H. Fars T.v. Sån A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

40.

Stockholm den 5 Decembris 1641.

Ursäkt för uraktlåtenhet att vid uppresan till Stockholm hafva besökt A. O. på Tidön; hotande dyr tid; J. de la Gardies blindhet.

Högvälbårne her Rickscantzlar, k. frende och her fader. Jagh kan icke underlåta honom her med käriligen och tjenstligen att besökia, och låta förnimma, att jagh för några dagar sedan ähr kommen hit till Stäckholm igen och i min resa af hiertatt gärna besökt honom på Tijdöön, der nähr hooss jagh och min tienare hade att förnimma, om m. k. h. far var hemma; men så förnam jagh, att han var förrest några miler ther ifrån till en annan gård och ther med en begrafning besvärett, hvarföre jagh theraf, så och för min hustrus opasslighet skull bleff förhindratt. Hoppass m. k. h. far har migh sålunda unskyllatt, och gärna förnimmer hans och the honom tillhöriges goda helsa och välmåge.

Här vidh staten ähr allt uthi vanlige terminis, och uthanlandz, Gudh ske låff, ståå våra saker ähn nu uprätt, som m. k. h. far varder af inkomne aviser förnimmandes. Neder i landett ähr allt uthi godh rolighet, allenast ther i åår bliffver een dyr tidh på spannemåål, hvilkett sigh mäst i synnerhet i skogsbygden förorsakatt haffver aff infallande möcken väta i skiördanden, sammelledes på foder. Fältherren ähr på Jerfva; haffver varitt mökett siuk i sin ögon, som och ähnnu ähr, att han ingen meniskia kan skönia, mökett mindre sigh siälff mata, man förhåppas doch bättring. Gudh hielpe honom. Intett mehra i en hast, uthan önskar vij måtte snart finnas med goda tiender, och att han ville vara obesväratt och helsa sin k. hussfru på min och m. hustrus vägna med vår kärilige tjenst, under Gudz beskydd troligen befallandes. Aff Stäckholm den 5 Decembris 1641.

M. K. h. fars tjenstvillige S. Alt.
Per Brahe, greffve
till Vissingsbårg.

Brefvet är skrifvet på ett quartblad.

41. (*Ej egenhändig.*)

Stockholm den 31 Maj 1643.

Bjudning till svägerskans fru Anna Margareta Bielkes begrafning.

Välborne herr Rijkscantzler, kähre frände och herr faar. Jagh kan min käre frände her medh käriligen icke förholla, at effter

såssom Gudh den alldrahögsta utaf sijn oföränderlige vilie och guddomlige försyhn hafuer behagat igenom den tijsmelige döden her uthi Stockhollm för någon tijdh sedan ifrån denne ussle jemmerdahlen kalla min k. svägerska, den höghvelborne fru, Fru Anna Margareta Bielcke, bohren frijherredotter aff Kråkerum, Greffvinna till Vijsingzborgh, Frijherrinna till Rydbohollm och Lindhollm, Fru till Vijby och Sessvegen, hvilekens siäll Gudh evinnerligen hugne, och kroppen på den yttersta dagen med alla christrogha een frögdefull opståndellsse miiddeligen förlähne. Så emedan intet tienligare ähr, än at kroppen efter Gudz befallningh och itt christeligt bruk, till dess hvijlorum snart beforders måtte; altså ähr jagh sinnadt nu nestkommende den 26 Junij, om Gudh vill, det sahl. liket till sin lägerstadh komma låta. Hvarföre ähr min kerlige beghran, m. k. fide täcktes migh den goda affection och benägenheet, och hennes sahl. lekamen den yttersta ähra och tiensth bevijsa, och vara obesverat, när kläcken ähr ett om söndagen näst förr, att komma här i Stockhollms stoora kyrckian, och effter förrettat predijkan föllia bemälte lijk först till siön, sedan medh bååth till Rydbohollms sochnekyrckia, der det skall neddersetties dagen nest effter såsom förbemälte står; när då lijkfärden förrättat ähr, blifve migh på min k. broders barnss vegner een kärkommen gesth. Sådan så vehl som all annan hanss goda venskapp och benägenheet, finnes jagh medh all kierligh tiensth redebogen och villigh at vedergöra och aftiena, i huadh måtto jagh någonsin kan. Befallandes her medh m. k. f. under Gudz milde beskerm till all begerligh vehlmågo käriligen. Aff Stockhollm den 31 Maj 1643.

M. K. H. Fars T:v. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg,
S. R. Drätzet.

42.

Visingsborg den 8 Januari 1644.

Nyårsbref.

Högvälbårne Her Rickscantzler, k. frende och her fader. Effter som then högste Gudh här till dags och i det framlidne åähr oss alla i hoop i synnerhet m. k. h. far ibland många hendelser

och besverlige tiders förlopp så nådeligen och mildeligen bevaratt och uppehållitt haffver, och vij nu ähre genom Gudz nådh inträdde uthi detta nya åhr, altså vare H. Gudomelige M:t ähratt och tackatt, önskandes af allt mitt hierta den samme gode Guden ville honom giffva ett gått lyckeligitt åhr med många andra flere effterfölliande, uppehålla honom vidh goda kraffter och styrkia så berömmeligen här effter som här till att understödia regimentz-bördan, besynnerligen uthi thesse vitt utseende, tider och om vårt käre fädernesland umsväfvande fara och tillsättning, sampt oss alla then lycka och glädie, att vij vårt k. fäderneslandz styrssell och regeringsbörda, Hennes M:tz vår nådigste Drätning vid angående tidh i ett florerande tillstånd och lyckeligh stund kunne öfverleffra. Intett mehra i een hast, uthan m. k. h. far med all sin käre vårdnad uthaff migh och m. k. hustru troligen befallatt under then högstes beskerm till all timmeligh och evigh välfärd. Datum Vissingsbårg den 8 Jan. 1644.

H. T. villige S. F. altid
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg
Drätzet.

43. (*Ej egenhändigt.*)

Göteborg den 9 Augusti 1644.

Reser, efter slutadt värf i Göteborg, till sitt grefskap; rekommendation för Börje Persson.

Högvälborne herre, kiäre frände och högtähradhe här fader. Jagh önsker *etc.* . . . Och kan honom här medh kierligen ej underlåta, at jagh sakerna her i Götheborgh, effter mit bästa förståndh nu uträttat haffuer (Gudh giffue, dhett kunde lända H. K. M:t och then Konglige Regeringen till behagh) och begifuer mig nu her ifrån till mit greffskap, der jagh någre dagar förtöfuandes varder, och videre ordre förvänter. I medler tijdh lagar jag migh till upresan.

Börje Persson bliffver qvar här effter migh, så lenge han får rullerna och inventarier klare, sedhan reser han för åt till Stochholm. Han begärer flitigt aff migh hoss Rijkzcantzleren at recommenderas, at han ville vara honom till det bästa befodreligh, huilket jagh icke utslå kan, han ähr en skickeligh kar, och haff-

uer giort i it och annat sin största flijt. Befaller *etc.* . . . Aff
Götheborgh dhen 9 Augusti, Anno 1644.

H. Tienstvillige Altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

44.

Stockholm den 10 (?) Oktober 1644.

Om en af ridd. o. adeln begärd öfverläggning med riksrådet om K. M:ts proposition.

Högvälbårne her Rickscantzler. Tvenne utskickade af Ridderskappett och Adelen voro i dagh hooss mig och begärade, att man ville deputerera enn viss tidh och ställe, der de fingo hålla ett samptaal med Riksens Rådth om H. K. M:tz giorde proposition och riksens tarffver, och emedan jagh, näst aflagd skyldighet, låffvade migh i mårgon, om Gudh vill, ville communicera med mine colleger och vetta them svar, när vij komma uthur rådet, [men] nu kan jagh med m. her far intett för få tala uthinan [ej heller?] vij[d] andra tåff Rådet, när vij gåå ner i r[iks]salen, derfore begärer jagh hans goda rådth. Tvifflar intett, the haffva varitt hooss honom och [rådrågat], huru, hvarest och hvadh tidh, om icke i mårgon effter middag, vij skulle kunna komma tilhopa; om vij skulle först i Rådet det anmela H. H. K. M. eller ej. Jagh troor intett, H. K. M:t kan förtenkia oss, att vij möttas, emedan det angåår allas vår välfärd, ähr och icke emot bruk, som för plägar skee. Den högste Gudh bevara honom.

R. Cantzlerens tienstvillige alltidh
Per Brahe.

Brefvet är skrivvet på ett quartblad. Plats för grefvetiteln saknas under namnet.

45. (*Ej egenhändigt koncept.*)

Stockholm den 12 Mars 1645.

Om armeernas förseende med bröd, salt m. m.

Välborne herre R. Cantzler, käre her fadher och frände. Migh kom tilhanda för få dagar sedan hanss skrivvelsse, förmälände, huru åhrsens tijdh högt lijder, at armeerne skole föras i fält igen, så fordrar icke allenast nödhen uthan och H. K. M:tz vår alder-

nädigste Drättninghs förehafuande och desseins, at provision tjligen. giöres til brödh och salt i armeerne, så väl som och at the befästningar, som både i fäderneslandet ähre som enkannerligen the i fiendelandh, måtte blifua så försörgde, att the icke för fell skall i provision löpa någon hazard, och att Feltmarskalken Herr Gustaff Horn i sina bref, som han min frende tilskrifver, beder at thetta för altingh motte hafuas i acht och uthan någon försummelse ställass i värket.

Så emädan han nu ähr så långt borta, at jagh här öfver medh Rijkzcantzleren icke kan mundtligen communicera, hafuer han och dhes föruthan vedh nährvahrande lägenheet händerna så fulla, att han alt annat nästan måste förgäta, huarföre hafver han sin hugh til fäderneslandzensienst drifua lätit, att han migh sina tankar här öfver skriffteligen skulle yppna, at uthij tijdh och i hast i Lifflandh ophandlas motte en godh post miöll, ruggh och malt och succariebrödh, om thet väro til bekomma, hvilken sedan skulle medh första ned till Calmar sendas, at liggia i beredskap, til tess flotan uthlope, i den goda tilförsicht, at detta, så såm det ligger stoor macht upå, att dee måtte aff migh pådrifvas, at Hennes K. M:tz vår allernädigeste Drättningz desseins motte blifua executerat och befestningarne och armeerne i tijdh provianterade och försörgde.

Till ett vänligt svar vore migh inthet kärare ähn Rijkscantzlerens närvahrelse, att tilhopa kunne öfverleggia, hvadh i så mätto kunde fordras till krigens oppehelle och dhes fortsättiande, Hennes K. M:tz vår allernädigste Drättningh och fäderneslandhet till eet gått biståndh. Men såsom dett arbetet genom den Danske fredztractaten honom det för denna tijden förhindrar, altså hafver jagh aff hans vänliga påminande så och aff min egen plicht, betrachtandes, huru högt det åligger fäderneslandzens välfärdh i thenne tijden thär om omsärgh at bära, dett reda på hörligitt (!) sätt påmint. H. K. M:tz hafver der om nu giffvit befalningh till Cammaren.

Jagh driffver och hooss them, hvadh jagh kan och förmåå. The hafve reda skrifvit till Ingermanlandh om succaribrödh samt till Liffland och flere städer om spannemåhll, häppandes een godh deell at opbringa. Een liten påst aff spanmähl, humbla och salt sendas medh dee tveenne skepen, som löpa til Calmar, huilket dermedh sedan skall löpa till Ystad. Så vida jagh kan det att drifua och skynda, skall jagh inthet försumma. Inthet mehra i een hast uthan Rijkscantzleren under Gudz troгна beskyd till godh och

långvahrachtig velmågo och eet gott förrettande troligen befallat.
Aff Stockholm den 12 Martij, Anno 1645.

Konceptet förvaras i Skoklosters arkiv. Band in folio n:r 40.

46.

Stockholm den 23 Augusti 1645.

Lyckönskan med anl. af det för A. O. ärofulla fredslutet i Brömsebro; ursäkt för underlåten brefskrifning.

Välbårne Her Rickscantzlar, högtährade käre frende och her fader. Jagh bekom hans kerlige skriffvelse*) i går effter mid-dagen väll tillhanda, hvaraf jagh gladeligen förnam, att Gudh then högste H. K. M:t och vårt fädernesland haffver välsignatt med eett berömmeligitt, nyttigt och fördelhaftigt fredzslut emelan Sverige och Dannemark, af hvilkett frögdar sigh hög och låg, tackandes Gudh, som på dett krig een så hastigh och godh ända giort haffver. Och emedan som min k. frende och her far med the andra goda herrar, then ähran och lyckan af Gudh haffve hafft att förmedelst thesas, och i synnerhet hans, som hufvudvärcket fört haffver, både igenom sin stoorä förfarenhet som och idkeliga arbetsamhet der hän bearbetatt haffver, att thetta shå högt älskande värk haffver vunnitt sin framgång, och intett ther i för-gütitt ähr, som till een reputerlig och säker fred kan lända; jagh congratulerar m. k. her far af allt mitt hierta, och ähr detta icke för een ringa dienst till att skatta, som han H. M:t och sitt fä-dernesland bevist haffver. Det föröker hans goda namn, så hooss hans egne, alla Svänke män, som hooss fremmandom.

Jagh har mehre att begära förlåtelse, att jagh i så längan een tidh icke skriffvitt haffver. Dett ähr skett af then orsak, att jagh honom icke haffver belasta velatt, emedan han thess föruthan noch besväratt haffver varitt, och elliest tillståndett här aff Ricks-cantzli dageligen förnummitt haffver. Önskar nu intett högre ähn allt vara skett i en lyckosaligh stund, och att vij måtte snart finnass med hugnad och ett gått tillstånd; then högste Gudh tro-ligen befallandes. Aff Stäckhålm den 23 Augusti 1645.

M. K. Her fars T:villige altidh, så lenge jagh leffver
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

*) Denna, dat. Söderåkra den 16 Aug. 1645, finnes i orig. i Skoklosters arkiv.

47.

Visingsborg den 10 December 1645.

Lyckönskan till undfängen greffvevärdighet.

Höghvålbårne Greffve, Her Rickscantzlar k. frende och her far. Jagh haffver fast gärna förstätt, det H. K. M:t vår allernådigste Drätning haffver ansett hans margfallige, långlige och tappre tienster, i synnerhet i den siste vääf aflupne tractat med Danne-mark, hvar uthinnan genom hans idkesamme flit och stoorä försichtighet Sveriges Crona merkeligen uthi grentzer, fästningar och land med alla andra fördeler ähr förökt, och fördy honom allernådigst hedrat med greffvestånd och ett anseenligitt greffveskap skänckt och giffvitt, och det med den form och sätt, hvaraf hvar redeligh man i all sin möda och hafda besvär sigh hugna kan. Säsom jagh mig nu deröfver möckett frögdar, att H. K. M:t på sådant sätt sine välförtiente män belöner, hvilkett och länder H. K. M:t till ett evigt beröm, och andra till tienst, trohet och idkesamhet beveker, och ähr af hiertatt glad, och intett tvikar andra det och giöra, att vår stånd sälunda bliffver föröckt, altså önskar jagh honom möcken lycka, att han och hans effterkommande det stånd och lähn med annat mehra till everdeligh tidh måtte uthi tilväxt och flor nyttie och besittia. Hvar uthi jagh och elliest kan vara min k. frende och her far till tienst och vänskap giör jagh det af hiertatt gärna. Befallandes honom med allt det kärt under den Högstes beskydd. Aff Vissingsbårg den 10 December 1645.

H. tienstvillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg
S. R. Drätzet.

Utanskrift: Dhen högvelborne herre, Her Axell Oxenstierna, Greffve till Södre Möre, Friherre till Kimitho, Herre till Fijholmen och Tidhöön, Riddere, Sveriges Rijkes Rådth och Rijkcantzler, min k. frende detta kierligen.

Brefvet är skrifvet på quartblad.

48. [Stockholm omkr. d. 24 Januari 1647].*)

Om öfverläggning i rådet rör. regeringsformen; Carl de Besches sak.

Höghvälbårne Greffve, Her Rikscantzlar, k. frende och her far. Jagh förnimmer, att H. K. M:t haffver i Rådscammaren haftt regeringsforman förre och någott ther uthi upläsa låtitt, och några ringa discusser der öfver förrelupna. Jagh tackar m. h. far, som sådant täckes med mig communicera. Jagh håppas om torsdag, om Gudh vill, att vara med tillstådes. Jagh håller fulle för rådeligitt, hvar möjeligitt vore, att den nu på denne Riksdag kunde sätties i sitt skick, både att det i framtiden kan falla svårare, och många, som nu leffva, kunne effter mäniskligt sätt falla af. Hvad Carl de Besches sak vedkommer ähr bäst, som m. her far förreslår. Gudh nådeligen uppehålle honom vid godh helsa och styrkia.

M. K. H. Fars t:villige altidh
Per Brahe.

Brefvet är skrifvet på ett quartblad.

49. Stockholm den 22 Juli 1647.

Beklagar A. O:s fall från hästen; utrikes nyheterna; J. de la Gardie; sändebud från Frankrike; hert. af Meklenburg; rekom. för J. Papegoja.

Höghvälbårne, Greffve, Her Rikscantzlar, k. frände och her fader. Näst *etc.* . . . tackar jagh honom så möckett flitigt, som migh igenom sin häffjunckar haffver täcks helsa låtitt. Och haffver jagh therjämppte fast ogärna förnummitt honom vara med een häst fallin och sitt been någott mot een gärdzgård skarratt(!); däck Gudi skee låff, att skadan icke hafver varitt stoor och nu dageligen bättrass. Den samme gode Guden nådeligen uppehålle m. k. h. far med sin k. Greffvinna och vårdnat vidh god helsa och önskeligh välmåge, och snart åter att finnas vid ett behageligitt tillstånd. Ähr dett någott här på denne orten, jagh kan tiena honom uthi, giör jagh det af hiertatt gärna.

*) Af Riksrådsprotokollet för den 23 och 26 Januari 1647 synes att regeringsformen på drottningens initiativ då i rådet till behandling företagits, men att riksdrotsen för opasslighet var frånvarande. Likaledes synes, att han varit närvarande d. 28 Januari, som detta år inföll på en torsdag.

Här ähr allt uthi vanligitt tillstånd, och har H. K. M:t begynt att taga up revisionerne. Hvad uthan landz ähr, tvikar jagh intett m. k. h. far ju af ordinari posten och correspondentierne det förnummitt haffva. Många saker ståå nu på spetzen. Gudh giffve the våra lycka, och nådeligen bevare ifrån ofall. Någott måtte nu rede vara föreluppitt. Frantsozen ståår intett i bästa postur, och till andra hans vedervärtigheter, ähr nu kommen den olyckan vid Lerida. Allt sådant synnes i detta ähr giffva stoora förändringar, så i krigett som tractaten. Fältherren kommer nu stundom i Rådet. Hit kommer och een Envoyé uthur Frankerike. Den unge Hertigen*) af Mekelburg ähr här, och Landgreffven**) väntas och. Intett mehra i een hast uthan m. k. h. far then högste Gudh troligen befallandes. Aff Stäckholm den 22 Julij, Anno 1647.

M. k. her fars tjenstvillige alt.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

Han ville helsa sin k. greffvinna med min kärliche tjenstz tilbiudelse. Efter Jahan Papegåia har tvenne resor varit i nya Sverige och sista resan bleff honom låffvatt, att han skulle föres in uppå staten och blef förglömt, och han lickväl tjenstgiort haffver, altså recommenderar jagh honom m. k. her far.

50.

Åbo den 22 Juni 1648.

Underrättar om sin ankomst till Finland; tillståndet i landet dåligt; förfrågan rör. en af biskop I. Rothovius föreslagen utnämning för dennes son till ett pastorat.

Högvälborne Greffve, Hr Rikzcantzer, käre frändhe och herr fahr. Näst *etc.* . . ., sedan jagh begaf migh efter H. K. M:tz allernädigeste befahlningh hijt till storfurstendömet Finlandh på reesan och den 13 afreeste ifrån Stocholm, är jagh, Gudhi skeep loff, lyckeligen och väll hijt ahnkommen på Åbo redd; den 18 och 19 här sammastädes landstegh, och hafuer funnet här på dhenne orten alla landzens inbyggjare och undersätare, af alle ståndh uthi all troheet och devotion emot H. K. M:t och Cronan. Men huadh elliest dhenne staten och landzens lägenheet vidhkommer, är han

*) Carl.

**) Friedrich af Hessen-Eschwege.

så vulin såssom Rikzcantzleren nogsampt tilförene är bekindt, at jagh befahrar, det ett tomt vishuus gör een galen redhdeja. Doch skall jagh uti alt göra min högsta flijt H. K. M:t och Cronan till underdånigh och trogen tjänst, så mycket mina kraffter någonsin kunna tillåta, önskandes, at den högste Gudh ville ähn een gångh låta finna oss uthi it önskeligit och gåt tilståndh. Hermedh honom medh sin k. Grefvinna och alt dhet kärt är, under dens Högstes milde beskydd till all andeligh och lekammeligh välfärdh troligen befalandes. Aff Åbo slåt den 22 Junij, Anno 1648.

M. k. h. fars, R. Cantz., tjenstvillige altidh
Per Brahe, Grefve
till Vissingsbårg.

Egenhändigt: Mäster Isack, Bisspen här i Åbo, har anmodatt mig att villia sättia sin sån till pastoratet i Pargas och att Renemäcki lägges till biskopsgiälle igen, till hvilket så vääl Consistorium som alla interessenterne hafva giffvitt theras samptyecie, effter han icke een tåff sina sönnar har bracht till någon lägenhet, som the andra hans barn kunna sig på hans dödzfäll stödia. Han säjjer, det ähr intett regal giäld. Jag begärer Ricks-cantzlerens råd der uthinnan, om jag skall det tillåta heller referera till H. K. M:t

51. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 25 Juli 1648.

Tacksägelse för bref; Erik Oxenstiernas bröllop.

Höghvälbårne Grefve, Her Rickscantzlar, k. frände och her far. Hans kärilige congratulation öffver min lyckelige resa hit till Finland med annat mehra, dateradt Stäckholm den 14 Julij*) kom mig vääl den 22 huius till handa, tackar honom derföre tjänstligen och käriligen, som gör mig i allt så godh lyckönskan. Önskar, att den gode Gudh ville låta oss een gång återfinnas vidh ett önskeligit tillstånd, och ähr det uthi ett eller annat jagh på denne orten eller elliest kan bevisa honom och de tillhörige någon tjenst, det gör jag af allt mitt hierta gärna. Gudh skee låff, som har hulptit hans k. sån Grefv Erich till helsan igen, churu vääl jagh hade gärna sett, att jag hade kunnatt hålla bröllopet

*) Detta bref finnes i original i Skoklosters arkiv.

den 22 Augusti; men af skälig orsak låter jag mig den 10 September behaga. Den gode Gudh låte det skee i een lyckesaligh stund och alla våra förläna een lyckesam resa. M. k. hustru och jagh jempte Rickscantzleren siälff helsa hans k. Greffvinna med vår kärliga tjenst, under Gudz trygge beskerm troligen befallandes. Aff Åbo den 25 Julij 1648.

M. K. h. fars T:v. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

Brefvet är skrifvet på ett quartblad.

52. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 2 Augusti 1648.

• Rekommendation för landshöfdingen Jakob Clason Ugglå.

Högvälborne Greffve, her Rijkzcantzler, khäre frände och her fahr. Näst *etc.* . . . efter såsom för detta Landzhöfdingen vidh Hälsingfors, Jacob Classon Ugglå, är nu här ifrån dijt öfver reesefärdig, och hafver något hoss H. K. Maj:t at ahnhålla, som han sielf vidh sin öfverkomst berättandes varder, altså begärat, jagh ville honom Hr Rikzcantzleren till det bästa recommendera, at han ville så här efter som altijd tilförene vara hans gunstige herre och befodrare, och hoos H. K. M:t honom it gåt ordh förlähne, at han samma sit värf deste betre förrätta kundhe. Och ehuru väll jagh Hr Rikzcantzleren, som elliest medh många besvär är öfverlastat, icke här med gärna bemöda ville, lickväl för bemelte Landzhöfdingens trägne begäran, hafver [jag] eij annors kunnat, ähn honom denne min förskriff till Hr Rikzcantzleren meddele, käriligen begärandes, at Hr Rikzcantzleren täcktes låta honom vara sigh uthi bästa måtton befallat, at han uthan något långsampt uppehållande till it nådigt afskeedh komma kundhe. I huadh mätto jagh kan vara Hr Rickscantzleren till villie och tjänst igen, gör jagh altijdh gärna. Och befaller *etc.* . . . . Aff Åbo slåt den 2 Augusti 1648.

M. F. H. Fars Tienstwillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

53.

Åbo den 14 Augusti 1648.

Tacksägelse för de öfversända goda nyheterna från Tyskland; farhågor för förhållandena i Ryssland; privatsaker.

Höghvålbårne Her Rickscantzlar, k. frände och h. fader. Hans kärliga skriffvelse af Stäckholm den 29 Julij bekom jagh med min egen tienare vääl tillhanda för några fåå dagar sådan*), tackar honom så möckett flitigt, som mig om sakernes förlop gör underrättelse. Gudh vari låff för de härliga victorier, som uthan ifrån höres och i synnerhet nu, att nye staden med slättett Prag skall vara eröfratt. Gudh skone, att Fältmarskalken icke ähr bliffvin, och att slagett å vår sida hade erhållit sägren; voro det en skarp vigge till ett gått utslag och slut på freden. Och der den då icke fölgde, synnes då Gudh haffva annat i sinne. Gudh bevara H. K. M:t och förläna gode råd och gått förtroende hemma.

Om det Muskowiteske oväsendet följer, synnes Gudh med innerlig tvedregt villia risa värden. Gudh skone sin församling.

M. k. syster med m. brordötter och hela medföllie, Gudh vari låff, kommo vääl hit den 2 Augusti. Han och nådeligen hielpe Greff Erich hit med behållen resa, och låte sådan all ting löpa lyckeligen och vääl af. Hädan ifrån ähr intett nytt, uthan allt beroor i sitt vanlige tillstånd. Gudh låte oss alla en gång igen finnas med hugnad, uthi hvilkens troгна beskydd jagh m. h. far fliteligen befaller. Aff Åbo den 14 Augusti 1648.

M. K. H. Fars tjenstvillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

54.

Åbo den 20 September 1648.

Erik Oxenstiernas nu öfverståndna bröllop; om Per Brahes förordnande att blifva caput legationis vid den nya underhandlingen med Polen.

Högvålbårne Greffve, Her Rikscantzlar, k. frände och her far. Jagh kan icke underlåta honom att besökia med denne min kärliga skriffvelse, låtandes honomienstligen förnimma, att hans älskelige k. h. såns, Greff Erichs, och min k. brordötters bröllops-

*) Detta bref finnes i original i Skoklosters arkiv.

högtidh vara lyckeligen och vääl öfverståndin den 10 September, och, effter denne landzortens närvarande tillstånd, ähr den skedd med temmeligh stoor solennitet och större möckenhet af adell och annat gått fälk, än vij hafva förmodatt. Den högste Gudh låte nu allt detta vara afluppsett, hans helige och gudommelige namn till pris och ähra och oss å alla sidor till mykin hugnad och glädie. Och såsom detta till nähra skyllskapen läggas med tvenne svägerlag, altså finner jagh mig så mökett skylligare den förre vänskap och goda förtroende med all den ähra och tienst jagh någonsin kan och förmåå att continuera och förmera och i det goda förtroende och vissa tillförsicht att alltidh erhållas igen i all godh och trogen affection.

Jagh tviflar intett, att m. k. h. far ju vet, att H. K. M:t haffver skriffvitt mig till, att jagh ville taga på mig att vara commissarius och föra directionen i den tillstundande Pälenska tractat. Jagh haffver och H. K. M:t i underdånighet svarett, och, så frampt att H. K. M. der uthinnan continuerar, så ber jagh honom så flitigt, att han i all ting täcktess migh underrätta de loco, tempore, personis conjungendis, apparatu och underhållet, och i synnerhet på hvadh sätt tractaten till thess lyckelige utslag kan formeras. Ty jagh kan vääl besinna, hvadh å alla sidor kan yrkas. Jagh hade fulle förmodatt, effter jagh så nyss ähr hit kommen, att H. K. M:t hade fallett på någon annan, och i synnerhet att jagh icke mökett har tracterat sådana saker, och ähr nu nästan ovan vidh allt sådant, kan och fulle i allt falla stoor besvärligheter, dock hemskiuter jagh allt till H. K. M:t godhtyckio och väntar all vidare ordre och befallning med alla omstendigheter.

Och der så ähr, så såge jagh gärna, att hvar af Commissarierne hade sitt vissa deputat, och jagh för mig, tanqvam caput legationis, effter så mångas fälk och personer icke länge kunde nöijas tillhopa eller begåås i ett sällskap, och kan skee vij bliffve icke alltidh vidh handelsplatzen. I Pryssen, när vij voro i fället vidh handelsplatzen tillhopa, leffde vij ex publico, och, när vij voro annorstädes, hvar af sitt deputat. Jagh kan fulle vetta Cronans medell, derföre för min persån skall jagh väl vetta mig der effter rätta, men dett ville fulle någott till, när jag considererar mitt ämbete, som icke åfta ähr hent uthan landz draga.

Min her far gjorde mig een synnerligh faveur, att han, så vida han det förnimme kunde, och elliest honom till stodo der uthinnan bearbeta, ville mig vetta låta. Jagh tiener honom så gärna igen. Gudh låte oss åter finnes med önskelige tiender, un-

der hvilkens gudommelige beskydd jagh honom troligen befaller.
Aff Åbo den 20 Septembris 1648.

M. K. H. Fars tjenstvillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

55.

Åbo den 8 November 1648.

Tacksägelse för bref och beklagande af A. O:s sjukdom; fredsutsigterna; den tillärnade underhandlingen med Polen; privatsaker; dyr tid i Finland.

Höghvålbårne Greffve, Her Rickscantzlar, k. her far och frände. Jagh tackar honom så möckett flitigt för sin skriffvelse af Tijdöön den 21 Octobris*), hvilken migh tillhanda kom den 3 huius, och förnimmer fast ogärna Rickscantzleren vara så illa behäftatt med rosen. Gudh nådeligen hielpe honom till styrkian igen.

Det ähr Gudz värk, att fredztractaten vinner så sin framgång. Gudh förläne slutett på sådant sätt, och att militien till nöjja bliffver affdankatt och hemförd. Hwadh som vij tänkie att behålla och förläggia i guarnisoner, der skall fulle falla stoorä besvär hooss.

Det synnes nu full olickt, att Pålaken skall så hastigt resolvera till någon tractat vidh sådan perturbation och vidh denne vår postur. Det kom för två dagar sådan en skuta ifrån Dansik. Förmenar, att Printz Cassimir skall reda vara vald till kung. Gudh giffve jagh voro änskyllatt för den resan, om tractaten gåår foort. Gudh bättre, m. k. hustru ähr nu åter så siukeligh igen. Jagh håppas Häntes M:t brukar nu några personer der uthanlandz, emedan med Gudz hielp tractaten der sammastädes förhåpentlig nu vinner sin ändskap.

Greff Erich med sin unga Greffvinna ähre vääl, Gudh skeep läff, öffverkomen. Jag har från dem sådan fått tvenne skriffvelser. De ähre nu dragne till Wolmar och med åkeförett komma tillbaka till Räfte igen. Mine breff till m. svåger Greff Jahan sänder jag alltidh till Båijer.

Vinteren ähr reda här temmelig stark infallen, ähr och temmelig dyr tid och på många örter oåår. Här gæller en tunna spannemåål 8 dlr k. m., men ved Biörnebårg och någor annorstädes 10 dlr. Defecten här i staten bliffver mot 60 tusen daler gått mynt. Gudh vet, huru man kommer till rätta. Den högste Gudh

*) Detta bref har ej kunnat finnas i samlingen på Skokloster.

m. k. her far med allt det kärt ähr befallatt. Aff Åbo den 8
Novembris 1648.

M. K. H. Fars T:v. altidh
Per Brahe.

Brefvet är skrifvet på ett quartblad. Plats saknas för grefvetiteln under namnet.

56.

Åbo den 29 November 1648.

Tacksägelse för bref och råd; den glada underrättelsen om fredsslutet; önskar slippa infinna sig vid riksdagen.

Höghvälbårne Greffve, Her Rickscantzlar, k. frände och her fader. Jagh bekom hans kärliga skriffvelse för några dagar sådan, daterat Tijdöön den 4 November*), hvar uthinnan han mig behagar att kungiöra om sakernes förlåp så hemma, som hvadh uthanlandz passerar, samt med sitt betenkiande om den Påliska tractatens beskaffenhet. Såsom sådant var mig möckett kärt, altzå tackar jagh honom derföre kärligen och tiensteligen.

Gudh vari evinnerliga ähratt, som haffver giffvit på den långa och mödesamma tract[at]en i Tyskland ett önskeligitt utslag. Han och nådeligen ville låta vinna een fulkommenhet uthi allt, hvad som till freden tienar, effter som och uthan tvifvell, möckett lærer skaffa att giöra så i ett som annatt, för än allt kan sättia sigh i det skick, som det böör ståå. Hvaraf jagh nu har högh orsak att congratulera m. h. far och önska af Gudh lycka, som hans k. sån der uthe den ähran har förlänt, hvar uthinnan han lemnar sigh hooss posteriteten ett odödeligitt namn. Och såsom vij å alla sidor föruthan den förra skyllskapen ähre bebundne med dubbellt svågerlaag, alltså ähr hugnaden theste större.

Jagh häppas m. h. far fick och mitt breff, senare skriffvitt, än som det han svarar uppå. Jag komme gärna till Ricksdagen, men jagh häppes H. K. Mitt har mig änskyllatt både för een och annan orsak skull. Jagh förnimmer och, att cröningen skall ståå i näst tillkommande Augusto. Gudh giffve till lycka, och låte oss finnas een gång igen med hugnad och glädie, i hvars trogna beskydd jagh etc. . . . Aff Åbo den 29 November 1648.

M. K. h. Fars T:v. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

*) Denna finnes i original i Skoklosters arkiv.

57. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 20 December 1648.

Med underrättelser och bref från Erik Oxenstierna.

Höghvälborne Grefve, Herr Rijkzcantler, kähre frände och herr fahr. Näst *etc.* . . ., kan jagh min kähre f. här medh eij obemält låta, migh hafva bekommit bref ifrån höghvälborne Greff Erich Oxenstierna, där af fast gärna förnimmandes honom medh sin k. Grefvinna och låfliga medföllie vara väll till Wolmar öfverkommen. Önskar, at den högste Gudh ville alt framgeent oppehålla dem vidh helssa och sundheet, at vij altijdh gode tijdender ifrån dem spörja måtte. Innelychte bref, som där ifrån hijt kom, öfversänder jagh min k. f. här jämpte tilhända. Och befaller *etc.* . . . Af Åbo slåt den 20 December 1648.

H. T.v. S. O. F. A.
Per Brahe, Grefve
till Vissingsbårg.

58. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 2 Januari 1649.

Ursåkt för uteblifvande från riksdagen; rekommenderar de finska städernas angelägenheter särskildt med afs. å tjärukompaniet och seglationen.

Höghvälborne Grefve, Herr Rijkzcantler, kähre frände och herr fahr. Näst *etc.* . . . Efftersom jagh för infallande meenföhres så och andra lagliga förfals skul, icke min skyldigheet likmätigt kan komma till den almänneliga Rijkzdagh, som af H. K. M:t berammat är till den 15 Januarij nästkommande, och då näst all annan min plicht till at underrätta min allernädigeste Drätningh om detta landzens tilståndh, så ock andraga dess inbyggjares underdåniga anhållande till at nå itt önskeligit beskeedh och svaar. Och ehuru väll jagh uthföhrligen medh min skrifvelse det gjorde för een rum tijdh sedan, lickväl hvadh städernas väsende vidhkommer, hafver jagh ähnnu något velat påmint effter allas theras begähran, hvilket och thes uthskickade till Rikzdagen, sielfve ihoghkommandes varda till deras välfärdh och handels fortsättiande. Beder därföre så kiärligen, han täcktes så detta jagh förmäler i gått betänckiande taga, som bärgerskapetz uthskickade all gunstig befordran bevijsa, och, så vijda det billigt och görli-

gen befinnes, förhielpa them hooss H. K. M:t till een nådigh resolution.

Det första är, at H. K. M:t ville allernådigest låta ähnnu een gångh befalla att öfversij uthi alla interessenternes närvaru det beekz- och tjäru-compagnies privilegium, att een och annan, hvilkes välfärdh och förluster een stoor deel i sticker, måtte få påminna det, som dem trycker, och altså compagniet, som dhe inthet ogilla kunde, sättias på den foot, at dhe i den handelen kunna blifva behåldne.

Det andra är, emädan alt föhres här städerna förbij äth Sverige, så at all närhingh här förfaller, om icke det stode till görande, at alt det, som skeppades uthur Finlandh af landet äth Sverige, skulle först sökia nämsta eller huilken stadh dhe helst vele här, och afläggia sin tull, och sedan tulla på nytt vidh Blockhuusudden, där dhe denna landztuls zedell skulle opvijsa, samt längden på hvadh fälck the medhförde. I then mätton blefve detta landet inthet så förblåttat på medell och fälck, som nu skeer. Det skulle märkeligen bättre så H. K. M:t och Cronones toll som och gagna städerna, emädan och the tå altijdh finge något at opkiöpa. Ty at förtaga bönderna seglasen, sij jagh inthet görligit, och om man them förtogo, kan man inthet förbiuda adelen. Och emädan adelen nu besitter alla godzen, föhres lickväll alt under itt skeen medh theas afrath sin koos. Elliest är och omögeligit, at städerua kunna så hastigt här vara män alt at opkiöpa, thär igenom landtmannen blifve strandsatter. Sälunda måtte hvar man segla, och skulle mången af sigh sielf på detta sättet släppa seglasen.

Adelens privilegier spela fulla något häri, men jagh hafver taalt vidh några, som inthet improbera, ty minsta deelen hålla skuutor. Jag är ock interesserat för min persohn, och vil jagh inthet seija emoot, ty sannerligen elliest komma här städerna aldrigh op, uthi hvilkes befodringh och tillväxt Cronones inkompst mäst sticker. Hvadh flera motiver och rationes här tilhöra varde bärgerskapet sielfve vetandes i all tilbörlicheet at förebringa. Befallandes etc. . . . Af Åbo slätt den 2 Januarij 1649.

M. K. H. Fars T:v. A
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

Åbo den 2 Januari 1649.

Beklagar A. O:s ohelsa; nyårsönskan; sänder bref från Erik Oxenstierna.

Höghvålbårne Greffve, Her Rickscantzler, k. frände och her fader. Jagh har med stoort bekymmer och klagan fast ogärna förnummitt hans stoor opasslighet och siukdom, dåck någott litett kunnatt hugna mig, i det jagh strax ther effter förnam någott haffva vänt sigh till bättring. Jagh önskar aff allt mitt hierta näst ett frögdefullt nytt åhr med många andra effterfölliande, att den högste Gudh ville hielpa honom till sine förra goda kraffter och hälsa igen, hvar af jagh med alle dee hans måtte haffva orsack att glädia och hugna oss. Hans k. sän, Greff Erich och hans Greffvinna må, Gudh ske läff, vääl, och sänder här jempte m. k. h. far hans breff till hända. Den samme gode och nådefulla Gudh, låte oss enn gång åter finnas med hugnad och glädie, uthi hvilkens trogne beskydd, jagh honom med allt det kärt åhr troligen befaller. Af Åbo den 2 Jan. 1649.

M. K. H. Fars T:v. A.

Per Brahe, Greffve
till Wissingsbårg.

Brefvet är skrifvet å ett quartblad.

Åbo den 14 Februari 1649.

Rekommendation för en borgare i Åbo, Henrik Kort, att erhålla ersättning för förlusten af ett parti beredda hudar.

Höghvålborne Grefve, herr Rijkzcantzler, kähre frände och herr fader. Näst *etc.* . . ., kan jagh Hr Rijkzcantzleren här medh eij obemält låta, migh vara nu vidh mitt genomreesande klage-ligen förebracht, huru såsom Casper Forbuss nu i våhr tu åhr sedan hafver medh sigh tvenne barckare ifrån Stockholm hijt öfverhemptat, hvilka han berättar skola hafva sina riktiga lährobreeff och goda afskedh. Och när han inthet längre förmätte dem at hålla, hafver hans svågerson Hendrick Kårt, bårgare och invånare här i staden, tagit dem till sigh på sin egen bekåstnad, och låtit dem bereda till een fyritijo decker huudar, dem han i nästförledne höstars medh sigh till Stockholm förde på een frij

marknadt at försällia. Hvilka bårgmästare och rådh leto arrestera, och han sedan effter deras villia sielf måste cavera före på een påst peningar, för ähn han dem löös fick, blifvandes sålunda af dem ähndå platzat och opphållen, at han inthet kunde där ifrån komma förr ähn seendt omsider emot allhelgonatijdh, sedan dhe sielf hafva måst bekänna, att dhe ingen fogh hade honom något at tiltala.

När han då på sijdahösten sigh heemåth begaf, lyckades honom inthet bättre, uthan råkade i sionödh, at han miste både skuutan och alt sitt godz, undslippandes sielf medh stoor lijfzfahra, och är nu een ruinerat karll, där sådant lickväl hade kunnat blifvit behållit, så frampt han af deras vållande icke så länge hade opphållen blifvet.

Nu såsom han förmehnar sigh vara tilfogat detta inpasset emot all lagh och rätt, H. K. M:tz gifne privilegier och helst frij marknadsbruuk, där han doch, så länge marknan stodh, icke, som han hade kunnat, stycketaals uthan dekertaals försåldt; hvarföre hafver han anmodat migh om een förskrift till Hr Rickzcantzleren, at honom uthi detta fallet måtte blifva adsisterat till at få niuta rätt emot dem, som han kan hafva här om tiltala.

Och ehuru väl jagh uthan dess veet, at min k. f:de hielper till rätta och befordrar så väl den ena som andra H. K. M:tz trogna undersåtare emot all obilligheet, så och jagh icke omständeligen veet, huru såsom alt förelupit är, om dhet sigh så tildragit hafver, som han berättar, och för den orsaken skull hade honom detta kunnat uthslagit, men lickväl för hans trägne anhållande hafver jagh det icke kunuat förvägra, uthan detta ährandet Rickzcantzleren recommendera, at han af sina vederparter kunde uthi itt eller annat skee itt billigt och rättvist äthnöije, på det at han och andra sådana icke måge blifva afskräckte ifrån deras handteringar. Befallandes *etc.* . . . Af Åbo den 14 Februari 1649.

M. K. H. Faders tienstvillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Åbo den 29 Mars 1649.

Beklagar A. O:s ohelsa; det politiska tillståndet i Europa; åberopar till K. M:t ingifven ämbetsberättelse; tjarukompaniet; privatsaker.

Höghvålbårne Greffve, Her Rikscantzler, k. her far och frände. Jagh bekom för fåå dagar sådan hans kärliga skriffvelse, daterad Stäckholm den 24 Januari*), aff hvilken [jagh], som mig myckett okärt var, förnam den stoorä opaslighet, som han har varitt behäftat med, doch fröjder mig aff allt hierta att m. h. far kommer någorlunda till sina krafter igen. Gudh hielpe ännu vidare och oss een gång åter igen att finnas med ett önskeligitt tillstånd. Tac- kar m. k. h. far så tjenstligen för communicationen om tillståndett.

Den Högste förskone vårt k. fädernesland ifrån sådana och andra olyckor, som alla land och kongerike, [som] runt omkring oss ähre, ähre behäftade med. Tragicus exitus Regis i Ängeland. Huru det vidare afflöper, giffver tiden. Frankerike får det, som det länge sådan effter rungitt haffver. För väderilett hade det varitt bättre någott att föga sköttat, än för then lätitt utbrijsta till den extremitet. Nu behöffva the alla sina konster. Det ähr ett mächtigt kongerike, men snart öffverdragit och ruinerat. På- len synnes än nu fåå större vidlöfftighet. Man tager på att beskylla den förra Kånungen så vääl och thenne att haffva uphis- satt Cossakerne till Cronans förderff. Det synnes icke heller olickt delirium principum.

Om min resa hörer jagh nu intett. Jagh fick vääl breff ifrån H. M:t, men ther om intett. Däch berettas mig af androm ther om. Gud skee låff, jag har nu fulländatt min resa kring om lan- dett. Hvadh mitt förrättande har varitt, varder m. k. h. far fin- nandes aff mitt breff till H. K. M:t.

Gudh vari ähratt, här ähr allt uthi god roo och stillhet. Tiärecompagniet skall jagh effter H. K. M:tz befallning och m. k. h. fars recommendation låta mig vara angelägitt, så vida jag kann. Packetett haffver jag sänt till h. ä. käre sän Greff Erich. Then högste Gudh befaller *etc.* . . . Aff Åbo den 29 Martij 1649.

M. K. H. Fars tjenstvillige sän altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Stockholm d. 11 April, Anno 1649.

*) Denna finnes i original i Skoklosters arkiv.

Åbo den 20 Maj 1649.

Gläder sig åt A. O:s förbättrade helsa; riksdagen; hinder för att närvara vid dotterns bröllop; den blifvande fredsunderhandlingen med Polen; skördeunderrättelser från Finland; tacksägelse för bref.

Höghvålbårne Greffve, Her Rickscantzler, k. frände och her fader. Med detta bud haffver jagh icke underlåta kunnatt honom att besökia igenom min kärilige skriffvelse och näst all villig tienstz tilbiudelse med all välfärdz lyckönskan, hugnar jagh mig, att jagh förnimmer m. k. h. far vara kommen till temmelig styrkia igen, sammaledes och m. k. svåger Greff Jahan vara restituerat aff een anstöt täff een hefttig brennesiuke. Den högste Gudh förlähne vidare styrkian och kraffter, och oss alla i sinom tidh finnas i ett önskeligitt välstånd.

På riksdagen förnimmer jagh många vichtiga saker haffva varitt väntilerade och endels slutne. Gud giffve allt till lycka.

Jag hade fulle ment att kunna komma till m. k. dätters bröllop, som jagh förnimmer nu snart skall hållas. Then Högste giffve sin välsignelse till sådant christeligitt värk, men dee många bestellningar jagh har nyligen på halsen fått effter riksdagsbeslutett jämpte mitt privatförhinder affhåller mig.

Men der Gudh så änteligen behagar, att jag skall resa till Pålenska tractaten, ährnar jag vist landstiga först vidh Ålsnabben eller nästa hamn i Svänkska skäären. Och kan fulle tänkie, som mig och tillskriffves, att Pålaken har hvarken Venetianerne eller Frankerike ännu besökt, affväntar tiden tvifvelsuthan, huru allt vill afflöpa med Cossackerne och med afdanckningen täff vårt fälk i Tyskland.

Nu ähr här i landet sådant utlöp, som ingen minness och j[u] längre man kommer up i landett j[u] mehra sommarachtigt, att gräset ähr reda högt, mot naturen och vanan. Med vårsådan ähr i Nyland, Satagund och Tavasteland mächte slätt beställt, att nästan allt måste plöjas på nytt, och utsäde icke tillfängs på många örter. Gudh affvände hårda ähr. Intett mehra i een hast, uthan täckes hälsa sin k. Grefvinna på min och m. k. hustrus vägna med vårt kärilige tienst. Then högste Gudh troligen befallandes. Aff Åbo den 20 Maj 1649.

M. K. H. Fars T:v. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

K. H. Far. Sädan jag detta skriffvitt haffver, och vidh min påstz affärdning, kommer mig hans breff till handa med ordinarie påsten, datum Stäckholm den 12 April*). Gudh vet, hvem breffvett haffver så länge uppehållitt. Jag [tackar] Rickscantzleren så möckett flitigt, som mig så omständeligen aviserar om sakernes förlop. Det synnes vist stoorä förändringar i värden. Gud vände allt till dett bästa. Om Pálniska tractaten vet jag intett at judicera.

Rikskanslerens påteckning: Præsent. i Stockholm d. 25 Maj, Anno 1649.

63.

Åbo den 11 Juli 1649.

Beklagar fru Anna Bååts frånfälle; begär underrättelse om den stundande underhandlingen med Polen.

Höghvålbärne Greffve, Her Rikscantzler, käre frände och her far. Jagh haffver för fåå dagar sädan fast ogärna och särgligen förnummitt, att den gode Gudh haffver pålagt honom sitt faderliga kärss och hädankallatt hans älskelige käre Greffvinna, med hvilkett jagh itt högt medlidande drager och hierteligen beklagar, önskandes först, att Gudh ville frögda hennes siääl och förläna kräppen een frögdefull upståndelse med alla christroga menniskior. Och ehuru vääl jagh vett, att m. k. h. far säm enn rätt-sinnig christen man uthan min ringa påminnelse detta täligen up-tager, som det och härflyter af Gudz synnerliga försyn, lickvääl önskar jagh honom all tröst och hugnad aff högden med ett fritt och gått tålomod, och att then Högste ville förskona med slicht här effter.

Hädan ifrån ähr intett skriffvärdigt, uthan allt i vanligitt till-stånd, uthan det, Gudh bättre, här faller een hårdt tidh in. Jagh tackar och honom, som mig sist om alla saker så vääl informerade. Ber än ytterligare, om någott infaller, om termino täff den Lybeska och Pálniska tractaten, att jagh det i tidh förut mig i mine saker till effterrättelse förnimma måtte. Then högste Gudh troligen befallatt. Af Åbo den 11 Julij 1649.

M K. H. Fars tjenstvillige
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

*) Detta egenhändigä bref finnes i behäll i Skoklosters arkiv.

Åbo den 16 Augusti 1649.

Tacksägelse för underrättelser; märkeliga nyheter från Polen; ett bref från E. Stenbock sändes.

Höghvålbårne Greffve, Her Rikscantzler, k. frände och her far. Hans kärilige skriffvelse af Stäckholm för kårt tidh sådan haffver jagh vääl unfångitt. Näst allt annat behagar [han] att kungiöra mig om alla sakers förlopp så omstendeligen. Det ähr mig till godh underrettelse och tackar honom derföre så tjenstligen, och tvikar intett, der någott synnerligitt åter förrefaller, att mig vederfars den gunsten yttermehra.

Ähr det nu sant, som m. svåger Hr Erich Stenbock skriffver mig till uthur Riga af den 1 Augusti, att Littouverne ähre af Cosakerne och Tartaren slagne uthur fälttett, att een stoor del af theras adell med det Curländiska regimentet skall vara nederhuggitt, Razewill siälff skamferatt, och Hög-Pälakernes läger berent, att man misströstar, huru det vill aflöpa; ähr det så i sanning, lärhet det väsendett haffva ett vida utseende. Incestuosæ nuptiæ Regis föröka och synderna och straffett. Närh siste tractaten stood i Pryssen, så förundrade jagh mig öffver förändring af theras klädedrecht, mot det som de i S. Kånungens tidh hade. Hvar och enn ville gå på tattersk och haffva annat främmatt. Nu haffva the fått samma tyg noch i landett och mehra än the haffva vela. Kanskee det stodo nu oss någott, vidh så ställta saker, att göra både med tractaten och annat att taga någon viss resolution i.

Rett som jag nu skriffver fåår jagh åter breff ifrån m. svåger h. Erich Stenbock, hvilkett jagh här innesluter*). Then högste Gudh jagh m. k. h. far troligen befaller, städze förbliffvandes hans

Datum Åbo den 16 Aug. 1649.

tienstvillige alltidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Brefvet är skrifvet på ett quartblad.

*) Brefvet saknas på sin plats.

65.

Åbo den 18 Oktober 1649.

Privatangelägenheter; om executionstraktatens afslutande; dyr tid.

Höghvälbårne Greffve H. Rikscantzlar, k. frände och här fader. Ehuru vääl att här intett förrefaller, som pännan förtienar, lickvääl till att bevisa min högsta skyldighet här [jagh] desse få rader velatt skriffva och betyga, huru gärna jagh ville bevisa hans k. salige Greffvinna till sin jordefärd den sista ähran och tiensten; hvar tillfället och then långa vägen icke förhindrade. Gudh gläde hennes siääl till evig tidh, och med sin ricka tröst och välsignelse uppehålla m. k. her far, och att vij then hugnan måtte haffva att finnas med hälsan och goda tiender. Gudh bättre, m. k. hustru ähr allt så mökett opasslig och snart dageligen på enn tidh bogfälligare. Han hugne, hielpe och styrkie henne nådeligen.

Gudh skee tack [och] låff, att jagh förnimmer excutionstractaten ähr mäst ändat och interimssrecessen underskriffvin. Det ähr enn stoor nådh af Gudh och önskeligitt voro, att allt sådant af allom kunde behiärtass.

Här ähr allt i vanligitt tillstånd, allenast enn mächta hård tidh, effter spannemåål gälder å somliga örter 10, 11 och 12 daler, hälst vidh Åbo och i Nyland, hvarigenom staten blifver mechta svår af mig att förreståas och mehra att aflönas. Then Högste befaller jag m. k. frände och her far städze förblifvandes

Af Åbo den 18 Octobris 1649.

T:v., så L. J. L.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Brefvet är skrifvet på ett quartblad.

66.

Åbo den 22 November 1649.

Intet skrifvärdigt; kröningen; A. O:s söner; brist på underrättelser från utlandet; hemkommet krigsfolk; nöd och brist.

Höghvälbårne Greffve, her Rikscantzlar, k. frände och her far. Såsom min skyldighet kräffver, kan jagh intett underlåta honom här med att påachta, af hierta alltidh åstundandes m. k. h. fars och the tillhöriges goda tillstånd och väälgång, och skreffve gärna åfftare, men emedan intett finnes å thenne orten, som förtienar

pännan, vill jagh ther med intett belasta. Jagh förnimmer nu af privat skriffvelse, att H. K. M:tz cröning skall vara beramatt att hållass näst tillkommande den 24 Julij. Gudh giffve ther till lycka och nådeligen förlåne oss tå åter mötass med hugnad och gladeliga tiender. Ifrån hans k. söner bägge fick jag nyligen breff. De voro tå vääl vidh hälsan, Gudh skee läff. Huru consilierna och väsendett löper hemma, ähr mig allenast generaliter bekant. Hit i landett ähr fotfålk hemkommitt vidh pass 2000 man, sampt tvenne regimenter till häst: Nylan[d]s och Tavastehussryttarne, och de Careliska. Elliest, Gudh bättre, ähr här i landett een mechta hård tidh och dageligen föröker sigh mehra. Gudh nådeligen afvände landzplåger. Defecten i staten må jag intett nämna, then som äntå finge behålla, hvadh landett i ett och annat indroge, kunde man likvääl komma till rätta. Intett mehra i een hast. Then högste Gudh troligen befallatt, städze förblifvandes. Af Åbo den 22 Novembris 1649.

M. K. H. Fars tjenstvillige
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Brefvet är skrifvet på ett quartblad.

67.

Åbo den 7 Januari 1650.

Nyårsönskan; påtänkt hemresa och dess förinnan en resa kring höfdingdömet.

Höghvälbåren her Rikscantzlar, k. frände och her fader. Effter Gudh oss alla här till och i detta framlidne ähr så nådeligen uppehållit haffver, alttzå tackar jagh then högste [makt]haffvande Gudh, som och i synner[het] m. k. her far detta gamla i alla händelser och åkommo med sin nådige välsignelse haffver slute låtitt. Och såsom vij alla orsak haffva att åkalla hans gudommelige godhet om ett gått lyckeligitt nytt ähr, alltså och önskar jagh af allt hierta m. k. her far, ett frögdefullt ähr med många andra flera effterfölliande, att tilbringa med all begärligh väälmåge, styrkia och jämlick välsignelse. Den samma gode och nådefulla Gudh låte oss nu snart åter finnas med hugnad och glädie, ty jagh ährnar, om Gudh vill, först i vår att hemkomma. Hädan ifrån ähr intett nytt, uthan allt i vanligitt tillstånd. Jagh ärnar och fulle resa någott kring landett, mädan bästa åkeförett påståår, så väl att si till hooss landzhöfdingarna, hvadh medell man tillhopa

skrapa kan till statens affbetalning. Det faller i alla måtto och för den infallande dyra tiden skull mächta svårt, dock skall jagh giöra, hvadh jagh kan. Tackar och m. k. h. far flitigt för sin kärliga skriffvelse, jagh bekom med hans dräng. Den högste Gudh troligen befallandes. Aff Åbo den 7 Jan. 1650.

M. K. H. Fars T:v. A.
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

M. k. hustru hon låter honom så käriligen hälsa.

68. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 18 April 1650.

Lyckönskar till förbättrad helsa; ryssarnes förhållande; drottningens sjukdom.

Höghvälborne Greffve, herr Cantzler, högtährade kähre frände och her fader. Näst *etc.* . . ., kan jagh min k. f. icke förhålla, migh hafva förnummit, att min k. f. de är nu väll kommen till Stockholm medh tämmeligh godh helsa igen, hvilket migh uthaf hiertat frögdar, och önskar, att den högste Gudh ville styrekia ähn vijdare krafterna och oppehålla min k. f. alt framgeent vidh en godh helsa och sundheet. Något nytt min k. f. här ifrån at advertera förefaller inthet annat; allenast detta som min k. f. varder af innelagde breeff*) förnimmandes om Ryssens förehållande. Hvadh han nu egentligen kan hafva i sinnet gifver tijden. Befallandes min k. f. här medh under Gudz milde beskärm til alsköns välmåga, käriligen. Af Åbo slått den 18 Aprilis 1650.

Egenhändigt: Gudh hielpe nådeligen H. K. M:th till hälsan igen, hvilken jagh förnimmer vara möckett opasslig, och skone vårt k. fädernesland för olycka. Deus avertat omnia mala omina. Huru nu allt lärher aflöpa med de Ryska, om the förnämsta sticka der under eller och blåt vara furor populi, lärher det snart utvisa. Gudh låte oss snart finnass igen med hugnad och glädie. Valeat.

M. K. Fars tjenstvillige alltidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

*) Bilagan saknas på sin plats.

69. (Ej egenhändigt.)

Åbo den 1 Maj 1650.

Om en tomt i Åbo stad, som A. O. önskat bekomma.

Höghvälborne Greffve, herr Rijkzcantzler, högtährade kähre frände och herr fader. Näst *etc.* . . . hans skrifvelse af dhen 9 Decembris nästförledet ähr*) är migh nu af sahl. Claas Erichssons son den 29 Aprilis öfverleffererat, hvar uthinnan min k. f. förmäler at villia gärna hafva een tomt här sammastädes uth medh ähen belägen, hvar om jagh längo sedan hade bestält, om jagh h. Rijkzcantzlerens villia vist och brefvet kommit migh för tilhända. Icke deste mindre hafver jagh nu allaredo taalt medh bärgmästare och råd h. h. om, hvilket dhe och gärna samptyckie, där opå jagh och skrifvit efter min k. f. fougdtte Peer Andersson, at han skall inkomma medh aldräförsta, och uthsij den bäste platz uth medh ähen, som kan finnas, den landtmätaren skall uthsticka, och staden med förährande och af hiertatt gärna sedan ginast sin skötningh och confirmation opå gifver. Detta till itt kiärligit svaar hafver jagh icke kunnat min k. f. förhålla, önskandes uthi annat mehra kunna vara honom till villies på dhenne orthen så gärna, som jagh altijdh dhet skall göra. Och befaller *etc.* . . . Af Åbo slätt dhen 1 Maj 1650.

H. T:v. S. O. F. A.

Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

70.

Åbo den 5 Juni 1650.

Om de till A. O. gifna tomterna i Åbo stad; kröningen.

Höghvälborne Greffve, her Rijkzcantzlar, k. frände och her fader. Honom käriligen här med att besökia kan jag intett underlåta. De tompter jag sist skreff honom till om, een äfvan för vägen och een nedan förre uth med åån, ähre reda utstäckade, och breffvett föllier till Stäckholm med stadsens utskickade. Jagh vill vist mena dem liggia både beqvämligen och vääl. Kan jag uthi någott vidare vara m. k. h. far och the hans tillhörige till

*) Detta bref saknas bland samlingen af bref från A. O. till Per Brahe i Skoklosters arkiv.

någon tjenst och väälbehag, jagh giör det så gärna af allt mit hierta.

Jag ber honom elliest så käriligen han täckess låta mig vetta rätta tiden, på hvilken han menar vist cröningen kunna gåå för sig, ty m. k. hustru effter een långlig tidz goda lisa, ähr nu råkatt i enn sådan sveda, värk och svaghet, att jag intett uthan stoor vedermöda kan låta vänna henne i lakan, att jagh till att afbida dess lindring kunde fördröija, till thess tiden nalkades. Gudh ved, huru bekymratt jagh ähr. Den samma gode Guden han henne nådeligen hielpe, och önskte med nästa påsten svar.

Här klunckas som cröningen skulle hållass i Stäckholm och uppskiutass till sädestiden. Det önskar både een och annan med alle man för den hårda och dyra tiden skull. Hwadh sig giöra låter, vet jag intett. Then högste Gudh befalandes. Af Åbo hastigt den 5 Junij 1650.

M. K. H. Fars tjenstv. altijdh
Per Brahe.

Brefvet är skrifvet på ett quartblad, hvarest plats fattas för titeln under namnet.

71. (*Ej egenhändigt.*)

Stockholm den 6 December 1650.

Notification om hustruns, Christina Catharina Stenbocks, fränfalle och inbjudning till begrafningen.

Höghvälborne Greffve, Her Rijkzcantzler, kähre frändhe och her fadher. Näst *etc.* . . . Gudh den aldra högste hafver täckts genom den timelige döden ifrån denne jämmerdaalen, till sigh kalla uthi den eviga glädien, min elscheligh dygderijke kähre hustru och grefvinna, fordom den höghvälborne fru, Fru Christina Catharina Steenbäck, Grefvinna till Vijsingzborg, Friherrinna till Rydboholm och Lindholm, bohren Frijherredotter till Cronobäck och Öresteen, Fru till Torpa och Leena, den 14 Junij nästförleden på Åbo slåt, hvars siäll den högste Gudh evinnerligen hugne, och kräppen medh alla christroga på den yttersta dagen een frögdefull upståndelse förläne. Och emädan inthet annat tjänligare är, än låtha the döda komma till sina hvilorum, hvarföre hafver jagh sådant genom Gudz nådh achtat att förrätta och fullborda på Vijsingsö den 12 Januarij nästkommände. Är förden-

schull till min k. fide min kärliche begähran, han täcktes min sahl. k. hustru och grefvinna den yttersta ähran bevijsa, sampt migh den gode vänschap betee, och obesvärat dagen tilförenne på Visingzborgh sigh finna lätha, och tädan det salige lijket till sit hvilorum beledsaga. Sedan effter dess förrättelsse, dijt igen sigh begifva, tagandes till tacke, hvadh huset förmå. Sådhan och all annor ähra och god benägenheet, läfvar jagh migh med all villich tjänst att förschylla. Och befaller min k. frände sampt alt det honom kärt är, här medh under Gudz milda beschärm till alsköns välmåga, kärhligen. Aff Stockholm den 6 Decembris 1650.

H. Tienstv. S, och F:de Altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbärg.

72.

Matholmen den 3 Maj 1651.

Resan genom guvernementet slutad; böndernas missnöje; försigtighetsmått vid den blifvande mönstringen; afsigt att öfverresa till Sverige.

Höghvälbärne Greffve, her Rickscantzlar, käre frände och her fader. Jagh kan med detta vissa budh och Vicepresidenten i Åbo häfrett icke förbigå med dessa fåå rader att hälsa honom jämpte min kärliche och flitige tjänstz tilbiudelse. Jagh ähr nu, Gudh skee läff, för enn liten tidh hit kommen aff then långa resan, och sådan jagh någorlunda kan haffva ställt sakerna i godh ordre och effter möijeligheten förrättatt, hvadh som här kan vara att bestella, i synnerhet att finna förslag att förlika bönderna enn stoor part med derass hussbönder.

Bonden här i landett har varitt för[r] laat nock, och nu tillkommer träskheten och motvilligheten, och stundom fälla [de] många uproriske ord, däck måste man tem intett möket achta. Ther till hielpa somlige lagläsare, fougder och vanartige präster, uttydandes både ricksdagzbeslutett och annatt mehra på värsta sättet. Man finner så småni[n]gom effecten af een deel galenskap förreluppitt på riksdagen. Elliest har jagh sänt Commissarien Törenskijld föråt hem med någott till H. M:t och krigsrätten att informera mynsterherren om till den tillstundande mynstringen, hvilken ligger stoor macht på, hon vää förrättatt bliffver. Så ährnar jagh, och småningom lagar mig till, att komma till Sve-

rige, om Gudh vill, med första, väntandes först, hvadh avis i ett och annatt ährende ther ifrån i medler tidh komma kan, och jagh för min afresa hade att fulborda. Gudh låte mig då finna m. k. her far och alla goda vänner i ett gott välståndt. Then högste Gudh troligen befallatt. Af Matholmen den 3 Maj 1651.

M. K. H. Fars T:v. A.
Per Brahe.

Brevet är skrivet på ett quartblad, hvarest plats saknas för titeln under namnet.

73. (*Ej egenhändigt.*)

Åbo den 21 Augusti 1651.

Om inrymmandet af till A. O. försålda kronogods; tacksägelse för bref; resan till Stockholm med aning om förestående viktiga händelser.

Höghvälborne Greffve, Hr Rijkzcantzler, högtährade käre frände och her fadher. Her Rijkzcantzlern kan jagh vänligen här medh icke förhålla, hans kiärlige skrifvelsse af dhen 26 Julij nästförleden tillijka medh dhen Konugl. Räkneammarens immission vara migh för några dagar sedan väll inhändigat, hvarutinnan min k. f. begährar, jagh ville honom några hemman inrymma, som H. K. M:t vår allernädigeste Drottningh honom för något eckevärcke till det Konugl. Ammiralitetz behof i betalningh föreslagit hafver, så ehuru väl samma hemman voro tillförenne ährnade till krigzfälcketz ahnordningar, lickväl emädan h. Rijkzcantzlerens breff i medler tidh kom, och för ähn dhe blefvo dem inrymbde, så hafver jagh min k. fars kiärliga begähran sålunda effterkommit, och invijssningen på samma hemman effter den Kongl. Räkneammarens giorda förordning till hans tjänare förfärdigat. Samma hemman äre väll obesvärade, men mästedels ödhe och uthfattige. Gudh gifve jagh uthi något annat mehra kunde vara Rijkzcantzleren till all godh vänskap och tjänst, så gärna som jagh det al-tidh skall göra. Och befaller *etc.* . . . Af Åbo slätt dhen 21 Augusti 1651.

(*Egenhändigt:*) Sädan m. h. fars breff var skriffvitt, kommer hans egitt handbreeff mig vääl tillhanda. Jagh tackar honom för godh communication om sakernas förlop. Vidh pass (om Gudh vill) den 10 Septembris reser jagh fort åt Stäckholm, sedan jagh

här, så möckett mig anståår, har bracht sakerna till rätta. Vich-
tiga saker, som aldrig har varitt för, uthan kan skeep mig ante i
fiord, törre vara på färde. Gudh vände nådigst allt till det bästa.
Greff Jahans, m. k. svåger tienare, affärdar jagh strax till Öster-
bätten. Valeat.

M. K. H. Fars tjenstvillige altidh
Per Brahe, Greffve
till Vissingsbårg.

Register.

A.

- Aachen; messingsmakare från: 412.
Abeli, Peter; se Smaltz.
Abraham Eriksson: 28. Se Leijonhufvud.
Accis: 44, 435.
»Accisdravanter»: 69.
Accisförvaltare: 69.
Accisordningen: 44, 62, 69, 435.
Adam; »mäster Adam», se Hirtenberg.
Adeln (Ridderskapet); dess anspråk på skattefrihet för sina tjänare: 8 o. f.; tullfrihet: 51; anmodas uppsätta ryttare: 98; ursäktar sig med russtjänst: 102; anmodas ånyo uppsätta ryttare: 110; förhållande i frågan om »assurance» af kon.: 111; dess russtjänst: 148; förskrifves till Gustaf Adolfs begrafning: 315; afstår från tullfrihet: 339; öfverläggningen med rådet: 528; tullfriheten i Finland: 541.
Adelskap; utdeladt i England åt svenskar: 366; utdeladt af förm.regeringen: 389; sökes förgäfvat: 516.
Adler-Salvius; se Salvius.
Adolfus: 266; se Terserus.
Adolf Fredrik, hertig; se Meklenburg.
Aflöningsordning; se Löningsordning.
Agenter; agent i England föreslås: 410; se för öfrigt Sändebud.
Agnes, »fröken»; se Holstein-Gottorp.
Akademier; se Leiden, Upsala, Åbo.
Aken; se Aachen.
Alingsås: 6, 7.
Allis, Allasch, gods i Lifland: 146, 152, 390.
Allmogen (Bondeståndet, Bönderna); utväljandet af dess riksdagsmän: 70; vid riksdagen 1627: 111; vid 1634 års riksdag: 339; i Finland: 552.
Alt-Brandenburg; st. i Brandenburg: dat. 469.
Alvastra; i Östergötland: 226.
Alvensleben; köping i n. v. preuss. prov. Sachsen: 478.
Ambassader; se Sändebud.
Ammiralitetet; dess stat: 91, 92, redovisning: 413.
Ammunition (krut, lundtor); t. tyska kriget: 104, 387.
Amsterdam: 84, 167, 230, 323, 358, 473.
Amstridder; se Anstruther.
Anders, Andreas Brorsson [Rålamb], son af Bror Andersson Rålamb: 153, 162.
Anders Haraldsson [Appelbom]; klädeskrifvare: 278; hans dotter Kerstin var gift 2:ra gången med Jur. Professorn Dr Daniel Nicolai Sidenius.
Anders Joensson Lakej (kallad Anders Lakej); budbärare mellan regeringen m. fl. och Axel Oxenstierna: 272, 292, 462, 463, 311, 320, 325, 331, 333, 336, 343, 344, n. 357.
Anders Larsson; borgm. i Helsingfors: 511, 512, 513.
Anders Nilsson [Lilliehök] på Fårdala; död: 121.
Anders Svensson [Ödel]; agent i Danmark: 88, 100.
Andromeda, skepp: 159; se Flottan.
Anhalt, August; furste af: 375, 466.
Anna, fru; se Bååt, Anna.
Anna, fru på Erstavik; se Rosenbielke.
Anna, jungfru: 312; se Bielkenstierna.
Anstruther, Robert; sändeb. från England till kejsaren: 85.
Anthelius, Antelius, Zacharias; afrätad såsom jesuit: 78.
Anträd; A. O:s; 245.
Anundi, Andreas; student och katolik: 230.
Appelbom, se Anders Haraldsson.
Arboga, stad: 123, 133, 135, 178, 437.
»Archiducem»: 16; se Meklenburg.
Arfförening; se Norrköpings arfförening.
Arfsalla, Arvisala; i Wemo hd, Nykyrke skn i Finland: 119.
Arklistaten; se under Krigsstaten.
Armeen; se Krigsfolk.

- Arnimb, Arnheim, Hans Georg von; öfverste: 72, 73, 81.
 Arrendatorer, Skatteförpaktare [kronans]: 51, 102, 103, 124, 436.
 Artilleristaten; se under Krigsstaten.
 Aschaffenburg, stad o. slott i Bajern; kommandanten i: 303.
 Ascheraden; slott vid Düna: 383.
 Aschersleben; stad i n. v. prov. Sachsen: 477.
 Augsburg, staden: 355.
 Augustinus Larsson, inspektör: 507.
 Augustus, furste; se Anhalt.
 d'Avagour; se D'Avagour.
 d'Avaux; se D'Avaux.
 Axel; »gamle gref Axel»: 16; se Leijonhufvud.
 Axel Åkesson [Natt och Dag]; son till Åke Axelsson: 423.

B.

- Bagge, Bengt; landshöfding öfver Kronobergs län: 439.
 Balzar Bärskärare, »mäster Balzar»; se Salinus.
 Banér, Axel Gustafsson; ståthållare i Vesterås: 122; frieri: 194; förläning i Tyskland: 304; 1633 riksråd och 1634 riksmarskalk; i Sverige: 315; tillfällig chef för kansliet: 408; »riksmarskalken»: 450.
 —, Carl; guvernör i Marienburg: 96; sänd t. Danmark: 139, 141, 188; tillärnad riksråd: 194; vice guvernör i Preussen: 217.
 —, Johan; riksråd: 194, 196; general i Schlesien: 300; i Egelen: 302; misstroende mellan A. O. och honom: 304; föreslaget vinterkvarter för hans trupper: 343; om eventuellt infall i Polen: 364; rykten om missnöje med: 380; underrättelser fr.: 424, 465, 466, 476, 491.
 —, Per, Peder; riksråd: 42, följer kon. till Ulfsbäck: 173; vice chef för kansliet: 190, 211, 232, 269; kallelse till Tyskland: 275; sjukdom, som försvårar tjänstgöring i kansliet: 311, 313, 325, 328, 356, 370, 397, 400, 408, 420, 447, 449.
 —, Svante; riksråd, guvernör i Riga; död: 164.
 Bank; förslag till inrättande af: 402.
 Barberini, Barbarina, kardinal; sedan påfven Urban VIII: 451.
 Barkare; se Garfware.
 Barndop, Barnsöl: 17, 18, 19, 28.
 Baudissin, Wolf Henrik von; öfverste: 155, 198.
 Bauske, fästning i Kurland: 151, 154.
 Bayern, Maximilian, hertig (kurfurste) af: 357.
 Beck- och tjärskompaniet: 541, 544.
 Beckere; se Bäckaryd.
 Begräfningar; Svante Stures: 24; hertig Johans af Östergötland: 26, 27, 28; fru Märta Bielkes: 30, 31, 32; hertig Carl Filips: 43; Claes Bielkes: 71, Barbro Bielkes: 74; Jesper Mattson Cruus: 75; prinsessan Agnes af Holstein-Gottorp: 112, 127; Nils Posses: 116; Carl Oxenstiernas hustrus, Margareta Gonnies, gen. v. Winckel: 118; Nils Stiernskölds: 156; prinsessan Elisabet Amalias: 158; Ingeborg Clasdotter Bielkenstiernas: 163; Svante Baners: 164; fru Margareta Bielkes: 179; Bengt Sparres: 263, 266; Erik Soops: 270; fru Kerstin Oxenstiernas: 311; Johan Sparres och Clas Horns 311; fru Ebba Brahes (Erik Sparres enka): 370; Gustaf Åkessons [Natt o. Dag]: 423; Johan de la Gardies: 452; fru Anna Margareta Bielkes: 525; fru Christina Catharina Stenbocks: 552.
 Beijer, Johan, generalpostmästare: 538.
 Bengt Bosson, ryttmästare (?): 96.
 Bengt Larsson, fogde i Småland: 230.
 Berenburg; se Bernburg.
 Berendes, Berndts, Berens, Jochim; kammarråd: 42, 352.
 — Johan (Hans) kammarråd: 352, 396, 423.
 Berga, gods i Upland, tillhörigt fru Elin Månesköld: 70.
 Bergahamn; vid Dalarön: 53, 188.
 Berget; se Kopparberget.
 Bergsbruk, Bergverk: 396; jmf. Finne-
 marken.
 Bergslagen, kon:s resa till: 71; Jakob de la Gardies resa till: 396, 403, 411.
 Berlin: 41, 258, 259, 300.
 Bernburg, Berenburg, stad i Anhalt: 302, 375.
 Beskickningar; se Sändebud.
 Bethlehem Gabor, Betlen Gabor; se Siebenbürgen.
 Bevillningar; se Skatter.
 Bibeltryck; såsom löneförmån: 33.

- Bielke, Anna Margareta, enka efter grefve Nils Brahe: 473, 525 o. f.
- , Barbro Axelsdotter [»Morkär»], enka efter Gustaf Gabrielsson Oxenstierna: 21, 22, 34, 36, 44, 71, 74.
- , Clas, Claus; friherre till Vik, hertig Johans af Östergötland marskalk, svärfader till Gabriel G:son Oxenstierna: 25, 71.
- , Erik; den förres son: 71.
- , Helena, g. m. grefve Magnus Brahe: 83.
- , Hogenskild, riksråd: 11.
- , Margareta Clasdotter, Gabriel Gustafsson Oxenstiernas hustru i 2:ra giftet: 179.
- , Märta Thuresdotter, Gabriel Gustafsson Oxenstiernas hustru i 1:sta giftet: 30, 31, 32, not 106.
- , Nils Thuresson, den föregående broder: 13, 14, 15, 17, 24.
- , Nils Thuresson, riksråd: 97, 269, 275.
- , Sten, sänd till Wallenstein: 188, riksråd: 194; hans återkomst önskas: 311, 313; omdöme om: 325; legat i Pommern: 415, 478, 479, 481, 483.
- , Thure Nilsson, svärfader till Gabriel Gustafsson Oxenstierna i hans 1:sta gifte: 8 not.
- Bielkenstierna, Anna, jungfru, dotter till Nils Classon, förlofvad med Jakob Skytte: 312, 372.
- , Ingeborg Clasdotter, enka efter riksamiralen Jöran Gyllenstierna: 163.
- , Nils Classon; se Nils Classon.
- Bijlä; se Bülow.
- Bille, Bilde Anders, ståthållare på Helsingborg: 38, 39.
- Biskoparne: 284.
- »Biskopen aff Vesterås»; se Rudbeck, Johan.
- »Biskopsdömet»: 49, 50 = Camin?
- Bispberg, Bischofsberg; vid Danzig: 96.
- Bjorum (Stora B.) gods i Gudhems hd, Vester götl.: 264, 270.
- Björkesund, i Bällinge socken, Södermanland: 164.
- Björkvik, gods i Skärkinds socken i Östergötland: 164.
- Björneborg; i Finland: 538.
- Björnebro, bro i Vester götland öfver Lidan mellan Wånga och Larf: 6, 7.
- Blankstöten, grufva vid Kopparberget: 397.
- Bleckbolmen; utanför Stockholm: 163.
- Blockhusudden; vid Stockholm: 541.
- Bogesund, Brahegods nära Vaxholm: dat. 499.
- Bogislaus XIV; se Pommern.
- Bohemia; se Böhmen.
- Bokhålleri; studium af: 128.
- Boktryckare: 33.
- Bolmersam, engelsk ingenjör: 163 n.
- Bonde, Carl; svåger till bröderna Axel och Gabriel Oxenstierna: 226, 231, 311, 312, 332, 352.
- , Catharina; den föregående äldsta dotter, g. m. Conrad Falkenberg: 226.
- , Margareta; Carl Bondes yngsta dotter, g. m. Nils Kagg: 352.
- Bondeståndet; se Allmogen.
- Borgerskapet, Borgarståndet; se Städerna.
- Borgsdorff; se Burgsdorff.
- Borgå, stad i Finland, dat.: 501.
- Bornholm: 226.
- Borttwijk, Eleasar, engelsk prest: 422.
- Boskapsskatten, Boskapshjälpen: 108, 109, 110, 128, 143, 144, 207, 211, 219, 220, 258, 339, 388.
- Botkyrka; i Södermanland: 53.
- Botvidi; se Johannes Botvidi.
- Boxtehude; se Buxtehude.
- Brabant: 101.
- Brahe, Abraham; (»grefve Abraham») riksråd: underhandlingskommissarie: 1; bisittare i hofrätten: 78, 80; ur rådet frånvarande: 91; död: 194.
- , Abraham Joachim; son till Per Brahe d. y., född och död 1634: 480, 487.
- , Ebba, dotter till Abraham Brahe, sedan gift med Axel Gustafsson Båner: 194.
- , Ebba, dotter till Magnus Brahe, g. m. Jakob de la Gardie (= »Feltherrens husfru»): 167, 169.
- , Ebba, dotter till Per Brahe d. ä., enka efter Erik Sparre: 370.
- , Elsa Beata, dotter till Per Brahe d. y., g. m. hertig Adolf Johan den 19 Juni 1649: 545.
- , Elsa Elisabet, dotter till Nils Brahe, g. m. Erik Oxenstierna: 534 o. f. 536, 538, 540, 542.
- , Fredrik, son af Per Brahe d. y., död 14 Juli 1637: 497.
- , Gustaf, polsk fältmarskalk, farbroder till Per Brahe d. y.: 516.
- , Magnus (»gref Magnus»); bisittare i hofrätten: 78, 80; donation: 83; i rådet: 91; i Vester götland för att ställa upplopp: 160, 161; hans skröplighet: 211, 213, 236, 269, 275, 516.
- , Margareta, dotter till Abraham Brahe, sedermera gift med Bengt Bengtsson Oxenstierna: 195 516.
- , Nils (»gref Nils»); riddare: 144, riksråd: 194; hans värfningskostna-

- der: 473; förlänningar i Tyskland för sonen: 477.
- Brahe, Per (»gref Peder, Per»); tillärd sändning till kejsaren: 188, 190, riksråd: 194, 196, 211; sänd t. K. M:t: 252; i hofrätten: 269; sänd 1:sta gg. t. Tyskland: 279, 281, 284, 469, 470, 471; gör anspråk gällande på grefskapet Hoja: 471, 472; hemkommen: 472; — sänd för 2:ra gg. t. Tyskland: 313, 320, 325, 326, 333, 474; rådslår om Magdeburgs försvar: 476; begär gods: 477; möte och underhandl. med kurf. af Brandenburg: 479; inspekterar fästningarne vid Östersjökusten: 480; — i Preussen ss. kommissarie vid underhandl. med Polen: 379, 410, 482—496; — i Sverige: 496—498; — 1:sta gg. guvernör i Finland: 499—522; ankomst till Åbo: 499, sjukdom: 501 o. f.; försvarar sina grefverättigheter: 503—505, 507—510; begär förläning: 514, 515; söker (förgäfvets)förskafta adelskap åt en oäkta kusin: 516; inspektionsresa i guvernementet: 519 o. f.; begär permission: 524; — i Sverige: 521—533; besöker enl. uppdrag Göteborg: 527; sörjer för arméns förnödenheter under danska kriget: 529; — 2:ra gg. guvernör i Finland: 533—555; utsedd till kommissarie vid underh. med Polen: 537; ursäkt för uteblifvande från riksdagen: 540; hindrad att öfvervara dotterns, Elsa Beatas, bröllop med hertig Adolf Johan: 545; tillärd hemresa med föregående inspektionsresa i guvernementet: 549, 553; hustruns död: 552; hemresan: 554.
- Brandenburg, »Gamble»; se Alt-Brandenburg.
- , Anna, enkekurfurstinna af: 41, 73, 77.
- , Georg Wilhelm; kurf. af: beskickning till: 77; interposition i rhengrefvens sak: 243; i Wolgast: 288, 293, 294, 297; sändebud från: 298, 300, 302; Gabriel Gustafsson Oxenstiernas och M. Soops sammankomst med honom i Maj 1633: 456—460, 462; dito i Okt. s. å.: 304, 305, 306, 307; hans sändebuds, Pfuls, inblandning i tvisterna med enkedrottningen m. m.: 309, 326, 355, 360, 381; underhandlingar med: 469, 331, 478, 479, 394. Brandenburgska kommissarierna i Preussen: 486, 489, 493.
- Brandenburgska sändebud: se Götz, Pfuel, samt under rubriken: Sändebud.
- Braunsberg, Brunsberg; stad i Preussen: 96, 491.
- Braunschweig, Anna Sofia (»furstinnan af Brunswijk»), hertiginna, syster till enkedrottning Maria Eleonora och gift med Fredrik Ulrich af Braunschweig: 355, 456.
- , Lüneburg, »hertigen af»: 471.
- Breisach, Brisak, stad vid Rhen: 327.
- Bremen, staden: 348.
- , Johan Fredrik, biskop af; hertig af Holstein-Gottorp (»biskopen af Bremen»): 42, 43; sändebud från: 127; tvist med Danmark: 262; inbjuden till Wolgast: 293; död: 477.
- Brenn-Ekeby; vid Nyköping i Södermanland: 182.
- Bro, Broo, socken i Näs hd i Värmland: 429, 430, 433, 434, 435.
- Brokehausen, Bruchhausen, by, ej långt från Weser i grefskapet Hoja: 472.
- Bror Andersson [Rålamb]; vice-president i Svea hofrätt: 115, 153, 162.
- Hans son; se Anders Brorsson.
- Bruksanläggning; föreslagen: 37, 46 o. f., 64.
- Brunsborg; se Braunsberg.
- Brygga; slås vid Morkön: 50.
- Bråtar; till försvar vid Alingsås: 7; vid Högsby: 9 o. f.
- Bröllop: 21, 22; Conrad Yxkulls: 23; N. Stiernskölds svägers: 32; G. G:son Oxenstiernas (1:sta gg.): 41; Johan Sparres: 71; kon. Carl Istes i England: 85; Gust. Horns: 112, 113, 140, 158, 159; Matthias Soops: 164; Jöran Jöranson Gyllenstiernas: 200; Gabr. G:son Oxenstiernas (2:ra gg.): 227, 246; Lennart Torstenssons och T. Lilliesparres: 311; Conrad Falkenbergs: 318; Hans Berendes: 352; Erik Oxenstiernas: 534, 536 o. f.; Elsa Beata Brahes och hert. Adolf Johans: 545.
- Brömsebro, på gränsen mellan Blekinge och Småland: 530.
- Bubb, Lars; kapten: 171.
- Buckingham, hertigen af: 85, 86, 87, 188.
- Budesk, Claus: 52.
- Burggrefve och Burggrefskap: 329, 404.
- Bure, Buræus, Andreas; generalmatematicus: 230; sänd till Ryssland: 316.
- , Jonas; den förres broder, kongl. sekreterare: 33; agent i Danmark: 98, 152.
- , Olof; de förres broder, burggrefve i Stockholm: 62, 230.
- Burgsdorf, Borgstorf, Conrad Alexander Magnus; öfverste i kurfs af Brandenburg tjänst: 307, 479.
- Burtneck, Burtnich, slott i Liffand: 200.

- Buxtehude, Boxtehude; stad ej långt från Hamburg vid Estes mynning i Elbe: 490.
- Byggmästare; se Hans Byggmästare.
- Byggningshjälpen: 498, 503, 507—510.
- Bülow, Bijlä: 157.
- Bytesgods: se Häfdabyte.
- Bützow, Bytsou, biskopstift i Meklenburg-Schwerin: 295.
- Båtsmansindelning: 78.
- Båtsmän; pestens härjningar bland: 44, 56, 58, 59, 60.
- Bååt, Anna, fru; g. m. rikskansleren Axel Oxenstierna: 5, 9, 18, 19, 22, 32, 38, 42, 45, 47, 72, 74, 76, 92, 93, 94, 97, 98, 99; uppvaktar drottningen: 102, 104, 105, 112; anordnar Gust. Horns bröllop: 112, 113; på Geddeholm: 116; på Tidön: 117, 121, 134, 136, 138, 140, 145, 148; öfverresa till Preussen: 149; armodas följa drottningen till Preussen: 154, 158, 159, 160, 161, 162, 168, 183, 199, 201, 227; i Stockholm: 237; på Tidön 246; öfvervar Gabriel Gust:son Oxenstiernas bröllop i Stockholm: 248; på Tidön: 254; på Rossvik: 260; på Tidön: 263, 266; på Bjurum: 270, 274; på Tidön: 277; i Stockholm: 277; på Tidön: 281; i Stockholm: 311, 313, 322; på Tidön: 327, 340; på Kegelholm: 354 o. f.; på Tidön: 367; på Sundby: 370; i Stockholm: 377; på Tidön: 403; sjuk: 438; död: 546; begrafning: 548.
- , Per; se Per Erlandsson.
- Bäckaryd, Beckere, länsmansgård i Hamneda socken, Sunnerbo hd vid Lagaån: 39, 40.
- Bält, Stora och Lilla: 130.
- Bär, Bere, Georg; afrättad ss. jesuit: 78.
- Böhmen; Fredrik V af Pfalz, konung: 69, 85.
- Bönderna; se Allmogen.
- Börje Persson: 527.

C.

- Calmar; se under K.
- Camerarius, Ludvig, doktor, hofråd; resident i Holland: 90, 93, 190.
- Cammaren; se under K.
- Campanius, Nils; afrättad ss. jesuit: 78.
- Campenhausen, Kamphusen, Herman von; vinhandlare i Stockholm: 80.
- Camænius, Sveno Benedicti Elfdalium, prost i Fryksdalen: 434 not.
- Cantzler; se Rikskansler.
- »Cantzlern»: 40 = Friis, Christian.
- Cansliet; se under K.
- »Capita collegiorum»; se Riksämbetsmännen.
- Carelen; se under K.
- Carl IX, konung af Sverige: 294, 398.
- Carl Carlsson; se Gyldenbjelm.
- Carl Gustaf; se under Pfalz.
- Carl Philip; hertig: 43, 294.
- Carl Siggesson [Rosendufva]; landshöfding i Skaraborgs län: 429.
- Casimir, »grefve Casimir»; se Lewenhaupt, Johan Casimir.
- »Casparus», Apothekare; se König, Caspar.
- Cassel; se under K.
- Catharina, pfalzgrefvinnas; se under Pfalz.
- Cecil (Sisell) Edward, »colonel»; flottans befälhafvare vid Englands tillärnade exp. mot Spanien: 85.
- Charin; se Karin.
- Charnacé, Hercule de, fransk gesandt: 187, 190, 191.
- Chemnitz; stad i Sachsen: 442.
- Christian IV, Christian V; se under Danmark.
- Christian Tomæsen; se Schested.
- Christian Ulrich; se Gyldenlöwe.
- Christina; prinsessa och drottning: 276, 277, 278, 294; uppvaktning: 315, 321; förslag att låta föra henne till Tyskland: 326; helsotillstånd: 339; hofstat: 340; ger audiens åt sändebud: 351; uppfostran: 355; frågan att skilja henne från modren: 357, 360; sjukdom: 364, 367, 368; omdöme om: 398; sjuklighet: 413, 421; mottager föräringar från England: 422; i Vesterås: 437; uppfostran: 438; föreslaget residens: 445; har fått en Tacitus af A. O.: 448; gifva af Maria Eleonora till: 470; förklaras för drottning: 457; propos. vid riksdagen: 528; upptager revisionssaker: 533; kröning: 539, 549, 552.
- Christina, enkedrottning, Carl IX:s gemål: 8, 16, 21, 74, 89, 92, 294.
- Christina, prinsessa af Pfalz-Zweibrücken; se under detta.
- Christoffer Assarsson, öfverste: 90.

Chur-Brandenburg, Chur-Pfalz, Chur-Sachsen; se Brandenburg, Pfalz och Sachsen.
 Churland; se Kurland.
 Clara; se Sancta Clara.
 Clas Erichsson: 551.
 Claus Pedersson: 81.
 Clärck; se Klerck.
 Clissum (klisum); ett slags läkemedel: 55, 56.
 Collegierna; se Rikskollegierna.
 Commiss; se under K.
 Commissarier; se under K.
 Compagnier; se under K.
 Confirmation; meddelas å gods: 11, 13.
 Consilium formatum (det Heilbronnska förbundets råd): 333.
 Consistorium ecclesiasticum (= consi-

storium regni); föreslaget å utskottsmöte: 419.
 Cordan?; svensk korrespondent i Preussen: 390.
 Correspondenter; se under K.
 Cossacker; se under K.
 Creilsheim, Bernolf v.; Gustaf Adolfs tyske hofmarskalk: 315, 333.
 Cronoberg; se under K.
 Crus; se Cruus.
 Crusebjörn Peter, agent i Moskwa: 410.
 Cruus, Jesper Andersson, öfverste: 9, 148.
 —, Jesper Mattson; riksskattnästare: 75, 275.
 —, Jahan; den förres son; sedermera gift med Karin Oxenstierna: 374, 409, 438.
 Curland; se under K.

D.

Dagsverken; frihet för adelns tjenare från: 9.
 Dal, landskapet; utskrifning: 33; upplopp: 251, 432.
 Dalarne, landskapet; upplopp: 111; hungersnöd: 317.
 Dalarön, Daleren: 180, 366, 412, 414, 226; dateringsort: 113, 114, 177.
 Dalehamn = Dalarö hamn; se ofvan.
 Daniel; »Magister Daniel», lärare för Johan och Erik Oxenstierna; se Sidenius, Daniel.
 Daniel Andersson; ranteskrifvare: 128.
 Danmark, konungariket; korrespondent 1: 36; sändebud till: 36, 38, 39, 40, 41; underhandlingar med: 73, 74, 75; dess ställning med anl. af nederlaget i Tyskland: 102 o. f.; underrättelser från: 136, 146, 152; rustningar i: 262; svenskars resa genom: 305; d'Avaux's resa: 351; polska patenter spridas från: 378; underhandl. i Brömsebro med: 529, 530. Jmf. nedan Christian IV.
 —, Christian IV, konung af: 35; beskickning till: 39; föräringar till: 40; ny beskickning: 41; tulltvist med: 51; värningar: 76; sändebud till Polen från: 81; beskickning till och från: 82; förh. till Lübeck: 92; sändebud från Ev. unionen till: 93; beskickning till Sverige från: 99; krigsföretag: 99 o. f., 102, 103; fiendskap mot Bremen: 127; nederlag: 130; beskickning till: 139 o. f., 141;

dito från: 142; försvarsåtgärder: 144; sändebud från: 145, 147; utrustar flottan: 147; i Köpenhamn: 152; sändebud från Holland till: 157, 159; önskar möte med Gustaf Adolf: 172; mötet i Ulfsbäck: 173 o. f.; låter afhämta sin dotter i Stockholm: 177 o. f.; fred med kejsaren: 177, 178; sändebud till Sverige från: 188; tillärnad beskickning till: 188; lemnar durchtåg åt svenska trupper: 190; rättegång mot rhengrefven: 236, 241—243, 248; tvist med Bremen: 262; i Jutland: 308; tillärnad beskickning till: 391; sändebud från: 404, 405, 419, 450, 451; föreslår en »kompositionsdag»: 459; sändebud till enkedrottningen: 471.
 —, Christian, prins af (»Christian V», »den unge prinsen»): 40, 103(?), 188, 202, 236, 241—243, 247 o. f. 308(?).
 —, Elisabet Augusta, prinsessa, Christian IV:s dotter: 178.
 —, Fredrik, prins af: 152.
 —, Sofia, enkedrottning af: 130, 136.
 —, Ulrich, prins af: 152, 294, 295.
 Danska riksdagen: 140, 142.
 — riksrådet: 139, 141, 142, 152, 471.
 — sändebud och agenter; se namnen: Friis, Hessen (Christian), Krabbe, Pros Knudsen, Ranzow, Schleswig-Holstein, Seefeldt, Sehested, Tott (Henrik och Tage), Wibe samt under rubriken: Sändebud.
 Danviken; vid Stockholm: 37.

- Danzig: 49, 50, 51, 52, 53, 61, 80, 81, 96, 190, 193, 222, 485, 487, 491, 231, 246, 381, 387, 458, 538.
- Danziger-Haupt; se Haupt.
- Darmstadt; se Hessen-Darmstadt.
- Dateringsorter; för Gabriel Gustafsson Oxenstiernas bref; 1611: Örebro; — 1612; Åkerö: 3—9; Sturefors: 10—11; — 1613; Sturefors: 11—13; Vadstena 13; Åkerö: 14; Sturefors: 15—19; Grensholmen: 19; — 1616; Stegeborg: 20—22; Hörningsholm: 23 o. f.; — 1618; Vadstena: 25; Linköping: 26, 27; Sturefors: 28 o. f. — 1619; Stockholm: 29; — 1620; Stockholm: 30—32; — 1621; 32—34; Stockholm: 35; — 1622; Häringe: 35; Rinkesta: 36; Värnamo: 38; Bäckaryd läns-mansgård: 39—41; Stockholms slott: 41—43; — 1623; Stockholms slott: 44—46; Upsala slott: 46 o. f.; Penningby: 48; Stockholm: 49; Södertelje: 50; Stockholms slott: 51; Vindöström: 52; Bergahamn: 53; Elfsnabben: 54; Stockholm: 55; Vaxholm: 56; Stockholm: 57—60; Vaxholm: 60, 61; Stockholms slott 62 o. f.; Djurö: 63 o. f.; Upsala: 65—67; Stockholms slott: 68, 69; Söderby prestgård: 69 o. f.; Vik: 70 o. f.; — 1624; Hjulsta: 71; Stockholm: 72—76; Norrmalm: 77; Stockholm: 78—82; — 1625; Stockholm: 82; Botkyrka: 83; Göteborg: 83 o. f.; Gravesend: 84 o. f.; Zierikzee: 86 o. f.; Nyköping: 89 o. f.; — 1626; Stockholm: 90—108; — 1627; Dalarön: 109—114; Stockholm: 114—148; — 1628; Nyhamn: 149—151; Stockholm: 151—172; — 1629; Jönköping: 173; Dalarö: 175; Stockholm: 177—185; Upsala: 185—191; — 1630; Upsala: 191 o. f.; Stockholm: 193—197; Elfsnabben: 197 o. f.; Stockholm: 198 o. f.; Riga: 199—202; Vaxholm: 202 o. f.; Stockholm: 204—206; Upsala: 206 o. f.; — 1631; Stockholm: 209—255; — 1632; Stockholm: 255—267; Sturefors: 267; Stockholm: 268—280; — 1633; Stockholm: 280—286; Tyresö: 286 o. f.; Wolgast: 287—299; 454—465; Spandau: 300; Magdeburg: 465 o. f., 301; Mühlhausen: 302; o. f.; Steinau an der Strasse: 303; Magdeburg: 304; Warnemünde: 305—308; Stockholm: 308—319; Tyresö: 319 o. f.; — 1634; Stockholm: 320—330; Nyköping: 331; Stockholm: 332—352; — 1635; Stockholm: 352—395; — 1636; Stockholm: 396—416; Tyresö: 417; Stockholm: 418—419; — 1637; Stockholm: 420—422; Göksholm: 423; Stockholm: 424, 425; — 1638; Stockholm: 426, 427; Örebro: 428 o. f.; Karlstad: 429—433; Bro: 433—435; Vesterås: 436 o. f.; — 1639; Stockholm: 438 o. f.; Eksjö: 439; Jönköping: 439—442; Veta prestgård i Östergötland: 443; Stockholm: 443—447; Tyresö: 447 o. f.; Köping: 448—450; Nyköping: 450—452; — 1640; Ekholmen: 452.
- , för Per Brahes bref: 1633; Alt-Brandenburg: 469; Wolgast: 470; Stockholm: 471—473; — 1634; Salmünster: 474; Schwalbach: 475; Ermenrode: 475 o. f.; Magdeburg: 476 o. f.; Stettin: 478—482; Elbing: 482—485; — 1635; Elbing: 485—493; Marienburg: 494; Elbing: 495 o. f.; — 1636; Svärdsbro: 496 o. f.; — 1637; Visingsborg: 497 o. f.; Bogesund: 498; Åbo slott: 499 v. f.; — 1638; Borgå: 500; Åbo: 501—510; — 1639; Åbo: 511—514; Kastelholm: 514 o. f.; Åbo: 516—518; — 1640; Kexholm: 519 o. f.; Åbo: 520 o. f.; Rydboholm: 521 o. f.; Visingsborg: 523, 524; — 1641; Stockholm: 525; — 1643; Stockholm: 526; — 1644; Visingsborg: 526 o. f.; Göteborg: 527 o. f.; Stockholm: 528; — 1645; Stockholm: 528—530; Visingsborg: 531; — 1647; Stockholm: 532, 533; — 1648; Åbo: 533—540; — 1649; Åbo: 540—553; Matholmen: 553 o. f.; Åbo: 554.
- D'Avangour(D'Avankort)Charles; fransk resident i Hamburg: 495, 394; omdöme om: 406; framställningar till reger.: 410; på Gripsholm: 420.
- D'Avaux, Claude de Mesme, greve; franskt sändebud: anländ t. Stockholm: 351; sänder ett ombud (den föregående) till reg.: 394, 410.
- De Besche, Carl; 532.
- , William (»Mäster Willem»); ingenjör: 163, 165, 167.
- De Geer, De Gär, Louis; administrator af kopparkompaniet: 144, 311, 318, 323, 359.
- Deglina?, ort i Ingermanland: 259.
- Des Hayes-Courmenin [Courmesvin]; franskt sändebud: 191 o. not.
- De la Gardie, Brita; gift 1:sta gg. med Jesper Mattson Cruus: 123; 2:ra gg. med Gabriel G:son Oxenstierna: 224, 249, 254, 319, 439, 443.
- , Jahan; riksråd, den föreg:s broder: 194; begrafven: 452. Hans dotter, Sofia, blef gift med Jöns Kurck: 352.
- , Jakob; riksmarsk, den föreg:s broder (»Fältherren», »Greff Jakob»); i Östergötland: 28; i Lifland: 31, 42,

73, 75, 90; frågan om hans återkal-
 lelse: 112; i Lifland: 123, 146, 151,
 158; resa till Preussen: 167; i Stock-
 holm: 169; bostad 172; följer kon-
 nungen till Ulfsbäck: 173; i Stockh.:
 178; resa till Preussen: 180, 184,
 187; i Sverige: 211, 216, 222, 232,
 243, 254, 256, 269, 339; pådrifver
 rustningar: 351, 353, 361; omdömen
 om: 363; försträckningar till kriget;
 365; i Preussen: 366, 368, 369, 491,
 493, 370, 494, 377, 378, 379, 382, 387,
 390, 394; i Sverige; resa till bergs-
 lagen: 396, 397, 403; försonad med
 A. O.: 406, 409; försonad med D'A-
 vauz: 410; resa till bergslagen: 411;
 i Stockholm: 419, 421, 422, 423; resa
 till Dalarna: 426; i Upsala: 438;
 resa till Göteborg med A. O.: 441,
 445, 447; väntas till Stockholm: 452;
 ögonsjukdom och vistelse på Jerfva:
 525; i rådet: 533.
 Hans »husfru»; se Brahe, Ebba.
 Hans sons informator: 380.
 De Mornays stipendium: 270.
 Dirschau, stad i Preussen: 96, 119,
 491.

Djursholm, gods i Upland, ej långt från
 Stockholm: 164.
 Djurö, i Stockholms skärgård: 65.
 Doctor juris, informator för M. G. de
 la Gardie; utspridare af falska ryk-
 ten: 380.
 Doober; se Dover.
 Dorpat: 94, 138, 187, 200, 254; hof-
 rätten i: 187, 313.
 Douglas, Georg, engelskt sändebud vid
 underhandlingen i Stumsdorf: 487.
 Dover; i England: 85.
 Drake, Axel, landshöfd. i Skaraborgs
 län; 160.
 Drottningen: 21 se Christina: —: 40,
 45 se Maria Eleonora.
 Drotzen; se Riksdrotsen.
 Dråp; begånget af ryttm. Erik Turesson:
 261; af Ture Oxenstierna: 271.
 Dulingo, Gonzago de, greve, Mantu-
 anskt sändebud: 186.
 Dükert, Jahan, härads höfding: 480.
 Düna, floden: 168, 373, 383.
 Dünaburg, stad vid Düna: 146.
 »Dünkerkerne», spanska sjöröfvare från
 Dürkirchen: 84, 411.
 Dödsdomar: 78, 111, 436.

E.

Ebba, fru; se under namnen Brahe,
 Leijonhufvud, Oxenstierna, Posse.
 Edhult se Edshult.
 Edinburg; staden: 427.
 Egelen; Egeln, stad i n. v. prov. Sachsen,
 ej långt från Halberstadt, förlänad
 till J. Baner: 302.
 Edshult (Edhult), gods i Vedbo hd,
 Småland, vid Östgötagränsen: 34.
 Ekholmen; gods i Veckholms socken,
 Trögds hd, Upsala län: 420; dat. 453.
 Eknaholm; gods i Småland, Krono-
 bergs län: 271.
 Eksjö, Ekeshö; staden: 439.
 Ekvirke; utförsel förbud på: 223; upp-
 köpes af kronan mot gods: 554.
 Elbe, »Älfvan»; floden: 130, 304, 305,
 496.
 Elbing; stad i Preussen: 95, 96, 108 n.
 142, 383, 458, 482, 488; dat. 485—
 493, 496.
 Elfsborg, slott: 3, 4, 5, 72, 81, 256, 262.
 Elfsborgs lösen: 28, 111.
 Elfsnabben, Elgsnabben, Elsnabben;
 hamn i Stockholms s. ö. skärgård:
 50, 52, 54, 55, 75, 77, 159, 160, 163,
 177, 188, 197, 198, 381, 389, 545;
 dat. 54, 198.

Elin, fru; se under Månesköld.
 Elisabet, fru; se under namnen Gyllen-
 stierna och Oxenstierna.
 Elisabet, Amalia, prinsessa; se under
 Pfalz.
 Elisabet, Augusta, prinsessa; se under
 Danmark.
 Elsa, Ålsa, Holländska: 16.
 Elsa, Olofsdotter [Oxehufvud] g. m.
 Märten Wewitzer [Rosenstierna]: 372.
 Elsass; landet: 319.
 Enköping; se Enköping.
 England; konungariket; värfningar i:
 49, 147; underrättelser från: 85, 91,
 186; utnämningar af svenskar till
 riddare och adelsmän i: 366; kriget
 med Skottland: 427.
 —, Carl I, konungen; sändebud från:
 11; beskickning till: 82—89, 132;
 omdöme om: 86, 87; lemnas konvoj
 åt krigsfolk till Sverige: 116; be-
 skickning till Danmark från: 142;
 Spens ankommen från: 186; titel:
 187; strider med parlamentet: 188;
 utn. adelsmän: 366; krigsplaner: 422;
 om medling i Preussen: 489; afrätt-
 ning: 544.
 —, Henriette Marie; drottningen af: 85.

- Engelsk ingenjör: 163 = Bolmersham.
 —, »post»: 422.
 —, rådet: 87, 90.
 —, sändebud; se Borttwijk, Douglas, Spens samt under rubriken: Sändebud.
 Enkedrottningen: 89; se Christina.
 Enkedrottningen; se Maria Eleonora.
 Enköping, Eneköping; staden: 445.
 Enspännare: 40; se Lasse Enspännare.
 Erfurt; staden: 286 o. f., 290, 291, 295, 297, 305, 313, 327, 463, 465, 466.
 Erik Jönsson, tygmästare: 163.
 Erik Jöransson [Tegel el. Ulfsparre]: 28.
 —, [Tegel]: 61, 83.
 —, [Ulfsparre]; landshöfding i Östergötland: 256, 404.
 Erik Larsson [von der Linde]; köpman: 74; i Tyskland: 100; koppar- och vexelaffärer: 122, 123; administratör af kopparverket och befattning med kopparhandeln: 144, 280, 310, 318, 322, 323, 324, 332, 335, 358, 363, 393, 399, 401; utsedd direktör för det nya kopparkompaniet: 402.
 Erik Mårtensson: misstänkt för stämpling i Polen: 45, 56.
 Erik Persson; djekne, kyrkotjuf och falsk angifvare: 230, 245 o. f., 251.
 Erik Torsson; fogde hos fru Margareta Sture: 8.
 Erik Turesson; ryttmästare: 261.
 Erkebiskopen: 397 = Petrus Kenicius.
 Erland Uddsson; ryttmästare: 261.
 Ermenrode, Armenroda; ort i Oberhessen: 476.
 Erskabro; i Bjerke hd, Elfsborgs län: 6, 7.
 Erskein, Esken, Alexander; hofråd, sv. resident i Erfurt: 287, 477, 443.
 Eskil; »kyrkoherden herr Åskill»: 517; se Petraus.
 Estland, guvernören i; se Scheiding.
 —, landtrådet i: 342, 344.
 Evangeliska unionen: (sändebud från) 93.
 Executionstractaten (i Nürnberg): 548.

F.

- Fadder; Gustaf Adolf antager inbjudning ss.: 18; likaså Maria Eleonora: 159.
 Falkenberg, Conrad von; förlofning: 226; krigskammarråd: 231, befattning med kopparhandeln: 310, 318, 359, 473; landshöfding i Kalmar län: 442.
 —, Didrik von; hofmarskalk hos Gustaf Adolf: 89; riddare: 96; sänd till Finland: 146; väntas hem med tre regem.: 187, 190; sändes att anskaffa proviant: 197 o. f.
 —, Melchior von; kammarpresident i sv. räntekammaren i Mainz: 391, 393, 396, 448.
 Farensbach, Farnspek, Woldemar von; hert. Wilhelms of Kurland, fältherre: 104, 185, 275.
 Fegreus, Johan (adv. Strömfelt); kongl. sekreterare; sv. resident i Danmark: 96, 186, 211, 413.
 Fellen, Albrekt von; köpman (?): 84.
 Femmarkshjälpen; skatt: 240.
 Ferden; se Verden.
 Figreus; se Fegreus.
 Fiholm; A. O:s gods i Södermanland: 4, 174, 449.
 Finland: 54, 95, 116, 168; (utskrifning) 196, 211; (licentordningen) 239; skördeutsigter) 266, 317, 335; (ödehemman): 407; (staten): 412; Per Brahe; lsta gg. generalguvernör: 497, 499, 503, 506, 511, 512, 517—520, 521; Per Brahe 2:ra gg. generalguvernör: 533—555.
 — krigsfolk från: 97, 113, 362, 365, 391, 396, 411, 549.
 —, landtstaten för: 500, 506, 538.
 Finnemarken; koppargruva i Dalarne: 397.
 Fleming, Clas; amiral: 187; kallad att förestå kammarsakerna i Tyskland: 205, 210; hemma: 211; tillförordnad chef för räkningekammaren: 232, 241, 267, 269, 333, 359, 421; — hans hustru, Anna Göransdotter Snakenborg dog den 8 Jan. 1637.
 Fleming, Henrik; landshöfding i Ingermanland, vice-amiral; en af legaterna till Ryssland 1634: 316.
 Flottan; sjuklighet på: 44, 49; exp. till Danzig: 50, 51, 61; väntas till Stockholm: 68; utrustas: 75, 95; städernas och rådets bevilningar till: 173, 187; utrustning: 196; ledsagar Maria Eleonora t. Tyskland: 211, 226; hotar att förfalla: 240; afhämtar kons lik: 456, 461, 293; transporterar trupper: 180, 362, 366, 418;

- återvändar: 381, 382; begäres för krigstransport: 501, 502.
- Örlogsskepp: sändas med penningar till Preussen: 170; att afhämta A. O. från Tyskland: 333, 377, 381; med proviant till Tyskland: 389, 391, 392.
- Omnämnda fartyg: Andromeda: 159, 160; Apollo: 204; Hannibal: 52; Maria: 61; Riksnnyckeln: 165, 167; Scepter: 51; Svarta Hunden: 57, 58, 61; Svärdet: 52, 57, 58, 61; Tre kronor: 181, 183; Uranibom: 51; Vasen: 52, 57, 61, 163, 165, 167. Äpplet (Riksäpplet): 52, 57, 60.
- Flygg, Peter: tullnär i Vermland: 431.
- Fogdekarlar; såsom utsökningsmän: 8.
- Fontanell, fontinella; ss. läkemedel: 449.
- Forbus, Caspar; medför garfveriarbetare till Åbo: 542.
- Fordringar hos kronan; se Försträckningar.
- Forthelius, Israel; præceptor för Gabriel G:sons son Gabriel: 451; — (adl. Lagerfelt) vice-president i Åbo hof-rätt: 553.
- Forssa; se Sturefors.
- Forstenasläkten; 113 not.
- Fosberg; se Voesberg.
- Fotfolk; se under Krigsfolk.
- Franken: 306.
- Frankfurt am Main: 263, 280, 297, 302, 309, 311, 321, 322; (konventet) 329, 465, 474, 476, 478; (konventet) 479, 481, 520.
- Frankrike, konungariket: 144, 147, 187, 190, 191, 242, 349, 351, 360, 365, 394, 410, 411, 483, 486, 493, 495, 533, 544, 545.
- , sändebud från: se namnen: D'Avaugour, D'Avaux, Des Hayes-Courmenin, Charnacé och St. Chaumont samt under rubriken: Sändebud.
- Frans Albrekt, hertig; se Sachsen-Lauenburg.
- Frauenburg; stad i Preussen: 96.
- Fredrik, prins; se under Danmark.
- Fredrik, Frederick Ludvichson; köpman i Halmstad (jmf. Hallenberg. Gustaf Adolfs Hist. V: 320): 88.
- Fredriksborgs, Frederichsborgs slott i Danmark: 130.
- Fredsunderhandling; se Underhandling.
- Freiburg, Friburg; köping med hamn vid Elbe, n. v. om Stade: 262.
- Friedborn, Paul; pommerskt sändebud: 198.
- Friherreskap; förlänas åt Johan Skytte: 76; åt Spens: 150.
- Friis, Christian; kansler i Danmark: 40, 99, 142, 143.
- Frimarknad; föreslagen (i Stockholm): 402; hällen därstädes: 542 o. f.).
- Fripass; begärdt för kopparhandeln på Spanien: 89.
- Fryksdalen, »Frisdalen», i Vermland: 434.
- »Fröken»: 273 = prinsessan Christina af Pfalz; se Pfalz; för öfrigt menas med »fröken» drottning Christina.
- »Furstendömet»: 6, 10 = Hertig Johans af Östergötland furstendöme.
- Fuul; se Pful.
- Fyen, Fhyn; 140, 142, 153.
- Färdala; gods i Åsles socken, Skaraborgs län: 121.
- Fägrens; se Fegræus.
- »Fältherren»; se De la Gardie, Jakob.
- »Fältmarskalken»: 536 = C. G. Wrangel.
- Förlänningar, donationer och frälsemannarätt: till Gabriel G:son Oxenstierna: 11, 13, 20; t. en kaptän: 48; till C. Gadow: 65; t. M. Brahe: 83; t. L. Wagner: 118; t. Grefven af Thurn: 226; t. Gabriel G:son Oxenstierna: 259; t. Jesper Mattson Cruus: 254, 275; — begäres hos A. O. för kommand. på Aschaffenburg: 303; för Johan Baner: 304, för grefven af Schwarzenberg: 306, för Mattias Soop: 319, för A. Lilje: 330, för M. Soop och Gabriel G:son Oxenstierna: 336, för Nils Brahes son med återopande af åtskilliga exempel: 477; — gifna af regeringen i A. O:s frånvaro: 389; begäres för Jakob J:son Pistol: 496, för Per Brahe: 498, 514, 515.
- Förmyndareregeringen se Regeringen.
- Försträckningar (till kronan); för Elfsborgs lösen: 28; af Jahan Weite m. fl.: 52; till exp. åt Preussen: 91; af P. Grönberg: 103; af Gabriel G:son Oxenstierna: 119; af P. Grönberg och P. Wewitzer: 122; af kopparkomp. 123; af myntmästaren i Riga: 123 o. 134; af Stockholms stad m. fl.: 133; äskas af städerna: 136, 138; af Axel Oxenstierna: 153; af Gabriel G:son Oxenstierna: 154; af åtskilliga personer: 204; af M. Wewitzer: 301, 332; af köpmän i Hamburg: 363; af riksrådet: 365, 373.
- Försvarelsbref; se Lejdebref.
- Föräringar: till Christian IV från Ryssland: 40; till A. O. från biskopen af Bremen: 43; till enkedrottningen m. fl. från markisen af Hamilton: 422.

G.

- Gabor; se Siebenbürgen.
 Gabriel Bengtsson; se Oxenstierna.
 Gabriel Eriksson; se Oxenstierna.
 Gabriel Gustafsson; se Oxenstierna.
 Gado (Gadow) Casper, fänrik: 65.
 Garfvare (»barkare»); hämtas från Sverige till Åbo: 542.
 Gatlopp; ådömmes: 69.
 Gauri (?); grefven af, broder till Patrik Ruthwen: 132.
 Geddeholm; gods i Irsta sn, Siende hd, Vestmanland: 113, 116.
 Geet, Gät; se Keith.
 Gelnhausen, stad i Hessen; ej långt från Hanau: 303.
 Generalkommissariat; i Preussen: 489.
 »Generalpardon»: 102.
 Generalstaterna; se Holland.
 Gerdt Dirichson, kamererare: 111, 128, 139.
 Gesandter; se Sändebud.
 Gibichenstein; by nära Halle a. der Saale: 478.
 Glötz; se Götz.
 Gjedser, Gitsoer; spetsen af ön Falster: 305.
 Godsförpantning: 129.
 Godsförsäljning (från kronan): 72, 75, 92, 119, 512, 554.
 Gongeholmen; vid Tidön: 13.
 Gonsago, don; se Dulingo.
 Gonsseffski; polsk general: 146, 149, 151, 154.
 Gottbergh, Jakob: 3, 13, 14.
 Gottesgnaden; prämonstratenserkloster vid Saale nära Kalbe: 478.
 Gottland: 144.
 Gravesend, Graffuesand, Gravesand; stad i England, Kent: 84, 86; dat. 85.
 Grefvinnan; »den unga grefvinnan»: 24 = Leijonhufvud Ebba.
 Grefskap; Svante Stures: 25, A. O.: 531.
 Grefskapsrättigheter; förfäktas af Per Brahe: 498, 503—506, 507—510.
 Grensholmen; vid sjön Roxen i Östergötland; dat. 20.
 Gripsholm, Grimpsholm, slott i Södermanland: 68, 69, 70, 71, 120, 184, 420, 421, 422, 437, 450.
 Grubbe, Lars; kongl., sedan statssekreterare; sänd från kon. till A. O. i Preussen: 191, 192, 193, 196 (»sekreteraren»); sänd från reg. till A. O. i Tyskland: 283, 284, 472, 285, 287, 289, 291, 292, 304, 305, 454; önskas hem till tjänstgöring i kansliet: 311; återsänd från A. O. till reg.: 327, 329; förlänning i Tyskland: 330; återsändande från A. O. till reg.: 336, 362; ifrågasatt till burgrefve i Göteborg: 404; i kansliet: 409; sänd af reg. till A. O. i Tyskland: 420; i Tyskland: 477, 481, 483.
 Gränna, staden: 509.
 Gränsläggning; gränskommissarier: 31.
 Grödinge; socken af Strängnäs stift: 50.
 Grönberg, Grönebergh, Peter; köpman; gör försträckning åt kronan: 103, 122; faktor i Hamburg: 228, 233 o. f., 260; död, efterlemnande enka o. barn: 265, 280.
 Gustaf Adolf; hertig: 2; konung; krigsföretag: 6, 7, 10; vrede öfver Nils Bielkes återvändande: 15, 16, 17; inbjudes till fadder: 18, 19; inbjudes till begrafning: 24; väntas till Östergötland: 27, 28; befaller Gabriel G:sson Oxenstierna att uppskjuta sin hustrus begrafning: 30; — 1620: resa till Kalmar 31; väntar A. O. till Stockholm: 35; planer för bruksanläggning vid Tyresö: 37, 46 o. f., 62, 64; befaller Gabriel G:son att skyndsamt anträda sin beskickningsresa till Danmark 1622: 39; — hemkomst från Lifländska exped. 1622: 41; — i Vesterås 1623: 48; på Svartsjö: 49; i Södertelje m. fl. st. i skärgården: 50; expeditionen till Danzig: 52—56; på Gripsholm, hvar est han mottager kons i Böhmen sändebud: 69, 70, 71; — förbereder resa till Riga 1624: 72; bevisar Jesper Mattson Cruus begr.: 75; ordvexling med Gabriel G:son Oxenstierna om timmerfällning på Värmdön: 76; afsigt att tillbringa vintern i Stockholm: 80; reser till Elfsborg: 81; — 1625; Englands förväntan rör. Gustaf Adolfs deltagande i ev. förbundet: 86; — 1626; väntas hem från Lifland: 92, 93, 94; i Preussen: 95; hemväntas från Preussen: 106, hemkomst: 106, 107; — 1627; öfverlägger med rådet o. riksdagen rör. medel till kriget: 109; konciperar själf rådslaget: 110; vägrar en »assurance»: 111; lägger sig ut för Gustaf Horn med afs. på hans bröllop: 112; — i Preussen: 113, 118, 120, 132, 136; hemkomst: 139; — 1628: resa till kopparberget

och förfarande med: kopparkomp. 144; afresa till Preussen: 151; återkomst: 168; pådrifver förnödenhetens öfversändande till Preussen: 170 o. f.; öfverlägger med rådet om den allmänna ställningen: 172; — 1629: mötet med Christian IV i Ulfsbäck: 173; underhandlar med städerna om bildandet af ett skeppskompani: 173; samtal med Gabriel G:son Oxenstierna om A. O:s svårigheter i Preussen: 175—177; ärnar möta rådet i Strängnäs för pestens skull: 183, 184; i Upsala: 185—192; ärnar fira julen i Vesterås: 187; mening rör. A. O:s betänkanden om tyska kriget: 190; — 1630; underhandlar med utskottsmötet: 195; anträder den tyska exped.: 196, 197; missnöje öfver anordningarnes till krigsstaten felsläande: 206 o. f.; förfarande med kopparkompaniet: 208; konflikten med rådet med anl. af skatters upptagande utan ständernas hörande: 209, 210, 211, 218, 221; omsorg om grefve H. M. v. Thurns angelägenheter: 235; seger vid Breitenfeld: 244, 245; befaller mera krigsfolks utsändande: 256; gillar förslaget att utsända en rådets deputation: 269; underrättelsen om hans död: 278, 280; det kungl. likets afhämtande: 285, 287, 299, 300, 301, 454—464, 471; begrafning: 315, 324, 331, 333, 336, 338 o. f.

Gustaf Axelsson; se Oxenstierna.

Gustaf Gabriellsson; se Oxenstierna.

Gustaf Åkesson [Natt o. Dag], son till Åke Axelsson; död: 423.

Gyldenhjelm, Carl Carlsson, riksamiral: kallas till kon.: 69, 96; leder riksdagsförhandl.: 110; sjuk: 236; försummar att infinna sig i rådet: 269; svaghet: 275; möter med flottan konslik: 290, 293; håller mönstringar: 353; kreditiv till: 419; frånvarande ur rådet: 421; reser enl. regs upp-

drag till enkedrottningen: 441; regeringen: 445.

Gyldenlöwe, Christian Ulrich; oäkta son till Christian IV: 450.

Gyllenax; se Per Nilsson.

Gyllenstierna; Casimir Johansson; kammarherre hos Gustaf Adolf: 104.

—, Elisabeth, fru: enka efter H. Clason Bielkenstierna, kusin med Axel och Gabriel G:son Oxenstierna, hofmästarinna hos drottning Christina: 340.

—, Elsa, fru; enka efter Abraham Brahe och moder till Per Brahe d. y.: 505, 524.

—, Erik; kammarherre hos Gustaf Adolf, sedermera stamfader för friherrl. släkten Gyllenstierna af Ulaborg: 372.

—, Jahan Jahansson; kammarherre hos Maria Eleonora: 104.

—, Jöran; riksråd och öfverste amiral: 28, 163.

—, Jöran, den förres son, ryttmästare: 163, bröllopp: 200.

Gyllenstiernas friherreskap: 150 = Lundholm.

Güstrow; stad i Meklenburg: 307.

Gården, stora; se Landttågsgården.

Gärder; se Skatter.

Gät; se Keith.

Göksholm, Göxholm; gods i Nerke: 423.

Göstaf, se Gustaf; »herr Göstaf»: 493 = Horn, Gustaf.

Göta hofrätt; se under Hofrätt.

Göteborg; staden: 83, 89, 116, 117;

garnisonen: 148; Gabriel G:son Oxenstiernas besök: 158, 353, 354; dyr

tid i: 192; spanmålsuppköp i: 216, 222; dess försvar: 262, 263; myntningsrätt: 402; burggrefskapet i:

404; oenighet mellan magistrat och borgerskap: 426; A. O:s besök i: 440;

Per Brahes besök: 527; — dat. 84, 528. Göttingen; staden: 99.

Götz, Giötz, Sigismund von; Branden-

burgisk kansler: 302, 303, 304, 305, 327, 483.

H.

Haag, Hagen; staden: 90, 362.

Halberstadt; stiftet: 477, 478.

Halenus, Halenius, Johan; doktor, sekret., ifrågasatt till burggrefve i Göteborg: 404.

Hall, öfverste i sv. tjänst: 190, 306.

Halle an der Saale; staden: 465.

Halmstad; staden: 136.

Hamburg; staden: 122, 130, (sv. faktor i) 228, 234, 260, 265, (växlar på) 288, 291, 293, 299, 363, 371, 455, 460, 471, 490.

Hamersläben, Hadmersleben; st. mellan Magdeburg och Halberstadt: 477.

- Hamilton, markisen af: 422, 427.
 Hammarskog; gods i Hagunda hd, Upsala län: 230.
 Hammersta, Hamerstad, gård i Stockholms län (Södertörn): 35, 36, 64, 65, 160.
 Hanau; »grefven af»: 303.
 —, staden: 474.
 Handelskompanier: se Kopparkompaniet, Skeppskompaniet.
 Handelsordinantien: 69.
 Hannibal; örlogsskepp: 52.
 Hans Byggmästare; förut (under danska kriget) använd såsom fästningsingenjör: 28.
 Hansestäderna; sändebud från: 30, 31.
 Hans Jonsson; kapten vid flottan: 163.
 Hans Jönsson [Biörnsköld]: kommand. i Jönköping: 450, 451.
 Hans Nilsson; på Vaxholm: 62.
 Hans Nilsson, accisförvaltare: 69.
 Hans Pålsson, t. f. kammariskal: 378, 487.
 Hans Toreson: 12.
 Haupt (Dantziger-Haupt), Höfft, befäst plats i Preussen å Dantziger-Werder: 120, 491.
 Heidelbergiska alliansen: 300.
 Heiden, Haus Wolf von der; öfverste: 306.
 Heidenbeck, Henrik; pommerskt sändebud: 198.
 Heilbronska förbundet: 300, 306, 313.
 »Heirathskontrakt»; Maria Eleonoras: 309.
 Hellekis; gods på Kinnekulle i Västergötland: 88.
 Helsingborg; ståthållaren i: 38.
 Helsingfors; dess anläggning: 511 o. f., 519.
 Henrik; »mäster»; se Thomæ.
 Henrik; prins af Oranien: 100.
 Herman Hansson; f. d. kamrerare, föreslagen till accisförvaltare: 69.
 Herredagsmän; om utseende för bondeståndet af: 70.
 Herresäter, Heredsäter; gård i Bankinds hd i Östergötland: 404.
 Hersfeld, Hirschfält; stad vid Fulda i Hessen: 476.
 Hessen; landet: 482.
 —, »landtgreffen af»: 451 = Christian, yngre broder till Wilhelm V; nämnes såsom sändebud från Danmark.
 — Darmstadt, Georg; landtgr. af: 476.
 — Eschwege, Friedrich; landtgreffe af; gift med pfaltsgreffe Johan Casimirs dotter Eleonora Catharina: 533.
 Hildesheim; staden: 466.
 Hirtenberg, Adam (»mäster Adam»); A. O:s läkare: 449.
 Hjelmaren, Jelmaren; kanalen från: 412, 448.
 Hjulsta, Julsta; gård i Åsunda hd, Upsala län: 71.
 Hofråd; om behofvet att för enkedrottningens räkning utnämna: 311.
 Hofrätten; i *Stockholm*: 78, 79, 80, 81, 185, 193, 199, 401; vice presidentens lön: 115, 137; brist på assessorer: 213, 226, 232, 269; presidenten: 137, 232; vice-presidenten: se Bror Andersson (Rålamb); Jakob Jakobson [Bååt] till Ståflö, Åke Axelsson (Natt o. Dag); »vice-presidenten: 213, 232 = Åke Axelsson.
 —, i *Jönköping*: presidentskapet i: 329.
 —, i *Åbo*: 157, 522.
 —, i *Dorpat*: 187, 313.
 Hofstaten; brist på medel till: 288, 289, 291, 293, 296, 299, 454, 455.
 Hofvet; i *Upsala*: 184; hofmästarinna; se Gyllenstierna, Elisabet; — hofmarskalk; se Falkenberg, Didrik, och Creilsheim; — hofmästare: se Horn, Gustaf Christensson; Pentz, Adam; Sparre, Johan; — hos A. O. se Tiesenhausen. Se föröfrigt under rubrikerna: Christina och Maria Eleonora.
 Hogenskel, herr; se Bielke, Hogenskiöld.
 Hoja, Høyen; grefskap i Westphalen: 471, 472.
 Holk, Henrik; kejsarl. fältmarskalk: 465.
 Holland(= »Generalstaterna»); beskickning till: 82, 91; förbund med England: 90; sändebud till Danmark från: 142; värfringar af krigsfolk i: 144, 147; sändebud (Voesbergen): 157; spanmålspris i: 238, 250; skola för sjömän och krigare: 271, 276, 284, 349; kopparhandeln med: 335; A. O:s resa till: 365, 366, 374, 490; participerar i Nya kopparkompaniet: 402; sändebud (Wilhelm Boreel, Albert Sonck, Epeus v. Aylva): 452.
 Holländsk ingenjör; bygger Hjelmare kanal: 412.
 Holländska skepp; i *Preussen*: 173.
 Holland; stad i *Preussen*: 486.
 Holstein; landet: 100, 103, 130, 147.
 —, Fredrik III; hertig af: 293, 391.
 —, Agnes; prinsessa af, moster till kon. Gustaf II Adolf; död: 112; begr.: 127.
 Horn, Clas Carlsson, af Kankas; riksråd, ståthållare på Stockholms och Upsala slott: 76, 96, 123; beledsagar drottningen till Tyskland: 211; guvernör i *Pommern*: 213, 235, 237, 271; död: 274; begr.: 311; — hans hustru: se Leijonhufvud, Ebba.

- , Hans: 96.
 —, Gustaf Christersson af Åminne; hofmästare hos unga drottningen: 340.
 —, Gustaf Carlsson af Kankas; riksråd och general: yrkar på bröllopp med sin trolofvade Christina Oxenstierna: 112, 113, 140, 148, 149; fältmarskalk och öfverbefälhå i Lifland: 150, 152; hemresa: 154, 158, 159; bref från: 168; gods: 171; hans hustrus död: 235, 237; rekom. till: 283, 284; hustruns begr.: 311; fången: 346; fråga om befrielse: 357; rykte om hans död: 493; befäl i danska kriget: 529.
 Horn, Paridon von: köpman (?), tullarrator: 60, 124; hans hustru »Meikes» (Maria van Qvickelberg): 80.
 Horn, Philip von; pommerskt sändebud: 198.
 Hufvudsta; vid Ulfsunda sjön, ej långt från Stockholm: 61.
 »Hundsagarne» = rötmanaden: 443, 445.
 Hutten, Daniel och Johan Harthmund von: 303.
 Hybberts, Arndt; borgare i Stockholm: 167.
 Hyltinge; gård (nu Sparreholm) i Villättinge hd i Södermanland: 271.
 Häfdabyte; med kronan: 36, 46 o. f., 62, 64, 78, mellan enskilda: 96, 103, 105.
 Häradsskrifvare; deras duglighet: 67.
 Häradsrätt; anslag till lön åt vice-president i hofrätten: 116.
 Häringe; gård i Sotholms hd, Stockholms län: 35, 37, 46, 62, 64, 65, 160, 171, 206; dat. 36.
 Härskabro; se Erskabro.
 Höft; se Haupt.
 Höjentorp; gods i Valle hd, Vester-götland: 6.
 Hög-Polackarne: 547.
 Högsby; i Kalmar län: 4, 9.
 Hörningsholm, på Mörkön, nära segelleden till Södertelje: 24; dat. 25, 50, 55.

I.

- Ibba, fru; se Ebba Brahe, Leijonhufvud, Posse, Oxenstierna.
 Imhåff, Imhoff, Jeronimus: 520.
 Informator, »præceptor»; för Gabriel G:s söner: (tysk) 43, 205, 278, 451, se äfven Forthelius; för A. Os söner se Prytz, Sidenius; för Jakob de la Gardies son: 380.
 Införselförbud; på Rostockeröl: 80.
 Ingeniör; från Holland bygger Hjelmare kanal: 412; sändes att befästa Viborg: 519. Se föröfrigt: Bolmersham, De Besche, Hans Byggmästare, Mazalet och Thomæ.
 Ingeborg Claesdotter [Bielkenstierna], fru; enka efter Riksamiralen Jöran Gyllenstierna: 163.
 Ingermanland; 65, 152; (guvernör) 187, 199, 259; (skördeutsigter) 266, 317; (J. Skyttes styrelse) 342; (fattigdom) 365, 407, 412; (tillförsel till Sverige från) 529.
 Isak, »mäster Isak»; se Rothovius.
 Italien: 242.

J.

- Jahan; se Johan.
 Jakob: 9; = Jakob Jakobsson [Bååt] till Ståflö; — »gref Jakob» se De la Gardie, Jakob.
 Jakob Classon [Ugglå]; landshöfding vid Helsingfors: 535.
 Jakob (Jacob) Jakobsson [Bååt] till Ståflö: 7 n.; 9; assessor i Svea hofrätt: 78; vice-president i Svea hofrätt: 115.
 Jakob Jakobsson [Pistol], ryttmästare: 496; g. m. Märta Jöransdotter Käse.
 Jelmaren; se Hjelmaren.
 Jerffua, Jerfva; i Solna sn, Danderyds skeppslag, Stockholms län: 212, 525.
 Jesper Andersson [Cruus]; öfverste: 9, 148.
 Jesper Matsson [Cruus]; riksskattmästare: 75, 275.
 Jesuiter förföljas: 78, 80.
 Johan; »gref Jahan»: 538; se Oxenstierna, Johan.
 Johan, hertig af Östergötland: 1, 2, 4, 6; (intercession för Nils Bielke) 15,

- 20, 21, 24; (begrafning) 26, 27, 28, 114.
 Johan Casimir; pfalzgreffe; se Pfalz.
 Johan Andersson; Axel Oxenstiernas fogde: 43, 167, 171, 172, 177, 188, 193, 194, 197, 209, 227.
 Johannes Botvidi [*Mäster Johannes*]; biskop i Linköping: 211, 278, 470; död: 397.
 Johan Gustafsson [Örnevinge]; oäkta son till fältmarskalken Gustaf Brahe; hofmästare hos Per Brahe och underlagman i Vestergötland; (adlad först 1646): 516.
 Johan Henriksson [Reuter]; ståthållare på Elfsborg: 251, 262.
 Johan Johansson; son till A. O:s amtmän i Estland: 370.
 Johannes Matthiae; drottning Christinas lärare: 315.
 Johan Månsson [Ulfsparre]; ståthållare öfver Norrland och Österbotten: 98, 105.
 Johan Nicodemi [Lillieström]; A. O:s stipendiat, sedan sekreterare i Preussen: 164, 169; behöflighet i det svenska kansliet: 311; en af kommissarierna vid underhandl. i Preussen 1635: 385, 482, 486, 488, 489, 494, 495; rekommenderad af A. O. att blifva statssekreterare: 409; hemkommen: 414, 415; utn. statssekreterare och förestår Salvii plats i kansliet: 417, 419.
 Johan Olsson; A. O:s amtmän i Estland: 365, 370.
 Jon Lakeij; 289, 291.
 Jonas; postbåt: 145, 170.
 Jonas Person; assessor i Svea hofrätt: 78.
 Jordebok; Johan Skyttes förslag till: 66.
 Julsta; se Hjulsta.
 Jute; se Söfferin Jute.
 Jutland: 141, 147, 308.
 Järn; handeln med: 444.
 Järnhamrar: 91.
 Jönköping; staden: 2, 6, 7, (pesten) 34, 38, (mönstringar) 102, (regeringssammankomst) 439, 440, 446, (kommandant i) 450, — dat. 174, 440—442. —, hofrätten i; se under Hofrätt.
 Jönköpings län: 155, 156.
 Jöns Hindersson; f. d. borgmästare i Stockholm: 402.
 Jöran, »landtgraf Göran»; se Hessen-Darmstadt.
 Jöran Christopheri; magister, ombud för Åbo universitet: 511.
 Jöran Classon, Clausson [Uggla], kammarråd: 92; död: 118.
 Jöran Trulsson [Kåse]; löjtnant: 496.

K.

- Kagg, Lars; generalmajor: 428.
 —, Nils; den föregående bror, öfverste: 311.
 Kalbe (Calbe); stad vid Saale: 465, 478.
 Kalmar; staden: 10, 28, 31, 60, 139, 148, 155, 168, 180, 197, 216, 222, 362, 388, 411, 440, 529.
 —, län: 441, 442. — Landshöfdingen öfver; se Åke Axelsson.
 —, sund: 61, 226.
 Kammaren och Kammarrådet; se Räkningekammaren.
 Kammarsakerna; i Tyskland: 205.
 Kamphusen, Herman; se Campenhausen.
 Kanal, Hjelmarens: 412, 448.
 Kansliet; Gustaf Adolfs missnöje med: 5; »gamla kansliet»: 162; 188; chef i A. O:s frånvaro: 232, 269, 275; brist på arbetskrafter i: 311, 313, 325, 326, 361, 370, 383, 389, 397, 398, 400, 408; de unga adelsmännens motvillighet att tjänstgöra i: 409; statssekreterare i: 417.
 —, i Finland: 500, 502, 506.
 —, i Preussen: 489.
 Kanslikollegium; se föreg. rubrik.
 Karelsens regimente till häst: 549.
 Karin, fru; se Oxenstierna.
 —, Joensdotter till Mem och Sjösa; g. m. Carl Sture: 106.
 Karkus, slott och län i Lifland: 254, 275.
 Karlstad; staden: 428, 431, 433, 435; dat. 433.
 Karsten, Gottskalk: 52.
 Kassel; staden: 465.
 Kastelholm; slott på Åland; dat. 515.
 Katoliker, afträttade: 78; i Stockholm: 230.
 Katolska ligan: 130.
 Kegelholm; gods i Glanshammars hd, Örebro län: 355, 424.
 Keith (Geet, Gät) Andreas; f. d. engelskt sändebud i Sverige: 86, 132.
 Kejsaren (Ferdinand II): 85; ställning i Tyskland: 127; framgång emot Danmark: 130, 131, 140; flotta i Östersjön: 172; fred med Danmark: 177; tillämnad beskickning till: 190; underhandl. i Danzig med: 193; rykte om fredsambud från A. O. till: 297;

- föreslaget förbund mot: 364; fred med Sachsen: 375; om önskvärdheten af traktat med: 383, 393.
- Kenicius, Petrus; »erkebiskopen»: 397; död d. 3 Febr. 1636.
- Kexholm; slott och län i Finland: 519; dat. 520.
- Kimitho; Axel Oxenstiernas friherreskap i Finland: 140.
- Kinn, Kinds härad i Elfsborgs län: 6.
- Kirchholm, Kirkholm; stad i Lifland, ej långt från Riga: 146.
- Kjula (Tjula) kyrka i Öster-Rekarne hd, Södermanland: 188, 194.
- Klackeborg; gods i Göstrings hd, Östergötland: 34.
- Klerck (Clarek) Rickard; skeppsamiral: 57, 61.
- Klisum, ett slags läkemedel; se Clisum.
- Klosterkyrkan = Riddarholmskyrkan: 127.
- Knesebeck, Lewin von, Brandenburgskt hofråd: 457.
- Kniphausen, Dodo von Inn- und; öfverste: 191.
- Knut Jöransson: 40.
- Knudsen (Knuttsen) se Pros Knudsen.
- Kodkiewitz (Kottkouwitz) Johan Carl; Littauisk fältherre; 1, 31, 76.
- Kokenhusen; slott och län vid Düna i Lifland: 373.
- Kolland; se Källand.
- Kommisskrifvare: 344.
- Kommissarier; vid underhandlingen med Polen i Preussen: 345, 349, 351, 373, 377, 378, 382, 394, 482, 494, 495, 537; — begäres till Finland: 499, 503.
- Kompanier; se Kopparkompaniet, Skeppskompaniet, Tjårskompaniet.
- Konstverk; tagna i München: 357.
- Konterfej; af Gustaf Adolf: 199.
- Kontributioner; i Meklenburg och Pommern: 455, 479. Se vidare under Skatter.
- Konungsfodringen; i grefskapen: 503, 507.
- Konvent; i Frankfurt: 329.
- Koppar; handeln med: 89, 91; anslagen till krigsstaten: 115, 122, 129, 130, 133, 137, 205, 299; betänkande om handeln med: 197; handeln: 310, 318, 322, 323, 324, 335; ss. betalningsmedel: 332, 358, 363, 364; handeln: 392, 412; ny metod att rena: 396.
- Kopparberget (»Stora» —: »Berget»; Kopparbergs bergslag: 91, 122; sädessprisen därstädes: 135; kons resa dit: 144; hotande förfall: 240, 247, 324, 353, 363, 364, 397, 411.
- , vid Vestervik: 397.
- Kopparkompanier; »kompaniet»; försträckningar till kronan: 91, 101, 122, 123, 124; spanmålsinköp för: 125; dess ställning: 135, 137; kungligt kompani: 144; kons förfarande med dess medel: 184, 208; nytt kompani: 318, 358, 401.
- Koppartull; se Tull.
- Korff, polsk kavalleriöfverste: 152.
- Korn; se Spanmål.
- Korrespondenter; i Danmark: 36; i Preussen el. Polen: 390.
- Kossackerna: 544, 545, 547.
- Kotkiewitz; se Kodkiewitz.
- Krabbe, Erik; dansk agent i Sverige: 177.
- Krigskollegium (Krigsrätten): 232, 269, 407, 443, 553.
- Krigsfolk: 4, 5, 6, 7, 9, 56; (tyskt) 72, 73, 74, 75, 111; (skottskt) 117; (finskt) 146, 148, 152; (skottskt) 156, 178, 180, (tyskt) 189, 197, 198, 211, 226, 256, 262, (tyskt) 341, 351, 353, 362, 366, 369, 373, 376, 383, 390, (finskt) 411, 418, 491, 494, 495, (finskt) 501, 545, 549.
- Ryttare; begäras af ridd. o. adeln: 98, 102.
- Fotfolk; begäres af ridd. o. adeln: 110.
- Russtjänsten: 72, 148.
- Garnisoner: 262, 373, 383.
- Artilleri och Arklistaten: 91, 92.
- Armeerna i Tyskland och truppsändningar dit: 97, 191, 197, 198, 211, 226, 256, 376, 383, 396, 411, 418, 494, 495, 501.
- i Preussen och truppsändningar dit: 178, 180, 351, 353, 356, 362, 366, 369, 373, 383, 491, 494, 495.
- i Lifland: 146, 152, 390, 391.
- Krigsstaten: 114, 115, 363.
- Kronobergs län: 101, 155.
- , slott: 439.
- Kronobäck, gods i Stranda hd, Kalmar län: 552.
- Kruse, Peter; ståthållare öfver Kopparbergslagen med dess län samt Tuna socken: 125, 226.
- Kräkerum; gods i Stranda hd, Kalmar län: 526.
- Kröning; drottning Christinas: 539, 549, 552.
- Kurck, Ingeborg; dotter af Jöns Kurck och Märta Oxenstierna, g. m. Johan (Hans) Berendes: 352.
- , Jöns; den föregående fader, landshöfding: 34, 277, 279; omgift: 352.
- Kurfurstendöme; erbjudet åt Axel Oxenstierna; se under Mainz.
- Kurland; Friedrich, hert. af: 152, 169.
- Kurländska regementet: 547.

»Kutskevagn»: se Vagn.

Kyle; Erik: 30.

—, Hans; öfverstlöjtnant, g. m. Joh. Skyttes dotter Vendela: 167.

Kyrkoordningen: 24.

Kåkenhusen; se Kokenhusen.

Kållands härad i Vestergötland: 6.

Kåse; se Jöran Trulsson.

Kålsta; gods i Ösmo sn, Sotholms hd, Stockholms län: 37.

Kårt, Henrik; borgare i Åbo: 542.

Kärkholm; se Kirchholm.

König, Casper [»Casparus Apothekare» adl. Lilliecrona]: 199, 254, 389, 470.

Königsberg; staden i Preussen: 483, 491.

Köpenhamn: 38, 100, 130, 152, 159, 178, 186, 256, 378.

Köping; staden: 451; dat. 449, 450.

L.

La Chapelle, Laskapell, Adam Richard de; kapten: 69.

Ladugårdsgods: 108.

Lænneus; se Lenæus, Johan.

Lagboken; tryckning af — ss. löneförman: 33.

Lage Olsson [Oxehufvud]; ryttmästare: 372.

Lagmansdöme; i Vestergötland: 33.

Lagmansholm; gods i Kullings hd, Elfsborgs län: 6, 7.

Lagmansränta; på Dal: 33.

Lagmansting; i Vestergötland: 33, 353.

Lakej; se Anders Lakej.

Lamb, Baltzar, kapten: 48; riddare: 96.

Lambult; gästgifvaregård i Kronobergs län, nära gränsen mot Jönköpings län: 440.

Landsberg an der Warthe: 491.

Landshöfdingdöme; »Törne- och Tälge län»: 71; deras storlek: 432.

Landshöfdinginstruktioner: 67.

Landskamrerare; för Uplands län: 48.

Landstaten; i Finland: 501.

Landsyn; 70.

Landtmarskalk: 110.

Landrådet; i Estland: 342; i Pommern: 479.

Landtägsgården: 498.

Langman; se Tönnes Henriksson.

Lappland; silfverberg i: 411.

Larf; socken i Vestergötland: 6.

Lars Månsson, enspännare (= »Lars, Lasse Enspännare»): 40, 246, 256.

Lascy, nämnes oriktigt såsom fransk gesandt: 191.

Leckö; slott på Kållands ö i Vestergötland: 6.

Lefler; se Löfler, Jakob.

Legater; se Sändebud.

Lehnin se Nällin.

Leiden; universitetsstad i Holland: 233, 264, 267, 374.

Leijonhufvud; Abraham Eriksson, riksråd, utskrifts-kommissarie; död d. 7 Okt. 1618: 28.

—, Axel; »gref Axel»: 16.

—, Ebba; enka efter Svante Sture (= »den unga grefvinnan»): 24; omgift med riksrådet och hofmarskalken Claes Horn: 158; följer drottningen till Tyskland: 226; på Kegleholm: 355; svärmoder till Johan Oxenstierna Axelsson: 368, 392; uppfostrarinna för den unga drottningen: 438.

Leipzig; staden: 252, 380, 465.

Lejdebref: 15, 16, 17, 87; för dräpare: 261.

Lejonsköld; se Märten Augustinsson.

Lemnius (Wilhelm; konungarne Eriks och Johans lifmedicus?); hans gård i Upsala: 42.

Lena; gods i Vartofta hd, Vestergötland (Kungs-Lena): 552.

Lenæus, Johan; professor i Upsala: 167, 186, 270.

Lerida; fäste i Catalonien i Spanien, hvars belägring Condé blifvit tvungen att upphäfva d. 17 Juni 1647: 533.

Leslie, Alexander; fältmarskalk: 411, 427, 477.

Lewenhaupt; Johan Casimir (»gref Casimir»): 21; guvernör öfver Maria Eleonoras lifgeding: 327.

Licenter; se Tull och Tullförhållanden.

Licentordningen: 239.

Licentskrifvare; i Rostock: 481.

Lidköping, staden: 6.

Lifgardet: 464.

Lifgeding; Maria Eleonoras: 308, 320, 326; (guvernör) 327, 382, 398, 458 not.

Lifband: 15, 16, 26, 27, 31, 43, 101, 108 n., 112, 122, 123, 130, 140, 134,

138, 146, 148, 149, 151, 152, 160, 168, 172, (Joh. Skytte, guvernör) 187,

- 199, 200, 208, 211, 240, 254, (skörden) 266, 315, (skörden) 317, 334, 335, 342, 353, 356, 362, 363, 365, 369, 373, 376, 383, 390, 396, 412, 485, 493, 513, 514, 519, 529; — ryteriet: 411.
- Lifregementet: 342, 473.
- Ligan; den katolska: 131.
- Lilla tullen; se Tull och Tullförhållanden.
- Lillie; Axel, öfverste: 330.
- Lilliehöök; se Anders Nilsson.
- Lilliecrona; se König, Casper.
- Lilliesparre, Ture till Krakstad: 70; gift med Anna Kyle: 311.
- Lillieström; se Johan Nicodemi.
- Liljestad; gods nära Söderköping i Östergötland: 83.
- Lincopensis; se Johan Botvidi.
- Linde, von der; se Erik Larsson.
- , Lorens; den förres son: 364.
- Lindholm; gods i Stockholms län: 212, 526, 552.
- Linköping; staden: 28, 31, 42, 158, 161; biskopen i; se Johan Botvidi.
- Linner Torstensson; se Torstensson.
- Lippe, von der (Christoffer?); utskickad af prins Ulrich af Danmark: 295.
- Littauen: 81, 152, 514; littauer: 373, 383, 547.
- Lohausen, Lohusen, Wilhelm von; generalmajor: 476.
- London; staden: 84.
- Loskin; exporteras till Preussen: 197, 209.
- Luntenkroger, husägare i Stockholm: 159.
- Lustholmen = Skeppsholmen i Stockholm: 55, 58.
- Lübeck; staden: 16, 92, 130, 293, 415, 546.
- Lüneburg; »hertigen af»: 471.
- , staden: 381.
- Lysning till äktenskap: 24.
- Läger vid Elfsborg: 4; vid Hörningsholm: 50.
- Läkare hos Axel Oxenstierna: 29, 172 se vidare namnen Hirtenberg, Lemnius, Narsius, Robertsson.
- Läkemedel; »klisum»: 55, 56, 58, 59.
- Länning; krigsfolkets: 56, 58, 60.
- Lärare; se Informator.
- Lödöse, Gamla —; staden: 7.
- Löffler, Lefler, Jakob; jur. dr. en af sändebuden från konventet i Worms till Frankrike 1634: 495.
- Löner; statssekreterares: 33; vice-presidentens i hofrätten: 115.
- Löningsordning: 315, 407.

M.

- Magdeburg; staden: 304, 305, 371, 384, 465, 466, 476, 490, 494.
- Magnus, greve; se Brahe.
- Magnus Fundekarll (?); Axel Oxenstiernas stallmästare: 116.
- Mainz, Mentz; staden: 263, 272, 321, 482, 486; — kurfurstevärdigheten i: 302, 333, 334; kansleren i: 303.
- Mansfeld; Joachim Fredrik, greve af: 38, 92.
- Mantua, Carl I, hertig af; skickar sändebud: 186.
- Margareta, fru; se undernamnen Bielke, Brahe, Sture.
- Maria Eleonora; drottning af Sverige: 40; reser till Hörningsholm: 55; hemresa från Lifland: 94; hennes väntade nedkomst: 105, 108; lägger sig ut för Gust. Horn i frågan om hans bröllopp: 112; på Årsta: 113; önskar få resa till Preussen: 115, 120, 133, 153; reser till Linköping: 158; bjuden af Christian IV till fader: 159; resa till Linköping: 159; önskvärdheten af, att hon under kons frånvaro förblifver i riket: 160; bevisar begrafning: 164; bref till Axel Oxenstierna: 166; vistas i Norrköping: 168; bref från Christian IV till: 177; på Gripsholm: 183, 184; resa till Tyskland: 211, 226, 273, 276; i Wolgast och hennes »underliga procedere» där: 285, 287—299, 454—464, 469, 470; klagar öfver sitt uteslutande från riksstyrelsen: 294; tvist med regeringen om hennes inkomster: 308; tvister med rådet: 314, 320, 326, 331, 339; ger audiens åt sändebud: 351; blandar sig uti Christinas uppfostran: 355, 357, 360; hennes hushållning: 398; visar opposition mot regeringen vid mottagandet af D'Avaugour: 420; förändringar från England till: 422; förhållande till Christinas uppfostran: 438; ärnar resa till Gripsholm: 450; stannar i Nyköping: 452.

- Hennes hofpersonal och uppvaktning: 102, 104, 311; regeringens föreställningar ang.: 441.
Lifgeding; se under Lifgeding.
Marienburg; stad och slott i Preussen: 95, 96, 458, 491, 492; dat. 494.
Markaryd; by och gränssocken i Småland, på gränsen mot Skåne och Halland: 40.
Marknad; frimarknad föreslagen i Stockholm: 402; hållen i Stockholm: 542, 543.
Marks härad i Vestergötland: 7.
Marskalken: 40 = Svante Baner.
—: 190 = Didrik v. Falkenberg.
—: 333 = Creilsheim.
Mathias Pening; skraddare, bonduppvigglare: 111.
Matholmen; i Pargas sn, Finland: 554.
Matts Väfvare: 53.
Maximilian, hertig; se under Bayern.
Mazalet, Fermin; fransk bergsingeniör: 396.
Mecklenburg; landet: 41, 292, 297, 454 o. f.
—, hertigarne af: 130, 479, 481.
—, Adolf Fredrik; bert. af Schwerin: 127, 298, 307, 393, 411, 462, 481.
—, Carl, hertig; den föregåendes son: 533.
—, Johan (Hans) Albert; hertig af Güstrow: 462.
Medicin; se Läkemedel.
Meerbott, Henrik; Siebenbürgiskt sändebud: 425.
Meike, hustru; g. m. Paridon v. Horn: 80.
Meisen; landet: 278, 465, 466.
Meintz; se Mainz.
Mellösa, Stora; socken i Örebro län: 423.
Messenius, Arnold Johan: 520 o. f.
Messingsmakare; från Aachen: 412.
Mewe; stad i Preussen: 101 n.
Mitau, Mitou; stad i Kurland: 154.
Mojan; ett A. Oxenstiernas gods i Lifland: 200.
Monroe, Munro, Johan; öfverste: 283.
Morgongåfva: 47, 160.
»Morkära», »Morkär»: 4, 8, 20, 34, 36, 47 = Gabriel Gustafsson Oxenstiernas svärmoder, grefvinnan Margareta Sture.
—: 21, 22, 34, 36, 44, 71 = Barbro Axelsdotter Bielke, Axel och Gabriel Oxenstiernas moder.
Morsmessan, Märsmessan; marknad, som hölls d. 8 September i Vesterås: 136.
Moskau, Moskwa; staden: 191, 316, 341, 410.
Munck, Anders; Axel Oxenstiernas höfvidsman på Wolmar: 200, 201, 202.
»Muncken»; A. O:s »gamla dräng»: 171.
Musckow; se Moskau.
Mühlhausen, Myllhausen; st. vid Unstrut i n. v. prov. Sachsen: 302.
München, staden: 357.
Mynt; skilnad på värdet i Sverige och England: 85; myntbrist och myntslagning: 91, 102, 124, 125, 126, 128, 129, 133, 137, 197, 241, 247, 389; myntbrist i Lifland: 168; — A. Oxenstiernas bet. om: 402.
Myntverk; se under Arboga, Nyköping och Säter; se äfven Göteborg och Riga.
Kopparmynt: 91, 102, 133, 136, 137 o. f. 236, 281, 310, 389.
Silfvermynt: 133, 241.
Myntmandat: 310, 317.
Myntmästare; brist på: 402.
»Myntmästaren i Riga»: 123 = Wolff, Märten.
Målningar; tagna i München: 357.
Månesköld, Elin; fru på Berga: 70.
Märsmessan; se Morsmessan.
Märten Augustinsson [Leijonsköld]; sv. kamrerare i kurfurstendömena Mainz och Pfalz samt delar af Baden och Elsass: 295, 296.
Mälaren; sjön: 412.
Mällösa; se Mellösa.
Märta Persdotter; »fru Märta på Hvalstad»; af Forstenasläkten, g. m. J. Ykull; död: 113.
Mönsterrullor; infordras: 126.
Mönstringar; generalmönstringar: 33, 102, 254, 256, 351, 353, 396, 407, 426, 428, 501, 502, 553.
Möre; Norra och Södra härader: i Kalmar län: 155.
Mörkölandet i Stockholms skärgård: 50.
Mörlunda; socken i Kalmar län: 7 not.
Mörner, Carl; kammarjunkare hos Gustaf Adolf; rekommenderas till anställning i räkningskammaren: 267.
Möten; se under Riksdagar.

N.

- Nacka; sydost om Stockholm: 37, 46 o. f.
Narsius, Johan; med. doktor: 97.
Narva, Narffuen; staden: 40, 94, 191, 200, 341, 519.
Natt och Dag; se Axel Åkesson.

- , se Gustaf Åkesson, den förres bror.
 —, se Ture Axelsson, de föregåendes farbröder.
 —, se Åke Axelsson; den föregåendes broder och fader till de båda förstnämde.
 Nederland; se Holland.
 Neder-Sachsen [Neder-Sachsiska kretsen]: 127, 365.
 Nerike; se Närrike.
 Nicodemi; se Johan Nicodemi.
 Nils Assarsson, Aserson [Mannersköld]; ryttmästare: 4.
 Nils Classon [Bielkenstierna]; Holmamiral i Stockholm: 312; hans dotter: se Bielkenstierna, Anna.
 Nils Joensson; slottsfogde på Nyköpings slott: 8.
 Nils Nilsson [Tungel]; kansliskrifvare: 82, 274, 276, 277, 298; kgl. sekretärare: 436.
 Njurænius, Erik; kyrkoherde i Luleå: 79.
 Nockeby gård i Upland, nära Stockholm: 337.
 Norge: 230, 262.
 Norremalm torget; se Norrmalmtorget.
 Norrköping; staden: 42, 118, 168, 182, 197, 216, 222, 226, 229, 268, 362, 411, 443, 444.
 Norrköpings arfförening: 336, 457 not.
 Norrland: 111, 315, 317, 335.
 Norrlingen; se Nördlingen.
 Norrmalm i Stockholm: 447; dat. 77.
 Norrmalmtorget (= Gustaf Adolfs torg): 69.
 Nougården, Novgorod; staden: 342.
 Nya Sverige: Sveriges koloni i Amerika: 533.
 Nyhamn; i Stockholms skärgård: 151; dat. 150, 151.
 Nyköping; staden: 1, 7, 89 (myntverket) 123, 181, 216, 222, 308, 315, 321, 326, 331, 336, 411, 414, (regeringens residens) 444, 445, 447, 517; — dat. 90, 332, 451, 452.
 Nyland i Finland: 545, 548.
 Nylands regemente till häst: 549.
 Nällin (= n. v. Lehnin); köping nära Neu-Brandenburg i Preussen: 469.
 Närrike: 42, 155, 178.
 Näsby; gård: 37.
 Nördlingen, Norrlingen; staden: 346, 347.

O.

- Öhrholmen; se Orrholmen.
 Olof Christoffersson, Christopson; assessor i hofrätten: 78.
 Olof Eriksson; konungens sekretärer: 78.
 Olofsmessan; marknad i Vesterås den 29 Juli: 136.
 Olof Persson, öfverbringare af bref: 4.
 »Omslag» (= betalningsmöte): 402.
 Oranien, Henrik, prins af: 100.
 Organist; tillsättes i S:t Clara kyrka i Stockholm: 138.
 Ornön; i Stockholms skärgård, utanför Dalarö: 230.
 Orrholmen, Åhrholmen; gods i Gäsened hd; i Vestergötland: 6, 150.
 Ortenburg, grefven af: 151.
 Osnabrück; biskopen af: 472.
 —, staden: 472.
 Ost-Friesland; sändebud från: 127.
 Ottenshof; gods i Lifland: 200.
 Oxehufvud; se Lage Olofsson.
 —, Elsa, den föregås dotter, g. m. Märten Wewitzer: 372.
 Oxenstierna, Axel; rikskanslaren: 1611, tillärd sändning till Lifland: 1; — 1612: anmodas att intercedera för fru Margareta Bielke: 3, 8, 13; likaså för brodern Gabriel G:son: 11; — 1613: likaså för Nils Bielke: 13, 14, 16; — 1618: likaså för en rådman i Ronneby: 25; — 1619: likaså för en kungl. sekretärer: 33; — 1622: erhåller föräringar af biskopen af Bremen: 43; — 1623: hemkommen från Lifland: 44; anmodas att intercedera för en kapten: 48; likaså för brodern, att denne må blifva entledigad från gifvet uppdrag: 53; kallas till kon.: 54; anmodas om bistånd rör. utanordningar från kammaren: 56; åtföljer kon. till Lifland: 63, 66; anmodas om intercession för Casper Gadow: 65; likaså för brodern Gabriel G:son: 72; — 1624: köper gods af kronan: 75; kons otåliga väntan på A. O. och hans tillfredsställelse med den af denne slutna traktaten: 77; anmodas intercedera för Campenhausen: 79; likaså för P. v. Horn m. fl.: 80; — 1625: likaså för Magnus Brahe och hans fru: 83; — 1626: hans hemkomst från Lifland efterlängtd: 93; resa till Finland: 95, 97; hans resa

från Finland till Preussen: 98; anmodas intercedera för P. Grönberg, att denne må skyddas vid ingånget kontrakt: 103; — 1627: anmodas af drottningen om att utverka åt henne tillstånd att följa kon. efter till Preussen: 115, 120, 153; anmodas att intercedera för Gustaf Stenbock: 117; likaså för brodern Gabriel Gustafsson: 119; likaså för några Stockholms borgare att erhålla sjötulls- arrendet: 124; likaså för en kronans fordringsägare att erhålla betalning: 134; af honom gifna rekommendationer: 138; — 1628: konungens gillande af hans åtgärder i Preussen: 145; anmodas intercedera för Gabriel Gustafsson O.: 154; dito för Johan Sparre: 155; anmodas att bistå Bror Andersson Rålamb's son Anders: 153, 162; anmodas att åtaga sig förmynderskap: 163; hans beskickning till Stralsund och Danmark: 166; anordningar rör. hans hus i Stockholm: 169; hans stora arbetsbörd i Preussen: 170; förmanar sina medbröder att behjarta fäderneslandets fara: 171; — 1629: samtal mellan kon. och Gabriel G:son om A. O:s svåra ställning i Preussen: 175 o. f.; svaromål på hans beskyllningar för sömnaktighet vid pådrifvande af krigsfolks öfersändande: 179; beklagande att A. O. måste stanna i Preussen: 184; Charnacé besvärar sig hos konungen öfver: 187; hans betänkanden om tyska kriget: 189, 190, 192; — 1630: kons välbehag med hans åtgärder: 193; hans betänkande om kopparhandeln ogilladt: 197; beklagande af A. O:s stora svårigheter i Preussen: 204; han begär öfverskickande af anslagen koppar: 205; hans vård om sina brorssöner: 205; — 1631: kallad till konungen i Tyskland: 213, 217; anmodas af kon. att sända penningar till Tyskland: 214; hans åtgärder med afseende på spanmålshandeln (jmf. under Spannmålshandel): 216 o. f.; nyttan af hans närvaro hos konungen: 217; han ogillar rådets förfarande i konflikten med konungen: 218 o. f.; hans förklaring begäres med afseende på spanmålshandeln: 223; hans förluster därpå: 227; sörjer för sin brorsson Ture: 227; anmodas intercedera för P. Grönberg: 228, 233, 260; anmodas att utverka hofrättspersonalens förstärkning: 213, 232; anmodas att föredraga landets nöd för konungen: 241; uppbrött

från Preussen: 245; resa till kon.: 246, 248, 249, 251; ogillar rådets förfarande med afseende på spanmålshandeln: 249 o. f.; hans vård om sin brorsson Ture: 252; anmodas om medlemning hos kon. för Jesper Mattsson Cruus barn: 254, 275; — 1632: om hans resa till kon.: 255, 258, 260; anmodas om intercession för en ryttmästare, som begått dråp: 261; svar på hans anmodan att sörja för Elfsborgs försvar: 262; anmodas intercedera för P. Grönberg's enka och barn: 265, 280; likaså för C. Mörner och för borgerskapet i Norrköping: 267; likaså för brorssonen Ture O., som begått ett dråp: 271, 272; anmodas utverka förstärkning af kanslipersonalen hemma: 275; likaså att intercedera för lifbarberaren B. Salinus: 276; — 1633: hans legatembete i öfverkretsarne: 282; anmodas att påminna rådet, om hvad som i allehanda ärenden bör göras samt att tillskrifva biskoparne vid riksdagen: 284; möte med kurf. af Brandenburg: 469; anmodas att bevaka Per Brahes anspråk grefskapet på Hoja: 471, 472; pfalzgreffen Johan Casimirs välbehag öfver A. O:s råd ang. hans dotters giftermål: 472; Gabriel G:son O:s möte med A. O.: 285, 288, 291, 295, 297, 454, 462, 463, 465, 466, 300, 302; anmodas att skaffa penningar till det kungl. likets hemförande: 289, 291, 293, 296, 297, 299; tillfrågas om regalier skola läggas i Gustaf Adolfs kista: 290, 298; hans bref med föreställningar till enkedrottningen: 463; anmodas förhjälpa Åke Tott till erhållande af sin lön: 292; likaså att skaffa G. Stenbock och hans soldater befordran och lön: 464 o. f.; rykten om fredsförslag från A. O. till kejsaren: 297; anmodas att skaffa M. Wewitzer betalning: 301; den erbjudna kurfurstevärdigheten i Mainz: 302; anmodas skaffa Nils Brahes enka utbet. af en penningesumma: 493; Johan Baners misstanke mot honom och anmodan att ställa honom till freds genom en förläning: 304; klandrar rådets förfarande i tvisten med pfalzgreffen: 309; begär utsändandet af Erik Larsson och Conrad Falkenberg för att »göra klart för kopparen»: 310; anmodas att sända förstärkning till kanslipersonalen hemma: 311, 313; välgärningar mot släktingar: 312, 319; begär Per Brahes utskickande: 313; anmo-

das att förekomma hofmästaren Pens stämplingar: 314; hans memorial d. 8 okt. 1633 och löningsordning: 315; önskvärdheten af ett A. O:s besök i fäderneslandet: 315, 318; hans betänkande begäres i fråga om legationen till Ryssland: 316; hans memorial med afs. på undersökning af Erik Larssons och Conrad Falkenbergs förhållande vid kopparaffärerna: 318; förläningar begäras af A. O.: 303, 304, 306, 319, 322; — 1634: den erbjudna kurfurstevärdigheten i Mainz: 321, 323; anmodas hemsända förslag till staten: 322; Erik Larssons utsändande till: 322 o. f.; hans missnöje med rådets förfarande i fråga om kopparaffärerna: 322; hans betänkande begäres om kansliets ordnande: 325; Per Brahes utsändande till: 325, 474, 475; — anmodas att vid tillfälle göra sig underrättad om enkedrottningens petitioner till kurf. i Brandenburg: 326; begär rådets ändtliga resolution rör. frågan om Sveriges satisfaktion: 328; ifrågasatt till riksdrots; anmodas att sända förstärkningar till kanslipersonalen: 329; förläningar begäras af A. O.: 430, 477; anmodas att skaffa M. Wewitzer betalning: 332; Per Brahe utsänd till: 474; hans afsigt att bevista konns begrafning samt i sammanhang därmed göra ett besök hemma: 333; anmodas om betänkande rör. drottningens giftermål: 336 samt om regeringsformen m. m.: 337; manar till fästningarnes försörjande o. s. v.: 343; varnas för lönmördare: 344; uppmanas att sluta fred på hvad vilkor man kan: 348; behovet af hans närvaro närmare hemmet: 348, 350, 351, 354, 356; maningar från kommissarierna i Preussen att komma närmare tsjökanten: 485; hans vård om sina brorssöner: 349, 354; — 1635: Erik Larssons utresa till: 359, 363; hans resa till Frankrike: 360, 362, 365, 490; kommiss. i Preussen önska liffigare förbindelse med: 489; uppmanas ideligen att komma hem: 360, 361, 362, 363, 365, 367, 369, 370, 383, 386, 388, 392, 407, 408, 414, 415, 419; Salvii resa till: 361, 362; P. Spirings dito: 490, 491; anmodas att skaffa medel till de nya expeditionerna till Preussen och Lifland: 363; hans försträckning till kronan: 365; hans missnöje med Johan Skyttes åtgärd att förskaffa svenskar adelskap i England: 366; reser från Ham-

burg till Magdeburg: 371, 490; under rättas om stilleståndet med Polen: 494; hans skarpa skrivelser ang. underhandlingen i Preussen: 377, 379, 495, 385, 394; hans klagomål rör. till honom komna falska rykten om rådets ogillande af hans handlingar: 380; ny fullmakt sändes: 381; örlogsskepp sändas till hans afhämtande i Wismar: 381; hans ankomst till Wismar: 386; om hans ställföreträdare i Tyskland: 388 o. f.; ogillar regeringsherrarnes försumlighet, likaså förlänningars gifvande och adlandet: 389; manar till Wismars och Stralsunds undsättande med förnödenheter: 389; anmodas om yttrande, huruvida en armé skall sändas till Tyskland m. m.: 390; mening om Preussens återlemnande: 390; afund och hat mot honom bland rådet förnekas: 390; hans åtgärder gillas i allo: 393; — 1636: hans råd och betänkanden blifva dock sällsyntare: 396; tillfrågas rör. kansliets bedröfliga tillstånd: 397; hans betänkanden om hvarjehanda ärenden: 399—402; önskvärdheten af att han författade en instruktion för regeringen: 400 o. f.; hans omdöme om d'Avaugour: 406; Smaltz' utsändande till: 406, 407; hans underhandling med Charnacé i Wismar: 411; begär trupsändningar till Tyskland: 411; Salvii utsändande till: 414, 415; uppmanas att ändtligen sluta fred, om möjligt är: 415 o. f. — 1637: besök på Gripsholm: 421, 422; anmodas af Per Brahe om bistånd med afs. på hans grefskapsrättigheter: 498, 503, 507; likaså att påskynda sändandet af en kommissarie till Finland samt af instruktion för P. Brahe m. m.: 499; — 1638: anmodas att förskaffa förstärkning i arbetskrafterna vid kansliet i Finland m. m. 500 o. f., 502, 506; hans oumbärlighet för rådets beslut: 427; — 1639: anmodas bistå Åbo akademis utskickade: 511; hans och Jakob De la Gardies resa till Göteborg; besök i Skara och resan till regeringssammanskomsten i Jönköping: 440, 442; besök i Norrköping: 444; sjukdom under resan: 445, 448, 449; skänker den unga drottningen en Tacitus: 448; anmodas att beförtra staden Helsingfors uppkomst samt att intercedera för P. Brahe rör. godsköp m. m.: 512, 513; likaså för densamme till erhållande af förläning: 515; likaså begäres hans medverkan till förskaffande af adelskap:

- 516; anmodas att befördra Åbo akademis och Viborgs gymnasii intresse vid riksdagen: 518; — 1640: likaså att taga sig an A. J. Messenius: 520; likaså P. Vigellus: 521; — 1641: vistas på Tidön: 525; — 1645: lyckönskas till afslutandet af freden i Brömsebro: grefveutnämning: 531; — 1647; fall från hästen: 532; — 1648: sjuklighet: 538; — 1649: anmodas befördra finska städernas angelägenheter, särskildt med afs. å tjärुकomp. och seglationen: 540; sjuklighet: 542, 544; anmodas förhjälpa en borgare i Åbo till sin rätt: 542 o. f.; hans helsa förbättras: 545; — 1650: hans önskan att erhålla en tomt i Åbo; erhåller i present tvänne tomter från borgerskapet: 551 o. f.; — 1651: köper kronogods mot ekvirke: 554.
- Hans maka, se *Bådt*, Anna.
- Hans barn, se *Oxenstierna*, Gustaf, Johan, Catharina, Christina och Erik.
- Hans syskon, se *Oxenstierna*, Gabriel, Elsa, Beata, Märta och Ebba.
- Hans kusiner, se *Oxenstierna*, Carl, Gabriel, Elisabet, Åke, Beata, Gabriel Bengtsson och Bengt Bengtsson; samt: *Kyle*, Erik, och *Posse*, Knut Göransson. — Hans svägrar, se *Åke Axelsson*:
- Bonde*, Carl; *Kurck*, Jöns, samt Sparre, Bengt och Johan.
- , Beata; kusin med A. O., dotter af Erik Oxenstierna, gift med Erik Jöransson Ulfsparre: 404.
- , Bengt Bengtsson (»Resare-Bengt»); kusin med A. O.; kammarherre, sedan guvernör i Elbing och slutligen generalguvernör i Lifland: 69, 96, 103, 105, 114, 140; i Preussen: 151; i Jönköping: 174; frieri: 194; i Lifland: 390, 394, 473, 519.
- , Carl Eriksson; kusin med A. O., ståthållare på Åbo slott, sedan riksråd; 24, 118 (hans hustru var Margareta Gonnies, gen. v. Winckel); rikskansliråd: 162.
- , Catharina [Karin]; A. O:s dotter, gift med Johan Cruus: 374, 409, 438.
- , Christina [»Kirstin»]; A. O:s dotter, gift med Gustaf Horn: 206, 235, 237, 311.
- , Ebba; A. O:s syster, gift med Johan Sparre: 226, 274, 284, 312.
- , Elisabet, dotter af Christian Oxenstierna och kusin med A. O., gift 1:sta gg. med Conrad von Yxkull, 2:ra gg. med Matthias Soop: 23, 164.
- , Elsa, syster till A. O., gift med Åke Axelsson [Natt och Dag]; (deras bröllop) 21, 22, 206, 312, 319 (sönerna Axel och Gustaf ankommo i början af 1634 till A. O. i Tyskland), 352.
- , Erik; Axel O:s son; hans barndom: 248; i Upsala: 270; hos Daniel Sidenius: 270, 281, 312, 317, 327 (omdöme om hans framsteg), 332, 337 (hans flit); på Tidön: 367 (opasslig); i Upsala: 372, 377; bröllop: 534 o. f., 536, 538; i Wolmar: 540, 542, 544.
- Gabriel Bengtsson; kusin med A. O., riksråd, bisittare i hofrätten: 78; i Preussen: 198, guvernör i Finland: 211, 213; hemrest utan permission: 314, 324; omdöme om honom såsom riksskattmästare: 356, riksskattmästare (»Skattmästaren»): 419, 420, 321, 423, 504.
- , Gabriel Eriksson; död utan ämbete: 203.
- , Gabriel, Gabriel Gustafssons son: 451.
- , Gabriel Gustafsson: Axel O:s broder: 1611: *kammarjunkare hos Carl IX*, åtföljer Carl IX till Örebro: 1; — 1612: *hertig Johans af Östergötland råd och kansler*; på Åkerö (Maj—Juli): 2—9; på Sturefors (Sept.—Mars) 1613: 10; — 1613: erhåller besök af Spens: 11; i Vadstena (April): 13; på Åkerö (Juni) 14; på Sturefors (Augusti) 15; på Grensholmen (Oktober) 19; — 1616: på Stegeborg (April) 20, 22; på Hörningsholm (Augusti); hans missnöje med kusinen Elisabet O:s giftermål: 23; — 1617: (d. 31 Januari) *riksråd*; — 1618: i Vadstena (Febr.): 25; i Linköping (April och Maj), sysselsatt med anordningar för hert. Johans begrafning: 26, 27; på Sturefors (Juni): 28. D. 26 Oktober *ståthållare öfver Stockholms och Upsala slott och län*; — 1619: i Stockholm (April) 29; — 1620: i Stockholm (Aug., Sept.) 30; — 1621: på Sturefors för att hålla sin hustrus begrafning, hvarefter han reser till Vestergötland för att såsom kommissarie hålla utskrifning (Jan.) 32, 34; i Stockholm (April) 35. I Juli d. å. utnämdes han till *medlem af den billförordnade regeringen under kons fränvaro*; — 1622: på Håringe (Mars) 35; på Rinkesta (Mars) 36; *sändebud till Danmark* (creditiv och instruktion äro daterade den 18 Mars) 38, 39, 40; i Stockholm (September, November) 41; kons afsigt att låta honom beledsaga kurfurstinnan till Berlin; hans bröllop: 41. Detta år skall han

och hafva blifvit utnämnd till *hofrättsråd in prima classe samt lagman i Vestergötland, hvarjämte han var medlem af den i Juni tillförordnade regeringen* i kon:s frånvaro. — 1623: i Stockholm (Mars) 44; i Upsala (April) 46; på Penningby (April) 48; åter i Stockholm (April) 49; åtföljer konungen till Södertelje (Maj) 50; åter i Stockholm (Maj) 51; åtföljer kon. i skärgården för att biträda vid utrustningarna för expeditionen till Danzig (Juni) 52, 53, 54; i Stockholm, sysselsatt med af kon. gifvet särskildt uppdrag, troligen rör flottans utrustning (Juni) 55—60; i Vaxholm likaså (Juli) 60, 61; hans tjänstgöring hos drottningen: 55; i Stockholm (Juli) 62; på Djurö (Juli) 63; i Upsala (Aug.) 65; hans anmärkningar mot den mottagna landshöfdinginstruktionen; 67; sysselsatt med utförande af ett särskildt uppdrag, trol. rör båtsmännen i Upland: 68; i Stockholm (Sept.) 68; bestraffar orostiftare därstädes: 69; håller landsyn i Upland (Okt.) 69; kallad till kon. på Gripsholm för att vara närvarande vid mottagandet af sändebud: 69; på Vik (Dec.) 70; — 1624: på Hjulsta på väg till systemens bröllop med Johan Sparre (Febr.) 71; i Stockholm (Maj, Juli, Sept., Okt.) 72 o. f.; önskar befrielse från ståthållarskapet: 76; ordvexling med kon. i anledning af timmerfällning å Vermdön: 76; flyttar, efter erhållet afsked, till sin malmgård å Norrmalm: 77; tjänstgör i hofrätten: 78, 79, 80, 81; — 1625: *Sändebud till Nederländerna och England* (instruktion d. 25 Juni). I Stockholm, sysselsatt med förberedelser till resan (Juli): 82; vid Botkyrka (Juli): 83; i Göteborg (Juli): 83; i Gravesend (Aug.): 84; i Zierikzee (Sept.): 86. Hemkommen, håller lagmansting i Vestergötland på vägen från Göteborg till enkedrottningen i Nyköping. Är närvarande vid hennes dödsbädd och förseglar hennes kvarlätenskap (Dec.): 89; *inträdde såsom medlem af rådet efter återkomsten i regeringen under kon:s frånvaro*. — 1626: i Stockholm, sysselsatt med anskaffande af pennningar till armén (Jan.) 91; besök på Tidön: 94; *ånyo, såsom varande riksråd, medlem af den i Juni tillförordnade regeringen*; i Stockholm, sysselsatt med anskaffande af skepp till öfverförande af A. O:s trupper från Finland (Juli) 95; söker öfvertala rå-

det och adeln att utrusta ryttare (Sept.) 98, 102; hans misstankar mot Johan Skytte: 105; lofvar anstränga alla sina krafter för krigsutrustningen (Nov.): 106; är närvarande vid rådets öfverläggningar med kon. om utskrifning och kontribution (Nov.) 107, 109; — 1627: *ånyo, såsom varande riksråd, medlem af den i April tillförordnade regeringen*; i Dalarö (Maj—Dec.) verksam för anskaffande af pennningar till armén i Preussen och Lifland: 122, 129, 133; särskildt beordrad af kon. att öfversända mönsterullor: 126, 139; beklagar sig öfver rådsherrarnes försumlighet såväl i rådet som i hofrätten: 136 o. f.; har verkställt, hvad A. O. genom sina rekommendationer af honom begärt: 138; representerar A. O. vid Gustaf Horns bröllop: 140, 149, 159; lofvar att söka öfvertala rådet och adeln till ansträngningar för fäderneslandet: 143; hans korpulens: 141; — 1628: i Stockholm (Febr. Mars); samtal med Grefven af Solms: 147; *ånyo, såsom varande riksråd, medlem af den i April tillförordnade regeringen*; i Nyhamn (Maj); misstankar mot J. Skytte: 150; i Stockholm (Maj—December); hans försträckningar till kronan: 154; handlägger revisionsaker: 156 o. f.; tillämnad resa till Göteborg (Juli) 158; verksam för att öfverskicka proviant till A. O. i Preussen: 170; lofvar att hafva all möda ospard att öfvertala sina medbröder till ansträngningar för fäderneslandet: 171; hans anordningar med afs. på A. O:s affärer: 171, 172; — 1629: åtföljer kon. till gränsmötet i Ulfsbäck: i Jönköping (Mars): 173; åtföljer konungen till Dalarö och hans samtal med honom om A. O:s svåra ställning samt J. Skyttes egendommiga uppträdande därvid (Maj): 175 o. f.; *ånyo, såsom riksråd, medlem af den här d. 19 Maj tillförordnade regeringen*; i Stockholm (Juni—Okt.); svaromål å A. O:s beskylningar mot rådet för sömnaktighet: 179; flyttar med hofvet och hofrätten för pestens skull till Upsala (Okt.—Dec.): 185; — 1630: i Upsala (Jan.): 191; i Stockholm (April, Maj); hans felslagna hopp att blifva använd vid traktaten med kejsaren i Danzig: 193, 197; anmodar A. O. att söka försona B. Oxenstierna och Axel Baner: 194 o. f.; begär att A. O. skall skaffa honom silfverriksdalar i Preussen:

197; ånyo, såsom riksråd, medlem af den d. 30 Maj tillförordnade regeringen; åtföljer konungen till Elfnabben (Juni) 197; i Stockholm (Juni) 198; besöker efter erhållen permission under hofrättsferierna sina och brodrens gods i Lifland; bevisar Johan Skyttes dotters bröllop i Dorpat: 200; i Riga (Aug.) 199—202; hemkommen till regeringen i Vaxholm (Okt.) samt deltagar i rhengrefvens rättegång: 202; i Stockholm (Okt.); beklagar sig öfver de stora svårigheter, med hvilka man måste laborera: 204; hans bekymmer för sina söner: 205; i Upsala, dit regeringen flyttat för pestens skull (Nov.): 206; försvarar rådets förfarande i dess med konungen uppkomna konflikt: 207 o. f.; — 1631: i Stockholm (April och Dec.); försvar för rådet i konflikten med kon.: 210, 218 o. f.; beklagar sig öfver rådets fåtalighet och sin stora arbetsböda: 211; begär, att hofrätten, där han numera är ensam rådsperson, måtte få förstärkning i arbetskrafter och önskar själf anställning vid eventuel traktat med kejsaren: 213; hans tankar och åtgärder för befrämjande af kronans spanmålshandel: 215 o. f., 222 o. f. 229, 238, 249 o. f. (jmf. under Spanmålshandeln); hans frieri till och giftermål med Brita de la Gardie: 224, 227; tankar om systerdotterns giftermål med Conrad Falkenberg: 226; beklagar sig öfver rådets fåtalighet och slapphet samt sin tjänstgöring i hofrätten: 232; hans planer för sina söner: 233; bekymmer för Ture O.: 248, 252 (jmf. Oxenstierna, Ture); önskar utses till en af de deputerade, som skola lyckönska kon.: 253; — 1632: i Stockholm (Jan.—Dec.); rådets ovillighet att låta honom resa till kon.; hans tjänstgöring i hofrätten: 269; hans barn: 270; bekymmer för Ture: 271, 272; beklagar sig öfver rådets fåtalighet: 275; söner: 275 o. f. 279; — 1633: i Stockholm (Jan.—April); försäkrar, att all jalousie inom rådet blir under närvarande omständigheter för fäderneslandets skull åsidosatt: 283; söner: 283, 284; begär, att A. O. skall påminna rådet om alla ärenden, som måste göras: 284; han utses till att afhämta det kungliga liket: 285; på Tyresjö: 286; hans och Matthias Soops resa till och förrättningar i Wolgast: (Maj—Juli) 284—299, 454—

465; sammanträffande och underhandl. med kurf. af Brandenburg i Wolgast (Maj) 457—460; resa för att möta A. O. öfver Berlin till Spandau (Aug.): 300; vidare till Magdeburg (Aug.) 465, 301; till Mühlhausen (Aug.) 302; sammanträffande med A. O. i Mainz: 321;— hemresan: i Gelnhausen (Okt.) 302; Steinau an d. Strasse (Okt.): 303; Magdeburg (Okt.): 304; besök hos kurf. af Brandenburg i Tangermünde: 305; i Güstrow, hvarest rådherrarne motaga sändebud från hert. Adolf Fredrik af Mecklenburg: 307; i Warnemünde, beredda att segla öfver till Gjedser (Nov.) 305—308; resa genom Danmark: 308; i Nyköping hos enkedrottningen (Dec.); i Stockholm, där han afgif berättelse om resan och föredrager A. O:s memorial (Dec.) 309; begär kansliets förstärkande: 311, 313; tanke om Jakob Skyttes förlofning: 312; föranstaltar Per Brahes sändande till A. O. i Tyskland, då hans eget anbud att resa afslagits: 313 o. f.; uppträder i rådet med skarpa förebräelser mot Johan Skytte och Gabriel B:son Oxenstierna för deras hemresa utan permission: 314; på Tyresjö (Dec.) — 1634: i Stockholm (Jan., Febr., Mars); framställer för rådet förslaget om kurfurstevärdigheten i Mainz: 321, 333; föreställer Erik Larsson nyttan af hans resa till A. O.: 323; pådrifver regeringsformens verkställighet och yttrar sitt omdöme om personernas lämplighet: 325; har fått hemliga underrättelser om enkedrottningens förhandlingar med Brandenburg: 326; besök i Upsala (Febr.) 327; Johan Skytte motarbetar hans val till rikskansler: 329; kallad till Nyköping af enkedrottningen (April): 331; åter i Stockholm (April, Maj): 333; önskar A. O:s hemkomst, för hvilken han redan träffat anstalt: 333; *valdes den 13 Juni till riksdrots* i Nyköping, hvarest rådet och ständerna sammankommit; åtföljer kons lik från Nyköping och bevisar begrafningen i Stockholm (Juni): 338; i Stockholm (Jul—Dec.); skildrar böndernas opposition och landets nöd: 339; afslår enkedrottningens begäran om att få komma ned i Gustaf Adolfs graf: 339; bekymmer för sönerns öde i slaget vid Nördlingen: 346, 349; uppmanar till fredslut och A. O:s hemkomst: 348; sjukdom: 350; hans klagan öfver det bedröfliga tillståndet hemma och läng-

tan efter fred: 351; — 1635: reser i Januari till Vestergötland att hålla lagmansting och till Göteborg att rätta oordningar i stadens styrelse: 353; sönerns ankomst till Göteborg från Tyskland: 354; återkommen d. 11 Mars till Stockholm: 353; i Stockholm (Mars—Dec.); tager Erik Larsson i försvar för misstankar: 358; uppmanar A. O. att komma hem, för att råda bot för alla oordningar: 360; beklagar sin brist på auktoritet: 361, 362; uppmanar därför änyo A. O. att komma hem: 362; bedröflig skildring af landets tillstånd: 363; försträcker kronan penningar: 365; skarpt uppträdande i rådet mot Johan Skytte: 366; hans verksamhet för utrustningen af expeditionen till Preussen: 366; uppmanar änyo A. O. att hemkomma: 367; måste arbeta äfven i kansliet och räkningekammaren: 370; försträckningar till kronan: 373; tankar om tyska kriget: 375 o. f.; råder A. O. att dämpa sitt missnöje med stilleståndet i Preussen, som i landet väckt allmän glädje: 377, 379; försäkrar A. O. om rådets oförändrade förtroende, trots utspridda rykten om motsatsen: 380, 390; beklagar änyo sin brist på nödig auktoritet och önskar därför A. O:s hemkomst till riksdagen (Okt.): 383; uppmanar till fredsslut: 384, 386; sjuklighet: 386, 387; råd med afseende på A. O:s hemkomst: 388; måste vara tillstådes och drifva på verket öfver allt: 389; uppmaningar till fredsslut och A. O:s hemkomst: 392; beklagar sin egen oerfarenhet i utrikes ärendenas behandling: 395; — 1636: i Stockholm (Jan.—Maj); hans tjänstgöring i kansliet och farhågor för, att ärendena i framtiden skola komma att hvila i obehöriga händer: 397 o. f., 409; försäkrar om oförtröttadt nit: 398; svårigheten att bringa A. O:s betänkan- den i verkställighet, trots det allmänna instämmandet: 400; begär en instruktion för regeringen: 400; tankar om A. O:s förslager: 401 o. f.; undfägnar det danska sändebudet Tott i sitt hus: 405; uppmanar till fredsslut och A. O:s hemkomst: 408; aflägger räkenskap för sitt kollegium: 408; tjänstgör faktiskt såsom kansliets chef, trots sin sjuklighet: 408; begär att få träffa A. O. genast vid hans hemkomst till Sverige: 414; föranstaltar Salvii sändande till Tyskland för att underlätta A. O:s hemkomst:

415, 416; på Tyresjö (Maj): 417; i Stockholm (Maj, Juli): 419; hans sjukdom: 418; längtan efter A. O:s hemkomst: 418, 419; — 1637: i Stockholm (Jan., April); sjuklighet: 421; mottager presenter från Hamilton i England: 422; bevistar systersonens Gustaf Åkesons begrafning å Göksholm (Aug.) samt resa härifrån till Kegelholm, Viby, Tidön och Sätuna: 424; i Stockholm (Sept., Okt.): 424 o. f. —; 1638: resa till Göteborg för att hålla undersökning rör. oenigheten mellan magistraten och borgerskapet (Jan.): 426; i Stockholm (Juli); mottager besök af A. Leslie: 427; resa för att hålla undersökning rör. oroligheterna i Vestergötland och Vermland (Okt.—Dec.): 428—437; i Örebro (Okt.): 428 o. f.; i Karlstad (Nov.) 429 o. f.; i Bro (Nov.): 433 o. f.; i (Vesterås (Dec.): 436 o. f.; opasslighet: 438; — 1639: i Stockholm (Januari): 437; reser till regerings-sammankomst i Vesterås (Jan.): 438; reser för att undersöka landets tillstånd till Östergötland och Småland (April—Juni): 439—443; i Eksjö (5 April) 439; resa till Växjö från Kronoberg (18 April): 441; i Jönköping, hvarest han afvaktar de öfriga regeringsherrarnes ankomst (20 April): 439 o. f.; beklagar dessas dröjsmål, då hans tid kunnat användas till inspektion af Kalmar län: 441, 442; ankommen till Veta prestgård i Östergötland d. 7 Juni och till Tyresjö d. 17 Juni: 443; i Stockholm (21 Juni) 443; ärnar återvända till Tyresjö efter ett besök på Sätuna: 444, 446; på Tyresjö (Juli) 447; besök hos drottning Christina på Ulfund samt vid Hjelmare kanal (Okt.): 448; sjuklighet: 449; i Köping (Okt., Nov.): 448 o. f.; i Nyköping (Dec.): 450; — 1640: bevistar sin svägers, Johan de la Gardies begrafning å Ekholmen (Juli): 452; reser åter till Stockholm (Juli): 453; död (den 27 November 1640): 523.
Hans söner, se *Owenstierna*: Gustaf, Thure, Johan och Gabriel.
Hans syskon, se under *Owenstierna*, Axel.
Hans kusiner, se under *Owenstierna*, Axel.
Hans svägar och svägerskor, se, utom dem vid Axel Owenstierna nämnda, *Bielke*, Nils Thuresson och Erik Clason; *Helena Clasdotter* (g. m. Magnus Brahe); *Stenbock*, Svante (g. m. Brita

- Clasdotter Bielke); samt *De la Gardie*, Jakob och Johan.
- , Gabriel Gabrielsson; den föregås yngste son; hans födelse: 28; omdöme om: 270; sändes till Upsala till Daniel Sidenius: 281.
- , Gustaf Axelsson; uppvaktar Gustaf Adolf och åtföljer kon. från Preussen: 108; rektorat i Upsala: 121; öfverresa till Preussen 1627; 124, 126; hemma: 175; utresa till Preussen 1629: 177; död: 182; hemförandet af hans lik: 188, 194; begrafning: 201.
- , Gustaf Gabrielsson; födelse och dop: 17, 18, 19; faderns bekymmer för honom: 205; hans studieifver: 233; sändes till universitetet i Leiden: 264, 267; hemkommen: 354; resa till och hemkomst från Preussen: 382.
- , Johan Axelsson; hans födelse: 9; studerar i Upsala, men är närvarande under riksdagen 1627 i Stockholm, där han examinerats af kon.: 145; i Upsala: 150, 165, (hos Lenæus) 167; uppvaktar kon.: 169; medföljer till gränsmötet vid Ulfsbäck: 174; skall resa till fadren i Preussen: 179, 180; resan instäld på grund af pestens härjningar: 183; i Upsala: 185, (hos Lenæus) 186; uppvaktar kon. under hofvets vistelse i Upsala: 192; öfverresa till Preussen: 194, 198; väntas hem från Tyskland: 343, 344; hemkommen: 345; en af kommissarierna vid underhandlingen i Preussen: 349; förlofning: 349, 352; i Stockholm: 482; resa till Preussen: 483, 486; i Preussen: 355, 489; reser till A. O. i Tyskland: 495; hemma: 387, 392; föreslagen att intagas i rådet: 398; reser till A. O.: 450.
- , Johan Gabrielsson; hans ringa håg för studier: 270, 276; fadrens afsigt att sända honom till kriget i Holland eller Tyskland: 284; sändes till Tyskland: 302, 319, 320; sårad i slaget vid Nördlingen: 346, 349; under A. O:s vård: 354; fadrens klagomål för hans försummelse att skriva: 374; fadren önskar hans hemkomst: 390.
- , Karin (Catharina); A. O:s äldsta dotter, gift med Johan Cruus: 340, 374.
- , Märta, syster till bröderna A. och Gabriel O., gift med Jöns Kurck: 277, 279, 352.
- , Ture Gabrielsson; föres i dåligt sällskap: 205; tanken att sända honom till Gustaf Adolf: 227, 229; hans olust för studier och intresse för kriget: 233; sänd till kon. i Tyskland: 248, 252; kammarjunkare hos kon.: 257, 259; svårt sårad vid Mainz: 263, 264; rekommenderas till sträng uppsigt: 270; begär ett dråp; faderns bekymmer för honom: 271, 272; rekommenderas till sträng uppsigt: 275; försummar att skriva till fadren: 279; har erhållit kompani (mot fadrens vilja) under öfv. Monroe: 283; står under A. O:s uppsigt: 286; sårad i slaget vid Nördlingen: 346, 349; och tillrådes af A. O. att göra en resa i Frankrike och England: 349; hemkommen till Sverige (Febr. 1635): 354; har kvarlemnadt saker i Augsburg: 355; utn. öfverste enl. A. O:s rekommendation för Östgöta regem.: 357; kommenderad med sitt regem. till Preussen: 364; hemkommen eftersammanträffande med A. O. i Wismar: 386, 387; tillärdadt giftermål, som likväl ej blef af: 404.
- , Åke Eriksson, öfverstlöjtnant vid Dalreg.; kusin med A. och G. O.: 24. Oxford, Oxefort; universitetsstaden i England: 85.
- »Ovissa persedlar»: 504, 507.
- Oynhausen (Enhusen), Moritz Herman von; öfverstlöjtnant i dansk tjänst, sedan hofmästare hos prins Ulrik af Danmark: 242.

P.

- Palatinus; se nedan under Pfalz, Johan Casimir.
- Panten (Panter?), Caspar: 58.
- Papegoia, Jahan; sedermera guvernör i Nya Sverige: 533.
- Papper; bristen på: 8, 10.
- Pargas; socken i Finland: 534.
- Parlamentet; i England: 86, 87, 188.
- Patenter; polska: 371, 378; rör. fredens upprätthållande: 514.
- Pebalg, Pebal; slott i s. Lifland: 388.
- Pels, Paul; svensk kommissarie: 326.
- Peningh, Matthias, upprorsmakare: 111.
- Penningar; om anskaffande för krigsändamål af: 43, 121, 122, 128, 129, 133, 170, 204; för afhämtandet af

- det kongl. liket i Wolgast: 286, 288, 289, 290, 291, 293, 296, 297, 299, 454, 455, 460, 463; jmf. för öfrigt Mynt.
- Penningby; gods i Upland; dat. 48, 179.
- Pentz, Pens Adam; enkedrottningens tyske hofmästare: 214, 470, 471; afsked: 341.
- Per Andersson [Törnsköld]; räntmästare, adlad: 389.
- Per Andersson; A. O:s fogde: 551.
- Per Bengtsson; A. O:s bokhållare på godset Mojan: 200.
- Per Eriksson; adlad af kon. Carl I i England: 366.
- Per Eriksson [Rosensköld]; kongl. sekreterare: 19, 78.
- Per Erlandsson [Bååt]; kammarråd: 91, 92, 267.
- Per (Peder) Jöransson [Ulfsparre]; ståt-hållare i Elfsborgs- och sedan i Skaraborgs län: 98, 105, 160, 251.
- Per (Peder) Månsson [Utter]; sekreterare af staten: 33; död: 45.
- Per Nilsson [Gyllenax]; ståt-hållare i Kopparbergslagen: 103, 111 n.
- Per Toresson: 12.
- Perlstickrier; förfärdigade till Gustaf Adolfs likfärd: 293.
- Pernau; staden i Lifland: 200, 383.
- Pesten; »pestilenz»: 34, 42; i Stockholm: 44, 45, 48—53, 58, 59, 61, 62, 66, 68; i Rostock: 80; i Litthauen och Polen: 81; i London: 85; i Preussen: 181; i Sverige: 182, 183, 185, 186, 187, 190; i Wenden: 200; i Stockholm: 202; i Sverige: 204, 205; rykten om i Stockholm: 438; i Stockholm: 444, 445, 447.
- Petræus, Petrejus, Eskil (»kyrkoherden, herr Åskill»); kyrkoherde i Åbo svenska församl., sedermera biskop: 517.
- , Petrus; förf. till den ur dansk synpunkt förgrifliga boken: »En kort och nyttig Chronika om alla Sveriges och Giöthes konungar» etc.: 29.
- Pfalz; Kur-Pfalz: 85.
- , Johan Casimir; pfalzgreve af Zweibrücken [»pfalzgreven»]: 43, 58, 89, 92, 93; håller mönstringar: 102; befäl: 148, 155, 156; hans dotters begrafning: 158; förordnad till direktör i räkningekammaren: 218, 239, 240, 256, 267; om frieriet till hans dotter: 273, 472; förhållande till regeringen och rådet: 309, 310, 312, 320, 321, 326, 339; tager hand om Maria Eleonoras affärer: 381; förhållande till rådet: 398; i Stockholm: 422; Gabriel G:son O:s besök hos: 443; sjukdom: 450, 452; — Pfalzgrevens son: 321 = Carl Gustaf.
- , Catharina; pfalzgreffinna, den föreg:s gemål, Gustaf Adolfs syster: 43, 89, 273, 398, 422.
- , Carl Gustaf; prins, de föreg:s son: 43, 321.
- , Christina; prinsessa, den föreg:s syster; Hert. Bernhards af Weimar frieri till: 273, 472.
- , Elisabet Amalia; den föreg:s syster; död: 158.
- Pfueh (Phul), Cordt Bertram von; brandenburgiskt råd och sändebud från kurf. Georg Wilhelm: 457, 309, 314.
- Phillipsburg; fästning i Pfalz: 327.
- Pillau; staden i Preussen: 96, 170, 173, 200, 246, 383, 394, 400, 485, 491.
- Podolien; landskapet: 485.
- Polack, orostiftare i Vermland: 430.
- Polen; konungariket; underhandl. med: 1, 31; sändebud till Danmark från: 39; svenska förbindelser med: 45; befarade fiendtligheter från: 49; stillestånd med: 73; underhandl. om förbund mot Sverige: 81; underh. med: 105, 133, 137, 145, 169, 172; hotande fiendtligheter från: 204; rykten om förbindelser med: 230; underh. med: 298; fred med Ryssland: 342; vinterquarter för J. Baners trupper i: 343; underhandlingar under hotande krig med: 345, 348, 356, 361, 364, 365, 566, 369, 371, 373, 376, 378, 382, 458, 479, 482, 483, 486—495, 514, 537, 538, 539; oroligheter i: 544, 545; förändring af klädedrägter i: 547.
- , Johan Casimir; vald till konung i: 538, 544, gift med sin svägerska Lovisa Maria Gonzaga: 547.
- , Sigismund III; konung i: 49, 50, 96, 185.
- , Vladislav; »den unge prinsen»: 49; konung i: 298, 371, 378, 382, 485, 487, 492, 493, 544.
- Polska riksdagen: 50, 488.
- riksrådet: 488.
- Polidor, Adrian; polsk kapten: 49.
- Pomeranser; sändas till drottningen: 3, 40.
- Pommern; hertigdömet: 49; successionsrätten till: 297, 450; kontribution från: 455; stämningen i: 478, 479; öfverläggning med kurf. af Brandenburg om: 479; garnisonerna i: 481, 483.
- , Bogislaus XIV; hertig af: sändebud från: 198; inbjuden att öfvervara Gustaf Adolfs likfärd: 293, förbundet med: 297; hans väntade död: 479.
- Pommerska landtrådet: 479.
- ständerna: 297, 479, 481, 483.

- Posse, Ebba; fru, enka efter Ture Axelsson [Natt och Dag]; död: 113.
- , Gabriel Jöransson; kammarherre hos konung Sigismund i Polen: 231.
- , Görwel; gift med Johan de la Gardie: 452.
- , Knut Jöransson af Hedesund; kusin med A. O. och Gabriel G:son O.; om återlemnandet af från hans fader konfiskerade gods: 88; kommandant på Frauenburg: 96; anklagas falskeligen för förbindelser med Polen: 230, 231, 251.
- , Märta Nilsdotter, gift med Torsten Lennartsson: 121.
- , Nils Knutsson till Gäddeholm; död 113, begrafven: 116.
- Postväsendet i Finland: 499.
- Prag; staden: 536.
- Præceptor; se Informator.
- »Prestetaxan» (= presternas s. k. tax): 498.
- Presterskapet ss. stånd; befarade invändningar mot boskapsskatten fr.: 108; vid 1627 års riksdag: 111; svarar enkedrottningen: 339.
- Preussen, hertigdömet; Gustaf Adolfs framgångar i: 95; tidningar från: 101, 104; underh. i: 105, 106; tidningar från: 109, 112; Gustaf Adolfs resa till: 114, 115; dess stat: 121; myntsändning till: 130; uteblifvandet af underrättelser från: 134; ditsändandet af koppar: 136; af penningar: 138; tillståndet i: 141, 146; ditsändandet af krigsfolk: 148; vallbarns ditsändande från Ingermanland: 152; underrättelser från: 162; A. O. resa från: 166; J. De la Gardies resa till: 167; penningebristen därstädes: 170; underh. om skeppskompaniet: 173; behofvet af förnödenheter i: 174, 175 o. f.: ditsändandet af krigsfolk: 178, 179; pesten därstädes: 185; tillståndet i: 189, 198, 204; spanmålshandeln i: 238; staten: 342; underhandl. i: 345; d'Avaux's ditsresa: 351; arméns öfverförande till: 353, 356, 362, 366, 369, 371; önskvärdheten af A. O:s därvaro: 361; penningars anskaffande för expeditionen till: 363; underh. i: 373, 376—379, 382, 482 o. f., 486 o. f., 489, 491—495; armén sändes till Tyskland från: 387; stilleståndet i: 390, 394; licenter: 412; J. De la Gardies omkostnader på expeditionen till: 423; underhandlingskommissariernas kostnader: 537; observationer med afseende på polackarnes klädedrägt i: 547.
- Prinsen; »den unge prinsen»: 10, 103, 308; = Christian af Danmark.
- : 49 = Vladislav af Polen.
- Privilegier; hansestädernas: 31; begäras för Norrköping: 268.
- Pros Knudsen; dansk agent i Stockholm; hans tvist med H. Wrangel: 212, 232.
- Prytz, Andreas, magister; A. O:s söners värd i Upsala: 42, 43.
- Pryssen, se Preussen.
- Päländ, se Polen.
- Pälitz, se Pels, Paul.

Q.

- Qvarnar; »sqvaltor», »odelsqvarnar» o. »handqvarnar»: 117.
- Qvarntullen: 105, 118, 144, 221, 236, 240, 310, 388.

R.

- Radzivil (Ratzewill), Christoffer; polsk fältherre: 75, 373, 383, 390, 514, 547.
- Raik, Johan; med. doktor: 143, 148.
- Rainek; doktor: 138.
- Ranzow, Henrik; sändebud från Danmark: 188.
- Rasch (Rask), Christoffer Ludvig; sv. hofråd; sänd till Danmark: 139, 141, 145; i Wolgast: 300; fiendskap med Schwarzenberg: 306; föreslagen till hofråd hos enkedrottningen: 311; hans gods: 337.
- Redwin, se Ruthwen.
- Referendarius; begäres för finska kansliet: 500, 502, 506.
- Regalier; i Gustaf Adolfs kista: 290.
- Regeringen (= Christinas förmyndare-regering); enkedrottningens klagomål mot: 308; dess bref till A. O.: 344; ger audiens åt sändebud: 351; dess

- penningtransaktioner: 363; uppskof med bref: 386; ej fulltalig: 397; bättre förhållande till enkedrottningen: 398; önskvärheten af en instruktion för: 400; Smaltz relation för: 409; anmodas om nytt förbund med Frankrike: 410, 495; önskar A. O:s hemkomst: 415; sammankomst i Örebro: 431, 433; i Stockholm: 437; sammankomst i Jönköping: 440; Nyköping föreslås till uppehållsort för: 444; Enköping likaså: 445; möte i Vesterås: 447, 448; dess resolution ang. grefskapsrättigheterna: 507; ombud från Åbo akademi till: 511; ansökningar om donationer och adelskap hos: 514 o. f., 516. Jmf. för öfrigt Riksrådet.
- Regeringsformen: 324, 337, 339, 342, 362, 407, 532.
- Rektorat; vid Upsala universitet: 121, 126, 317.
- Rennemäki, se Rändämäki.
- Residenter, se Sändebud.
- Reusner, Henrik; A. O:s spanmålsinköpare för kronans räkning: 214, 222, o. f., 229, 239, 245, 247, 249, 251.
- Reval (Räfle); staden: 94, 157, 160, 389, 392, 538.
- Rhengrefven; Otto Ludvig: 72, 188; hans rättegång: 202, 236, 241, 243, 247 o. f., 251.
- Hans fullmäktig, se Willichen.
- Ribbing, Bo; riksråd: 211, 269, 275, 430.
- Lindorm; riksråd, landshöfding i Östergötland: 7 not.; död: 113.
- Riddare; slagna i England: 366.
- Riddarhuset: 98, 366.
- Ridderskapet, se under Adeln.
- Riga; staden: 46, 48, 55, 63, 72, 78, 80, 81, 113, 123, 151, 157, 160, 168, 171, 200, 240, 412, 547; dateringsort: 200—202.
- Myntmästaren i: 123; se Wolff, Märten.
- Riksdaler, se under Mynt.
- Riksamiralen, se Gyldenhjelm.
- Riksdag, utskottsriksdag, möte: — 1612: 10; — 1627: (Jan.) 108, 110, 111, 133; (Dec.): 139, 143, 145; — 1629: 172, 178; möte med städernas ombud ersamt: 173, 187; — 1630: 195; — 1631: 223, 225; — 1632: (Febr.) 258; (Nov.) 277; — 1633: 283, 284, 285, 294, 469, 412; — 1634: (Febr.) 328; (Juni, Juli) 331, 333, 336, 337, 338 o. f.; — 1635: (Mars) 353, 489 (Okt., Nov.) 379, 383, 385, 386, 388, 401, 403; — 1636: 415, 418, 419; — 1639: 517; — 1640: 524; — 1644: 528; — 1647: 532; — 1649: 539, 540, 545; — 1650: 553. Jmf. Danska, Polska riksdagen.
- Utseendet af allmogens riksdagsmän: 70.
- Riksdagsproposition: 111, 178.
- Riksdrotsen: 213 = Magnus Brahe. Om A. O:s ifrågasatta väljande till riksdrots: 329, 331.
- Rikskansler; Johan Skyttes förhoppning att blifva samt Gabriel G:s sons ifrågasatta val till: 329.
- Rikskollegierna: 315, 324; deras redovisning: 413.
- »Riksmarskalken»: 450 — Baner, Axel. Riksmarsken; se De la Gardie, Jakob.
- Riksnyckeln, örlogsskepp, se under Flottan.
- Riksrådet; svenska: anmodar A. O. att afstyra kons resa till Ryssland: 16; samladt i Elfsnabben 1623: 52, 53, 54; bemödar sig att anskaffa penningar: 91; underrättar kon. om L. Camerarii ankomst: 93; anmodas om krigshjäl: 98; Gustaf Adolfs öfverläggningar med: 107 o. f., 109, 110; utfärdar cirkulär om kons blesyrer: 118; bref till kon.: 136; dess medlemmars försumlighet att beivsta sammankomsterna: 136 o. f.; rådsutnämningar: 144, 194, 196; beviljar kronan skepp: 173; flyttar till Strängnäs: 183; sammankallas till öfverläggning om tyska kriget: 185, 189; residerar i Vaxholm: 202; skingras för pestens skull: 205; konflikt med Gustaf Adolf med anledning af krigsanordningarne och frågan om skatters upptagande utan ständernas hörande: 207, 209—211, 218, 221; fåtalighet: 211; skrifvelse om spanmällicenterna: 225, 228; undersöker anklagelserna mot Knut Posse: 231; dess försumlighet i ärendenas behandling: 232; håller rättegången med Rhengrefven: 236, 248; begär fullmakt att underhandla om boskapskatt: 240; dess afsigt att sända någon för att gratulera konungen: 253, 259, 269; tillfredsställelse med A. O:s ankomst till kon.: 255; sänder Siegroth till kon.: 256, 258; dess fåtalighet: 275; bör tillfrågas ang. drottningens giftermål: 294; anmodas att sända flottan att afhämta kons lik: 456; dess gillande af A. O:s åtgärder: 296; tvister med enkedrottningen: 309, 315, 321, (och med pfalzgreffen) 326, 327, 339, 355; tankar om upphörande af adelns tullfrihet: 309; sänder P. Brahe till A. O.: 313, 469, 470, 472, 474; upptråde

- i rådet med anledning af Johan Skyttes och Gabriel Bengtsons hemresa utan permission: 314; öfverlägger om ett ryskt förbund: 316, 320; förfarande i fråga om kopparhandeln: 322, 323, 324; föredrager för utskottsmötet frågan om Sveriges definitiva satisfaction: 328; svar ang. A. O:s ifrågasatta kurvärdighet: 334 o. f.; förfarande i kopparaffärerna: 335; gör sammanskott till kriget: 365, 373; dess missnöje med Johan Skytte för hans förfarande i frågan om adelskaps och riddarevärdigheters tilldelande åt svenskar i England: 366; samlas till öfverläggning om frågan rör. de utspridda polska patenterna: 378; A. O:s förmodade klander mot: 379; tankar om Sächsiska fredsvilkoren: 384; ingen af dess medlemmar lämplig att ersätta A. O. i Tyskland: 388, 391; förslag att intaga Johan Oxenstierna i: 398; tankar om A. O:s memorial: 414; svårigheten att hålla dess förhandlingar hemliga för enkedrottningen och pfalzgreffen: 416; söndringar i: 419; dess slapphet i arbetet: 427; P. Brahe närvarande i: 524; dess öfverläggning med adeln: 528; öfverläggning om regeringsformen: 532, 533. Se vidare Danska, Polska riksrådet.
- Riksskattmästare; tillsättningen af: 331; se för öfrigt Oxenstierna, Gabriel Bengtsson.
- Riksstaten; ordinarie staten: 210, 322, 342, 364.
- Riksämbetsmännen, »capita collegiorum»: 360, 389.
- Rinkesta, Rinkestaholm; gods i Österrekarne hd, Södermanland: 34, 35, 36; dat. 38.
- Robertsson, Jakob; Gustaf Adolfs skottiske lifmedicus: 172.
- Rom; staden: 451.
- Roma, Ruma; gods i Södra Tjusts hd i Kalmar län: 270, 271.
- Romerska riket, se Tyskland.
- Ronneby; stad i Blekinge: 25.
- Rootgersius, se Rutgers.
- Rosenhane, Schering; landshöfding i Östergötland: 442.
- Rosensköld, se Per Eriksson.
- Rosenstierna, se Wewitzer.
- Roslagen; dess seglation: 401.
- Rossvik; gods i Husby sn, Österrekarne hd i Södermanland: 260, 263, 271.
- Rostock; staden: 80, 304, 481.
- Rostockeröl; införsel förbud på: 80.
- Roteringslängder, rotelängder: 139.
- Rothovius, Isak; biskop i Åbo: 338 (med hans broder menas sannolikt här Jonas R., död 1625 såsom superintendent i Kalmar).
- , Isak; den föreg:s son, efter fadrens död 1652 pastor i Pargas: 534.
- Rotkirch, Rottkirch, Hans; stallmästare och ståthållare på Nyköpings slott: 422.
- Rottneby; se Ronneby.
- Rudbeck, Johan; »biskopen i Vesterås»: 419.
- Rudön = Ruden; ö vid Vor-pommerska kusten: 456.
- Rutgers (Rutgersius, Rootgersio), Jan; hofråd, agent i Holland: 82.
- Ruin, Rujen; gods i Lifland: 254, 275.
- Rullor; öfver garnisonerna: 443, 527.
- Runö; ö midt i Rigaviken: 171.
- Russtjänst, se Adeln.
- Ruthwen (Redwen, Rödvin) Patrik; öfverste: 96, 132.
- Rydboholm; gods i Danderyds skeppslag i Upland: 526, 552; dat. 522.
- Ryning, Erik; riksråd: 194, 234, 293, 315, 376, 381.
- Ryssland; storfurstendömet: 16, 21, 26, 27, 31, 39, 191, 316, 328, 342 o. f., 410, 536, 550.
- Ryssland, Michael Feodorowitsch Romanow; storfursten af: 31; sändebud till Danmark från: 39; sändebud från Frankrike till: 191; förslag om förbund med: 316, 328.
- Rytter, Reuter, se Johan Henriksson.
- Rådet, se Riksrådet, Danska, Engelska, Polska rådet.
- Rådsed, svenska riksrådets: 220.
- Rådslag; svenska riksrådets beslut; uppsättes af kon. själf: 110.
- Råg, se Spanmål.
- Rålamb, se Bror Andersson, Anders Brorsson och Erik Brorsson.
- Råsvijk, se Rossvik.
- Råfle, se Reval.
- Räkenskaper; infordras: 48; formulär till: 66.
- Räkningekammaren och Kammarrådet; redovisning inför: 48; utbetalar kronofordringar: 52; om utanordningarne från: 56, 58, 59; vill införa en ny form för jordeböcker och räkenskaper: 67; dess divisioner: 92; om inbetalningar till: 103; om staten: 122; affordras mönsterrullor: 126; om staten: 129; betalar en kronans skuld: 134; pfalzgreffvens direktörskap för: 218; befordringar i: 231; chefskapet: 232; öfverlägger om kronans spanmålshandel: 239;

anställningar i: 267; chefskapet: 269; om anordningarne till kons likfärd: 288, 289, 291; om undersökning af kopparaffärerna: 318; om betalning af en kronans skuld: 332; dess dåliga förvaltning: 360, 363, 389; om anordningarne till kriget: 386, 407; dess redovisning: 413; söker indrifva en kronans fordran hos Jakob De

la Gardie: 423; strid med P. Brabe om grefskapsrättorna: 503—506, 509; ger invisning på gods åt A. O.: 554. Rändamäki (Rennemäki): socken i Finland: 534. Räntekammaren: 103, 105, 204. Räntmästare; i Köpenhamn: 178. Rödwin, se Ruthwen.

S.

Saale, Saleströmmen; fl. i Tyskland: 302.

Sachsen; Neder-Sachsen: 331, 358.

Sachsen, Johan Georg; kurfurste af: 243, 244; inbjuden till Wolgast: 293; hans hinderlighet för A. O:s planer: 296; misstänkt för delaktighet vid infallet i Meissen: 466; kurf. af Brandenburg besvärar sig öfver: 305; om förbund med: 364; A. O. varnas för: 367; hans fred med kejs.: 369, 375; fiendskap mot Sverige: 380, 381, 492; fredsförslag till: 384; frågan om beskickning till: 390, 391; om underhandl. med: 393, 394; segern vid Kiritz öfver: 403; underhandl. med: 411.

— — Lauenburg, Frans Albrecht; hert. af: 307.

— — Weimar, Bernhard; hertig af; frieri till pfalzgreven Johan Casimirs dotter: 273, 472; om rekommendationer till: 302, 320, 475.

— — —, Wilhelm; hertig af: 466.

Sadel; såsom gåfva till prins Christian af Danmark: 40.

Saffax, se Savolax.

Saint-Chaumont; Melchior Mitte, comte de Miolan, marquis de; »franske gesandten»: 411.

Salatrömmen, se Saale.

Salesta, Salsta, gods i Upland: 275.

Salinus, Balzar (»Balzar Bårdskårare»); kongl. lifbarberare: 276, 443.

Salis (Saris); stad i Lifland, vid Riga-bugten: 146.

Salmünster; stad i Hessen, ej långt från Hanau: 474.

Salpetterhjälpen: 498, 503, 507, 509, 510.

Salvius, Johan Adler; juris doktor, assessor i Svea hofrätt; åtföljer Gabriel G:son Oxenstierna på vägen till Danmark: 35, 38, 39, 40; sekreterare af staten; uppdrag från A.

O.: 140; sänder kansliunderrättelser till A. O.: 142, 145, 149; meddelanden om Johan Skyttes ovilja mot A. O.: 150; öfverresa till Preussen: 151; uppdrag från Gabriel G:son Oxenstierna: 154; afhämtar å rådets vägnar bref från den ankomne danske amiralen: 177; hans uppdrag till Danmark: 188; hofråd och resident i Hamburg: 266, 278, 299, 301, 319; hans behöflighet för kansliet hemma: 311, 313, 329; — i Sverige, hofkansler, öfverbringar meddelande från rådet till främmande sändebud: 351; sänd till Tyskland: 358, 359, 360, 361, 362, 365, 369; återkommen till Sverige: 372, 396; hans sjuklighet, ett hinder för honom i kanslitjänstgöringen: 400; ånyo sänd till Tyskland för att biträda Sten Bielke efter A. O:s hemresa: 414, 415, 416, 417, 418, 425.

S:ta Clara församling i Stockholm; om organisttjänsten i: 138.

S:t Märten; socken i Finland: 514.

Sandau; stad i Altmark vid Elbe: 478.

Sandhamn; i Stockholms skärgård, ungefär 9 mil från hufvudstaden: 59, 60.

Satagunda; landskap i Finland: 545.

Savolax, Saffax; Store: 514.

Scara, se Skara.

Scepter; örlogsskepp, se under Flottan.

Scheidung (Skeding), Filip, riksråd; försumlighet att infinna sig i rådet: 91; förslag att göra honom till president i Dorpts hofrätt: 313; en af legaterna till Ryssland: 316; landtrådets i Estland besvär öfver honom såsom guvernör därstädes: 342.

Schlesien: 300, 316.

Schleswig-Holstein; Waldemar Christian, greve af; Christian IV:s son med Kerstin Munck: 451.

Schmaltz, se Smaltz.

- Schrapfer (Skraffer) Adam; ståthållare i Riga: 75, 77; tillärdad hofrätts-president i Dorpat: 187.
- Schwalbach (Swalback); stad i n. v. provinzen Nassau; dat. 475.
- Schwarzenberg, Adam von, greve; Brandenburgiskt geheimeråd: 300, 306, 479.
- , grefskap i Franken: 306.
- Schwarzburg, se Schwartzenberg.
- Schwerin; staden: 481.
- Scroderus, Erik (Ericcus); magister: 337.
- Secreterare, se Sekreterare.
- Seefeldt, Jörgen; dansk agent: 99.
- Segewold, Seewol; slott i Lifland, tillhörigt Gabriel G:son Oxenstierna: 90, 146, 152, 390.
- Seglation; de norrländska städernas: 401.
- Sehested, Christian Thomæsen; danskt sändebud: 82.
- Sekreterare; »af staten»; deras löneför-måner: 33; vid legation till Danmark (skrifvare) 36; — »sekreteraren»: 146 = Salvius; — 196 = Lars Grubbe. — för Finland: 500.
- Seland, Sjölland: 140, 142.
- Senaten, se Riksrådet.
- Sesswegen; slott i s. ö. Lifland: 526.
- Sidenius, Daniel Nicolai (»magister Daniel»); sedermera assessor i Svea hofrätt och juris professor i Upsala: lärare för A. O:s söner; för Johan: 165, 167, 179; för Erik: 278, 281, 317, 327, 332.
- Siebenbürgen, Betlen Gabor (Bethlehem Gabor); furste af: 185; sändeb. (Meerbott) från: 425.
- Siegroth (Siegerodh), David Fredrik von; öfverbergshauptman i alla rikets bergslager: 247, 256, 258.
- Silfverberget; »Vester-Silfverberget» och i Lappland: 396, 411.
- Silfvermalm; ny metod att rena: 396.
- Silfvermynt, se under Mynt.
- Sinklar, Henrik; inspektor öfver gränstullarne i Vester-götland och Dal.: 432.
- Sirikse, se Zierikzee.
- Sisell, se Cecil.
- Sjukdomar: »brystverk»: 89; »quartana febris»: 106, 107; feber: 212; »phtisis» (tvinsot) 260; »melancolia hypochondrica»: 328, 397, 408; »brennesjuka» (epidemisk): 381, 382; »fluss»: 387, 408, 436, 449, 524; lung-sot: 397; »calculus» (sten): 416, 436; feber: 438; »hufvudsjukan»: 447; ögonsjukdom: 525; rosen: 538; brennesjuka: 545; pesten, se under P.; ältan: 438.
- Sjöfolket; sjukdomen bland: 44, 49, 56, 58, 59, 60, 381. Finskt: 55.
- Sjöröfvere, se Dünkerkerne.
- Skansen; gård i närheten af Stockholm: 37.
- Skara, staden; A. O:s besök i: 440.
- Skatteförpaktare, se Arrendatorer.
- Skatter; utsökning af: 8; se för öf-rigt: Boskapshjälpen, Byggningshjälp-en, Femmarkshjälpen, Konungsfor-dringen, Landttågsgården, Tremarks-hjälpen, Skeppsbevilning, Utskrif-ningshjälp.
- Skattefrihet; för adelns tjänare: 9.
- »Skattmästaren», se Riksskattmästaren.
- Skeding, se Scheiding.
- Skeel, Albrecht; dansk rådsherre: 142.
- Skenek; öfverbringare af bref: 180.
- Skeppfolk, se Sjöfolk.
- Skeppsholmen: 240, 269, 282, 412.
- Skeppskompani; konungen anmoda städerna om inrättande af: 173.
- Skjuts- och gästgifveriväsendet; om afskaffande af skjutsfärder: 317, 419.
- Skottland; konungariket: 142, 144, 147, (krigsfolk från) 156, 199, 427.
- »Skottske doctoren»: 172 = Jakob Robertson a Struan, kons lifmedicus.
- Skraffer, se Schraffer.
- Skrifvare, se Sekreterare.
- Skytte, Anna; dotter af Johan Skytte, gift med Jöran Jöransson Gyllenstierna af Lundholm: 200.
- , Bengt (Benedictus); son till Johan Skytte, skall hafva blifvit slagen till riddare af Carl I i England (Anreps Sv. Ättartaflor); kammarherre hos drottning Christina: 319, 320, 325; tillärdad beskickning till Danmark: 391.
- , Jakob; son till Johan Skytte, skall 1635 hafva blifvit slagen till riddare af Carl I i England (Anreps Sv. Ättartaflor): 312, 372.
- , Johan; de föreg:s fader; riks- och kammarråd: 43, 55, 66, 72; misstan- kar mot: 76; blir friherre: 76; verk-samhet i räkningekammaren: 91, 92; medför bud från kon.: 98; gör svårig-heter att utbetala anordningarne till A. O.: 105; misstänkt fiendtlighet mot Bror Andersson (Rålamb): 116; öfversänder till kon. lista på lån-gifvare till kronan: 122; anmodas såsom universitetskansler om stipen-dium: 138; misstänkes för stämp-lingar mot Jakob Spens och A. O.: 150; hans afvoghet mot Jakob de la Gardies fru: 167; samtal med kon. och Gabriel G:son Oxenstierna om A. O:s svåra ställning i Preussen, hvarunder han erbjuder sig att söka skaffa A. O. högre lön, om han

- ville inställa sina klagomål: 176; utnämnd till guvernör öfver Lifland och Ingermanland: 187; håller bröllop för sin dotter Anna (se ofvan) 200; förbjuder utförsel af hafre till J. de la Gardies, Gabriel G:s sons m. fl:s hästar: 217; misstänkes lägga binder i vägen för A. O:s anordningar rör. spanmålshandeln: 240; hemresa utan permission och hans förhoppning att erhålla den hittills åt A. O. anförtrödda förvaltningen af licenterna: 286; hemma i Sverige: 314, 319; anförts här granskningen af Erik Larsson v. d. Lindes räkenskaper: 324; frågan om att inkalla honom i kansliet till vice presidentens biträde: 325; hans förhoppning att igenom A. O:s befordran till riksdrots blifva rikskansler: 329; hans misstyrelse i Lifland: 342; har förskaffat svensk adelskap och riddarevärdigheter i England, som framkallat skarpt klander i rådet (jmf. ofvan hans söner Bengt och Jakob): 366; sändes af reg. till enkedrottningen för att förmå henne att företaga ändringar i hofpersonalen: 440.
- , Lars; den föreg:s broder; assessor i Svea hofrätt; biträder Gabriel G:son Oxenstierna vid förvaltningen af Upsala län, men beskylls af denne för lättja: 67; kommission till Kopparberget: 91.
- Skytte, Gerdt; ryttmästare: 513.
- Skåningar; i dansk krigstjänst: 142.
- Skärgården; utanför Östergötland: 2.
- Skärotin, se Zerotin.
- Skördeunderrättelser, se Väderleks- o. skördeunderrättelser.
- Slagh (= Slagelse); stad på Seland: 140, 142.
- Slottsfogde; på Nyköpings slott: 8.
- Smaltz (Smaltzius), Peter Abeli; sekreterare; insänder rapporter från Magdeburg: 371; sänd af A. O. från Tyskland till regeringen i Sverige: 404, 405; och från regeringen åter till A. O.: 406, 407, 408, 425; berömmande omdöme om: 409; frågan om hans befordran: 410.
- Småland: 7, 25, 39, (utskrifning) 111; (upplopp) 155, 156, 159, 161, 162; (nöd) 196, 203; (mönstringar) 256; (skörden) 317; (undersökning af allmogens klagomål i) 439, 440; (grefskapsrättigheterna i) 503.
- Smålands regementen: 156, 180, 496.
- Smörutförseln: 247.
- Solms; »en greve af»: 306.
- , Philip Reinhard (»Regenhalt»); gr. af, f. d. guvernör i Wolfenbüttel, danskt krigsråd; önskar gå i svensk tjänst: 147, 151; inblandad i tvisten mellan rhengrefven och prins Christian af Danmark: 242.
- Soop, Erik; till Stora Bjurum och Sjögerås, öfverstlöjtnant; sedan öfverste; slås till riddare: 144; död: 264, 274.
- , Matthias; riksråd: 144, 164; afhämtar jämte Gabriel Gustafsson Oxenstierna Gustaf Adolfs lik från Tyskland: 285, 287, 289—299, 454—466, 302, 308, 319, 322, 332, 336.
- Sorgkläder; om dess användande vid kungssorg: 8.
- Sotholms härad i Södermanland: 65.
- Southampton; staden vid Engelska kanalen: 86.
- Spandau; fästning i Brandenburg: 300.
- »Spaniefarare» i Danzig: 49.
- Spanien: 85, 89, 90, 262.
- Spanmål o. spanmålshandeln (= »kornhandeln») 26, 80, 125, 126, 203, 214, 215, 222, 223, 225, 228, 238, 244, 245, 246, 249, 251; (för Tyska kriget) 376, 377, 386, 389, 391 o. f. 529.
- Spanmålslicenten, se Tull och Tullförhållanden.
- Spannekon (Spankow), Paul; sekreterare i det tyska kansliet: 82; anklagad och stäld till rätta: 157; skall blifva sekreterare i Dorpts hofrätt: 187.
- Sparre, Anna Bengtsdotter; gift med Daniel Figreläus-Leijonstierna; ärfver Eknaholm: 271.
- , Bengt Jöransson till Rossvik, den föreg:s fader; gift med A. O:s svägerska, Kerstin Bååt; hans död och begrafning: 260, 263, 264, 266, 270.
- , Carl Eriksson; kammarråd och ståt-hållare i Östergötland; död: 264.
- , Erik Larsson; riksråd och rikskansler; ang. under hans tid förkomna handlingar: 472.
- , Johan, Bengt Sparres yngste son; ärfver Roma: 271.
- , Johan Eriksson; gift med bröderna Axel och Gabriel G:son O:s syster Ebba; frieri: 44; bröllop: 71; bref till Gustaf Adolf: 80; direktör för kopparkompaniet: 101; landtmarskalk: 110; om kopparaffärer: 115, 122, 123, 124, 125, 129, 130, 135 o. f., 137 o. f.; riksråd: 144; begär A. O:s intercession hos kon.: 155; bostad i Stockholm: 168; följer kon. till Ulfsbäck: 173, 174; följer drottningen till Tyskland: 211, 213;

- behovet af hans närvaro hemma: 232, 241; hans död: 274; begrafning: 311.
- , Johan; i polsk tjänst: 49.
- , Jöran; Bengt Sparres äldsta son; ärfver Hyltinge: 271.
- , Per (Peder) Eriksson; assessor i Svea hofrätt; sänd att representera drottningen vid fadderskap i Danmark: 159; sedan riksråd; frågan om hans hemkallande från presidentskapet i Dorpts hofrätt för att förestå chefsplatsen i kansliet i A. O:s frånvaro: 313, 325; sjukdom och hinder för tjänstgöringen i kansliet: 397, 400, 408.
- , Ture Eriksson; den föreg:s broder; hofmarskalk: 450.
- , Åke; Bengt Sparres mellersta son; ärfver Rossvik: 271.
- Spens, Jakob; sändebud från Jakob I; besöker Gabriel G:son Oxenstierna: 11; svenskt sändebud i England: 82; mottager Gabriel G:son O. i England: 86, 90; erhåller svenskt friherreskap, ehuru motarbetad af Johan Skytte: 150; i Preussen 1628: 165; ankommen från England 1629: 186, 188; utnämnd general öfver alla skottar i svensk tjänst: 199.
- »Spetzeri», specier: 55, 56, 59.
- Spiring; 209, 217, 481, 487, se nedan Peter Spiring; »Spiringarne»: 491.
- , Isak; licentförvaltare; kopparkontrakt med: 412, 489, 494.
- , Peter (adl. Silfvercrona), generaltullförvaltare i Sverige: 209, 217, 296, 299, 309, 339, 343, 346, 412, 451, 481, 487, 489, 490, 491, 494.
- Sqvaltqvarn, se under Qvarn.
- Stade; hufvudstaden i hertigdömet Bremen: 365.
- Stadsprivilegium; sökes af Gabriel G:son Oxenstierna: 65, 74; innehafves af Per Brahe såsom greve: 509.
- Stallman (Stolman), Johan; Anhaltisk kansler och svensk kommissarie i Tyskland: 478.
- Stat, se Landtstat, Riksstat.
- »Staterna», se Holland.
- Station; inqvarteringsafgift i Lifland: 342.
- Stegeborg (Stekeborg); slott i Östergötland vid Östersjön: 15, 16, 155, 321, 326; dat.: 21, 22.
- , län: 321, 326.
- Steinau (Steno) an der Strasse; stad i Hessen, ej långt från Hanau: 303.
- Steinberg, Jakob von; dr. hofråd: 477.
- Stenbock, Christina Catharina; dotter till Gustaf Stenbock; Per Brahe d. ys hustru; död den 14 Juni 1650: 562.
- , (Steinboch) Erik; den föreg:s bror, f. d. kaptenlöjtnant öfver lifgardet: 464, 475; guvernör i Riga: 547.
- , Fredrik; de föreg:s bror; kammarherre hos Gustaf Adolf; fången i Preussen: 117; öfverste: 496.
- , Gustaf Otto; de föreg:s bror; kapten vid C. Hastfehns tyska regem:te; rekommenderas till A. O:s omvårdnad: 488.
- , Gustaf; de föreg:andes och den närmast följandes fader och Per Brahes svärfader; riksråd; sjukdom och död: 117, 180.
- , Margareta, den föreg:andes dotter; frieri till och därpå uppkommenstrid: 212. Hon dog ogift.
- , Svante; den föreg:s farbroder, f. d. hertig Carl Filip's förstl. råd; död: 260, 263, 264.
- Steninge; gods i Erlinghundra hd, Uppland: 23.
- Steno, se Steinau.
- Stettin; Alt-Stettin; staden: 196, 443, 456, 478, 479, 483, 486; dat. 480—482.
- Stiernfelt; se Grubbe Lars.
- Stiernsköld, Carl; son till Nils St.; kammarherre hos Gustaf Adolf: 164.
- , Jöran; den föreg:s äldre broder; kungl. hoffjunkare; död, enligt Anreps Sv. Attartaför, d. 25 Aug. 1628, i Preussen; reser till Preussen: 156.
- , Nils; de föreg:s fader; ståthållare på Elfsborg: 3; generalståthållare därstädes; håller utskrifning i Vester-götland: 32; måste af fruktan för Gustaf Adolfs harm öfver en af honom tillståld för kon. förklenlig skandal fly från sitt ståthållaredöme till England, men blir på vägen uppbringad af sjöröfvare och plundrad: 84; begär nåd: 87; i Preussen: 128; hans lik: 156.
- Stillestånd; jmf. Underhandlingar.
- Stim, Gedde; upprorsmakare: 155.
- Stipendiarii regis: 138; stipendiat: 270.
- Stockholm; konungens ankomst till: 41; pesten i: 44; upplopp i: 44; om bruksanläggning vid: 47; pesten: 48, 49, 50, 62; tillståndet i: 74; dess stadsprivilegier: 74; dess borgmästare och råd anmodas om krigshjälp: 98; drottningens därvaro: 104; konungens därvaro: 107; riksdag därstädes: 108; afrittning i: 111; borgare därstädes erbjuda sig att öfvertaga stora sjötullsarrendet: 124; stapelort för koppar: 130; försträckning

till kronan: 133; riksdag därstädes: 139; J. Skyttes hus i: 167; pesten: 185, 187; förläggning af krigsfolk i: 190; proviantbrist i: 199; pesten: 202; Gabriel G:s sons bröllopp: 246; rådets residens: 320; riksdag i: 336; inskeppningsort för trupper: 362; om dess upphjälpande: 401, 402; dess myntningsrätt: 403; pesten: 444; handeln i: 444, 445; riksdag: 489; frimarknad i: 542; rykten om kröning i: 552.

Dateringsort för Gabriel G:s sons skrivelser: 30, 31, 32, 35, (slottet) 42, 43, 45, 46, 49, 51, 55, 57—59, (slottet) 63, 68, 69, 72—76, 78—82, 92—108, 116—148, 152—172, 178—185, 193—197, 199, 206, 213—267, 271—286, 312—319, 322—330, 332—417, 418—422, 424—427, 439, 444—446; — för Per Brahes skrivelser: 473, 525, 526, 528—530, 532, 533, 553.

Stolman, se Stallman.

Stora gården, se Landtågsgården.

Stora sjötullen, se Tull och tullförhållanden.

Storfursten, se Ryssland.

Storkyrkan; i Stockholm: 311, 526.

Strålsund; staden: 168, 196, 211, 234, 245, 298, 333, 388, 389, 392, 424, 478, 483.

Streiff (Streuff) von Lawenstein, Philip; pfalz-zweibrückiskt geheimeråd: 495.

—, Johan; öfverste i svensk tjänst: 94, 96.

Strängnäs; staden: 102, 181.

Strålsund, se Strålsund.

Ströff, se Streuff v. Lawenstein.

Strömfelt, se Fegräus.

Strömsbyte: 36 o. f., 46 o. f., 64.

Sture, Anna Margareta; dotter af Svante Sture och Ebba Leijonhufvud, gift med Johan Oxenstierna, Axels son: 349, 352.

—, Carl; bror till den föreg's farfader; hert. Carls furstl. råd och ståthållare på Stockholms slott: 106 not.

—, Margaretha; den föreg's syster, (»mörkär»), svärmöder till Gabriel G:son Oxenstierna, gift med Thure Bielke: 8, 10, 13, 14, 15, 16.

—, Claes; son af den föreg's broder Mauritz Sture; ryttmästare; begrafning: 24.

—, Svante; den föreg's broder, hert. Johans af Östergötland furstl. råd och kansler; svärfader till Johan Oxenstierna Axelsson; begrafning: 24.

Sturefors (= Turefors); gods i Öster-

götland: 11, 13, 16, 18, 19, 29, 33, 34, 39, 267, 268, 357, 404, 443.

Stutthof; ort på Danziger Werder vid början af Frische Nehrung: 96.

Stålhanske, Torsten; generalmajor: 411.

Stångjern; utskeppning af: 247.

Ståthållare-instruktion (Landshöfdingelinstruktion): 66.

Städerna (Borgerskapet, Borgarståndet); utskrifningen i: 33; vid 1627 års riksdag: 111; anmodas om försträckningar: 133, 136, 138; kallas till särskildt möte: 173; beviljar örlogsskepp: 173, 187; deras upphjälpande (A. O:s betänkande) 401, 419, 521, 541.

Ståkeborg, se Stegeborg.

Ständerna; om nödvändigheten af deras samtycke för upptagande af skatt: 210, 219, 220; böra tillfrågas om drottningens giftermål: 294; deras förmodade tankar om A. O:s kurvärdighet: 334, 335.

Succariebröd; till arméns behof: 529.

Sudhampton, se Southampton.

Sundby; gods vid sjön Hjelmaren i Södermanland: 370.

Sundet, se Öresund.

Sundholmen; gods i Nyland i Finland: 118, 154, 158, 199.

Sunnerbo härad i Kronobergs län i Småland: 39.

Svante; »gref Svante», se under Sture.

Svartsjö; kungsgård på en ö i Mälaren: 49, 55, 71, 120, 309, 320.

Swarzenburg, se Schwartzenberg.

Sven Björ[n]sson: 11.

Sven Larsson; rådmän i Ronneby: 25.

Sven Svensson; kapten: 230.

Svärdet; örlogsskepp, se under Flottan.

Svärdsbro (Svelsbro); gästgifvaregård i Sättersta socken, Rönö härad, Södermanland, vid stora vägen mellan Stockholm och Nyköping; dat.: 497.

Synnerbo, se Sunnerbo.

Säby; gods i Visnums socken i Vermeland, ej långt från Vestergötlands gräns: 430.

Sändebud (gesandter, legater, agenter, residenter); från Polen till Danmark: 39, 81; från Ryssland till Danmark: 39; från England och Holland till Danmark: 142; från England till kejsaren: 85; fransk resident i Hamburg (D'Avaugour) 495, 394.

Från Sverige till *Brandenburg* (Clas Horn) 77; till *Danmark* (Gabriel G:son O.) 35 o. f., 38, 39, 40, 41, (Carl Baner och Chr. Rasch) 139 o. f., 141; (Carl Baner och J. Salvius) 188; (Bengt Skytte) 391; — till *England*

och *Holland* (Gabriel G:son O.) 82—89; — till *kejsaren* (Per Brahe) 188, 190; — till *Kur-Sachsen* (Melchior Falkenberg) 391, 393; — till *Lifland* för att öppna underhandl. med Polen (Axel Oxenstierna och Abraham Brahe) 1; till *Ryssland* (Ph. Scheiding, H. Fleming och Andreas Buræus) 316, 342; agent i Moskwa (Peter Crusebjörn) 410; — till *Wallenstein och Tilly* (Sten Bielke) 188.

Till Sverige från *Brandenburg* (C. Bertr. von Pfuel?) 298; till Axel Oxenstierna (S. Götz) 302; (Cordt Bertram v. Pfuel) 309, 314; till underhandl. i Preussen (A. v. Kreutzen, J. v. Sancken, B. v. Königseck, G. Ransche och P. Bergman) 486, 489, 493; — från *Bremen* (= biskopen) 127; — från *Böhmen* (= konungen) 69 o. f.; — från *Danmark* (Christian Thomæsen Sebested) 82; (Jörgen Seefeldt) 99; (Christian Friis och Tage Tott) 142, 143, 145; (Henrik Wind; dansk agent i Stockholm var då Erik Krabbe) 177; (H. Ran-zow) 188, 202; (Pros Knudsen) 212; (Henrik Tott) 236, 241—243; (Tage Tott) 404, 405 (Peder Vibe) 419; (landtgr. Christian af Hessen och gr. Waldemar Christian af Schleswig-Holstein) 450, 451, 452; — från *England* (J. Spens) 11; (presten Bortwijk) 422; till underhandl. i Preussen (Georg Douglas) 489; — från *Evangeliska unionen* (Ludv. Camera-rius) 93; — från *Frankrike* (Char-nacé) 187, 190; (Des Hayes-Courme-nin): 191; (D'Avaux) 351; (D'Avau-

gour) 394, 406, 410; (St. Chaumont) 411; till underhandling i Preussen (D'Avaux) 483, 486, 495; till Sverige: 533; — från *Hansestäderna*: 30, 31; — från *Holland* (Voesberghen) 157; (W. Boreel, A. Sonck, E. Aylva) 452; — från *Holstein* till prinsessan Agnes begrafning: 127; — från *Mantua* (Gonzago de Dulingo) 186; — från *Meklenburg*, hertig Adolf Fredrik (vid prinsessan Agnes af Holstein begrafning) 127; till de till Güstrow ankomna svenska rådsher-rarne: 307; (hert. Carl af Meklen-burg) 533; — från greffen af *Ost-friesland* (vid prinsessan Agnes' af Holstein begrafning) 127; — från *Pommern* (Ph. v. Horn, H. Heiden-beck och P. Friedborn) 198; — från *Siebenbürgen* (Meerbott) 425; — från *Tartar kahn*: 191.

Sätegårdsfrihet; för skattebönderna: 9. Säter (Sättra); staden och myntverket därstädes: 122, 123, 124, 125, 128, 133, 135.

Sätuna; gods i Björklinge socken, No-runda härad i Upland: 424, 444, 446, 452.

Söderby prestgård; Upland: 70.

Söderköping; staden: 83.

Södermalm; i Stockholm: 444, 445, 447. Södermanland; landskapet: 1, 111, 118, 155.

Södertelge (Telge); staden: 30, 49, 53, 61, 401; dat. 51.

Södertelge län: 71.

Södertörns län (= Törne län): 71.

Söffrin Jute; kapten vid flottan: 163, 167.

T.

Tacitus; gåfva af ett exemplar från

A. O. till den unga drottningen: 448.

Tackel: 61.

Tangermünde; stad vid Elbe, norr om Magdeburg: 304, 305, 307.

»Tartaren»: 547; Tartariska sändebud: 191.

Tavastehus län; i Finland: 499, 511, 545.

Tavastehus regimente till häst: 549.

Tax, presternas: 498.

Tegel, se Erik Jöransson.

Terzerus, Adolf; »professor» vid Vesterås gymnasium: 266.

Teufel, Maximilian; friherre von Burgsdorf, öfverste: 473.

Thomæ, Henrik; skeppsbyggmästare o. fästningsingenjör: 60.

Thurn, Frans Bernhard von; greve af ankomst till Sverige: 72, 73.

—, Henrik Matthias; den föregående fader (»gamle greffen af Thurn»); i Danmark: 130, 152; i svensk tjänst: 226, 234.

Tidön; A. O:s egendom i Vestmanland vid Mälaren, 1 $\frac{3}{4}$ mil från Vesterås: 13, 43, (byggnadsarbetet vid) 76; A. O:s närvaro på: 94; (arbetsfolket därstädes utskrifves) 111; byggnadsarbetet vid) 172, 174; A. O:s vistelse på: 446, 525, 538, 539. Under A. O:s

- bortovaro vistades hans maka med sina hemmavarande barn merändels här. Jämf. därför hänvisningen under rubriken: Bååt, Anna.
- Tiegenhof: stad på Danziger Werder i Preussen: 106 not; 458 not.
- Tiesenhausen (Tisenhausen) ryttmästare: 151.
- , Fabian; A. O:s hofmästare: 158.
- Tilly, Joh. Tzerklas, gr. af: 99, 100, 188.
- Tinsta, gård i Södermanland: 36.
- Tisenhausen, se Tiesenhausen.
- Tjula kyrka, se Kjula.
- Tjärukompaniet (Beck- och tjärukompaniet): 541, 544.
- Tomtören: 509.
- Torpa; gods i Kinds härad, Elfsborgs län vid sjön Åsunden: 552.
- Torsten Linnarsson af Forstenasläkten; hans hustrus, Märta Posses, död: 121; beskylles efter sin nyss timade död för stämplingar med Polen: 230.
- Torstensson, Lennart; den föreg:s son; general af artilleriet: 260, 311.
- Tott, Henrik; dansk sekreterare och fullmäktig vid rhengrefvens rättegång: 236, 241—243; 247 o. f.
- Tage; danskt sändebud: 142, 143, 404, 405, 419.
- Tott, Åke Henriksson; generalmajor, sänd till Lifland: 146; riksråd: 194, 196; i Tyskland: 292, 301; hemma i Sverige: 385.
- Traktat, se Underhandling.
- Tranæus, Jonas; A. O:s »lagman» i Lifland: 201.
- Tranche (Tranæus), Joachim; svensk resident i Berlin: 481, 483.
- Tremarkshjälpen: 155, 161, 162, 164.
- Tripp, Elias; köpman i Holland: 318.
- Tripparne (Peter, Henrik och Elias) köpmän i Holland: 323, 324, 358. Jmf. föregående.
- Trolle, Anna; fru, gift med Carl de Mornay: 270 not.
- Tryckning; såsom löneförmån: 33.
- Trädgårdsmästare: 29.
- Tull och tullförhållanden; danskarnes klagomål öfver: 35; i Stockholm: 44; arrendatorer af: 51, 80; Rostocks klagomål öfver: 481.
- Stora Sjötullen: 124; upphörande af adelns frihet från: 309, 337 not, 339; ordnandet af: 343; dess felsläende: 364; ordnande: 412; använd till finska städernas upphjälpande: 541. — Gränstullen mot Norge: 434.
- Lilla tullen: 44, 221, 236, 388, 431, 433, 434, 435, 436.
- Accisen: 44, 435.
- Koppartull: 364.
- Licenter; på spanmål: 225, 228, 236, 238, 239, 244, 245, 247, 249—251, 286, 400, 412.
- Tullhus; byggas: 412.
- Tullgarn; gods i Södermanland vid Östersjön, $\frac{1}{4}$ mil norr om Trosa: 24.
- Tungel, se Nils Nilsson.
- Ture Axelsson (Natt och Dag); assessor i hofrätten: 78; hans enka (Ebba Posse): 113.
- Turn, se Thurn.
- Tyresjö (Tyresö); gods $1\frac{3}{4}$ mil söder om Stockholm vid Östersjön: 20, 36, 46 o. f., 62, 64, 78, 188, 436, 443, 444, 446; dat. 287, 320, 417, 448.
- Tyrolen; landet: 306.
- Tyskland: 76, 98, 99, 100, 103, 189, 190, 214, 334, 362, 376, 377, 386, 387, 389, 391, 392, 395, 474, 483, 495.
- Tälge, se Södertelge.
- Tönelsö (= Tynnelsö?): 226.
- Tönnes Hindersson (Henriksson, Langman); kamererare: 181, 304, 470.
- Töreslö, se Tyresjö.
- Törne län, se Södertörns län.
- Törnsköld, se Per Andersson.
- , (Törenskjöld), Jakob; den föreg:s son; krigskommiss. i Finland: 553.

U.

- Uggla, se Jakob Classon och Jöran Classon.
- Uhifelt, Jakob; 90.
- Ulfsbäck (Ulsbäck); pastorsboställe i Markaryd härad, vid gränsen till Skåne: 377.
- Ulfshundh; kungsgård (= Kungsör) i Vestmanland: 448.
- Ulfsparre, se Erik Jöransson, Johan Månsson och Per Jöransson.
- Ulrich; prins, se under Danmark.
- Underhandlingar; mellan Danmark och Polen mot Sverige: 81; mellan England och kejsaren: 85.
- Mellan Sverige och Brandenburg: 305 o. f., 394, 395, 457—460, 458;

- Danmark: 73, 74, 75, 529, 530;
 — England: 85—90, 422;
 — Evangeliska unionen: 93;
 — Frankrike: 190, 191, 394, 410, 411, 495;
 — Kejsaren: 193, 297 o. f., 533, 538;
 — Polen: 1, 31, 42, 73, 75, 105, 133, 137, 145, 169, 172, 298, 345, 356, 376, 378, 382, 479, 482, 483, 486—495, 537, 538, 539, 545, 546;
 — Ryssland: 21, 316, 328;
 — Sachsen (Kur-Sachsen) 384, 393, 394, 411.
 Universitet, se Leiden, Upsala, Åbo.
 Uppbördsmän: 431.
 Uppfostran: drottningens, se und. Christina.
 Uppland: 12, 67, 111, 118, 155, 180, 222.
 Upplands regimente: 381, 383.
 Upplopp (»tumult») i Stockholm: 44; i Kronobergs län: 101; i Dalarne: 111; i Norra och Södra Möre: 155, 159; i Vestergötland: 160; på Dal: 251; i Vermland och Vestergötland: 428—437.
 Upsala; staden: 24, 42, 43, 68, 95, 102, 185, 187, 205, 327, 438; dateringsort (slottet): 47, 66, 67, 186—192, 209.
 Universitetet; rector illustris vid: 121, 126, 138.
 Uraniebon; örlogsfartyg, se Flottan.
 Uranien, se Oranien.
 Utskott, se under Riksdagen.
 Utskrifningar; i Vestergötland 1621: 32; i Östergötland och Dal.: 33; rådsöfverläggning om 1626: 107, 108, 109, 111; 1627: 143, 144; 1628: 148, 160, 169, 171; 1629: 184, 189; 1630: 192, 193, 195, 196; 1631: 211, 223, 225, 236, 241, 256; 1634: 339; 1635: 388; 1639: 501, 503; — i Magdeburg och Halberstadt: 477; — i Danmark: 262.
 Utskrifningshjälpen: 173, 196, 203, 207, 210, 219, 221.
 Utskrifningskommisariater: 32, 33, 139, 225.
 Utskrifningslängder infordras: 126, 139.
 Utter, se Per Månsson.

W. V.

- Vachtari; gård i Vemo härad, Nykyrke socken i Finland: 119.
 Vadstena; staden: 4, 9, 11, 78; dat.: 14, 25.
 Vagn; »kutskevagn»: 39; (beställes från Preussen): 114, 209; »kalesch» (beställes från Preussen): 141.
 Wagner, Laurens; ryttmästare: 118, 119, 154.
 »Vallbarn»; om försändande från Preussen till Ingermanland af: 152.
 Wallenstein (Walsteiner), Albrecht von; hert. af Friedland: 188, 190.
 Valsta (= Valstanäs); J. Sparres egendom i Norrsunda socken, Erlinghundra härad, Upland: 43, 312.
 Warnemünde; staden: 305, 308; skans vid: 481.
 Warschau; staden: 382, 487.
 Vartofta härad i Vestergötland: 32.
 Vasbo härad i Vestergötland: 6, 429, 432, 433, 434, 436.
 Vasen; örlogskepp, se Flottan.
 Vaxholm; staden och fästningen: 51, 54—62; 163, 202, 242, 418; dateringsort: 57, 60, 61, 203.
 Weichseln; floden: 96.
 Weichselmünde; hamnstaden för Danzig: 96.
 Weite (Weyte), Jahan, köpman: 52, 55.
 Weiwitzer (Wewitzer), Märten (adl. Rosenstierna); köpman, sedan räntmästare; långifvare åt kronan: 122, 134, 274, 299, 301, 333; hans uppdrag rör leveranser till det kungl. likets afhämtande: 455, 456, 460, 461; hans giftermål: 372.
 Wenden; slott i Lifland: 152, 200, 383, 390.
 Venedig; staden: 451, 545.
 Werben; nära Havels och Elbes förening: 304, 316.
 Verden (Ferden); biskopsstiftet: 100.
 Weser (Wäseren); floden: 411.
 Vibe, Peder (= »den danske residenten»): 419.
 Vermdö, se Värmdö.
 Vermland, se Värmland.
 Vernamo, se Värnamo.
 Wernemynde, se Warnemünde.
 Wernstedt, Melchior; deltagare i beskickning till England: 85.
 Vestergötland; landskapet: 6, 10, 11, 19, (utskrifning) 32, 33, 34, 89, (utskrifning) 111, 118, (missnöje i) 155, 156, 159, (upplopp) 160, (dess guvernörer) 160, 161, 162, (dyr tid i)

- 192, 196, 203, 353, (upplopp) 428—437, (grefverättigheter i) 503, 504.
 Vestgöta ryttare: 180.
 Vester-Haninge socken i Södermanland: 182.
 Vestersysslan i Värmland: 432, 433.
 Vestervik; staden: 216, 397.
 Vesterås; staden: 48, 130, 187, 203, 436, 447, 448; dat.: 437. — Biskopen af: 419 = Rudbeck, Johan.
 Vestmanland; landskapet: 12, 118, 155.
 Weston, lord-skattmästare i England: 188.
 Westphalen; landet: 331.
 Veta; prestgård i Vifolka hd i Östergötland: 443.
 Vettern, sjön: 4.
 Wewitzer, se Weiwitzer.
 Weydenhain, Lars; borgare i Erfurt: 286.
 Vexlar, se Växlar
 Viborg; staden i Finland: 279, 511; gymnasium i: 518; befästningen vid: 519.
 Viby; sannolikt en Bielke-egendom: 424, 526.
 Vicepresidents lön, se under Hofrätten.
 Vigelius, Petrus; juris doktor, assessor i finska hofrätten: 522.
 Vik; herresäte i Upland vid Mälaren, $1\frac{3}{4}$ mil från Upsala: 71.
 Viksten; en holme i skärgården. n. o. från Landsort: 165, 167.
 William, mästare; se De Besche.
 Willichen, Gabriel; rhengrefvens rättegångsombud: 236, 241—243.
 Wilshusen, (= Welshuisen), Christian; tullarrendator: 80, 124.
 Vin; sändes från Tyskland: 285, 336, 340.
 Vind (Vindh), Henrik; dansk amiral: 177.
 Vindö ström, Vindelström; i Stockholms skärgård: 52.
 Winter, Christian; brandenburgisk sekreterare: 483.
 Visingsborg; slott på Visingsö i Vattern: 479; dat.: 498, 523, 524, 527, 531.
 Visingsö: 552.
 Wismar; staden: 178, 333, 376, 377, 389, 392, 411, 479, 480.
 Wittenberg; staden vid Elbe: 465.
 Wixelen och Wixelmynde, se Weichselen och Weichselmünde.
 Vladislav, prins, sedan konung; se under Polen.
 Woldmar, greve; se Schleswig-Holstein, Waldemar Christian.
 Wolfenbüttel (Wolfenbeutel); staden: 100, 465.
 Wolff, Märten; myntmästare i Riga: 123, 134 o. f.
 —, Henrik, den förres broder: 134.
 Wolgast; staden vid Peene: 285, 287, 289—299, 300, 301, 326, 337, 470; — dat. 288—299, 454—465; 471.
 Wolmar; stad och slott i Lifland: 146, 152, 153, 199, 200, 365, 373, 383, 390, 538, 540.
 Wolmirstädt (Wollmirstädt); stad, ej långt norr om Magdeburg: 478.
 Wormbrandt, se Wurmbrandt.
 Worms; staden vid Rhen: 360, 485, 486, 488.
 Vosberghen (Fosberg), Josias Casparsson; holländskt sändebud: 157.
 Wrangel, Herm.; (fältmarskalken): riksråd: 194, 196, 211; skall hålla generalmönstring i Finland; tvist med Pros Knudsen: 212, 232; väntas från Finland: 262 o. f.; kommissarie i Preussen: 394; hans »otidige practiker»: 420, 485, 487.
 Wurmbrandt, Melchior; öfverste i sv. tjänst: 254.
 Württemberg; »en hertig af»: 273.
 Würtzburg; fästningen vid Main: 282, 286, 330, 498.
 Väderleks och skördeunderrättelser: 1618: 26, 27; — 1619: (isförhållanden) 29; — 1622: (vindförhållanden) 41; — 1626: 98; — 1627: 115, 118, 127, 134, 135; — 1628: 161, 164, 165, 166; — 1629: 178, 180, 181, 184, 186; — 1630: 192, 193, 196, 203, 204, 207; — 1631: 226, 236, 238, 240; — 1632: 260, 266, 273; — 1633: 281, 287, 317, 335; — 1634: 339; — 1635: 353, 356, 363, 366, 389, 392, 395; — 1639: 444, 450; — 1641: 525; — 1648: 538; — 1649: 545, 548.
 Vällinge; gods i Södermanland vid Mälaren ($2\frac{1}{2}$ mil från Stockholm): 37.
 Wärben, se Werben.
 Värffningar; polska: 49; danska i Tyskland: 76; svenska för kriget i Preussen: 96; danska: 100, 147; svenska i Tyskland: 151; (D. v. Falkenbergs) 190; (till lifregimentet) 473.
 Värmdöborna; 76.
 Värmland; landskapet; upplopp i: 428—436.
 Värnamo; marknadsplats i Småland; 7 mil s. v. från Jönköping: 38; dat. 39.
 Väter, se Vettern.
 Växjö; staden: 439.
 Växlar: 122, 123, 245, 288, 291, 296, 299, 363, 394.

Y.

- Ystad; staden: 529.
 Yxell, se följ. rubrik.
 Yxkull (Yxell), Beata; dotter af Conrad Yxkull (se följ. rubrik), gift med Erik Gyllenstierna, sedan kallad »Pintorpafrun»: 372.
- , Conrad Reinholdsson v.; hans bröllop med Elisabeth Oxenstierna: 23.
 —, Wolmar v.; f. d. hofmarskalk hos Carl IX; död: 113.
 —, Johan; öfverste; gift med Märta Persdotter af Forstenaslågten: 113 not.

Z.

- Zacharias Andersson; öfverbringare af bref: 129.
 Zacharias Simonsson; skeppskapten: 56, 58.
 Zadzik, Jakob; biskop af Culm; polsk kansler: 482.
- Zerotin, »herren af»; krigsråd och öfverste i svensk tjänst: 226, 234.
 Zierikzee; stad i Holland på ön Schouwen: 88.

Å.

- Åbo; staden i Finland: 94, 95, 403, 499, 502, 511, 519, 520, 533, 542 o. f., 548, 551, 552; — dateringsort för Per Brahes bref: 500, 503—514, 517, 518, 521, 534—552, 555.
 — consistorium: 518, 534.
 — hofrätt: 157, 522, 553.
 — universitet: 511, 518.
 Åke: 34, se följande rubrik.
 Åke Axelsson [Natt och Dag]; hert. Carl Philips hofråd; hans bröllop med A. O:s syster Elsa Oxenstierna: 21, 34; kammarråd: 92; ståthållare på Kalmar slott: 155; hans hus i Stockholm: 168; begär A. O:s hjälp till erhållande af gods: 208; vice-presi-
- dent i Svea hofrätt: 232; hans gods: 337; riksråd o. en af kommissarierna i Preussen: 349, 352, 379, 483; hemkommen: 382; sonens begrafning: 423; i Örebro: 428; i Värmland: 435; — hans söner, se Axel och Gustaf Åkesson.
 Åkerö; gods i Södermanland vid sjön Yngarn: 2, 3, 5, 8, 9, 15.
 Åland: 41, 112.
 Ålborg; stad i Danmark: 178.
 Årsta; gods vid Östersjön, 3 mil söder om Stockholm: 113.
 Årsväxten, se Väderleks- och skördeunderrättelser.

Ä.

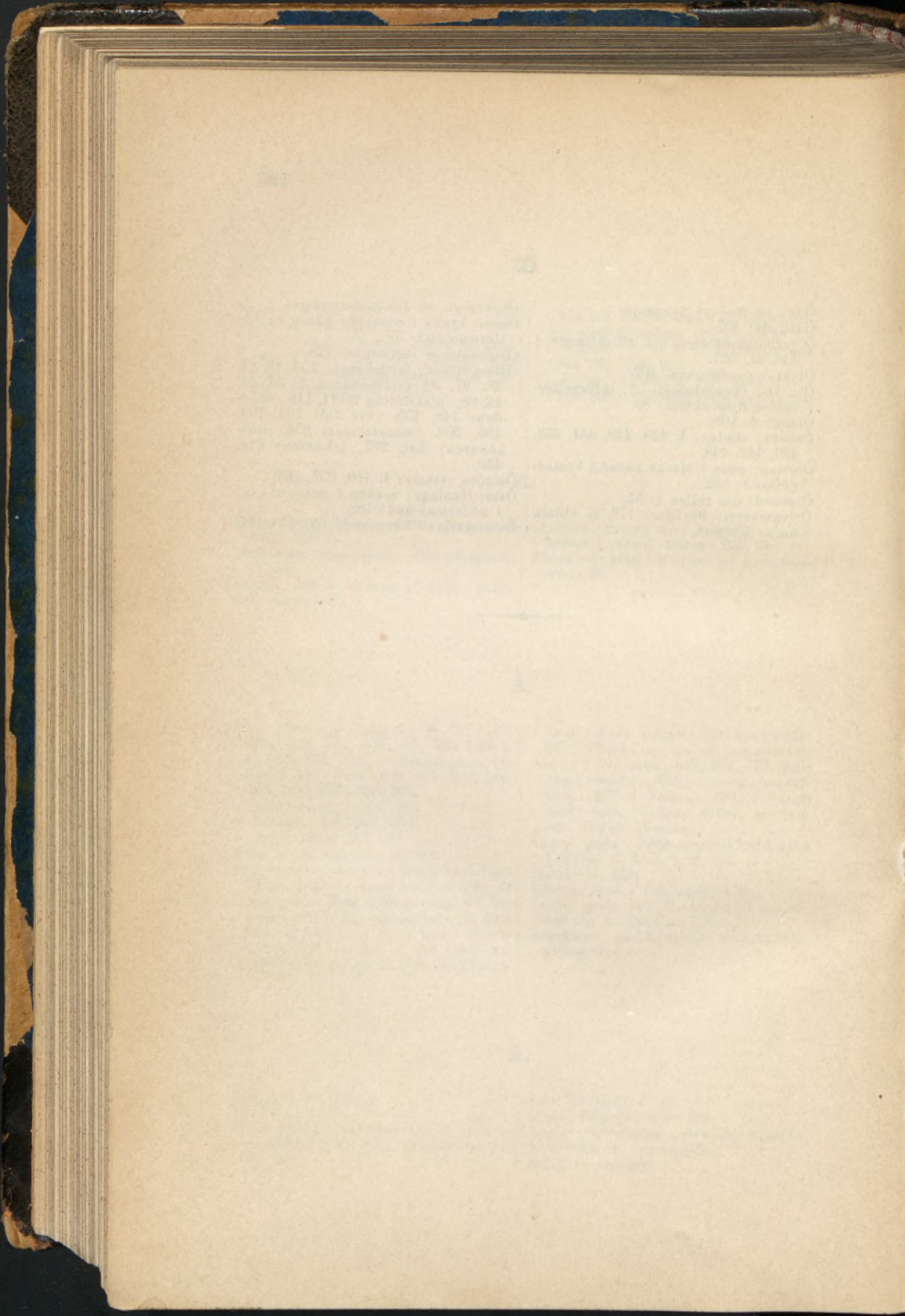
- Älbingen, se Elbing.
 Älfven, se Elbe.
 Älta; gård i Svartlösa härad, Södermanland, 1 mil från Stockholm: 37, 46, 79.
- Älse Hollenska: 16.
 Ältan; barnsjukdom: 438.
 Äpplet; örlogsskepp, se under Flottan.
 Ärmeroda, se Ermenrode.
 Äskil, se Peträus.

Ö.

- Ödel, se Anders Svensson.
 Ödegods: 407.
 Öfverborgmästare; om tillsättande i Åbo af: 521.
 Öfverloppsofficerare: 407.
 Öl; till skeppsfolket: 51; införsel förbud å Rostockeröl: 80.
 Öland: 4, 168.
 Örebro; staden: 1, 428, 429, 431, 332, 436, 442, 448.
 Öresten; gods i Marks härad i Västergötland: 552.
 Öresund; om tullen i: 51.
 Örlogsskepp; beviljas: 173, se vidare under Flottan.
- Örnevinge, se Johan Gustafsson.
 Ösmo; kyrka i Sotholms härad af Södermanland: 37.
 Österbottens regimente: 226.
 Östergötland; landskapet: 2, 4, 15, 24, 26, 27, 30, (ståthållarne i) 33, 34, 42, 68, (utskrifning i) 111, 118, (skörden) 118, 155, (dyr tid) 186, 192, 196, 203, (mönstringar) 256, (ståthållaren) 256, 267, (skörden) 317, 439.
 Östgöta ryttare: 4, 180, 357, 364.
 Öster-Haninge; socken i Sotholms hd i Södermanland: 188.
 Östersysslan i Värmland: 430, 433, 434.

Rättelser:

Sid. 33 rad 14 n.f.	<i>står:</i> Frossa	<i>läs:</i> Forssa
> 92 > 10 n.f.	> 1625	> 1626
> 151 > 9 n.f.	> Bror	> bror
> 153 > 7 n.f. i rubr.	> Margareta	> fru Margareta
> 191 > 9 n.f. i not	> Courmesmin	> Courmenin
> 209 > 17 n.f. i rubr.	> Bothvidus	> Botvidi
> > > 15 n.f. i rubr.	> Prost	> Pros
> 226 > 20 n.f.	> Carl Bondes och vår systerdotter Charin	> Carl Bondes och vår systems dotter, Charin
> 274 > 21 n.f. i rubr.	> C. Fleming	> C. Horn
> 277 > 1 n.f. i not	> till då ståthållare	> till ståthållare
> 346 > 1 n.f.	> kroder	> broder
> 469 > 16 n.f.	> Nällin (?)	> Nällin [Lehnin]
> 533 > 19 n.f.	> nya Sverge	> Nya Sverge
> 576 > 12 n.f. i 2:a kol.	> 493	> 473.

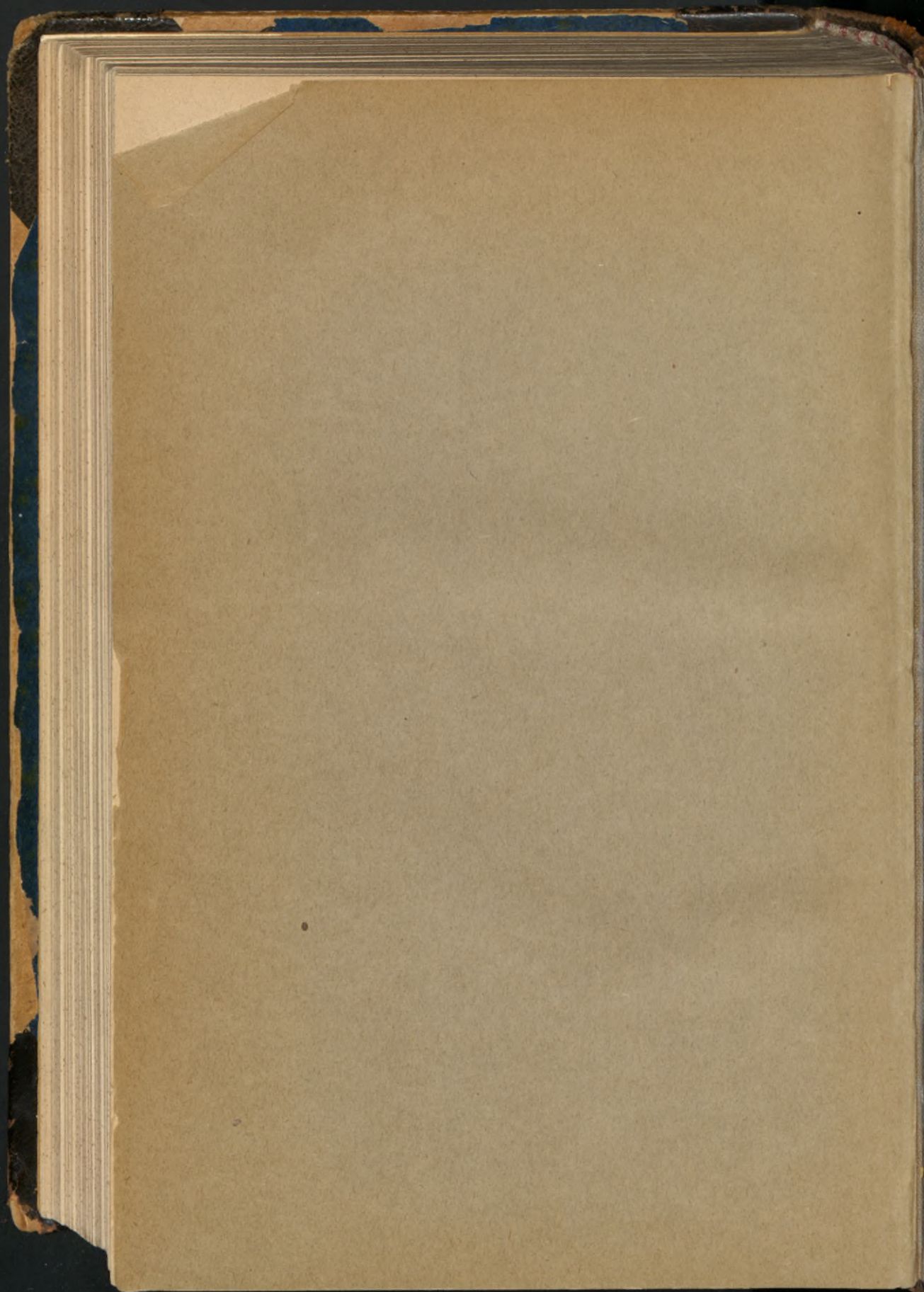
Table of Contents

1	Introduction	1
2	Chapter I	2
3	Chapter II	3
4	Chapter III	4
5	Chapter IV	5
6	Chapter V	6
7	Chapter VI	7
8	Chapter VII	8
9	Chapter VIII	9
10	Chapter IX	10
11	Chapter X	11
12	Chapter XI	12
13	Chapter XII	13
14	Chapter XIII	14
15	Chapter XIV	15
16	Chapter XV	16
17	Chapter XVI	17
18	Chapter XVII	18
19	Chapter XVIII	19
20	Chapter XIX	20
21	Chapter XX	21
22	Chapter XXI	22
23	Chapter XXII	23
24	Chapter XXIII	24
25	Chapter XXIV	25
26	Chapter XXV	26
27	Chapter XXVI	27
28	Chapter XXVII	28
29	Chapter XXVIII	29
30	Chapter XXIX	30
31	Chapter XXX	31
32	Chapter XXXI	32
33	Chapter XXXII	33
34	Chapter XXXIII	34
35	Chapter XXXIV	35
36	Chapter XXXV	36
37	Chapter XXXVI	37
38	Chapter XXXVII	38
39	Chapter XXXVIII	39
40	Chapter XXXIX	40
41	Chapter XL	41
42	Chapter XLI	42
43	Chapter XLII	43
44	Chapter XLIII	44
45	Chapter XLIV	45
46	Chapter XLV	46
47	Chapter XLVI	47
48	Chapter XLVII	48
49	Chapter XLVIII	49
50	Chapter XLIX	50
51	Chapter L	51
52	Chapter LI	52
53	Chapter LII	53
54	Chapter LIII	54
55	Chapter LIV	55
56	Chapter LV	56
57	Chapter LVI	57
58	Chapter LVII	58
59	Chapter LVIII	59
60	Chapter LIX	60
61	Chapter LX	61
62	Chapter LXI	62
63	Chapter LXII	63
64	Chapter LXIII	64
65	Chapter LXIV	65
66	Chapter LXV	66
67	Chapter LXVI	67
68	Chapter LXVII	68
69	Chapter LXVIII	69
70	Chapter LXIX	70
71	Chapter LXX	71
72	Chapter LXXI	72
73	Chapter LXXII	73
74	Chapter LXXIII	74
75	Chapter LXXIV	75
76	Chapter LXXV	76
77	Chapter LXXVI	77
78	Chapter LXXVII	78
79	Chapter LXXVIII	79
80	Chapter LXXIX	80
81	Chapter LXXX	81
82	Chapter LXXXI	82
83	Chapter LXXXII	83
84	Chapter LXXXIII	84
85	Chapter LXXXIV	85
86	Chapter LXXXV	86
87	Chapter LXXXVI	87
88	Chapter LXXXVII	88
89	Chapter LXXXVIII	89
90	Chapter LXXXIX	90
91	Chapter LXXXX	91
92	Chapter LXXXXI	92
93	Chapter LXXXXII	93
94	Chapter LXXXXIII	94
95	Chapter LXXXXIV	95
96	Chapter LXXXXV	96
97	Chapter LXXXXVI	97
98	Chapter LXXXXVII	98
99	Chapter LXXXXVIII	99
100	Chapter LXXXXIX	100
101	Chapter LXXXXX	101
102	Chapter LXXXXXI	102
103	Chapter LXXXXXII	103
104	Chapter LXXXXXIII	104
105	Chapter LXXXXXIV	105
106	Chapter LXXXXXV	106
107	Chapter LXXXXXVI	107
108	Chapter LXXXXXVII	108
109	Chapter LXXXXXVIII	109
110	Chapter LXXXXXIX	110
111	Chapter LXXXXXX	111
112	Chapter LXXXXXXI	112
113	Chapter LXXXXXXII	113
114	Chapter LXXXXXXIII	114
115	Chapter LXXXXXXIV	115
116	Chapter LXXXXXXV	116
117	Chapter LXXXXXXVI	117
118	Chapter LXXXXXXVII	118
119	Chapter LXXXXXXVIII	119
120	Chapter LXXXXXXIX	120
121	Chapter LXXXXXXX	121
122	Chapter LXXXXXXXI	122
123	Chapter LXXXXXXXII	123
124	Chapter LXXXXXXXIII	124
125	Chapter LXXXXXXXIV	125
126	Chapter LXXXXXXXV	126
127	Chapter LXXXXXXXVI	127
128	Chapter LXXXXXXXVII	128
129	Chapter LXXXXXXXVIII	129
130	Chapter LXXXXXXXIX	130
131	Chapter LXXXXXXXI	131
132	Chapter LXXXXXXXII	132
133	Chapter LXXXXXXXIII	133
134	Chapter LXXXXXXXIV	134
135	Chapter LXXXXXXXV	135
136	Chapter LXXXXXXXVI	136
137	Chapter LXXXXXXXVII	137
138	Chapter LXXXXXXXVIII	138
139	Chapter LXXXXXXXIX	139
140	Chapter LXXXXXXXI	140
141	Chapter LXXXXXXXII	141
142	Chapter LXXXXXXXIII	142
143	Chapter LXXXXXXXIV	143
144	Chapter LXXXXXXXV	144
145	Chapter LXXXXXXXVI	145
146	Chapter LXXXXXXXVII	146
147	Chapter LXXXXXXXVIII	147
148	Chapter LXXXXXXXIX	148
149	Chapter LXXXXXXXI	149
150	Chapter LXXXXXXXII	150
151	Chapter LXXXXXXXIII	151
152	Chapter LXXXXXXXIV	152
153	Chapter LXXXXXXXV	153
154	Chapter LXXXXXXXVI	154
155	Chapter LXXXXXXXVII	155
156	Chapter LXXXXXXXVIII	156
157	Chapter LXXXXXXXIX	157
158	Chapter LXXXXXXXI	158
159	Chapter LXXXXXXXII	159
160	Chapter LXXXXXXXIII	160
161	Chapter LXXXXXXXIV	161
162	Chapter LXXXXXXXV	162
163	Chapter LXXXXXXXVI	163
164	Chapter LXXXXXXXVII	164
165	Chapter LXXXXXXXVIII	165
166	Chapter LXXXXXXXIX	166
167	Chapter LXXXXXXXI	167
168	Chapter LXXXXXXXII	168
169	Chapter LXXXXXXXIII	169
170	Chapter LXXXXXXXIV	170
171	Chapter LXXXXXXXV	171
172	Chapter LXXXXXXXVI	172
173	Chapter LXXXXXXXVII	173
174	Chapter LXXXXXXXVIII	174
175	Chapter LXXXXXXXIX	175
176	Chapter LXXXXXXXI	176
177	Chapter LXXXXXXXII	177
178	Chapter LXXXXXXXIII	178
179	Chapter LXXXXXXXIV	179
180	Chapter LXXXXXXXV	180
181	Chapter LXXXXXXXVI	181
182	Chapter LXXXXXXXVII	182
183	Chapter LXXXXXXXVIII	183
184	Chapter LXXXXXXXIX	184
185	Chapter LXXXXXXXI	185
186	Chapter LXXXXXXXII	186
187	Chapter LXXXXXXXIII	187
188	Chapter LXXXXXXXIV	188
189	Chapter LXXXXXXXV	189
190	Chapter LXXXXXXXVI	190
191	Chapter LXXXXXXXVII	191
192	Chapter LXXXXXXXVIII	192
193	Chapter LXXXXXXXIX	193
194	Chapter LXXXXXXXI	194
195	Chapter LXXXXXXXII	195
196	Chapter LXXXXXXXIII	196
197	Chapter LXXXXXXXIV	197
198	Chapter LXXXXXXXV	198
199	Chapter LXXXXXXXVI	199
200	Chapter LXXXXXXXVII	200

6000206524

Göteborgs universitetsbibliotek

